VINDICIÆ

EPISTOLARUM S. IGNATII

AUCTORE

JOANNE PEARSON

EPISCOPO CESTRIENSI.

EDITIO NOVA

ANNOTATIONIBUS ET PRÆFATIONE

AD HODIERNUM CONTROVERSIÆ STATUM

ACCOMMODATA.

VOL. I.

OXONII:

JOHANNES HENRICUS PARKER.

M DCCC LII.

LONDINI:
EXCUDEBAT R. CLAY.

Vicina corporis morte, non moriebatur in animo Pastoris vigilantia pastoralis; cura tuendi Dominici gregis usque ad extremum vitæ hujus diem mente sobria tenebatur. Ita se Martyrem cogitabat futurum, ut esse non oblivisceretur Episcopum, magis curans quam rationem pastorum Principi de commissis sibi ovibus redderet, quam quid infideli *Imperatori* de fide propria responderet. Ita adversus leonem aperte frementem in confessione virile pectus armabat.

S. Augustinus, Serm. cccix. 4.
(Conf. Pearsoni Vind. II. cap. xi. p. 511.)

EDITORIS PRÆFATIO AD LECTOREM.

Operis dignitas, et Venerandi Auctoris merita. Major lux, quæ hodie ex pluribus Veteris Ecclesiæ monumentis huic quæstioni affulsit. Versiones Armeniaca et Syriaca Epistolarum S. Ignatii. Viri Rev. Gul. Cureton conjectura de singulari auctoritate Fragmentorum Syriacorum. Virorum Doctissimorum de ista conjectura sententiæ. Viri Illustris Christiani Car. Jos. Bunsen Tentamen de Ignatio. Fabula de censura Porsoni. Temeraria opinio Illustris Equitis de Pearsono. Argumenta Viri Reverendi refutantur. S. Ignatius Romana prosapia ortus, non Syrus. Syriaca lingua non utebantur Antiochenses. Idioma Epistolarum non est Aramaicum. Loci ex Epistolis Græcis, quos frustra suspectos habet Vir Reverendus. Dallæi argumentum palmarium frustra resuscitare conatur. Inepte cavillatur in Pearsonum. Quid sit revera pretium Syriacorum, et quæ sit ætas. Interpres Syrus in his brevissimis Fragmentis Græca non semper intellexit. Versio, quam habemus, est ex quatuor Epistolis facta Epitome. Id fusius probatur ex loco in Epist. ad Eph. c. 19, *quem mutilatum explicare frustra laborant Curetonus, Bunsenius, et Vir Venerabilis Julius C. Hare. Causæ summa proponitur. Pearsoni argumenta stant immota. Testimonia pro vero Ignatio duplo fere aucta. S. Gregorius Magnus non citat Interpolatas Epistolas. Probatur ex S. Hippolyti Opere nuper reperto, Simonem, non Valentinum, primum docuisse de Sige Gnosticorum. Conclusio.*

Novam hanc Editionem Vindiciarum S. Ignatii, libri auro contra non cari, libentius multo susceperam, quam sperabam me, vel pro ipsius dignitate, vel pro Venerandi Auctoris

meritis, perpoliturum. Est enim ejusmodi Opus, quod nemo digne tractare potest, nisi qui se optimis literis a juventute addixerit, quique, acri judicio prope natus, castum Veritatis amorem severiore studio excoluerit; quod non cuivis adornare facile est, licet neque oleo suo nec labori invidens, Veterum Scriptorum monumenta manu frequens versaverit; nedum illi, qui otium inter libros captans, et forenses vitans tumultus, animi solatium potius quam publicum studiorum fructum horis subsecivis expetiverit.

Quinetiam in hac controversia id accidit, quod quidem spe destinabat Pearsonus, quum ultimam huic Operi adponebat manum, ut major lux jam tandem Ignatianis Epistolis affulserit, crescente numero Monumentorum, quæ "Ecclesiam Primitivam sua simplicitate conspicuam" commonstrent, "neque alienis coloribus depictam aut deformatam [a]." Inde plura subsidia e Patrum Scriptis præsto sunt; et inprimis ex Versionibus Orientalibus, Armeniaca et Syriaca, altera integra, manca altera, quas oportet, quicunque Sancti Martyris Epistolas cum Pearsono tuendas sibi susceperit, sedulo cum Græco textu et cum Versione Vetere Latina conferre. Et Versio quidem Armeniaca septuaginta fere abhinc annis typis mandata erat, curante Mina Episcopo Urbis Bagrevand in Armenia majore, Constantinopoli Anno 1783; collatis ad opus, ut ait Matthæus Typographus, quinque codicibus manuscriptis: sed nescio quo fato delitescens Eruditorum notitiam pene effugerat, donec nuperrime doctissimus Julius Henr. Petermann, in Universitate Berolinensi Professor, ad novam Ignatianorum editionem illustrandam advocavit. Syriaca, quanta in pluribus Codicibus adhuc restat, post tot rerum Christianarum casus, in Ægypto a pauperibus Monachis Nitriensibus adservata, Anno primum 1838, deinde 1843, a Viro Venerabili Henrico Tattam, Archidiacono Bedfordiensi, publicis sumptibus adjuto, inter alios complures Codices Syriacos coempta, in Museum Britannicum invecta est. His auxiliis oblatis, quoniam Versio utraque confirmat auctoritatem Epistolarum quas tuetur Pearsonus, sperandum erat, et quidem jure sperari adhuc potest, finem liti tandem aliquando accessurum.

[a] Ad Lectorem, sub fin.

Id unum moratur, quod Vir ille Reverendus, qui S. Ignatium e monumentis Syriacis nuper illustrandum sibi proposuit, eo nomine de literis optime meritus, nescio qua tamen iniqua opinatione præreptus, et ultra operis sibi mandati limites evagatus, sententiam Pearsoni, tot novis indiciis confirmatam, tot Virorum Gravissimorum suffragiis comprobatam, iterum in dubium vocare, rem totam mira quadam, ne dicam inani, conjectura sua turbare conatus est[b]. Habemus scilicet Versionis Syriacæ non nisi tres Epistolas, scriptas, ut tituli præferunt, ad S. Polycarpum, ad Ephesios, et Romanos; sed quæ non penitus respondent Græcis, et quum magnam partem trium Epistolarum omittant, partem Epistolæ ad Trallenses in media Epistola ad Romanos habent insertam. Has tamen Epistolarum particulas solas esse S. Martyris, quæ hodie exstant, relliquias, Vir Reverendus impense sibi persuasit. Hinc mihi, quod nollem, ingratum opus injunctum est, ut Viri rationes aliquas expenderem, quæstionem quasi nova incude ad hodiernum controversiæ statum reformarem, argumenta Pearsoni novis hisce ambagibus involuta explicarem. Non enim satis est illi visum dicere Pearsonum, si hodie viveret, et eisdem testimoniis uti posset, in eandem hanc sententiam iturum; sed non veritus est venerandum Antistitem, quo nemo sinceriore aut sanctiore fide in re critica versatus unquam fuit, astutiæ et sollertiæ præpropere accusare, dicta ejus parum intellecta narrando depravare, aliquando, tantam enim rem tam negligenter tractat, dum Dallæum repetit, Pearsonum, quasi nunquam conspexisset, præterire, aliquando Criticos alios minorum gentium, et imprimis "doctissimum," quem vocat, Whistonum, ad partes vocare. Qui vero Whistonum in societatem rei criticæ susceperit, nonne hunc oportet, si prudens est, Whistoni posteram famam cavere?

At vero rogabis, unde hæc fiducia, quæ Virum Syriaca Scripta evolventem, cum laude, quam profecto deminutam nemo æquus studiorum æstimator optaret, impulit, ut Igna-

[b] Vir Reverendus Gul. Cureton, Reg. Majestatis Capellanus, et Eccl. Westmonasteriensis Præbendarius, in Libris, "The Ancient Syriac Version of the Epistles of St. Ignatius to St. Polycarp, the Ephesians, and the Romans. Lond. 1845." "Vindiciæ Ignatianæ, or the Genuine Epistles of St. Ignatius, as exhibited in the Syriac Version, vindicated. Ib. 1846." "Corpus Ignatianum, or a Complete Collection of the Ignatian Epistles. Ib. 1849."

tium Eusebianum respueret, et nullum, nisi quem tribus abbreviatis Epistolis Syrus Interpres repræsentat, hodie crederet esse superstitem? Equidem tibi, Lector Benevole, satisfacere valde exoptans nequeo. Dira quædam cupido altius Viri animo insedit, ut id credere, et aliis credendum proponere, satageret. Nihil autem omnino ad persuadendum attulit, nisi quod in duobus Codicibus Syriacis tres Epistolas breviori forma exstare deprehenderit, et in tertio Codice unam ex tribus, Epistolam scil. ad S. Polycarpum. At vero ex Syriacis Scriptoribus compluribus, quorum sententias sive tractatus una in lucem protulit, palam est, apud Ecclesiam Orientalem, sæculo quinto sive sexto, quo tempore hæc Versio facta est, septem Epistolas, prout ab Eusebio, Hieronymo, Theodoreto, agnitas fuisse, et sæpius in Scriptis ab Ecclesiæ Doctoribus adhibitas.

Interim, ne in hac parte ultra præscriptum mihi munus immorarer, id vetuit, quod plures Viri Doctissimi hanc hypothesin, quam tenui tibicine fulta sit, jampridem perspectam habuere. Inprimis Reverendus admodum Senex, ad instaurandam inter literas humaniores SS. Patrum memoriam natus, Martinus Josephus Routh, Collegii S. Mariæ Magdalenæ apud Oxonienses Præses[c]: deinde Vir Reverendus Gulielmus Jacobson, Sacræ Theologiæ in eadem Universitate Professor Regius, ipse optime de S. Ignatio meritus, qui Martyris sinceras Epistolas summa cura edidit, et adnotationibus, tum Pearsoni aliorumque Virorum Doctorum, tum suis, illustravit[d]: Vir Reverendus Robertus Hussey, Regius Professor ibidem Historiæ Ecclesiasticæ, qui, in Præfatione ad Conciones Academicas Anglice scripta, jugulum causæ peritissime aperuit[e]: Censor non contemnendus in "Censura Anglicana[f]:" et denique Vir Eruditus in "Censura Trimestri," qui Pearsonum non ita facile velut sexagenarium de ponte trudendum, vel potius, ut ficto nomine mendicantem, ab Ignatia Via summovendum, et acute et benigne commonuit[g].

Neque apud exteros omnino cum plausu aut favente

[c] In Præfatione sua ad "Reliquias Sacras," ed. 1846, vol. i. p. xxviii.

[d] In Præfat. ad "Patres Apostolicos," ed. tert. 1847, p. liv.

[e] Oxon. 1849, pp. xiii.—xxxviii.

[f] English Review, Dec. 1845, pp. 309—353.

[g] Quarterly Review, Dec. 1850, pp. 69—99.

silentio acceptum est *Corpus Ignatianum*, unde videbatur nimia temeritate cor Ignatianum fuisse abstractum. Monuit inprimis, quem nuper nominavi, doctissimus Jul. Henricus Petermann, Armeniacam Veterem Versionem, quum e Syriaca antiquiore proculdubio translata esset, exhibere tamen septem Epistolas eodem ordine atque tenore quo exstant sex in Codice Mediceo, septima in Colbertino, et præterea sex alias, quibus Testimonia apud Veteres Patres non dantur. Idem Editionem harum Epistolarum tredecim Notis Criticis instruxit[h]; qua quidem nihil melius adhuc factum ad exhibendum nobis in sinceris Epistolis sincerum Ignatii textum. Memorandus etiam Car. Jos. Hefelius, Tubingensis, qui in Editione sua S. Ignatii, jam tertio repetita et aucta, Syriaca a nostrate edita Epitomen esse a Syro Monacho compaginatam satis probabiliter pronunciat[i]. Deinde Henricus Denzinger, Professor Herbipolitanus, Tractatum singularem edidit, quo auctoritatem priorum septem Epistolarum contra hanc Epitomen rationibus partim Pearsonianis, partim suis, commodissime tuetur[k].

Quinetiam Vir in Antiquitate Ecclesiastica satis spectatus, nuper mortuus, Augustus Neander, quum primo aspectu Syrum Epitomatorem pro vero Ignatio Epistolico amplexus esset, postea, ut notum est, re altius perpensa, quum cerneret nihil inde profici posse ad disciplinam Ecclesiæ Primitivæ determinandam, priori sententiæ renunciavit, nec majoris pretii Syriaca quam Græca esse palam professus est. Censuram literariam, qualis hodie, opinor, apud eruditissimos Germanos prævalet, non ita pridem protulit Franciscus Jos. Mone, Archivorum Publicorum Curator in Ducatu Badensi, Laicus, sed in sacris studiis non incultus, qui in Tractatu insigni de Liturgiis, "Quicquid est," ait, "quod recentiores Critici jam intra annos proximos quindecim de Epistolis Ignatianis disputaverint, id omne Epistolarum auctoritatem unice confirmavit[l]."

[h] S. Ignatii Patris Apostolici quæ feruntur Epistolæ, coll. Edd. Græcis, Versionibusque Syriaca, Armeniaca, Latinis. Lips. 1849. pp. 565.

[i] Tubingæ, 1847. Vide etiam "Kirchen-Lexicon, oder Encyclopädie der Katholischen Theologie, von H. J. Wetzer und Benedikt Welte."—Freiburg. 1850. Vol. i. pp. 598—600.

[k] "Ueber die Aechtheit des bisherigen Textes der Ignatianischen Briefe, von Heinrich Denzinger, Dr. der Philosophie und Theologie."—Würtzburg, 1849.

[l] Frankfurt. 1850, p. 67.

Equidem tot Virorum Eruditissimorum, mea laude nihil indigentium, judiciis, non omnino inexspectatis, confirmatus, in Ignatianæ controversiæ lucum mea ligna inferre pepercissem; neque enim tu mecum, Candide Lector, comes ire optares,

> rursus perplexum iter omne revolvens
> Fallacis sylvæ;

nisi alias persuasum esset hanc partem laboris sine Pearsoni injuria penitus omitti non posse, nec, prout amicis bene doctis visum est, rationibus his omnino neglectis, coronam adhuc magni Præsulis capiti hærentem posse illæsam atque immarcescentem servari. Nec tamen adeo animo obsequutus sum, ut vel omnes, vel maximam partem conclusionum, quas obtulit novus Ignatianorum Adversarius, ad examen revocarem; quum satis constaret Viros Gravissimos, quos memoravi, huic muneri non defuisse, et, si paucas expenderem, sperandum esset de cæteris te, Lector Candide, æquam facile sententiam laturum.

Habet, fateor, Vir ille Reverendus magnum adjutorem, et eundem Equitem Illustrem, qui, quum hanc quæstionem non minore impetu atque conatu aggressus sit, quam si antesignanus fuisset, de me fortasse questurus est, si nomen ejus et labores ingrato penitus silentio premam [m]. De quo Viro tamen admodum invitus loquor. Eques ille Illustris jamdiu viguit, et viget adhuc, conciliis Regum et Senatorum; prospero honorum suorum decursu jam adhuc fruitur; apud Angligenas amabilis hospes commoratur; idem nullo fere literarum stadio non exercitus; felix studiorum, nisi Theologiam et res Ecclesiasticas tentasset. Ecquis vero, qui Pearsoni mite ingenium et honestatis laudem vel fando audierit, atrocis hujusce sententiæ auctorem inter sanos Criticos patietur? "Dallæus," ait ille, "quantum enitescit collatus cum Censore isto arrogante et iracundo Pearsono! Dallæi liber, manifestum veritatis indicium præ se ferens, primum sibi vindicat locum apud Philologicos et Ecclesiasticæ Historiæ Scrutatores: at Pearsonus nihil agit, nisi quod sollertem Advocatum arguat, qui, quum pejorem causam tuendam sibi susceperit, adhibet eruditionem certe aliquam, sed probitatis et consci-

[m] Christ. Car. Jos. Bunsen, Borussiæ Regis apud Angliam Legatus.

entiæ parum [n]." Miraberis proculdubio, Amice Lector, quamobrem hac tanta labe Vir ipse doctrina excultus Pearsoni mores pariter atque doctrinam adsperserit. Nempe venerandus noster Antistes, si Illustrem Equitem audias, S. Hippolytum inter Testes Ignatianos acciri voluit: quo uno exemplo actum esse jam ait de fide et existimatione Pearsoni. Fortasse: sed interim id unum deest, ut indicet nobis Illustris Eques quo tandem loco Pearsonus Hippolytum, velut alter Æsculapius, mutum et mortuum inter vivos et valentes ad testimonium dicendum resuscitaverit. Qui enim Pearsoni Vindicias perlegerint, negant sibi novum hunc Virbium inter Testes usquam obvium fuisse.

Interim qua fide Eques Illustris Ignatium a Syro decurtatum tractaverit, quibus artibus ad ingenium *Ecclesiæ* suæ *Futuri Sæculi* reformaverit, ab aliis potius quam a me velim sciscitaris [o]. Certe e compatriotis ipsius non unus conquestus est, Virum insignem arte quadam diplomatica Criticum agere, qui, novum hunc textum nactus, ab Ignatio amovere conatus est quicquid vel Ecclesiæ Romanæ, vel Protestantibus antiquum morem obtinentibus, prodesse potuisset, conservare autem quantum a nova Schola Criticorum Tubingensium se immunem præstaret. Quid referam commenta, ut honesto nomine Theophori, quod vel Syriaca Excerpta passim præferunt, S. Ignatium spoliaret? Quid frigida nimis et jejuna argumenta, quibus ardentem Martyris orationem, recisis adhuc pluribus sententiis, torsit, fregit, et comminuit? Mihi, fateor, nullus restat animus ut ostendam Martyris disjecta et luxata et a Syriaca machœra vixdum refrigerata membra

[n] Locum exhibemus Teutonice, ne Versio nostra in suspicionem cadat: "Dallié steht jetzt sehr glänzend da gegen Pearson's übermüthige und leidenschaftliche Kritik: sein Buch ist ein Meisterwerk Philologischer Kritik und Kirchengeschichtlicher Forschung mit vorschauendem Takte der Wahrheit, während Pearson's Werk jetzt nichts mehr als die Schutzschrift eines geschickten Advocaten heissen kann," (Alibi est "ein gewandter Sachwalter," p. 69,) "welcher eine unwahre Sache mit mehr Gelehrsamkeit als Redlichkeit und Gewissen vertheidigt hat."—Ignatius von Antiochien und Seine Zeit. Hamburg. 1847. p. 239. Vir sui temporis non minimus, Thomas Smith, qui cum Pearsono in vivis versatus erat, testimonio suo comprobavit id quod Scripta Pearsoni omnia evincunt: "Compertum habeo," inquit, "ex frequenti ista, qua me dignatus est Vir maximus, conversatione, neminem, sive inter loquendum, sive inter scribendum, aut sedatiori animo aut exactiori judicio, etiam in ipso primo rerum conceptu, exstitisse."—Præf. in Ignat. p. iv. Probitatem vero in Pearsono laudare injuria Virtutis fuerit.

[o] Vide Die Drei ächten und die vier unächten Briefe des Ignatius, &c. Hamb. 1847.

quibus ille vulneribus, restituere se professus, vexavit iterum, detrivit, detruncavit, projecit denique inter molares Tubingensium, mitiorum fortasse Criticorum, conficienda [p]."

Qui igitur hanc tanti Viri umbram pro præsidio nactus est, frigoris opaci solatio per me quidem fruatur. Est enim ejusmodi, quod olim solatio fuit apud invitos auditores agenti:

> Satis est Equitem mihi plaudere, ut audax,
> Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit.

Ait scilicet Vir Illustris, nescio quo rumore præpropere fretus, "Porsonum nihili æstimasse argumenta Pearsoni: Porsonum rem totam expendisse, prout alias multimodas quæstiones ad Novi Fœderis criticam notitiam spectantes [q]." Traditioni non scriptæ fidem tantam largiri Religionis Reformatæ, et adhuc ad imaginem Sæculi Futuri reformandæ, acerrimum propugnatorem, proculdubio mireris. Sed quoniam Traditionis natura ita comparata est, ut nihil perdat dum traditur, mihi curæ fuit, et contigit, ut ad duos Reverendissimos et apprime doctos Præsules Anglicanos, Londinensem scil. et Lincolniensem, de Traditionis hujusce fontibus provocarem. Venerandi hi Patres, qui cum Porsono vivo uterque versati sunt, mihi confirmavere fabulæ originem totam esse, quod semel Porsonus, cum Viro Rev. Roberto Hodgson Greenwood, Collegii Sanctissimæ Trinitatis apud Cantabrigienses Socio, otiose collocutus, dixit,—non, quod ait Vir Reverendus, Equitis Illustris vestigiis insistens, "Pearsoni Opus nemini posse satisfacere [r],"—sed "Pearsonum in Vindiciis sibi non penitus satisfecisse." Hæc quum referebat Greenwoodius, ut erat vir veritatis amans, addere solebat, "Porsonum nihil ulterius dixisse, quo se explicaret." Possumus igitur, nulla Porsoni injuria, arbitrari, Criticum hunc sagacem aliquid pluris desiderasse, quo Pearsoni argumentum absolutissimum fieret, nullo modo id "nihili æstimasse." De summa quæstione quid senserit Porsonus, nihil in alterutram partem ex Greenwoodii narratione judicandum. Quid ad rem faciat Porsoni diligentia, qualiscunque fuerit, in "quæstionibus ad Novi Fœderis notitiam spectantibus," equidem non video.

[p] Vide Die Ignatianischen Briefe und ihr neuester Kritiker. Von D[r]. F. C. Baur. Tubingen. 1848.

[q] Ignatius von Antiochien, ut supr. p. 239.

[r] Corp. Ign. Præf. pp. xiv. xv.

Meo monitu non indiget eruditus Lector, ut videat onus probandi, quod aiunt, Syri Decurtatoris adstipulatoribus totum incumbere. Nos Septem Epistolas proferimus, quas omnes Patres Vetustissimi testimoniis suis et citationibus apertissime agnoscunt. Illi nos intra limites Trium Epistolarum coarctant, quarum textui Patrum testimonia non omnino respondent, quarum numero Patrum auctoritas omnino refragatur. Ipse enim inprimis S. Polycarpus, ut bene admonet Denzingerus, de pluribus, non de tribus, Epistolis loquitur [s]. Mirifice laborat Vir Reverendus, ut Dallæum a Pearsono semel prostratum erigat et reficiat: ita tamen ut argumenta ejus, quæ Syrum suum feriunt, cum Pearsono pariter contemnat, cæteros contusi Critici articulos in locum quemque suum restituere conetur, et sanitate iterum donare. At profecto de Dallæo idem credere fas est, quod olim cel. Johnsonum nostrum respondisse memorant, querenti, quod de libro quodam, paginis nondum cultello apertis, judicium dederat: "Equidem non putaveram auctorem a tergo paginæ melius quidquam quam in fronte scripsisse." Qui in parte, quam Syriaca Versio exhibet, adeo parum prospere versatus est, cur meliore Genio tutum ad Græca accessisse arbitremur? Hujus generis recidiva argumenta, non omnia, sed plura fortasse quam oportuit, in notulis meis subinde tractavi.

Veniamus ad ea, quæ Viri Reverendi sunt propria. Ait ergo, neque id semel, Ignatius ipse Syrus fuit; Ignatii patrio sermone utitur Syrus Interpres [t]. Hoc, rogo, unde illi cognitum? Nomen Ignatii et Pearsonus et alii plures viderunt esse Romanum, idem quod Egnatii nomen, sæpius apud Ciceronem et Tacitum, et in Gruteri Inscriptionibus passim obvium. Neque egomet vel ex Actis Martyrii, vel aliter, intelligo, quo consilio Trajanus ad Romam Martyrem destinaverit, nisi, quum civis ille esset Romanus, ut supplicio præsenti cives terreret, ne plures Christo nomina darent. At Antiochenses, ait, Syriaco sermone patrio loquebantur [u]. Itane? Nonne Antiochia ortu erat Macedonum, Atheniensium, et aliorum Graiorum, colonia? nonne ibi Macedonum regum curia? An Syriacis libris bibliotheca Seleucidarum

[s] S. Polycarp. Epist. cap. 13. Denzinger, p. 80.

[t] In Vindiciis, quas vocat, Ignatianis, p. 54; Corp. Ign. Introd. lxxxv.; et p. 309.

[u] Corp. Ign. Introd. liv.

erat referta? Megasthenes et Euphorion an Syriace scripta ediderunt? An Theophilus, Meletius, Chrysostomus Syriace apud Antiochenses solebant concionari? An quisquam ante tempora Ephraemii ex Comite Episcopi, imperante Justiniano; qui tamen ipse, quum Syrus esset, Græcæ linguæ sermonem bene callebat et scribebat[x]? Quinetiam ipse Chrysostomus nos docet quales essent qui tunc temporis in Syria Syriaca lingua utebantur, homines scil. quos nominat rusticos *illiteratos atque idiotas*[y], qui rarius ad Urbem ex provincia vicina accedebant. Proculdubio Versio est Syriaca, quam Vir Reverendus tuetur; neque ausus est ipse inventis suis ita plaudere, ut Ignatium Orientali lingua scripsisse plane affirmet[z]. Quorsum vero hæc de patrio sermone Ignatii et Antiochensium, tanta industria repetita, nisi ut vento obliquo Syriacas merces in meliorem portum dirigat?

"Pearsonus," ait Vir Reverendus, "nihil suspicatus est de phrasibus Aramaicis, quibus abundant hæ Epistolæ[a]." Pearsonus unde suspicari potuisset, quod nemo ante reperta Syriaca suspicatus est, nemo fortasse post reperta suspicabitur? Certe quæcunque dicta Criticus novus Aramaismum redolere docet, ea omnia Syro suo Ignatio cum Novi Fœderis Scriptoribus communia sunt[b]; nisi excipias quæ in Introductionem suam ex abundantia contulit. Ibi vero composita adjectiva, *ἀξιόθεος, ἀξιοπρεπής*, cum multis aliis, Syro patre nata esse innuit, quia radix, ܫܘܐ *dignus*, frequentius apud Scriptores Syriacos occurrit[c]. Quæstio est de compositis: respondet Criticus de voce simplici, quali nullam hominum in terris linguam penitus carere credendum est. Syriacam vero, cum cognatis linguis Orientalibus, composita refugere quis nescit? Græcos contra, et Atticos Scriptores ante alios, et ab his edoctos Asiaticos, eadem in deliciis habere? *Ἀξιομακάριστον* a Xenophonte fortasse sonare didicerat Ignatius; a Syris certe nihil tale audierat.

Deinde admonet ignaros, privativa apud Syros formari, præfixo negativo ܠܐ, sicut apud Græcos præfixa vocali *ἀ*: inde Aramaica ab origine esse vult quæcunque hujusmodi composita apud Tres Epistolas occurrunt. Commemorat, inter alia,

[x] Phot. Bibl. Cod. ccxxviii.
[y] Hom. xix. ad Pop. Antioch.
[z] Corp. Ign. p. 278, l. 1, 2.
[a] Ibid. p. 288.
[b] Ibid. pp. 271, 280, 288.
[c] P. liv.

ἀκίνητος, ἄκαιρος, ἀόρατος, ἄτρεπτος, ἀπαθής. Hæc si quid valeant, pari ratione evincere susciperem Ignatium patrio sermone Cambro-Britannorum scripsisse; quibus scil. admiranda suppetit copia verborum cum negativa particula *di* composita.

Parum probabile arbitratur Vir Reverendus, nec credere sibi in animum inducit, exstitisse quenquam qui Excerpta ex Ignatii Epistolis fecerit. At in omni Christiana antiquitate quid solennius, quam mos iste Excerpta ex libris Patrum Vetustiorum faciendi? Quid vetat Syrum quenpiam talem in Ignatium fuisse, qualis Novatianus, si Hieronymo creditur, in Tertullianum, qualis Prosper in Augustinum, Eucherius in Cassianum, Beda noster in Isidorum? Quinetiam, ut jamdudum monuit Vir Doctus in Censura Trimestri [d], ex duobus Syriacis Codicibus, Tractatuum, quos Criticus ipse diligentissime exscripsit, alter constat Excerptis Ignatianis, alter est brevissimum ex quatuor Epistolis factum Compendium.

Piget sane moram trahere cæteris Viri levissimis conjecturis, quibus ipse sibi imposuit, Dallæo magistro destitutus, fidem tamen receptis Epistolis abrogari postulat. Satis esse credit dicere, si qua vox sibi inusitata in his Epistolis occurrit, mirari se quid velit, quasi quod ipse miratur statim eo nomine imposturam redolere putandum sit. "Mira locutio," ait, "χρῶμα Θεοῦ, quam alias," scil. ab Interpolatore, "miro modo immutatam legimus, συνάφειαν Θεοῦ [e]." Epist. ad Eph. cap. 4. Certe Interpolator a sensu Ignatii non aberrat, sed vocem pedestrem pro figurativa substituit. Nescio an cæteri interpretes vocem melius reddiderint, quam cum delectu in Epistola sua posuisse S. Martyrem arbitror. Est enim τὸ χρῶμα, apud Musicorum filios, melodia, qua hemitonia non minus quam toni sonum reddunt, ut sit perfectissimus modulorum concentus: (Vitruv. v. cap. 4.) χρῶμα vero Θεοῦ, *chromaticam melodiam Deo dignam*, vocat Ignatius, ne de vulgari harmonia, propter mollitiem infami, loqui videretur; de qua consulendus Macrobius, Somn. Scip. ii. cap. 4; Clem. Alexandr. Pædag. ii. cap. 4. § 44. ad fin. Quod autem hic et alibi somniat Criticus, "Scriptorem Epistolæ respexisse historiam sæculo quinto vulgatam, Ignatium cantus Eccle-

[d] Quarterly Rev. Dec. 1850, pp. 79, 80. [e] Corp. Ign. p. 316.

siastici fuisse doctorem," nihil probat, nisi id quod Vir rerum peritus, non ita pridem apud Angliam Summus Justitiarius, dicere solebat, "Non cuivis homini Metaphora temere credenda est."

Ecce iterum. Legitur in Epist. ad Polycarpum, cap. 7. Ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας εἰρηνεύει. Clausulam agnoscunt pariter Interpres Latinus et Armenius. Quid ad hæc Criticus? "Vox τῆς Συρίας adjecta τῇ Ἀντιοχείᾳ Interpolatorem palam prodere mihi visa est. Plane supervacuum fecisset Ignatius, si Polycarpo indicasset quamnam unam ex pluribus Antiochiæ nomine insignitis urbibus intelligi voluisset. Idem dictum vellem de Epist. ad Philadelph. cap. 10; ad Smyrn. cap. 11[f]."

Hæc ut capiam, quod de me equidem pronunciare non ausim, miseræ plebeculæ, si supervacua usurpaverint, veniam dabit Criticus, Sanctis Patribus et Martyribus non item. Tradit sane Appianus in Syriacis, monente Pearsono, Not. ad Smyrn. p. 20, Antiochias sedecim a Seleuco in memoriam patris conditas: hanc vero, cujus Ecclesiam rexerat Ignatius, *Antiochiam Syriæ, magnam Antiochiam,* sive *Antiochiam ad Daphnen,* solenni cognomine appellatam, plures ostendunt auctores. (Vid. Brotier. ad Tac. Ann. ii. 83; Joseph. Antiq. xvii. cap. 2; Bell. Jud. i. cap. 21; Malelæ Chronogr. 256; 272; et alibi; Gruter. Inscript. 567, 10.) Ab hac urbe ad Smyrnam prope litus Asiæ naviganti oculis obviam se dedisset Antiochia ad Cragum, iter pedestre facienti prætereundæ essent fortasse Antiochia Pisidiæ et Antiochia ad Mæandrum. Inter tot urbes cognomines, quis dicturus est supervacuum fecisse Ignatium quod urbem suam distinxerit? Quin vero ejusmodi est hæc objectio, ac si quis de Platonis Gorgiæ sinceritate dubitaret, quod ibi Socrates cum Callicle colloquens inquit, Καλλικλῆς ὁ Ἀχαρνεύς, et mox de seipso, Σωκράτης ὁ Ἀλωπεκῆθεν. Supervacuum plane fuit, ut vel Calliclem moneret, illum ortu Acharnensem esse, vel ut pagum suum patrium, Callicli bene notum, commemoraret. Ergo Interpolatoris manus manifesta est. Vel, si placet, fingamus, venturo tempore Criticus hujus notæ, si inciderit in Chartam Regis cujusdam Britannici, aut Reginæ nostræ, (quam conservet Deus!) in qua mentio facta fuerit de "villa nostra

[f] Corp. Ign. p. 275.

Barvici ad Tuedam," quas turbas excitaturus sit. Supervacuum plane fecit Chartæ scriptor, qui voces "ad Tuedam" adjecit, quum non alia usquam exstet villa Barvici ab ultima Thule usque ad Fretum Britannicum. Fictorem fraude sua detectum habes.

Sed ne quid desit Dallæi pro viribus Ultori, argumentum illud palmarium, quod semel a Pearsono sopitum [g], supremum Larroquius, vel fortasse Oudinus, congemuit, iterum voce cientem audias. "Nemo," ait, "Ecclesiæ nostræ statum majore fide aut amore colit, quam ego; longe autem firmioribus et ex altiore fonte petitis argumentis stare illam mihi persuasum est, quam quæ Epistolarum Ignatianarum testimoniis ullo modo nitatur [h]." Ait ulterius, post resecta dubia, et quæ sibi Syriacam Versionem tuenti spuria visa sunt, "adhuc restare quod probare possit Episcopum, Presbyteros, et Diaconos, eo tempore quo scribebat S. Ignatius, in Ecclesia Smyrnensi jamdudum constitutos fuisse." Sed tamen, mutata cantilena, alibi sæpius docet, "id egisse" Epistolarum Græcarum Scriptorem, "id fraudis incitamentum fuisse, ut obedire et consentire Episcopo suo Christianos ubique cogeret [i]." Eodem proposito Criticorum infelicium scrinia compilavit, verba convertit [k], quorum si quid valeat in hac quæstione auctoritas, possum et alios complures ex Socini partibus advocare, quibus scil. unum opus est hujusmodi fundamenta dejicere [l]. Hoc rogo Virum ab Episcopi manu ipsum sacris ordinibus adscriptum: Iste "fons altior," quem crepat, unde erat? *E cœlo, an ex hominibus?* Si e cœlo, nonne indignum est credere Christianum Veterem, quicunque is fuerit, eandem nobiscum veritatem professum, ab eodem nobiscum hominum Salvatore *edoctum, sicut veritas est in Jesu,* tamen *ante conspectum Domini loquutum, et ante conspectum Ejus protulisse dolum?* Ista "firmiora argumenta" an Veteribus nota erant, an ignota? Si nota, quod inficiari sexcenti Dallæi, si resurgant, non valebunt, si eadem ubique ab Apostolis constituta erat Ecclesiæ forma, quorsum Vetus Scriptor quisquam

[g] Vindic. Part. ii. cap. xii. p. 534, sqq.

[h] Corp. Ign. p. xv.

[i] Corp. Ign. pp. 281. 309. 327, 328.

[k] Corp. Ign. Introd. p. lxxxvii. Vind. Cureton, p. 86, et in App. xix.

[l] E. g. Vide Librum, cui titulus, "Three Letters to Francis Wrangham, Archdeacon of Cleveland," York, 1823. pp. 144, 145. Scilicet "hoc voluit post Socinum Dallæus," ut scite Pearsonus, P. ii. cap. i. infr. p. 350.

animi sui salutem in discrimen ageret, sub falso nomine hortans ad officia, quæ nemo usquam Christianus abnegaret?

Taceo suffugia Viro Erudito indigna, quale est quod ait neminem sibi quærenti obvium fuisse, qui Pearsoni Vindicias perlegerat[m]. Certe, ut mihi non uno exemplo compertum, juvenes Oxonienses, etiam qui Ignatianam controversiam minus curant, Dialectices summæ exercitationem ex hoc eximio Tractatu et condiscunt, et dum condiscunt admirantur. Virum autem Reverendum, Genio Ignorantiæ nimis fidentem, Pearsono a se minime perlecto obtrectasse, in notulis meis non semel demonstravi. Taceo quod asserit Pearsoni rationes inter se pugnare: id probare, non asserere, oportuit. Taceo quod ait Larroquium, miserum hominem et causæ suæ vix credulum, cujus "rationes exsibilandas potius quam refellendas" pronunciavit gravissimus auctor Beveregius[n], judicio Virorum Doctissimorum, Pearsono responsum absolutissimum dedisse. Taceo cavillationes ineptas, quales neque audet ipse aperte proferre, nec quisquam vir bonus æquo animo sustentabit; qualis est quod Usserium et Fabricium Criticos Pearsono valentiores, et fortasse veritatis amantiores vocat[o]. Longe absit, ut egomet famam venerabilis Usserii vel egregii Fabricii minutam velim, quorum uterque de Ignatio idem sensit ac Pearsonus. Sed mecum, Lector, disce, dum potes, quam nullo negotio fiat Criticus, si lancibus et trutina agenda res sit, si ex mole librorum potius quam ingenii vena, auctorem liceat expendere. Taceo denique imbecillis animi contumeliam, quam indicare satis est, ut Antistitis Magni vitam et memoriam colentibus indignationem non sine risu commoveam, quod ait, Pearsonum, doctrina quidem non immerentem, sed factionis, cui inservierat, patrocinio, ad Episcopatus in Ecclesia Anglicana dignitatem fuisse provectum[p].

Redeo ad ea quæ Syriaca propius tangunt. Fidem Codicis Medicei elevat Vir Reverendus, quod is scriptus est pluribus sæculis serius quam Codices Syriaci; quasi non permulta

[m] Corp. Ign. Præf. p. xiv.

[n] In Cod. Canon. I. xiii. 7. Cf. Bull. Def. Fid. Nic. cap. ii. 7; et sect. iii. cap. i. 14.

[o] Corp. Ign. p. xiii., et 311.

[p] Vid. Corp. Ign. p. xxi. Quibus artibus optimus Pearsonus, jam annis satis auctus, ad Episcopatum Cestriensem se commendaverat, discas ex Epistola ejus ad Archiepiscopum suum, Virum memorabilem, fortem et bonum, et bonarum literarum susceptorem, Gilbertum Sheldon, quam nos non ita pridem edidimus in Præf. ad Pearsoni Opp. Minora. Oxon. 1844. vol. i. p. cxix.

exstarent Veterum indubitatæ fidei Monumenta, quorum Codices habemus in Bibliothecis non nisi recenti manu scriptos. Dissimulat id quod summum est, textum Codicis locis a tot Patribus laudatis tam bene respondere. Mendas huic Codici paucas irrepsisse, nemo negat: opem ad emendandum e Versionibus aliquando expetendam, omnes agnoscunt. Quod quidem fiet etiam ex his Syriacis Fragmentis, si semel statuatur quæ sit hujuscé Orientalis Versionis ætas, quid sit Codicum pretium. Exempli gratia, in Epist. ad Romanos, cap. 2, Græca habemus ex Codice Colbertino, Ἐὰν γὰρ σιωπήσητε ἀπ' ἐμοῦ, ἐγὼ γενήσομαι Θεοῦ· ἐὰν δὲ ἐρασθῆτε τῆς σαρκός μου, πάλιν ἔσομαι τρέχων. Eadem legerat Interpolator, qui nihil mutavit. Vetus autem Interpres Latinus, *Si enim taceatis a me, ego ero Dei;* (Cod. Caiensis, *ego verbum Dei;*) *si autem desideretis carnem meam, rursus factus sum vox.* Legerat ergo, ut credibile est, ἐγὼ λόγος ἔσομαι Θεοῦ· et postea, πάλιν γέγονα φωνή. Eadem legisse videntur Syri plures, qui hunc locum, vel cum contextu, vel sine contextu, exhibent. Corp. Ign. p. 42, l. 6, 7; 206, l. 26, 7; 225, l. 14, 15. Versio Armeniaca hujus Epistolæ est duplex: altera, si quid video, cum Colbertino Codice consentit; altera cum Syris et Interprete Latino. Petermann. p. 141.

Notabilis sane hæc diversitas, cujus causam, donec accedat aliud exemplar Græcum, frustra sciscitueris. Par fere utrique lectioni auctoritas; neque egomet præstandum in me suscipiam, utra sit alteri præferenda. Hoc dico; clausulam πάλιν ἔσομαι τρέχων neque Smithius nec Ruinartus mihi satis expediunt, quum desit propositio præcedens, cui respondeat hæc ἀπόδοσις. Si conjicere liceat, ut in re dubia, crediderim S. Martyrem plenius aliquid scripsisse, et librarios deceptos, quum similia periodi membra essent repetenda, alterum alteram clausulam omisisse. Quid si ponamus hujusmodi sententiam fortasse ab Ignatio provenisse? Ἐὰν γὰρ σιωπήσητε ἀπ' ἐμοῦ, ἐγὼ λόγος ἔσομαι Θεοῦ· ἐὰν δὲ ἐρασθῆτε τῆς σαρκός μου, πάλιν γέγονα φωνή. Ἐὰν σιωπήσητε, τὸν δρόμον ἀρτίως τετέλεκα· ἐὰν δὲ μή, πάλιν ἔσομαι τρέχων.

Quod ad antithesin spectat, quam præferunt Latinus et Syrus et alter Armenius Interpres, Vir Reverendus ait "multos Scriptores nascentis Ecclesiæ" cum Joanne Monacho Syro incerti sæculi, quem citat, "consensisse, ut voce λόγος intelligerent

hominem spiritualem, voce φωνὴ, *animalem* [q]." Adducit ex Græcis, Origene, Athanasio, et aliis, multa quibus Naturam illi τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ edocent. Num Salvatorem Hominum Vir Reverendus vult nudum hominem spiritualem fuisse? Absit ut hoc credam. At Origenes loquitur etiam de S. Joanne Baptista, quem φωνὴν fuisse ex ipsius verbis, Joann. i. 23, indicat, sed φωνὴν δεικνύουσαν τὸν Λόγον. An vero Origenes ibi doceat *hominem* fuisse *animalem* S. Baptistam, dubitare certe possumus: an id quisquam Christianus docuerit, scire velim. Quin et Origenes ipse has argutias petitas ex vocibus λόγος, φωνὴ, ἦχος, ut ex Gnosticorum deliriis natas, summatim condemnat. *Sufficit*, ait, *ad istas nugas evertendas simplex et obfirmata negatio.* Ἀρκεῖ εἰς ἀνατροπὴν ἡ ἀπαραμύθητος ἀπόφασις. In Joann. tom. vi. § 12.

Tolle hæc inepta commenta, quibus Criticus aliud agens Hæreseos cautibus caput imprudens impegit. Obscurior est aliquanto sensus loci quem tractamus. Quærendum tamen, an forte Ignatius, sancta quadam libertate utens, dixerit se, semel voti compotem, λόγον Θεοῦ futurum esse, quia bene norat, quod Hilarius ait, in Psalm. cxviii. 89, "postquam hoc sæculum transierit, in cœlo verbum obedientiæ, constitutæ in creaturis quæ revelationem filiorum Dei exspectant, permansurum." Nisi potius prospiciebat istam Divini Logi propiorem participationem, et promissa expleta, *per quæ efficiamur Divinæ consortes Naturæ.* (Vid. S. Athan. Orat. i. cap. v. § 16.) Jam de voce φωνὴ, cui oppositus est λόγος, minus incerti sumus; namque, ut cum Augustino loquar, Serm. cclxxxviii., "verbum valet plurimum et sine voce: vox inanis est sine verbo."

Hunc locum idcirco fusius prosecuti sumus, quod non solus stat Syrus Interpres, quum a lectione Codicis Colbertini discedit, sed habet adstipulantem Vet. Versionem Latinam. Quum solus est, non idem valet, ut pluribus exemplis facile ostendi potest. Inprimis vero multa frustra conjecit Vir Reverendus de vetustate Versionis Syriacæ. Nullo modo probari potest hanc Versionem ante sæculum sextum, recens ortum fortasse, fortasse adultum, lucem adspexisse [r]. Frustra est, quod nimio captus amore intactarum chartarum Nitriensium,

[q] Corp. Ign. p. 292.
[r] Vid. R. Hussey, Præf. ad Conc. p. xxii. not. [u]. Vid. infr. pp. 100, 101.

ait "Syriacam Recensionem Irenæo et Origeni fuisse notam [s]." Frustra est quod Veteri Versioni Novi Testamenti æquævam esse innuit. Satis constat, etiam ex his brevissimis Fragmentis, Syrum Interpretem aliquando Græca non bene intellexisse. In Epist. ad Polycarpum, cap. 1, *καὶ πάντας παρακαλεῖν* vertit, ܘܗܘܝܬ ܒܥܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ, *et sis petens* (precibus,) *pro omnibus filiis hominis.* In ejusdem Epistolæ cap. 6, *ὀναίμην ὑμῶν* reddit, ܐܢܐ ܪܘܙ ܐܢܐ ܒܟܘܢ, *ego exsulto in vobis.* In Epist. ad Romanos, init. *ἀξιοπρεπὴς* vertit quasi esset *ἀξιοβίωτος*, ܫܘܝܐ ܠܚܝܐ, *vita digna.* Legendum esse conjicit Vir Reverendus ܠܐܝܐ pro ܠܚܝܐ, ut fiat *digna decente*, pro *digna vita.* An id Syrus dixisset pro ܠܐܝܘܬܐ, *digna decore*, judicent peritiores. Namque et genio et idiomati Linguarum Orientalium repugnat, ut adjectivum, more Attico, pro substantivo cognato substituatur; quibus potius solenne est substantiva in casu genitivo pro adjectivo Græco aut Latino adhibere. Melius, nec tamen accurate, vertit Syrus alius in Fragmento Versionis Actorum S. Ignatii, (Corp. p. 224, l. 27,) ܫܘܐ ܠܐܝܘܬܗ, *digna splendore Ejus*, scil. *Dei.* Sed mihi nullo modo propositum est, ut novum subsidium quod ex Syris nacti sumus, contemnam. Id unum dico: Syrus, quem habemus, Epitomator est Ignatii, non Interpres. Ignatium repræsentat, sed non plenum et totum Ignatium.

Ut rem summam paucissimis expediam, Syriaca illa Excerpta esse, et a manu quidem festina, ne dicam indocta, exarata, exemplo uno allato satis comprobatur. Locus est celeberrimus, Epistolæ ad Ephesios, cap. 19. *Ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου, τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη.* Verba priora citant Auctor Comment. sub Theophili nomine editi; Origenes, Hom. vi. in Lucam; Auctor in Append. Basil. Opp. ii. 598; Hieronymus in Matthæum, Opp. vii. 12: sententiam fere totam Eusebius, Quæst. ad Steph. ap. Maii Nov. Coll. i. 4; Andreas Cretensis in Cod. Oxon. Bodleiano; Jovius Monachus apud Photium Cod. ccxxii.; Timotheus Junior Alexandrinus in Vers. Syr. apud Corp. Ign. p. 211; Syrus alter, ib. p. 219: ut nullus fere exstet Ignatii locus, quem plura confirmant

[s] Corp. Ign. p. lxxv.

Veterum testimonia. Hæc autem sententia, si ad Viri Reverendi arbitrium ex Interprete Syriaco suo reformare velis, currit, dicam? an titubat? hoc modo: *Ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία* Μαρίας, *καὶ ὁ τοκετὸς τοῦ* Κυρίου, *καὶ τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ* Θεοῦ *ἐπράχθη ἀπὸ τοῦ ἀστέρος*. Scilicet post verbum *ἐπράχθη*, in quo desinit sententia in Cod. Mediceo, hæc sequuntur: Πῶς *οὖν ἐφανερώθη τοῖς αἰῶσιν;* Ἀστὴρ *ἐν οὐράνῳ ἔλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας, κ.τ.λ.* allusione facta ad stellam Magis prælucentem, quam, allatis pluribus SS. Patrum locis, defendit Pearsonus contra inconsultam censuram Dallæi, Part. ii. cap. x. sub finem; defendit contra recentiores Denzingerus in Tractatu suo, p. 59.

Eusebius, in Quæstionibus ad Stephanum, locum ad hunc modum exscribit: *Ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία* Μαρίας, *καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ* Χριστοῦ· *τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ* Θεοῦ *ἐπράχθη*. Ea fide, qua solet, omnia prout in Cod. Med. hodie leguntur, nisi quod *Χριστοῦ* habet pro *Κυρίου*, quod idem est.

Andreas Cretensis: *Ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία* Μαρίας, *καὶ ὁ τόκος αὐτῆς, καὶ ὁ θάνατος τοῦ* Χριστοῦ· *τρία μυστήρια φρικτὰ, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ* Θεοῦ *ἐπράχθη*. Voce solenni *τόκος* utitur pro *τοκετός*· deinde legebat *Χριστοῦ*, ut Eusebius; denique *φρικτὰ* substituit pro *κραυγῆς*, de qua mutatione plura posthac dicenda.

Jovium Monachum non moramur, quia sensum Ignatii potius quam verba repræsentat, nec tamen dubium relinquit quid in textu B. Martyris repererat.

Timotheus legisse videtur: *Ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία* Μαρίας, *καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ θάνατος τοῦ* Κυρίου· *τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ* Θεοῦ *ἐπράχθη*. Nihil deflectit a Codice Mediceo, nisi quod particulam *δὲ*, quæ excidisse videtur, suo loco restituit. Nulla notabilis varietas est in altero Syro, qui citationem claudit omisso posteriore sententiæ membro.

Interpres Armenius, ut ducem sequamur Petermannum, in ulteriore clausula legerat *τρία μυστήρια κραυγῆς φρικτὰ ἐν ἡσυχίᾳ* Θεοῦ *ἐπράχθη*. In cæteris cum Timotheo videtur consentire.

Interpres Vetus Latinus: *Latuit principem sæculi hujus virginitas Mariæ, et partus ipsius, similiter et mors Domini: tria mysteria clamoris, quæ in silentio Dei operata sunt.*

Habemus igitur, ne dicam plures, tres Scriptores Antiquos, duos Interpretes Antiquos, lectionem Codicis Medicei, nulla notabili varietate, confirmantes. Nunc audiamus Criticos.

Vir Reverendus, qui nunquam suspicionem admittit, qua credere se patiatur Syriaca sua aliquo vitio laborare, tenebras tamen, quibus Epitomator locum obfudit, discutere se posse non valde profitetur. "Verba hæc non adeo prona intellectu sunt," ait. "Andreas Cretensis, sive Scriptor unde Andreas sua mutuatus est, quum non cepisset quid vellent *mysteria* ista *clamoris,* (*the mysteries of the shout,*) substituit μυστήρια φρικτά." Deinde post pauca, quæ nihil expediunt, "Possunt," ait, "hæc referri ad carmen militiæ cœlestis, *Gloria in excelsis Deo, etc.* Allusio fortasse fit ad Rom. xvi. 25, 26." Hanc allusionem, si qua est, præmonstraverat Usserius. Sed nulla est.

Misellus ille Andreas certe nunquam oculis viderat Versionem Viri Reverendi, *the mysteries of the shout,* nec, si oculis vidisset, fortasse mente fuisset assecutus. Sed Græcum Ignatium Græcus ipse legere potuit; fortasse et intelligere. Mihi quidem videtur ille substituisse phrasin usitatiorem, μυστήρια φρικτὰ, quam apud Chrysostomum, Proclum, et alios sæpius legerat, quam in Liturgiis quotidie audierat, pro ea, quæ nonnihil obscuritatis præ se fert, μυστήρια κραυγῆς. At, si quid video, phrasis alterutra eodem redit: homines miratione et stupore moti aliquando exclamare vel inviti coguntur, aliquando contremiscere: tantum, si vox φρικτὰ admittitur in textum, antithesis sequentis τῆς ἡσυχίας non servatur. Locum non verto cum Usserio, *mysteria digna quæ omnibus denuncientur;* quæ versio iterum antithesin pessundat: sed *mysteria, quæ, licet mirantes homines exclamare faciant, apud Deum in silentio acta sunt.*

At "referri possunt hæc ad carmen militiæ cœlestis, *Gloria in excelsis Deo.*" Vix credo. Ecquis unquam audivit κραυγὴν dici de cantu aut carmine, sive hominum mortalium, sive angelorum? Fuit, teste Aristotele, olim numerosus quidam faber ærarius, qui canebat κραυγὴν Καλλιόπης· quem tamen nunquam Calliope canentem aut vocantem placido lumine

respexit. In Rhetoric. lib. iii. 2. 11. Vox illa est, si Xenophontem audiamus, in quam ne terrestris quidem militia bene ordinata prorumpit; nedum cœlestis. In Agesilao, cap. ii. 12, *κραυγὴ μὲν οὐδεμία παρῆν, κ. τ. λ.* Si Sacros Scriptores consulas, LXX. Interpretes usurpant de clamore Sodomorum, Gen. xviii. 20, 21; de clamore Ægypti post cladem primogenitorum, Exod. xi. 6. S. Paulus, cum ira, indignatione, et blasphemia, inter Christi cultores etiam clamorem vetat. Eph. iv. 31. Qui de voce Syriaca exquirunt, si ad Versionem Vet. Novi Testamenti provocant, uno exemplo, Apocalyps. xxi. 4, satis perspicient ܩܥܬܐ, (Trostius vertit, *ein geschrey,*) inter cœlicolas nunquam audiri.

Interim mancum Epitomatoris locum Vir Reverendus miro modo dissimulat: "Quicquid volunt," ait, "hæc tria mysteria clamoris, connexio est inter virginitatem Mariæ, ortum Dom. Nostri, et stellam Magis prælucentem." Itane? Hæc ut credamus, scriptum esse oportuit, *Ἔλαθε τὸν ἄρχοντα . . . . ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τοῦ Κυρίου τοκετὸς, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀστήρ.* At aliud dixit Syrus, nempe *tria mysteria,* quorum tertium certe nobis divinandum reliquit, *a stella,* sive *apud stellam,* sive *a latere stellæ,* ܥܠ ܓܢܒ ܟܘܟܒܐ, *facta esse.* Hæc cohærere non posse nemo non videt. Quocunque modo stellam suam operari crediderit Syrus, non fuit stella ipsa mysterium, sed signum mysteriorum.

Hac igitur velitatione parum prospere inita, ventum ad triarios. Acies Syriaca alium primipilum certe admodum efflagitat. En, Eques se nobis offert. Ille, docet nos Vir Reverendus, "proponit ut probabiliorem lectionem, *τρία μυστήρια ἐναργῆ, ... ἅτινα ἐκηρύχθη τῷ ἀστέρι.*" Sed et ipsum, tum Ignatii, tum Testium et Interpretum omnium Correctorem adire placeat [t].

Inprimis confitetur, quod primum est, Syrum incaute prætermisisse clausulam, *ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου.* Negat hunc locum ullo modo ad carmen Angelorum respexisse: hoc secundum. At quo minus confessionem absolveret, obstabat Genius ille Critices Diplomaticæ, quem impense colit.

"*Μυστήρια κραυγῆς,*" ait Vir Illustris, "Hyper-orientale

[t] Vide Die drei Ächten, und die vier Unächten Briefe, etc. p. 91.

aliquid," (compositum id primus fortasse excogitavit,)— "Hyper-orientale aliquid sonat, ne dicam absurdum. Quod tamen si explicationem admitteret, divina hæc mysteria nullo modo *clamantia* mysteria, (*schreiende geheimnisse,*) vocare potuit; sed potius *manifesta,* scil. credentibus, sin malis, *magna;* sicut [S.] Paulus, 1 Tim. iii. 16, *magnum pietatis mysterium.*" Deinde, "Si vox ulla hic requiritur, nullam aliam esse oportet nisi ἐναργῆ. Fieri potest, ut in v. κραυγῆς vestigia restent vocis proxime insequentis, ubi nunc legitur ἐπράχθη, nos vero ἐκηρύχθη restituimus."

Deinde restitutionem, quam vocat, hoc modo tuetur: "Lectio adhuc recepta, ἅτινα ἐπράχθη, non est bene Græca. Nullo modo potuit Ignatius dicere πράσσειν μυστήρια. Præterea non liquet quid faciendum nobis τῷ ἀστέρι. Constat tamen hic Syrum vocem utramque legisse. Eadem in A. (Cod. Mediceo,) et in B. (Interpolatore,) hodie leguntur; at non sine verborum congerie textui inserta. Inventionem (*die wiederfindung*) genuinæ lectionis acceptam refero, una cum multis, quæ summam Viri doctrinam illustrant, Observationibus, carissimo et honoratissimo Amico meo, Viro Reverendo Julio Hare, in cujus mecum concordia de veritate nostri textus Ignatiani non possum mihi non lætissime gratulari."

Concedimus, quidlibet audendi sive immutandi potestatem his Criticis vel gratis vindicandam, si modo, quas foveas in his Epistolis Syrus fecerit, iis decipi nos cæci patiamur. Sed priusquam Beatum Martyrem ad Censum Equestrem redigi et minui permittimus, rogandum fortasse, primum, quid sit, aut quis ante nos dixerit, μυστήριον ἐναργές. Mihi certe videtur id, quod palam factum est, et ἐναργῶς ante oculos versatur, non amplius esse mysterium[u]. Deinde, scire velim, unde didicerit Eques Illustris, aut unde docuerit doctissimus ejus Amicus, μυστήρια πραχθῆναι non bene Græce dici. Unde minus Græcum, quam Thucydideanum μυστήρια ποιεῖσθαι; Etenim si et apud Ethnicos αἱ τῶν Θεῶν πράξεις γεγόνασι μυστήρια, ut loquitur Tatianus, cap. 8; si omnis Christi πρᾶξις, μυστήριον, ut Nazianzenus, Orat. xxxix.; si *mysterium*

[u] Quinctiliani verba notissima, "'Ενάργεια non tam dicere videtur quam ostendere: et effectus non aliter, quam si rebus ipsis intersimus, sequuntur."—Lib. vi. ii. 32. Cf. Cic. Acad. Quæst. iv. 6.

mystice fieri oportet, ut per Interpretem Theodotus Ancyranus de Incarnatione[x], quod Græce, opinor, est *πραχθῆναι*· plane mihi non constat ratio negationis; nec plura in Græcia vidisse crediderim Criticos hodiernos, quam viderunt Eusebius, Andreas, et Timotheus, atque Interpretes Latinus, Armenius, et ipse hic Syrus, quem suis blanditiis enecant. Dominus enim Noster, Jesus Christus, ut cum Chrysostomo loquar, *οὐ μόνον τὰ διὰ τῶν ῥημάτων μυστήρια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα διὰ τῶν ἔργων ἡμῖν ἐχαρίσατο*· (In 1 Cor. Hom. vii.) et aliquid majus prædicatione est Divini Verbi mysterium. *Πᾶν περὶ Χριστοῦ λεγόμενον*, ait Auctor Vetus, *οὐκ ἔστιν ἁπλῶς κήρυγμα, ἀλλὰ εὐσεβείας μυστήριον· πᾶσα ἡ τοῦ Χριστοῦ οἰκονομία μυστήριον ὀνομάζεται· τὸ δὲ μυστήριον οὐκ ἐν τῷ γράμματι φαίνεται, ἀλλ' ἐν τῷ πράγματι κηρύττεται*. (Append. in Chrysostom. viii. 886.) At *ἐν τῷ πράγματι κηρυχθῆναι* quid sit scire velim, nisi *πραχθῆναι;*

Proculdubio temeraria hæc correctio, et pariter temeraria negatio, ex necessitate rei enatæ sunt, Viris his insignibus nullum discrimen formidantibus, si modo Ignatium, hierarchiæ quam non amant assertorem, brevissimis his Epistolis conclusum vocem exiguam frustra attollere coegerint. Hæc mysteria stupenda *a stella*, sive *apud stellam*, fuisse *facta*, ut est apud Epitomatorem, certe nemo sanus dixerit; *prædicata* fuisse, si quis cum Criticis dixerit, non est omnino absonum. At mysteria, præsignificata per stellam, a Deo ad perfectionem fuisse ducta, quod hoc loco et contextu docet verus Ignatius, et fides Christiana et ratio agnoscunt.

Pearsoni manes non lædam plura recitando. Non nego illum sæculo decimo septimo, prout Eques Illustris nos admonet[y], natum fuisse, studiis sæculi decimi septimi enutritum. Vivat Vir Insignis, studiis floreat, si Deo placet, serioris, nec tamen sequioris, ævi: si vero nactus fuerit unde vel famam Francisci Bacon in orbe disciplinarum exsuperet, non ideo sibi tantum honorem comparasse arbitretur, quod decimo nono potius quam decimo septimo sæculo terris ostentatus est. Vivat et ingeniosus ille Presbyter, qui *ἐναργὲς μυστήριον* primus ex proprio penu commentus est; sed et meminerit cognominis olim sui, Presbyteri Leporii, qui male se egisse sentiens,

[x] Ed. Combefis. ap. Gallandi Bibl. ix. 470.
[y] Ignatius von Antiochien, p. 69.

temerato pietatis mysterio, "quando ipse sibi se habuerat magistrum," non dedignatus est Libellum Emendationis edere.

Ingratam digressionem, Amice Lector, hic tandem finitam habes. Controversiam quidem Ignatianam in universum æstimanti nequaquam contemnenda esse Scripta hæc nuper reperta Syriaca, libens inprimis agnosco; ex quibus quanta vis Testimoniorum ad confirmandam Codicis Medicei auctoritatem accreverit, Viris harum rerum callentibus jam cognitum, et a nobis, ut spero, Pearsoni vestigiis inhærentibus in cursu Operis abunde demonstratum. Causæ enim summa hæc est: In Parte Prima Vindiciarum Pearsoni argumenta stant jam inde a principio immota. Testimonia ejus ex Patribus ad finem sæculi sexti, aut initium septimi, jam prodeunt duplo fere aucta[z]. Hoc unum ex Armenio Interprete edocti sumus, S. Gregorium Magnum et Anastasium Antiochenum, non Interpolatas, quod concessit, hac ope nondum adjutus, candidissimus Pearsonus[a], sed, quas tuemur, receptas Epistolas præ oculis habuisse. Interpolatas aut Spurias Epistolas nemo est qui tractasse aut vidisse comprobatur usque ad medium sæculum septimum; quo scilicet tempore, rebus Christianorum Orientalium miserabiliter fractis, Hæreticis passim grassantibus, Sergio Nestoriano Mahumetæ ad sacra domestica admoto, ineptis consarcinatoribus quisquilias suas venditandi copia affatim suppetebat. Quod ad Partem Secundam attinet, si quid ex recentiorum Criticorum industria prolatum Pearsoni argumenta interna vel stabilire vel infirmare videbatur, id, spero, recolenti quicquid præstare oporteret Editorem officii memorem, mihi non omnino neglectum. Neque id minimi esse momenti arbitror, quod ex Opere accessit, nuper felicibus Academiæ Oxoniensis auspiciis publica luce donato, Christianæ antiquitatis cultoribus acceptissimo, *Origenis*, ut titulus præfert, sive, ut mihi cum Viris compluribus bene doctis probabilius videtur, S. Hippolyti, *Philosophumenis:* unde jam certissimo indicio constat, celeberrimum illum S. Ignatii locum ad Magnesios, de Gnosticorum, ut volunt, Sige, si hujusmodi interpretatio admittitur, Simonem Ignatio seniorem, fabulæ istius repertorem, potius

[z] Vid. Append. ad Part. i. cap. ii. [a] In Procem. cap. vi.

quam Valentinum, B. Martyre, si forte, juniorem, respexisse. Vid. Part. ii. cap. vi. p. 423.

Ad cætera, ne Pearsonus egeat eo apparatu critico, quem præsentis ævi exigit ratio, mendis priorum editionum pluribus sublatis, collatis, quos plurimos citat, SS. Patrum locis, et illustratis quibusdam, quæ vel lapsu temporum, vel mutatis hominum studiis, illustrationem efflagitare visa sunt, impensius curavi: notas marginales, quibus materies subinde tractata indicari possit, et Indicem copiosum suppeditavi. Labore meo fruaris velim, Amice Lector; et si quid vel supervacuum, vel prætermissum, vel denique minus accurate a me scriptum reperias, ignoscas, humanæ sortis non immemor.

EDV. CHURTON.

E villa de Crayke, prope Eboracum,
vii Kal. Feb. Fest. S. Polycarpi,
MDCCCLII.

ELENCHUS CAPITUM.

IN PROŒMIO.

VINDICIARUM

PARS PRIMA.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

CAPUT IV.

CAPUT V.

CAPUT VI.

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

CAPUT IX.

CAPUT X.

CAPUT XI.

VINDICIARUM

PARS SECUNDA.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

CAPUT IV.

CAPUT V.

CAPUT VI.

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

CAPUT IX.

CAPUT X.

CAPUT XI.

CAPUT XII.

CAPUT XIII.

CAPUT XIV.

CAPUT XV.

CAPUT XVI.

VINDICIÆ
Epistolarum
S. IGNATII.

AUCTORE

JOANNE PEARSON

PRESBYTERO.

ACCESSERUNT

ISAACI VOSSII

EPISTOLÆ DUÆ

ADVERSUS

DAVID BLONDELLUM.

S. Chrysostomus Homiliâ XI. in Epist. ad Ephesios.

Ἀρκεῖν τοῦτο ἡγεῖσθε, εἰπέ μοι, τὸ λέγειν ὅτι ὀρθόδοξοί εἰσι; τὰ τῆς χειροτονίας δὲ οἴχεται καὶ ἀπόλωλε; καὶ τί τὸ ὄφελος τῶν ἄλλων, ταύτης οὐκ ἠκριβωμένης; ὥσπερ γὰρ ὑπὲρ τῆς πίστεως, οὕτω καὶ ὑπέρ ταύτης μάχεσθαι χρή.

CANTABRIGIÆ:

Typis *Joann. Hayes;* Prostant *Londini*, apud *Guil. Wells* & *Rob. Scott*, ad Insignia Principis in vico Little Britain dicto. 1672.

DOMINO SUMME REVERENDO

D. GILBERTO,

ARCHIEPISCOPO CANTUARIENSI, TOTIUS ANGLIÆ PRIMATI.

CUM Anastasius Antiochenus ad Gregorium Magnum scripsisset, et S. Ignatii clausulam Epistolæ suæ subjunxisset, eandem suæ etiam Gregorius subtexuit, et hanc rationem reddidit, quia *non tantum vester est, sed et noster*[a]. Ita Occidentis et Orientis Patriarchæ pro sanctissimo illo Præsule et Martyre inter se contendebant. Alii hujus sæculi mores, aliæ concertationes: et docti et indocti, et domi et foris, pretiosissimas illius Martyris reliquias convellunt. Ad sedem igitur vestram Archiepiscopalem confugit ipse Archiepiscopus, et hoc unum efflagitat, ne pro impostore habeatur. Tu, cui apud nos sub Rege maximo summa in negotio religionis et cura et potestas, singulari Dei providentia, meritissimo commissa est, qui Ecclesiam nostram adversus exulceratos hominum animos, et luctuosissimorum temporum vitio enatas inimicitias, prudentiæ incredibilis auctoritate tueris, tam præclarum pristinæ simplicitatis, cum in doctrina Catholica, tum in disciplina Ecclesiastica, monumentum ab ingeniis maleferiatis ventilari, Epistolas, in vinculis inter ferocientium militum manus et carcerum angustias animo præsentissimo exaratas, tanquam invenustas rejici, hæresium tum primo exortarum, et nunc demum repullulantium, Schismatumque certissimum remedium extirpari, faciem denique Ecclesiæ primitivæ clarissime repræsentatam, deturpari et obliterari

[a] Greg. Magn. Epist. Lib. iv. Ep. 37. Vid. infr. Prœm. c. vi.

nunquam patieris. Quid felicissimos eruditissimi Primatis Armachani conatus, quid conspirantem originalis Græci Codicis a doctissimo Vossio peropportune procuratam editionem, quid Hammondi viri optimi consummatissimique Theologi lucubrationes commemorem? Non enim dubito, quin horum omnium labores, maximo Ecclesiæ emolumento susceptos, diu ante probaveris, magnoque acerrimi judicii prudentiæque tuæ pondere stabiliveris. Cum autem hæc omnia ad severum nimis examen vocata sint, quæ hoc qualicunque Opere reponenda duxit, si non eodem judicio probare, tamen eo, quo ipsum soles, candore recipere ut non dedigneris, humillime petit

Paternitati tuæ devotissimus

JOANNES PEARSON.

AD LECTOREM.

Quæcunque ad Controversiam hoc Opere tractatam recte intelligendam conferant, in Procemio jam satis perspicue et copiose exposita sunt; ut alia Præfatione uti supervacaneum plane videatur. Unicum tamen est, de quo te, Lector benevole, imprimis monendum duxi. Putarunt hactenus nostri S. Ignatii Epistolas antiquitati Episcopatus luculentissimum testimonium præbuisse. Nescio tamen quo pacto effectum est ut ex hoc uno Scriptore, et quidem defæcato, satis firmum argumentum pro novitate ordinis Episcopalis duci posse existiment nonnulli, illudque in Scholis Theologicis usurpent. Ecce enim inter Theses in Academia Salmuriensi sub præsidio Ludovici Cappelli de Episcopi et Presbyteri discrimine disputatas, novum Argumentum in hunc modum conficitur, *Auctor Epistolæ ad Magnesios primo πρεσβυτέριον, hoc est* Collegium presbyterorum, *et Ecclesiæ per illud administrationem atque regimen, vocat* Χριστοῦ νόμον, *quia ex institutione et voluntate Christi per Apostolos institutum est; νεωτερικὴν vero τάξιν,* novellam institutionem, *vocat eam quæ suo tempore Episcopum presbyteris præponebat. Certum est autem eum scripsisse post Valentini Hæretici tempus, qui Romam venit sub Hygino Papa circa annum a Christo nato CXLIV. Ita fit manifestum novam constitutionem de Episcopi in presbyteros prærogativa et auctoritate factum esse post centesimum et quinquagesimum a Christi resurrectione, et Spiritus S. missione in Apostolos, annum.* Hoc Argumentum Dallæus prætermisit, vel quod ei nullam vim inesse putaret; vel quod Scriptorem Epistolarum Impostorem non probaret, sed supponeret; vel quod suæ hypothesi minime conveniret, qui Impostorem suum vel sub finem tertii, vel sub initium quarti sæculi vixisse putavit; quo tempore nemo, qui non insanivisset, Episcopatum *novellam institutio-*

Mirum Lud. Cappelli argumentum, ex Epist. ad Magnesios.

nem vocasset. Nos ab illo prætermissum hic discutiendum putavimus; ne quis postea tam ineptum Ignatio sensum affingat, aut ex illo tam falsum et Ecclesiæ perniciosum dogma deducat.

Si enim concederetur et Auctorem Epistolæ ad Magnesios Impostorem fuisse, et Episcopatum *novellam institutionem* vocasse; nullo modo manifestum esset, constitutionem de Episcopi auctoritate post annum a Christi resurrectione CL. factam fuisse. Nam primo, si Impostor esset, non necesse est ut *de suo tempore* loqueretur: fingendum enim sibi sumpsisse dicendus esset veterem et Apostolicum Virum, ab Apostolis ordinatum Episcopum, et paulo post S. Joannis Apostoli obitum martyrio coronatum. Quod si Impostorem bene ageret, ad eam ætatem omnia referre debuit, et ad illud sæculum hæc ipsa eum non retulisse probari nullo modo potest. Nihil igitur aliud ex duplici illa concessione sequitur, quam quod ex Impostoris sententia Episcopatus, ut presbyteratu superior est, tunc *novella institutio* fuerit, cum S. Ignatius ad martyrium per Asiam duceretur. Hoc autem factum est intra LXXV. annos post resurrectionem Christi, intra VIII. post mortem S. Joannis Apostoli; ut Episcopatus et *novella institutio* dici, et tamen Apostolicus esse potuerit. Sub Antonino vel Aurelio vixisse Impostorem suum vult Salmasius, unde pro more suo concludit, *Eo sæculo palam est νεωτερικὴν illam τάξιν Episcopi supra presbyteros introductam esse, ut ex hac Epistola sole clarius dilucet.* At si Impostor ille sub hoc vel illo Imperatore vixerit, *palam* non *est* νεωτερικὴν τάξιν tunc fuisse introductam; fieri enim potuisse, ut Ignatii simius Martyrem ipsum repræsentaret, ad eam ætatem, qua Ignatius vixit, et Damas adhuc juvenis Magnesiorum Episcopus fuit, respiceret, omnes vident: unde sequitur eam novellam institutionem primo sæculo introduci potuisse. Et revera constitutionem auctoritatis Episcopalis ad annum CL. post Christi resurrectionem, hoc est, ad vulgaris Æræ annum CLXXXIII. referre ex ætate Impostoris ab omni ratione alienum est, cum illi qui eum Impostorem esse volunt de ejus ætate convenire nunquam potuerint. Circa medium secundi sæculi Epistolam ad Magnesios scriptam fuisse sensit Albertinus, paulo posterius forte Salmasius: at si novella eo tempore institutio fuit, institutio tamen fuit, et

Salmasii de eodem loco commenta.

quidem ante illud tempus facta; quomodo igitur dici potuit hæc constitutio post annum facta CLXXXII.? Blondellus Ignatium ὑποβολιμαῖον post Clementis Alexandrini obitum, hoc est, post initium tertii sæculi, Dallæus aut circa finem tertii, aut initium quarti, Bochartus sub imperio Constantini, scripsisse statuit; nemo autem sanus diceret, ea ætate Episcopatum novellam institutionem fuisse.

Sed neutrum concedendum est; non primum, quia auctor Epistolæ ad Magnesios, ut et sex reliquarum, non Impostor, sed verus Ignatius, Antiochiæ Episcopus fuit, ut toto hoc Opere probatum est; non secundum, quia Scriptor ille, quisquis fuit, Episcopatum *novellam institutionem* nunquam vocavit. Illa enim vox νεωτερικὴ non novitatem Episcopatus, sed juventutem Episcopi denotat. Blondellus verba Ignatii notavit, Latine non reddidit: Salmasius omnium primus νεωτερικὴν τάξιν contra Ignatianum loquendi morem, contra manifestum totius contextus sensum, contra mentem Scriptoris alibi satis explicatam, *novam institutionem vel novum ordinem* reddidit. Ad hanc translationem confirmandam locum Ignatii misere detorsit; et cum Nostrum locutionem S. Pauli maxime secutum esse novisset, illum etiam perperam et coacte interpretatus est. *In Epistola Pauli,* inquit, *ad Timotheum* 2. cap. ii. 22. νεωτερικαὶ ἐπιθυμίαι *non sunt* juveniles cupiditates, *sed novæ vel novarum rerum, ut alibi nos explicabimus.* Idcirco ut hoc Argumentum prorsus explodatur, primo, Lector benevole, S. Pauli locus, quem secutum hic ut alibi Nostrum esse non injusta suspicio est, explicabitur; secundo, Ignatii verba nude et aperte exponentur, et ab importunis Adversariorum glossis vindicabuntur.

S. Paulum ad 2 Tim. ii. 22. perperam ad partes vocat Salmasius.

Νέον nunc *juvenem* nunc *novum* significare omnes norunt. Glossarium Vetus, Νέος ἄνθρωπος, *Juvenis,* Νέος οἶκος, ἢ ἕτερόν τι, *Novus, Novellus. A* νέος νεώτερος pariter vel *junior,* vel *recentior*; aut etiam *juvenis.* Hesychius, Νεώτερον, οὐ μόνον συγκριτικῶς, ἀλλὰ καὶ νέον Ἀττικοί. Vetus Glossarium, *Junior,* Νεώτερος, *Juvenis,* Νεώτερος. Et in Excerptis, *Juvenis,* νεώτερος. *A* νεώτερος vox possessiva νεωτερικὸς, *juvenilis.* Glossarium Græco-Latinum, Νεωτερικὸς, *juvenilis*: Latino-Græcum, *Juvenilis,* Νεωτερικός. *Juvenile,* Νεωτερικόν. Νεωτερικὸς igitur a νεώτερος *juvenilis,* non *rerum novarum cupidus,* qui Græce νεωτεριστικὸς dicitur, a verbo

Refutatio Salmasii.

Sensus vocis νεωτερικός.

νεωτερίζειν. Unde inter vitiosa et vituperanda Oratoris aut Demagogi epitheta hæc enumerantur a Julio Polluce, *παρατρέπων, νεωτερίζων, νεωτεριστὴς, νεωτεριστικός*. Eo igitur loco ubi hoc Timotheo Apostolus præceptum dat, *τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, νεωτερικὰς ἐπιθυμίας*, non *novas*, sed *juveniles cupiditates* reddi debere omnibus recte interpretandi rationibus probabimus. Nam primo, sive rem ipsam, quæ vetatur, spectes, sive personam, cui præceptum datur, respicias, utrique hæc interpretatio imprimis convenit. Nam reipsa *ἐπιθυμίαι*, sive *cupiditates*, sive *libidines*, sive *desideria*, sive *appetitus* vel *appetentias* vertere placeat, ab omnibus semper juvenili ætati præcipue tributæ sunt. Aristoteles Rhetoricorum lib. ii. cap. 12. *Οἱ μὲν οὖν νέοι τὰ ἤθη εἰσὶν ἐπιθυμητικοὶ*, ac rursus, *εὐμετάβολοι δὲ καὶ ἁψίκοροι πρὸς ἐπιθυμίας*. Idem Topicorum lib. iii. cap. 2. *μᾶλλον γὰρ οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐνοχλοῦνται*. Inde Varro in Tithono, apud Nonium, *Quam dereliquit multicupida juvenilitas*. S. Basilius, *Κοῦφον ἡ νεότης καὶ εὐκίνητον πρὸς τὰ φαῦλα, ἐπιθυμίαι δυσκάθεκτοι·* quas *ὁρμὰς δυσκαθέκτους* appellavit Philo Judæus. S. Chrysostomus, *Πρὸς θυμὸν καὶ πρὸς ἐπιθυμίας εὐέμπτωτος μᾶλλόν ἐστιν ὁ νέος*. Quis igitur, cum *ἐπιθυμίας* vetitas cernat, iisque vocem *νεωτερικὰς* adjunctam animadvertat, non statim eas *juveniles* esse judicabit? Est enim *νεωτερικὸς* vox possessiva, ut Grammatici loquuntur, et forma et significatione. *Ἐκεῖνα δέ ἐστι τῷ τύπῳ καὶ τῷ σημαινομένῳ κτητικὰ ὅσα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πρωτοτύπου ἀναλύονται*, inquit Etymologus. *Νεωτερικὸς* autem resolvitur in genitivum ejus vocis a qua originem duxit, ut idem sit *νεωτερικὰς*, quod *νεωτέρων, ἐπιθυμίας*. Jam vero persona cui præceptum hoc datum est juvenis fuit. Nam 1 Tim. iv. 12. *Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω*. *Nemo adolescentiam tuam contemnat*, vel, ut antiquior translatio apud Ambrosiastrum, *juventutem*. Secunda autem Epistola proximo post primam anno scripta est: adhuc igitur Timotheus juvenis fuit. Juvenem igitur Apostolus monet ut *ἐπιθυμίας* fugiat, eas *νεωτερικὰς* indigitat; sine dubio nempe juveniles intellexit. Secundo, hunc esse horum verborum sensum liquet ex omnibus Veterum Translationibus. Vetus Interpres Latinus, *Juvenilia autem desideria fuge*, aliique eo antiquiores Latini. Quomodo Syri Apostolum

intellexerint, inter quos versatus est S. Ignatius, non melius intelligitur quam ex Veteri Versione Syriaca, quæ sic hæc verba reddidit, ܡܢ ܟܠܗܝܢ ܪ̈ܓܝܓܬܐ ܕܛܠܝܘܬܐ ܥܪܘܩ, *Ab omnibus cupiditatibus adolescentiæ fuge.* 2 Tim. ii. 22. Sunt enim ܪ̈ܓܝܓܬܐ ܕܛܠܝܘܬܐ ὀρέξεις, vel ἐπιθυμίαι τῆς νεότητος, ut Matt. xix. 20. ܡܢ ܛܠܝܘܬܝ, ἐκ νεότητός μου, et 1 Tim. iv. 12. ܠܐ ܐܢܫ ܢܒܣܐ ܥܠ ܛܠܝܘܬܟ, μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω. Ita utrobique juventutem Timothei respiciens eandem vocem usurpavit. Non aliter Versio Arabica, et Æthiopica. Tertio, Veteres omnes tum Græci tum Latini eodem modo hunc locum interpretati sunt. Ambrosiaster qui sub Damaso scripsit: Juvenilia autem desideria fuge. *Juvenilia desideria adversa sunt: sunt enim voluptates mundanæ, quæ omnibus illecebris mancipatæ sunt ac per hoc a Dei servo fugiendæ sunt.* Sectare vero justitiam, fidem, charitatem, pacem. *Hæc sectanda jubet quæ juvenili ætati devia videntur et aspera.* S. Chrysostomus ad locum: Νεωτερικαὶ οὐχ αὗταί εἰσιν αἱ τῆς πορνείας μόνον, ἀλλὰ πᾶσα ἐπιθυμία ἄτοπος νεωτερική· ἀκουέτωσαν οἱ γεγηρακότες ὅτι οὐ δεῖ τὰ τῶν νεωτέρων ποιεῖν. *Juveniles hæ* cupiditates *non solius fornicationis sunt, sed omnis cupiditas absurda juvenilis est. Audiant senes, quod non oporteat ea facere quæ sunt juvenum.* Hanc interpretationem sequuntur Theophylactus et Œcumenius. Pelagius, ut videtur, in Commentario sub Hieronymi nomine edito: Juvenilia autem desideria fuge. *Quia hi ex senioribus esse non possunt, si hæc agant quæ gravitati non conveniunt Christianæ; et a juvenibus vincuntur, si habeant levitatem.* B. Theodoretus in Commentario: Τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας, τουτέστι, τρυφὴν, γέλωτος ἀμετρίαν, δόξαν κενὴν, καὶ τὰ τούτοις προσόμοια. *Hoc est, delicias, risum immoderatum, vanam gloriam, et quæ sunt his similia:* quæ quidem non sunt *novæ,* aut *novarum rerum* cupiditates, sed juvenilis ætatis comites. Primasius: Juvenilia autem desideria fuge. *Juvenilia desideria et in senibus esse possunt, si hæc agant, quæ gravitati non conveniant Christianæ: et a juvenibus vinci possunt, si caveant levitatem.* Sedulius: Juvenilia desideria fuge, *id est, fornicationem;* quam rem novam esse nemo dixerit. Quarto, Veteres Ecclesiæ Scriptores secundum hunc Paulinum sensum vocem

νεωτερικὸς usurpabant, ut Eusebius, libro de Martyribus Palæstinæ cap. 4. ubi describit fortissimum Martyrem Apphianum nondum viginti annos natum, qui Beryti vixerat. Παράδοξον καὶ εἰπεῖν ὡς ἐν τοιαύτῃ πόλει τῶν νεωτερικῶν ἐπιθυμιῶν ὑπεράνω γενόμενος, καὶ μήθ' ὑπ' ἀκμῆς τοῦ σώματος, μήθ' ὑπὸ τῆς τῶν νέων ἑταιρείας διαφθαρεὶς τὸν τρόπον, σωφροσύνην ἠσπάζετο. *Incredibile dictu est quo pacto in tali civitate adolescentiæ cupiditatibus superior, nec vigore corporis, nec juvenum sodalitio mores suos corrumpi passus modestiam amplexatus est.* S. Chrysostomus de seipso adhuc juvene, Oratione de Sacerdotio prima: Ἐπειδὰν δὲ ἔδει τὸν μακάριον τὸν τῶν μοναχῶν μεταδιώκειν βίον, καὶ τὴν φιλοσοφίαν τὴν ἀληθῆ, καὶ οὐκ ἔτι ἡμῖν ὁ ζυγὸς οὗτος ἴσος ἦν, ἀλλ' ἡ μὲν αὐτοῦ πλάστιγξ ἐκουφίζετο μετέωρος, ἐγὼ δὲ ἔτι ταῖς τοῦ κόσμου πεπεδημένος ἐπιθυμίαις καθεῖλκον τὴν ἐμαυτοῦ ψυχὴν, καὶ ἐβιαζόμην κάτω μένειν, νεωτερικαῖς αὐτὴν ἐπιβρίθων φαντασίαις. *Cum autem oporteret beatam monasticam vitam persequi, veramque philosophiam, nec jam nobis par statera esset, sed illius lanx utpote levior sublimis ferretur, ego vero mundanis cupiditatibus impeditus, meam lancem deorsum traherem, et inferius manere cogerem, juvenilibus eam aggravans cogitationibus.* Hic enim pariter νεωτερικὰς φαντασίας usurpavit, ac in Expositione loci ad Timotheum, φαντασίας νεωτερικὰς φεῦγε. Auctor Constitutionum Apostolicarum, lib. ii. cap. 1. ex Didascalia, ut videtur, ea quæ Ignatio tribuebatur, docet Episcopum non debere esse minorem natu quam annorum quinquaginta, ὅτι τρόπῳ τινὶ τὰς νεωτερικὰς ἀταξίας καὶ τὰς ἔξωθεν διαβολὰς ἐκπεφευγὼς ὑπάρχει. *Quod ea ætas quodammodo jam juveniles petulantias, et eorum qui foris sunt obtrectationes effugerit:* nisi forte quis dignus sit Episcopatu, διὰ τῆς νεότητος ἐν πραότητι καὶ εὐταξίᾳ γῆρας ἐπιδεικνύμενος, in juventute mansuete et composite vivendo senectutem ostendens. Pluribus, opinor, modis explicatio vocis μονήρους, quæ semel tantum in Scriptura reperitur, confirmari non potest: cum, si rem ipsam quæ vetatur, si personam cui datum est præceptum, consideres, si Interpretes, si Commentatores, si vulgatum vocabuli apud Veteres usum spectes, omnes in hac una expositione consentiant atque conspirent. Quod si ea vocis hujus acceptio apud Apostolum recipi omnino debeat, plusquam verisimile est apud Ignatium nostrum, quem tum in rebus tum in verbis S. Paulum præcipue imita-

tum esse et nostri fatentur, et Adversarii queruntur, eandem vocem eodem sensu accipiendam esse.

Ut autem hoc dilucidius appareat, locum ipsum, ut apud nostrum exstat, integrum apponam. Ex codice Mediceo in Epistola ad Magnesios hæc transcribimus, c. 3. Καὶ ὑμῖν δὲ πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν Θεοῦ πατρὸς πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμειν, καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους, οὐ προσειληφότας τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν, ἀλλ᾽ ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ. Interpres Usserianus: *Sed et vos decet non couti ætate Episcopi, sed secundum virtutem Dei Patris reverentiam ei tribuere, sicut cognovi et sanctos presbyteros, non assumentes apparentem juniorem ordinem, sed ut prudentes in Deo concedentes ipsi.* Primo igitur hunc Interpretem habemus consentientem, qui ad ætatem Episcopi respiciens, νεωτερικὴν τάξιν, non *novellam institutionem*, sed *juniorem ordinem* vertit. Huic adjungimus Interpolatorem sive Paraphrasten, qui pro Ignatianis sua hæc posuit, *οὐ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορῶντας νεότητα.* Vulgatus Interpres, *Non propter juventutem quæ in eo videtur arbitrantes eum contemnendum.* Unde occasionem nactus communem locum de prudentia juvenum pro suo instituto latius tractat, et exemplis ex Veteri et Novo Fœdere confirmat. Hos ex Veteribus solos Ignatii interpretes habemus, qui totius contextus tenore ducti hunc nobis verborum sensum tradiderunt. Secundo, res ipsa clamat, et hanc interpretationem necessario postulat. Auctor Epistolæ ostendit se vidisse Damam eorum Episcopum, et Sotionem ejus Diaconum laudat, quod Episcopo suo, ut oportuit, subjectus esset. Monet igitur populum Magnesianum, ut illi etiam nolint *συγχρᾶσθαι*, non nimis familiariter cum eo agant, aut ipsum contemnant, quod videatur junior ætate, sed ut reverentiam ei exhibeant. Urget exemplum presbyterorum, quorum duos secum tunc habuit, Bassum et Apollonium, quosque novit eidem Episcopo quamvis juniori debitam reverentiam præstitisse. Ostendit juventutem ejus esse *φαινομένην*, innuit eum ætate quidem et conspectu juvenem, moribus autem senem fuisse: obedientiam ei præstandam docet, aut potius in eo Deo ipsi omnium Episcopo. Nam, ut recte observavit S. Chrysostomus: Apostolus. περὶ μὲν Ἐπισκόπων διαταττόμενος οὐδαμοῦ τίθησιν

Locus Ignatii exponitur.

ἐτῶν ἀριθμὸν, *De Episcopis præcepta dans nullibi annorum numerum statuit,* Orat. in Viduam juvenem. Hæc omnia ex ipso contextu enata adeo plana, perspicua, sibique cohærentia sunt; ut nec alium sensum hæc verba aut fundant aut admittant. Neque quicquam habent quod opponant Adversarii nisi quod modum loquendi spectat: qui si inusitatior videatur, eo minus Ignatianus videri non debuit. Νεωτερικὴν τάξιν de juventute Damæ Episcopi intelligi nolunt, quia τάξις *ad ætatem referri non potest,* ut censet Salmasius. Sed ea vox tam latæ significationis est apud Græcos, ut ad ætatem aut quemlibet humanæ vitæ statum sive conditionem referri possit. Quamvis enim τάξις sæpe pro ordine sacro, aut ordinatione Ecclesiastica sumatur, non infrequentius tamen ad alia refertur, et quidem ea quæ sacris ordinibus opponuntur. S. Chrysostomus Homil. v. adversus Judæos. Οὗτος ὁ Ἀβραὰμ ὁ πρόγονος τῶν Λευϊτῶν, τῶν Ἰουδαϊκῶν ἱερέων ἐπὶ τοῦ Μελχισεδὲκ, ὃς ἦν τύπος τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερωσύνης, λαϊκοῦ τάξιν ἐπεῖχε, *Hic Abraham progenitor Levitarum, Judaicorum Sacerdotum, sub Melchisedec, qui nostri Sacerdotii typus erat, laici ordinem,* vel *locum obtinuit.* Idem alibi distinguit τῶν ἱερέων τὸ ἀξίωμα, et τὸν ὑποτεταγμένον καὶ ἐν τάξει λαϊκῶν ὄντα. Eodem modo τάξιν ἰδιώτου dixit, et sacerdotes οἰκονόμων τάξιν καὶ ἐπιτρόπων καὶ ἀγοραίων τινῶν ἀντικαταλλαττομένους. Quotcunque modis homines dividi et distribui possunt, in quotcunque classes redigi, ad tot τάξεις a Græcis referuntur. Ita legimus τάξιν βασιλέως, τάξιν πατέρων, τάξιν διδασκάλων, τάξιν ὁμήρων, τάξιν αἰχμαλώτου, τάξιν πενήτων, τάξιν νομοθετοῦντος, et συμβουλεύοντος, τάξιν θεραπαίνης, et similia. In qualibet autem civitate semper distincti sunt juvenes, viri, senes: et hæ ubique hominum secundum ætatem τάξεις. In duas classes νεωτέρων et πρεσβυτέρων dividunt Apostoli populum Christianum in unaquaque Ecclesia, ut 1 Tim. v. 1. Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα· νεωτέρους, ὡς ἀδελφούς· πρεσβυτέρας, ὡς μητέρας· νεωτέρας, ὡς ἀδελφάς. *Seniorem ne increpato, sed obsecra ut patrem; juniores ut fratres; anus ut matres; juvenculas ut sorores.* Ad Titum ii. 2. 6. Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως, *Senes, ut sobrii sint; juvenes similiter.* Τάξις autem νεωτερικὴ, idem est quod νέων vel νεωτέρων, seu νέου vel νεωτέρου τάξις. Ut cum Plato

rempublicam in γεωργοὺς et φύλακας, aliosque divisit, Proclus in Timæum illos γεωργικὴν τάξιν, hanc φρουρητικὴν τάξιν appellat, quæ τὸ γεωργικὸν vel τὸ φρουρητικὸν recte dicitur. Nihil aliud hic voluit Ignatius, et satis bene νεωτερικὴν τάξιν Paraphrastes per νεότητα expressit.

Altera interpretatio ab auctoris mente aliena est.

Jam vero qui hic non ætatem Episcopi, sed novitatem ordinis Episcopalis denotari volunt, et rem inducunt ab Auctoris mente prorsus alienam, et ut id faciant totum contextum mire contorquent. Neque enim ipse Ignatius, neque sanus quisquam sub illius persona, de novitate Episcopatus disseruisset, in quo ipse jam consenuerat. Quomodo ille Episcopatum novellam institutionem esse diceret, et quidem tot annis, ut illi volunt, post omnium Apostolorum mortem introductam, qui ordinis Episcopalis institutionem semper Deo et Christo tanquam auctori tribuit? Hoc ipso loco laudat Zotionem quod subjectus sit Episcopo, ὡς χάριτι Θεοῦ, *tanquam gratiæ Dei.* Epistola ad Ephesios, οἱ ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἰσί. Vetus Interpres, *Ipsi*, vel *Episcopi, secundum terræ fines determinati Jesu Christi sententia sunt.* c. 3. describit Episcopum, ὃν πέμπει οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, *quem mittit Dominus domus in propriam dispensationem,* qui est Christus. c. 6. Epistola ad Trallianos, Ἔρρωσθε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὑποτασσόμενοι τῷ Ἐπισκόπῳ ὡς τῇ ἐντολῇ, *Valete in Jesu Christo, subjecti Episcopo, ut Dei mandato.* c. 13. Si novitatem Episcopalis ordinis notare voluisset Auctor Epistolarum, cur non alibi potius id fecit? Si novella hæc institutio fuisset, ea objectio tam in Polybio, Onesimo, et Polycarpo, quam in Dama valuisset; et consultius multo fecisset, si tunc eam tollere conatus esset, cum grandior Episcopi ætas, cum gravitas et spectata viri prudentia aliquam novello ordini auctoritatem conciliarent. Non tam imprudentem Ignatium, non tam stultum Impostorem quis putet, ut populo juventutem Episcopi, et Presbyteris simul novitatem ordinis Episcopalis probare conaretur. Adeo novellæ institutionis mentio ab hujus loci natura, et scriptoris instituto prorsus aliena est. Quod adhuc luculentius apparebit si animadvertamus, quibus cuniculis Auctoris sententiam subruant, quibus machinis omnia conturbent, qui novellam hanc institutionem hactenus inauditam hinc extundere conantur. Primo Sal-

Salmasii inanis distinctio.

masius observat Impostorem suum, Ignatium nostrum, dixisse πρεσβυτέριον esse νόμον Χριστοῦ, *quia ex institutione et voluntate Christi introductum est*, Zotionem autem laudasse, quod Episcopo subjectus esset, ὡς χάριτι Θεοῦ, *ut gratiæ Dei, quo novam hanc institutionem Episcopi presbyteris superponendi Deo etiam placere ostenderet.* Sed quis unquam ex eo ostenderet Episcopatum presbyteris primo superimpositum fuisse gratia Dei, quia presbyterium ex lege Dei præscriptum est, Episcopatus illo superior ex voluntate hominum introductus, et quidem diu post Apostolorum omnium mortem? Aut quis colliget, ex eo, quod quid gratia Dei factum esse dicitur, idem ex voluntate et institutione divina etiam primæva profectum non esse? Salmasium ipsum appello, cujus hæc verba sunt, *Quasi vero ea quæ ex institutione Christi manarunt, non etiam Dei gratiam præferant.* Ea sine omni dubio Scriptoris mens fuit, qui Episcopalem ordinem, quatenus presbyterio superimpositus est, nunc χάριν Θεοῦ, nunc γνώμην Χριστοῦ, nunc τὴν ἐντολὴν appellat, adeoque ex gratia Dei, ex sententia Christi, ex mandato divino institutum fuisse docet. Frustra igitur excogitata est illa distinctio inter gratiam et legem Dei Evangelicam. Secundo, adhuc manifestius vim loco infert minime ferendam, dum duplicem ex his verbis petitionem proponit, ut de rebus duabus Scriptorem agere, de juventute scilicet Episcopi, et novitate Episcopatus doceat. Unam petitionem ad plebem, aliam ad presbyteros dirigit. *Petit,* inquit, *a plebe, ut non nimis familiariter cum Episcopo agat, quod videatur junior: petit a presbyteris, ut sine præjudicio adprobandæ et recipiendæ novellæ hujus institutionis, honorem ei deferrent.* Ita Epistolam duplici nomine petitoriam proponit, cum ne una quidem hic petitio sit, nedum duæ. Non petit Ignatius quicquam a populo, sed docet quid eos deceat, ὑμῖν δὲ πρέπει, inquit, μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ Ἐπισκόπου, indecorum esse ostendit, ut Episcopo suo, quamvis juvene, familiariter utantur; tantam ei officio dignitatem attribuit, ut ad personam evilescere non debeat. A presbyteris nihil omnino petit; quod eorum officium in hac re sit, ne docet quidem, quod eos satis ad hoc præstandum promptos et alacres esse novisset. Eorum igitur exemplum plebi proponit, æquissimum esse judicans ut illi populus cum omni reverentia subjiceretur, cui presby-

teri sine ulla excusatione parerent. Hoc autem sibi probe cognitum esse profitetur, qui non tantum Damam Episcopum cum Zotione Diacono ejus, sed et Bassum, et Apollonium presbyteros secum, tunc cum scriberet, habuit: a quibus probe intellexit quam Episcopo suo presbyteri reverentiam exhibuerint: unde per totam Epistolam nunquam presbyteros monet ut Episcopo suo, sed populum tantum, ut et Episcopo et presbyteris, utpote optime consentientibus, subjecti sint. Nihil igitur a presbyteris petit, ne minima quidem vocula est, quæ ullam speciem talis petitionis aut exhortationis præ se ferat. Qui rem novam sententiæ inferre voluit, novam petitionem excogitavit, sine qua ea inferri nullo modo potuit. Sed Ignatius unicam exhortationem ad populum persequitur, quam exemplo presbyterorum premit urgetque, *καθὼς*, inquit, *ἔγνων*, quemadmodum cognovi presbyteros animatos esse, ita et vos animati sitis. Nulla igitur arte populum aggreditur Ignatius, multo minus alia populum, *alia presbyteros arte aggreditur*, ut vult Salmasius, quos ex ipsorum conversatione novit ad reverentiam Episcopo exhibendam satis sponte sua ferri. Adeo misere hunc locum torsit Salmasius, ut ad suam sententiam eum traheret. Neque mirum. Totum enim illud ædificium quod ipse cum Blondello, de successione proximi presbyteri in locum seu primatum decedentis, extruxerat, hoc uno testimonio subruitur, et funditus evertitur. Ubi enim illa successio primi secundum institutionem presbyteri in locum defuncti, ubi Damas ætate junior toti presbyterio præficitur? Unde tanti privilegii usus apparet, cum ipsi presbyteri ei rei tam prompte consentirent?

Petavius, Salmasio ex diametro oppositus hanc tamen interpretationem sequitur.

Miror autem Dionysium Petavium, qui Salmasio adeo adversatus est, eum tamen in hac interpretatione duorum vocabulorum secutum esse, et ad novam conjecturam inde confugisse. Νεωτερικὴ τάξις, inquit ille, *novitia et recens est ordinatio et institutio*. Per illam autem non intellexit institutionem ordinis Episcopalis cum Salmasio, sed aliam, quam ipse commentus est; illam nempe, *quæ commoveri et jactari tum cœperat, nonnullis per ambitionem et cupiditatem introducere molientibus; nimirum ut Episcopatus non libera electione ab iis quorum intererat, sed ex ætatis vel temporis antecessione quo in Clerum erant assumpti, ut non dignissimus quisque, sed antiquissimus caperetur*. Ita duo magni viri ex diametro

oppositi sunt. Ille hanc antiquam institutionem putat, hic novitiam, ille ab Apostolicis temporibus deductam, hic non tam per ambitionem introductam, quam a presbyteris, dum alii nescio qui eam introducere conarentur, repudiatam. Sed talem institutionem aut unquam obtinuisse aut tunc repudiatam esse neuter probat. Timotheum Ecclesiæ Ephesinæ, et Damam Magnesianæ juniorem præpositum fuisse fatemur: sed quinam illi fuerint, qui *ut antiquitatis ratio præcipue duceretur per ambitum et factionem pugnabant*, nondum intelligimus. Nam quod ejusmodi fuisse contentionem illam credat Petavius, quæ a Clemente Epistolam ad Corinthios expressit, id sine ullo fundamento dicitur. Ille enim *unus et alter* si se præteritos esse doluerint, tam juniores quam seniores esse, tam pro merito quam pro ætate pugnare potuerunt. Quicunque autem fuerint, eos ipse non de Episcopatu sed presbyteratu contendisse fatetur [a], et conjecturam suam Salmasiana verisimiliorem tantum esse dicit, pro veritate ejus asserenda nihil affert. Sed video unde in tantam incertitudinem, tamque improbabilem conjecturam inciderit Vir doctissimus. Verba illa Ignatiana *οὐ προσειληφότας* male cepit. *Omnino*, inquit, *presbyteros repudiasse nec admisisse illud asserit, quodcunque tandem νεωτερικὴν τάξιν appellat.* Cum igitur nec juventutem, nec Episcopalem ordinem repudiaverint Magnesii, ut ex ipso loco constat; aliud aliquid excogitandum putavit Petavius, quod ab illis repudiatum est, quodque *νεωτερικὴ τάξις* vocari posset. Et omnes quidem qui *νεωτερικὴν τάξιν novellam institutionem* reddunt, in illa voce *προσειληφότας* explicanda hærent. *Καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους, οὐ προσειληφότας τὴν φαινομενὴν νεωτερικὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ*, sic reddit Salmasius, *Sicut cognovi presbyteros, non ut accipientes eam, quæ nova apparet, institutionem, sed tanquam prudentes in Deo, cedentes ipsi.* Ubi primo *καὶ* particulam omittit ut explicationi suæ inimicam, quod ea ostendat Scriptorem de eadem re loqui, cum presbyterorum exemplum proponit, de qua populum monuerat, scilicet de ætate Episcopi: aliter enim *καθὼς καὶ* exponi non possunt. Secundo, voculam *ut* de suo addidit; vidit enim, *non accipientes*, hic locum habere non posse. Theseos Cappellianæ Auctor aliter

[a] Vid. Clementis Romani Epist. c. 47.

versionem suam temperavit, *Quomodo censeo sanctos presbyteros, si minus recipiant novellam istam quæ jam est institutionem, saltem tanquam prudentes in Deo cedant Episcopo,* ut, cum omnia confuderit, nihil dicat. Petavius a versione caute abstinuit, hac observatione contentus, presbyteros τὴν νεωτερικὴν τάξιν repudiasse. Mira hæc sane interpretatio illius, qui profitetur Ignatium iisdem verbis presbyteros *plebi proponere imitandos.* Sed hi quid sit προσειληφότας hoc loco non viderunt. Patricius Junius legit οὐ προειληφότας, *non præoccupato animo respicientes,* haud male; sed ut literam omitteret, opus non erat. Suidas, Προσειλήφεσαν, ὑπέλαβον, ἐνόουν. Nihil aliud hic προσειληφότας, quam νοήσαντας sonat. Ita igitur verto, οὐ προσειληφότας, *non cogitantes, non considerantes, non respicientes.* Ut Paraphrastes, οὐ πρὸς τὴν φαινομένην ἀφορῶντας νεότητα. Non enim hic Ignatiana *miserrime pervertit* ille, ut vult Salmasius, sed fideliter et plane explicat.

Quare, cum hæc ætatem Damæ Magnesiorum Episcopi tantummodo respiciant, cum Auctor Epistolarum ubique Episcopatum a Christo institutum esse significet, cum Christianos omnes, etiam presbyteros, quos a Deo institutos fuisse docet, ut Episcopo pareant constanter moneat, cum omnes, qui illi jam ipsis superimposito refragantur, mala conscientia premi, et diabolo inservire ostendat, palam est hunc locum de novella Episcopatus institutione intelligi non posse. Aut si quis sit qui adhuc dubitet an hæc omnia ad ætatem Damæ referri debeant; eum omnino oportet νεωτερικὴν τάξιν de recenti, non Episcopatus, seu officii, sed hominis, seu Episcopi ordinatione interpretari; nisi velit Scriptoris instituto aperte contradicere. Fateor enim vocem νεωτερικὴν de re aliqua recenti, seu moderna usurpari posse, et satis quidem origini suæ congrue. Ut de Hierace Epiphanius, Hæresi lxvii., Ψαλμοὺς πολλοὺς νεωτερικοὺς ἐπλάσατο, *Psalmos complures recentes,* seu, *novitios, confinxit.* Et qui ita hunc Scriptorem intellexerit de ordinatione Damæ recenter facta, doctrinam Ignatianam alibi copiose explicatam haud violabit; sed quam congruum huic loco sensum ea interpretatione tribuere possit, ipse viderit [b]. Vox enim illa φαινομένην præter alia superius

[b] Ad Concil. Carthag. VII. § 71, sententiam memorans Pudentiani, *Novitas Episcopatus effecit, ut sustinerem quod majores judicarent,* adno-

adducta mihi postulare videtur, ut νεωτερικὴ τάξις ad ætatem referatur. Denotat enim sine dubio aliquid quod ex conspectu Damæ apparebat; ut ostenderet eum vultu juvenem, moribus virum. Quo etiam illa, τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλεπόμενον, quæ statim in eadem periocha sequuntur, spectant.

De Cotelerii Patribus Apostolicis.

Dum hæc, Opere penitus finito, Lector benevole, scribo, pervenerunt ad manus meas, *SS. Patrum qui temporibus Apostolicis floruerunt Opera*, a Joanne Baptista Cotelerio Societatis Sorbonicæ Theologo doctissimo edita. Quo libro conspecto, hisce temporibus non potui non serio gratulari, quod etiam in Ecclesia Gallicana, Libertatibus suis optime usa, Theologi ex omni ordine maxime eruditi non tantum pro veris antiquæ Ecclesiæ monumentis strenue concertent, sed et de libris spuriis et supposititiis, qui hactenus mundo imposuerunt, et suavi vetustatis somnio animos hominum deliniverunt, sine omni partium studio judicent; quod post Sirmondum, Petavium, Petrum de Marca, Morinum, Launoium, post Valesium, Huetium, aliosque complures, etiam Cotelerius candide de his rebus pronunciet, eruditorum inter nostros virorum diligentiam sæpe probet, eademque cum libertate omnia discutiat. Unde spes est aliquando fore, ut Dogmatibus Ecclesiasticis major lux affulgeat, Controversiæ in Scholis agitatæ, pudendo Impostorum patrocinio nudatæ, et ficta Antiquitatis larva spoliatæ, æquius tandem et sedatius terminentur, animique hominum ea, qua par est, reverentia primitivam Ecclesiam, sua simplicitate conspicuam, nec alienis coloribus depictam, aut potius deformatam, prosequantur. Inter hæc B. Ignatii Epistolæ etiam Notis Cotelerii illustratæ prodierunt; quas jam ad editionem nostrorum festinans, avide, quantum per temporis angustias licuit, percurri. Video autem, nisi me festinatio fefellit, Viri doctissimi sententiam cum nostra plane conspirantem; idem de Ignatianis judicium, eandem de argumentis Adversariorum opinionem, similem fere locorum explicationem deprehendo. Unde mihi haud male augurari videor, sententiam nostram viris doctis, et in hoc literarum genere optime versatis appro-

tavit doctissimus Routhius: "An Pudentiani verba lucem afferant illis S. Ignatii in Epist ad Magnesios, aliis disquirendum relinquo."—Reliq. Sacr. iii. 207.

batum iri, eosque statim judicaturos me nihil in his molitum esse, quod non aliis eadem tractantibus veritati maxime apertissimeque consentaneum prima facie videatur. Quod si ea quæ obiter tractavi, et in tui potissimum gratiam, Lector benevole, dissertationibus inserui, (qualia haud pauca in nostris invenies,) aut minus recte aut minus accurate dicta judicaveris; nolim ea cum causæ susceptæ injuria conjungas, sed desiderio potius tibi placendi imputes. *Vale.*

PROŒMIUM

DE

Ortu, Progreſſu,

ET

Hodierno Statu Controverſiæ.

PROŒMIUM

De Ortu, Progreſſu, & hodierno Statu Controverſiæ.

Cap. I.

Occasio Scribendi, et Proœmii distributio.

Unde hæc Controversia orta.

Celebris est, hoc præsertim sæculo, de Ordinis Episcopalis a Presbyteratu distinctione, vel saltem distinctionis origine Controversia. In ea autem tractanda magni ponderis merito habita est S. Ignatii, viri Apostolici et Martyris auctoritas; cujus disertissimo locupletissimoque testimonio cum Episcopalis causa fulciatur, et paritatis Presbyteranæ antiquitas nuper excogitata concidat, eo tandem deventum est, ut qui aliter sententiam Episcopatui iniquiorem tueri nullo modo possent, omnes Ignatii Epistolas convellerent, a S. Martyre scriptas negarent, fictas et supposititias pronunciarent.

De Joannis Dallæi libro.

Inter hos Vir doctissimus, Joannes Dallæus, in SS. Patrum monumentis diligenter versatus, in discernendis operibus spuriis admodum acutus, post velitationes Salmasii, atque Blondelli, Librum nuperrime edidit satis prolixum, quo Epistolas Ignatii etiam purgatissimas maximeque sinceras, et Veterum auctoritate munitas et propria præstantia conspicuas, quamplurimis argumentis videtur sibi, suisque, ut opinor, adulterinas probasse, et doctissimorum virorum, Archiepiscopi Armachani, Isaaci Vossii, et Doctoris Hammondi rationes omnes, sane firmissimas, diluisse.

Hujus Viri præstantissimi stupendæ diligentiæ, cum et Ignatii sanctitas, et Episcopatus necessaria auctoritas, et his maxime iniqua Adversarii fama atque celebritas, ut aliquid reponatur, efflagitent, operæ pretium esse duximus Dissertationem totam, quanta quanta est, ad examen vocare, rationes momento suo ponderare, singula quæ nos et Ecclesiæ SS.

Patres ullo modo spectant excutere, omnia quæ auctoritatem S. Ignatii confirmare possint exponere, quæ labefactare videantur, refellere et refutare.

Cum autem hæc quæstio multis jam modis implicata et involuta, doctisque plurimorum lucubrationibus facta sit obscurior; ut ea quæ dicturi sumus dilucide perspicueque tradantur, visum est imprimis necessarium illa præmittere, quæ difficultatis rationes expediant, quæ sententias virorum doctorum explicent, quæ ortum, progressum, et præsentem Controversiæ statum enarrent, et inutili altercatione præcisa, ad futuram disputationem faciliorem aditum patefaciant.

S. Ignatii notitia apud Veteres.

Ignatium fuisse Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum agnoverunt quotquot illius mentionem fecere: ab Apostolis ordinatum diserte tradiderunt S. Chrysostomus et Theodoretus. Hunc Apostolicum Virum, ab Antiochia Romam tractum, bestiis oblatum, ac Martyrio coronatum testantur Veteres: Epistolas scripsisse ad Ecclesias præsertim in itinere, produnt Antiquorum plurimi, negavit aut dubitasse se dixit eorum nemo. Et sanctissimi quidem Martyris justissima existimatio etiam hactenus illibata et intemerata permansit; de Epistolis tantum, quæ sub illius nomine prodierunt, et ad nostram usque ætatem perduraverunt, lis est. Neque de illarum auctoritate, si Ignatianæ fuisse appareant, disputatur: sed an revera ipsius Ignatii fuerint quæritur.

Ut autem origo, progressus, et præsens hodiernæ Controversiæ status, etiam iis qui hactenus eam minus attente considerarunt, innotescat; rem omnem (quod a nemine adhuc factum esse video) clare et fideliter proponam. Sententias doctorum Virorum, cujuscunque opinionis fuerint, eo ipso ordine quo scripserunt referam, Editiones Epistolarum e MSS. erutarum varias, et a se quoquo modo discrepantes, sigillatim notabo: ut simul et qualis Ignatius Epistolicus eo tempore, quo quisque scripsit, apparuerit, perspectum habeat Lector, et de uniuscujusque sententia judicium ferat nullo præjudicio occupatus. Denique quæ sit Dallæi, postremi Ignatiorum hostis, sententia referam, quæ nostra, ex adverso exponam; et quid a me probandum, quid refellendum sentio, breviter declarabo.

CAP. II.

Prima Ignatii Editio Latina tantum. Epistolæ ejus pro genuinis habitæ.

Prima Editio Latina, edita a Fabro Stapulensi.

SUB Ignatii nomine primo tres Epistolæ in lucem editæ sunt Parisiis Latine tantum, Anno Domini MCCCCXCV. ad B. Mariam una, ad S. Joannem Apostolum duæ. Anno MCCCCXCVIII. undecim Epistolæ aliæ, Latinæ pariter, ex Veteri Versione, nondum comparente exemplari Græco, a Fabro Stapulensi typis sunt impressæ. Hæc autem princeps Editio fuit, teste Philippo Labbeo, qui has undecim Epistolas tunc excusas inter primas Editiones numerat, quæ in Regia Bibliotheca Parisiis asservantur. Tum vero Symphorianus Champerius Lugdunensis, has a Fabro editas cum tribus aliis ab illo rejectis, et quarta ad Mariam Cassobolitam nunquam ante publicata, edi curavit [Anno MDXXXVI.]; atque ita tandem quindecim Ignatii Epistolæ exstiterunt.

Virorum Doctorum sententiæ.

Et hæc quidem facies S. Ignatii sub initio decimi sexti sæculi fuit; cum ipse Faber Stapulensis, primæ Editionis curator, ejus auctoritate tanquam indubitata, in libello *De triduo Christi* utitur. "Tametsi mihi impossibile sit ex me ad illam intelligentiam penetrare; eam tamen in hac re esse puto, quam deifer Ignatius in prima Epistola, quæ est ad Trallianos, aperit, de Domino sic loquens, *Ante vero solis occasum de cruce depositus est*, &c." Joannes etiam Episcopus Roffensis, libello cui titulus, *Petrus fuit Romæ*[a], inter primos has Epistolas citavit: "Ignatius autem et ipse contemporaneus Apostolis, Christum cum esset annorum triginta fuisse baptizatum putat, et tres annos ultra docuisse. Sic enim Epistola ad Trallianos scribit. *Triginta annos agens Christus baptizatus est a Joanne, et tribus annis prædicavit Evangelium.*"

Joann. Fisher, Episc. Roff.

[a] Ed. Antverp. 1522.

Joann. Driedo.

Quinetiam Joannes Driedo celebris ea ætate Theologus, libro *De Dogmatibus Ecclesiasticis et Apocryphis*[b], quamplurima Romanæ Ecclesiæ dogmata longa sententiarum serie ex Epistolis Ignatii petita confirmare nititur. Et Martinus Peresius Aiala[c], scriptor inter Pontificios non ignobilis, inde testimonia sæpissime adhibuit, et ad confirmandas Traditiones non scriptas omnes has Epistolas defloravit. Hæc quidem illi, hactenus de auctoritate Ignatianorum plane securi: neque enim quenquam novi, qui ea ætate de duodecim præsertim Epistolis dubitavit.

Martini Perez Ayala.

[b] Ed. Lovanii, fol. 1533, deinde 1543.

[c] Episcopus Segobiensis, deinde Archiep. Valentinus, qui interfuit Concilio Tridentino, ab anno 1551, temp. Julii III. si Sarpio fides. Hispani autem aiunt eum Concilio adfuisse in annis 1546-7, et Capitulis de Justificatione operam contulisse, adjuvante viro memorabili et versatilis ingenii Didaco de Mendoza. Mortuus est anno 1566. Opus ejus *De Divinis, Apostolicis, atque Ecclesiasticis Traditionibus*, primum prodiit Coloniæ et Paris. 1549.

CAP. III.

Epistolæ Ignatii primum Græce editæ. Doctorum Virorum varia de ipsis judicia.

Editiones Græcæ.

Atque hæc breviter de hominum judicio, quamdiu Latine tantum exstarent hæ Epistolæ. Post autem sexaginta annos, Andreas Gesnerus, si ipsi credendum sit, Epistolas duodecim Græce, interprete Joanne Brunnero, primus omnium edidit, A.D. MDLIX. Ita enim in Præfatione loquitur. "Ignatium vero cum ille (Henricus Petri scilicet) Latine tantum ediderit, ego Græcum exemplar MS. nactus ex Bibliotheca Cl. Viri piæ memoriæ D. Gaspari a Nydpruck, existimavi neque Henrico Petri molestum, studiosis autem plerisque gratum fore, si ea quæ hactenus Latine tantum circumferebantur, Græce simul et Latine a me fuissent edita." Sed quicquid dixerit Gesnerus, ante eum S. Ignatium Græce ex Augustanæ Bibliothecæ exemplari Valentinus Pacæus publicaverat, A.D. MDLVII. quem primum in lucem eas edisse testatur Morellius, qui easdem Parisiis recudendas curavit A.D. MDLVIII. Eamque a Pacæo procuratam principem esse Græcarum Epistolarum Editionem fidem faciunt illa Centuriatorum Magdeburgensium, "Est et hoc annotandum, quod hoc anno MDLVIII. Epistolæ Ignatii Græce sint impressa et publicatæ, quæ hactenus per aliquot sæcula latuerunt." Quare duodecim Epistolæ ante a Stapulensi aut Champerio Latine, nunc a Pacæo, ex Augustano primum, dein a Gesnero e Nydprucciano Codice editæ sunt.

VV. Doctorum de Græcis exemplaribus judicia.

Magdeburgensium;

Cum jam Græca exemplaria exstarent, primi omnium Centuriatores Magdeburgici suspiciones suas, sed caute satis moderateque proponunt. "Lectori autem pio et attento considerandum relinquimus quantum sit illis Epistolis tribuendum." Ita illi: et cum quatuor Argumenta adduxissent quæ merito suspectas reddere viderentur, "De doctrina" inquiunt, "Ignatii

nihil aliud habemus nisi quod hæc ejus monumenta, si tamen ejus sunt, complectuntur." Quinetiam statim gravis illa Joannis Calvini censura prodiit, lib. i. cap. 13. § 29. Institutionum, jam tum in commodiorem formam redactarum[a]. "Ignatium quod obtendunt, si velint quicquam habere momenti, probent Apostolos legem tulisse de Quadragesima, et similibus corruptelis; nihil enim næniis illis, quæ sub Ignatii nomine editæ sunt, putidius. Quo minus tolerabilis est eorum impudentia qui talibus larvis ad fallendum se instruunt." Ita ille pro more suo acriter satis et animose. "Nec tamen offendit Calvinum Ignatius, sed ii qui Ignatium corruperunt," inquit Rivetus: quod recte ab eo observatum tradit in Academia Genevensi Professor Vedelius; et res ipsa satis indicat: auctoritatem enim Ignatii rejicit Calvinus ab Antitrinitariis objectam, ex Epistola sine dubio ad Tarsenses, quæ pro genuina non agnoscitur, et Quadragesimam aliasque traditiones objicit, quæ in assumentis tantum inveniuntur.

Calvini; quem interpretatur Rivetus.

Tum Marianus Victorius in S. Hieronymum. "Recte Ignatium Apostolicum vocat virum; vixit enim Apostolorum tempore, et Joannis Evangelistæ discipulus fuit, scripsit literas ad sacratissimam Virginem, Dei genitricem Mariam, et alias quæ exstant." Ac statim etiam ex Lutheri Schola celebris Theologus, Martinus Chemnitius, in Examine Concilii Tridentini[b] harum Epistolarum testimoniis sæpe utitur, eisque multum tribuit. "Ignatius vero," inquit, "auditor Joannis, in Epistola ad Philadelphenses de cœlibatu et conjugio, more prorsus Apostolico loquitur." Et alibi non sine censura laudat. "Ignatii Epistolas exstitisse non tantum Eusebii verum etiam Hieronymi tempore certum est. Feruntur nunc Latine: sunt editæ etiam Græce: et multas habent non contemnendas sententias, præsertim sicut Grace leguntur. Admista tamen sunt et alia non pauca, quæ profecto non referunt gravitatem Apostolicam." Et rursus, "De Epistolis igitur illis Ignatii quæ nunc ejus titulo feruntur, merito dubitamus: transformatæ enim videntur in multis locis ad stabiliendum statum regni Pontificii: et divinitus judico esse factum, quod adulterina

Marianus Victorius.

Chemnitz.

[a] Notum quod Calvini Institutiones sæpius, ipso vivente, recusæ, et quoties recusæ, nonnulla accessione auctæ fuerunt. Prodierunt primum anno 1536; editio, quæ ultimam auctoris manum accepit, facta est anno 1559; quam indicare videtur Pearsonus.

[b] Edit. Francof. 1576.

quædam assumenta suo se indicio prodant." Primus enim, ut opinor, observavit, locum ex Epistola ad Smyrnæos citatum a Theodoreto, nec in Græcis Codicibus nec in Latinis reperiri, quamvis a Gulielmo Wodefordo pariter citatus sit[c]; et loca plurima ex Apostolicis Constitutionibus Epistolis Ignatii esse assuta. Post quem Petrus Canisius, vir eruditus, ad confirmationem Catechismi testimonio Ignatii ex Veteri interprete creberrime utitur[d].

Pet. Canisius.

Centuriatores et Calvinum, quod Ignatium tam parvi penderent, perstringit una sententia Campianus, Ratione quinta[e]. "Centuriatores vehementer offendit Ignatius; offendit et Calvinum, ut in ejus Epistolis deformes nævos et putidas nænias hominum quisquiliæ notarint." Defendit statim Calvinum Whitakerus, quod Ignatium "ab hæreticis introductum tanquam improbæ et detestandæ sententiæ patronum repulerit;" ipse Epistolas "obscuræ dubiæque fidei" esse notat, "quod plures Ignatio nunc ascribantur, de quibus Eusebius et Hieronymus non meminerunt, et quod ejus quoddam dictum recitet Hieronymus, aliudque Theodoretus quod in istis quæ circumferuntur Epistolis nusquam reperitur." Et de posteriori Argumento a Duræo solicitatus, "ex eo, inquit, Ignatii scripta parum integra superesse constat." Ac mox Bellarmino respondens, ex duodecim Ignatii Epistolis Græce exstantibus septem tantum memoratas Eusebio et Hieronymo animadvertit, "de quibus" inquit, "quid statuamus, num sint Ignatii an alterius cujusquam, non satis constat: constat autem quinque esse sine dubio spurias et adulterinas." Eidem Campiano respondens Laurentius Humfredus, notat "Magdeburgenses moderatissima oratione prudentissime monuisse, haberi quædam in hisce Epistolis Ignatii quæ ad deformes nævos declinare videntur; et quædam obrepsisse in Ignatii scriptis adulterina non ferenda" asserit: "quæ si rejicit Calvinus, non statim dicendus est aut iniquus Censor Ignatii, aut opera Ignatii omnia tanquam putidas nænias reprobare: quandoquidem ea solum quæ culpanda sunt in supposititio Ignatio

Edm. Campian.

W. Whitaker.

Laur. Humfrey.

[c] Vid. infr. P. 1. c. ii. sub fin.

[d] Petri Canisii Opus Catechisticum prodiit Coloniæ, 1586.

[e] Campiani Libri titulu est, Rationes Decem oblati Certaminis in Causa Fidei, redditæ Academicis Angliæ Ann. 1581. His Rationibus responsum dedit Whitakerus, Lond. 1606. Anglice versum a Ric. Stock. pp. 125, 126.

pervellit." Ipse autem aliquid Epistolis resectum, aliquid assutum esse autumat [f].

Whitgift. contra Cartwright.

Interim reverendus admodum Whitgiftus in Ecclesiæ nostræ controversiis Ignatio multum tribuebat; et Schismaticorum coryphæus Thomas Cartwrightus ejusdem auctoritatem defugiebat, et Calvinum sequi professus, aliaque argumenta ex proprio penu suppeditans, negabat auctorem Epistolarum fuisse illum Apostolorum discipulum: quod et ejus sequaces fecere, quoties aliquid ipsis objectum est, cui respondere aliter non potuerunt: quoties autem ad presbyterium confirmandum aliquid facere videbatur, ejus auctoritate libenter frequenterque utebantur. De quibus graviter conqueritur Lous: "Epistolas tuas, Sanctissime Ignati, adulterinas esse contendunt. In id enim impudentiæ diverticulum si non se receperint, adulterata penitus et turpissimis sordibus aspersa eorum doctrina habeatur [g]:" et gravissimus prudentissimusque Bancroftus, "Ad morem Genevensium Ignatius loqui debet; aut si plus quam velint urgeas, pauperculus antiquus Pater iste tanquam fictitius et homo vanus jure rejicitur [h]."

Bancroft.

Tum vero eminentissimi duo Cardinales Baronius atque Bellarminus, ita judicabant. Baronius caute primum distinguit inter Epistolas Latine tantum exstantes, et eas quæ Græce etiam prodierant; priores nullius auctoritatis esse innuit; posteriores omnes avide amplectitur, incorruptas et integras esse pronunciat, easque miris effert laudibus. Non enim septem tantum Eusebio cognitas, sed et quinque reliquas "Ignatii esse germanas, easdemque sincerissimas, nemo jure," inquit, "poterit dubitare." Bellarminus notat Latinas tres, "gravitatem eloquii S. Ignatii omnino non redolere:" quinque Eusebio incognitas "ob styli similitudinem et spiritum vere Apostolicum, a viris doctis omnino recipi; non esse magnam fidem habendam codicibus Græcis, qui nunc exstant, quando discrepant a Latinis; sæpe enim emendatiores inveniri codices Latinos quam Græcos: quod verum," inquit,

Baronius.

Bellarmin.

[f] Jesuitismi, sive Puritano-Papismi Confutatio. Lond. 1584.

[g] Querimon. Ecclesiæ, p. 91. Liber Latine scriptus contra Puritanos sine Auctoris nomine. Lond. 1592. 4to.

[h] 'Survay of the Pretended Holy Discipline.' C. xxvii. p. 330. ed. 1593. Hookeri non meminit Pearsonus, fortasse quia nihil ille ad criticæ quæstionis determinationem contulerat. Citat Hookerus Epistolas interpolatas, quales tunc exstabant, sæpius; et Epist. ad Philippenses, Eccl. Pol. V. lxxii. 10.

"esse intelliget qui conferet testimonia quæ ex Ignatio citant S. Athanasius et Theodoretus, cum verbis ejusdem Ignatii, quæ nunc habemus in codicibus Latinis et Græcis."

F. Socinus. De Epistola ad Tarsenses primo dubitat Faustus Socinus, his verbis, Responsione ad Wiekum. "Atque hoc ipso argumento ad hoc ipsum probandum videtur uti Ignatius, aut quisquis fuit auctor illius Epistolæ quæ sub ejus nomine ad Tarsenses inscribitur:" et sententiam suam liberius de omni bus profert Animadversione ad Assertionem septimam Posnanensium. "Ignatii scripta partim adulterina, partim admodum corrupta et additamentis quibusdam coinquinata; adeo ut eorum quoque in ipsis fiat mentio quæ non nisi post aliquot sæcula exstiterunt." Et licet Latinum Ignatii exemplar tantummodo tunc temporis vidisset, et *missarum* voce offensus ista scriberet; nactus tamen postea Græcum Codicem, ubi eum locum aliter se habere invenit, sententiam non mutavit. "Non desunt tamen," inquit, "in ipso Græco exemplari quædam quæ non cum Ignatii sæculo, sed cum succedentibus conveniant," et tandem in hunc modum concludit. "Fuit nimirum liber iste *Epistolarum Ignatii*, quandocunque in factum fuerit, ab iis partim depravatus, partim etiam consarcinatus, qui Tyrannidem Episcoporum, non in Ecclesiam tantum sed in rempublicam quoque contra omne jus fasque invectam vehementer probabant, ac stabilire volebant." Ita ille in Defensione prioris Animadversionis.

Rod. Hospinian. Paulo post Rodolphus Hospinianus Tigurinus Historiæ Sacramentariæ l. ii. c. 1. Ignatium nostrum tanquam testem locupletissimum laudat. "Cum post Apostolorum tempora Hæretici turmatim erumperent, et sinceræ Apostolorum doctrinæ impudenter contradicerent, Ignatius unus ex Senioribus, cum Antiochia Romam captivus traheretur, bestiis objiciendus, fidelis ac soliciti pastoris officio fungens, in itinere multas Ecclesias tam viva voce, quam Epistolis confirmavit; admonuitque ut ab hæreticis et clandestinis seductoribus caverent, qui clam, insciis Episcopis, sese insinuantes simplicem plebeculam seducebant, et privata cogebant conventicula. Inter cætera autem Smyrnenses quoque adhortatus, *Non licet,* inquit, *sine Episcopo, neque offerre, neque sacrificium immolare, neque aliquod aliud publicum officium obire.* Et in Epistola ad Trallianos dicit, *Infideli deteriorem esse, qui audeat aliquid*

circa altaris ministerium facere, nisi Episcopus, aut Presbyter fuerit[i]." Et paulo post locum de poculo Eucharistico universis distributo ex Epistola ad Philadelphenses adductum appellat "apertum testimonium Ignatii, qui Joannis Evangelistæ discipulus fuit[k]."

Perkins.

Perkinsius autem nostras Whitakerum interim in hunc modum sequitur. "Eusebius cum Hieronymo septem Ignatii pro veris numeravit Epistolas: at nunc sub illius nomine habentur duodecim, quarum quinque spuriæ sunt. Etiam Epistola ad Ephesios aut spuria est, aut saltem corrupta; quia locus a Theodoreto et Gelasio ex illa citatus in nostris exemplaribus non invenitur[l].

Thomas Bilson. Episc. Wint.

Thomas Bilsonus nostras, Vir magni in Ecclesia nominis, De Perpetua Gubernatione Ecclesiæ scripsit fuse atque erudite[m]: S. Ignatium autem in eo opere ut indubitatum Auctorem frequenter laudat, et dum in vivis esset eas ipsas Epistolas, quas citat, scripsisse sanctissimum illum Martyrem affirmat. Hunc tamen Parkerus ut dubitantem frustra et falso producit, doctissimumque Præsulem mire calumniatur. "Thomas," inquit, "Bilsonus in Canonibus Apostolorum fidentior est quam in Ignatio. Observa eandem notam inussisse Ignatio, quam Canonibus, laudem vero vetustatis attribuisse Canonibus, quam Ignatii Epistolis non attribuit, cum dicit, *Canones qui dicuntur Apostolorum*, [c. vii.] aperte innuit eos ipsorum Apostolorum minime esse; sicuti alibi aperte docet: pari ratione, cum dicit, *Epistolæ quæ feruntur Ignatii*, eas Ignatii non esse subinsinuat." At hæc mera est calumnia, quæ proximis Episcopi verbis clarissime refutatur. Statim enim addit. "Ignatius quippe, eorum Episcopus, adhuc vivus erat, et eas literas conscripsit." Epistolæ igitur Ignatianæ, judice Bilsono, et ipso vivo, et ab ipso sunt conscriptæ. Qui ejusdem operis Capite xiv. earum antiquitatem diserte asserit: cum enim Tertullianum, Cyprianum, et Hieronymum nominasset, "Si hi," inquit, "satis antiqui vel sinceri vobis testes non videantur, audite quid Ignatius, Antiochiæ Episcopus Joanne Apostolo etiam dum in vita manente, ejusque discipulus, post

[i] Edit. Tiguri, 1602. p. 22.

[k] Ibid. c. 2. p. 43.

[l] Nescio unde hæc. Eandem vero sententiam breviter dat Perkinsius in 'Reformato Catholico' suo prope fin. Fusius in 'Problemate,' Opp. vol. ii. p. 490.

[m] Lond. 1610. Exstat Anglice et Latine.

quem octo fere annis martyrio affectus est, ad diversas Ecclesias de Episcoporum auctoritate scribat." Ita Bilsonus locis quamplurimis S. Ignatium, ut antiquissimum et sincerissimum testem adducit.

Abrahamus Scultetus, in Medulla Patrum[n], propositis ex utraque parte rationibus, et eorum qui Ignatio has Epistolas tribuebant, et eorum qui an recte ei tribuerentur dubitabant, tandem ita pronuntiat. "Rationibus in omnem partem probe diligenterque excussis in tertiam nonnulli secesserunt sententiam, statueruntque esse quidem Epistolas hasce Ignatii, sed adulteratas, sed interpolatas. Quorum in judicio et nos acquiescimus."

Abr. Scultetus.

Possevinus autem adhærens Baronio, "Licet S. Hieronymus," inquit, "tantum meminerit septem Epistolarum, duodecim tamen haud dubiæ fidei habemus. Quæ vero tres aliæ feruntur, etsi non tam certæ fidei sunt, citantur tamen a S. Bernardo; nec defuere post illum Viri docti, qui ipsarum meminerunt." Et Jacobus Gretserus eadem presse sequitur vestigia de duodecim Epistolis genuinis; quarum Vindicias ab eodem scriptas alicubi latere testatur se audivisse Philippus Labbeus.

Possevinus.

Gretser.

Tum vero Martialis Mestræus, Doctor Parisiensis, qui Ignatium ipsum edidit, et notis illustravit[o], tres Latinas in "Commentationum Apocrypharum" numero collocat; reliquas duodecim "germanas et vere aureas Ignatii Epistolas" prædicat, sed "ab Hæreticis et a Græculis posterioribus alicubi interpolatas et depravatas" fatetur.

Mart. Mestræus.

Georgius Dounamus nostras, Vir doctissimus, sæpe Schismaticos et sui et prioris sæculi accusat, quod nunc Ignatii testimonia in sua causa urgent, nunc Epistolas ejus tanquam spurias rejiciunt; et septem illas ab Eusebio memoratas doctas et pias appellat; quas vel ideo rejici non posse ait, quod ab Eusebio memorentur[p].

Geo. Downham.

Inter Socinianos Hieronymus Moscorovius de vera harum Epistolarum antiquitate dubitasse haud videtur, cum in refutatione Appendicis Martini Smiglecii hæc habeat. "Verum ne hoc quidem verum est primorum sæculorum Patres, eam

Hier. Moscorovius, (Socinianus.)

[n] Edit. Ambergæ, 1598.

[o] Paris. 1608. deinde in Biblioth. Patr. Paris. 1624.

[p] Concionem suam habitam in Consecratione Jac. Montague, Anno 1608, justo volumine defendit, Lond. 1611. Vid. illius Libr. iii. c. 2. § 9. c. 5. § 7.

quam ipsi profiteantur, sententiam prodidisse. Nam Ignatius, Patrum apud Latinos quorum quidem scripta exstant vetustissimus, apertissime fatetur in Epistola ad Tarsenses, quod Christus non sit ille qui est super omnia Deus, sed filius ipsius."

Is. Casaubon. in Exercitationibus Baronianis.

Isaaci certe Casauboni, veterum scriptorum peritissimi judicis, sententia in hac etiam causa maxime notanda. Quare Parkerus hunc inter eos numerat, quos omnes Ignatii Epistolas fictitias docuisse vult; sed hoc et sublesta fide tradit, et levissimo argumento suadere conatur, quod Casaubonus de prisca Ecclesiæ disciplina locutus, Cyprianum testem adhibuit, Ignatium non nominavit: cum in Exercitationibus Baronianis S. Ignatium sæpe laudet, et "nonnullarum" ejus Epistolarum "antiquitatem novis rationibus" se "tuiturum" polliceatur[q]: quas præmatura Viri maximi morte ereptas nobis fuisse dolemus.

Rob. Parker. Schismaticus Anglicanus.

"Sed unus quidam Vir, cætera doctissimus," ut testatur Vedelius, "extra omne dubium ponit suppositionem harum Epistolarum: imo dicere non veretur, Ignatium nullas unquam Epistolas scripsisse." De hoc "Viro Doctissimo" altercantur Doctores duo, Owenus et Hammondus; quem quasi nec nomine nec scripto notum producunt, et quem "Anonymum ineditum" Hammondus vocat. Ne igitur numerus Ignatii hostium augeatur, et præter eos quorum scripta novimus, alius aliquis, isque doctissimus, Epistolas hasce penitus repudiasse censeatur, "ineditum" illum in lucem protrahendum, et suum "Anonymo" nomen reddendum esse duximus. Est autem ille extra omne dubium Robertus Parkerus, Schismaticus Anglus[r]. Omnia enim quæ Vedelius a Viro illo "cætera doctissimo" dicta profert, in Parkeri libro secundo de Politeia Ecclesiastica capite decimo tertio reperiuntur. "Ego vero Epistolas Ignatii a nemine unquam ante Concilium Nicenum citatas dico," inquit Parkerus[s]; quæ verba "Viro" suo "doctissimo" tribuit Vedelius; et cum his opponat testimonium Irenæi, "Excipitur," inquit, "a Viro doctissimo primo, ab Irenæo etiam Hermæ Pastorem citari, quem tamen sub persona Hermæ fictum agnoscunt omnes." Verba sunt Parkeri.

[q] Exercitat. xvi. p. 543. Francof. 1615.

[r] Floruit ille Bilsono Episc. coætaneus; exul in Geldria, ut fertur, mortuus est. Editi sunt ejus 'Libri Tres de Politeia Eccl.' sine nomine loci aut typothetæ. 4to. 1615.

[s] De Polit. Eccl. p. 223.

"Secundo excipit," inquit Vedelius, "Irenæum non allegare Epistolam aliquam Ignatii, sed tantum dictum quoddam illius, quod tum circumferebatur. Et id inde probat, quia non utitur voce, *scripsit*, sed voce, *dixit*." Sunt autem et hæc Parkeri. "Tertio ait Vir doctissimus inde patere Epistolas has tum temporis non exstitisse, quod Patres, et nominatim Epiphanius, adversentur Ignatio tempus baptismi Christi post annum trigesimum expletum collocanti." Hæc Vedelius ex Parkero. Denique "Virum doctissimum putare" ait "Casaubonum omnes Ignatii Epistolas rejecisse," quod Parkero, neque alii cuiquam tribui potest. Non est igitur alius Vedelii "Vir doctissimus" quam Robertus Parkerus nostras, Schismaticorum coryphæus; quem Vedelius cum refutare vellet, et Genevensis disciplinæ summum patronum fuisse nosceret, honoris causa nominare noluit. Hic autem Parkerus tredecim rationibus Epistolas Ignatii fictitias esse probare conatur[t]: cujus conjecturis Dallæi Dissertatio maxime locupletata est.

Rob. Cook, Vicar. Leodiensis.

Post hunc Robertus Cocus etiam nostras edidit "Censuram quorundam Scriptorum veterum," quem suæ de Ignatio censuræ hunc titulum præscripsisse, "Ignatii Epistolæ sunt supposititiæ," observat Dallæus. Et ita quidem Titulus, sed Censura ipsa aliter loquitur, "Non desunt argumenta valida quibus omnes, vel supposititias, vel fœde corruptas probari possit." Et rursus. "Verum ut concludam paucis; certo certius est, has Epistolas vel supposititias esse, vel, quod supra monui, fœde corruptas[u]." Quotcunque igitur aut quamcunque firma sententiæ suæ probandæ argumenta attulit Cocus, id tantum revera probare omnia putavit, Epistolas Ignatii aut esse supposititias, aut corruptas.

Vedelius.

Cum hæc ita se haberent, Nicolaus Vedelius, Professor Genevensis, rem totam ad examen revocavit: Apologiam pro Ignatio scripsit, novam editionem adornavit, Exercitationibus et Appendice Epistolas illustravit[x].

Ejus editio Epistt. Ignatianarum.

Tres igitur ille Latinas omnino rejecit, quod "nimis aperta ipsarum suppositio ei videretur." Reliquas duodecim in duos libros distinxit, quorum prior continet Epistolas genuinas, posterior supposititias. Genuinas tantum agnoscit septem illas ab Eusebio memoratas;

[t] Ibid. pp. 222—226.

[u] Roberti Coci, Eccl. Leodiensis in agro Ebor. Pastoris, olim Coll. Æn. Nas. Socii, *Censura*, edita Lond. 1614. 4to. Vid. pp. 57, 59.

[x] Genevæ, 1623.

reliquas quinque "aut perperam inscriptas, aut plane suppositias" esse statuit. Præterea in ipsas septem genuinas non pauca irrepsisse stellionum audacissimorum vestigia testatur, quæ ut a genuinis secerneret curam habuit, et notulis quibusdam in margine positis, quæ ex conjectura genuinis Epistolis ab interpolatore inserta credidit, jugulavit.

And. Rivetus. Quare Andreas Rivetus, licet in tertia Editione Critici Sacri Censura Roberti Coci sit adjutus, moderatissimam tamen sententiam amplecti se profitetur, scilicet, "esse plerasque Epistolas Ignatii, ad minimum septem; sed hoc tempore non haberi nisi adulteratas, et multis in locis interpolatas. Hanc," inquam, "sententiam amplectitur fretus rationibus quæ huic firmandæ ex ipsis Epistolis desumuntur." Et Daniel Chamierus in responsionibus ad Testimonia a Bellarmino adducta auctoritatem Ignatii nunquam declinat. Semel tantum ait, "Epistola ad Antiochenses viris doctis non videtur legitima, quia ab Hieronymo non annotata in censu operum Ignatii, ipsisque adeo veteribus sit incognita."

Dan. Chamier.

Dan. Heinsius. Daniel Heinsius ad Novum Testamentum Epistolas quasdam earum quæ editæ sunt Ignatii revera fuisse indicat, alias non item. Ad 1 Cor. xv. 10. "Pauli Apostoli parum prudens imitator, cujus omnes Epistolæ sub Ignatii leguntur nomine, cum et aliorum sint." Ita ille subobscurius. Sed ad 1 Tim. iv. 16. paulo clarius. "Quæ vox (scilicet βεβαρημένον) inter eas quas expressit qui Epistolas Ignatii, atque inter eas quasdam non illius, nomine ejus, neque dignas eo dedit." Gerardus Joannes Vossius, De Natali anno Christi. Sect. 41. "Alii respondent, Ignatii Epistolas esse supposititias, nec ulli ante Nicenum concilium memoratas. Itane vero? Quasi non meminerit earum Irenæus, lib. v. cap. 28. et eo antiquior ipsique par Ignatio Polycarpus apud Eusebium, lib. iii. cap. 36. Ut de Origene taceam, qui quiddam inde adducit Homil. 6. in Lucam."

Ger. Joann. Vossius.

Petr. Halloix Jesuita. Petrus autem Halloix Jesuita non tantum omnes Græcas genuinas et germanas esse operose contendit; sed et de tribus Latinis ita judicium suum profert. "Nec ita certæ sunt, ut indubitatam fidem apud omnes mereantur, nec ita incertæ, ut omnem perdant." Aliter tamen Dionysius Petavius, licet ejusdem ordinis. "Constat," inquit, "omnes Ignatii Epistolas interpolatas fuisse. Nam pleraque ex illis loca ab Antiquis laudata vel in eis minime reperiuntur, vel longe aliter concepta."

Petavius.

Et denique Walo Messalinus, "Apud me constat omnes illas Ignatii Epistolas supposititias esse, vel certe multis locis interpolatas," et aliqua recitat, quæ "satis evincunt," inquit, "non posse illud opus Auctori quem ementitur ascribi." Ac rursus. "Epistolæ illæ natæ et suppositæ videntur, circa initium, aut medium secundi sæculi, quo tempore primus singularis Episcopatus supra Presbyteratum introductus est,"

Salmasius, sive Walo Messalinus.

CAP. IV.

Stricturæ quædam Auctoris. Quid de variis hominum judiciis sentiendum sit.

Huc usque Virorum doctorum judicia, sive conjecturæ potius progressæ sunt, dum editio una Græca, licet ex duobus MSS. exemplaribus, et una etiam interpretatio Latina Vetus, illi satis apte respondens, aut ab aliis ad Græcos illos Codices reformata, exstaret; de quibus conjecturis, priusquam ulterius progrediamur, nonnulla nobis notatu non indigna visum est observare.

Primo, sententia decretoria Parkeri et Salmasii, qui statuunt omnes Epistolas sub nomine Ignatii editas esse plane supposititias, minime ferenda est: tum quod eorum argumenta nihil aliud evincunt quam quod a cæteris statuitur, nempe omnes, aut supposititias esse, aut interpolatas (cum enim adhuc nescirent qualis revera interpolatio fuerit, quicquid illis displicuit, potuit ad interpolationes pertinere), tum quod Parkerus statuat neminem ante Concilium Nicenum earum meminisse, quod apertissime falsum est.

Tres Epistolæ Latinæ, spuriæ.

Secundo, ingens discrimen inter tres Latinas, et duodecim Græcas Epistolas recte observatum est; et Latinæ primum emissæ ab universis fere merito sunt rejectæ: tum quod Græcis omnibus fuerint incognitæ, neque Græcismum omnino redoleant, ut non ab interprete, sed Auctore Latino videantur profectæ; tum quod in vetustissimis Vulgatæ Versionis MSS. Codicibus non inveniantur, et seorsim aliquando scriptæ sint, et inter Latinos a Bernardo aut Pseudo-Dextro primum memoratæ; tum denique quod vix rationi temporum videantur consentire, aut cum institutis Ignatii quicquam commune habere: "pro quibus frustra nonnulli pugnare aggressi sunt ante aliquot annos," ut recte judicavit Philippus Labbeus.

Tertio, Ne ipsæ quidem Græcæ duodecim parem auctoritatem sibi vindicant; et recte posita videtur distinctio inter septem Epistolas quæ sunt ab Eusebio memoratæ, reliquisque antiquissimis Patribus frequenter laudatæ, et quinque alias quæ non nisi post aliquot sæcula ab ullo Græco Scriptore agnitæ sunt, atque ideo jure vel in dubium vocantur, vel etiam plane rejiciuntur: idque non tantum quia verisimile non est eas Eusebium, si ejus ævo exstitissent, latere potuisse, aut ab eodem, si ipsi cognitæ essent, præteriri; sed etiam quia vel ob modum loquendi, ab Eusebianis multum discrepantes apparent, vel ob materiam, doctrinæ, institutis et moribus posterioris Ecclesiæ magis consonæ, et Ignatianis Eusebio memoratis sola imitatione eaque nimis affectata, similes.

Recte distinguuntur Græcæ septem.

Quarto, recte animadversum est a quamplurimis etiam illas septem antiquissimas et maxime genuinas Epistolas in Editione Græca tunc temporis vulgata, interpolatas et corruptas fuisse: idque cum loca a veteribus Patribus adducta, quæ in ea Editione aut non comparent aut non recte repræsentantur, tum alia etiam non pauca quæ neque antiquitati neque sententiæ S. Ignatii congruunt, neque tenori Epistolarum satis convenienter inseruntur, planum faciunt.

Septem genuinæ, interpolatæ.

Quinto, Industria Vedelii quam ad loca in Epistolis Eusebio memoratis corrupta et interpolata indicanda, et a genuinis secernenda adhibuit, si conatum spectemus, laudanda, si eventum sive successum, parvi quidem æstimanda videatur. Tanta enim diligentia hoc tandem effectum est, ut ex una parte inserta et interpolata pleraque prætermittantur, ac pro genuinis retineantur; ex altera vero, germana atque genuina sæpiuscule pro ascititiis notentur et rejiciantur. Quamvis igitur quamplurimi optimas Ignatii Epistolas corruptas esse judicarent, hactenus tamen ad genuinas a corruptelis certo aliquo criterio vindicandas parum aut nihil est effectum. Ut verum illud sit quod a Dallæo observatur, "Nisi sincerius exemplar Usserius et Vossius nacti essent, nulla plane spes superesset Interpolatoris aliena a veris Scriptoris internoscendi et secernendi."

Vedelii conjecturæ nimis incertæ.

CAP. V.

Alia vetus Latina Versio ab Armachano publicata, qua Interpolationes detectæ sunt. Græcæ Epistolæ e Mediceo Codice per Isaacum Vossium editæ. Quid viri docti de Epistolis ita purgatis editisque senserint.

Laus Usserii.

QUARE Jacobus Usserius, Archiepiscopus Armachanus, Hiberniæ Primas, Vir miræ in his rebus perspicaciæ fideique, cum videret talibus conjecturis nihil effici, animadverteretque tres in Anglia nostra Theologos olim locum quendam ex Epistola Ignatii a Theodoreto citatum, nec in Editione Græca aut Vulgata Versione tunc repertum, eodem plane modo, quo a Theodoreto productus fuerat, laudasse; circumspicere cœpit, num forte in Anglia exemplar aliquod Latinum adhuc delitescens reperiri posset, ex quo sua tres illi Theologi hauserunt, et loca reliqua a Theodoreto aliisque antiquis Patribus citata integra comparerent. Cum ecce libros duos MSS. nactus est e publica Collegii Gunvilli et Caii apud Cantabrigienses nostros unum, e privata D. Ricardi Montacutii Norvicensis nuper Episcopi Bibliotheca alterum, qui Ignatii Epistolarum Interpretationem a Vulgata Latina diversissimam continebant. Et statim collatione facta, testimonia Patrum omnium qui intra quinque, ut ait, post Christum sæcula floruerunt, a Græcis Latinisque Codicibus dissidentia, cum hac Versione optime convenire, et multa a Græculis posterioribus inserta et intertexta ab eadem pariter abesse conspexit. Jam vero non ex levibus conjecturis, aut ex sententia sua, ut Vedelius, sed ex Veteris Versionis fide Græcas Ignatii Epistolas recognovit, assumenta stellionum a genuinis facile et aperte secrevit; Polycarpianam illarum Syllogen ita excudendam curavit, ut minio in textu Græco laciniæ illæ signarentur, quas a recentiori Interpolatore assutas fuisse, veteris Latini Inter-

Quos libros MSS. ille nactus fuerit. Liber Coll. Gonvill. et Caii. Liber Ricardi Montacutii, Episc. Norvic.

pretis, tunc primum ab ipso editi, indicio deprehenderat. Felix hoc quidem inceptum, quo Reverendus Senex, cum ingenii, judicii et doctrinæ specimen singulare exhibuit, tum Ecclesiæ utilissimam, et hisce temporibus maxime salutarem operam præstitit.

Is. Vossius Græcum Ignatium e Medicea Bibliotheca primus edidit.

Id vero ad cumulum accessit, quod Vir præstantissimus et omni doctrinæ genere admodum excultus, Isaacus Vossius Græcum exemplar (quod, opinor, infinitæ lectionis Turrianus centum fere annis ante viderat, et vetustissimum emendatissimumque esse testatus est) e Medicea Bibliotheca exscriptum produceret, viris doctissimis amicissime communicaret, et quoniam Latinæ Versioni ab Usserio publicatæ apprime consonum animadvertit, cum ea simul imprimendum ac Notis illustrandum curaret [a]. Quæ cum tam amice conspirarent, non dubitavit asserere doctorum virorum par, easdem Epistolas tandem nos habere quas habuit Eusebius, quas edidit Polycarpus, quas scripsit Ignatius.

Quam viris eruditis grata fuerit hæc Vossii Editio, vel inde patet, quod Claudius Sarravius, Senator Parisiensis, ab ipso in notis obiter laudatus, ei hæc rescripserit. "Ago itaque gratias, ago gratias tibi summas, mi Vossi; æternum enim me tibi devinxisti tanto et tam præclaro erga immerentem testimonio. Video enim ibi famam meam æternitati consecratam, eo monumento quod saxa et marmora duratione vincat."

Judicia Riveti et Petavii.

Quare statim ex Protestantibus Andreas Rivetus, cum ei Usserius novam Ignatii ex Veteri Libro editionem communicasset, in ultima Critici sui Sacri recognitione illius judicium secutus est: et ex Jesuitis Petavius, Græcis Vossii et Latinis Usserii conspectis, "Hæc," inquit, "prudens et justa suspicio est, illas esse genuinas Ignatii Epistolas, quas Antiquorum consensus illustribus testimoniis commendatas et approbatas reliquit." Idem etiam judicium Nicolai Fabroti fuit, ut ostendunt notæ ejus ad Anastasium. "S. Ignatius Epistola ad Ephesios (edidit eruditus Vir Isaacus Vossius)" et statim, "Pseudo-Ignatius in Epistola ad Antiochenos," et alibi, "Vetus interpres Epistolæ ad Philippenses, quæ

Nicolai Fabroti.

[a] Amstelodami. 1646. 4to. Sex Epistolas genuinas edidit Vossius ex Codice Mediceo; septimam autem ad Romanos ope Versionis Veteris Latinæ castigatam. Hanc, mortuo jam Pearsono, primus edidit ex Codice Colbertino Ruinartus ad calc. Act. Sincer. Martyr. Paris. 1689.

S. Ignatio ascribitur." Ita ille genuinas Epistolas a spuriis sæpe distinguit, ut in Editione Vossii distinguuntur.

Refragatur Salmasius.

Salmasius vero editione Usserii perspecta, et Codice Mediceo, antequam ederetur, viso, auctoritati Ignatii iniquior factus est. Ecce enim in Apparatu ad Libros de Primatu Papæ, "Varias," inquit, "diversi temporis ejus Operis interpolationes esse factas multis ostendit Reverendissimus et doctissimus Vir Jacobus Usserius Armachanus. Quale autem ab Auctore primum prodiit, ne genuinum quidem Ignatii esse possum omni asseveratione confirmare." Hæc paulo sedatius. Quæ non longe post sequuntur Salmasium magis sapiunt. "Qua autem ætate vixerit hic impostor, qui nomen Ignatii ementitus est in istis Epistolis conscribendis inquirendum est. Nam Ignatium non esse earum auctorem tam certum puto quam me hæc scribere." Hic sane purum putum Salmasium habemus. Ad tempus autem quod attinet, impostorem eodem cum Valentino vixisse suspicatur; imperante nimirum Antonino, aut certe sub Marco Aurelio. Atque hæc est summa sententiæ Salmasianæ. Ipse autem cum hæc in Apparatu tam strenue asseruisset, in ipso Opere auctoritate Ignatii sæpiuscule utitur. Quæ cum vidisset Claudius Sarravius, aurem Salmasio vellit et admonuit. "Non placet quod ea in Apparatu culpes quæ in ipso Opere laudas. De Ignatianis Epistolis intelligo, quas in Apparatu, qui prior legitur, merito τῆς νοθείας revincis: et tamen earum auctoritate postea sæpiuscule uteris, quasi essent legitimæ, nec titulus auctorem mentiretur. Saltem de ista tua sententiæ mutatione aliquid significasses." Epist. p. 181. Hæc, opinor, in Sarravio, maximo Salmasii hyperaspista[b], etiam illi ferre possunt, qui eadem in Hammondo non ferunt.

De Auctore Epistolarum quid ille senserit.

Dav. Blondel.

David etiam Blondellus, ut ipse in Præfatione Apologiæ[c] fatetur, quamprimum Epistolarum priorum sex Isaacus Vossius copiam fecit, eas avidis oculis hausit, manu propria descripsit, cum citatis a Veteribus locis studiose contulit, sæculo nostro gratulatus, quod illud ipsum exemplar, quo ante mille trecentos annos usus erat Eusebius, novam ipsi propediem affulsuram lucem sponderet. Sed postquam attentiore animo singularum

[b] Honorificum de Claudio Sarravio testimonium dat Is. Vossius in Ignatio suo, pp. 273, 4. Vid. Usser. Præf. ad Interpol. Epistolas.

[c] Apologia pro Sententia Hieronymi, (quam vocat,) de Episcopis et Presbyteris, edita est Amst. 1646. Verba ejus, quæ pene exscribit Pearsonus, habentur in Præf. p. 39.

et phrasin, et materiam et ordinem expendit, blandientes antea spes pudibundus abjicere coactus bonæ Patrum fidei impudenter illusum doluit, et argumentis quibusdam a priori quam de Ignatianis Epistolis imbiberat opinione depulsus, eas omnes supposititias credere coactus est. Ipsum autem impostorem, qui Ignatii Martyris nomen septem Eusebio, Athanasio, Hieronymo laudatis Epistolis appinxit, longe post annum centesimum quadragesimum quartum, adeoque post Clementis Alexandrini, toto fere centenario Ignatio posterioris, obitum, prodiisse tradit.

Grotius de Blondello.

Antequam hæc a Blondello ederentur, postquam vero ab opinione, quam e Mediceo Codice primum imbiberat, depulsus est, sententia ejus Hugoni Grotio, viro maximo, innotuit, qui quid de ea sentiret in Epistola ad Gerardum Vossium data protenus significavit. "Blondellus magnæ vir diligentiæ, sed suæ parti super æquum addictus, quid de Episcopis et Presbyteris sentiat ex scriptis ejus antehac editis non obscurum est. Imprimitur nunc apud Blavium liber ejus specialiter de eo argumento. Cognovi autem ex sermone ipsius omnino eum hoc agere velle, ut aliquid reperiat unde famam spargat te in ea re plane secum sentire. Ignatii Epistolas, quas filius tuus ex Italia attulit puras ab omnibus iis quæ eruditi hactenus suspecta habuere, ideo admittere non vult, quia Episcopatuum vetustati clarum præbent testimonium. Argumento alio non utitur, quam quod in illis verba quædam apparent elegantiora quam solent in Apostolicorum scriptis reperiri, quales sunt *ἀξιέπαινοι*, *ἀξιομνημόνευτοι*, et similia. Dixi ego paris monetæ vocabula non pauca esse in Clementis Epistola, quam suspectam non habet: adhæsisse hæc diu ex lectione Græcorum qui nitidius scripserant.

Is. Vossii Epistola ad Rivetum, et in eam Blondelli annotata.

Quamprimum autem Blondelliana in lucem prodirent, et Isaacus Vossius Codicem Mediceum, quem tam feliciter ediderat, tam male tractatum videret, statim Epistola ad Rivetum "rationes perscripsit, cur eum non omnino permovere potuerint Argumenta illa, quæ David Blondellus ad evertendam Epistolarum Ignatii veritatem attulit." Huic Epistolæ Blondellus Annotata sua aspersit, et præterea stricturas quasdam ad Vossii Notas ante editas; quibus altera prolixiori Epistola ad Rivetum pariter missa Isaacus accurate respondit. Hæc autem omnia cum apud ipsum Vossium diu delituerint, pro

summa humanitate, et bonas literas juvandi studio, quo præ cæteris omnibus viris doctis flagrare videtur, mihi tandem in hac arena desudanti amicissime communicavit, et efflagitanti ut cum nostris ederentur, libentissime concessit.

Usserii querela de Salmasio et Blondello.

Quinetiam Archiepiscopus Armachanus in Appendice proximo post Blondelli Apologiam anno edita mirari satis se non potuisse profitetur, duos hos magni nominis viros, Salmasium et Blondellum, conjecturis suis tantum tribuisse, ut cum Polycarpi ad Philippenses literas, quibus Ignatianas a se subjectas fuisse ipse confirmat, germanas fuisse fateantur, et has ipsas quæ Ignatio tribuuntur Epistolas in Mediceo Codice a novitiis assumentis demum liberatas, non minus quam Polycarpi ipsam, Eusebii temporibus in omnium manibus fuisse non negent, in hisce tamen effingendis Impostorem aliquem nomen Ignatii ementitum esse confidentissime pronuntient.

Quid responderit Blondellus.

Pupugit Blondellum severa hæc mitissimi senis reprehensio, admirantis tantam ex levibus conjecturis confidentiam: quare Epistola ad eum data, et quatuor productis argumentis, quæ ipsum sententiam mutare vetarent, hærere se etiamnum professus est.

Hammond.

Postea insignis admodum Theologus Henricus Hammondus, cum videret Theologicas Theses in Gallia propositas, proclamantes, litem et controversiam de Episcoporum supra Presbyteros prærogativa definitam jam videri a Viris longe doctissimis Domino Salmasio et Blondello; Dissertationes quatuor, quibus Episcopatus jura ex S. Scripturis et primæva Antiquitate adstruuntur, edidit, et earum secundam de Ignatii scriptis instituit [d]. In illa autem Dissertatione primo quicquid ad has Ignatio abjudicandas Epistolas dictum est, solenniter ad examen vocavit; secundo quædam addidit, quæ earundem auctoritatem stabiliant.

Owen.

Ad hæc Hammondi nihil Salmasius, nihil Blondellus reposuit. Domi autem Theologus, Joannes Owenus nostras, in Præfatione quadam Anglice scripta [e] multa in Hammondiana Ignatii defensione culpat, quæ peculiari scripto lingua etiam nostra Hammondus defendit. Non tamen Owenus eorum

[d] Dissertationes Hammondi primum evulgatæ fuerunt, Lond. 1651.

[e] In Præf. Libri, cui titulus, *The Doctrine of the Saints' Perseverance*, Lond. 1654. Eandem sententiam, nihil mitigatam, repetivit, post editas Pearsoni Vindicias, in alio Libro, *An Enquiry into the original of Evangelical Churches*, Lond. 1681.

sententiam probat, qui Epistolas omnes Ignatianas tanquam fictas et suppositias absolute condemnant: imo in earum aliquibus "suavem et gratiosum," ut nostrates loquuntur, "fidei, dilectionis, sanctitatis, et zeli Dei spiritum spirantem et operantem" agnoscit. Ministri etiam Londinenses cum Sculteto, Vedelio, et Riveto professi sunt se minime omnes reprobare; sed ita de corruptelis locuti sunt, ac si editiones Usserii Vossiique nunquam vidissent: certe quid de Epistolis defæcatis sentirent minime indicarunt [f].

Ministri Londinenses.

Theophilus autem Raynaudus in Erotematibus negat Epistolam ad Mariam Deiparam esse Ignatianam. "Epistolam tamen," inquit, "ad Mariam Cassoboliten esse S. Ignatii fœtum genuinum extra controversiam pono; quicquid contrarium pauci quidam Sectarii effutiverint."

Theoph. Raynaud.

Edmundus etiam Albertinus Usserii responsionibus et Hammondi Dissertationi minime acquievit, sed in Libris de Eucharistia Latine editis [g] decretoriam sententiam in hæc verba protulit. "Non negaverim Ignatium Epistolas aliquas scripsisse: sed, si quas scripsit, illæ perierunt: et plures aliæ sub illius nomine circa medium secundi Sæculi compositæ sunt, ac incaute et absque examine a Veteribus receptæ." Et eodem anno Joannes Dallæus libro de Jejuniis et Quadragesima tertio, "Totum hoc quod Ignatii nomine circumfertur Epistolarum opus supposititium esse, sanctissimoque Martyri non paucis post ejus mortem annis falso et per fraudem adscriptum fuisse, tam evidentibus patet documentis, ut mirum sit hanc imposturam homines eruditissimos tam diu latere potuisse," et de sex illis quas Usserius voluit esse vere Ignatianas, "Sed quod magni Viri pace dictum sit, ne istæ quidem quas ille publicavit a meliori quam cæteræ manu esse videntur."

Edm. Aubertin.

Dallæus.

Interim tamen non est omittendum nobilem in Theologia Criticum Joannem Morinum, collatis diversis editionibus ex Augustano et Florentino Codicibus deprompti, in aliam plane diversam, maximeque mirandam sententiam incidisse [h]. "An-

Mira judicia Joannis Morini, et Samuelis Bochart.

[f] In Libro, cui titulus Jus Divinum Ministerii Evangelici, Anglice scripto, et evulgato a Synodo Presbyterorum Londinensi, 1654. Vid. part. ii. p. 108.

[g] Daventriæ, fol. cum Præfatione Blondelli. 1654. Vid. p. 283.

[h] Hanc mirandam sententiam placuisse Whistono, homini irato genio nato, non admodum quenquam moverit. Mosheimium, criticum circumspectiorem, easdem partes tueri, rem totam iterum in dubium vocare, non possum non mirari. Vid. Comment.

tiqua," inquit, "Ignatianarum Epistolarum editio genuinum textum nobis exhibet, nova vero mancum et interpolatum."

Samuel autem Bochartus, Vir doctissimus, in ingenti opere, Hierozoico, Epistolam ad Romanos Eusebio visam, probatam, atque defloratam, non ante Constantini Imperatoris ævum scriptam fuisse, asserere non dubitavit[i].

de Rebus Christ. ante Constantinum, sæc. 1. § 52. "Inauditum id et incredibile Whistoni paradoxon". satis exagitavit Fabricius Biblioth. Gr. lib. v. c. 1. p. 40.

[i] De Bocharto, vid. p. ii. c. 8.

CAP. VI.

Sententia Dallæi, aliquas Epistolas Ignatium scripsisse. Epistolas, quas habemus easdem esse quas habuit Eusebius. Sex ab Eusebio memoratas fuisse non ab Ignatio scriptas, sed ab Impostore ducentis post Ignatii mortem annis confictas. Epistolam ad Polycarpum non fuisse Eusebio cognitam, sed ab alio Impostore ducentis post Eusebium annis suppositam. Sententia nostra. Septem Epistolas ab Eusebio memorari, easque omnes fuisse ab Ignatio ipso sanctissimo Martyre conscriptas.

Opus Dallæanum.

TANDEM Joannes Dallæus, Theologus e Gallia celeberrimus, plurimisque in hoc præsertim genere Controversiarum elaboratis operibus notissimus, non contentus iis quæ de manifesta impostura obiter libro de Jejuniis monuerat, et in novam plane sententiam de ætate impostoris delapsus, miraque suæ conjecturæ dulcedine captus, Controversiam hanc magna animi contentione redintegravit, et grandi volumine adversus omnes quarumcunque S. Ignatii Epistolarum defensores late disputavit. Sub ejus enim nomine prodierunt "De Scriptis quæ sub Dionysii Areopagitæ, et Ignatii Anticheni nominibus circumferuntur Libri Duo: quibus demonstratur," uti præfert Titulus, "illa subdititia esse, diu post Martyrum, quibus falso tribuuntur, obitum ficta."

Pearsoni judicium de Pseudo-Dionysio.

Et quidem de indubitata suppositione scriptorum Dionysii[a] Areopagitæ Dallæo plane assentior; idque puto ante Dallæum, Sirmondum, Petavium, Launoyum, Morinum, aliosque, vel ipsis Pontificiis persuasisse. Sed de ætate Auctoris qui ea scripsit et Areopagitæ supposuit, quicunque fuit, ab eo prorsus dissentio; et erit nobis in hoc ipso opere rationes sententiæ nostræ afferendi occasio non importuna.

[a] Genevæ, 1666, 4to.

Dallæi rationes de Ignatio.

De Ignatio duplicem Dallæus proponit quæstionem, quarum prima hæc est, "An omnes Epistolæ quæ sub ejus nomine circumferuntur ejusdem sint parentis?" Hanc negat; neque ego affirmo, aut de ea litem moveo. Secunda quæstio est, "An earum Epistolarum quæ sunt ab Eusebio et Hieronymo memorata vere Auctor sit vir sanctissimus Ignatius, qui anno Trajani undecimo Martyrium Romæ fecit?" Hanc ille pariter negat; ego nullo modo negandam puto, et omni asseveratione potius affirmo.

Jugulum causæ proponitur.

Ut autem utriusque nostrum sententia adhuc manifestius patefiat, nonnulla alterius observanda duximus: atque illud imprimis. Scripsisse aliquas Ignatium Epistolas non negat Dallæus; et ne talis ipsi affigatur sententia summopere cavet. "Quæritur," inquit, "non an Epistolas scripserit Ignatius, (quis enim tam fatuus est ut scripsisse eum aliquas neget?) sed an has quæ circumferuntur scripserit?" Et alibi, "Quasi vero quisquam usque adeo stolidus sit, ut neget amplissimæ civitatis Episcopum, ad hæc Apostolorum discipulum, ullas vel scribere potuisse, vel etiam revera scripsisse, sive ad Polycarpum, sive ad Philippenses, sive ad alios Literas? Atqui non illud quæritur, an Ignatius Epistolas aliquas scripserit, (incredibile est hujusmodi virum nullas scripsisse; neque scripsisse aliquas quisquam negat) quæritur an has quas nunc habemus scripserit?" Non igitur opus est ut probemus aliquas ab ipso S. Ignatio conscriptas fuisse Epistolas, adeoque exstitisse aliquando alicubi aliquas genuinas; id enim jure pro concesso sumimus, cum Adversarium confitentem habeamus.

1. Concedit Dallæus scripsisse Ignatium, et quidem Epistolas.

Secundo Epistolas eas, quas nunc habemus in editionibus Usserii et Vossii ab assumentis liberas, easdem omnino esse quas habuit Eusebius cum Blondello suo fatetur Dallæus. "In eorum Codicibus," inquit, "hæ ipsæ Epistolæ descriptæ sunt, plane quales Eusebii, Athanasii, et cæterorum quos diximus," (Hieronymi scilicet, Theodoreti, atque Gelasii) "ævo exstitisse verisimillimum est." Idque "liquido apparere" Capite secundo tribus Argumentis probat. Ad ostendendam igitur Ignatianorum veritatem non opus est ut probemus easdem nos Epistolas habere quas habuit Eusebius: hoc enim nobis largitur Adversarius. Hoc tantum observandum est, habere nos Epistolas Eusebii ævo cognitas, sed

2. Concedit eas Epistt. quas edidit Is. Vossius, easdem esse cum iis quas habuit Eusebius.

eo modo a Librariis tractatas, quo alia Veterum scripta ab iis tractari solent, hoc est sæpiuscule aut literarum, aut etiam vocabulorum permutationem, forte etiam sententiolarum mutilationem alicubi passas. Quod cum in aliorum scriptis usu venire soleat, cur in nostris idem factum quis neget, ratio nulla est: ut ea locis minus sanis medicina merito adhibenda sit, quæ aliis Veterum scriptis male tractatis adhiberi solet.

3. Illas tamen scriptas fuisse ab Ignatio negat;

Tertio Epistolas illas quas habuit Eusebius ab Ignatio scriptas fuisse negat; ab impostore aliquo fictas et suppositas affirmat. Impostorem illum non circa medium secundi sæculi, ut Albertinus; non sub Antonio vel M. Aurelio, ut Salmasius; non statim post Clementis Alexandrini dormitionem sive, centum ab Ignatii morte annis, ut Blondellus; sed præcipiti tertio sæculo Epistolas effinxisse, et opus effictum in lucem exiisse circa tertii sæculi finem, vel quarti initia hariolatur. Imo, uti alibi loquitur, ducentis post Ignatium annis hic impostor vixit, scripsitque tunc, "cum aliqua jam erat de Constantii vel Constantini ejus filii vel Christianismo vel ad Christianismum propensione sparsa fama:" et ejus operi in lucem erumpenti Eusebius A.D. circiter CCCXXX. obstetricatus est. Lepida plane hæc Fabula, et ante hunc diem inaudita; nisi quod etiam Bochartus Epistolam ad Romanos sub Constantino scriptam somniavit.

sed ab impostore ducentis annis post Ignatium.

Respuit hanc fabulum Pearsonus.

Ego certe e contra, qui de impostore illo, quem alii secundo, alii tertio, alii quarto sæculo vixisse statuunt, nihil unquam a quopiam ante hoc sæculum scriptum reperi, qui de impostura ulla in Epistolis Eusebio visis nullam unquam suspicionem in Ecclesia excitatam novi, qui ipsissimum S. Ignatium earum Auctorem omni ab ipsius ætate sæculo agnitum animadverti, qui omnes Epistolas a tanto Viro scriptas statim periisse animum inducere ut credam minime possum; non tantum aliquas Epistolas agnosco, sed et has ipsas, ab Eusebio memoratas, et tanto Viro usquequaque dignissimas, ab ipso Ignatio, sanctissimo illo Martyre, exaratas fuisse assero.

4. Aliam rationem proponit Dallæus de Epist. ad Polycarpum,

Quarto, de numero Epistolarum quæ Eusebio memoratæ sunt aliquando dubitat Dallæus, easque *sex septemve* sæpe nominat; ex vulgari scilicet opinione septem, ex singulari Usserii sententia sex: aliquando numerum satis confidenter assignat, et sex tantum asserit. "Quod vero," inquit, "vulgo

Usserii sententiam secutus;

putant quandam ab Eusebio memorari seorsum ad Polycarpum scriptam, doctissimus Usserius hanc non diversam, sed unam et eandem revera cum Epistola quæ est ad Smyrnæos, ab Eusebio intelligi et acutissime conjicit, et ex Hieronymo demonstrat. Et hanc merito ab Epistolarum ab Eusebio dictarum censu expungendam colligit; numeratque inter eas quas nondum Eusebii et Hieronymi temporibus exstitisse validissime probat." Hanc igitur Epistolam ad Polycarpum ab alio impostore sub quinto sæculo fictam putat.

invito Pearsono, neque immerito.

Ego vero nec priorem, nec posteriorem hujus Epistolæ Fictorem agnosco, et inter septem Eusebio memoratas, et a nobis defendendas omnino numerandam censeo. Neque enim Hieronymum hic imprimis spectandum esse puto: neque Eusebium ex Hieronymo interpretor, sed, uti par est, Hieronymum ex Eusebio, e quo sua transtulit. Primo itaque Eusebium assero septem omnino Epistolas enumerasse, et illius ad Polycarpum tanquam ab ea quæ scripta est ad Smyrnæos plane diversæ meminisse. Nam quatuor e Smyrna missas, scilicet ad Ephesios, ad Magnesianos, ad Trallianos, ad Romanos tanquam distinctas Eusebium memorasse fatentur omnes: tres autem e Troade missas pariter diversas atque distinctas hæc Eusebii verba non minus certo evincunt. Ἤδη δὲ ἐπέκεινα τῆς Σμύρνης γενόμενος, ἀπὸ Τρωάδος τοῖς τε ἐν Φιλαδελφείᾳ αὖθις διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ, καὶ τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τε τῷ ταύτης προηγουμένῳ Πολυκάρπῳ. *Cum autem jam ultra Smyrnam esset, e Troade rursus tum Philadelphenos, tum Smyrnæorum Ecclesiam, tum seorsim Polycarpum hujus Ecclesiæ Episcopum scripto alloquitur.* His verbis tres Epistolæ e Troade missæ diserte traduntur: neque minus illa ad Polycarpum distinguitur ab altera ad Smyrnæorum Ecclesiam, quam illa ad Smyrnæos ab altera ad Philadelphenos. Haud aliter Eusebium intellexere Græci. Ita sane Nicephorus, καὶ Σμυρναίοις ἄλλην διαχαράττει, καὶ αὐτῷ δὲ ἰδίᾳ τῷ προέδρῳ ταύτης Πολυκάρπῳ ἑτέραν ἐπέστελλε. *Et ad Smyrnæos aliam Epistolam exaravit, et seorsim ad ipsum hujus Ecclesiæ Antistitem aliam misit.* lib. iii. c. 19. Neque ut aliter Eusebium intelligamus, tum particula conjunctiva τε ter repetita, tum vox illa ἰδίως, *seorsim,* sive *separatim,* patiuntur. Nicephorus pro ἰδίως, ἰδίᾳ dixit, ut Græci elegantiores loqui solent. Suidas ἰδίᾳ, χωρίς. Unde Ἰδιάζεται,

μόνῳ προσφωνεῖ, apud Hesychium, et Ἰδιάσαι, κατ' ἰδίαν ὁμιλῆσαι. Ita apud Xenophontem Agesilaus, de Epistola a Persarum Rege ad ipsum missa, nec ab eo recepta, τῷ φέροντι εἶπεν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν. *Eum a quo allata est, renuntiare jussit Regi, non esse, quamobrem privatim literas ad se missitaret*[b]. Ita Cyrus apud eundem ad Cyaxarem, εὐθὺς ἔπεμπες πρός τε τὸ Περσῶν κοινὸν, συμμάχους αἰτούμενος, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενος πειρᾶσθαι αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγούμενον, εἴ τινες Περσῶν ἴοιεν. *Illico tum ad commune Persarum misisti, subsidiarias copias poscens; tum ad me privatim, rogans ut operam darem quo venirem ipse, copiarumque Persicarum, si quæ ad te irent, ductor essem*[c]. Idem valet ἰδίως, quod usurpat Eusebius. Suidas, Ἰδίως, καταμόνας, χωρίς. Et ita loqui Eusebius solet: ut cum de Melitone et Apollinari agit, οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖ λόγους ὑπὲρ τῆς πίστεως ἰδίως ἑκάτερος ἀπολογίας προσεφώνησαν. *Quorum uterque Orationes pro fide apologeticas seorsim nuncupavit.* Hist. lib. iv. c. 26. cum de Florino et Blasto Hæreticis, θάτερος ἰδίως περὶ τὴν ἀλήθειαν νεωτερίζειν πειρώμενος. *Cum uterque seorsim novam doctrinam adversus fidei veritatem invehere laboraret.* lib. v. c. 15. cum de Origene, ἰδίως τὴν Ἀκύλου καὶ Συμμάχου, καὶ Θεοδοτίωνος ἔκδοσιν ἅμα τῇ τῶν ἑβδομήκοντα ἐν τοῖς τετραπλοῖς ἐπικατασκευάσας. *Editionem Aquilæ, et Symmachi et Theodotionis cum LXX. interpretum versione seorsim in tetraplis digessit.* lib. vi. c. 16. Ita illi peculiare aliquod scriptum, nunc ἰδία γραφὴ, aut ἰδία σχολὴ, nunc ἴδιον σύγγραμμα, vel ἴδιον σπούδασμα appellatur. Peculiarem igitur Epistolam (præter eam ad Smyrnæos scriptam) et seorsim Polycarpo nuncupatam omnino intellexit Eusebius.

Testimonium Eusebii.

Neque tantum modus hic loquendi, qui aliter explicari non potest, sed et ea quæ sequuntur, idem evincunt. Nam cum Ignatium seorsim ad Polycarpum scripsisse memorasset, rationem ejus rei optimam assignat, tenerrimam nempe gregis sui Antiocheni curam illi potissimum demandatam, ὃν οἷα δὲ ἀποστολικὸν ἄνδρα εὖ μάλα γνωρίζων, τὴν κατ' Ἀντιόχειαν αὐτῷ ποίμνην, ὡς ἂν γνήσιος και ἀγαθὸς ποιμὴν παρατίθεται, τὴν περὶ αὐτῆς φροντίδα διὰ σπουδῆς ἔχειν αὐτὸν ἀξιῶν. *Quem cum Apostolicum virum esse plane cognosceret, ipsi*

[b] In Ages. viii. 3.

[c] Cyrop. V. v. 16.

tanquam bonus et fidelis pastor gregem Antiochenæ Ecclesiæ commendavit, rogans ut omni cura ac diligentia eam fovere vellet. At in hac ad Polycarpum Epistola ipsius Polycarpi curæ atque diligentiæ Ecclesiam Antiochenam commendat, alibi nusquam. Nam in Epistola ad Smyrnenses, Ecclesiam illam rogat, ut *θεοπρεσβευτὴν* instituerent, sed Polycarpum omnino non alloquitur, neque eum in tota illa Epistola diserte nominat, quem in Epistolis ad Ephesios et ad Magnesianos nominaverat. Cujus rei vix alia ratio assignari potest, quam quod eodem tempore seorsim ad ipsum Polycarpum scripserit. In Epistola certe ad eum peculiariter data, hoc negotium ipsi diligentissime commendat, ut concilium in eum finem convocet hortatur, ut virum eligat *ἀγαπητὸν λίαν καὶ ἄοκνον, dilectum imprimis atque impigrum,* ut id non tantum Smyrnæ sed et ab aliis Ecclesiis fieri curet, ut ab illis etiam nuntii et Epistolæ ipsius ope ad Antiochenos mittantur; unde et gratiam precatur, et illi qui mitteretur, et ipsi qui eum mitteret Polycarpo. Quæ omnia ipsius Polycarpi *φροντίδα διὰ σπουδῆς,* ut loquitur Eusebius, *curam cum diligentia conjunctam,* mire illustrant.

Quinetiam verba quæ sequuntur non aliam fuisse Eusebii mentem aperte ostendunt. *Ὁ δὲ αὐτὸς Σμυρναίοις γράφων, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν ῥητοῖς κέχρηται. Idem autem Ignatius ad Smyrnæos scribens, verbis utitur quæ unde acceperit ignoro.* Nunquam ita locutus fuisset Eusebius, ut recte observat Isaacus Vossius, si ex eadem Epistola, de qua hactenus locutus esset, sequentia essent desumpta. Et adversativa hæc sententia, cum Epistolæ nominatione, non alium quam hanc interpretationem patitur: Idem ille Ignatius, qui seorsim ad Polycarpum scripsit, ejusque curæ atque diligentiæ Ecclesiam Antiochenam commendavit, in altera Epistola, quam ad Smyrnenses scripsit, utitur testimonio nescio unde desumpto. Ut lib. iv. c. 7. cum de Melitone loquitur, *ἐν δὲ ταῖς γραφείσαις αὐτῷ ἐκλογαῖς ὁ αὐτὸς κατὰ τὸ προοίμιον ἀρχόμενος, Idem in excerptis ab ipso compositis statim in principio operis,* a libro qui *Apologia* dicebatur, ad alium ejusdem Auctoris, cui Ἐκλογαὶ seu *Excerpta* titulus fuit, transiens. Hæc omnia minus quidem accurate interpretatus est, recte tamen cepit Ruffinus, qui ita vertit. "Hæc et multa alia his similia ad diversas Ecclesias scribit. Sed et ad

Polycarpum velut Apostolicum virum datis literis, Antiochenam ei Ecclesiam præcipue commendat. Ad Smyrnæos sane scribens, utitur verbis quibusdam unde assumptis nescimus."

Hieronymus Eusebii testimonium confirmat.

Hieronymus etiam ipse non aliter capiendus in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum, ubi ait ex Eusebio. "Inde egrediens scripsit ad Philadelpheos, et ad Smyrnæos, et proprie ad Polycarpum, commendans illi Antiochensem Ecclesiam." Quid clarius? *Proprie* enim hic nihil aliud sonat, quam *separatim*, sive *seorsim*. Ita Sophronius interpres, Ἰδικῶς πρὸς Πολύκαρπον. Est autem ἰδικῶς, interprete Suida, καταμόνας. Ipse Hieronymus ita alibi loquitur, in hoc ipso Catalogo, Clementis Alexandrini opera recensens. "De Canonibus Ecclesiasticis, et adversus eos, qui Judæorum sequuntur errorem Liber unus, quem proprie Alexandro Hierosolymorum Episcopo προσεφώνησε." Et de Apollonio agens. "Tertullianus sex voluminibus adversus Ecclesiam editis, quæ scripsit περὶ ἐκστάσεως, septimum proprie adversus Apollonium elaboravit, in quo omnia quæ ille arguit conatur defendere." Utrobique *proprie*, significat *peculiariter*, et vertitur a Sophronio ἰδικῶς, ut in Ignatio. Quod autem sequitur, "in qua et de Evangelio quod nuper a me translatum est, super persona Christi ponit testimonium," illud *in qua* cum expressum non habeat vocabulum antecedens ad quod referatur, necessario ita sumendum est, ut ὁ δὲ αὐτὸς Σμυρναίοις γράφων apud Eusebium, ex quo sua Hieronymus transcripsit. Id autem ut fiat, nullum esse dubium jampridem asseruit Isaacus Casaubonus, quin parentheseos notis adjectis hic Hieronymi locus ita sit concipiendus. "Scripsit ad Philadelpheos, et ad Smyrnæos," tum parenthesi adhibita, ("et proprie ad Polycarpum commendans illi Antiochensem ecclesiam) in qua," etc. Et Richardus Montacutius Episcopus Norvicensis, qui quavis fere occasione arrepta Casaubonum vellicare solet, hic laudat. "Bene," inquit, "et acute doctissimus Casaubonus annotavit esse parenthesi includenda interjecta verba inter *Smyrnæos*, et *in qua*." Ipse etiam Usserius Casaubonum et Baronio et Halloixio acutiorem longe agnoscit, eum tamen deserit, sola Augustodunensis Honorii auctoritate permotus, qui "Epistolam ad Polycarpum in censu scriptorum Ignatii plane prætermittendam esse judicavit, ita videlicet verbis Hieronymi

(Rich. Montacutius, Episc. Norv.)

Usserii opinio de Epist. ad Polycarpum.

acceptis, ac si nulla peculiaris ad Polycarpum data hic ab eo fuisset Epistola." Sed quis nescit Honorium illum mentis Hieronymi pessimum esse interpretem, et operum ab eo nominatorum ineptissimum testem, qui Catalogum quem sequutus est sæpe non intellexit, sæpius decurtavit? Quis de verbis Hieronymi accipiendis illi confidet in Ignatio, qui statim in Polycarpo, dicit eum scripsisse "ad Philippenses Epistolam, et quædam de die Paschæ," cum Hieronymus eum tantummodo "propter quasdam super die Paschæ quæstiones Romam venisse" tradat; qui "in Evangelium κατὰ Ματθαῖον Commentarios" ascribit Origeni, quos Hieronymus tribuerat Symmacho; qui Anatolium "decem libros de Arithmetica, Geometria, Astronomia, Grammatica, Rhetorica, Dialectica," composuisse refert, quem Hieronymus "miræ doctrinæ" virum in his fuisse, "Libros" autem "decem de Arithmeticæ institutionibus" scripsisse innuit; qui in Clemente Alexandrino, pro illis Hieronymi, "Pædagogi Libri tres," habet "de Pædagogis unus," et pro illis, "De jejunio disceptatio," hæc substituit, "de jejunio unus, de disceptatione unus;" qui in Origene, quoniam Hieronymus indicem operum omiserat, ejus loco habet, "sex millia librorum scripsit," quod ab Hieronymi mente maxime alienum esse cognoscitur, ex Apologia secunda adversus Ruffinum, "Numera indices librorum ejus, qui in tertio volumine Eusebii, in quo scribit vitam Pamphili, continentur; et non dico sex millia, sed tertiam partem non reperies;" qui Græca fere omnia apud Hieronymum in Latinam linguam tam male atque imperite vertit? Imo quis de numero Epistolarum apud Hieronymum Honorio credet in Ignatio, qui novit eum in Epitome sua tot opuscula præteriise, quæ ab Hieronymo in Catalogo commemorantur? In Melitone, περὶ ἐνσωμάτου θεοῦ "Librum unum," in Alexandro, "Epistolam ad Antinoitas," in Julio Africano, "Epistolam ad Origenem super Quæstione Susannæ, et aliam ad Aristidem de Genealogia Servatoris," in Novatiano, librum "de instantia," in Malchione, "grandem Epistolam ad Dionysium et Maximum," in Gregorio Neocæsareensi, "Panegyricum ad Origenem," in Lactantio, "Symposium," et "ad Demetrianum Epistolarum libros duos," in Athanasio, "Heortasticas Epistolas," in Acacio, "συμμίκτων ζητημάτων volumina sex," in Theodoro,

(Honorius Augustodunensis.)

"Commentarios in Psalterium," in Cyrillo, κατηχήσεις, in Basilio, ἀσκητικὸν, in Gregorio Nazianzeno, περὶ Φιλοπτωχείας, in Joanne Antiocheno, περὶ ἱερωσύνης, in ipso denique Hieronymo, "Hebraicorum nominum librum unum, adversus Jovinianum libros duos," et "ad Pammachium Apologeticum et Epitaphium" penitus omisit, quæ omnia in Hieronymi Catalogo adhuc exstant. In Dionysio autem Alexandrino, tot Epistolas et Opuscula intacta præteriit, ut sine maximo Lectoris tædio ea enumerare non possim. Quidni igitur Epistolam Ignatii, proprie ad Polycarpum scriptam, pariter omitteret? Leve est idcirco, imo prorsus evanidum argumentum, quod ex silentio Augustodunensis Honorii, tam mali interpretis, tam infidi Epitomatoris, deducit Armachanus, ut inde concludat, "in ea, quæ Hieronymi ætate omnium terebatur manibus Ignatianarum Epistolarum Sylloge, nullam Polycarpo privatim inscriptam exstitisse Epistolam:" præsertim cum Eusebius ἰδίως, Hieronymus *proprie*, hoc est, *privatim* Polycarpo inscriptam fuisse testentur. Certe pari argumento deducere poterat, ætate Eusebii nullam Ignatii ad Philadelpheos exstitisse Epistolam, quod eam Ruffinus in interpretatione sua omiserit.

Refellitur Usserius.

Præterea ætate Hieronymi scripsit S. Chrysostomus, et Ignatianarum Epistolarum sylloge usus est, quæ Epistolam privatim Polycarpo inscriptam continebat. Nam in Oratione, "quod unus Veteris et Novi Testamenti Legislator," ipsi a Veteribus attributa, sententiam quandam, sub Ignatii nomine ex hac ipsa Epistola depromit, quam inter Veterum Testimonia postea suo loco proferemus. Negat quidem Armachanus, Orationem illam esse S. Chrysostomi: sed rationes ejus accurate examinabimus, cum testimonia pro Ignatio adducta ab objectionibus Dallæi vindicabimus[d].

Testimonium S. Chrysostomi.

Interim hanc ad Polycarpum Epistolam esse inter eas quæ Eusebio cognitæ sunt numerandam res ipsa clamat, quia, uti reliquæ germanæ, fuit et ipsa Interpolatoris manu contaminata: quod de supposititiis non est omnino sentiendum. Aliud enim est Epistolam fingere: aliud corrumpere. Quæ sunt ab Impostore serius fictæ, eodem modo integræ conservantur, quo primum sunt consarcinatæ: quæ a vero Auctore primum

Epistola ad Polycarpum, interpolata, uti reliquæ genuinæ.

[d] Vid. Part. I. c. ix. prope fin.

factæ, postea sunt a stellionibus variis assumentis conspurcatæ. Armachanus quidem, cujus animo contraria sententia alte insederat, nullas hic interpolationes observavit: imo asserere non est veritus, "Interpretem suum," quem ipse e tenebris primus eruit, "Epistolam ad Polycarpum integram ex recentiore editione assumpsisse;" quod primo intuitu a veritate alienum esse deprehenditur. Nam primæva hujus etiam Epistolæ editio, quam secutus est interpres ejus, et quæ in Mediceo Codice conservatur, multum a recentiori editione differt, quæ e reliquis Codicibus descripta est, et partim a vulgato interprete conversa. Duo præcipue loca memorabo, ex inscriptione unum, ex corpore Epistolæ alterum, ut Interpolatoris manus manifeste appareat. Codex Mediceus, *Ἰγνάτιος ὁ καὶ Θεοφόρος Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων.* Interpres Usserianus, *Ignatius, qui et Theophorus, Polycarpo Episcopo Ecclesiæ Smyrnæorum.* Vulgati Græci Codices, *Ἰγνάτιος, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ὁ καὶ μάρτυς Ἰησοῦ Χριστοῦ, Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρναίων.* Et Vulgatus interpres, *Ignatius, Episcopus Antiochiæ, qui et martyr Jesu Christi, Polycarpo Episcopo Smyrnensium.* In corpore Epistolæ Codex Mediceus, *Πλέον σπουδαῖος γίνου οὗ εἶ· τοὺς καιροὺς καταμάνθανε· τὸν ὑπέρκαιρον προσδόκα, τὸν ἄχρονον, τὸν ἀόρατον, τὸν δι' ἡμᾶς ὁρατὸν, τὸν ἀψηλάφητον, τὸν ἀπαθῆ τὸν δι' ἡμᾶς παθητόν.* Interpres Usserianus, *Plus studiosus fias, quam es. Tempora considera. Eum qui supra tempus exspecta, intemporalem, invisibilem, propter nos visibilem, impalpabilem, impassibilem, propter nos passibilem.* Vulgati Græci Codices, *Πλεῖον πρόσθες τῇ σπουδῇ οὗ εἶ,* (satis absurde) *συντονώτερον δράμε, τοὺς καιροὺς καταμάνθανε, ὡς ἐνταῦθα εἶ νίκησον· ὧδε γάρ ἐστι τὸ στάδιον, ἐκεῖ δὲ οἱ στέφανοι. προσδόκα Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἄχρονον ἐν χρόνῳ, τὸν ἀόρατον τῇ φύσει, ὁρατὸν ἐν σαρκὶ, τὸν ἀψηλάφητον καὶ ἀναφῆ ὡς ἀσώματον, δι' ἡμᾶς δὲ ἁπτὸν καὶ ψηλαφητὸν ἐν σώματι, τὸν ἀπαθῆ, ὡς θεὸν, δι' ἡμᾶς δὲ παθητὸν, ὡς ἄνθρωπον.* Et vulgatus interpres, *Plurimum adde ad festinationem, continuanter curre. Tempora cognosce, ut in ipsis semper vincas. Hic enim est stadium, illic corona. Exspecta Christum filium Dei, intemporalem in tempore, invisibilem natura, visibilem in carne, impalpabilem et intactum, ut incorporeum, corporeum vero propter nos et contrectabilem, impassibilem, ut Deum,*

Refellitur Usserius.

Collatio Codicis Medicei et Interpretis Usseriani cum vulgatis.

passibilem vero propter nos, ut hominem[c]. Hinc igitur patet duas fuisse Editiones Epistolæ ad Polycarpum multum diversas, germanam unam, interpolatam alteram: germanam et primævam secutum esse interpretem Usserianum, posteriorem seu interpolatam vertisse interpretem Vulgatum. Idem etiam liquet ex verbis ad finem Epistolæ, in Vulgato Græco Codice additis, Ἀμὴν, ἡ χάρις, quibus respondent in Vulgato interprete, *Amen, gratia,* quæ a Mediceo Codice et interprete Usseriano prorsus absunt. Hinc enim Armachanus ipse colligit Anastasium Patriarcham Antiochenum circa annum DXCV. vulgata sive interpolata editione Græca usum fuisse. Quippe Gregorius Papa Romanus, Registri lib. iv. Indict. 13. Epist. 37. cum ad finem Epistolæ suæ ad Anastasium scriptæ apposuisset, "Amen, gratia," statim hæc addit, "Quæ videlicet verba de scriptis vestris accepta in meis Epistolis pono, ut de S. Ignatio vestra Beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed et noster. Sicut enim Magistrum ejus Apostolorum principem habemus communem, ita quoque ejusdem principis discipulum nullus nostrum habeat privatum." Cum igitur hæc verba Ἀμὴν, ἡ χάρις, ad finem Epistolæ ad Ephesios, et pariter hujus ad Polycarpum apposita reperiantur, apparet utramque pariter etiam illo ævo fuisse interpolatam[f].

Verba in fine Epistolæ ad Eph. et ad Polycarp. interpolata jam vivo S. Gregorio Romano.

Ad hæc omnia ulterius confirmanda multum valet id quod nos primi observavimus, fuisse antiquitus aliam Ignatianorum Editionem, præter eas tres quas memorat Usserius. Erat autem hæc Editio omnium et solarum Epistolarum quas vidit Eusebius, sed interpolatarum. Neque hæc est conjectura mera. Habeo enim exemplar MS. Græcum Epistolarum Ignatianarum, mihi a Viro docto et Antiquitatum curioso communicatum, sine fictis et supposititiis (septem enim tantum sunt,) sed cum assumentis quidem diu post Eusebium, imo et Gelasium, factis, Epistolas hoc ordine repræsentans:

Fuit antiquitus alia, præter eas tres quas memorat Usserius, editio Epistt. Ignatianarum.

Πρὸς Τραλλησίους Α.
Πρὸς Μαγνησίους Β.
Πρὸς Φιλαδελφεῖς Γ.
Πρὸς Σμυρναίους Δ.

[c] Verba interpolata minio hic distinxerat Pearsonus quod nos ut minus necessarium non servavimus.

[f] At Interpres Armeniacus in fine utriusque Epistolæ hanc clausulam agnoscit. Vide quæ adnotavimus in Append. ad Partis I. cap. ii.

Πρὸς Πολύκαρπον ἐπίσκοπον Σμύρνης Ε.
Πρὸς Ἐφεσίους ς.
Πρὸς Ῥωμαίους Ζ[g].

Quatuor distinguuntur editiones.

Hanc ego Editionem peculiarem et ab aliis distinctam invenio, ideoque pro tribus Usserii quatuor diversas Ignatii Editiones olim obtinuisse statuo. Prima fuit germana, Epistolarum tantum septem, a Polycarpo edita, et ipsius Epistolæ ad Philippenses in conventu Asiæ lectæ subjecta, Irenæo, Theophilo, Origeni, Eusebio, Athanasio, Chrysostomo, Hieronymo, Theodoreto, Gelasio, Ephraimo, Antiocho cognita. Secunda fuit earundem Epistolarum septem, sed interpolata: qualis in nostro exemplari Græco MS. exstat; Stephano Gobaro, Anastasio Patriarchæ Antiocheno[h], et Chronici Alexandrini consarcinatori conspecta. Tertia Editio fuit, ex septem genuinis, et quatuor fictis seu supposititiis conflata, qualis in Mediceo Codice, et interprete Usseriano comparet, Joanni Damasceno, et Antonio usurpata. Quarta denique fuit, ex septem interpolatis, et quinque supposititiis constans, addita scilicet Epistola ad Philippenses postremo loco ficta, qualis in Augustano Codice, et Nydprucciano repræsentatur, et a vulgato interprete redditur, Anastasio Presbytero, et Adoni Viennensi visa. Unde liquet Epistolam ad Polycarpum in secunda et quarta Editione apparuisse interpolatam, in tertia

[g] Lectiones ex hoc Exemplari citat Pearsonus infr. Part. II. cap. x. et in Nott. Ed. Smith. pp. 33. 38. 44. Idem fuisse, quod in Nott. p. 15, et in Opp. Minor. ii. 443, Leicestrense vocat, autumavit Vir Doctus in Censura Trimestri, (*Quarterly Review*,) CLXXV. p. 73. Id quominus credam, obstat quod duos Codices distinguit Smithius, Nott. p. 70, et Pearsonus ex Cod. Leicestrensi citat variantem lectionem Epistolæ Pseudo-Ignatii ad Mariam Castabalensem; quæ Epistola non erat in Exemplari quod hic describi videmus. Idem Vir Doctus conjicit idem esse hoc Exemplar, quod anno 1673, a Rev. Joanne Berrio, Scholæ Harburiensis in agro Leicestrensi Didascalo, dono accepit Vir Reverendissimus, et cum Pearsono nostro studiorum fœdere conjunctissimus, Joannes Fellius, Episc. olim Oxoniensis: quod hodie in Bibl. Bodl. asservatur, D. inf. 2. 9. Est ille Liber Membranaceus, 8vo. pp. 105, et fortasse Apographon Exemplaris MS., quod ad manum habebat quando hæc scribebat Pearsonus; at ipse sæculo decimo sexto ineunte, prout didici, exscriptus, non sine multis errantis et oscitantis scribæ indiciis. Equidem de hoc Exemplari, et altero quod Leicestrense vocatum semel apud Pearsonum occurrit, nodum solvere nequeo. Bibliotheca Pearsoni, quod dolendum est, post mortem doctissimi Præsulis, divendita fuit et dispersa; et succedente infausto regni statu, Musis silentibus, in rusticorum hominum manus, ut videtur, libri ejus traditi; unde facile idem fatum expertos crediderim, quod Apographon Fellianum. Illum librum scil. nactus est Berrius apud rusticum bibliopolam, neglectum, et inter scruta delitescentem, cito periturum, nisi emptorem invenisset.

[h] Vid. Appendicem nostram ad Part. I. c. ii.

ab omni assumento liberam, ac proinde ex primæva in tertiam sine ulla interpolatione fuisse derivatam.

Usserii conjectura de posteriore parte Epistolæ ad Polycarpum.

Hinc etiam patere potest quid sentiendum sit de Vulgato interprete Latino, apud quem posterior pars Epistolæ ad Polycarpum non apparet. Armachanus eam partem "velut adjectitiam resectam fuisse arbitratur, quod tam multa in ea reperirentur, quæ ad Ecclesiam Smyrnæorum magis pertinebant quam ad illius Episcopum Polycarpum; ab illis videlicet verbis sui interpretis, *Episcopo attendite; ut et Deus vobis.*" Sed hæc conjectura seipsam jugulat. Neque enim resecta interpretatio dicenda est, quam unquam exstitisse non constat. Neque si unquam exstiterit, ibi resecta est, ubi Ignatius Smyrnæos alloquitur, sed multo superius; non ad ea verba, *Episcopo attendite, ut et Deus vobis,* sed ad ista longe priora, *Secundum omnem modum propter nos sustinentem.* Ineptissimi certe hominis et male feriati, ne dicam insani fuisset, tot sententias ad Polycarpum utrinque pertinentes ideo resecare, quod nonnullæ interjectæ ad Smyrnæos magis pertinere viderentur. Alia igitur hujus rei ratio reddenda est; et sane ex sententia nostra perquam luculenta. Vulgatus ille Interpres nec plenam nobis inscriptionem dedit, nec Epistolam. Ratio utriusque defectus eadem: quoniam Epistolas jam interpolatas Latine reddere instituerat. Inscriptio priori parte interpolata est, posteriori minime: priorem igitur partem interpretatus, posteriorem plane omisit. Pariter prior pars Epistolæ insigniter interpolata est; posteriori unum aut alterum verbulum adjectum. Priorem igitur partem interpretatus, posteriorem penitus omisit, quod esset, opinor, ab alio interprete prius reddita. Hujus autem rei signum evidentissimum mihi videtur, quod in verbis interpolatis, *ut hominem,* desinat: reliqua, *secundum omnem modum propter nos sustinentem,* licet ad eandem sententiam pertinentia, omittat.

Recapitulatio.

Proinde septem Epistolas ab Eusebio S. Ignatio attributas censeo; inter eas Epistolam ad Polycarpum numerandam affirmo; easdem omnes in Polycarpiana συναγωγῇ collectas, Epistolæ ejus in conventu Asiæ per aliquot sæcula publice lectæ subjunctas, et a S. Martyre conscriptas fuisse asseveranter contendo. Sententiam Dallæi de Impostore primo, sex Epistolas post ducentos ab Ignatii martyrio annos in lucem proferente, et secundo, illam ad Polycarpum post ducentos

etiam alios parturiente, figmentum, imo portentem esse judico.

Atque hæc de ortu, progressu, et hodierno statu hujus Controversiæ, introductionis more, atque perspicuitatis gratia dixisse sufficiat: quæ loco trium priorum Capitum Libri Dallæani, et prioris etiam quarti partis ponenda censui, ut ad ea aliud quippiam reponere necesse non sit.

VINDICIARUM

Pars prior.

Qua

Argumenta pro S. Ignatii Epiſtolis
e Veterum Teſtimoniis afferuntur,
et a Dallæi exceptionibus
vindicantur.

VINDICIARUM

Pars prima.

Cap. I.

Argumenta pro S. Ignatii Epistolis sunt vel externa vel interna. Externa a testimoniis, Interna ab ipsis Epistolis.

Ut probemus, aut persuasum habeamus, Epistolas hasce, de quibus dicimus, quæ nunc in omnium manibus sunt, et Ignatii præ se nomen ferunt, revera ab illo Antiochenæ Ecclesiæ Antistite, Apostolorum discipulo, et sanctissimo Martyre, circa initium secundi sæculi fuisse conscriptas, non aliud quicquam a nobis, qui hac ætate vivimus, aut requiri aut exspectari potest, quam ut ex idoneis testimoniis eorum, quibus in rebus hujusmodi par est credere, id fideliter firmiterque colligamus; et Epistolas ipsis tanto Auctore dignas, et temporis rerumque circumstantiis apprime congruas ostendamus. Ad auctoritatem enim Ignatianorum, aut aliorum quorumcunque veterum Scriptorum, asserendam confirmandamque duo tantum Argumentorum genera afferri possunt, Externa scilicet, vel Interna; quorum priora ex testimoniis, posteriora e scriptis ipsis petuntur. Quamobrem Dissertationem nostram in duas partes dispescendam duximus; quarum quidem prima Testimonia proferet, eademque ab Adversarii objectionibus vindicabit; et quæ ab ipso testimonia afferri videantur, quæque sub specie Argumenti negantis disputantur, refutabit: secunda Epistolas ipsas considerabit, easque ostendet et ævo Ignatiano rerumque circumstantiis apprime congruas, et ex ipsa materia atque scriptione Martyre et Episcopo Antiochensi dignas: argumentisque omnibus vel ex rebus, vel ex verbis, ab Adversario ductis respon-

Ratio et distributio Operis. Partes duæ.

debit, plenissimeque satisfaciet. Quod si tam multa Veterum testimonia, tamque apposita, pro his Epistolis afferre poterimus, quam quæ in aliis hujusmodi scriptis stabiliendis, et extra omnem controversiam ponendis acceptari ab omnibus solent; ac simul etiam Epistolas ipsas tales esse ostenderimus, ut eo ipso Viro dignæ videantur, cui a Veteribus tribuuntur, nihilque in iis omnino contineri, quod Auctorem S. Ignatio vel minus antiquum, vel minus pium, aut prudentem postulet; si hæc ita tractaverimus, ut summæ testium auctoritati rei ipsius dignitas suffragetur, nihil in hoc disputandi genere ulterius requiri posse confidimus. Neque aliqua ratio assignari poterit, quare ullum antiqui scriptoris Opus pro legitimo habeatur, si hæc a nobis rite probata repudientur.

Idonei testes scriptores Ecclesiastici Veteres.

Ut primi generis Argumento Epistolas de quibus agitur ab Ignatio Martyre conscriptas fuisse demonstretur, ex idoneis testimoniis eorum, quibus in rebus hujusmodi par est credere, id fideliter firmiterque colligemus. Idoneos autem testes putamus scriptores Ecclesiasticos Veteres, qui antequam hæc in Ecclesia orta, aut postquam aliquibus oriri visa, est controversia, sententiam suam, ut se obtulit occasio, sine ulla dubitatione aut hæsitatione protulerunt. Hos ego testes incorruptos adducam atque integros; ex horum scriptis indubitatis, aut ab importuna dubitatione vindicatis, testimonia proferam: idque ea modestia præstabimus, ut nullius Veterum famæ detrahatur, nullius nomini injuria fiat, sua cuique auctoritas, qualis et quanta in Ecclesia Dei hactenus fuit, illibata conservetur; ea fide, ut neminem obtorto collo ad judicium ferendum trahamus, omnia plane et nude repræsentemus, prout in eorum scriptis reperiuntur. Cum igitur Ignatii Epistolæ decimoquinto sæculo jam jam exeunte erutæ et impressæ primum conspicerentur, et varia hominum judicia postmodum expertæ sint; ita Veterum testimonia adducam atque disponam, ut omni, ab ipso quo scriptæ sunt tempore, sæculo usque ad eam ætatem qua impressæ prodierunt, a viris maximis agnitas et approbatas ostendam.

CAP. II.

Testimonia pro S. Ignatii Epistolis. Quæ ita disponuntur ut nullum Sæculum suis testimoniis careat, a Secundo, quo primum natæ, ad Decimum-quintum, quo primum impressæ sunt Epistolæ.

INTRA paucos post initium secundi sæculi annos natas esse has Epistolas assero: duos igitur ejusdem ævi scriptores nobilissimos, S. Polycarpum et S. Irenæum testes cito. S. Polycarpus S. Joannis Apostoli discipulus, ab eo Smyrnæ Episcopus ordinatus, totius Asiæ princeps, S. Ignatio nostro perfamiliaris fuit; cujus Martyr ipse in Epistolis meminit, cui earum etiam unam privatim misit. Hunc autem harum Epistolarum mentionem fecisse diserte tradit Eusebius. Hist. Eccl. lib. iii. cap. 36. Καὶ ὁ Πολύκαρπος δὲ τούτων αὐτῶν μέμνηται ἐν τῇ φερομένῃ αὐτοῦ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ. Hoc est, interprete Valesio, *sed et Polycarpus in sua ad Philippenses Epistola earundem meminit Epistolarum.* Ita Eusebius, cum jam septem S. Ignatii Epistolas enumerasset, et descripsisset. Meminit quidem S. Ignatii sæpius in Epistola sua ad Philippenses S. Polycarpus: nostræ autem assertioni hæc præcipue verba testimonium præbent, quæ ipse Eusebius ex ejus Epistola tunc temporis cum omnibus esset notissima, et in Asiæ conventu legeretur, descripsit. Τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου, τὰς πεμφθείσας ἡμῖν, ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἄλλας ὅσας εἴχομεν παρ' ἡμῖν, ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε, αἵτινες ὑποτεταγμέναι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ. Quæ in veteri ejusdem Epistolæ Versione ita etiamnum Latine legimus, *Epistolas sane Ignatii, quæ transmissæ sunt vobis* (pro *nobis*) *ab eo, et alias quantascunque apud nos habuimus, transmisimus vobis, secundum quod mandastis; quæ sunt subjectæ huic Epistolæ.* Alter hujus sæculi testis S. Irenæus, Polycarpi discipulus, et Apostolicorum temporum Vir; quem harum Epistolarum meminisse non semel testatur Eusebius. Ut Eccl. Hist. lib. v. cap. viii. Ἔτι καὶ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος καὶ Ἰγνατίου μνήμην πεποίηται, μαρτυρίαις αὖθις καὶ ἀπὸ τῶν τούτοις γραφέντων

Testimonia SS. Polycarpi et Irenæi.

κεχρημένος. *Præterea Justini Martyris et Ignatii mentionem facit, ex eorum scriptis testimonia proferens.* Quot quidem ex S. Ignatio testimonia protulerit S. Irenæus scire nunc non licet, quod multa illius opera jam perierint. Unum expresse notavit Eusebius Hist. Eccl. lib. iii. cap. 36, Οἶδε δὲ αὐτοῦ τὸ μαρτύριον ὁ Εἰρηναῖος, καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ μνημονεύει λέγων οὕτως· ὡς εἶπέ τις τῶν ἡμετέρων διὰ τὴν πρὸς θεὸν μαρτυρίαν κατακριθεὶς πρὸς θηρία, ὅτι σῖτός εἰμι Θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ. Hoc est, interprete Ruffino, *Scit autem et Irenæus Martyrium ejus, et mentionem facit scriptorum* (pro *Epistolarum*) *ejus per hæc verba. Sicut dixit, inquit, quidam ex nostris pro martyrio Christi damnatas ad bestias. Frumentum, inquit, ego sum Dei; bestiarum dentibus molor et subigor, ut panis mundus efficiar Christi.* Hæc autem verba ab Eusebio Græce excerpta, postquam Græca S. Irenæi exemplaria perierunt, in veteri Latina Versione adhuc reperiuntur, lib. v. cap. 28. *Quemadmodum quidam de nostris dixit, propter martyrium in Deum adjudicatus ad bestias, Quoniam frumentum sum Christi, et per dentes bestiarum molor, ut mundus panis inveniar.* Eademque in S. Ignatii Epistola ad Romanos exstant, σῖτός εἰμι τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος Θεοῦ εὑρεθῶ. cap. 4.

Conjecturas suas proponit Pearsonus.

Luculentissimis hisce testimoniis tres conjecturas subjungendas putavi, ex eodem sæculo petitas: quæ si eruditis placeant, bene est; mihi certe placent, ut conjecturæ scilicet, neque alio nomine propono. Smyrnensis Ecclesiæ Epistola, licet in Martyrio S. Polycarpi celebrando potissimum versetur, tamen et Germanici exitum breviter describit, qui, velut alter Ignatius, ἐπισήμως ἐθηριομάχησε, *gloriose pugnavit ad bestias.*

1. De loco in Epist. Ecclesiæ Smyrnensis. (Cf. p. ii. c. ix.)

Cum enim Proconsul eum ab animi proposito retrahere conaretur, ἑαυτῷ ἐπεσπάσατο τὸ θηρίον προσβιασάμενος, inquiunt, *feram ad se attraxit, vi adigens.* Quibus verbis existimo Ecclesiam Smyrnensem ad Epistolam S. Ignatii omnino respexisse, et in simili proposito eodem vocabulo uti voluisse. Ita enim ille ad Romanos, de feris quibus objiciendus fuit, κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θέλῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι, *quod si forte ipsæ recusabunt, ego eas vi adigam.*

2. De loco in scriptis S. Theophili Antioch.,

S. Theophilus, sextus Antiochensis Ecclesiæ Episcopus, post S. Ignatium quartus, scripsit in S. Matthæum Commentarios, quos se legisse testa-

tur S. Hieronymus antequam suos in eundem Evangelistam scriberet. Sub hujus Theophili nomine etiamnum exstant in S. Matthæum Commentarii [a], sed Latine tantum, in quibus ad illa verba, *Cum esset desponsata mater ejus Maria Joseph,* Matt. i. 18. hæc legimus. "Quare non ex simplici virgine, sed ex desponsata concipitur Christus? Primo, ut per generationem Joseph origo Mariæ monstraretur; secundo, ne lapidaretur a Judæis ut adultera. Tertio, ut in Ægyptum haberet solatium viri. Quarto, ut partus ejus falleret diabolum, putantem Jesum de uxorata, non de virgine natum." Si hæc Theophili sint, sine dubio quartam rationem ex Epistola S. Ignatii hausit. Nam cum S. Hieronymus, qui se Theophili Commentarios legisse professus est, quatuor has rationes expressisset, quartam in hunc modum protulit, "Martyr Ignatius etiam quartam addidit causam cur a desponsata conceptus sit, ut partus, inquiens, ejus celaretur diabolo, dum eum putat non de virgine, sed de uxore generatum." Quis enim non videt, si hæc Hieronymus ex Theophilo transcripsit, eum pro more suo indicare voluisse S. Theophilum hæc ab Ignatio decessore suo habuisse. Ignatius enim ipse non hanc quartam causam addidit, neque ullam causam protulit, cur a desponsata conceptus fuerit Christus: sed tantum dixit Virginitatem Mariæ Diabolum latuisse: hanc autem sententiam Ignatii tanquam causam addidit Theophilus, atque ideo causam hanc attribuit Ignatio Hieronymus, quod eum illius sententiæ auctorem agnosceret. Certe hæc Hieronymus ex suo penu non sumpsit, sed a Veteri Commentatore hausit; uno scilicet ex illis quos ipse in Præfatione nominat, quem alium quam Theophilum fuisse non puto. Nam S. Basilius Oratione in Natali Christi habita [b], eundem sine dubio Auctorem respiciens ait, Εἴρηται δὲ τῶν παλαιῶν τινι καὶ ἕτερος λόγος, ὅτι ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου τὴν παρθενίαν τῆς Μαρίας ἡ τοῦ Ἰωσὴφ ἐπενοήθη μνηστεία. Cum enim tres causas attulisset, quartam sic adjungit, *Alia autem ratio a Veterum quodam prolata est, quod ut principem hujus*

quem citare videntur S. Hieronymus

et S. Basilius.

[a] Commentarii sub nomine Theophili editi exstant in Bibliothecis Patrum Parisiensibus, Coloniensi, et Lugdunensi. Supposititios esse judicavit Tillemontius, annuentibus viris aliis doctis. Non tamen negandum est, scriptorem, quisquis fuerit, longe Theophilo et Hieronymo juniorem, scripta priorum Patrum excerpsisse, et Theophili fortasse inter alios.

[b] Hanc Homiliam in Appendicem S. Basilii relegavit Garnierius, ed. Benedict. ii. 598. Rationes exposuit in Præf. p. xv. sqq.

sæculi lateret virginitas Mariæ desponsatio Josephi est excogitata. Non igitur Theodorus fuit, non Apollinarius, non Didymus; hi enim omnes S. Basilio synchroni fuere, sed vel Hippolytus, vel Origenes, vel Theophilus, quod potius reor. Utcunque sit, Scriptor ille qui a S. Basilio antiquus dicebatur, haud injuria a nobis secundo sæculo vindicatur.

3. De Peregrino Cynico.

Porro Peregrinus, sive Proteus, ex Ethnico Christianus, ex Christiano Cynicus, igni se tradidit valde senex: de quo Eusebius in Chronico ad quintum Marci, *Apud Pisas Peregrinus Philosophus rogo, quem ex lignis composuerat, incenso seipsum superinjecit* [c]. Cum enim vilissimus homuncio insana quadam gloriæ cupiditate flagraret, ita se gessit, ut eam quam posset maximam sibi conciliaret. Excogitavit autem id quod nulli unquam Philosopho in mentem venit: Epistolas jamjam moriturus ad insignes maxime civitates, et viros quosdam velut legatos misit; ut igitur igne Herculem aut Empedoclem, ita Epistolis, et Legatis S. Ignatium nostrum de industria imitatum esse nebulonem sentio, et hujus conjecturæ rationem minime incertam reddo. Christianam religionem sub Adriano professus erat Peregrinus, et non mediocrem inter Christianos auctoritatem sibi comparaverat, unde in vincula conjectus factus est Confessor nobilis, et ad eum sublevandum quamplurimi, etiam *οἱ ἐν τέλει, Presbyteri, Episcopique* undique convolabant. Martyrium igitur subire maxime velle videbatur; et Proconsul Syriæ, cum intelligeret *ὅτι δέξαιτ' ἂν ἀποθανεῖν ὡς δόξαν ἐπὶ τούτῳ ἐπιλίποι, quod mori cuperet, ut inde famam posteris relinqueret,* eum pœnæ subduxit et carcere liberavit. Et quidem postea gloriosus hic Confessor ex Ecclesia ejectus est: sed dum illa sub Syriæ Proconsule passus est, non potuit eum latere S. Ignatii fama, cujus reliquiæ tanta cum veneratione Antiochiæ conservatæ sunt; et cum tot ex Asia ad eum in carcere detentum confluerent, sine dubio Ignatii omnia sæpissime commemorabantur. Placuit itaque ineptissimo viro, ab Ecclesia ejecto, et a Philosophis recepto, mori quidem tanquam Philosophum, famam autem eodem modo acquirere, quo acquisivisse Ignatium putavit, Epistolas ante mortem ad Civitates nobilissimas exarando, et tales omnino viros instituendo, quales illum sæpius postulasse noverat. Hoc vero a Luciano disertissimis

[c] Hieron. Opp. viii. 721. ed. Vall.

verbis descriptum est in Peregrino suo, Φασὶ δὲ πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐνδόξοις πόλεσιν ἐπιστολὰς διαπέμψαι αὐτὸν, διαθήκας τινὰς, καὶ παραινέσεις, καὶ νόμους, καί τινας ἐπὶ τούτων πρεσβευτὰς τῶν ἑταίρων ἐχειροτόνησε, νεκραγγέλους καὶ νερτεροδρόμους προσαγορεύσας. *Aiunt autem eum ad omnes fere præclaras civitates Epistolas misisse, monita quædam, exhortationes, atque leges; et ex sociis suis de his legatos ordinavit, a mortuis nuntios, et ab inferis cursores appellans*[d].

Habemus hic Epistolas a jamjam morituro ad insigniores Civitates missas, cum exhortationibus; quod fecit S. Ignatius, neque ante Peregrinum præter eum, opinor, quisquam: habemus viros ex sociis suis institutos tanquam Legatos; scilicet ἐχειροτόνησε πρεσβευτὰς, plane ut apud Ignatium nostrum Epistola ad Smyrnæos, cap. 11, χειροτονῆσαι θεοπρεσβευτὴν, et ad Philadelphenos, cap. 10, χειροτονῆσαι διάκονον εἰς τὸ πρεσβεῦσαι ἐκεῖ Θεοῦ πρεσβείαν· habemus eos Legatos a Peregrino appellatos νερτεροδρόμους, ut apud Ignatium, ad Polycarp. cap. 7. χειροτονῆσαί τινα, ὃς δυνήσεται θεοδρόμος καλεῖσθαι. Si huic conjecturæ locus sit, has Epistolas quas defendimus probe novit Peregrinus, qui ante Martyrium Ignatii natus, post medium sæculi secundi flammis se dedit.

Testimonia tertii sæculi. 1. Origenes.

Tertii quidem sæculi Scriptores Ecclesiasticos, præsertim Græcos, quibus maxime tum notus fuit S. Ignatius, habemus sane superstites perpaucissimos; quorum præcipuus Origenes, eodem quo scripsit Ignatius ævo natus, et rebus Theologicis innutritus, locupletissimus nobis testis est. Is enim undecimo Severi anno, tertio sæculo jam ineunte, Catecheseon opus aggressus, adhuc juvenis Homilias in S. Lucam scripsit, quas interpretatus est S. Hieronymus. Homilia autem sexta hæc legimus, *Eleganter in cujusdam Martyris Epistola scriptum reperi; Ignatium dico, Episcopum Antiochiæ post Petrum secundum, qui in persecutione Romæ pugnavit ad bestias; Principem sæculi hujus latuit virginitas Mariæ.* Ita nunc legimus in Epistola ad Ephesios, Ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας. cap. 19. Vetus Interpres, *Latuit principem sæculi hujus virginitas Mariæ.* Idem Origenes natu grandior Commentarios in Canticum scripsit, in quorum Prologo hæc legimus, *Denique memi-*

(Origenis Homiliæ in S. Lucam.)

(Ejusdem Comment in Canticum.)

[d] Lucian. Opp. vol. iii. 325, sqq. ed. Amstelod. 1743.

nimus aliquem sanctorum dixisse, Ignatium nomine, de Christo, Meus autem amor crucifixus est, nec reprehendi eum pro hoc dignum judico. Hæc autem verba in Epistola ad Romanos adhuc reperiuntur, Ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. Vetus Interpres, *Meum desiderium crucifixum est* [e].

Testimonia sæculi quarti.

Quarti sæculi, sane florentissimi, ut multo plures Ecclesiasticos scriptores, ita et Ignatianorum testes habemus. Eorum primus mihi quidem videtur ille quisquis est qui Dionysius Areopagita vulgo nominatur: non longe enim ab initio hujus ævi eum scripsisse sentio. Ille autem Libro de Divinis nominibus, de Amore disputans, et Origenem sequens, ita loquitur. Καίτοι ἔδοξέ τισι τῶν καθ' ἡμᾶς ἱερολόγων καὶ θειότερον εἶναι τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα τοῦ τῆς ἀγάπης· γράφει δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος, Ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. *Visum est aliquibus nostræ ætatis sacris scriptoribus amoris quam charitatis nomen divinius esse. Scribit autem et divinus Ignatius, Amor meus crucifixus est.* Hujus autem Viri longe doctissimi, si initio hujus sæculi revera scripserit, ut arbitramur, luculentissimum testimonium est; quisquis autem fuerit, sive hujus, sive sequentis ævi scriptor, varia de hoc ipso loco hominum judicia Ignatianorum auctoritatem, ut deinceps ostendemus, plurimum confirmabunt.

1. Pseudo-Dionysius.

2. Eusebius.

Secundus hujus ævi testis est Eusebius Cæsariensis Episcopus, qui multos Origenis discipulos vidit. Is autem cum singulos nominatim recensere non posset, qui primis Apostolicæ successionis temporibus Antistites aut Evangelistæ fuerant, eorum duntaxat nomina recensere statuit, quorum monumentis Apostolicæ doctrinæ traditio ad sua usque tempora ferebatur. Hist. Eccl. lib. iii. capp. 37, 38. Ὥσπερ οὖν ἀμέλει τοῦ Ἰγνατίου ἐν αἷς κατελέξαμην ἐπιστολαῖς, καὶ τοῦ Κλήμεντος ἐν τῇ ἀνωμολογημένῃ παρὰ πᾶσιν· *Quod factum est in Epistolis Ignatii ab ipso recensitis, et Clementis illa ab omnibus recepta.* Eusebius igitur, unam Clementis, plures Ignatii Epistolas proponebat, ut antiquissima Apostolicæ successionis scripta, et Apostolorum doctrinæ traditionem continentia. Illæ autem Epistolæ, quas tantopere laudavit

[e] De testimonio Origenis plura dabit Pearsonus, infra, cap. vii. Testimonium ex Homilia in S. Lucam, quod Larroquio, (p. 94, sqq.) placuit iterum in dubium, prout potuit, vocare, jamdiu extra omne dubium positum est, Græco loci textu, ex Schedis doctissimi Grabii, publici juris facto. Vid. Origen. ed. Lommatzch. v. 104; et consulas venerabilis Viri, Mart. J. Routhii Præf. ad Reliq. Sacr. vol. i. pp. xxvii. viii.

Eusebius, ipsissimæ sunt quas nos habemus, et defendimus. Tradit enim Hist. Eccl. lib. iii. cap. 36. Ignatium per Asiam sub accuratissima satellitum custodia ductum, singularum civitatum quas ingressus est Ecclesias sermonibus et cohortationibus confirmasse, atque imprimis monuisse ut ab hæresibus caverent tum primum exortis, et invalescentibus; hortatumque esse ut Apostolorum traditioni tenaciter adhærerent, quam cautelæ gratia etiam scriptis mandare necessarium duxit. Quare cum Smyrnæ esset, inquit, quatuor Epistolas scripsit ad Ephesios, Magnesianos, Trallianos, Romanos, a Troade tres, ad Philadelphenses, ad Smyrnæos, et privatim ad Polycarpum. Hæc omnia diligentissime ex ipsis Epistolis, ut opinor, observavit Eusebius; Epistolam enim ad Ephesios Smyrnæ scriptam fuisse ipsa testatur. *Unanimis vobiscum ego, et quem misistis in Dei honorem in Smyrnam, unde et scribo vobis.* Ad Magnesios, *Salutant vos Ephesii a Smyrna, unde et scribo vobis.* Ad Trallianos, *Saluto vos a Smyrna.* Ad Romanos, *Scribo autem vobis hæc a Smyrna.* Tres reliquas Epistolas Troade scriptas fuisse ex ipsis pariter patet. Ad Philadelphenses, *Salutat vos charitas multorum qui in Troade, unde et scribo vobis per Burrum.* Ad Smyrnæos, *Salutat vos charitas fratrum, qui in Troade, unde et scribo vobis per Burrum.* Ad Polycarpum, *Quia igitur omnibus Ecclesiis non potui scribere, propter repente navigare me a Troade in Neapolim, ut voluntas præcipit, scribes aliis Ecclesiis.* Observat Eusebius Ignatium in Epistola ad Ephesios Onesimi ipsorum pastoris meminisse, in Epistola ad Magnesios Damam Episcopum nominasse, in Epistola ad Trallianos Polybii antistitis mentionem fecisse; quos omnes earundem Ecclesiarum Episcopos nostræ Epistolæ agnoscunt. Dicit eum Polycarpo Antiochenæ Ecclesiæ gregem commendasse, rogasseque ut omni cura et diligentia illum fovere vellet, quod in Epistola ad eum data pluribus narratur. Pergit ulterius, et *εἰς ἐπίδειξιν τῶν εἰρημένων*, ex Epistola ad Romanos bene longam *ῥῆσιν* excerpit, ut ipse loquitur, *κατὰ λέξιν*, Ἀπὸ Συρίας μέχρι Ῥώμης θηριομαχῶ &c. quæ Versioni nostræ Latinæ prorsus conveniunt, adeo ut hæc accuratior sit Eusebianorum translatio, quam vel Hieronymiana vel Ruffiniana. Aliam etiam ex Epistola ad Smyrnæos sententiam transcripsit, quæ in nostris Codicibus totidem verbis exstat. Denique ad confirmandam supe-

Versio Vetus Latina cum Eusebio optime congruit.

riorem de his narrationem Polycarpi et Irenæi testimonia profert, de quibus ante diximus, et postea dicendum erit. Hæc sunt ab Eusebio adeo diligenter luculenteque exposita, ut Dallæus ipse dixerit, "Fatemur Eusebium illas Epistolas agnoscere, et pro vere Ignatianis habere: neque dissimulamus eas de quibus ille verba facit has ipsas fuisse videri, quæ his hodie nominibus circumferuntur, quales eas Reverendissimus Usserius Latine, eruditissimus Vossius Græce, ex libris ille Anglicanis, hic Mediceis ediderunt."

Concessio Dallæi de Eusebio.

3. Magnus ille Athanasius.

Eusebio succedit Athanasius, vere magnus, qui in Epistola de Synodis Arimini et Seleuciæ, dum adhuc Arimini Synodus hæreret, hoc est, circa annum Christi 360 scripta, hoc nobis illustre testimonium præbet. De Synodis, p. 922[f]. Ἰγνάτιος οὖν, ὁ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους ἐν Ἀντιοχείᾳ κατασταθεὶς Ἐπίσκοπος, καὶ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ γενόμενος, γράφων περὶ τοῦ Κυρίου εἴρηκεν· Εἷς ἰατρός ἐστι σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς, γεννητὸς καὶ ἀγέννητος, ἐν ἀνθρώπῳ Θεὸς, ἐν θανάτῳ ζωὴ ἀληθινὴ, καὶ ἐκ Μαρίας καὶ ἐκ Θεοῦ. *Ignatius igitur, qui post Apostolos Antiochiæ Episcopus constitutus est, et Martyr Christi fuit, scribens de Domino dixit: Unus medicus est, carnalis et spiritualis, factus et non factus, in homine Deus, in morte vita vera, et ex Maria et ex Deo.* Hæc enim verba ex Epistola ad Ephesios sunt transcripta; quam scripsisse non larvatum aliquem Ignatium, sed verum illum, Apostolorum successorem, et Martyrem, testatur S. Athanasius. Idem paulo post, Ὁ μακάριος Ἰγνάτιος ὀρθῶς ἔγραψε, γεννητὸν αὐτὸν λέγων διὰ τὴν σάρκα· ὁ γὰρ Χριστὸς σὰρξ ἐγένετο· ἀγέννητον δὲ, ὅτι μὴ τῶν ποιημάτων καὶ γεννητῶν ἐστιν, ἀλλὰ υἱὸς ἐκ Πατρός. *Recte scripsit Beatus Ignatius factum eum dicens ob carnem; Christus enim caro factus est; non factum autem, quod non sit ex creaturis, et iis quæ facta sunt, sed filius e Patre.*

4. S. Chrysostomus.

Huic etiam sæculo S. Joannes Chrysostomus ascribendus est: Presbyter enim ordinatus Antiochiæ Anno 386, Constantinopoli Episcopus consecratus est anno 398. Dum autem Antiochiæ esset, præclaram in S. Ignatii martyrium Orationem habuit, in qua verba ejus quæ sunt in Epistola ad Romanos adducit. Tom. v. Orat. lxx. p. 504[g]. Ἀκούσας γὰρ ὅτι οὗτος αὐτὸν τῆς τιμωρίας ὁ τρόπος μένει, Ἐγὼ τῶν

[f] Edit. Colon. sive Paris. tom. i. Vide infr. cap. viii. sub fin.

[g] Edit. Savill.

θηρίων ἐκείνων ὀναίμην, ἔλεγε· τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἐρῶντες· ὅπερ ἂν πάσχωσιν ὑπὲρ τῶν ἐρωμένων μεθ' ἡδονῆς δέχονται. Cum enim audivisset, quod hic eum supplicii modus maneret, Utinam ego illis bestiis fruar, inquiebat. Tales enim sunt qui amant; quicquid pro iis quos amant patiantur, cum voluptate ferunt. Idem rursus in Oratione ipsi antiquitus attributa, Quod unus Veteris et Novi Testamenti Legislator sit, hæc habet, tom. vi. p. 645. *Διὰ τοῦτό τις τῶν ἀρχαίων, Ἰγνάτιος δὲ ὄνομα αὐτῷ, οὗτος ἱερωσύνῃ καὶ μαρτυρίῳ διαπρέψας, ἐπιστέλλων τινι ἱερεῖ ἔλεγε, Μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω· μηδὲ σὺ ἄνευ γνώμης Θεοῦ τι πράττε. Propterea quidam ex antiquis, nomine Ignatius, sacerdotio et martyrio clarus, in Epistola ad Sacerdotem quendam dixit, Nihil sine sententia tua fiat; neque tu sine sententia Dei quicquam facias.* Quæ totidem verbis in Epistola ad Polycarpum etiamnum exstant [h].

5. S. Hieronymus.

Eidem ævo tribuenda sunt testimonia S. Hieronymi, qui Anno 14. Imperatoris Theodosii, circa annum Domini 393, Catalogum scriptorum Ecclesiasticorum se composuisse testatur, in quo Catalogo hæc habet. "Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ tertius post Petrum Apostolum Episcopus, commovente persecutionem Trajano, damnatus ad bestias, Romam vinctus mittitur. Cumque navigans Smyrnam venisset, ubi Polycarpus auditor Joannis Episcopus erat, scripsit unam Epistolam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, quartam ad Romanos: et inde egrediens scripsit ad Philadelphios [i], et ad Smyrnæos, et proprie ad Polycarpum, commendans illi Antiochensem Ecclesiam," et reliqua Eusebiana fere omnia, tacito Eusebii nomine, transcripsit, adeoque sua fecit. Imo libello adversus Helvidium, quem ante Catalogum scripsit, circa Annum, ut opinor, 383, ad fontem veritatis provocans, Ignatium tanquam veterum scriptorum principem nominat. "Nunquid non possum tibi totam veterum scriptorem seriem commovere, Ignatium, Polycarpum, Irenæum, Justinum martyrem, multosque alios Apostolicos et eloquentes viros, qui adversus Hebionem, et Theodotum Byzantium, et Valentinum hæc eadem sentientes plena sapientiæ

[h] De testimonio ex Homilia de Legislatore adnotavimus quædam ad fin. P. i. c. ix. "Incertum" ejus Homiliæ "Auctorem" vocant Critici plerumque recentiores.

[i] In impressis "Philippeos." Manifestum errorem calami, ut videtur, a Joann. Clerico intactum, fidenter correxi.

volumina conscripserunt?" cap. 17. Idem in S. Matthæum, "Ignatius etiam quartam addidit causam, cur a desponsata conceptus sit, *Ut partus,* inquiens, *ejus celaretur Diabolo.*" cap. i. ver. 18. Et quid de scriptis Ignatii nostri senserit, etiam cum erravit, ostendit, Adv. Pelagianos lib. iii. c. 1. "Ignatius, vir Apostolicus et martyr, scribit audacter, *Elegit Dominus Apostolos qui super omnes homines peccatores erant.*" Verba enim non sunt Ignatii, sed Barnabæ, in cujus Epistola etiamnum exstant.

Testimonia quinti sæculi.
1. B. Theodoretus.

Quinti sæculi primus testis est B. Theodoretus Episcopus Cyri, qui et tertio et quarto Generali Concilio interfuit. Ille autem, cum testes Ecclesiasticæ doctrinæ posteriores enumerasset, hæc de vetustissimis addidit, Epist. ad Monachos Constantinopolitanos, p. 1027[k]. Καὶ οἱ τούτων πρεσβύτεροι Ἰγνάτιος, καὶ Πολύκαρπος, καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Ἰουστῖνος, καὶ Ἱππόλυτος, ὧν οἱ πλείους οὐκ ἀρχιερέων προλάμπουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν μαρτύρων διακοσμοῦσι χορόν. *Atque his antiquiores, Ignatius, et Polycarpus, et Irenæus, et Justinus, et Hippolytus, quorum plerique non modo inter pontifices prælucent, sed martyrum etiam chorum exornant.* Idem Epist. ad Florentium Patricium, p. 966. Ταῦτα δὲ ἡμῖν παρέδοσαν οὐ μόνον οἱ Ἀπόστολοι καὶ προφῆται, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ τούτων ἡρμηνευκότες συγγράμματα, Ἰγνάτιος, Εὐστάθιος, Ἀθανάσιος, Βασίλειος, Γρηγόριος, Ἰωάννης, καὶ οἱ ἄλλοι τῆς οἰκουμένης φωστῆρες. *Hæc nobis tradidere non Apostoli modo et Prophetæ, verum etiam ii qui horum libros interpretati sunt, Ignatius, Eustathius, Athanasius, Basilius, Gregorius, Joannes, et reliqua orbis lumina*[l]. Ignatii autem testimonia adversus Hæreticum producturus, Dial. Immutab. sic de ipso præfatur. Ἐπιδείξω δέ σοι τὸν πανεύφημον τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλον, καὶ τὸ ἐκείνου περὶ τῆς θειας ἐνανθρωπήσεως φρόνημα, ἵνα γνῷς τινα περὶ τῆς ληφθείσης ἐδόξασε φύσεως· ἀκήκοας δὲ πάντως Ἰγνάτιον ἐκεῖνον, ὃς διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν χάριν ἐδέξατο, καὶ τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχέων ἰθύνας τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσατο. *Ostendam autem tibi celeberrimum Ecclesiæ doctorem, et illius de divina incarnatione sententiam, ut cognoscas de suscepta natura quid senserit. Audivisti enim prorsus Ignatium illum qui de Petri*

[k] Ed. Paris. 1642. tom. iii.

[l] Eadem fere repetit Theodoretus in Epist. ad Monachos Euphratesiæ e cod. Bibl. Cæsareæ Vindob. edita a Schulz. inter cæteras Theodoreti Epistolas, vol. iv. p. 1312.

dextera Pontificatus gratiam suscepit, et post administratum Ecclesiam Antiochenam martyrii coronam adeptus est. Cum tam honorificam Auctoris mentionem fecisset, ex Epistolis ejus testimonia subjicit. Τοῦ ἁγίου Ἰγνατιου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ μάρτυρος ἐκ τῆς πρὸς Σμυρναίους (ita legendum, non Ῥωμαίους) Ἐπιστολῆς. *S. Ignatii, Episcopi Antiocheni et martyris ex Epistola ad Smyrnæos.* Πεπληροφορημένους ἀληθῶς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν, ὄντα ἐκ γένους Δαβὶδ κατα σάρκα, υἱὸν Θεοῦ κατὰ θεότητα καὶ δύναμιν, γεγενημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου, βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου, ἵνα πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπ' αὐτοῦ, ἀληθῶς ὑπὸ Ποντίου Πιλάτου καὶ Ἡρώδου τετράρχου καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί. *Plane cumulateque persuasos de Domino nostro, qui est ex genere David secundum carnem, et filius Dei secundum divinitatem et potentiam; qui vere natus est ex virgine ut omnis ab ipso justitia impleretur; vere sub Pontio Pilato et Herode tetrarcha pro nobis in carne crucifixus*[m]. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistola.* Τί γὰρ ὠφελεῖ, εἴπερ με ἐπαινεῖ τις, τὸν δε Κύριόν μου βλασφημεῖ, μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον· ὁ δὲ τοῦτο λέγων τελείως αὐτὸν ἤρνηται ὡς νεκροφόρον. *Quid autem prodest, si quis me laudet, Dominum autem meum blasphemet, non confitens eum carnem gestare? Quod qui non profitetur, plane ipsum negat, ut cadaver circumferentem.* Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistola.* Εἰ γὰρ τῷ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, κἀγὼ τῷ δοκεῖν δέδεμαι· τί δὲ καὶ ἐμαυτὸν ἔκδοτον δέδωκα τῷ θανάτῳ, πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαιραν, πρὸς θηρία; ἀλλ' ὁ ἐγγὺς μαχαίρας, ἐγγὺς Θεοῦ· μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ πάντα ὑπομένω αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος τοῦ τελείου ἀνθρώπου, ὅν τινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται. *Si enim opinione tantum hæc a Domino nostro gesta sunt, ego quoque opinione vinctus sum. Cur autem et meipsum morti tradidi, ad ignem, ad gladium, ad bestias? Verum qui vicinus gladio, vicinus Deo. Solum in nomine Jesu Christi, ut passionum ejus socius fiam, omnia sustineo, ipso me corroborante, homine perfecto, quem aliqui ignorantes negant.* Has tres ῥήσεις ab illo ante annos fere mille et ducentos excerptas in eadem Epistola ad Smyrnæos etiamnum legimus. Pergit B. Theodoretus. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς

[m] Vid. infr. P. ii. c. ix. prope init.

πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex Epistola ad Ephesios.* Ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκυοφορήθη ὑπὸ Μαρίας κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, ἐκ σπέρματος μὲν Δαβὶδ, ἐκ Πνεύματος δὲ ἁγίου, ὃς ἐγεννήθη, καὶ ἐβαπτίσθη, ἵνα τὸ θνητὸν ἡμῶν καθαρίσθῃ[n]. *Deus noster Jesus Christus in Mariæ utero gestatus est, secundum Dei dispensationem, ex semine quidem David, sed ex Spiritu Sancto: qui natus est et baptizatus, ut mortalitas nostra purgaretur.* Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistola.* Ἔτι οἱ κατ' ἄνδρα κοινῇ πάντες ἐν τῇ χάριτι ἐξ ὀνόματος συνέρχεσθε ἐν μιᾷ πίστει, καὶ ἐνὶ Ἰησοῦ Χριστῷ, κατὰ σάρκα ἐκ γένους Δαβὶδ, τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ υἱῷ τοῦ Θεοῦ. *Siquidem singuli omnes universe in gratia nominatim convenitis in una fide et in uno Jesu Christo, secundum carnem ex genere David, filio hominis, et filio Dei.* Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistola.* Εἷς ἰατρός ἐστι σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς, γεννητὸς ἐξ ἀγεννήτου, ἐν ἀνθρώπῳ Θεὸς, ἐν θανάτῳ ζωὴ ἀληθινὴ, καὶ ἐκ Μαρίας καὶ ἐκ Θεοῦ, πρῶτον παθητὸς καὶ τότε ἀπαθὴς, Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν. *Unus est medicus carnalis et spiritualis, genitus ex ingenito, in homine Deus, in morte vita vera, et ex Maria et ex Deo, primum patibilis, et tunc impatibilis, Jesus Christus Dominus noster.* Et hæ tres sententiæ in eadem ad Ephesios Epistola adhuc reperiuntur. Pergit porro B. Theodoretus. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Τραλλιανοὺς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex Epistola ad Trallianos.* Κωφώθητε οὖν, ὅταν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑμῖν λαλῇ τις, τοῦ ἐκ γένους Δαβὶδ, τοῦ ἐκ Μαρίας, ὃς ἀληθῶς ἐγεννήθη, ἔφαγέ τε καὶ ἔπιεν ἀληθῶς, ἐδιώχθη ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε, βλεπόντων τῶν ἐπιγείων, καὶ ἐπουρανίων, καὶ καταχθονίων. *Obturate aures vestras quando quispiam vobis loquitur sine Jesu Christo, qui est ex genere David, qui ex Maria, qui vere natus est, vere comedit et bibit, qui sub Pontio Pilato passus est, crucifixus et mortuus, videntibus cœlestibus, terrestribus et inferis.* Hæc omnia uno loco ex tribus S. Ignatii Epistolis B. Theodoretus adversus sui temporis hæreticos excerpsit atque congessit. Idem alibi rursus, Dialog. Inconfus. p. 86.[o] Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ μάρτυρος ἐκ τῆς πρὸς Σμυρναίους Ἐπιστολῆς.

[n] De varia lectione vid. Coteler. et alios ad loc.

[o] Vol. iv. 127, 8. ed. Schulz.

S. Ignatii Antiocheni Episcopi et martyris ex Epistola ad Smyrnæos. Ἐγὼ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πιστεύω ὄντα· καὶ ὅτε πρὸς τοὺς περὶ Πέτρον ἦλθεν, ἔφη αὐτοῖς, λάβετε, ψηλαφήσατέ με, καὶ ἴδετε ὅτι οὐκ εἰμὶ δαιμόνιον ἀσώματον· καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἥψαντο, καὶ ἐπίστευσαν. *Ego enim post resurrectionem ipsum in carne scio et credo esse: et quando ad eos qui cum Petro erant venit, dixit eis, Accipite, palpate me, et videte, quia non sum dæmonium incorporeum. Et statim ipsum tetigerunt et crediderunt.* Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς Ἐπιστολῆς. *Ejusdem ex eadem Epistola·* Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν καὶ συνέφαγε καὶ συνέπιεν αὐτοῖς, ὡς σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς ἡνωμένος τῷ Πατρί. *Post resurrectionem autem una cum eis et comedit et bibit, tanquam carnaliter et spiritualiter unitus Patri.* Et rursus. Dial. impatib. p. 154.[p] Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ μάρτυρος, ἐκ τῆς πρὸς Σμυρναίους Ἐπιστολῆς. *S. Ignatii Episcopi Antiocheni et Martyris, ex Epistola ad Smyrnæos.* Εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐκ ἀποδέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν χρηστότητι ὁ πατὴρ ἤγειρεν. *Eucharistias et oblationes non admittunt, quod non confiteantur Eucharistiam carnem esse Salvatoris nostri Jesu Christi, quæ pro peccatis nostris passa est, quam Pater benignitate sua suscitavit.*

2. Gelasius.

Secundus hujus sæculi testis est Gelasius, qui circa annum 492 Pontifex Romanus creatus, circa 496 defunctus est. Is enim in fine Libri De duabus naturis in Christo jam tandem a Pontificiis agniti et recepti, Catholicorum testimonia Magistrorum subjiciens, a nostro pariter ac B. Theodoretus orditur. *Ignatii Episcopi et Martyris Antiocheni ex Epistola ad Ephesios. Unus medicus est, carnalis et spiritualis, factus et non factus, in homine Deus, in morte vita æterna, ex Maria et ex Deo, primum passibilis et tunc impassibilis, Dominus noster Jesus Christus. Et post pauca. Singuli, inquit, viri communiter omnes ex gratia ex nomine convenite in unam fidem, et in uno Jesu Christo, secundum carnem ex genere David, filio hominis, et filio Dei*[q].

Duorum hujus ævi testium auctoritas

Observandum autem est duos hujus ævi testes, Theodoretum et Gelasium, non tantummodo pro seipsis loqui, sed

[p] Ib. p. 231.

[q] In Biblioth. Col. V. iii. 671.

latius extenditur.

totius quinti sæculi judicium nobis repræsentare; auctoritatem scilicet Ignatianorum tunc temporis inter omnes tum Catholicos tum Hæreticos ratam et fixam fuisse. Nam ut ex Socrate et Sozomeno, Theodoreto et Leontio aliisque constat; Hæretici qui ad finem ævi quarti antiquorum Patrum consensui acquiescere recusarunt, quinto statim et sequentibus, eos Patres tanquam arbitros admiserunt, qui ante divisionem, sive exortum cujuslibet hæreseos scripserant: unde tales Catalogi, quales apud Theodoretum et Gelasium reperiuntur, confecti sunt. De qua re postea erit nobis disserendum latius. In his igitur Theodoreti Dialogis Orthodoxus sententiam promit Catholicorum, ut Eranistes Hæreticorum illius ævi. Cum autem Orthodoxus ex Scripturis copiosius disputasset, quærit Eranistes quid antiqui Ecclesiæ Doctores senserint, celebres scilicet et indubitati: negat enim se recepturum ἄνδρας ἀσήμους ἢ ἀμφιβόλους, *obscuros aut ambiguos:* Interrogat igitur Orthodoxus, an Athanasium, Gregorium, Ambrosium, Flavianum, Joannem Chrysostomum pro talibus habeat; admittit hos omnes, et ipsorum testimonia Eranistes; tum vero Ignatium, Irenæum, Hippolytum, et Methodium, aliosque se producturum asserit; *valde cupienti mihi etiam hæc testimonia propones,* inquit Hæreticorum nomine Eranistes. Atque ita demum prolixum satis Catalogum antiquorum Patrum texit Orthodoxus ex parte Catholicorum, et tanquam τηλαυγὲς πρόσωπον septem longiusculas sententias ex tribus Ignatii nostri Epistolis excerptas reliquis præponit. Adversus hæc testimonia ne hiscere quidem se potuisse fatetur Eranistes. Unde liquet et Orthodoxum et Eranistem, hoc est, tum Catholicos tum Hæreticos illius ævi, Epistolas Ignatii, quas defendimus, pro veris et indubitatis Episcopi Antiocheni scriptis habuisse.

Theodoreti Dialogi.

Sexti Sæculi.
1. S. Ephraem Antiochenus.

Sexti sæculi primus testis S. Ephraemius ex Comite Orientis Patriarcha Theopolitanus, ut loquitur Photius, id est, Antiochenus; cui Episcopatui circa annum 526 admotus est. Hic enim in libro de Sacris Antiochiæ Legibus, (ut loquitur Interpres Photianus,) de articuli Græci usu adversus Severianos disputans, primo S. Scripturæ, dein SS. Patrum testimoniis utitur, et inter eos, ut fieri solebat, S. Ignatium primum nominat, Καὶ ὁ θεοφόρος δὲ Ἰγνάτιος καὶ μάρτυς, Σμυρναίοις ἐπιστέλλων, ὁμοίως κέχρηται τῷ ἄρθρῳ. *Etiam*

Ignatius, vir divinus et martyr, Epistolam ad Smyrnæos scribens, similiter articulo utitur, Photius. Biblioth. num. ccxxix. Loca quæ ex ea Epistola excerpserat S. Ephraemius, omisit Epitomator Photius; erant autem hæc ut arbitror. Δοξάζω Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Θεὸν, *glorifico Jesum Christum Deum;* et, πάντα ὑπομένω, αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου. *Omnia sustineo, ipso me fortificante qui perfectus homo factus est.* Licet enim articulus τοῦ ad γινομένου potius referatur, quam ἀνθρώπου, alium tamen in hac Epistola locum, opinor, respicere non potuit. Sed et idem S. Ephraemius in Epistola ad Zenobium quendam Scholasticum et Acephalum, probavit articulos naturis Christi adhibitos non inferre divisionem unitatis, Ἔκ τε τῶν Εὐαγγελικῶν φωνῶν, καὶ ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου, Ἰουλίου, καὶ Ἀθανασίου καὶ Γρηγορείων καὶ Βασιλείου, *tum ex Evangelicis, tum ex Apostolicis verbis, atque etiam ex beatis Patribus nostris, Ignatio Deifero, Julio, Athanasio, Gregoriis, et Basilio.* Photius ibidem.

2. Gildas Badonicus.

Secundus hujus ævi testis est Gildas Badonicus ex Britannia nostra, qui anno 564 Epistolam scripsit de excidió Britanniæ, in qua hæc habet [r]. "Quis vestrum, ut S. Martyr Ignatius, Antiochiæ urbis Episcopus, post admirabiles in Christo actus, ob testimonium ejus, leonum molis Romæ confractus est? Cujus verba, cum ad passionem duceretur, audientes, (si quando vultus vestri rubore suffusi sunt,) non solum in comparatione ejus vos non putabitis sacerdotes, sed ne mediocres quidem Christianos esse. Ait enim in Epistola quam ad Romanam Ecclesiam misit, *A Syria usque Romam cum bestiis terra marique depugno, die et nocte connexus et colligatus decem leopardis, militibus, dico, ad custodiam datis, qui ex beneficiis nostris sæviores fiunt. Sed ego eorum nequitiis magis erudior; nec tamen in hoc justificatus sum. O salutares bestias, quæ præparantur mihi! Quando venient? quando emittentur? quando eis frui licebit carnibus meis? quas ego exopto acriores parari, et invitabo ad devorationem mei, et deprecabor ne forte (ut in nonnullis fecerunt) timeant attin-*

[r] Epist. Gildæ, apud Gale. Script. xv. p. 27. Gallandi Biblioth. xii. 211. ed. Stephenson. Lond. 1838. p. 83. Quibus omnibus accuratiorem auctoris textum exhibet Pearsonus. Transcribit vero Gildas Ruffinianam Versionem Eusebii.

gere corpus meum; quinimo si cunctabuntur, ego vim faciam, ego me ingeram. Date quæso veniam; ego novi quid expediat mihi: nunc incipio esse Christi discipulus. Facessat invidia vel humani affectus, vel nequitiæ spiritualis, ut Jesum Christum merear adipisci. Ignes, cruces, bestiæ, dispersiones ossium, discerptionesque membrorum, ac totius corporis pœnæ, et omnia in me unum supplicia diaboli arte quæsita compleantur, dummodo Jesum Christum merear adipisci. . . . . Christianus non mediocris sed perfectus, Sacerdos non vilis sed summus, Martyr non segnis sed præcipuus, dixit, *Nunc incipio esse Christi discipulus.*"

3. Jovius Monachus.

Tertius hujus sæculi testis est Jovius Monachus, qui adversus Severum scripsit. Is enim in Opere de Incarnatione, cujus excerpta nobis Photius tradidit, Biblioth. num. ccxxii. hæc habuit. *Φησὶ γὰρ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος τρία λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρθενίαν Μαρίας, τὴν σύλληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν σταύρωσιν. Nam tria Divinus Ignatius sæculi hujus principem latuisse commemorat, Virginitatem Mariæ, conceptionem Domini, et crucifixionem*[s]. Quibus verbis ea quæ in Epistola ad Ephesios reperiuntur expressit.

4. Leontius Byzantinus.

Quartus ejusdem sæculi testis ad finem jam vergentis est Leontius Byzantinus, l. de Sectis Act. iii.[t] *Ἐγένοντο δὲ ἐν τοῖς χρόνοις τοῖς ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου διδάσκαλοι καὶ πατέρες οἵδε· Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, Εἰρηναῖος, Ἰουστῖνος Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς, Κλήμης καὶ Ἱππόλυτος Ἐπίσκοποι Ῥώμης, Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, Μεθόδιος Ἐπίσκοπος Πατάρων, Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς, Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος καὶ Μάρτυς. Cæterum temporibus illis, quæ a Christi nativitate usque ad imperium Constantini numerantur, hi doctores et Patres exstiterunt, Ignatius Theophorus, Irenæus, Justinus Philosophus et Martyr, Clemens et Hippolytus Episcopi Romani, Dionysius Areopagita, Methodius Episcopus Patarensis, Gregorius Miraculorum Effector, Petrus Alexandrinus Episcopus et Martyr.* Doctorem autem et patrem Ignatium Theophorum nominat propter doctrinam Apostolicam quam ejus Epistolæ continebant, quæ toties adversus Hæreticos laudabantur. *Τούτους ἅπαντας αἱ μετ' αὐτοὺς γενόμεναι αἱρέσεις δέχονται. Hos*

[s] Apud Phot. p. 622. ed. Hæschel. 1612.

[t] In Galland. Biblioth. xii. 633.

omnes (inquit) *sequutæ deinceps hæreses recipiunt.* Proponebant igitur Ignatii Epistolas Catholici, tanquam Doctoris et Patris scripta; recipiebant Hæretici omnes post ipsum exorti. Ab omnibus igitur agnoscebantur Epistolæ, quas defendimus, tum Catholicis tum Hæreticis. Hoc adeo disertum est de sexti sæculi sententia testimonium, ut necesse non sit Joannem Rhetorem laudare, qui sub Mauritio scripsit, Τότε καὶ Ἰγνάτιος ὁ θεσπέσιος ἐπειδή γε, ὡς ἐβούλετο, τάφον τὰς τῶν θηρίων ἐσχηκὼς γαστέρας ἐν τῷ τῆς Ῥώμης ἀμφιθεάτρῳ [u]. *Tunc etiam Ignatius divinus, postquam, ut ipse voluit, in amphitheatro Romano, ferarum ventres pro sepulchro habuisset, etc.:* licet illud, *ut voluit,* ad Epistolam, quam scripsit Ignatius ad Romanos, haud dubie referatur; aut Anastasium priorem, Antiochiæ Patriarcham [v], libro de Rectis Veritatis dogmatibus, in Bibliotheca Collegii nostri Cantabrigiæ MS°, quem in exilio sub Justino scripsit; ubi libris omnibus destitutus, de Christo ex Ignatio nostro locutus est, ut potuit, cum Epistolas ad manum non haberet, μορφὴν δούλου ἠμφιεσμένον, ἵνα λάθῃ Θεὸς ὢν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, *forma servi indutum, ut Deus existens lateret principem hujus sæculi* [x].

5. Joannes Rhetor.

6. Anastasius Antiochenus.

Non longe ab initio septimi sæculi alius Anastasius Monachus, Sinaita, et Catholicorum et Hæreticorum ejusdem ævi in agnoscendo Ignatio nostro consensum innuit. Libro enim quem Ὁδηγὸν nominavit [y], inter testimonia quæ tunc temporis Theodosiani et Gaianitæ ex Patribus adducebant, hoc τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, *S. Ignatii Episcopi Antiochiæ,* habet. Ἐάσατε μιμητὴν γενέσθαι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. *Sinite me imitari passionem Dei mei,* ex Epistola scilicet ad Romanos. Ejusdem sæculi secundus testis, et quidem locupletissimus, est Antiochus sub Heraclio Monachus Palæstinus, qui ad Eustathium scripsit circa annum 620, eique Homilias suas dedicavit [z]. Quarum cxxiv., quæ

Septimi sæculi. 1. Anastasius Monachus.

2. Antiochus Palæstinus.

[u] Ex Evagrii Hist. Eccl. i. c. 16.

[v] Nunc vero constat, et Anastasium Antiochenum, et coætaneum ejus S. Gregorium P. R. inter sincerarum Epistolarum testes jure adciri. Vid. Append. ad hoc cap.

[x] Exstat adhuc ineditus Græcus Anastasii textus in Biblioth. Coll. Trin. Cantab. prout in tempore Pearsoni. Latinam Versionem edidit Steuartius in Auctario Canisii, Lect. Antiq. Vid. tom. i. 453. ed. Basnag.

[y] Editus est hic liber inter Jac. Gretseri Opera, tomo xiv. ed. Ratisbon 1734–41. Vid. P. ii. p. 97. De loco Anastasii vide ed. Jacobson. 390. not. 3.

[z] Edidit Fronto Ducæus in Auctario Biblioth. Patr. Paris. 1624. Tom. i. cum Versione, quam prius vulgaverat Tilmannus. Deinde editus est in Bibl. Patr. Paris. 1644. Vid. tom. xii. p. 219.

agit *de Veneratione Sacerdotibus præstanda,* hæc nobis e S. Ignatio decerpta tradit. Ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐπιστέλλει, λέγων, τῷ Ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῷ ὑποτασσομένῳ (lege τῶν ὑποτασσομένων, ne cum Tilmanno Interprete ita reddas, *recreor in Episcopo qui mihi subrogatus est,*) Ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις τε καὶ διακόνοις· μετ᾽ αὐτῶν μοι τὸ μέρος γένοιτε ἔχειν ἐν Θεῷ. *Ignatius Theophorus per Epistolam dicit, Episcopo attendite, ut et Deus vobis. Anima mea pro iis qui Episcopo, presbyteris, et diaconis morem gerunt: cum illis portionem habere mihi in Deo contingat.* Hæc autem in Epistola ad Polycarpum exstant, c. 6. Καὶ αὖθις, Μάρτυς μοι, ἐν ᾧ δέδεμαι, ὅτι ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνων· τὸ δὲ πνεῦμα ἐκήρυσσεν λέγον τάδε, Χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε. *Et rursus, Testis mihi, in quo vinctus sum, quod ex carne humana non noverim: Spiritus autem prædicavit, hæc dicens, Sine Episcopo nihil facite.* Quæ totidem syllabis in Epistola ad Philadelphenses leguntur, c. 7. Χρὴ οὖν ἄνευ τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ἡμᾶς. *Oportet igitur nos nihil sine Episcopo facere,* Ex Epistola ad Trallianos, c. 2. Ὅπου γὰρ ἂν φανῇ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἤτω· ὥσπερ ὅπου ἂν ὀνομασθῇ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐπισυνάγεται. *Ubi enim conspicietur adesse Episcopus, ibi multitudo sit: ut ubi nominatur Christus Jesus, ibi Catholica Ecclesia cogitur,* Ex Epistola ad Smyrnæos, c. 8. Οὐκ ἐξὸν οὖν ἐστιν χωρὶς τοῦ Ἐπισκόπου οὔτε βαδίζειν (l. βαπτίζειν ex MS° Oxoniensi) οὔτε ἀγάπην ποιεῖν· ἀλλ᾽ ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ ἀρεστόν. *Non igitur licet sine Episcopo vel baptizare, vel agapen facere: sed quod ille probaverit, hoc et Deo acceptum,* Ex eadem, ib. Ὁ τὸν Ἐπίσκοπον τιμῶν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τιμᾶται· ὁ λάθρα Ἐπισκόπου τι πράσσων τῷ διαβόλῳ λατρεύει. *Qui Episcopum honorat, a Deo honoratur. Qui clam Episcopo aliquid facit, diabolum colit,* Ex eadem, c. 9. Ἀναγκαῖον δέ ἐστιν ὑποτάσσεσθαι, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, ὡς Ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ... κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν· οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ πομάτων εἰσὶν διάκονοι, ἀλλὰ Ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται· δέον οὖν ἐστιν αὐτοὺς φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα ὡς πῦρ· ὁμοίως πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους ὡς Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ὡς τὸν πατέρα, τοὺς δε πρεσβυτέρους ὡς συνέδριον Θεοῦ, καὶ ὡς δεσμὸν Ἀποστόλων· χωρὶς τούτων

Ἐκκλησία οὐ καλεῖται. *Necesse igitur est* (non, *Episcopo subjecti ut sint etiam presbyteri, ut et Apostoli Jesu Christo,* uti pessime transtulit Tilmannus, sed) *subjici etiam presbyterio, ut Apostolis Jesu Christi, qui est spes nostra .... omni modo omnibus placere. Non enim sunt esculentorum et poculentorum ministri, sed Ecclesiæ Dei servi. Oportet igitur eos vitare crimina perinde ac ignem. Similiter et omnes revereantur Diaconos, ut Jesum Christum, et Episcopum ut Patrem, presbyteros autem ut concilium Dei, et vinculum Apostolorum. Sine his Ecclesia non vocatur,* Ex eadem[a]. Lacuna autem apud Antiochum facile suppletur ex Ignatio.

3. Maximus Abbas.

Circa medium hujus ævi præcipue claruit Maximus Abbas, Confessor et Martyr, qui Epistolam ad Romanos agnoscit, eamque statim ante martyrium scriptam confitetur; licet ea sententia de scriptis Ignatii a tota Ecclesia recepta ipsius sententiæ de Areopagiticis plane repugnaret, eumque ad miras angustias, et effugia tanto Viro prorsus indigna redigeret. Nunc enim Ignatium Martyrem facit ante Domitianum: quod si verum esset, objectio Dionysianis facta prorsus evanesceret. Sed cum omnes scirent eum sub Trajano Martyrium subiisse, agnosceretque ipse scriptas fuisse sub Onesimo Timothei successore, cum Dionysiana Timotheo dedicata sint; respondit, ut potuit, primo, verba Ignatii non fuisse ab ipso Dionysio scripta, sed ab aliquo studioso postea inserta; secundo, quia hoc gratis dictum esse videatur, verba illa, *Amor meus crucifixus est,* sæpius fuisse ab Ignatio tum in sermone tum in scriptis usurpata hariolatur, Dionysiumque non ad has Epistolas sed ad alia scripta respexisse, et rationem qualem qualem addit. Τεκμήριον δὲ τὸ μὴ προσκεῖσθαι, Γράφει δέ τισι, τουτέστι Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἁπλῶς, Γράφει δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος. *Hujus rei indicium esse, quod apud Dionysium non addantur illi ad quos scribit Ignatius, scilicet Romani; sed simpliciter* dictum sit, *Scribit autem divinus Ignatius.* Aperte igitur testatur Maximus, etiam cum ea confessione nimium premeretur, S. Ignatium Epistolas quas habemus sub Onesimo scripsisse, et verba illa, *Amor meus crucifixus est,* in Epistola ad Romanos genuina fuisse scripta. Idem in Locis Communibus[b] hæc ex Ignatio excerpit. Τέλειοι ὄντες τέλεια

[a] Imo, ex Epist. ad Trallenses, c. 2. Vid. Append. ad hoc Caput.

[b] Maximi Locos Communes inter cætera ejusdem Opera edidit, post

φρονεῖτε, θέλουσιν γὰρ ὑμῖν εὖ πράττειν, Θεὸς ἕτοιμος εἰς τὸ παρέχειν. *Qui perfecti estis perfecta sapite: volentibus enim vobis bene agere Deus paratus est præbere*, ex Epistola ad Smyrnæos.

4. Theodorus Presbyter.

Huic adjungo Theodorum Presbyterum, Photio in primo Codice Bibliothecæ suæ memoratum, quoniam eum fuisse Theodorum Raithu Maximi synchronum suspicor: qui Librum singularem ex professo composuit, quo ostendere conatus est, licet infeliciter sine dubio, ut et Maximus, germanum esse S. Dionysii Areopagitæ opus, et Argumentis in contrarium allatis prout potuit respondit, quorum unum, teste Photio, hoc erat. Πῶς μέμνηται τῆς τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου Ἐπιστολῆς ἡ βίβλος; ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος τοῖς τῶν Ἀποστόλων ἐνήκμασε χρόνοις, Ἰγνάτιος δὲ ἐπὶ Τραϊανοῦ τὸν διὰ μαρτυρίου ἤθλησεν ἀγῶνα, ὃς καὶ πρὸ βραχὺ τῆς τελευτῆς ταύτην Ἐπιστολήν, ἧς ἡ βίβλος μνημονεύει, γράφει. *Quomodo Divini Ignatii Epistolam Liber ille citat? Dionysius enim Apostolorum temporibus floruit, Ignatius autem sub Trajano Martyrii certamen certavit, et paulo ante mortem hanc Epistolam, quam liber ille citat, conscripsit.*

Horum testium utilitas, ex controversia tunc temporis agitata.

Hæc autem e Maximo et Theodoro deprompta non sunt duorum tantum hominum nuda testimonia, sed ejusdem sæculi communia suffragia. Cum enim priori ævo Hæretici auctoritatem Dionysii urgerent, quæ quidem nunc a Catholicis rejiceretur, nunc reciperetur: hoc demum sæculo inter ipsos Catholicos acriter disputatum est, an ea Opera essent ipsi Areopagitæ tribuenda? Qui negabant, hoc inter alia argumento utebantur; Auctorem Libri de Divinis nominibus citasse Epistolam Ignatii ad Romanos, hanc autem Epistolam sub Trajano paulo ante mortem Martyris scriptam fuisse: eum igitur qui hanc citavit non fuisse Areopagitam qui cum Apostolis vixit et sub Domitiano mortuus est. Qui asserebant, fatebantur Ignatii Epistolam paulo ante mortem ad Romanos scriptam fuisse, et ad incitas redacti, mira effugia comminiscebantur. Omnes igitur Catholici, tum qui Dionysium rejiciebant, tum qui recipiebant, Ignatii nostri Epistolas ut indubitatas agnoscebant.

alios, Fr. Combefis. Paris. 1675. Vid. tom. ii. Serm. ii. p. 534. Ignatii Epistolam ad Trall. citat Maximus, ibid. Serm. xliii. p. 638. Ubi verba Epistolæ Interpolatæ propius respondent. Locus e Maximi Scholiis, quem citat Pearsonus, exstat in Dionys. Opp. i. 613. ed. Corderii.

Saeculi octavi. 1. Jo. Damascen.

Octavi sæculi primus testis est Joannes Damascenus, qui circa annum 740 in Syria floruit. Hic autem cum SS. Patrum insignes sententias in libros Parallelorum congessit, complures ex Ignatio nostro transcripsit[c]. Cardinalis Caraffa Codicem Græcum Jacobo Billio communicavit, quem ille in hunc modum transtulit, l. i. c. 9. *Volentibus nobis bene agere, Deus ad largiendum promptus est,* ex Epistola ad Smyrnæos, c. 11. c. 18. *Pace nihil est præstantius, in qua bellum omne aboletur,* ex Epistola ad Ephesios, l. ii. c. 13. c. 15. *Facite omnes ut Episcopum sequamini, quemadmodum Christus Patrem; presbyterorum chorum, ut Apostolos; Diaconos autem vereamini non secus ac Dei mandatum. Nemo quicquam eorum quæ ad Ecclesiam attinent citra Episcopi auctoritatem faciat. Ea firma Eucharistia esse censeatur, quæ ab Episcopis fit. Ubi Episcopus apparuerit, illic vulgus sit: quemadmodum ubi est Christus, illic etiam Catholica Ecclesia est. Citra Episcopum nec baptizare, nec synaxin facere licet: sed quod ille probaverit, hoc Deo quoque gratum est. Qui Episcopum honore afficit, is a Deo honoratur. Qui clam Episcopo aliquid facit, hic diaboli cultor est,* Ex Epistola ad Smyrnæos, c. 8, 9. Ibidem, *Omnes perfer, ut te quoque Christus: omnibus in caritate hære. Precibus sine ulla intermissione stude. Probos discipulos si amaveris, nihil gratiæ tibi habendum erit. Itaque in hoc potius incumbe ut morum facilitate atque clementia contumaces subjicias. Non omne vulnus eodem emplastro curandum est. Febrium accessiones perfusionibus seda. Propterea carne simul et spiritu constas, ut quæ oculis tibi subjiciuntur corrigas; quæ autem aspectum tuum fugiunt petas ut tibi detegantur, quo nihil omnino prætermittas,* Ex Epistola ad Polycarpum, c. 1, 2. c. 35. *Cum in rebus divinis firmus ac robustus fuero tum vehementius timeam oportet, absque iis caveam qui me incassum inflant. Qui enim me laudant flagro me afficiunt,* Ex Epistola ad Trallianos, c. 4. l. iii. c. 30. *Mansuetudine opus habeo, per quam princeps hujus sæculi diabolus evertitur,* Ex eadem, ib. c. 94. *Nemo vestrum adversus proximum quicquam habeat. Ne occasionem gentibus detis, ne paucorum*

[c] De testimonio Joannis Damasceni paullo diversa ratio ineunda est, ex quo Libros Parallelorum multo accuratiores edidit V. D. Mich. Le Quien. Vid. Append. ad fin. cap.

stultorum culpa fiat ut multitudo sancta ac divina quadam virtute prædita maledictis impetatur, Ex eadem, c. 8.

2. Antonius, Damasceni discipulus.

Huic adjungo Antonium Damasceni, ut videtur, discipulum, qui in Melissa nostrum crebro citat. Οὐδέν ἐστιν ἄμεινον εἰρήνης, ἐν ᾗ πᾶς ὁ πόλεμος καταλύεται. *Nihil est pace melius, qua omne bellum dirimitur,* Ex Epistola ad Ephesios, c. 13. Εἴ τις δύναται ἐν ἁγνείᾳ μένειν εἰς τιμὴν τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου, ἐν ἀκαυχησίᾳ μενέτω, καὶ ἐὰν γνωσθῇ πλέον τοῦ Ἐπισκόπου, ἔφθαρται· πρέπει δε τοῖς γαμοῦσι καὶ ταῖς γαμουμέναις μετὰ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου τὴν ἕνωσιν ποιεῖσθαι, ἵνα ὁ γάμος ᾖ κατὰ Θεὸν, καὶ μὴ κατ' [αἰσχρὰν] ἐπιθυμίαν. *Si quis in castitate manere potest ad honorem carnis Domini, sine jactantia pergat. Et si videri vult plus Episcopo* [d], *corruptus est. Decet autem ducentes et ductas cum sententia Episcopi unionem facere, ut nuptiæ fiant secundum Dominum, et non secundum* [*turpem*] *cupiditatem,* Ex Epistola ad Polycarpum, c. 5. Στῆκε ὡς ἄκμων τυπτόμενος· μεγάλου ἀθλητοῦ ἐστι δέρεσθαι καὶ νικᾶν· μάλιστα δὲ ἕνεκεν Θεοῦ πάντα ἡμᾶς ὑπομενειν δεῖ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομείνῃ. *Stato quasi incus dum cæderis: generosi est athletæ cædi et vincere: maxime propter Deum nobis omnia patienda sunt, ut ipse nos patiatur,* Ex eadem, c. 3. Μακροθυμεῖτε μετ' ἀλλήλων ἐν πραΰτητι, ὡς ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν διὰ παντός. *Patienter alii alios cum mansuetudine patimini, ut nos semper Deus,* Ex eadem, c. 6. Χρῄζω πραΰτητος ἐν ᾗ καταλύεται ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου [διάβολος.] *Clementia egeo, qua evertitur princeps hujus sæculi* [*diabolus.*] Ex Epistola ad Trallianos, c. 4. Οἱ δοῦλοι μὴ ἐράτωσαν ἀπὸ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι, ἀλλ' εἰς δόξαν Θεοῦ πλέον δουλευέτωσαν, ἵνα κρείττονος ἐλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ τύχωσιν. *Servi non desiderent a communi liberi fieri; sed in gloriam Dei plus serviant, ut meliori libertate a Deo potiantur,* Ex Epistola ad Polycarpum, c. 4. Σπουδάσατε μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ Ἐπισκόπῳ, ἵνα ἦτε Θεῷ ὑποτασσόμενοι, καὶ ὅσον βλέπετε σιγῶντα τὸν Ἐπίσκοπον πλέον αὐτὸν φοβεῖσθε, πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν

[d] Ita Vetus Versio Latina. Unde Wakius, *And if he thinks that he knows more than his Bishop,* satis indocte. Var. Lect. πλὴν τοῦ Ἐπισκόπου, quam confirmare videtur Interpres Syriacus, recepit Petermannus. De sæculo, quo scripsit Antonius Melissa, dubitari potest. Locum assignat Caveus circa A.D. 1140; "Theophylacto, quem citat," ait, "certe posterior." Edidit Antonium primus Conr. Gesner. in Bibl. Patr. Tigurina. 1546. Deinde edita sunt quædam ejusdem admista cum Stobæo, Francofurti, 1581.

οἰκονομίαν, οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι ὡς αὐτὸν τὸν πέμποντα· τὸν οὖν Ἐπίσκοπον ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προβλέπειν. Date operam ne resistatis Episcopo, ut sitis Deo subjecti: et quo magis tacitum videritis Episcopum, tanto magis eum metuite. Quemcunque enim mittit paterfamilias ut rei domesticæ præsit, sic decet nos excipere ut ipsum qui mittit. Episcopum igitur tanquam Dominum ipsum oportet suspicere, Ex Epistola ad Ephesios, c. 5, 6. *Πάντας βάσταζε ὥς σε ὁ Κύριος, πάντων ἀνέχου ἐν ἀγάπῃ· αἰτοῦ σύνεσιν πλείονα ἧς ἔχεις. πάντων τὰς νόσους βάσταζε· ὅπου γὰρ πλείων κόπος, πολὺ τὸ κέρδος. Omnes ferto, ut te Dominus: omnes sustine in charitate. Postula prudentiam majorem ea quam habes. Omnium morbos porta: ubi enim plus laboris, ibi lucri multum,* Ex Epistola ad Polycarpum, c. 1[e].

Nono sæculo assigno Andream Hierosolymitanum, Cretensium Archiepiscopum, qui Homilia in Nativitatem B. Virginis secunda apud Oxonienses MS.[f] hæc habet, *Ὥς φησί που ἅγιος ἀνὴρ, Ἰγνάτιος ὄνομα αὐτῷ, Καὶ ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τόκος αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, τρία μυστήρια φρικτὰ, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη. Ut ait sanctus Vir, cui nomen Ignatius. Principem hujus sæculi latuit virginitas Mariæ, et partus ejus, similiter et mors Christi, tria tremenda mysteria, quæ in silentio Dei facta sunt.* Ex Epistola ad Ephesios.

Noni sæculi. 1. Andreas Cretensis.

Freculphus Lexoviensis, qui circa A. C. DCCXL. scripsit, omnia quæ a S. Hieronymo de Epistolis S. Ignatii in Catalogo scripta sunt in Historiam suam transtulit, et tacito ejus nomine pro suis haberi voluit. Michael Syngelus, qui aliquando destinabatur Patriarcha Constantinopolitanus, et Nicephori successor, in Encomio Dionysii Areopagitæ, ad illa verba, Γράφει δὲ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος, Ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται, *scribit autem divinus Ignatius, Amor meus crucifixus est,* hæc habet: Τοῦτο γὰρ τὸ ῥητὸν ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος, μέλλων ἐν

2. Freculfus.

3. Michael Syngelus.

[e] Inter testes sæculi octavi adnumerandus est fortasse Ven. Beda, Damascens prior; qui, in Commentario in Apocalypsin, c. xviii. "Nam et beatus Ignatius fertur dixisse passurus, *Frumentum Dei sum; bestiarum dentibus molar, ut panis mundus efficiar.*" Quem tamen consulto omittere potuit Pearsonus, quod Beda hæc verba ex Hieronymo, non ex ipsa Ignatii Epistola, exscripsisse videtur. Quæ vero ex Martyrologio, Bedæ nomine quondam edito, exhibet Curetonus, pp. 186, 7. ea non Bedæ esse, sed recentioris et insulsi sarcinatoris, Simeone Metaphraste junioris, Henschenius olim vidit, et jamdiu nota res est. Vid. infr. Vind. Ign. Part II. c. xii.

[f] Cod. MS. Bodl. F. 11. n. 2500, fol. 12. col. 1. Claruit Andreas, judice Caveo, sæculo septimo jam medio. De varietate lectionis vid. Præfat. nostr.

Ῥώμῃ μαρτυρικῶς ἀθλήσειν, καὶ τοῖς λέουσι βορὰ κατὰ τὴν τοῦ τυράννου Τραϊανοῦ πρόσταξιν παραβληθήσεσθαι, περὶ τὸ τῆς αὐτοῦ τυραννείας ἔννατον ἔτος κατὰ τῶν εὐσεβεστάτων Χριστιανῶν διωγμὸν ἐγείραντος, Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων γέγραφεν. *Hanc enim sententiam Deifer Ignatius, cum jam Romæ martyrium subiturus, et tanquam esca leonibus projiciendus esset, secundum Trajani tyranni decretum, qui circa annum tyrannidis suæ nonum adversus piissimos Christianos persecutionem excitaverat, in Epistola ad Romanos scripsit.* Ita ille quidem simul et Ignatium et Dionysium defendens, quem, ut Ignatii Epistolam videret, non ante finem imperii Trajani obiisse vult. E contra Photius eodem sæculo, dum argumenta repetit quibus Theodorus Presbyter respondit, interque ea illud de Ignatii Epistola ad Romanos paulo ante martyrium scripta, simul et defensionem Dionysii infirmam esse indicat, et Epistolam eam ab ipso Ignatio paulo ante martyrium scriptam fuisse confirmat, Codice primo. Idemque Codice ccxxviii. [p. 246. ed. Bekk.], dum Patriarchæ Ephraemii sententiam suis verbis recitat, ὅπερ οὖν εἴρηται κατὰ τὸ τρίτον κεφάλαιον ἔκ τε τῶν Εὐαγγελικῶν φωνῶν, καὶ ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, καὶ Ἰουλίου, καὶ Ἀθανασίου, καὶ Γρηγορείων, καὶ Βασιλείου, διελέγχει τοὺς δυσσεβεῖς ὡς ἡ τῶν ἄρθρων χρῆσις (πάντες γὰρ οὗτοι τούτοις ἐχρήσαντο) οὐδεμίαν τομὴν ἢ διαίρεσιν ἐπινοεῖ τῆς ἑνώσεως. *Quod igitur tertio capite dictum tum ex scriptis Evangelicis Apostolicisque, tum ex beatis Patribus nostris, Ignatio Deifero, Julio, Athanasio, Gregoriis et Basilio, convincit impios, quod articulorum usus, (omnes enim hi illis usi sunt) nullam sectionem aut divisionem unitatis subindicat,* satis ostendit se Epistolas illas Ignatii pro veris et genuinis habuisse.

4. Photius.

Decimi sæculi. Simeon Logothetes, sive Metaphrastes.

Sub initio decimi sæculi Simeon ὁ Λογοθέτης, qui dictus est Metaphrastes, martyrium S. Ignatii longa Oratione exornavit, Epistolam ad Romanos eidem intexuit, Irenæi etiam et Polycarpi testimonia protulit.

Undecimi.

Undecimo sæculo assignandum puto Auctorem Locorum Communium MSS. in Bibliotheca Oxoniensi, qui sententiam illam, τέλειοι ὄντες τέλεια φρονεῖτε, ex Epistola ad Smyrnæos citat[g]. Circa medium hujus sæculi Gervinus Abbas inter

[g] Cod. Bodl. Barocc. 143. fol. 60, 2. Τέλειοι ὄντες τέλεια φρονεῖτε· θέλουσιν γάρ ὑμῖν εὖ πράττειν Θεὸς ἕτοιμος εἰς τὸ παρέχειν.

xxxvi. volumina in Bibliotheca Abbatiæ Centulensis primo loco ponendas curavit "Epistolas Ignatii," ut ostendit Chronici Centulensis Auctor lib. iv. cap. 32.

Duodecimi. Honorius Augustodunensis.

Duodecimo sæculo vixit Honorius Augustodunensis, qui in lib. de Luminaribus Ecclesiæ, c. 16. hæc habet, "Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ post Petrum Apostolum tertius Episcopus scripsit Ecclesiæ Ephesiorum Epistolam, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, quartam ad Romanos, deinde ad Philadelphios, et Smyrnæos. Hic passus est sub Trajano."

Decimi tertii. Nicetas Choniates. Georgius Pachymeres. Robertus Grosseteste.

Sub initio Decimi tertii sæculi Nicetas Choniates eadem protulit in Thesauro[h], quæ antea sub Anastasii Sinaitæ nomine produximus. Georgius autem Pachymeres ad Dionysium Areopagitam[i], *Φέρει γοῦν τὸν Σολομῶνα μάρτυρα, καὶ τὸν μέγαν Ἰγνάτιον.* Epistolæ igitur ad Romanos auctorem, quem citat Dionysius, "Magnum Ignatium" appellat. Robertus autem Lincolniensis Episcopus, Vir sui temporis doctissimus, Commentariorum in Dionysii Ecclesiasticam Hierarchiam cap. 3. hæc ex Epistola ad Smyrnæos profert, "Est enim Eucharistia, secundum Beatum Ignatium, caro Salvatoris nostri Jesu Christi pro peccatis nostris passa, quam benignitate Pater resuscitavit." Et ad librum de Divinis nominibus, cap. 4. tradit "Ignatium ita vehementer dilexisse, quod optavit etiam tradi *malis punitionibus diaboli, ut ipso frueretur.*" Ex epistola ad Romanos[k], c. 5.

Decimi quarti. Nicephorus Callistus. Auctor Memorialis Historiar. Macarius Chrysocephalus.

Decimi quarti sæculi testis est Nicephorus Callistus, qui ex Veteribus Ecclesiasticæ Historiæ scriptoribus plurima congessit, omnia quæ ab Eusebio de Ignatii Epistolis scripta sunt in Historiam suam transtulit, lib. iii. cap. 19. Auctor Memorialis Historiarum, Libri in Bibliotheca Cantabrigiensi MS. "Beatus autem Dionysius, in scientia tam profundus adducit quasi pro auctoritate, de B. Ignatio dicens in lib. de Divinis Nominibus, *Amor meus crucifixus est.*" Idem etiam adducit loca S. Polycarpi et S. Irenæi, verbaque etiam ex Epistola ad Romanos ab Eusebio transcripta. Macarius Chrysocephalus inter Codices Barocianos Oxonii MS. in

[h] Cod. Bodl. Roe. 268. 22.

[i] Paraphrasis ejus in Dionys. edita Paris. 1561, deinde inter Opera Dionysii.

[k] Commentarius Roberti Grosseteste in Eccl. Hierarch. exstat in Coll. Lincoln. Oxon. MSS. 67. [Novi Catalog. 101.] Locus prior quem Pearsonus citat, fol. 105, 6. Alter mihi quærenti nondum obviam est.

magna Alphabeto, sive Catena quam in ea Lucæ quæ non sunt in Matthæo scripsit, apposito nomine Ignatii hæc inseruit, ἐγεννήθη γὰρ καὶ ἐβαπτίσθη ἵνα τὸ θνητὸν ἡμῶν καθαρισθῇ, *natus enim et baptizatus ut mortale nostrum purificaretur*[l]. Guilielmus Wodeford Anglus, ex Academia Oxoniensi Theologiæ Doctor, contra Trialogum Wiclefi hæc Ignatii laudat. "Considerate qualiter Anthropomorphi a communione et oratione sanctorum recedunt, propterea quod non habent confiteri Eucharistiam carnem esse Salvatoris," ex Epistola ad Ephesios[m]. Denique Joannes Tyssington etiam Anglus, in Confessione contra Wiclefum, in Bibliotheca Usseriana MS. "Considerate qualiter Anthropomorphi *i. e.* illi hæretici contrarii sententiæ Dei, a communione et oratione sanctorum recedunt, propter non confiteri Eucharistiam carnem esse Salvatoris quam Pater pro sua benignitate resuscitavit. Contradicentes huic dono, perscrutantes moriuntur. Decens est a talibus recedere, et nec communiter nec seorsim cum eis loqui," ex eodem loco[n].

Gul. Wodeford.

Jo. Tyssington.

Præter hæc Veterum testimonia suo quæque sæculo assignata, aut ex Græcis aut Latinis scriptoribus producta, est et aliud ex Arabico depromptum; cujus cum nec Auctor satis certo, nec ætas mihi hactenus innotuit, illud postremo loco adjungendum putavi, quemadmodum a viro docto Bernardo Oxoniensi e Codice MS. D. Thevenoti, qui numero octavus est in Catalogo Verlanii, exscriptum, mihique communicatum est. Ita igitur Ibn Zorha Jacobita, (si bene meminit Amicus noster,) libri sui adversus Eutychen cap. quarto. *Dicit Ignatius Patriarcha Antiochensis tertius a Petro Apostolo in Epistola sua ad Smyrnenses, dicit, (inquam) Et vos etiam estote persuasi in Domino nostro Jesu Christo, qui ex semine Davidis prophetæ quoad corpus, at filius Dei in veritate ejus, natus ex Maria Virgine, et baptizatus a Joanne, et crucifixus propter nos sub præfectura Pontii Pilati: Et dicit etiam in Epistola sua ad Antiochenses, Qui credit nunc in Christo, et non in oblatione sua (esse eum) filium Dei creatoris mundi, dicetque quod est illic filius alius, et substituet eum loco ejus de*

Auctor Arabicus, incerti sæculi, Jacobita.

[l] Inter Cod. Baroc. no. 211. fol. 96. 2. Notandum quod Macarius Theodoreti lectionem, τὸ θνητὸν, sequitur. Servavit hic Scriptor Fragmenta quædam Clementis Alex.

[m] Imo, ex Epist. ad Smyrn. c. 7.

[n] Confessio Joannis Tyssington exstat, immista cum scriptis Wiclefi et Wodefordi, non semel in Bibl. Bodl. Vid. Append. ad hoc cap.

quo vaticinati sunt prophetæ, quemque prædicarunt discipuli, palatium est Diaboli. Ex quibus duobus locis apparet Jacobitam illum istam Ignatii editionem habuisse quam nos ex Mediceo Codice habemus. Citat quidem Epistolam ad Antiochenos, quæ inter spurias fuit: verba autem priora ex Epistola ad Smyrnæos non interpolata, sed genuina prorsus sunt deprompta. Neque enim ea habet quæ ab interpolatore sunt inserta, *τὸν πρωτότοκον πάσης κτίσεως, τὸν Θεὸν λόγον, τὸν μονογενῆ υἱόν.* Usus igitur est Jacobita ille Editione tertia, qua genuinæ et hactenus integræ Ignatii Epistolæ continebantur cum aliquot etiam fictis, qualem Damascenus et Antonius usurpabant; adeoque testatur, Epistolas Ignatii genuinas non tantum a Græcis et Latinis, sed etiam ab Arabibus, non tantum Catholicis, sed et Hæreticis receptas fuisse.

APPENDIX AD CAP. II.

HUJUSCE Capitis materiam ita fideliter instruxit et disposuit Pearsonus, ita diligenter, ex Scriptoribus etiam adhuc ineditis, testimonia arcessivit, ut vix unum et alterum sit, quod ex recentiorum Criticorum industria prolatum, et ex monumentis Patrum, hactenus publici juris factis, adjiciendum restat, quo ad externi argumenti summam perducamur. Neque id nobis in animo est, ut lyræ absolutissimæ, et mirum quendam omnium modulorum consensum concentumque spiranti, chordam novam adnectere conemur; sed, quod possumus, aliorum Virorum Doctorum opera adjuti, nonnulla veterum Scriptorum loca magis emendata, et testimoniorum seriem certe aliquanto locupletiorem exhibere. Quod scilicet, si hodiernam copiam nactus esset, ipse longe melius fecisset Pearsonus.

Sunt tamen, et fuerunt, Viri Docti, qui totam fere hanc partem laboris Pearsoniani supervacuam pronunciant, et Ignatium etiam hac testimoniorum copia inopiorem. Qualis est Basnagius, qui in Annalibus suis Politico-Ecclesiasticis hanc edidit sententiam: "Si verum volumus, ingens testimoniorum strues ad eruditionem Vindicis declarandam facere potest, ad probandum non potest; cum testimonia Auctorum, qui post tertium floruere sæculum, prioribus innitantur, nec plus sit in eo suffragio virium, quam in Polycarpi, Irenæi, Origenis, Eusebii. Potuisset ergo celeberrimus Vindiciarum Auctor et sibi et lectoribus tanti laboris exhauriendi dare immunitatem [a]." Hanc sententiam sibi "justam" videri profitetur doctissimus Curetonus [b]. Paullo longius progressus est Vir literatus nescio quis in margine exemplaris Vindiciarum, quod olim fuit Thomæ Barlovii, Episc. Lincolniensis [c]:

[a] Vol. ii. p. 20.
[b] Corp. Ignat. p. lxvi.
[c] In Bibl. Bodl. B. 9. 17.

"Sæculo quarto," ait, "primum Ignatii Epistolæ confictæ sunt, vel divulgatæ et orbi notæ: quod Dallæus ultro agnoscit. Testimonia ideo Dionysii, Eusebii, aliorumque sequentium, sunt ἀπροσδιόνυσα." Restat igitur, hoc judice, nemo; nisi forte postea, aliqua conscientia motus, admittere voluerit Polycarpum, Irenæum, et Origenem.

Ita certe tota quæstio facili negotio conficitur. At mihi, fateor, videtur nonnihil mirandum, tot Viros Doctissimos genus hoc argumenti quo vitio laboret non vidisse. Est enim pura puta petitio principii. Ut enim concedamus id fieri potuisse ut Eusebius a fraudatore se decipi sit passus; ut concedamus, quod volunt, nihil certi proferre Polycarpum, Irenæum, Origenem; nam Pseudo-Dionysium nihil moror: at vero eadem larva delusos fuisse Athanasium, Chrysostomum, Hieronymum, Theodoretum, Gelasium, quis non videt esse ab omni colore veri alienum? Sunt enim hi omnes Viri magni in Ecclesia nominis, doctrina rerum civilium et sacrarum non mediocriter instructi, quibus nihil fictum aut fucatum jucundum fuisse audivimus. Num hi omnes adeo crasso ingenio nati, ut nihil de tam immani fraude cuiquam suboleret? adeo pronæ omnes in Eusebium fidei, ut quicquid illi placuisset impensis animis amplecterentur? Præcipue Græci Patres, nonne ex nota Græcæ linguæ indole, et genere orationis diversis temporibus diverso, judicare potuissent, an scripta Ignatii nomen præferentia Eusebii tempore, an ducentis ante annis, lucubrata essent? Inter mortem cel. Francisci de Sales et ortum Francisci Fenelon, eloquentissimi Archiep. Cameracensis, anni vix triginta effluxerant: ecquis vero Gallicanæ linguæ paullo studiosior alterius cum altero stylum sermonis confunderet? Certe, quod a poeta nostrate dictum jam in proverbium abiit, aliud est fictoris calamus, aliud scriptoris[d]; et sorices, sive mures opici, id genus, semper suo se indicio produnt.

Quinetiam ea iniquissima est argumentandi ratio, quæ nescio quo auctore a Viris Doctissimis in quæstiones Ecclesiasticas inducta est, quod Scriptores ante Constantinum fide aliqua, cæteros nulla, dignos arbitrantur. Quasi Veritas orbem terrarum reliquisset sæculo quarto ineunte, aut Basilio, Gregoriis, Ambrosio, Augustino deneganda sit auctoritas,

[d] Pope, "Pens can forge, that cannot write."

quam Tertulliano, vel Origeni, vel etiam Cypriano largiamur. Præterea quid senserint doctores Ecclesiæ in secundo aut tertio sæculo, quorum ex persecutione postea flagrante monumenta exstant paucissima, Scriptores sæculi quarti et quinti fidissimi sunt testes.

Quod ad Testimonia sequioris ævi attinet, illorum in numero sunt nomina complurium Scriptorum pro sæculi sui ingenio spectabilium; unde satis constat Ignatii Epistolas nunquam ex doctrinæ cathedra exsulasse, aut oblivioni fuisse traditas. Quod si hæc catenata series Testium ab ulla parte defuisset, ecquis dubitet quin cuniculis in contrarium actis ad subruendum sancti Martyris refugium iretur, "periisse," scil. "ejus per tot sæcula memoriam: Græca exemplaria Athanasii, Eusebii, Theodoreti, quæ nemo tot lustris labentibus laudaverat, corrupta: Hieronymum non meliore fato usum: Rufinum, hominem sublestæ fidei, historiam de Epistolis Ignatianis excogitasse, quam postea Græculus esuriens in Eusebii textum infersisset?" Etenim si licentia conjecturæ contra apertissima ex scriptis testimonia uti fas est, sexcentas hujusmodi fabulas, sicut Fannius nostras versiculos, possumus vel indies nectere.

Quare, quoniam non res ludicra sed vera agitur, in hac Testimoniorum serie usque ad renascentes Literas, quam Pearsonus adeo feliciter elaboravit, lacunas sane paucas liceat adimplere, ut Ignatii Advocato consummatissimo partes secundas, quas suscepimus, feramus, et lectori totius causæ pro Martyre Theophoro dicendæ conspectus pateat:

Imprimis, locum Origenis ex Homilia VI. in S. Lucam, Græco textu in schedis doctissimi Grabii servato, Latino a Pearsono adlato adjungimus:

Καλῶς ἐν μιᾷ τῶν μάρτυρός τινος ἐπιστολῶν γέγραπται· τὸν Ἰγνάτιον λέγω, τὸν μετὰ τὸν μακάριον Πέτρον τῆς Ἀντιοχείας δεύτερον ἐπίσκοπον, τὸν ἐν τῷ διωγμῷ ἐν Ῥώμῃ θηρίοις μαχησάμενον· Καὶ ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας. Ex Epist. ad Eph. cap. 19.

Deinde, testimonio Eusebii in Hist. Ecclesiastica adjungendus est locus ex ejusdem Quæstionibus ad Stephanum, quas edidit nuper doctissimus Card. Angelus Maius, Script. Vett. Nov. Collect. tom. i. p. 3. Romæ, 1825:

Φησὶ δέ που ὁ ἅγιος ἀνὴρ, Ἰγνάτιος ὄνομα αὐτῷ, τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας δεύτερος γεγονὼς μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἐπί-

σκοπος, ὡς ἄρα τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἔλαθεν ἡ παρθενία Μαρίας, *καὶ ἡ τοῦ* Σωτῆρος *ἐξ αὐτῆς γένεσις· λέγει δὲ οὕτως·* Καὶ *ἔλαθε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία* Μαρίας, *καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς, ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ* Χριστοῦ· *τρία μυστήρια κραυγῆς, ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ* Θεοῦ *ἐπράχθη.*

Inter testimonia quinti sæculi adnumeranda est Synodus Orientalis, circ. A.D. 435, cujus nomine Epistolam Proclo Constantinopolitano scripsit Joannes Episc. Antiochensis, prout ex Facundo Hermianensi discimus, lib. viii. cap. 1, Theodori Mopsuestiensis causam sustinens. Ex hac Epistola patet Ignatii scripta tunc temporis satis nota exstitisse inter Antiochenses suos: "Etenim," aiunt, "apud magnum Martyrem Ignatium, qui secundus post Petrum Apostolorum primum Antiochenæ sedis ordinavit Ecclesiam, et apud beatissimum Eustathium, qui Sanctorum Patrum, qui apud Nicæam congregati sunt, primus exsistens, fidem orthodoxam confirmavit, et apud sanctissimum et beatissimum Athanasium, qui millia millium certaminum pro evangelicis dogmatibus passus est; ad hæc et apud Basilium et utrumque Gregorium, qui ejusdem sententiæ fuerunt, et apud beatissimum Flavianum, Diodorum, et Joannem [Chrysostomum,] qui clara luminaria Orientis fuerunt totius: rursus autem et apud beatissimum Ambrosium, qui omnes partes Hesperias illustravit, et apud beatissimum Amphilochium, probatissimum doctorem; necnon et apud beatum Atticum, tuum patrem, et apud alios decem millia, ut non singulos percurramus;—consona decerptis his capitulis invenimus: quibus anathematizatis necesse est et ea quæ a prædictis Patribus sunt dicta complecti."

Testibus sexti sæculi ineuntis adjungendi sunt, ex Syriacis Fragmentis, quæ nuper edidit doctissimus Curetonus, disposuit in Notis suis ad Ignatium doctissimus Petermannus, Severus ille Syrorum Jacobitarum Patriarcha, qui cum sedem Antiochenam occupasset ab A.D. 512 ad A.D. 518, deinde expulsus, post varias vices quas in Ægypto et apud Constantinopolin adierat, tandem Antiochiæ mortuus est, teste Abulfaragio, A.D. 539; et Timotheus, ejusdem sectæ fautor, Episcopus Alexandrinus.

Ignatii Epistolas citat sæpius Severus in Libro cui titulus

Adversus Impium Grammaticum [e]. Primo Epist. ad Rom. cap. 6. *Permittite mihi ut sim imitator,* (sive *discipulus,*) *passionis Dei mei.* Legisse videtur, sive Severus, sive Glossographus in loc., in exemplari vetustiore, μαθητὴν pro μιμητήν. Deinde ad Polycarpum, cap. 3. *Tempora esto considerans; Eum qui supra tempora est exspecta, intemporalem, invisibilem, Eum qui propter nos visibilis, intactilem, impatibilem, Eum qui propter nos passibilis, Eum qui in omnibus modis propter nos sustinuit.* Ex Epist. ad Eph. cap. 1. *Quum inflammati essetis sanguine Dei, opus dignum genere perfecte absolvistis.* Ex Epist. ad Magnes. cap. 6. *Curate ut omnia faciatis [in concordia Dei,] quum sedeat Episcopus in loco Dei, et Presbyteri in loco consessus Apostolorum, [et Diaconi mihi dulcissimi,] quibus concreditum est ministerium Jesu Christi, qui ante sæcula apud Patrem erat, et in fine revelatus est.* Ex eadem, cap. 8. *Prophetæ enim divini in Jesu Christo vixerunt. Propter hoc et persecutionem passi sunt, qui a gratia Ejus inspirati erant Spiritu, ut persuaderetur iis, quibus non persuasum erat, quod unus est Deus, qui revelavit se per Jesum Christum filium suum; qui est Verbum Ejus [æternum,] qui [non] a silentio exiit, qui in omnibus placuit Ei qui misit Ipsum.* Locum, quem ita mutilum exhibet, explicare conatur Glossographus, sive Interpres Syrus, ad marginem: "Quod dicit Verbum *a silentio exiisse,* vult dicere, ineffabiliter hunc a Patre genitum, et verbo similem, aut menti, seu rationi, incomprehensibilem qualis esset. Unde oportet ut cum silentio honoretur, nec decet ut divinus Ejus et nullo modo antea monstratus ortus penitus inquiratur: qui, cum eo usque exaltatus esset, propter nos homo factus est, non conversione, sed vere, et in omnibus Patri placuit, pro nobis obedientiam perfectam reddens." (Respexit fortasse S. Ephr. Rhythm. ii. et iii. contra Scrutatores. Cf. Rhythm. x. et xxxix. 2.) Deinde ex Epist. ad Trall. cap. 2. *Quando enim Episcopo subjecti estis sicut Jesu Christo, videmini mihi quod non sicut homines vivitis, sed*

[e] Idem ille videtur esse, quem vocat Assemanus Joannem Grammaticum Cæsareensem. Vid. Dissert. de Scriptoribus Monophysitis, p. 193. Nonne hujusce est Liber, cujus meminit Suidas in v. Ἰωάννης ὁ Γραμματικός, *Contra Severum,* cujus Fragmentum exstat in Codd. Baroccianis? Hunc tamen inter Philoponi Scripta recensent Caveus et Bernardus. Nonne difficultates Chronologicæ, quæ Viros Doctos de Philopono exercuerunt, partim ex confusione duorum Grammaticorum natæ?

sicut Jesus Christus, ille, qui propter nos mortuus est, ut quando creditis in morte Ejus, a moriendo, (sive, ab eo quod moriemini,) effugiatis. Ex eadem, capp. 10, 11. *Sin vero sicut homines, qui sunt sine Deo, hoc est, non credentes, dicunt quod in opinione passus est, dum ipsi sunt in opinione, ego cur vinctus sum? cur vero et precor ut pugnem cum bestiis? Gratis igitur morior; mentior ergo adversus Dominum. Fugite igitur a germinibus malis, quæ pariunt fructum qui fert mortem; quem si gustat aliquis, subito moritur.* Denique ex Epist. ad Smyrn. capp. 1, et 2. *Glorifico Jesum Christum Deum, eum qui sic vos sapientes reddidit. Cognovi enim vos, quod perfecti estis in fide non commota, quasi affixi cruci Domini Nostri Jesu Christi carne et spiritu, et confirmati estis in amore in sanguinem Christi, et firmum est vobis quod Dominus Noster in veritate est a genere Davidis secundum carnem, Filius autem Dei secundum voluntatem et potentiam Dei; qui natus est in veritate a Virgine, qui baptizatus est a Joanne, ut impleretur ab eo omnis justitia; vere coram Pontio Pilato et Herode tetrarcha affixus est (cruci) pro nobis in carne: a cujus fructibus sumus nos, a passione Ejus divine beata, ut tollat signum in sæcula per resurrectionem sanctis suis et credentibus suis, sive in Judæis, sive in populis (ethnicis,) in uno corpore Ecclesiæ suæ. Hæc enim omnia passus est propter nos, ut salvemur; et vere passus est, etiam vere resuscitavit se.*

Idem Severus, in Hom. Epithron. lib. i. Hom. xxxvii. de S. Basilio et S. Gregorio Theologo: *Ita hi Theophorum Ignatium æmulati sunt, dicentes, Bonum est occidere a mundo, et oriri in Christo.* Ex Epist. ad Rom. cap. 2. Deinde in Hom. Epithron. lib. ii. Hom. lxv. de iisdem SS. Patribus, additis in fine paucis de Theophoro Ignatio, tres sententias citat ex eadem Epistola; scil. cap. 5. *Ignis et bestiæ, et decies mille species cruciatuum veniant supra me; tantummodo Jesu Christi dignus fiam:* cap. 7. *Ab intus est dicens mihi, veni tibi ad Patrem meum: et* cap. 6. *Permittite mihi ut imitator sim passionis Dei mei.* Denique in Hom. lxxxiv., de iisdem, habita de more in Ecclesia Martyris Theophori Ignatii, citat ex Epist. ad Trall. cap. 5. *Nam et ego dico,* (legisse videtur ἐγὼ λέγω,) *non quoniam vinctus sum, et possum intelligere illa cœlestia, et loca angelorum, et stationes principatuum,*

visibilia nimirum et invisibilia, ex hoc, (legisse videtur παρὰ τούτου,) *ecce jam discipulus sum: multa enim desunt nobis, ut a Deo non simus deficientes.*

Adhuc idem, ut videtur, in Epistola, sive Libro quem scripsit contra Julianum Halicarnassensem, de Incorruptibilitate Corporis Christi, citat Epist. ad Eph. c. 19. *Ignorantia dissipata est, vetus regnum destructum, quum Deus Homo manifestatus est in renovationem vitæ æternæ; et quod a Deo perfectum erat principium sumpsit. Inde omnia, velut unum, commota, quia mortis destructio destinata est.* Et ejusdem cap. 7. *Unus est Medicus, carnalis et spiritualis, factus et non factus, Deus inter homines, vera Vita in morte, ex Maria et ex Deo, primo passibilis, deinde impassibilis, Jesus Christus Dominus noster.*

Hæc Scripta Severi, ut a Viro Docto in Censura Trimestri bene admonemur, (*Quarterly Review,* clxxv. 73.) clarissime demonstrant qualis esset, sæculo sexto ineunte, Ignatii textus apud Antiochenos suos receptus.

Severi testimonium confirmat Timotheus, quem vocant Juniorem, Patriarcha Alexandrinus, A.D. 518—534: nam qui ex Metaphraste Asterium vocant, erroris arguit Quienus [f].

Non me latet, Curetonum litem movisse de Timotheo, quisnam ex tribus Alexandrinis hic fuerit [g]. Expositionem Fidei commemorat inter Codices Orientales Musei Britannici servatam, quem misit Timotheus ad Leonem Imperatorem. Nec tamen ipse statuit an Expositio ista sit Timothei Æluri, an Solofacioli; sed utriuscunque fuerit, infert et cætera hæc scripta Syriaca ab eodem auctore provenisse. Id si verum fateamur, argumentum quod impugnat, Viri Docti in Censura Anglicana [h], adhuc firmius restat, cum testimonium sit media parte sæculi vetustius, quam ille putaverat. Equidem vix dubito illam Expositionem Fidei esse Libellum Timothei Æluri, qui, cum antehac deperditus fuisse putaretur, Ecclesiasticæ Historiæ aliquantum interest ut publici juris fiat [i]. At nondum mihi constat, præter hunc libellum alia scripta edidisse Ælurum. Contra, Juniorem nostrum plura scripsisse, et famam quandam doctoris apud Orientales assecutum

[f] Oriens Christ. ii. 428.
[g] In Vindiciis suis, p. 49. Lond. 1846.
[h] Engl. Review, viii. 327. Dec. 1845.
[i] Vid. Evagrii Hist. ii. c. 10. Gennad. de Viris Illustr. cap. 72.

esse, patet ex Cosma Indicopleusta[k]; et ejusdem tractatus aliquos in Syriacam linguam conversos memorat Assemanus[l]. Liceat igitur, donec aliter apud Viros Doctos determinatum fuerit, Timotheum fuisse Severi coætaneum, de quo nunc agitur, credere, et testem, si recentiorem, aliquanto honestiorem violento illo Æluro, inter Ignatianos numerare.

Is igitur, in Libro quem scripsit contra Concilium Chalcedonense, citat Epist. ad Smyrnæos, capp. 5 et 6. (Codex Syriacus mutilus in initio abrupta sententia locum sic exhibet :) . . . . *usque dum resipiscant ad passionem illam, quæ est resurrectio nostra. Nemo erret: et cœlestia, et gloria angelorum, et principes visibiles et non visibiles, si non credant in sanguine Christi, qui Dei est*[m], *etiam his judicium est. Qui capit, capiat. Locus neminem inflet: hoc enim totum est fides et amor, quibus non est quidquam præstantius.* Deinde Epist. ad Rom. capp. 3, 4. *Non est quidquam quod cernitur quod est conveniens. Deus enim noster, Jesus Christus, dum est in Patre, magis cernitur. Non fuit opus hoc persuasionis, sed magnitudinis est Christianus, quando odio habetur a mundo. Ego scribo omnibus Ecclesiis, et præcipio omni homini, quod in voluntate mea pro Deo morior, si vos non prohibetis.* Deinde ex eadem Epist. cap. 6. *Bonum mihi, ut moriar propter Jesum Christum, quam ut regnem super fines terræ.* (Legisse videtur καλὸν pro μᾶλλον quod legitur in Cod. Colbertino: quam lectionem, tutante Vet. Interpr. Latino, prætulit Jacobsonus, in textum recepit Petermannus.) *Eum quæro, eum, qui pro nobis mortuus est: Eum volo, eum, qui propter nos resurrexit. Partus vero positus est supra me. Sinite me, fratres mei; ne prohibeatis me a vita, ne velitis me mori: eum qui quærit esse Dei, in mundo ne faciatis habitare; neve per materiam ei persuadeatis.* (Deest hæc clausula in Cod. Colbertino. Agnoscit vero Vet. Interpr. Lat.) *Sinite me, ut lucem puram accipiam. Quando illuc eo, filius hominis, (sive homo,) sum.* (Omittit Θεοῦ, sicut Vet. Int. Lat.) *Permittite mihi, ut imitator sim passionis Dei mei. Si quis in se possidet eum, intelligat id quod volo, et patiatur mecum, sciens ea quæ me circumdant.*

[k] Topogr. Christ. lib. x. sub fin.

[l] Dissert. de Monophysitis, p. 190.

[m] Eadem fere insertio est in alio Fragmento Syriaco, "qui Deus est." Cureton. Corp. Ign. p. 219.

Idem in altero Libro, cui titulus Testimonia Patrum de Deipara Virgine et Jesu Christo vero Deo, etc. citat Epist. ad Eph. capp. 18, 19. *Ubi sapiens? ubi investigator? ubi gloriatio eorum qui dicuntur intelligentes? Deus noster, Jesus Christus, conceptus est a Maria per dispensationem Dei, e semine David, et a Spiritu sanctitatis; is, qui natus est et baptizatus est, ut aquas passioni obnoxius purget*[n]. *Abscondita est a principe hujus sæculi virginitas Mariæ, et partus ejus, similiter etiam mors Domini nostri; tria mysteria clamoris, ea quæ in silentio Dei facta sunt.* Deinde locum celeberrimum Epist. ad Magn. cap. 8. quem mutilum exhibet Severus, lectioni Cod. Medicei congruentem profert: *Unus est Deus, qui revelavit se per Jesum Christum Filium suum; qui est Verbum Ejus æternum: non exierat a silentio; qui in omnibus placuit Ei qui misit Ipsum.* Denique repetit sententiam prius citatam in Epist. ad Rom. cap. 6. *Permittite mihi, ut imitator sim passionis Dei mei.*

Alia testimonia plurima ex Scriptis Syriacis protulit Curetonus, in quibus citantur Epistolæ ab Eusebio memoratæ omnes non semel; scil. Epistola ad Ephesios septies; ad Magnesianos, bis; ad Trallianos, quater; ad Romanos, ter; ad Philadelphenos, Smyrnæos, Polycarpum, quater unaquæque. His vero parum cognitis auctoribus, quoniam adhuc Criticorum judicia exspectant, nec satis constat quo sæculo scripserint, ut in re incerta, immorari nolim. Certe quum disputat Curetonus de Joanne Monacho, (Corp. Ign. 342, 3.) quem Assemanus eundem putat qui Joannes Apameensis, A.D. 510, ipse autem sæculo quarto assignat, non meminit Ebedjesum in Catalogo, (Bibl. Orient. III. i. 50.) Epistolam quam citat, si quid video, Joanni Apameensi asserere. Satis tamen superque hæc omnia evincunt, id quod in fine præcedentis Capitis scripsit Pearsonus, "Epistolas Ignatii genuinas non tantum a Græcis et Latinis, sed etiam a *Syris et* Arabibus, non tantum Catholicis, sed et hæreticis receptas fuisse."

Hoc sæculo sexto ineunte facta videtur Versio Syriaca Epistolarum Ignatii, cujus Excerpta habemus nimio studio

[n] Vid. Petermann. in loc. qui sensu postulante textum Syriacum correxit. Ita verterat Curetonus in priore editione, pp. 46, 7. in secunda, sensu plane nullo, "ut purgaret passibiles aquas."

venditata a Curetono: nisi potius Petermanno accedamus credenti Versionem Armeniacam e Syriaca translatam nondum finito sæculo quinto. (Præf. p. xxv.) Utraque Versio, judice Petermanno, non tres tantum, prout Curetono visum est, sed tredecim Epistolas, quæ etiamnum in Armeniaca exstant, ab initio complectebatur. "Communis Armeniorum traditio," ait, "interpretem nostrum sæculo quinto vindicat; nec videtur quidquam Versioni inesse, quod huic opinioni repugnet. Sermo enim Armeniacus, si ea exceperis, quæ seriori tempore irrepserunt, purus est et illi sæculo respondens." Parem vetustatem asserit J. B. Aucher Martyrii Versioni Armeniacæ, quæ tamen cum Suriano et Bollandiano penitus congruit. Fieri quidem potest, ut quinto sive sexto sæculo septem priores Epistolas Armenius transtulerit: cæteras, quum nullo modo probari possit eas adeo mature in Græco vel in alio sermone exstitisse, a recentiore manu additas crediderim. Nemo enim ante sæculum septimum reperiri potest, qui vel unam vel alteram ex his sex posterioribus Epistolis agnovit; (Vid. Pearson. in Proœm. c. iv.) et Curetonus, qui nescio quibus rationibus sibi persuaserit omnes tredecim pari auctoritate niti, inter Syriaca Scripta non invenit nisi uno Codice sæculi decimi unum locum a Syro excerptum ex Epistola ad Tarsenses. (Corp. Ign. p. 363, 4.)

Sæculo septimo, monente doctissimo Mich. Le Quien, et suffragantibus aliis Viris doctis, adscribendus est locuples quidem testis, Anonymus ille Scriptor, qui collegit Parallela Rupefucaldina. Hunc non esse Damascenum probat Quienus, quod ordo et titulorum ratio in his Parallelis non respondet Præfationi Damasceni; eundem sub Heraclio Imperatore scripsisse, et post cladem Hierosolymis a Chosroe illatam A.D. 614, duobus ejus scholiis allatis, ostendit. Ut igitur testimoniorum series omnibus numeris absoluta sit, Ignatii loca, quæ congessit, exscribimus. Primo, ex Epist. ad Ephesios, c. 5, Μηδεὶς πλανάσθω. Ἐὰν μή ἐντός τις ᾖ τοῦ θυσιαστηρίου, ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ. Εἰ γὰρ ἑνὸς καὶ δευτέρου προσευχὴ τοσαύτην ἴσχυν ἔχει, πόσῳ μᾶλλον ἥ τε τοῦ ἐπισκόπου καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας; Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οὗτος ἤδη ὑπερηφανεῖ, καὶ ἑαυτὸν διακρίνει· γέγραπται δέ· Ὑπερηφάνοις ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται. Alibi, ex eadem, c. 5, 6, Σπουδάσωμεν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ

ἐπισκόπῳ, ἵνα ὦμεν Θεῷ ὑποτασσόμενοι. Καὶ *ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον, πλέον αὐτὸν φοβείσθω· πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, οὕτως δεῖ ὑμᾶς δέχεσθαι, ὡς αὐτὸν τὸν πέμποντα.* (Hanc sententiam bis citat, lectione aliquantum variante: *πάντα ὃν ἂν πέμπῃ ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, οὕτως ἡμᾶς δεῖ ὑποδέξασθαι, ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα.*) Τὸν *γοῦν ἐπίσκοπον, ὡς αὐτὸν τὸν* Κύριον, *δεῖ προσβλέπειν.* Ex eadem, c. 7, Εἰώθασί *τινες δόλῳ πονηρῷ τὸ ὄνομα* Χριστοῦ [o] *περιφέρειν, ἄλλα τινὰ πράσσοντες ἀνάξια* Θεοῦ, *οὓς δεῖ ὑμᾶς ὡς θηρία ἐκκλίνειν· εἰσὶ γὰρ κύνες λυσσῶντες λαθροδῆκται· οὓς δεῖ ὑμᾶς φυλάσσεσθαι, ὄντας δυσθεραπεύτους.* Ex eadem, c. 9, Ἡ *πίστις ἡμῶν ἀναγωγεὺς ἡμῶν· ἡ δὲ ἀγάπη, ὁδὸς ἡ ἄνω φέρουσα πρὸς* Θεόν· Ex eadem, c. 11. Ἔσχατοι *καιροί, ἀδελφοί· λοιπὸν αἰσχυνθῶμεν· φοβηθῶμεν τὴν μακροθυμίαν τοῦ* Θεοῦ, *μὴ εἰς κρίμα ἡμῖν γένηται.* Ἢ *γὰρ τὴν μέλλουσαν ὀργὴν φοβηθῶμεν, ἢ τὴν ἐνεστῶσαν χάριν ἀγαπήσωμεν ἐν τῷ νῦν βίῳ* [p]· *μόνον ἐν* Χριστῷ Ἰησοῦ *εὑρεθῶμεν.* Ex eadem, c. 13, Ὅταν *πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε, καθαιροῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ* Σατανᾶ, *λύεται ὄλεθρος αὐτοῦ ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν τῆς πίστεως.* Cap. 14, Οὐδὲν *λανθάνει ὑμᾶς, ἐὰν εἰς* Χριστὸν Ἰησοῦν *ἔχητε τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος· ἀρχὴ μὲν ἡ πίστις, τέλος δὲ ἡ ἀγάπη· τὰ δὲ δύο ἐν ἑνότητι γινόμενα* Θεός *ἐστι·* (minus recte pro Θεοῦ·) *τὰ δὲ ἄλλα πάντα εἰς καλοκαγαθίαν ἀκόλουθά ἐστιν.* Οὐδεὶς *πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἔχειν ἁμαρτάνει· οὐδεὶς ἀγάπην κεκτημένος μισεῖ.* Φανερὸν *τὸ δένδρον ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ· οὕτως οἱ ἐπαγγελλόμενοι* Χριστοῦ *εἶναι, δι' ὧν πράσσουσιν ὀφθήσονται.* Οὐ *γὰρ νῦν ἐπαγγελίας τὸ ἔργον, ἀλλὰ δυνάμει πίστεως ἐάν τις εὑρεθῇ εἰς τέλος.* Cap. 16, Μὴ *πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου· οἱ οἰκοφθόροι βασιλείαν* Θεοῦ *οὐ κληρονομήσουσιν.* Εἰ *οὖν οἱ κατὰ σάρκα ταῦτα πάσχοντες ἀπέθνησκον, πόσῳ μᾶλλον ἐάν* [τις] *πίστιν ἐν κακοδιδασκαλίᾳ φθείρῃ, ὑπὲρ ἧς* Ἰησοῦς Χριστὸς *ἐσταυρώθη; ὅτι οὗτος ῥυπαρὸς γενόμενος εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον χωρήσει, ὁμοίως καὶ ὁ ἀκούων αὐτοῦ.*

Idem ex Epist. ad Magnesios, c. 3, 4, Εἰς *τιμὴν* Θεοῦ *τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς πρέπον ἐστὶν ὑπακούειν* [q] *τῷ ἐπισκόπῳ κατὰ*

[o] Nomen Χριστοῦ, quod sensus videtur postulare, abest a Cod. Med. et Vet. Lat.

[p] Notabilem var. lectionem, *ἐν τῷ νῦν βίῳ*, confirmat Interpres Armeniacus.

[q] In edd. *ἐπακούειν*, quod tutatur Jacobsonus. Veram lectionem credo

μηδεμίαν ὑπόκρισιν· ἐπεὶ οὐχὶ τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλεπόμενον πλανᾷ τις, ἀλλὰ τὸν ἀόρατον παραλογίζεται Θεόν. Τῷ δὲ τοιούτῳ[r], οὐ πρὸς σάρκα ὁ λόγος, ἀλλὰ πρὸς Θεὸν τὸν τὰ κρύφια εἰδότα. Πρέπον οὖν ἐστι, μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανοὺς[s], ἀλλὰ καὶ εἶναι· ὥσπερ καί τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν· οἱ τοιοῦτοι οὐκ εὐσυνείδητοί μοι φαίνονται, διὰ τὸ μὴ βεβαίως κατ' ἐντολὴν συναθροίζεσθαι. Ex eadem, c. 6, 7, Μηδὲν ἔστω ἐν ὑμῖν, ὃ δυνήσεται ὑμᾶς μερίσαι, ἀλλὰ ἑνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς προκαθημένοις εἰς τύπον καὶ διδαχὴν ἀφθαρσίας. Ὥσπερ οὖν ὁ Κύριος ὑμῶν ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίησεν, οὔτε δι' ἑαυτοῦ, οὔτε διὰ τῶν ἀποστόλων· οὕτως μηδὲ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων μηδὲν πράσσετε, μηδὲ πειράσητε εὔλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν. Deinde ex, c. 10, Μάθωμεν κατὰ Χριστιανισμὸν ζῆν· ὅστις γὰρ ἄλλῳ ὀνόματι καλεῖται πλέον τούτου, οὐκ ἔστι τοῦ Θεοῦ.

Idem ex Epist. ad Trallianos, c. 2, Ὅταν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσησθε, φαίνεσθέ μοι οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες, ἀλλὰ κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν δι' ἡμᾶς ἀποθανόντα. Ex eadem, c. 6, 7, Παρακαλῶ ὑμᾶς, οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μόνῃ τῇ Χριστιανικῇ τροφῇ χρῆσθαι· ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι, ἥτις ἐστὶν αἵρεσις· [οἱ] καὶ παρεμπλέκουσιν Ἰησοῦν Χριστὸν καταξιοπιστευόμενοι, ὥσπερ θανάσιμον φάρμακον διδόντες μετ' οἰνομέλιτος, ὅπερ ὁ ἀγνοῶν ἡδέως λαμβάνει, ἐν ἡδονῇ κακῇ τὸ ἀποθανεῖν[t]· φυλάσσεσθε

ὑπακούειν, quod usitatum Scriptoribus Novi Fœderis.

[r] Ita melius legitur, prout vidit Marklandus, quam in edd. τὸ δὲ τοιοῦτον. Confert ille Heb. iv. 13. Cum Marklando consentit Gallandius.

[s] Alibi scribit μὴ μόνον ἀκούειν Χριστιανούς.

[t] Hanc clausulam Viri docti alii aliter sanare conantur. In Cod. Mediceo legitur Οἱ καιροὶ παρεμπλ. deinde κατ' ἀξίαν πιστευόμ. et paullo postea ἐν ἡδονῇ, κἀκεῖ τὸ ἀποθ. Vet. Versio Latina habet, *hæresis, quæ et inquinatis implicat Jesum Christum.* Armeniaca, prout repræsentat doctissimus Petermannus, *Jam commiscent personas suas cum Jesu Christo, ut simplices, sive rudes credere faciant.* Ad cætera uterque Interpres fere cum Scriptore Parallelorum congruit: ἡδονῇ κακῇ proculdubio verum est. Cotelerius ex Latina Versione pro οἱ καιροὶ, quod manifeste corruptum est, legendum putat οἱ καὶ ῥυπαροῖς, non tamen improbans, quod Vossius ex Interpolata Epist. arcessiverat οἱ καὶ ἰοῖς, quod in textum receperunt Hefelius et Petermannus. Mihi quidem videtur οἱ καὶ ἰοῖς παρεμπλέκουσι vitio incongruæ metaphoræ laborare, neque ex fide Interpolatoris, qui mirifice se hic extendit, accipiendum. Si Interpreti Latino credimus, legendum fortasse οἱ καὶ ῥυπαροὶ ἐμπλέκουσιν. Armeniacus cum Scriptore Parallelorum vocem non agnoscit. Deinde καταξιοπιστευόμενοι vox est Polybiana, lib. xii. xvii. 1.; hanc in textu reposuit Hefelius. Sensus fortasse loci est: *Ab aliena herba, vos rogo, abstinete, quæ est hæresis, qua quicunque inquinati sunt commiscent et confundunt (prava doctrina sua) veritatem Jesu*

οὖν τοὺς τοιούτους. Ex eadem, c. 11, Φεύγετε τὰς κακὰς παραφυάδας, τὰς γεννώσας καρπὸν θανατηφόρον, οὗ ἐὰν γεύσηταί τις, παραυτίκα ἀποθνήσκει· οὗτοι γὰρ οὐκ εἰσὶ φυτεία τοῦ Πνεύματος[u].

Idem ex Epist. ad Philadelphenos, c. 2, Τέκνα φωτὸς [καὶ] ἀληθείας φεύγετε τὸν μερισμὸν, καὶ τὰς κακοδιδασκαλίας· ὅπου δὲ ὁ ποιμήν ἐστι, ἐκεῖ ὡς πρόβατα ἀκολουθεῖτε. Ex eadem, c. 7, Μάρτυς μου ἐν ᾧ δέδεμαι, ὅτι ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνων· τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκήρυσσε τάδε· Χωρὶς ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε· τὴν σάρκα ὑμῶν ὡς ναὸν Θεοῦ τηρεῖτε· τὴν ἕνωσιν ἀγαπᾶτε· τοὺς μερισμοὺς φεύγετε· μιμηταὶ γίνεσθε Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς αὐτὸς τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. Ex eadem, c. 3. Ἀπέχεσθε τῶν κακῶν βοτανῶν, ὧν Χριστὸς οὐ γεωργεῖ[x], διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτοὺς φυτείαν τοῦ Πατρός. . . . Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου· εἴ τις σχίζοντι ἀκολουθεῖ, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ.

Deinde ex Epist. ad Smyrnæos, c. 8, Τοὺς μερισμοὺς φεύγετε, ὡς ἀρχὴν κακῶν. Et alibi ex eodem cap. Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις· τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε ὡς Θεοῦ ἐντολήν. Μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων ἐν Ἐκκλησίᾳ· (Legend. εἰς Ἐκκλησίαν·) βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω ἡ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου οὖσα, ἢ ᾧ ἐὰν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος, ὥσπερ ὅπου ἐὰν ᾖ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Οὐκ ἔξον ἐστι χωρὶς ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπας ποιεῖν· ἀλλ' ᾧ ἐὰν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ εὐάρεστον, ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ πράσσεται. Cap. 9. Εὔλογόν ἐστι λοιπὸν ἀνανῆψαι ἡμᾶς, [καὶ] ὡς καιρὸν ἔχομεν, εἰς Θεὸν μετανοεῖν. Καλῶς ἔχει Θεὸν καὶ ἐπίσκοπον εἰδέναι. Ὁ τιμῶν ἐπίσκοπον, ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται· ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσων, τῷ διαβόλῳ λατρεύει. Deinde ex cap. 11, sententiam a Maximo et aliis Locorum Communium Scriptoribus, sæpius laudatam, Τέλειοι ὄντες, τέλεια φρονεῖτε· θέλουσι γὰρ ὑμῖν εὖ πράττειν, Θεὸς ἕτοιμος εἰς τὸ παρέχειν.

Christi, loquentes quæ fide sunt indigna. Cætera fideliter vertit Interpres Latinus.

[u] Melius Cod. Med. φυτεία [τοῦ] Πατρὸς, quod tutantur Latinus et Armeniacus.

[x] Οὐ deest in textu Lequieni; sed quoniam vertit *quas Jesus Christus non colit*, typothetarum incuria videtur excidisse.

Denique ex Epist. ad Polycarpum, c. 3, *Στῆκε ὡς ἄκμων τυπτόμενος· μεγάλου ἀθλητοῦ ἐστι δέρεσθαι καὶ νικᾷν· μάλιστα δὲ ἕνεκεν Θεοῦ πάντα ἡμᾶς ὑπομένειν δεῖ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομείνῃ.* Ex ead. c. 4, *Οἱ δοῦλοι μὴ ἐράτωσαν ἀπὸ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι, ἀλλ' εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ τὸ πλεῖον δουλευέτωσαν, ἵνα κρείττονος ἐλευθερίας ὑπὸ Θεοῦ τύχωσιν.* (Eundem ordinem inversum sequitur Antonius Melissa.) Cap. 6, *Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὑμῖν ὁ Θεός. Ἐγὼ ἀντίψυχον τῶν ὑποτασσομένων ἐπισκόπῳ, πρεσβυτερίῳ, διακόνοις· μετ' αὐτῶν μοι τὸ μέρος γένοιτο ἐν Θεῷ.* Et alibi ex eod. cap. *Μακροθυμεῖτε μετ' ἀλλήλων ἐν πραΰτητι, ὡς ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν διὰ παντός.*

Hic Scriptor est primus, quod sciam, qui unam ex Epistolis sex Spuriis citat, uno tantummodo loco: *Μόνους ἄνδρας τοὺς ὁμοζύγους εἶναι νομιστέον ταῖς γυναιξὶν, οἷς καὶ ἡνώθησαν κατὰ γνωμὴν Θεοῦ.* Epist. ad Antioch. c. 9.

Ejusdem fere ætatis Antiochus Monachus, quem adducit Pearsonus, sæpius in Homiliis citat Ignatium. Quoniam vero ad contextum suum loca plerumque accommodat, mutatis numeris et personis, clausulis suis subinde insertis, non adeo certe statuere possumus quæ legerit in Ignatii textu sibi obvio. Loca, quæ adhibet, sunt ex Epist. ad Eph. c. 8; (Hom. cxii. p. 199.) c. 9; (Hom. i. p. 14.) c. 14; (Hom. lvii. p. 104.) c. 15; (Hom. xxii. p. 50.) c. 17; (Hom. i. p. 17.) ex Epist. ad Magn. c. 1; (Hom. i. p. 14.) c. 7; (Hom. lxxx. p. 140.) Trall. c. 2, 3; (Hom. cxxiv. p. 219, laudata supra a Pearsono;) Philadelph. c. 7; (ibid.) Smyrn. c. 8, 9; (ibid.) Polycarp. c. 1; (Hom. lxxx. p. 140.) c. 2; (Hom. cxi. p. 197; cxii. p. 199.) c. 3; (Hom. lxxxv. p. 151.) c. 5; (Hom. xxi. p. 49.) c. 6; (Hom. xcii. p. 162; et Hom. cxxiv. p. 219, supra laudata a Pearsono.) Hæc loca fere omnia in margine suæ editionis indicavit diligens Editor Cotelerius; exscripsit inter Testimonia Scriptorum de Ignatio Curetonus, Corp. Ign. p. 176, sqq. Omnia textui Mediceo satis respondent, si excipias quæ Antiochus suo proposito mutaverit. Variantes lectiones quædam ex oscitantia librarii natæ, sicut in Eph. c. 15, *Εἷς ὁ διδάσκαλος, ὡς εἶπεν, καὶ ἐγένετο·* pro *ὃς εἶπε*, et in Magn. c. 7, *ὅ ἐστιν Ἰησοῦς Χριστὸς*, pro *εἷς ἐστιν.* In Polycarp. c. 6, pro *συναθλεῖτε* legisse videtur Antiochus *συναλγεῖτε*, non bene; sed melius est quod habet *ὡς καὶ ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν* pro *ὁ Θεὸς ὑμῶν* in Cod. Med. Hoc in textu, confirmante synchrono Scriptore

Parallelorum, reposuit Petermannus: consentiunt enim Interpretes Syrus et Armenius.

Jacobsonus in Not. ad Polycarp. c. 6, "Apud Antioch. Hom. cxxiv. legimus τῷ ὑποτασσομένῳ, *Recreor in Episcopo, qui mihi subrogatus est.*" Ita scil. verterat Tilmannus; sed de ista versione cautum jam vidimus a Pearsono. Error manifestus est; et scripsit proculdubio Antiochus, ut Scriptor Parallelorum, τῶν ὑποτασσομένων, ut ex sequentibus patet, μετ' αὐτῶν μοι γένοιτο κ. τ. λ. Notabilem locum, Polycarp. c. 2, tertia persona pro secunda substituta, et quibusdam additamentis, ita exhibet Antiochus: Τοὺς καλοὺς μαθητὰς ἐὰν φιλῇ, χάρις αὐτῷ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ἀπειθεστέρους ἐν πρᾳότητι ὑποτάσσειν. (Pro voce λοιμοτέρους, qua fortasse uti desierant homines sæculo septimo, quam vero abundanter illustrat ex Scriptis Sacris Pearsonus in not. ad hunc locum, substituit ἀπειθεστέρους, quod idem fecerunt postea Damascenus et Antonius Melissa.) Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. Τοὺς παροξυσμοὺς ἐν βροχαῖς δεῖ παύειν. (Ridiculum errorem, ἐν βροχαῖς, sive ἐν βρόχοις, quod olim legebatur apud Damascenum, correxerunt Vossius, Usserius, et Lequienus. Fucus autem inde factus Veteri Interpreti Latino, qui *in pluviis*, sive *impluviis*, vertit.) Ἔστω φρόνιμος ἐν πᾶσιν ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιος ὡς αἱ περιστεραί. . . . . ἵνα τὰ μὲν φαινόμενα αὐτῶν εἰς πρόσωπον κολακεύῃ, τὰ δὲ ἀόρατα αἰτῇ φανερωθῆναι αὐτῷ· ἵνα μηδενὸς λείπηται, ἀλλὰ ἐν παντὶ χαρίσματι περισσεύῃ. Ὁ καιρὸς γὰρ ἀπαιτεῖ αὐτὸν, ὡς κυβερνήτην, πρὸς τοὺς ἀνέμους, καὶ τὰς τρικυμίας, καὶ ζάλας τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας[y] στῆναι γενναίως, καὶ ὁδηγεῖν τοὺς χειμαζομένους ἐπὶ τὸν λιμένα τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Quem locum exscripsi, quod, si bene intelligo, lucem aliquam afferre videtur quærentibus unde interpolandi has Epistolas studium enatum fuerit. Ignatii textum brevitate sua obscurum vidit Antiochus; sensum elicere conatus est; sed quem dedit, licet per se satis commodus sit, non est Ignatii sensus. Idem fortasse animus Interpolatorem impulit, ut Paraphrasin suam, futurorum Salmasiorum crucem[z], extunderet. Miro modo hic discrepant Interpretes. Syrus, pro eo quod in textu Mediceo legitur, ὡς κυβερνῆται ἀνέμους, legisse videtur ὡς κυβερνήτης

[y] Curetonus, hunc locum exscribens, reliquit τῆς πορνείας, quod olim e MSS. correxerat Usserius.

[z] Aux Saumaises futurs préparer des tortures. Boileau, Sat. ix. 64.

ναῦν· unde certe nihil proficitur. Imprimis lectio Medicea, Ὁ *καιρὸς ἀπαιτεῖ σε*, unde comparatio fieri videtur inter opportunitatem et gubernatorem navis et nautas hyeme jactatos, nihil congruum dat. Equidem legendum puto, facili mutatione, Καιρὸς *ἀπαιτεῖν σε*, quod ex Armenio stabilitur, *Pete tu tibi in tempore.* Inde sensus efficitur, *Tempus est tibi poscere, sicut gubernatores ventos poscunt, et procella vexatus portum, ut Deo potiaris.*

Hactenus de Scriptoribus, unde, præter testimonia, subsidium aliquod afferri possit ad textum Epistolarum constituendum. Post sæculum septimum nihil amplius hujusmodi est exspectandum. Ante septimi sæculi finem, Maximus Abbas et Confessor, quem Pearsonus adduxit, alio loco, sicut monui in Notis, citat Epist. ad Trallenses, c. 4, cum clausula ex Interpolatore, Κᾂν *ἐῤῥωμένος ὦ τὰ κατὰ* Θεὸν, *πλέον με δεῖ φοβεῖσθαι κ. τ. λ.*[a]; et eodem fere tempore eandem Epist. Interpolatam, c. 10, exscribit Anonymus Auctor, qui Chronicon Paschale contexuit. (ed. Du Fresne, p. 221, 2.) Jamdudum ventum erat ad tempora et Ecclesiæ Orientali et bonis literis iniquissima; nec mirum, si inter ruentis Imperii casus, florentissimarum olim urbium et provinciarum clades, doctrina Christianorum aliquid detrimenti ceperit.

Et hos primos fuisse arbitror, qui Epistolas Interpolatas citaverint, Maximum scil. cui et Pseudo-Dionysius fraudi fuit, et Chronici Paschalis utilem quidem Scriptorem, sed parum criticum; sive ille Georgius Pisides fuerit, sive alius, sæculo septimo jam medio. Nam de Stephano Gobaro, quem Tritheitam vocat Photius, qui quibusdam videtur agnovisse eandem Interpol. Epist. ad Trallenses[b], parum certa res est. Non me latet, Assemanum, ex Gregorii Abulfaragii Chronico, maturiorem tradere ortum obscuræ illius sectæ Tritheitarum; sed nescio an satis probabilis sit Gregorii narratio. (Bibl. Orient. ii. 327.) Utcunque sit, neminem ante Joann. Philoponum eam hæresin scriptis propalasse discimus: Philoponum vero ex Nicephoro constat, post ann. 610, sub Sergio Patriarcha CP., in vivis versatum esse[c]. Stephanum Philopono, magistro discipulum, juniorem credere par est.

[a] Cf. Damascen. ii. 522, c.

[b] Phot. Cod. ccxxxii. p. 902, 3. ed. Hæsch. 1612. Conf. Epist. Interp. Trall. c. 11, et Philad. c. 6.

[c] Niceph. xviii. 47. Vid. Fabric. Bibl. Græc. ix. 362. Lequien. Orient. Chr. i. 227.

Scio Pearsonum, præter hunc Gobarum, concedere et Anastasium Antiochenum in Interpolatam Epistolarum editionem incidisse[d]. Quod fecit, ut opinor, Usserio obsequutus, qui in Nott. ad fin. Epist. Interp. ad Ephesios, et ad Polycarpum, observavit verba, Ἀμὴν, ἡ χάρις, non nisi in Codd. Interpolatorum uno aut altero tunc temporis comparere. Sanctus autem Gregorius, Epist. lib. iv. 37, sic rescribit Anastasio: "*Amen: Gratia.* Quæ videlicet verba, de scriptis vestris accepta, idcirco in meis Epistolis pono, ut de S. Ignatio vestra beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed etiam noster." Unde rectissime colligit Usserius hæc verba in suo Ignatio Anastasium legisse. At vero ex Armeniaca Versione jam constat hæc verba olim in fine sincerioris Epistolæ utriusque fuisse lecta; (vid. Petermann. ed. p. 59. et 286.) quo patefacto suspicionis istius omnis causa jamdudum evanuit. Curetonus quidem ait "inter complures alios sæculi sexti scriptores," longiores Epistolas citasse Anastasium[e]. Id vero pro nimia sua, quam nollem cum Interpolatore contraxisset, caritate. Sin minus, istos complures ostendat velim.

Inter sæculi octavi testes adnumeremus, si cui placet, Venerabilem Bedam nostrum[f]. Mihi vero non constat, ut supra monui, Ignatii Epistolas illi fuisse ad manum.

De Joanne Damasceno monendum, quod præter loca ex Epistolis ad Ephesios, Trallenses, Smyrnæos, et Polycarpum, allata a Pearsono, alia duo brevissima citat, ex Eph. et Polycarp.[g], quæ apud Lequieni editionem obvia. Idem semel adducit Epist. spuriam ad Antioch. c. 11[h]; et tres aut quatuor sententias Ignatio adscribit, quæ nusquam in sinceris, aut interpolatis, aut denique spuriis, hodie exstant[i]. Duas ex his posteriores citat etiam Antonius Melissa, qui primus et solus, quod sciam, citat Epistolam Mariæ Castabalensis ad Ignatium.

Sæculo nono ineunte floruit Theodorus Studites, quem adducit Cotelerius, vir, si non humanitatis laude, literarum certe studio memorabilis. Citat ille ex Epistola ad Smyrnæos, Προφυλάσσω ὑμᾶς ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρ-

[d] Supra in Procem. c. vi.
[e] In Vindiciis suis, p. 50.
[f] Opp. ed. Basil. v. 1118.
[g] Ed. Lequien. ii. 687, a. 724, e.
[h] Ib. ii. 358, d.
[i] Ib. ii. 358, d. 522, c. 642, c. Vid. Jacobsoni Ed. p. 494.

φων, αἱρετικῶν· οὓς οὐ μόνον οὐ δεῖ ὑμᾶς παραδέχεσθαι, ἀλλ' εἰ δυνατὸν μηδὲ συναντᾷν, c. 4. Idem Epist. Interpolatam ad Philadelphenos, c. 3. Τοὺς μισοῦντας οὖν τὸν Θεὸν μισεῖν χρὴ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ ἐκτετηκέναι· οὐ μὴν δὲ διώκειν ἡμᾶς αὐτοὺς ἢ τύπτειν, καθάπερ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν. Idem, in Iambis suis, hæc habet,—

Εἰς τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον.

Ἔχων ἔρωτα Χριστὸν ἐν σῇ καρδίᾳ,
Ἀποστόλων σύσκηνος ὤφθης, τρισμάκαρ·
Ἄθλοις δὲ θερμοῖς ἐκφλογίζων τὴν πλάνην,
Ἐπιστολαῖς σου Παῦλος ἄλλος τις πέλεις [k].

Jam nihil restat nisi ut testimonia Anglicana sæculi decimi tertii et quarti ad plenum proferamus; unde si nihil ad verum textum Ignatii stabiliendum, aliquid tamen ad notitiam Martyris illustrandam proveniat, qualis apud nostrates illis temporibus exstiterit, et ad historiam indagandam Veteris Versionis Latinæ. Epistolas Ignatianas primus inter Ecclesiæ Anglicanæ doctores citat Robertus Grosseteste, Episcopus ille magni nominis Lincolniensis. Neque ante illius viri tempora Ignatii scripta usquam in Bibliothecis nostris latuisse arbitror. Gildas Rufini verba exscribit. Ignatium, ut puto, Beda non vidit. Nulla Ignatii mentio est inter libros Patrum non paucos, quos Archiep. Eboracensis Ælbertus Alcuino mandavit [l]. Nulla in Testamento Leofrici Exoniensis [m]. Nihil de ejus Martyrio memoratum ab Ælfrico Cantuarensi, aut aliis Homilistis Anglo-Saxonicis. Menologia Metrica et Prosaica de Clemente Romano non silent; silent de Ignatio. Inter Scriptores Anglo-Normannicos frustra Ignatii nomen quæras. Qui Daretem Phrygium pro Homero legebant, unde ad illos permanaret notitia Græcorum Patrum? Tandem Magister Joannes de Basingstoke, ultra morem gentis suæ et temporis quum studeret Athenis, intimavit, ut nos docet Matthæus Parisiensis, Episcopo Roberto, quædam se vidisse et audivisse a peritis Græcorum doctoribus, quæ Latinis

[k] Prior locus exstat in Theodori Catech. cxxvii. Bibl. Paris. ii. 727. Alter in Epist. ad Theophil. Eph. Sirmondi Opp., v. 627. Iambi, ib. p. 766. Priorem reperit Cotelerius etiam in Cod. Reg. Paris. 1624. Vid. not. ejus in Epist. ad Smyrn. c. 4.

[l] Vid. Alcuini Poema de Pontif. et Sanctis Eccl. Ebor. v. 1535, sqq. Op., tom. iii. 257.

[m] Apud Kemble. Cod. Diplom. iv. 275, 276.

essent incognita[n]. Inde, ut bene notum est, misit Episcopus in Græciam; et Joannes ipse, in patriam redux, multa exemplaria Græca secum tulit, quæ mox in bibliothecam dignissimi Præsulis introducta. Deinde ejusdem liberalitate factus est Joannes Leicestriæ Archidiaconus, quod munus Robertus ipse paullo prius gesserat[o]. Accessere ad partes amici, quorum consilio utebatur Lincolniensis, Adamus de Marisco, Robertus, Adami frater, Archidiaconus Oxoniensis, Robertus, sive Rogerus Bacon, Thomas Wallensis, Archidiaconus Lincolniensis, postea Episcopus Menevensis[p]. His additus Nicolaus ille Græcus, Canonicus Lincolniensis, et Vicarius Ecclesiæ de Datchet prope Windesoram, quem vocat MS. Cantabrigiense "et conversatione et natione Græcum[q]." Hujus opera vetus ille Tractatus, sed ultra meritum studiis illius ævi æstimatus, Testamentum Duodecim Patriarcharum, a Lincolniensi in sermonem Latinum versus. Transtulit etiam, testante Bostono Buriensi, Suidam; cujus pars aliqua fortasse adhuc in Bibliotheca Trin. Coll. Cantabrigiæ restat. Conjicit Lelandus non dissimilem operam exhibuisse Nicolaum in Dionysio et Damasceno, Commentariis nostri Episcopi illustratis[r].

Nulla adhuc de Ignatio mentio; neque inter Roberti Grosseteste Scripta, quæ mihi inspicere adhuc contigit, ulla lux notitiæ quam quærimus affulsit. Scribit ille ad Willelmum de Rudiger, Epist. xxiv., "Si tantum assuefactus esses Sanctorum Patrum Epistolis, quantum Brevibus legendis, non visa fuisset tibi mea Epistola prolixa." Ecquis autem pronunciet illum cogitasse de Ignatio? Novimus et inter Codices Manuscriptos et in impressis Pseudo-Dionysium olim cum Ignatio fuisse conjunctum. Fieri quidem potest, ut una ambo a Joanne Basingstoke ab Athenis deportati fuerint; inde quum Dionysium dilucidare sibi proposuisset, inciderit in Ignatium. Certe verisimillimum est, Veterem illum Interpretem Latinum vel ipsum Robertum fuisse Lincolniensem, vel aliquem ex illius comitatu. Erat enim ille,

[n] Matt. Paris. p. 720. ed. 1684.

[o] "Bene sit ejusmodi Episcopis," ait Lelandus, hanc historiolam recensens, "qui doctos viros nepotibus suis, plerumque vere nepotibus, præferunt." —Tanner. Bibl. p. 431.

[p] Vid. Rob. Grosseteste, Epist. xvii. ap. Brown. Fascicul. ii. 314. Hist. MS. Thomæ de Eccleston. in Bibl. Eccl. Cathedr. Ebor.

[q] MS. Trin. Coll. Cant. 429. Wharton. Angl. Sacr. ii. 345.

[r] Tanner. ib. p. 545, 546.

ut scribit Nicolaus Trivetus, "doctor in triplici lingua eruditus, Latina, Hebræa, et Græca; multa de Glossis Hebræorum extraxit, et de Græco multa transferri fecit [s]." Et jam in confesso est, Ignatium illi fuisse ad manum, quando Commentaria in Dionysium scribebat.

Hoc olim quidem Usserio fuisse in mente discimus; sed jam indiciis, quibus fisus est Usserius, paullo certius probare conabimur. "Libros suos omnes," ut nos docet idem Trivetus, Lincolniensis "Conventui Fratrum Minorum Oxoniæ in testamento legavit." Id fecit pro familiaritate sua cum Fratre Adamo de Marisco, viro et vita et scientia claro, qui tunc temporis lectoris munere in publicis scholis Franciscanorum Oxoniensium fungebatur. Inde, sæculo decimo-quarto jam vergente, constat ex testimonio Joannis Tyssington et Gulielmi Wodeford, Ignatius in cœnobio Minorum commorabatur. Prosequitur ille Joannes memoriam Roberti Grosseteste laude tanto viro non indigna; "cujus comparatio," ait, "ad omnes doctores est velut comparatio solis ad lunam quum eclipsatur." Citat Scriptores Græcos duos præter Ignatium, quos Lincolniensis tractaverat, Pseudo-Dionysium et Damascenum; hunc quidem, chronologia parum instructus, dicit "floruisse inter Græcos, quum Augustinus inter Latinos." Sed præter locum, quem Pearsonus adduxit, quem nos aliquanto accuratiorem dedimus, citat et alias duas sententias, ex Epist. ad Ephesios alteram, c. 20, alteram ad Romanos, c. 7. "Beatus Ignatius Martyr in Epistola sua tertia [t], quam scripsit ad Ephesios, *Omnes*, inquit, *vos convenitis in obedire Episcopo et Presbyterio, unum panem frangentes, qui est pharmacum antidotum ejus quod est ad non mori.*" "Et expressius in Epistola sua ad Romanos: *Non*, inquit, *delector pane corporali, sed panem Dei volo, Ejus qui est ex genere David, et potum volo sanguinem Ipsius.*" Hunc locum citat, ut videtur, Tyssingtonum exscribens, Gul. Wodeford: "Catholica est auctoritas Ignatii Martyris, qui fuit contemporaneus Apostolorum, qui in Epistola sua ad Romanos loquens de Sacramento Eucharistiæ sic scribit: *Non*, inquit, *delector pane corporali, sed panem Dei volo, Ejus qui est ex genere David, et potum volo sanguinem Ipsius* [u]." Ver-

[s] Annal. Ann. 1253. p. 204. ed. Hall.

[t] Ordo est, quo occurrit in Vet. Vers. Lat. Vid. Jacobson. Patr. Apost. I. xxxvi. not.

[u] Cod. Bodl. 86. p. 216. Tractatus

sio, quam citant hi Fraterculi, ipsa est Vetus Versio Latina, qua usus est Robertus Lincolniensis. Erat igitur adhuc inter libros ejus in Conventu Franciscanorum adservata circ. A.D. 1381, quando Defensionem Eucharistiæ, sive Confessionem suam, edebat Tyssingtonus.

Jam inde notitiam aliquam de Ignatio apud Angliam permansisse patet ex Bostoni Buriensis Catalogo, circ. A.D. 1410 scripto, qui inter "viros catholicos quamplures," quorum "opuscula in Ecclesia Catholica recipi" profitetur, meminit S. Ignatii [x]. At quo fato proximo sæculo direpta fuerit Lincolniensis pretiosa bibliotheca, penitus nescimus: tantum ex Lelandi indignabundi querela discitur, illum, quando Oxonium, circa A.D. 1536, et cœnobium Franciscanum inviseret "invenisse pulverem, telas aranearum, tineas, blattas, situm denique et squalorem, libros vero, quos tribus obolis libenter non emeret [y]." Volumina tamen indignis modis sublata non omnino periisse compertum est; et restabant Veteris illius Versionis exemplaria MSS. duo vivente Usserio; restat adhuc unum in Collegio Gonvilli et Caii apud Cantabrigienses [z].

Id certe Divinæ Providentiæ beneficio gratissime nobis imputandum, quod tam diu ante Imperii Orientalis ruinam præsidii locum Ignatio apud nostrates parasset; unde hodie, post tot Turcarum et male feriatorum Criticorum tumultus, restat tamen quod primævæ pietatis amantibus animos addat, et via Apostolica ambulantibus præluceat, ut *idem sapiant, et in eadem permaneant regula.*

Wodefordi exstat impressus in Fasc. Rer. Expet. i. 191. Tyssingtonum ex tribus MSS. ib. B. 26. 86. et 703. collatum damus. Vid. Hooker. Eccl. Pol. V. lxviii. 12.

[x] Vid. Tanner. Biblioth. Præf. xxii.

[y] Tanner. p. 351.

[z] Non me latet, Pearsonum in Adnotationibus, quas diu post mortem ejus edidit Smithius, de Vet. Interprete conjecisse, Versionem ejus Hieronymo esse antiquiorem, aut ante ann. 650 factam fuisse. Vid. ed. Smith. p. 13. et 32. Jacobson. 482. Hanc sententiam si ipse vivus in vulgum protulisset, plus ponderis mecum ferret. Sed quoniam nihil in Vindiciis Pearsonus de hac re statuit, priorem tamen locum in Vindiciis tractans, p. ii. c. 10.; quoniam nemo inter Latinos Scriptores Veterem Versionem citat ante Lincolniensem Robertum; quoniam Thomas ille Aquinas, vir doctissimus sui temporis, sæculo eodem alios complures Græcos Patres in Catena sua adhibens, de Ignatio nihil certi audivisse videtur; (Vid. Comment. in Matt. c. i. Opp. tom. iii. 16. ed. Venet. 1775.) quoniam denique Vetus illa Versio rudi nec bene Latina dictione conscripta sequioris ævi ingenium prodit, in qua fidem Interpretis non requiris, artem requiris et meliorum literarum scientiam; conjectura nostra fortasse Lectori se æquo probabilem reddet, nec Pearsoni schedis posthumis eandem auctoritatem dabit, quam efflagitat Opus Viri Magni ipsius manu perfectum.

CAP. III.

Argumenta pro S. Ignatio, partim a testibus, partim a testimoniis petita. A testium numero, antiquitate et serie. A testimoniorum tum generali, tum particulari indicatione.

CUM tot omnium sæculorum testimonia adduxerimus, nihil ulterius, quod ad Argumentum Externum attinet, desiderari posse videatur; Τὸ γὰρ τοσούτοις μάρτυσιν ἀντιτείνειν παραπληξίας ἐσχάτης, *Tot enim et tantis testibus refragari extremæ dementiæ est*, ut loquitur Theodoretus Dialogo I. Et tamen repertus est Blondellus, qui in Præfatione rotunde dixerit, "Sed plenam illis ipsis quas confictas putamus Epistolis fidem habuere Patres; Quid tum?" Ain' vero, "Quid tum?" Tum certe habemus Argumentum a testimoniis petitum de Scripto Viri Apostolici Ecclesiastico locupletissimum firmissimumque, et quale nunquam adhuc quenquam fefellit; neque si cætera respondeant, quæ in Argumento Interno afferemus, fallere potuisse putandum est. Hoc ut dilucidius appareat, ex ante dictis nonnulla observabimus, et quam ea vim ad fidem faciendam habeant, tum ex testibus ipsis, tum ex ipsorum testimoniis perpendemus.

Blondelli dementia.

A testibus non unum sumimus argumentum. Ut a numero incipiamus, sunt illi sane quamplurimi; neque ulla scripta tam brevia tot fautores et testes, tot excerptores laudatoresque adhuc uspiam nacta sunt. Est enim vel una S. Clementis Epistola ad Corinthios scripta his septem S. Ignatii haud paulo prolixior; præsertim si folium illud MS° excisum consideremus, quod octo ad minimum paginas, ut nunc Clemens editus est, exæquat. Et quamvis Dallæus de numero testium provocet ad testimonia Ignatio ab Usserio, Clementi a Junio,

Argumentum a numero testium.

præfixa: observandum illi prius fuit, ab Armachano partem longe maximam esse prætermissam, a Junio quamplurimos esse adductos qui nullum Epistolæ testimonium perhibent, quales sunt S. Paulus, Ignatii Interpolator, Optatus, Ruffinus, Augustinus, Eucherius, Ivo Carnotensis, Zonaras, Hugo de S. Victore, et Albertus Stadensis; qui omnes Clementem quidem aliquo, Epistolam nullo modo nominant. Sunt autem testes nostri, qui Epistolis ipsis, quas defendimus, suffragantur, oppido multi; et si perpendamus quam pauca Veterum Ecclesiasticorum Scriptorum opera nunc exstant, quam multo plura perierunt, aut adhuc cum blattis et tineis certant, non possumus non hanc testium nubem satis amplam putare, et ex his quos adduximus eorum numerum, quos adducere non possumus aut negleximus, infinitum pæne æstimare. Et hæc omnino premenda erant adversus Dallæum, qui Hammondum "ne quatuor quidem Patres ex omni secundi, tertii, et quarti sæculi copia nominare potuisse" tam falso pronunciavit.

Testium catenata series.

Secundo si animum ad seriem temporum referamus, et ab ipsa ætate qua primum scriptæ perhibentur Epistolæ, ad eam qua primum impressæ, et erumpentibus Ecclesiæ discordiis, in dubium sunt vocatæ, testes nostros ita dispositos esse observemus, ut cum primus ipsi S. Ignatio, primo secundus familiaris fuerit, tum nemo fere reliquorum sit, qui non a sequenti aut nosci aut videri potuerit, cum in unoquoque fere sæculo nunc binos, nunc trinos, nunc quaternos numeraverimus; plurimum certe etiam hoc ad sententiam nostram confirmandam valet. Ab hac enim testium serie nullibi interrupta pro certo haberi debet, aut neminem unquam hoc ipsum quod illi constanter docuerunt negasse, neminem de auctoritate S. Ignatii dubitasse, aut si quis unquam id fecerit, ejus sententiam ab aliis semper pro nihilo habitam. Quocunque enim tempore aliquem aliter sensisse quis velit (qualem tamen ego neminem agnosco) ejus importunam dubitationem et ea quæ præcesserunt improbabilem reddent, et ea quæ sequuntur testimonia, nullius apud alios ponderis aut auctoritatis fuisse probabunt. Cum igitur nostri asserant testimonia quæ afferuntur pro Ignatianis paria esse iis quæ pro Epistolis Clementis aut Polycarpi adduci solent aut possunt, ego autem multo ampliora illustrioraque; Dallæus, qui antiquissima frustra negat, hanc comparationem nullo modo

admittit, et nimis dilute adversus eam integris sæculis pugnat. Videamus igitur an hoc ab eo jure fiat; et quoniam de Polycarpo prudens silet, de Clemente solo lis erit. Testimonia in hac re ea sane optima sunt, quæ ad ipsam scripti ætatem proxime pertingunt; hoc ab utroque nostrum admittitur. Scriptoribus secundi sæculi non minus auctoritatis tribuunt Patres tertii sæculi, quam Scriptoribus primi Patres secundi. In assignando sæculo fallax esse potest argumentum; non igitur integris sæculis eminus, sed annis cominus pugnemus. Scripta est Epistola, quæ sub S. Clementis nomine circumfertur, ante annum Domini septuagesimum sextum, fatente Blondello; ut alii existimant, sub initio imperii Vespasiani, id est, circa septuagesimum Vulgaris Æræ annum: stantibus enim Hierosolymis eam exaratam esse non dubitant; cui sententiæ etiam illa in initio Epistolæ verba, Δι' *αἰφνιδίους καὶ ἐπαλλήλους γενομένας ἡμῖν συμφορὰς καὶ παρεμπτώσεις*, ut aliquando, Deo volente, ex antiquissimo illo MS° legendum ostendemus [a], suffragari videantur. Jam quis primum huic Epistolæ testimonium perhibuit? Non illi quos præfixit Junius, Ignatius et Justinus, neuter enim verus est; sed Dionysius, quem non nominavit, Corinthiorum Episcopus, Epistola ad Romanos, Soteri Episcopo nuncupata. "At Soter præfuisse dicitur Ecclesiæ Romanæ ab A.D. 175 ad 179," inquit Blondellus. Ante igitur A. 178 scriptam fuisse Dionysii Epistolam non apparet. Quare plures quam centum anni sunt elapsi, antequam quisquam, quod novimus, S. Clementis Epistolæ testimonium perhibuit. E contra qui primum Ignatianis testimonium perhibet est S. Polycarpus, S. Ignatio non tantum synchronus, sed et familiaris, qui ipsi Smyrnæ aderat, cum quatuor Epistolas inde mitteret, qui unam ad se datam, ad Smyrnæos suos aliam Troade recepit, qui intra paucos menses septem collegit, edidit, et suæ subjunctas Philippensibus misit. Secundus pro Clementina testis forte afferri poterat Hegesippus: de ea enim quædam commemoravit, sed quæ ignorare nos voluit Eusebius. Anastasius quidem Bibliothecarius (ut hunc Junii Catalogo testem addam) in Historia Ecclesiastica hæc de S. Clemente refert, *Hujus Epistola fertur ad Corinthios missa, quam tota recipit, ut Hegesippus testatur, Ecclesia.* Sed hoc Hegesippi testimonium nullibi exstat, et

Dallæi objectio. Comparatio testimoniorum de Epistola S. Clementis.

[a] Vid. Wottoni not. ad loc.

Anastasius Georgium Syncellum hic male transtulit. Syncellus enim (alius Junii Catalogo testis addendus) de S. Clemente ita loquitur, Τούτου ἐπιστολὴ ἡ μία γνησία Κορινθίοις φέρεται ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας γραφεῖσα, στάσεως ἐν Κορίνθῳ συμβάσης τότε, ὡς μαρτυρεῖ Ἡγήσιππος, ἥτις καὶ ἐκκλησιάζεται. Sed et in horum verborum interpretatione Jacobus Goar, qui Syncellum tam infeliciter transtulit, non minus quam Anastasius erravit. *Germanam ejus ad Corinthios Epistolam quasi a Romana Ecclesia tumultus cujusdam Corinthi exorti occasione scriptam ab Ecclesia vulgo recipi, et coram publice legi, auctor est Hegesippus.* Ita ille: tu autem verte, *Hujus Epistola, quæ unica genuina est, ad Corinthios fertur, tanquam ab Ecclesia Romana scripta, seditione tunc temporis, ut testatur Hegesippus, Corinthi orta, quæ etiam ab Ecclesia recipitur.* Hæc enim Syncelli nihil aliud sunt quam Epitome capitis 16. libri iii. Historiæ Eusebianæ, cujus verba sunt, Καὶ ὅτι κατὰ τὸν δηλούμενον τὰ τῆς Κορινθίων κεκίνητο στάσεως, ἀξιόχρεως μάρτυς ὁ Ἡγήσιππος, *Porro supradicti Clementis tempore seditionem inter Corinthios esse commotam, luculentissimus testis est Hegesippus.* Auctoritate igitur Hegesippi utitur in hunc tantummodo finem eo loci Eusebius, ut ostendat sub pontificatu Clementis seditionem Corinthi ortam esse: neque aliud quicquam voluit Syncellus. Tertius pro Clementina testis est Irenæus, itidem et pro Ignatianis: sed Irenæus pluribus quam triginta, imo pene quadraginta annis ab illius quam a nostrarum scriptione remotior fuit. Quartus pro Clemente Romano testis est Clemens Alexandrinus, qui post mortem Commodi scripsit, centum et viginti ad minimum annis postquam edita creditur Epistola Clementina. At a martyrio Ignatii tot anni non effluxerant, cum Origenes Clementis discipulus luculentissimum illi testimonium præbuit, Homiliis in Lucam, quas scripsit juvenis, teste Hieronymo, ante virilem ætatem, hoc est, sub Severo vel Caracalla, cum esset viginti pene annis editioni Ignatianæ ætate propinquior, quam fuerat Clementinæ, cum scriberet Clemens Alexandrinus. Et jam quis non videt seriem testium ab ipso initio per tot sæcula deductam ad fidem faciendam plurimum valere?

Testimonia ipsa quantum valent.

Testimonia ipsa quod attinet, sive ea generatim et universe dicta sunt, sive particulatim, et distincte; omnia certe Epi-

stolis hisce, quas defendendas suscepimus imprimis congruunt, easque vel eo nomine minime suspectas reddunt. S. Polycarpus, qui primo hanc Epistolarum *συναγωγὴν* edidit, hoc eas admodum honorifico elogio insignivit, et Philippensium Ecclesiæ magnopere commendavit, *ἐξ ὧν*, inquiens, *μεγάλα ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε· περιέχουσι γὰρ πίστιν, καὶ ὑπομονὴν, καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἀνήκουσαν*, ut habetur Græce apud Eusebium, et in Veteri Latina Versione, *ex quibus magnus vobis erit profectus. Continent enim fidem, patientiam, et omnem ædificationem ad Dominum nostrum pertinentem.* Tria itaque S. Pater præcipue notavit, quæ in Epistolis Ignatianis quas Philippensibus misit maxime eminerent; hæc autem singula in iis, quas nunc habemus, potissimum elucent. Nam sive fidem in seipsa spectes, eam Ignatius miris effert laudibus; ad Smyrnæos, *τὸ γὰρ ὅλον πίστις καὶ ἀγάπη ὧν οὐδὲν προκέκριται·* ad Ephesios, *ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγεὺς ὑμῶν*, voce eleganti, et Lexicographis ignota; *οὐδεὶς πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἁμαρτάνει·* ad Philadelphenses, *πάντα ὁμοῦ καλά ἐστιν, ἐὰν ἐν ἀγάπῃ πιστεύετε·* sive Fidei habitum in Auctore respicias, vivis adeo coloribus ubique depictus est, ut Owenus nostras in eo suavem Fidei spiritum agnoscat [b]. Inde illa, *ἐγὼ δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πιστεύω ὄντα*, ad Smyrnæos, *ὕδωρ δὲ ζῶν ἀλλόμενον ἐν ἐμοὶ ἔσωθέν μοι λέγει, Δεῦρο πρὸς τὸν Πατέρα.* Sive Fidem pro objecto sumas, multi in his Epistolis Articuli fidei breviter explicantur, de Deo, de duabus in Christo naturis, de vita et morte, et resurrectione Christi, ad quos antiqui Patres toties appellarunt. Ad patientiam et tolerantiam Christianam sæpissime alios impellit, ut Smyrnæos, *ἀμείβῃ ὑμῖν Θεὸς, δι' ὃν πάντα ὑπομένοντες αὐτοῦ τεύξεσθε·* ut Polycarpum, *μάλιστα δὲ ἕνεκα Θεοῦ πάντα ὑπομένειν ἡμᾶς δεῖ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομένῃ·* sæpe etiam suam exprimit, ut ad Smyrnæos, *πάντα ὑπομένω αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος*, et gratiam ipsam patientiæ maxime deprædicat, *ἡ πίστις ὡς περικεφαλαία, ἡ ἀγάπη ὡς δόρυ, ἡ ὑπομονὴ ὡς πανοπλία.* Ad ædificationem denique faciunt exhortationes comminationesque omnes quibus tam frequenter et crebro utitur, ad omne Christianum officium, ad omnes pietatis partes ubique impellens, ut fierent *λίθοι*

S. Polycarpi elogium.

Explicatur S. Polycarpi elogium.

Oweni concessio.

[b] In Præf. Anglice scripti Operis, Doctrina de Perseverantia Sanctorum, Oxon, 1654. fol. p. xiii. Vid. Procem. cap. v.

ναοῦ πατρὸς ἡτοιμασμένοι εἰς οἰκοδομὴν Θεοῦ πατρὸς, quemadmodum ipse ad Ephesios loquitur. Quo etiam pertinent illa quæ toties de concordia, unitate, et obedientia Episcopis et presbyterio præstanda, usque ad invidiam inculcat; quibus etiam suos ab Heterodoxis eadem opera revocat, eorumque fabulis, *quæ quæstiones præstant magis quam ædificationem Dei quæ in fide est*. Hæc de testimonio S. Polycarpi, ex quo patet quanta cum ratione asseramus illius ætate Epistolas quas defendimus exstitisse. Eusebius etiam duos generales Epistolarum characteras notat, de Traditione Apostolica, et Hæresibus ævi Ignatiani, quibus nostræ optime respondent; quod hic monendum tantum duxi, nec ulterius urgendum; quod Eusebium Epistolas nostras vidisse atque descripsisse vel ipsi Adversarii fateantur [c].

Eusebii testimonium.

Excerpta ex Ignatianis a testibus edita, Medicei codicis auctoritatem confirmant.

Nec tantum Testimonia quæ Ignatiana generatim et universe describunt Epistolis hisce apprime congruunt, sed et ea quæ particulatim a Testibus productis ex Ignatio sunt excerpta et in ipsorum libros sub ejus nomine transcripta, in Codice nostro totidem fere verbis reperiuntur; ut ex accurata collatione singulorum testimoniorum quæ attulimus cum Mediceo Codice planissime apparebit. Cum autem omnes sententiæ a Veteribus particulatim transcriptæ, antequam aliæ Epistolæ confictæ, aut hæ ipsæ interpolatæ sunt, ex nostro Codice desumptæ appareant: cumque postea nullum testimonium vel ex fictis, vel ex assumentis Catalogo nostro adhibuerimus, eosque testes tantummodo citaverimus qui antiquis, veris, et puris Epistolis utebantur; non potest non hæc Testium indeficiens successio summam Epistolis nostris fidem, quod ad externum argumentum attinet, conciliare. Illi enim ipsi, qui de germanitate septem Epistolarum ab Eusebio memoratarum dubitabant, hanc potissimum rationem afferebant, quod verba Athanasii, Theodoreti, aliorumque Veterum in iisdem, prout tunc etiam Græce sed interpolatæ exstabant, non comparerent: ut ex iis constat, quæ in Prooemio latius disseruntur. At qui Catalogum Testium a nobis confectum inspiciet, omnia Testimonia a Veteribus excerpta in Epistolis nostris, ab omni assumento liberis, iisdem fere verbis diserte contineri reperiet. Neque vero ullum de industria prætermisimus, præter unicum illud S. Hieronymi,

[c] Vid. Part. ii. c. 1. ubi fusius agit de testimonio Eusebii.

lib. iii. adversus Pelagianos, "Ignatius vir Apostolicus et martyr scribit audacter, *Elegit Dominus Apostolos qui super omnes homines peccatores erant.*" Constat enim eum in hac sententia citanda memoriam fefellisse, et Ignatium pro Barnaba posuisse; in cujus Epistola quam nunc habemus, ea verba exstant; et ex quo Origenes ante Hieronymum eadem produxerat. Posuit itaque Hieronymus Ignatium pro Barnaba, ut alibi Clemens Alexandrinus Barnabam pro Clemente. Cum igitur omnia testimonia priorum sæculorum, ex S. Ignatio particulatim excerpta, inque Libris Veterum Patrum, tanquam tot flores, sparsa; cumque post has Epistolas corruptas aliasque confictas, tot tamen etiam ex puris adducta, in his Epistolis totidem fere verbis compareant; jure ac merito easdem eidem S. Ignatio, cui illi omnes tribuerunt, ascribendas contendimus.

S. Hieronymus memoriæ lapsu, Ignatium pro Barnaba citat.

Denique hinc etiam Argumentum ad asserendas S. Ignatio has Epistolas non leve elicimus, quod nulla vetustiorum temporum ætatem præ se ferentia jam scripta exstent de quorum veris Auctoribus aut hoc aut priore sæculo ulla cum ratione dubitatum est, quin aut a Veteribus non fuerint omnino agnita, aut si forte ab aliquibus agnita sint, de iisdem tamen in Ecclesia Dei ab aliis aut dubitatum aut disputatum fuerit. S. Clementis Epistolam secundam non ejusdem Auctoris esse cum prima volunt Viri docti, licet utraque in Canonibus Apostolicis pariter probetur, et ab Epiphanio aliisque agnoscatur. At hoc primo indicavit Eusebius, dein Hieronymus et Photius. Dionysii Areopagitæ libros male tanto Viro ascriptos, et sub ejus nomine fictos jam plurimi contendunt, atque inter eos maxime Dallæus. Sed hos ipsos prius ob testimoniorum defectum rejecit cum suis Hypatius; et post eum multi etiam ob materiam Areopagitæ esse negarunt, ut ostendunt Maximus et Theodorus, qui eosdem infeliciter defendere conati sunt. Hermæ Pastorem universi hac ætate fere condemnant; idem multi Origenis ævo, ipso teste, fecerunt, ut et Tertulliani; et si verum esset, quod Latini postea tradiderunt, librum eum a Pii Pontificis fratre scriptum fuisse, esset sine controversia supposititius. Prochori libellus de vita S. Joannis haud immerito rejicitur, ut et Historia Apostolica Abdiæ Babylonii, quem post Hegesippum scripsisse observat Gerardus Vossius, addere potuit et post Ruffinum, nam verba

Scripta vetustatem præ se ferentia, si in dubium vocari possunt, probari oportet ea Veteribus quibusdam suspecta fuisse: quemadmodum S. Clementis Epist. ii. Dionysii Areopagitæ scripta quæ feruntur; S. Hermæ Pastorem; Prochorum, et Abdiæ Historiam

Hegesippi apud Abdiam ex Ruffini translatione sunt transcripta. Sed de utroque altum apud Veteres silentium. Passio S. Andreæ a Presbyteris et Diaconis Ecclesiarum Achaiæ, ut volunt, scripta adhuc controvertitur: sed tam antiqui maximeque venerandi monumenti, si verum esset, nemo Veterum meminit, neque ante finem octavi sæculi a quopiam memoratur. Reliqua etiam quæ vetustatem summam præ se ferunt scripta, et hoc vel præcedente sæculo viris doctis spuria videntur; vel alto atque diuturno Veterum silentio damnantur, vel a Veterum aliquibus diu ante nostra tempora rejecta, aut saltem in dubium vocata sunt.

Passionem S. Andreæ.

Nihil ejusmodi in Ignatiana cadit.

At de Ignatii Epistolis neutrum horum dici posse illa quæ adduximus testimonia et quæ postea dicenda sunt clare evincunt: nam alto silentio condemnari non possunt, quæ ab initio receptæ atque summopere laudatæ sunt: et an S. Ignatii revera genuinæ essent, nemo Veterum, nemo Recentiorum dubitasse se diserte dixit, nemo spurias et commentitias fuisse suspicatus est, antequam primo aliquæ Latine sunt impressæ Veteribus prorsus incognitæ, aliæ etiam Latine tantum primo, dein Græce, sed cum aliis junctæ quæ recentioribus tantum Græcis agnitæ sunt, illæque ipsæ, a Veteribus probatæ, nonnisi multis assumentis contaminatæ apparerent. Cum igitur jam tandem antiquissimæ Ignatii Epistolæ a sequioribus sint discriminatæ atque disjunctæ, ab assumentis atque corruptelis liberatæ, nitorique pristino restitutæ, simulque cumulatissimis uniuscujusque sæculi testimoniis confirmatæ, neque quisquam Veterum appareat qui de earum suppositione quicquam hariolatus sit; nulla ratio vel excogitari potest ob quam earum veneranda antiquitas et auctoritas debita in dubium sit revocanda; aut si ulla excogitari possit, ea ex ipsa Epistolarum materia elici debet, quam in sequenti Dissertatione ab omni suspicione liberabimus: hac interim justissima præsumptione contenti, tot vetustissimos doctissimosque Patres cum sequacibus in Ignatianis non errasse, qui tanto consensu in nullo alio celebri et antiquo Ecclesiastico scripto nos fefellisse hactenus deprehensi sunt.

CAP. IV.

Argumentum Adversariorum a testimoniis adversus Ignatiana expungitur. Stichometriam non esse Nicephori Patriarchæ. Et Nicephorum et Anastasium Ignatii Epistolas admisisse. Stichometriæ auctorem non condemnare Ignatii Epistolas. Defensio responsionis Hammondi. Non probari suppositionem ex nudo titulo Apocryphorum. Non ex reliquis qui cum Ignatio numerantur. De Hermæ Pastore Veteris Ecclesiæ judicium. Consensus Nicephori et Gelasii frustra obtenditur. Decretum sub Gelasii nomine editum ipsius esse non videtur. Defensio Usserii ab objectionibus Dallæi vindicatur. Responsio nostra illis Hammondi et Usserii superaddita. In Stichometria sub Ignatii nomine non Epistolas sed Διδαχὴν intelligi. De Indiculis: itemque de Didascaliis, et Constitutionibus Apostolicis brevis dissertatio.

Objectiones Dallæi.

Earundem ordo et methodus.

UT hoc externum Argumentum a Testimoniis petitum vim eam qua pollet obtineat, et illibatum conservetur, haud meliori methodo uti me posse sentio, quam si ea omnia quæ Adversarius ad ipsum labefactandum excogitavit, porro examinanda proponam. Observo autem ea ad tria capita commode reduci, et in hunc ordinem luculenter redigi posse. Primo, ille etiam Testimonia adducit, quibus suam de suppositione Epistolarum sententiam confirmet. Secundo, Testes nostros, ab Hammondo prius adductos, vetustissimos præcipue, rejicit; aut invalidum plane eorum testimonium reddere sigillatim conatur. Tertio, Argumentum a testimonio Negativum fabricatus est, qua probare nititur neminem Epistolarum quas defendimus per ducentos post Ignatii mortem annos meminisse, et inde concludit ab Ignatio non fuisse conscriptas.

1. Testimonia quibus Dallæus

Incipio a Testibus ab Adversario contra nostrorum aciem miro modo productis, vel potius subductis. Illos enim, "non

Epistolarum νοθείαν probare conatur. Auctor Stichometriæ.

tam ad constituendam sententiam, quam ad depellendam invidiam" adduxisse se fatetur: in eum scilicet finem, ut probet Salmasium et Blondellum non fuisse primos qui has Epistolas confictas putarent. "Quisquis enim Auctor Stichometriæ," quam adducit, "fuit, diu ante Salmasium et Blondellum vixit." Opponit igitur Stichometriam Hammondo, prorsus inconcinne. "Hujus vero," inquit, "Στιχομετρίας auctoritas cur non tanti apud nos esse debeat, quanti suam viri doctissimi esse cupiunt, non video." At si qua sit illius Stichometriæ auctoritas, ea non Hammondo sed Patribus opponenda fuit, ab Hammondo contra Salmasium et Blondellum productis, Polycarpo, Irenæo, Origeni, vel saltem Eusebio, Athanasio, Basilio, Chrysostomo, Hieronymo, Theodoreto, Gelasio, aliisque: non enim quæritur an Stichometriæ auctoritati præferenda sit auctoritas Hammondi, sed utri potius credendum sit, Salmasio sola Stichometria armato, an Hammondo SS. Patrum, et omnium sæculorum testimoniis stipato. Nimis igitur subdole hoc testimonium adducit Dallæus, "ad depellendam invidiam tantum, quo postea ad confirmandam sententiam suam" sæpissime utitur: et quam infirmum sit cum probe conscius esset, ita omnino proposuit, ut nescias, utrum pro argumento haberi voluerit, necne. Si titulum capitis quarti, quinti, et reliquorum inspiciamus, argumentum est primum; si caput quintum spectemus, nullum est: ibi enim primum aliud, a silentio Scriptorum Ecclesiasticorum ante Eusebium ducitur. Semper tamen postea argumentum hoc, sive primum sive nullum, maximi facit, et ubique fere inculcat. Ac revera si hoc argumentum, sive primum sive nullum, illi eripiatur, reliqua plane, quæ nos spectant, nulla erunt.

Mala fides Dallæi.

Testem unicum multiplicat Dallæus.

Audiamus igitur Adversarii Testes non sine pompa productos. "Ecce auctores habemus," inquit, "et multis ante nos sæculis denatos, et ab omni contra Hierarchiam suspicione semotos, qui omnia Ignatii scripta rotunde ac sine ulla hæsitatione ad apocrypha relegarunt in Stichometria Georgio Syncello in libro antiquissimo præfixa." Quæso te, Vir doctissime, quot auctores habes in illa Stichometria Syncello præfixa? ostendas numerum, edic nomina. An ita numeras, quemadmodum ille apud Plautum?

> "Quot erunt? Ego, et Menæchmus, et Parasitus.
> Jam isti sunt decem: nam Parasitus
> Octo hominum officio fungitur."

Stichometria, quamvis Syncello præfixam, aut nullum certum auctorem habet, aut unicum certe. An Nicephorum tuum, si modo is sit, cum Ignatio tuo Epistolico bicorporem, aut tricorporem facis? Certe in multo plures dividi oportet istum incerti laris homuncionem, ut testes nostris vel numero pares habeas. Sed "ecce auctores" hi, quotquot sunt, "omnia Ignatii scripta ad apocrypha relegarunt." Pro unico scriptore, nescio quo, Auctores nescio quot Syncello præfixos; et ubi nudum Ignatii nomen scriptum est, "omnia" ejus "scripta" legi vult Vir doctissimus.

Stichometriæ, quisquis fuerit auctor, unicus.

Ut autem majorem Stichometriæ suæ jamjam producendæ auctoritatem conciliet, gravem querelam prius instituit, quod tam "immerito viri docti de Salmasii fide dubitaverint," quem Editio Nicephori Parisina ab omni suspicione liberavit. Quinam autem sunt ex nostris partibus viri docti, qui de Salmasii fide tam immerito dubitarunt? Certe Usserius, Stichometriam, quam Georgii Syncelli et Theophanis operi præfixam in antiquissimo exemplari se invenisse narrat Cl. Salmasius, non diversam esse ab ea quam inter Petri Pithœi Opuscula Græce et Latine habemus editam, existimare se professus est. Quod non est hominis Salmasii fidem elevantis, sed potius confirmantis, et sua conjectura suffulcientis, quam non minus quam Salmasii fidem Editio Parisina postea confirmavit. Hammondus etiam de auctoritate Stichometriæ nullam sibi cum Salmasio litem fore professus est, illamque a Walone laudatum ab Indiculo a Pithœo edito non procul abesse "recte colligi," vel ex titulo Georgii asseruit. Non igitur de fide Salmasii Hammondus magis quam Usserius dubitavit: *ἀδέσποτον Στιχομετρίαν* eam vocat meritissime, quia ipsam ita Salmasius produxerat, neque ei ullum Auctorem assignaverat. Produxerat eam ex MS° Codice, tanquam sibi soli viso, nulla Auctoris Stichometriæ mentione facta; de "tenebris" igitur conqueritur Hammondus haud immerito; vix enim credibile fuit, voluisse quenquam Stichometriam in MSS. latitantem, et incerti tituli, testem citare, cum eadem in maxima luce, et sub speciosissimo titulo, non tantum Auctoris, sed etiam Interpretis poneretur. Ediderat enim eam Græce ad Eusebii sui calcem Josephus Scaliger, Chronologiæ Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani suffixam: ediderat eandem sub ipsius Nicephori nomine ex Veteri Codice Carpensi Petrus

Quid sit ista Stichometria.

Pithœus, cum Anastasii Nicephoro supparis Latina Interpretatione, quam nos postea inter Criticos Sacros edendam curavimus. Monuerat Joannes Seldenus libro de Successione in Pontificatum Ebræorum Nicephori Chronographiam MS. exstare in Bibliotheca Londinensi Collegii Sionensis, cui hanc etiam Stichometriam suffixam esse testamur. Non potuit itaque non mirari Hammondus, si hæc tam publice nota ex "nescio qua officina" produceret Salmasius.

Interim de Stichometriæ auctoritate litem non movit Salmasio Vir doctus: suspicionem tantum parenthesi inseruit; quæ quidem post splendidam illam Editionem Parisinam hæret altius: et consultius omnino fecisset Dallæus, si eam nunquam nominasset, aut saltem in ea triumphare adeo visus non fuisset. Ita enim loquitur: "Viri docti Στιχομετρίαν ἀδέσποτον vocant. Editio Nicephoro vindicat, Amplissimo Viro, primæ in Oriente sedis antistiti, scriptori gravissimo atque eloquentissimo, et liberalissimis Photii laudibus ornato. Hujus enim ipsius Nicephori est illa Στιχομετρία, non alterius cujusquam recentioris: idque solide et fuse demonstrat eruditissimus Goar; quem adeat, si quis adhuc dubitet." Non jam de Salmasii, sed Dallæi fide quæritur. Quid enim? an eruditissimus Goar hoc "solide demonstrat?" neutiquam: an "fuse?" nequaquam: an omnino "demonstrat?" nullo modo: an id nude dicit, aut affirmat? minime gentium. Imo vero id dicit quod est Dallæi Assertioni plane contrarium: ad prima enim verba Στιχομετρίας hæc diserte annotat, "Canonicus Sacrorum Librorum Laterculus, ad Chronographiam nihil spectans, Librarii πάρεργον judicatur." Teste igitur eruditissimo Goar, Stichometria a Salmasio producta, Hammondo objecta, a Dallæo defensa, non est Nicephori Patriarchæ opus, sed Librarii πάρεργον. Fidem igitur in Dallæo requirimus, Salmasii non tantum fidem sed et modestiam laudamus, qui Stichometriam ἀδέσποτον tradidit, Nicephori nomen non apposuit, ad Scaligeri et Pithœi editiones nos non ablegavit, quod eam Nicephoro minime tribuendam putaret.

Mala fides Dallæi.

Nicephorus non fuit auctor Stichometriæ.

Anastasius Bibliothecarius nihil dixit de Stichometria.

Sed post "eruditissimi Goar" infelix testimonium, "En tibi," inquit, "majorem omni exceptione testem Anastasium Bibliothecarium, hominem noni sæculi, Nicephori supparem. Is enim in Præfatione Historiæ Ecclesiasticæ, *Huic sane,*" inquit, "*Operi ratum duxi B. Nicephori Constantinopolitani*

Episcopi Chronographiam præponere." Quæritur de Stichometria, respondet Dallæus de Chronographia, ad quam illa nullo modo spectat. "Hujus autem Chronographiæ pars ultima est," inquit, "illa a nobis laudata Stichometria, eamque Editio Anastasii exhibet in calce Historiæ." At quomodo, quæso, Stichometriæ pars est Chronographiæ, quæ ab ea toto cœlo distat? Assuta est illi quidem in Codicibus Græcis, sed non magis ipsa pars est Chronographiæ, quam Chronographia pars est Stichometriæ. Apud Anastasium autem ne quidem Chronographiæ est adjuncta, sed in calce Historiæ Anastasianæ, Patriarcharum Indiculo subjuncta. Anastasius de Nicephori Chronologia loquitur, quam Operi suo proposuisse, (vel præposuisse) se dixit. Quid hoc ad Stichometriam, quam Operi suo non præposuit Anastasius, quam in calce Editio exhibet? Ideo Chronographiam præposuisse se dixit Anastasius, ut Joannes Diaconus, qui Ecclesiasticam Historiam scripturus erat, *ex ea posset aliquantula carpere;* quid autem confert Stichometria ad Ecclesiasticam Historiam? Scripsisse igitur Nicephorum Stichometriam Anastasius testis non est.

Rei hujus veritas satis innotescit ex ipsa Farragine quæ Georgio Syncello subjuncta est, et ex quinque partibus distinctis constat, Chronologia brevi, Genealogia, Indiculo Regum et Sacerdotum, Indiculo Patriarcharum, et Stichometria. Anastasius tantum Chronographiam brevem ab Adamo ad Theophilum Nicephoro tribuit: Genealogiam huic quidem subjungit, sed Nicephori esse non affirmat; eamque duo MSS. vetustissimi Græci Oxoniensis atque Londinensis non agnoscunt. Indiculum Regum et Sacerdotum Anastasius cum sequentibus post Historiam suam sine nomine Nicephori posuit, quem MS. Oxoniensis non habet; Stichometriam denique Indiculo Patriarcharum, nulla Nicephori mentione facta, subjungit; eamque Stichometriam MS. Oxoniensis non agnoscit. In tota igitur hac Farragine nihil unquam a quopiam Nicephoro tributum est, præter Chronologiam ab Adamo ad Theophilum: de qua tamen adhuc haud immerito dubitari potest, quicquid Goar, quem doctissimum appellat Dallæus, dixerit.

Nicephorus Patriarcha nihil

Ad rem ipsam quod attinet, asserimus neque Nicephorum Patriarcham, neque Anastasium Bibliothecarium, ne Sticho-

dicit, unde colligi possit eum supposititias credidisse Epistolas Ignatii.

metriæ quidem Auctorem, quisquis est, unquam tradidisse Epistolas Ignatii, quas nos defendimus, fuisse supposititias. Nicephori effatum est in Epistola ad Leonem Papam Romanum de receptis SS. Patrum Operibus; Πάντων τῶν ἐκκρίτων καὶ μακαρίων πατέρων τά τε δόγματα καὶ πονήματα ἀσπάζομαι, ὡς διδασκαλίαν ἀνεπίληπτον καὶ σωτηρίας θεμέλιον· καὶ οὓς ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία προσίεται ἀποδέχομαι, καὶ οὓς ἀποτρέπεται ἀποστρέφομαι. *Omnium electorum beatorumque Patrum dogmata et opuscula, ut quæ ab omni reprehensione alienam doctrinam salutisque fundamentum contineant, amplector; et quoscunque Ecclesia Catholica recipit, recipio, quoscunque illa aversatur, rejicio*[a]. At Ignatium inter ἐκκρίτους καὶ μακαρίους πατέρας numeratum, et Epistolas ejus, tanquam Opuscula irreprehensibilem doctrinam continentia, ab Ecclesia Catholica per aliquot ante Nicephorum sæcula receptas fuisse, jam ante ostendimus. S. Ignatii igitur Epistolas recepit et amplexus est Nicephorus. Præterea, Nicephorum scimus Dionysiana pro veris Areopagitæ Operibus habuisse, ex Disputatione cum Leone Armeno; idem sensisse certum est Anastasium ex ipsius Præfatione ad Dionysiana. At Dionysius S. Ignatii Epistolam tam diserte laudat, ut, qui verum Dionysium fuisse sensit, aliter de Ignatio sentire non potuerit; neque quenquam novimus qui Areopagitam defendit, quin idem, licet ad angustias redactus, etiam S. Ignatium admiserit.

Auctor Stichometriæ, quisquis est, nihil loquitur ex sententia Dallæi.

Auctorem etiam Stichometriæ, quisquis est, negamus S. Ignatii Epistolas quas defendimus supposititias pronunciasse. Ejus quidem verba hæc sunt, prout in Editione Parisina exhibentur.

Καὶ ὅσα τῆς νέας εἰσὶν Ἀπόκρυφα.

Περίοδος Πέτρου στίχων ͵βψν.
Περίοδος Ἰωάννου στίχων ͵γχ.
Περίοδος Θωμᾶ στίχων ͵αχ.
Εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν στίχων ͵ατ·
Διδαχὴ Ἀποστόλων στίχων σ.
Κλήμεντος λβ στίχων ͵βχ.
Ἰγνατίου, Πολυκάρπου, Ποιμένος καὶ Ἑρμᾶ.

[a] Concil. tom. vii.

Quæ ad calcem Anastasii Historiæ ita Latine redduntur.

Et quæ Novi sunt Apocryphæ.

Itinerarium Petri, versus 2800 [b]
Itinerarium Joannis, versus 3000
Itinerarium Thomæ, versus 1600
Evangelium secundum Thomam, versus 1300
Doctrina Apostolorum, versus 200
Clementis, versus 2600
Ignatii et Polycarpi.

Ex his nego ullo modo probari posse Epistolas S. Ignatii Eusebio visas ab Auctore Stichometriæ pro supposititiis habitas fuisse. Nudum enim hic Ignatii nomen ponitur, neque vel de Epistolis, vel de suppositione quicquam affirmatur. Ut autem id quod volunt probent Adversarii, necesse est ut in hunc modum disputent. Quicquid ab Auctore Stichometriæ ad Apocrypha refertur id ipsius sententia est supposititium: Epistolæ Ignatii ab Auctore Stichometriæ ad Apocrypha referuntur: Epistolæ igitur Ignatii sunt ex sententia Auctoris Stichometriæ supposititiæ. Hujus Syllogismi Hammondo nostro majorem propositionem negare, Usserio de minori visum est distinguere. Ego neutram ulla ratione probari posse contendo, et utramque pariter negandam censeo; ut ne vel umbra argumenti relinquatur.

Apocrypha a spuriis distinguenda:

Primo enim rectissime Hammondus noster hæc Salmasio reposuit. "Non ita vocis istius, Ἀπόκρυφα, significatio accipienda est, ut statim spurium aut κίβδηλον aut ψευδεπίγραφον, sequioris ævi figmentum sit, quicquid ubivis inter Apocrypha repositum inveniatur." Nihil hoc effato verius est. Fatetur Dallæus, "non esse eam hujus nominis ex etymi sui ratione vim;" vult tamen "ex usu Ecclesiastico, ut qui liber Apocryphus dicitur is fere aliquo istorum vitiorum laboret." Fere, inquit, hoc est aliquando, vel plerumque; quod nec Hammondo contradicit, nec quicquam probat.

quod invitus fatetur etiam Dallæus.

Affirmat Apocrypha "opponi apud veteres scriptores libris et divinis et Ecclesiasticis, hoc est, omnibus libris apud Ecclesiam notis et probatis," apud aliquos scilicet et aliquan-

[b] Numeri non respondent Græcis. Ita vero in ed. Paris. 1649. p. 190. Plura vide in J. A. Fabricii Nott. ad Cod. Apocryph. Novi Test. p. 143, 144.

do: (neminem enim nominat præter Tertullianum atque Gelasium:) quod omnino nihil probat. Quæritur an semper ex usu Ecclesiastico ita sumatur, ut opponatur omnibus libris ab Ecclesia quoquo modo receptis? Quæritur an quoties aliquod scriptum dicitur Veteris vel Novi Testamenti Apocryphum, id statim omnibus Ecclesiasticis opponatur, et a tota Ecclesia pro spurio et hæretico rejiciatur? Auctor Stichometriæ ita loquitur. *Hæ sunt divinæ Scripturæ quæ recipiuntur ab Ecclesia et canonizantur. Et quæ sunt Apocrypha, Veteris Testamenti. Et quæ novi sunt Apocrypha.* Hic nulla mentio librorum Ecclesiasticorum, puta Cypriani, Basilii, Chrysostomi, a quorum consortio Ignatius, et Polycarpus ablegarentur; sed Veteris tantum et Novi Testamenti, ut a Scripturæ Canone rejicerentur. Ut S. Hieronymus Epistola 106. "Hic Prologus Scripturarum, quasi galeatum principium omnibus libris quos de Hebræo vertimus in Latinum convenire potest; ut scire valeamus quicquid extra hos est inter Apocrypha esse ponendum [c]." Qui etiam eodem modo loqui censendus in Catalogo. "Barnabas unam ad ædificationem Ecclesiæ pertinentem Epistolam composuit, quæ inter Apocryphas scripturas legitur." Barnabæ enim Epistolam fuisse tradit; non ipsi suppositam, aut spuriam; ad ædificationem Ecclesiæ pertinuisse asserit; non itaque hæreticam putavit; lectam tamen inter Apocryphas scripturas docet, nec ab Ecclesia repudiatam innuit. Idem in Epistola 110 [d]. "Exigitis enim ut librum Chaldæo sermone conscriptum ad Latinum stylum traham, librum utique Tobiæ, quem Hebræi de Catalogo divinarum Scripturarum secantes his quæ Hagiographa (*lege* Apocrypha) memorant manciparunt." Emendationem hanc cum multa alia, tum verba sequentia satis confirmant. "Arguunt enim nos Hebræorum studia, et imputant nobis contra suum canonem Latinis auribus ista transferre." Et rursus. Epistola 111 [e]. "Apud Hebræos liber Judith inter Hagiographa (*lege iterum* Apocrypha) legitur, cujus auctoritas ad roboranda illa quæ in contentionem veniunt minus idonea judicatur. Chaldæo tamen sermone conscriptus inter historias computatur." Quare ex voce nuda *Apocrypha*, nihil aliud recte infertur, ubi de

Vox, Apocrypha, quomodo intelligenda.

[c] Præfat. in Sam. et Mal. tom. ix. 458. ed. Vallars.

[d] Ibid. tom. x. 2.

[e] Ibid. p. 22.

libris Canonicis agitur, quam scriptum aliquod esse a Canone S. Scripturæ removendum. Extra igitur Canonem Novi Testamenti certissime ponitur Ignatius; neque quicquam aliud ex vi verborum Stichometriæ per necessariam consequentiam colligi potest.

Decretum editum sub nomine Gelasii.

Quare quod ex Gelasii Decreto arripit Dallæus plane est *ἀπροσδιόνυσον*. Ille enim Utriusque Testamenti Canonem tradit, nullis omnino Apocryphis additis; imo Veteris Testamenti Apocryphis nonnullis in Canonem receptis, aliis cum Apocryphis Novi in ultimum caput rejectis, et inter Hæretica scripta positis. Unde duo facta sunt, primum, ut Apocrypha melioris notæ ad Vetus Testamentum pertinentia sine ulla distinctione pro Canonicis haberentur (quæ labes adhuc Canoni Romano adhærescit); secundum, ut reliqua Veteris et omnia Novi Testamenti Apocrypha cum scriptis Hæreticis, fictitiis atque damnatis, contra Veterum Patrum sententiam confunderentur. Iniquissime igitur postulatur ut ex hoc Decreto sub nomine Gelasii edito Stichometriam interpretemur: cum in Stichometria, *Novi Testamenti Apocrypha* dicantur, in Decreto tantum *Apocrypha* sine ulla restrictione; in illa post scriptores Canonicos, in hoc post omnes Catholicos; in illa Canonicis, in hoc omnibus scriptoribus ab Ecclesia probatis opponantur.

Apocrypha variis modis distinguuntur.

Quod autem ex nudo titulo frustra probare conatus est Salmasius, id ex natura librorum qui simul cum Ignatio inter Apocryphos numerantur præstare voluit Dallæus. Ita enim videtur disputare. Omnes libri qui ab Auctore Stichometriæ inter Apocryphos numerantur, ab eo tanquam hæretici aut ficti a publica Ecclesiæ luce removentur: Ergo et Epistolæ Ignatii. Sed respondeo primo, nullam esse necessitatem consequentiæ. Non enim leve semper discrimen habitum est inter eos libros qui Apocryphi dicebantur. Et quamvis "una eademque uno eodemque nomine, sive elogio, de omnibus lata sit sententia," nihil tamen unum atque idem de omnibus asseritur, nisi quod omnes a sacro Canone removentur. Fieri itaque potuit ut unus aliquis reliquis melior fuerit, quamvis inter θεοπνεύστους numeratus non sit. Respondeo secundo, probari nullo modo posse Auctorem Stichometriæ reliquos omnes pro hæreticis aut fictis habuisse, et a publica Ecclesiæ luce removere voluisse. Nam primo, "Nicephorus," inquit,

"Epistolam Polycarpi inter Apocrypha nullius apud se pretii censet." Inter Apocrypha quidem numerat, sed cujus pretii apud se fuerit nullo modo indicat. At nemo unquam Polycarpi Epistolam aut pro hæretica aut pro ficta habuisse deprehenditur; Nicephorus itaque Dallæi sine ullo fundamento pro tali habuisse dicitur; et iniquissime accusatur, ac si voluerit eam Epistolam, quæ tam diu in Asiæ conventu lecta fuerat, a publica omnium Ecclesiarum luce removere. Secundo, Διδαχὴ ἀποστόλων, versuum 200, inter Apocrypha numeratur. An igitur eam tanquam pessimæ notæ scriptum, ab Ecclesia penitus eliminandam censuit Stichometriæ Auctor? Quodnam hujus censuræ indicium, quæ ratio excogitari potest? Ab illis quæ ab Hæreticis conficta sunt, separat hoc Opus Eusebius. Magnus Athanasius in Epistola ἑορταστικῇ numerat inter eos libros quos SS. Patres prælegi voluerunt Catechumenis, ut inde pietatis rationem cognoscerent [f].

Liber, qui vocatur Διδαχὴ Ἀποστόλων.

Tertio, quænam fuerint illa Clementina, quæ in hoc Indiculo memorantur non docet Dallæus: vocat quidem *Libros Clementis* xxxii. Sed quinam fuerint Libri 32 qui Clementi, præter eos qui in Indiculo superius memorantur, attribui solerent, ne fando quisquam adhuc audivit. Quid igitur si pro Λ B legamus A B, (Λ enim et A sæpe in MSS. confunduntur) et duas Clementis Epistolas intelligamus [g]? tunc enim et versus 2600 illis satis bene quadrabunt, (nam utramque simul sumptam cum jam integræ essent, æquasse Evangelium secundum Lucam, cui totidem plane versus ascribuntur, quivis concedet) et genuinum Clementis Opus Ignatianis adjunctum habebimus, quod ea pariter a suppositionis crimine liberabit. Quinto [h], quod Hermas cum Ignatianis nominetur, negari non posse volunt, quin "Nicephorus eadem habuerit pro falsis, adeoque fictis et spuriis." Imo vero hoc negari idque jure optimo potest, si vetustissimorum doctissimorumque in Ecclesia Scriptorum sententiæ animadvertantur, quos secutum fuisse Auctorem Stichometriæ par est credere.

Qui sint 'Libri Clementis xxxii.' in Stichometria. (Conjectura Pearsoni.)

Hermas.

Quæ fuerit S. Irenæi de Hermæ libro sententia, ab Eusebio observatum est, Hist. Eccles. l. v. c. 8. οὐ μόνον δὲ οἶδεν ἀλλὰ

S. Irenæi de Hermæ libro sententia.

[f] Euseb. H. E. iii. 25. Athanas. Epist. Festal. sub fin.

[g] Huic emendationi supersedere videtur, alia mox substituta propius ad fin cap.

[h] An legendum, "Quarto?"

καὶ ἀποδέχεται τὴν τοῦ Ποιμένος γραφὴν, λέγων, Καλῶς οὖν εἶπεν ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, Πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστιν ὁ Θεὸς ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ καταρτίσας, καὶ τὰ ἑξῆς. *Non tantum novit (Irenæus) sed et recipit Pastoris scripturam dicens,* (lib. iv. c. 37. secundum Interpretem Veterem) *Bene ergo scriptura dicit, Primo omnium crede quoniam unus est Deus qui omnia constituit et consummavit, et fecit ex eo quod non erat ut essent omnia, omnium capax, et qui a nemine capiatur.* Quæ verba exstant Hermæ l. ii. Mandato 1. toties tum a Catholicis tum ab Hæreticis citata. Clemens Alexandrinus Irenæo σύνχρονος, Hermæ frequentius, quam cujuspiam scriptoris Ecclesiastici auctoritate utitur, eumque sæpius explicat et interpretatur. Sententiam ejus de Libro ipso vel ex his locis colligere possumus. Stromat. l. i. Θείως τοίνυν ἡ δύναμις ἡ τῷ Ἑρμᾷ κατὰ ἀποκάλυψιν λαλοῦσα. Τὰ ὁράματα, φησὶ, καὶ τὰ ἀποκαλύμματα. *Divine ergo potestas illa quæ Hermæ loquitur in revelatione, Visiones, inquit, et revelationes,* &c. l. vi. Καὶ καλῶς εἴρηται τῷ Ποιμένι, Κατέβησαν οὖν μετ' αὐτῶν (ita legendum) εἰς τὸ ὕδωρ. *Et præclare dictum est a Pastore, Descenderunt ergo cum eis* (non *eorum,* ut male Interpres) *in aquam.* Origenes, Clementis discipulus, Hermæ testimonio creberrime utitur, et tum suum tum aliorum judicium de Libris ejus sæpe exprimit. Auctorem agnoscit Hermam illum, cujus in Epistola ad Romanos mentio fit, et Opus ipsum in Commentariis ad eum locum magnopere laudat. *Puto tamen,* inquit, *quod Hermas iste sit scriptor libelli illius qui Pastor appellatur. Quæ scriptura valde mihi utilis videtur, et, ut puto, divinitus inspirata.* Homil. in Lucam 35. *Legimus (si tamen cui placet hujusmodi scripturam recipere) justitiæ et iniquitatis angelos super Abrahæ salute et interitu disceptantes; dum utræque turmæ suo eum volunt cœtui vindicare. Quod si cui displicet, transeat ad volumen quod titulo Pastoris scribitur, et inveniet cunctis hominibus duos adesse angelos.* Tomo xiv. § 21. in Matthæum, Εἰ δὲ χρὴ τολμήσαντα καὶ ἀπό τινος φερομένης μὲν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γραφῆς, οὐ παρὰ πᾶσι δὲ ὁμολογουμένης εἶναι θείας, τὸ τοιοῦτο παραμυθήσασθαι, ληφθείη ἂν τὸ ἀπὸ τοῦ Ποιμένος. *Sin audendum sit istud emollire ex quadam scriptura, quæ in Ecclesia circumfertur, sed non ab omnibus pro divina habetur, adhibeatur illud ex Libro Pastoris.* Περὶ Ἀρχῶν, lib. iv, Διὰ τουτο

S. Clementis Alex. de eodem;

et Origenis;

ἡμεῖς καὶ τὸ ἐν τῷ ὑπό τινων καταφρονουμένῳ βιβλίῳ, τῷ Ποιμένι, περὶ τοῦ προστάσσεσθαι τὸν Ἑρμᾶν δύο γράψαι βιβλία, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὸν ἀναγγέλλειν τοῖς πρεσβυτέροις τῆς Ἐκκλησίας ἃ μεμάθηκεν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, οὕτω διηγούμεθα. *Propterea nos illud in Pastore, Libro, qui ab aliquibus contemnitur, de dato Hermæ præcepto, ut duos libros scriberet, ipseque postea senioribus Ecclesiæ annunciaret quæ a Spiritu didicerat, ita interpretamur.* Homilia viii. in Numeros, *Quod autem dies peccati in annum pœnæ reputetur, non solum in hoc Libro, in quo nihil omnino est quod dubitari possit, ostenditur; sed et in Libello Pastoris, si cui tamen scriptura illa recipienda videtur, similia designantur.* Eusebius Hist. Eccles. l. iii. c. 3. Ἐπεὶ δὲ ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος ἐν ταῖς ἐπὶ τέλει προσρήσεσι τῆς πρὸς Ῥωμαίους μνήμην πεποίηται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Ἑρμᾶ, οὗ φασιν ὑπάρχειν τὸ τοῦ Ποιμένος βιβλίον· ἰστέον ὡς καὶ τοῦτο πρὸς μέν τινων ἀντιλέλεκται, δι' οὓς οὐκ ἂν ἐν ὁμολογουμένοις τεθείη· ὑφ' ἑτέρων δὲ ἀναγκαιότατον οἷς μάλιστα δεῖ στοιχειώσεως εἰσαγωγικῆς κέκριται· ὅθεν ἤδη καὶ ἐν Ἐκκλησίαις ἴσμεν αὐτὸ δεδημοσιευμένον, καὶ τῶν παλαιοτάτων δὲ συγγραφέων κεχρημένους τινὰς αὐτῷ κατείληφα. *Quoniam vero idem Apostolus in salutationibus ad finem Epistolæ ad Romanos inter alios mentionem fecit Hermæ, cujus esse aiunt Librum Pastoris; sciendum est etiam huic a quibusdam contradici, propter quos inter receptæ auctoritatis Libros poni non potest. Ab aliis vero maxime necessarius judicatur, iis præsertim qui elementaria institutione indigent. Unde etiam in Ecclesiis eum publicatum scimus; et ipse quosdam ex vetustissimis scriptoribus ipsius testimonio usos esse deprehendi.*

et Athanasii.

S. Athanasius, Eusebio synchronus, in Epistola ἑορταστικῇ, cum libros S. Scripturæ Canonicos recitasset, monuit esse καὶ ἕτερα βιβλία τούτων ἔξωθεν, οὐ κανονιζόμενα μὲν, τετυπωμένα δὲ παρὰ τῶν πατέρων ἀναγινώσκεσθαι τοῖς ἄρτι προσερχομένοις καὶ βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον· σοφία Σολομῶντος, καὶ σοφία Σιρὰχ, καὶ Ἐσθὴρ, καὶ Ἰουδὶθ, καὶ Τοβίας, καὶ διδαχὴ καλουμένη τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὁ Ποιμήν· *etiam alios libros extra hos, non canone quidem probatos, sed Patrum auctoritate illis qui pietatis elementis imbuendi essent propositos, quales sunt, Sapientia Solomonis, Sapientia Sirach, Esther, Judith, Tobias, Doctrina Apostolorum, et Pastor.* Hæc quidem tunc Ecclesiæ sententia; quid autem

de Pastore judicavit aliunde patet. Nam et Epistola de Nicæna Synodo verbis Hermæ ipse utitur, et lib. de Incarnatione Verbi probat omnia ex nihilo facta per Verbum, ᾗ φησι διὰ μὲν Μωσέως, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· διὰ δὲ τῆς ἀφελιμωτάτης βίβλου τοῦ Ποιμένος, Πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἷς ἐστιν ὁ Θεὸς ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ καταρτίσας καὶ ποιήσας ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι. *Quatenus loquitur per Mosen quidem, In principio fecit Deus cœlum et terram: per utilissimum autem Pastoris librum, Primum omnium crede unum esse Deum, qui condidit omnia et absolvit, fecitque ut ex non ente essent.* Quem Hermæ locum ante ad eandem rem demonstrandam produxerat Origenes tom. i. in Joannem. Et cum eundem etiam producerent Ariani, Athanasius Epistola pro Nicæna Synodo, Ἐν δὲ τῷ Ποιμένι γέγραπται, ἐπειδὰν καὶ τοῦτο, καίτοι μὴ ὂν ἐκ τοῦ κανόνος, προφέρουσι, πρῶτον πάντων πίστευσον. *In Pastore quoque scriptum habetur, (quoniam et hoc, quamvis ex Canone non sit, allegant) Primum omnium crede, &c.*

Didymi Alex.

Quid Didymus Athanasio synchronus de Herma senserit, quamvis ejus omnia fere Opera perierint, colligere licet ex Catena in Jobum, ubi ait, Ὁ ἀσεβὴς οὖν ἅπασαν τὴν διαγωγὴν ἐν οἴκῳ κακίας ἔχει διαλελυμένος, κατὰ τοὺς ἔξω τῆς οἰκοδομῆς λίθους, οἳ οὐχ ἁρμόζουσι τῇ οἰκοδομῇ τοῦ πύργου, κατὰ τὸν Ποιμένα. *Tota igitur impii conversatio in domo pravitatis est, cum sit dissolutus non aliter quam lapides extra ædificium, qui ædificandæ turri plane inepti sunt, juxta Pastorem.* Ruffinus Didymi discipulus, qui in Ecclesia Græca plurimum versatus est, Expositione in Symbolum Apostolorum[1], cum Canonem S. Scripturæ prius tradidisset, addit, "Sciendum tamen est, quod et alii libri sunt, qui non Canonici, sed Ecclesiastici a majoribus appellati sunt, ut est Sapientia Solomonis, et alia Sapientia quæ dicitur filii Sirach. Ejusdem ordinis est libellus Tobiæ et Judith, et Machabæorum libri. In novo vero Testamento libellus qui dicitur Pastoris, sive Hermatis, qui appellatur duæ viæ, vel judicium secundum Petrum: quæ omnia legi quidem in Ecclesiis voluerunt, non tamen proferri ad auctoritatem ex his fidei confirmandam."

et Ruffini.

S. Hieronymus, qui inter Græcos consenuit, in Catalogo hæc

Hieronymi,

[1] In Append. S. Cypriani ed. Fell. p. 26

habet. "Herman, cujus Apostolus Paulus ad Romanos scribens meminit, asserunt auctorem esse libri, qui appellatur Pastor, et apud quasdam Græciæ Ecclesias etiam publice legitur. Revera utilis liber; multique de eo scriptorum veterum usurpaverunt testimonia; sed apud Latinos pene ignotus est." Idem Epistola cvi. sive Prologo galeato. "Igitur Sapientia quæ vulgo Solomonis inscribitur, et Jesu filii Sirach liber, et Judith et Tobias et Pastor non sunt in Canone." Joannes Cassianus, S. Chrysostomi discipulus, Collat. viii. cap. 17. "Jam quod unicuique nostrum duo cohæreant Angeli, id est, bonus et malus, scriptura testatur. De bonis quidem Salvator, &c. de utrisque vero liber Pastoris plenissime docet." Et Collat. xiii. cap. 12. "Adjacere autem homini in quamlibet partem arbitrii libertatem etiam liber ille qui dicitur Pastoris apertissime docet." Maximus in Scholiis ad Dionysii librum de divinis nominibus, cap. 4. Τελεσιουργίαν δὲ ἀγγέλων λέγει ὡς ἐπὶ τοῦ Δανιὴλ καὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑρμηνεύσαντος αὐτῷ, καὶ περὶ τοῦ ποιμένος τὸν Ἑρμᾶν τελειώσαντος, ὡς ἐκεῖ ἀνέγνωμεν ἐν τῷ Ποιμένι. *Porro perfectionis efficientiam Angelorum vocat, ut de Daniele et Angelo ipsi interpretante, et de pastore Herman perficiente, ut ibi legimus in Pastore.* Et paulo post; Καὶ ὅτι διὰ τῶν ἀγγέλων αἱ ψυχαὶ χειραγωγοῦνται αἱ ζωὴν ἀγγελικὴν ἐπιτηδεύουσαι, οὕτω ἐν τῷ Ποιμένι ἀνέγνωμεν. *Et quod animæ vitam angelicam instituentes ab Angelis manuducuntur, ita in Pastore legimus.*

Cassiani,

et Maximi Scholiastæ in Dion. Areop.

Argumentum ex testimoniis præcedentibus collectum.

Cum hæc fuerit tam antiqua, tam constans eorum qui in Græca Ecclesia floruerunt de libro Pastoris sententia; cum auctorem prodant Hermam a S. Paulo nominatum, cum librum ipsum in aliquibus Ecclesiis publice lectum, ad institutionem Catechumenorum a Patribus commendatum memorent, cum ipsi aut sacrum et divinum aut certe utilissimum librum esse pronuncient, et ideo tantum in Canone non ponendum, quod de eo aliqui dubitarunt, an credibile est Nicephorum aut alium quemvis Ecclesiæ Græcæ alumnum, eundem ut falsum et fictum, ut pessimæ notæ apocryphum jugulare, et ab omni Ecclesiæ luce removere voluisse? Et tamen Dallæus pro certo habet Nicephorum suum, his omnibus prætermissis sive damnatis, sententiam Tertulliani atque Gelasii secutum esse.

Tertullianus aliquando Catholicus, aliquando Hæreticus: et alia Catholici, alia Hæretici de Pastore sententia fuit. Librum de Oratione adhuc Catholicus scripsit, in quo dum ritus quosdam in Oratione usurpatos, tanquam affectatos et coactos, et curiosi potius quam rationalis officii perstringit, hæc habet. "Item quod adsignata oratione assidendi mos est quibusdam, non perspicio rationem; nisi si Hermas ille, cujus scriptura fere Pastor inscribitur, transacta oratione non super lectum assedisset, verum aliud quid fecisset, id quoque ad observationem vindicaremus. Utique non. Simpliciter enim et nunc positum est, *Cum adorassem, et assedissem super lectum*, ad ordinem narrationis, non ad instar disciplinæ. Alioquin nusquam erit adorandum nisi ubi fuerit lectus. Imo contra scripturam fecerit, si quis in cathedra aut subsellio sederit." cap. 16. Nempe ritus quidam a Christianis quibusdam Tertullianei ævi observatus, statim finita oratione sedendi; quem ille tanquam superstitiosum, irreligiosum, et gentili ritui affinem reprehendit. Ritum autem ipsum ex loco quodam Pastoris male intellecto ortum esse putat. Quod clare ostendit quanto tum in pretio Liber ille Hermæ fuit, ut ex eo ritus in Ecclesiæ disciplinam transfunderetur. Ipse autem, ut solet, acute respondens, non rejicit Libri auctoritatem, sed admittit; et verba ejus ita interpretatur, ut ostendat tantum ordinem narrationis observandum esse, nec ullam inde disciplinæ rationem erui posse. Ita Tertullianus adhuc Catholicus, ut observavit S. Hilarius in Matthæum Canone v. "Quanquam et Tertullianus hinc (de Oratione) volumen aptissimum scripserit, sed consequens error hominis detraxit scriptis probabilibus auctoritatem." Sed in Libro de Pudicitia, ubi purus putus Montanista est, contraque Catholicos tanquam Psychicos disputat, et illa quæ ipse libro de Pœnitentia ante docuerat damnat, aliter quidem loquitur. c. 10. "Sed cederem tibi, si scriptura Pastoris, quæ sola mœchos amat, divino instrumento meruisset incidi; si non ab omni concilio Ecclesiarum, etiam vestrarum, inter apocrypha et falsa judicaretur, adultera et ipsa, et inde patrona sociorum, a qua et alias initiaris." In his Tertulliani ampullis jam Catholicorum omnium hostis facti, et Hermam pro doctrina Catholica accusantis, fortasse nihil aliud contineri putandum est, quam Pastorem Hermæ non fuisse ex judicio Ecclesiæ Librum

Tertullianus sibi parum constat de Herma;

aliter enim adhuc Catholicus,

aliter factus Montanista, scripsit.

Canonicum, sed potius inter Apocryphos, id est, non Canonicos numeratum; ut Eusebius *ἐν τοῖς νόθοις* posuit Pastorem, quem ipse utilissimum librum pronunciavit, et Barnabæ Epistolam, et Joannis Apocalypsin, quos tamen agnoscit libros a plerisque Ecclesiasticis agnitos, qui Apocryphos pessimæ notæ *οὐδὲ ἐν νόθοις* ponendos voluit, Hist. lib. iii. c. 2. Et ipse Tertullianus ita videtur seipsum explicare; nam statim addit. "At ego ejus Pastoris scripturas haurio, qui non potest frangi," hoc est, vere Canonicas. Nec non eodem libro, c. 20. "Et utique receptior apud Ecclesias Epistola Barnabæ apocrypho Pastore mœchorum;" Epistola autem Barnabæ Tertulliano alia non est quam illa S. Pauli ad Hebræos. Quod si aliquid aliud intellexit, et per *falsam* et *adulteram* scripturam, Hermæ librum tanquam pessimæ notæ Apocryphum ab omnibus Ecclesiis fuisse eliminatum voluerit, non magis id verum est, quam cum eam solam mœchos amare ait; et contrarium plane demonstrant Irenæi, Clementis et Origenis testimonia. Nullo igitur modo credendum est Auctorem Stichometriæ a recepta Græcorum Patrum sententia recessisse, et auctoritate Tertulliani Hæretici permotum Hermæ Pastorem pro pessimæ notæ Apocrypho haberi voluisse.

Revertitur ad Gelasium.

Ad Gelasium autem quod attinet, cum Dallæus "utriusque Censoris Romani et Constantinopolitani, et quidem utriusque summam in Ecclesia dignitatem suo sæculo gerentis, concordem planeque ejusdem generis censuram" fuisse tradat, suave omnino somnium est. Quis enim credat Auctorem Stichometriæ Græcos Patres in judicio de Herma deseruisse, ut Gelasio consentiret; eorundemque sententiam de Ignatio postposuisse ut Gelasio contradiceret? Vult enim Adversarius Nicephorum suum Epistolas Ignatii tanquam fictas inter Apocrypha numerasse, quas Gelasius ipse, Scripto plane genuino, ipsi Martyri ascripsit, ut ex Testimoniis nostris patet. Imo quis Nicephorum Gelasii sententiam in Decreto secutum esse affirmabit, qui illud ipsum Decretum noverit a nemine unquam vel inter Latinos fuisse agnitum ante aliquot annos post Nicephori mortem? Nicephorus Patriarcha e vivis excessit circa annum Christi DCCCXXVIII.: primi autem, opinor, qui Decreti Gelasiani meminisse deprehenduntur, sunt Lupus Ferrariensis, Hincmarus, et Nicolaus Papa primus, circa idem quidem tempus omnes; sed et ex iis

Gelasii, ut volunt, Decretum.

qui primo loco Decreti mentionem fecit, post annum DCCCXL scripsit. Mentio quidem hujus Opusculi in Chronico Centulensi a Dacherio edito; ubi inter alios Bibliothecæ illius Abbatiæ libros legitur, "Gelasii Papæ de libris recipiendis et non recipiendis," lib. iii. cap. 3. Iste autem Catalogus confectus esse dicitur A. D. DCCCXXXI, triennio postquam Nicephorus defunctus est. Ne autem duorum Patriarcharum consensu nimium Viri doctissimi triumphet oratio; quemadmodum uni superius larvam detraximus, ita et alteri jam detrahamus.

Decretum quidem exstat de libris Canonicis Ecclesiasticis et Apocryphis, quod magna virorum hujus ævi doctorum conspiratione Gelasio I. Pontifici Romano tribuitur. Sed MSS. Codices multorum sæculorum in assignando Auctore plurimum variant. Vetustissimus Codex Collectionis Dionysianæ, quem beneficio Dacherii vidit Baluzius, Decretum hoc Damaso Papæ ascribit, et Baronius ad annum Christi 69 ex Concilio Romano sub Damaso, quod continet Cresconiana Collectio, partem hujus Decreti citat. Ex qua obiter observo, verba illa, "Sancta tamen Romana Ecclesia nonnullis Synodicis Constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed et Evangelica voce D. Salvatoris nostri primatum obtinuit," levi mutatione, sed gravi errore in hæc jam esse mutata, "Sancta tamen Romana Ecclesia nullis Synodicis Constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit." Codex Ecclesiæ Urgellensis, teste Baluzio, et Jurensis pervetustus, teste Chifletio, idem tribuunt Hormisdæ. Alii Gelasium Auctorem agnoscunt, ut et noster, qui in Bibliotheca Collegii SS. Trinitatis Cantabrigiæ asservatur; quem olim "Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis de Beccensi Cœnobio in Anglicam terram deferri fecit," ut ipse loquitur. Inde colligunt viri docti primo Gelasium, dein vero Hormisdam idem Decretum edidisse. Ad Damasum enim referri nullo modo potest. Quamvis Baluzius "Damasum primum de hujusmodi Libris publice statuisse: deinde vero Gelasium Damasi Decretum renovasse, illudque auxisse eorum auctorum nominibus qui post Damasum vixere, et idem quoque de Hormisda dici posse," atque hæc omnia ex titulis Librorum MSS. elici posse hariolatur. Cum autem tale quippiam neque de Damaso, neque de

Quisnam ejus Decreti fuerit Auctor.

Gelasio, neque de Hormisda vetus Ecclesiæ Historia doceat, illud potius ex MSS. eliciendum puto, incertum plane fuisse, a quo Auctore hoc Decretum conditum sit.

Refert quidem Gratianus Decretum hoc scriptum fuisse a Gelasio in Concilio LXX Episcoporum, ut nunc Gratianus editur: nam in vetustissimis MSS. illa de Concilio desiderantur. Sed MS. noster Gratiano et Ivone antiquior, hunc titulum præfert, "Decreta Gelasii Papæ de recipiendis et non recipiendis Libris. Quæ scripta sunt ab eo cum LXX eruditissimis Episcopis." Videturque hic titulus fuisse antiquissimus; tum quod apud Burchardum ita concipitur; tum quod maxime illis convenit quæ apud Lupum Ferrariensem Epist. cxxviii. legimus[k]. "Quoniam docet Gelasius cum LXX Episcopis viris eruditissimis qui scriptores essent vel non essent recipiendi." Aliqui autem MSS. codices addiderunt Concilio huic etiam suos Consules, celebratumque tradiderunt "Asterio et Præsidio Coss." Inde Baronius in Annalibus refert congregatum Romæ Concilium LXX Episcoporum tertio Gelasiani Pontificatus anno, Domini vero 494; cum tamen nullum ejus in Historia Ecclesiastica exstet monumentum aut vestigium. Baronium secutus est editione Conciliorum Binius, et Philippus Labbeus, in Historica Omnium Conciliorum Synopsi. *Ann.* 490. "Romanum I. Concilium sub Gelasio, quo a LXX Episcopis Libri sacri et authentici ab Apocryphis sunt discreti, Asterio atque Præsidio Consulibus. Ex Codicibus MSS. omnia illustrabuntur." Atque ita tandem habemus Concilium sub Gelasio primum, et pro Actis Concilii hoc Decretum.

Quæritur an Concilium Romæ tenuerit Gelasius.

Decretum istud non exstat in Collectione Dionysii Exigui.

Sed eo anno, aut sub illis Consulibus conditum fuisse hoc Decretum plane incredibile est. Neque enim diu post Collectionem Decretorum Pontificum collegit et edidit Dionysius Exiguus, et Decreta Gelasii Papæ nobis exhibet, inter quæ illud de quo disputatur minime comparet. Illa tamen Decreta monet Dionysius sub iisdem Consulibus condita fuisse. Hæc enim ad eorum Decretorum finem legimus: "Datum V Idus Martiarum, Asterio et Præsidio VV. CC. Coss." Quisquamne autem credet Dionysium, nominis Gelasiani adeo studiosum,

[k] P. 190. ed. Baluz. not. p. 466. ubi doctissimus Editor debito honore prosequitur memoriam Pearsoni. Idem repetit Lupus in Collect. de Trib. Quæst. sub fin. p. 274.

inter Decreta iis Consulibus edita, hoc tam celebre omittere voluisse, quo Gelasius depingitur, "distinguens separansque quasi os Domini, mundum ab immundo, et secernens pretiosum a vili," ut loquitur Baronius? Præterea res ipsa clamitat eum titulum ex Collectione Dionysii fuisse huic Decreto falso præfixum. In eo enim legimus, "Item venerabilis viri Sedulii Paschale Opus, quod Heroicis descripsit versibus, insigni laude præferimus." Quibus verbis Auctor Decreti celebre et notissimum poema, tanquam Catholicum suis Romanis commendare voluit. At Opus Paschale Sedulii iis Consulibus notum non fuit; nam Asterio demum Exconsule divulgatum est. Unde factum est ut Gennadius Sedulii non meminerit: quod mirantur illi qui finem libro de Scriptoribus Ecclesiasticis eodem anno impositum a Gennadio non observant. Adnotatio illa, quæ in veteri Aldi Manutii editione Paschali Carmini annexa est, hoc satis indicat. "Hoc opusculum non a Sedulio auctore editum est, sed a Turcio Rufo Asterio V. C. Exconsule ordinario atque Patricio, qui id inter Scripta Sedulii invenit." Idemque confirmat ipsius Asterii Exconsulis ad Macedonium Epigramma eidem Operi in duobus vetustis MSS. testibus Sirmondo atque Usserio, præfixum,

Nec potuit Gelasius ista de Sedulii Opere Paschali scribere, pro temporis ratione;

> "Sume, sacer meritis, veracia dicta poetæ,
> Quæ sine figmenti condita sunt vitio;
> Quo caret alma fides, quo sancti gratia Christi,
> Per quam justus ait talia Sedulius.
> Asteriique tui semper meminisse jubeto,
> Cujus ope et cura edita sunt populis.
> Quem quamvis summi celebrent per sæcula fasti,
> Plus tamen ad meritum est si viget ore tuo."

Cum igitur Asterius Consul fuisset, cum nomen ejus in Fastis esset, tunc primum edidit Paschale Opus Sedulii; non potuit igitur a Gelasio Anno Christi 494 Asterio et Præsidio Coss. tantopere celebrari. Vidit hæc acutissimus Usserius[1], et Binium perstringens quod Romanam Lxx Episcoporum Synodum ad eum annum absque ullo veterum vel codicum vel auctorum testimonio retulisset, ipse ad biennium Pontificatus Gelasiani adhuc reliquum confugit. "Cum," inquit, "post biennium e vita excesserit Pontifex Gelasius, intra illud temporis spatium putandum est et Sedulii nuper defuncti Paschale Carmen ab Asterio recensitum atque Macedonio adhuc superstiti denuo oblatum, et Romanum illud Lxx Episcoporum sub Gelasio

quod vidit etiam Usserius.

[1] Britann. Eccl. Antiq. c. xvi. p. 402, sqq. ed. 1687.

habitum fuisse Concilium, qui nuperrime divulgato operi præclarum dederunt testimonium." Et certe ita "putandum" esset, si certo constaret a Gelasio et Synodo ejus hoc Decretum editum fuisse; at hoc non magis posteriori, quam priori biennio competit; nam ecce anno proximo sive hujus biennii primo, sub Viatore Consule alia Synodus a Gelasio Romæ congregata est Episcoporum non LXX quidem, sed LV. Hujus Synodi Acta exstant; nec in iis ullum hujusce Decreti vestigium apparet. Postremo Gelasii anno Synodus nulla, quantum novimus, coacta est; ut a Synodo aliqua Gelasiana editum fuisse hoc Decretum plane incredibile sit. Nicolaus quidem de Cusa de Concordia Catholica lib. ii. c. 11. hæc ex Concilio Toletano tempore Sysevandi Regis celebrato, cap. 17[m]. citat, "Apocalypsis librum multorum Conciliorum auctoritas, et Synodica SS. Romanorum Præsulum decreta Joannis Evangelistæ esse describunt, et inter divinos libros constituendum decreverunt," et inde colligit, "approbationem Librorum, quæ Gelasio Papæ ascribitur, fuisse Synodicam." Sed hoc si aliunde non constet, certe hinc constare non potest. Gelasii enim non meminit, et alii Pontifices Romani Canonem ediderant, quo liber Apocalypseos reciperetur: et Decretum hoc illius Concilii tempore exstare potuit, vel sub Gelasii vel sub alterius Pontificis nomine, nam Concilium illud celebratum est pluribus quam 140 annis post mortem Gelasii, sc. A.D. 633 non 582 ut voluit Cusanus. Illo autem ævo Canonem Scripturarum sub nomine Gelasii Papæ exstitisse non est verisimile. Nicolaus enim Papa, in Epistola ad Archiepiscopos et Episcopos per Gallias constitutos, Canonis Innocentii tantum meminit, non autem Gelasii: quamvis in eadem Epistola Decreti Gelasiani meminerit. "Sed responsuri sunt isti," inquit, "qui non ad obediendum potius quam ad resistendum sunt parati, aientes, Quod inter Canones inveniatur Capitulum S. Papæ Innocentii; cujus auctoritate doceatur a nobis utrumque Testamentum esse recipiendum, quanquam in ipsis paternis Canonibus nullum eorum ex toto contineatur insertum." Quibus verbis uti patet Canoni Concilii Laodiceni, ut apud Latinos habebatur, libros S. Scripturæ non fuisse additos, aut Apocalypsin inter eos numeratam non fuisse: ita etiam

Alia est Synodus sub Gelasio, cujus Acta exstant.

[m] Concil. Tolet. IV. Regis nomen rectius scribitur Siscnandus. Æra 670, sive 671.

eosdem in Decreto hoc Gelasii non fuisse numeratos constare videtur. Certe Ivo Carnotensis in Decreto Ordinem librorum S. Scripturæ, sine nomine Gelasii posuit, Parte quarta, Capite 61, aliisque interpositis, cap. 63, demum Gelasii Decretum recitat cap. 64; et Codex Jurensis, quem edidit Chiffletius, in Hormisdæ Decretali Ordinem librorum S. Scripturæ præmittit; sed Decreti verba immutat, ut ad Ordinem respiciat. Ita enim ex illo Codice legimus, "Post *has omnes* Propheticas et Evangelicas atque Apostolicas, *quas superius deprompsimus*, Scripturas." Cum in aliis Codicibus simpliciter legatur, "Post Propheticas et Evangelicas atque Apostolicas Scripturas." Verba igitur illa, "has omnes," et, "quas superius deprompsimus," palam inserta sunt, ut Ordinem cum Decreto conjungerent. Quod et postea rursus factum est: nam pro illis, "regulariter suscepimus," substituit, "regulariter superius enumeravimus." Nec igitur in Synodo, nec unquam Gelasium Papam hoc Decretum edidisse verisimile est.

Argumenta de Decreto, quod Gelasio male consentire videtur.

Nam primo Auctor Decreti male de Eusebio sensit, unde illa, "Historia Eusebii Pamphili Apocrypha;" ostendit autem et ipse, quare Apocrypham nominavit, nempe quia "in primo narrationis suæ Libro tepuit," id est male de natura Christi scripsit, numeravit itaque Eusebium inter Arianos. At verus Gelasius aliter de Eusebio sensit; ipsum in Catholicorum Patrum numero posuit; illius testimonia ad confirmandam Ecclesiæ de duabus naturis Christi doctrinam adhibet. Auctor igitur Decreti verus Gelasius esse non videtur. Neque illa Chiffletii conciliatio admittenda est, quod Historiæ Ecclesiasticæ libros tantum dicat in Decreto non esse usquequaque renuendos; ipse enim pariter se explicat, "propter rerum tamen singularium scientiam quæ ad instructionem pertinent" scil. "renuendos non esse usquequaque;" ad confirmationem autem doctrinæ Catholicæ, præsertim de natura Christi, cum et ipse erraverit in hac ipsa re, et Origenem tantopere laudaverit, adhibendam esse auctoritatem Eusebii ex quocunque libro deprompttam nunquam putavit Auctor Decreti.

De Canonibus Apostolorum, in Decreto inter Apo-

Præterea in hoc Decreto hanc censuram legimus, "Liber qui appellatur Canones Apostolorum Apocryphus," quam Gelasio Papæ tribuendam minime esse multa suadent. Nam Dionysius Exiguus, qui tantopere Gelasium admiratus est,

crypha relegatis; post tam gravem ejus censuram, nunquam Canones Apostolorum interpretari, et reliquis Canonibus præfigere voluisset: nunquam in Præfatione Operis sui, his verbis usus fuisset, "In principio itaque Canones, qui dicuntur Apostolorum, de Græco transtulimus; quibus quia plurimi consensum non præbuere facilem, hoc ipsum vestram noluimus ignorare sanctitatem: quamvis postea quædam Constituta Pontificum ex ipsis Canonibus adsumpta esse videantur." An tam leni censura ipse perstrinxisset, an tantummodo "plurimos consensum non præbuisse facilem," id est, aliquo modo de eorum auctoritate dubitasse dixisset, si ante paucos annos Pontificem Romanum in Concilio eas numerasse inter illa scripta, quæ "Catholicis vitanda sunt, et quæ nullatenus recipit Catholica et Apostolica Romana Ecclesia" novisset? An de hac dubitatione Stephanum Salonitanum Episcopum monendum duxisset, "ne" scilicet "hoc ipsum ignoraret," qui quid a Gelasio in Concilio, decretum fuit ignorare non potuit? An denique "postea constituta Pontificum ex illis Canonibus adsumpta" fuisse notasset, si eos tam recenti Pontificis Constituto transfixos atque jugulatos cognovisset? Certe Dionysius Translatione sua efficere nunquam potuisset ut hi Canones ab Ecclesia Romana reciperentur, si ab ipso Gelasio fuissent nuperrime rejecti. At receptos statim fuisse ostendit Cassiodorus, Divin. lect. cap. 23. qui de Dionysio, et Collectione ejus ita loquitur. "Petitus a Stephano Episcopo Salonitano ex Græcis Exemplaribus Canones Ecclesiasticos moribus suis pares, ut erat planus et disertus, magna eloquentiæ luce composuit, quos hodie usu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur[n]." Verum autem esse quod Cassiodorus asseruit, patet ex Epistola Joannis ii. Pontificis Romani paulo ante ad Cæsarium Arelatensem data, in qua Contumeliosum Regensem Episcopum auctoritate Canonum ex Collectione Dionysii Exigui excerptorum ab Episcopatu suspendit, et Canones Apostolicos ad eam rem diserte adhibet. "Ex Canonibus Apostolorum Capitulo xxv. *Episcopus, presbyter, aut diaconus qui in fornicatione aut perjurio captus est, deponatur, non tamen communione privetur: dicit enim Scriptura, Non vindicabit Dominus bis in id ipsum.* Ex Canonibus suprascriptis Capitulo xxix., quod

quos tamen Ecclesia Romana, teste Cassiodoro, statim recepit.

[n] Tom. ii. 522. ed. Garet.

officium pristinum damnati pro criminibus usurpare non debeant. *Si quis Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, depositus juste super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitus abscindatur.* Fuerunt igitur tempore Joannis II. Pontificis, et Cassiodori, Canones Apostolici in Romana Ecclesia receptissimi; quod fieri potuisse nemo concedet, si vel a Gelasio, vel Hormisda fuissent tam publice rejecti.

Unde mirari subit, qua ratione ductus Dallæus Dionysii Exigui testimonio se tam directe opponeret;

Mirari enim satis non possum qua ratione ductus Dallæus seipsum Dionysio directe et ex diametro opponeret. Ille in Ecclesia Græca enutritus, ubi maxime valebant Canones Apostolici, in Romana diu versatus, ubi tum non erant adeo recepti; in Decretis Pontificum evolvendis multum desudans, observavit, ex Canonibus illis aliqua Pontificum Constituta, Romanorum scilicet, adsumpta fuisse. Dallæus e contra de Pseudepigraphis Apost. lib. iii. c. 3. "Ego vero putaverim non ex Canonum Collectione sua decreta Pontifices, sed ex Pontificum Constitutis suos Canones assumpsisse primum eorum Collectorem." Respexit sine dubio Dionysius Innocentii, Leonis, et Gelasii Epistolas, quibus nonnulla ex L. Canonibus Apostolicis repræsentantur; at si Dallæus *putaverit*, aut hos L. Canones, aut eorum aliquos, ex illis Epistolis, aut cujusvis Romani Pontificis Decreto adsumptos fuisse, fugit eum omnino ratio, et Dionysio verissima tradenti perquam importune illud opposuit quod aperte falsum est.

præsertim cum probabile videtur etiam Gelasium hos Canones admisisse.

Præterea non pauca sunt quæ me movent ut credam ipsum Gelasium Canones, qui dicuntur Apostolorum, et admisisse, et in suis Epistolis Decretalibus usum ipsis fuisse. Tricesimus inter illos Canon est, *Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur et ipse et Ordinator ejus, et a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magus a Petro.* Gelasius Epistola ad Episcopos per Lucaniam constitutos, cap. 21. ut in nostro MS. reperitur. "Quos vero constiterit indignos meritis sacram mercatos esse pretio dignitatem, convictos oportet arceri, non sine periculo facinus tale perpetrantis" (ita MS. non "perpetrantes) quia dantem pariter accipientemque damnatio Simonis, quam sacra lectio testatur, involvit." Respondet Dallæus de Pseud. Apostol. l. iii. c. 4. "Gelasii locus nullum omnino Canonem laudat, neque Apostolicum

neque Ecclesiasticum. Tantum *Simonis damnationem* memorat, quam *sacra,* inquit, *lectio,* Actuum scilicet Apostolicorum, ut notum est, *testatur.*" Canonem quidem non laudat Gelasius, id est, non expresse dicit ea quæ præcipit in aliquo Canone contineri: nec id voluit Dionysius, cum doceret aliqua Pontificum Constituta ex Canonibus qui dicuntur Apostolorum fuisse adsumpta; neque enim aliquis Pontificum Romanorum ante Dionysii ætatem in suis Constitutis Canones Apostolorum nominasse deprehenditur. Sed id tantum nos cum Dionysio volumus hoc Gelasii Constitutum ex illo Canone adsumptum esse. Neque mentio *sacræ Lectionis* impedit quo minus hæc asseramus; ad Actus enim Apostolicos nos tantum ideo refert, ut sciamus quænam fuerit *damnatio Simonis;* quod autem illa damnatio pertineat tum ad Simoniace promotum, tum ad promoventem, omnino ad illum Apostolicum canonem pertinet, *καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας*, hoc est, *arceatur dans pariter accipiensque,* ut loquitur Gelasius. Canon Apostolicus xxii. est, *Si quis abscidit seipsum, id est, si quis amputavit sibi virilia, non fiat clericus, quia suus homicida est, et Dei conditionis inimicus,* &c. Gelasius autem Epistola eadem, cap. 14. "De iis autem qui seipsos abscindunt, Paterni Canones evidenter sequenda posuerunt; quorum tenorem sufficiat indidisse, dicunt enim talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, a munere clericali debere eos secludi. Quod modis omnibus custodire nos convenit, quia fas esse nulli suppeditat, præter illa quicquam quæ memorabilis decrevit forma censere." Respondet Dallæus hæc in Nicæno Canone contineri, quod nemo negat, et *paternos Canones,* potius ad Nicænos Patres quam Apostolos referri debere. At nos ad Apostolos non referimus, sed ad Nicænos et Nicænis longe antiquiores Patres. Ut Dionysius Exiguus se ideo tum Conciliorum, tum eos, qui Apostolorum dicti sunt Canones in Latinum sermonem transtulisse profitetur, ut "Sancti præsules paternis muniantur regulis." Et Cæsarius post acceptam Epistolam Joannis Papæ II. qua Canones Apostolici duo continebantur, subjungit. "Ecce manifestissime constat quia secundum quod et tituli antiquorum patrum a S. Joanne Papa transmissi, et cccxviii. Episcoporum sententia, sed et Canones Gallicani continere videntur," &c.

Canones Apostolici quo sæculo exorti, quibus auctoribus.

Præterea et hæc et alia quæ habet Gelasius, ita in Nicænis Canonibus continentur, ut iidem Nicæni Canones agnoscant eadem in prioribus Canonibus præcepta fuisse, quos scimus inter Canones, qui dicuntur Apostolorum, numeratos fuisse. Primus quidem Nicæni Concilii Canon eadem continet, quæ nos ex Gelasio descripsimus: sed et idem ostendit Canonem ante in Ecclesia latum fuisse. *Εἴ τινες ὑπὸ βαρβάρων ἢ δεσποτῶν εὐνουχίσθησαν, [καὶ] εὑρίσκοιντο ἄλλως ἄξιοι, τοὺς τοιούτους εἰς κλῆρον προσίεται ὁ κανών.* Quod nihil aliud est quam quod Canon Apostolicus xxi. præcipit. *Eunuchus, si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione ejus virilia amputata sunt, vel si ita natus est, et est dignus, efficiatur Episcopus.* Fatetur Dallæus libri supra nominati cap. 4. "fuisse jam ante Nicænæ Synodi tempora aliquam in Ecclesia regulam, ex qua hæc ita administrarentur; eam regulam ab ipsis Apostolis ita diserte constitutam, vel a Clemente literis mandatam, et in istam syllogen, quam Turrianus defendit, relatam" negat. Nego et ego ab Apostolis constitutam, a Clemente scriptam; accipio, quod largitur, ante Nicænam Synodum exstitisse, asseroque eam in illam Syllogen Canonum qui dicebantur Apostolorum relatam fuisse. Eandem fere rationem esse cæterorum quæ ex Nicæna Synodo colligit Turrianus, fatetur etiam Dallæus. Sic igitur cum citavit illud quod in Canonibus ix., x., xv., et xvi. Concilii Nicæni continetur, et ab iisdem ad veteres seu Ecclesiasticos Canones ibidem refertur, eodem opere laudasse librum Canonum qui Apostolici dicebantur omnino putandus est, quia in eo libro isti veteres Canones continebantur[o]. Præterea quid scripserint Innocentius et Leo antecessores sui nescire Gelasius non potuit, qui quamplurima ex Canonibus illis in sua Constituta transtulerant. Et hi quidem veteres Canones, et Ecclesiastici in Conciliis dicti, ab aliis diu ante Gelasium diserte Apostolici dicebantur. Ut in Concilii Ephesini Actis Antiochenus Episcopus notatur, quod *παρὰ Ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, contra leges Ecclesiasticas, et Canones sanctorum Apostolorum,* ordinationes provinciæ Cypri ad se trahere conaretur: qui quidem

Apostolicos Canones agnoscunt Nicæni.

[o] Vid. Bevereg. Cod. Canon. lib. i. c. iv. § 1. c. xi. § 1. Canones Nicæni ix. et x. respondent Canonibus Apostolicis lxi. et lxii.: Nicæni xv. et xvi., Apostolicis xiv. et xv.

erant xxxiv. et xxxv. Canones ejus libri quem habuit Gelasius. Cum Eusebius Cæsariensis recusasset Episcopatum Antiochiæ, in hunc modum a Constantino Imperatore laudatus est, Ἡ σὴ συνέσις ἤγουν τάς τε ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα καὶ τῆς Ἐκκλησίας φυλάττειν ἔγνωκε· *Tua prudentia et mandata Dei, et Apostolicum Canonem, atque Ecclesiasticum custodire statuit*; ut ipse refert de vita Constantini, lib. iii. c. 61. Est autem hic Canon inter eos qui Apostolici dicebantur decimus quartus[p]. Alexander Episcopus Alexandriæ ante Concilium Nicænum, cum Arium ejusque socios excommunicasset, Epistola ad Alexandrum Constantinopolitanum Episcopum data graviter conqueritur quod ab aliquibus in Ecclesiam reciperentur, τῷ μήτε τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα τοῦτο συγχωρεῖν, *quod Apostolicus Canon id non permittat*, ut refert Theodoretus Eccl. Hist. lib. i. c. 3. Hic autem in Codice Gelasii fuit decimus quintus. Cum igitur Dallæus quinquaginta tantum Canones sub Apostolorum nomine ævo Gelasiano exstitisse velit, cum ex illis tot a Patribus, a Conciliis, a Romanis Pontificibus fuerint diserte laudati, aliqui etiam ab ipso Gelasio agniti atque probati, cum reliqui ejusdem plane generis sint et in eodem cum his adeo receptis atque probatis Codice repræsentati, cur "Librum qui appellatur Canones Apostolorum apocryphum" ita appellaret, ut inter illa "quæ ab hæreticis sive schismaticis conscripta sunt" numeraret, ut "nullatenus a Catholica et Apostolica Romana Ecclesia receptum" indicaret, et a "Catholicis vitandum" pronunciaret, ratio nulla vel excogitari potest.

Verba e Decreto eradenda judicant nonnulli.

Hæc, opinor, adeo a mente Gelasii abhorrere videbantur, ut hæc ipsa verba e Decreto eradenda ac penitus tollenda judicaverint nonnulli. Nam in MS. nostro ante sexcentos fere annos exarato non comparent: et Hincmarus ducentis adhuc senior in suo Codice sine dubio non invenit. Ita enim ipse Opusc. c. 24.[q] "Sed et Beatus Gelasius in Catalogo, qui libri ab Ecclesia recipiantur, de his Apostolorum Canoni-

Hincmarus non agnoscit.

[p] Scil. ex Vers. Dionys. Exigui.

[q] Scil. Opusc. contr. Hincmar. Laud. Pearsoni argumentum prosequitur Reverendissimus et Doctissimus Beveregius, Cod. Canon. lib. i. cap. ix. 3. sqq. Misellus ille Larroquius alia via testimonium depravare conatus est, legendo "sed inter Apocrypha eos misit." p. 56. Quo uno exemplo intelligas quantus in controversiam assurrexerit vir ille, ad quem Pearsonus nunquam respexit, "nunquam leto dignatus et armis."

bus penitus tacuit, sed nec inter Apocrypha eos misit." Illa igitur verba, "Liber qui appellatur Canones Apostolorum apocryphus," in Decreto Gelasii Hincmarus non legebat. Sed hic se Criticum ostendit Dallæus, ultima illa verba mendosa esse pronunciat, et restituto verbo "omisit" pro eo quod in codicibus vulgatis legitur "misit" corrigenda, ut ita scripserit Hincmarus, "sed nec inter Apocrypha eos omisit." Quam importunam correctionem ea quæ sequuntur plane rejiciunt: "Quapropter in lectione illorum sequenda est cautela ab eodem S. Gelasio præmonita, *Cum hæc*, inquit, *ad Catholicorum manum advenerint, B. Pauli Apostoli præcedat sententia quæ dicit, 'Omnia probate, quod bonum est tenete.'*" Hoc est, quoniam Gelasius hunc Librum Canonum nec inter eos qui ab Ecclesia recipiebantur, nec inter Apocryphos numeravit, et tamen vulgo legeretur; id tandem sequitur, inter eos esse numerandum, quos ille nec recepit, nec penitus rejecit, quales erant Actus Silvestri, Scriptura de Inventione Dominicæ crucis, et de Inventione Capitis B. Joannis Baptistæ, de quibus regulam ab Hincmaro observatam tradit. Ne Gratianus quidem hæc in Gelasii decreto legisse videtur; nam inter eos qui Canones Apostolorum inter Apocrypha numerabant, Gelasii non meminit, Dist. 16. Quod autem Dist. 15. nunc ea habentur, nihili est; nam Gratiani Codici omnia de Libris Apocryphis postea sunt inserta, nec ad eum quo leguntur locum pertinent, quo agit de Conciliis, ut ipsius titulus indicat; et Glossa summam Capitis complectens hæc tantum habet, "Dicit enim Gelasius quod supradicta quatuor Concilia vult venerari, et si qua alia fuerunt a SS. Patribus instituta, et ostendit quæ opuscula SS. Patrum in Ecclesia recipiantur." Ulterius igitur non processit Gratianus. In plurimis etiam MSS. Codicibus Decreti Gratianei reliqua non comparent. Quinetiam in duobus veteribus MSS. Panormiæ Ivonis ad publicam Academiæ nostræ Bibliothecam pertinentibus, eadem verba desiderantur. Neque mirum, cum illa pars postrema decreti Gelasiani, tum in Panormia tum in Decreto Burchardi, hoc titulo gaudeat, "De notitia librorum Apocryphorum, qui a SS. Patribus æterna damnatione damnati sunt[r]." Quis enim ferre tum temporis potuit Canones Apostolorum in Decreto sub tali titulo comprehen-

Nec Gratianus.

Neque Ivo.

[r] Vid. Ivon. Carnot. Opp., p. 114. ed. Paris. 1647.

sos, si simul cogitaret iisdem Canonibus Romanam Ecclesiam gubernatam esse? Cum igitur aliquorum ante Gelasium Pontificum, et ipsius etiam Gelasii Decreta ex Canonibus Apostolicis desumpta sint, cum paulo post Gelasii mortem, Canones illi a tota Romana Ecclesia recepti sint, Decretum illud quo hi Canones æterna damnatione damnati sunt, Gelasio Papæ tribui non potest.

Auctor corundem Gelasio junior:

Præterea hæc verba Auctorem Decreti Gelasio juniorem omnino demonstrant. "Sed et si qua sunt Concilia a SS. Patribus hactenus instituta, post illorum quatuor auctoritatem et custodienda et recipienda decrevimus." De quatuor Generalibus Conciliis ante locutus, de reliquis post ea celebratis agit, minoremque iis auctoritatem tribuit; quod omnino intelligi debet de Conciliis quæ videbantur esse Generalia: aliter nihil diceret. At ætate Gelasii nullum post Chalcedonense Concilium celebratum est quod in numero Generalium poni potuit. Auctor igitur hujus Decreti omnino post Concilium quintum, sive Constantinopolitanum secundum scripsit. De illo enim diu dubitanter locuti sunt Latini, nec paris cum quatuor auctoritatis esse voluerunt. Gregorius I. "De illa tamen Synodo, quæ Constantinopoli postmodum facta est, quæ a multis Quinta nominatur, scire vos volo." A multis igitur ævo Gregorii, non ab omnibus, Quinta dicebatur, et cum idem Gregorius de Synodi Chalcedonensis auctoritate dixisset, de quinta hæc statim addidit. "Nam Synodus quæ post eam generaliter facta est, idcirco a nobis recipitur, quia ejusdem Synodi in omnibus sequens tenorem illius auctoritatem custodit." Isidorus, lib. vi. Etymol. c. 16. "Hæ sunt quatuor Synodi Principales, fidei doctrinam plenissime prædicantes. Sed et si qua sunt Concilia quæ SS. Patres Spiritu Dei pleni sanxerunt post illorum quatuor auctoritatem omni manent stabilita vigore." Quis non videt hæc eadem quasi mente scribi, qua illa in Decreto Gelasiano scribebantur? Nec hæc igitur nec illa ante Quintam Synodum scripta fuisse putandum est. Cassiodorus qui post Gelasium, ante vel circa Synodum Quintam scripsit, Quatuor tantum nominavit, de posterioribus nihil omnino addidit[s].

quod liquet ex modo quo de Conciliis Generalibus loquitur:

Denique legimus in Decreto, "Item Scriptura de Inven-

[s] Divin. Lit. c. xi.

tione Dominicæ crucis, et alia Scriptura de Inventione capitis B. Joannis Baptistæ novellæ quidem relationes sunt, et nonnulli eas Catholici legunt." Verum tales scripturas, sive libros, Gelasii ævo exstitisse non apparet. Est quidem libellus, inter opera S. Cypriano falso ascripta, "De revelatione capitis Joannis Baptistæ," et si Baronio credendum sit, in Annotationibus ad Martyrologium, quarto Kal. Septembris; "cujus fidei sit Tractatus ille declarat censura Gelasii, qui sic ea quæ ibi sunt reliquit lectoris arbitrio, ut quæ vera vel falsa sint ante examinet quam probet." Sed Gelasii censura cujus fidei sit Tractatus ille declarare non potuit; scriptus enim est Tractatus ipse post Marcellinum Comitem, cujus Chronicon citat: Chronicon autem Marcellini diu post Gelasii mortem scriptum est. Fertur quidem Dionysius Exiguus eandem revelationem ex Græca Marcelli Archimandritæ relatione in linguam Latinam transtulisse, ut eam Romani legerent; sed et Dionysius ille post obitum Gelasii scripsit.

et de Libris Apocryphis, qui Gelasii ævo non exstabant:

Decretum docet Marcum Evangelistam "gloriosum consummasse Martyrium;" at hoc neque Eusebius, neque Hieronymus ante Gelasium tradidit, neque post eum Isidorus Hispalensis: ut Vita S. Marci, in qua ejus martyrium describitur, post Isidori, ante Bedæ, et Auctoris Decreti tempora scripta esse videatur.

et de Martyrio S. Marci.

Denique, quod præsens negotium maxime spectat, Auctor de Ruffino agens ait, "Illa sentimus quæ Beatum Hieronymum sentire cognoscimus: et non solum de Ruffino, sed etiam de universis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei et fidei religione reprehendit." Quæ verba nec Concilio, nec Pontifici Romano satis conveniunt; et res aliter omnino se habet. A nemine enim magis dissentit quam ab Hieronymo. Libros omnes Veteris Testamenti, qui non in Hebræorum Canone habebantur, ad Apocrypha rotunde relegavit Hierónymus; eosdem in Decreto pariter cum Canonicis "Sancta et Catholica suscipit et honorat Ecclesia." Hieronymus libros quos Apocryphos vocat, legi in Ecclesia vult, Epist. 115.[t] "Sicut Judith et Tobiæ, et Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eas inter Canonicas Scripturas non recipit: sic et hæc duo volumina (Πανάρετον Jesu filii Sirach, et Sapientiam Salomonis) legat ad ædificationem plebis, non

Auctor Decreti se cum Hieronymo idem sentire ait; non vere.

[t] Præf. in Libros Salomonis.

ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam." In Decreto omnia quæ Apocrypha appellantur, tanquam a Catholicis vitanda, et ab Ecclesia eliminanda damnantur. Hoc sensu inter Apocrypha numerantur Opuscula Tertulliani, Novati, Arnobii, Apollinarii. Aliter plane Hieronymus, Epist. 76. [al. 62.] "Ego Origenem propter eruditionem sic interdum legendum, quomodo Tertullianum, Novatum, Arnobium, Apollinarium, et nonnullos Ecclesiasticos scriptores Græcos pariter et Latinos, ut bona eorum colligamus vitemusque contraria, juxta Apostolum dicentem, *Omnia probate, quod bonum est tenete.*" Quæ verba Apostoli ad aliam plane classem in Decreto trahuntur, ut ante observatum est. Pessimo sensu in Decreto legimus, "Liber qui appellatur Pastoris, apocryphus;" quem apud quasdam Græciæ Ecclesias etiam publice legi testatus est, et "revera utilem librum" pronunciavit Hieronymus. Auctor Decreti, "Opuscula Clementis Alexandrini apocrypha." Hieronymus in Catalogo, "Feruntur ejus insignia volumina, plenaque eruditionis et eloquentiæ, tam de Scripturis divinis, quam de sæcularis literaturæ instrumento." Adeo Decreti scopus, et quasi peculiaris tractatio, ab Hieronymi doctrina penitus abhorrent. "Liber Proverbiorum qui ab Hæreticis conscriptus, et S. Sixti nomine prænotatus est, apocryphus," inquit ille quem Gelasium esse volunt. At Hieronymus eum librum docuit non ab hæreticis fuisse conscriptum, sed a Philosopho Pythagoreo, Epist. 66. [al. 133.] "Librum Sixti Pythagorei, hominis absque Christo, atque ethnici, immutato nomine, Xysti martyris et Romanæ Ecclesiæ Episcopi prænotavit."

Nec Stichometria Nicephoro, nec Decretum hoc Gelasio tribuendum.

Cum igitur nec Stichometria Patriarchæ Constantinopolitano tribuenda sit, nec Decretum Romano tribui posse videatur, non est ea Censuræ auctoritas, quam voluit Dallæus: cumque tanta sit Stichometriæ atque Decreto in Apocryphis denotandis discrepantia, non est ea Censuræ concordia, quam tradit Vir doctissimus; cum denique in ipsa Stichometria libri illi tantummodo *Novi Testamenti Apocryphi* dicantur, satis apposite Hammondus, si Epistolas Ignatii in Indiculo denotari concedatur, Salmasio videtur respondisse, "Nihil ab auctoritate Epistolis hisce a nobis tributa ex eo detractum aut minutum esse," quod sic "in Apocryphorum numero repositæ inveniantur." *Sic*, inquam,

id est, in Indiculo librorum, qui in Canonem recipiuntur, et qui a Canone removentur. Quod enim *sic* in Apocryphorum numero reponitur, Canonicis Libris solis opponitur. Ut S. Augustinus de Civitate Dei, lib. xv. c. 23. "Multa sub nominibus et aliorum prophetarum et recentiora sub nominibus Apostolorum ab hæreticis proferuntur, quæ omnia sub nominibus Apocryphorum ab auctoritate Canonicorum diligenti examinatione remota sunt." Nomen igitur "Apocryphi" tantum "ab auctoritate Canonicorum" scriptum aliquod removebat.

Nihil aliud ex nomine *Apocryphi* colligitur, nisi quod scriptum inter Canonica non recensendum sit.

Sed "multo melius ac modestius, atque sapientius optimus ac doctissimus Usserius Ignatiana sua ab hoc Nicephori telo defendit," inquit Dallæus. Non male defendisse ostendimus Hammondum; si "multo melius" Usserius, certe optime defendit. Nempe Armachanus docuit non mirum esse si Epistolæ Ignatii, adjectione spuriarum, et interpolationibus a pristina forma immutatæ in Apocryphorum numero reponerentur: quemadmodum Estheræ liber, licet ab Hebræis receptus, tamen propter additamenta, a Melitone Sardensi, et Gregorio Nazianzeno, inter sacros libros nominatus non est, ab Athanasio etiam inter nothos nominatim abjectus. Veruntamen si Dallæum bene novi, non est nihili quod Armachani defensionem tantopere probat. Non enim sine dolo laudat, quam sine ratione rejicit. Laudat, ut suos excuset; rejicit, ut argumentum vim suam retineat. O præclaram Usserii defensionem, quæ adversarium absolvit, argumento cedit! Qui sic Virum summum laudat, quomodo vituperat?

Usserii defensionem probat Dallæus.

Videamus igitur primo quid tandem sit, ob quod hanc defensionem tanto præconio effert; nempe quod hinc appareat eos immerito accusatos esse qui Ignatiana damnarunt antequam purior Editio procurata est. At nostri eos non accusarunt, qui Epistolas Eusebio minime memoratas tanquam spurias rejecerunt, aut etiam reliquas interpolatas esse pronuntiabant; sed eos tantum qui Epistolas illas quæ interpolatæ sunt, antequam interpolarentur fictas fuisse contendebant; aut interpolatas penitus rejiciebant, tanquam nihil ex iis probari posset. Quod autem Epistolas Ignatii "omnem eam auctoritatem, quam olim obtinuerant plane amisisse, nulliusque auctoritatis" fuisse ante Nicephorum ex Usserio doceat Dallæus; observo eam vocem "omnem" non esse ab

Quamobrem id fecerit spectandum.

(Mala fide Usserium interpretatur Dallæus.)

Armachano usurpatam, sed a Dallæo adjectam; ut et illa "nullius auctoritatis," quæ inde pariter deducit. Ego aliter Usserium intelligo; et qui sic interpretantur, fruantur illi excusatione quam cupiunt: sed interim sciant sententiam eam qua excusari volunt esse apertissime falsam.

Hanc tamen defensionem ab Usserio "ingeniosissime et ad causam quam agit appositissime inventam" rejicit Vir doctissimus, quod "non videatur satis certa." Et "satis" quidem "certum" non est ullas Ignatii Epistolas Stichometriæ Auctorem inter Apocrypha numerasse, ut voluit Salmasius: multo minus "certum" est inter pessimæ notæ Apocrypha reposuisse, ut vult Dallæus; sed si quis hæc concedat, "satis" profecto "certum" est, eas propter aliarum suppositiones et ipsarum interpolationes, tantam ignominiam passas esse. Constat enim Epistolas Eusebio visas per multa sæcula summa auctoritate floruisse; constat ante nonum sæculum easdem et interpolationibus fœdatas, et adjectionibus auctas fuisse; constat alios libros primo integros dein corruptos inter Apocrypha rejici solitos: si igitur hæ Epistolæ nono illo sæculo tanquam omnibus Catholicis vitandæ proponerentur, quæ hactenus ab omnibus tum Catholicis tum Hæreticis fuerant receptæ, id ob aliam causam quam ob adjectiones corruptelasque fieri non potuisse quis non videt?

Usserio visum est Epistolas auctoritatem amisisse postquam interpolatæ fuerint.

Id negat, postquam laudaverat, Dallæus; sed frustra.

Hæc tamen, postquam tantopere laudaverat, negat Dallæus, primo, quia "nullus est eorum librorum quos damnat" Nicephorus, "de quo aliquid simile dici possit." Si hoc verum esset, nihil tamen efficeret; quia non est eadem omnium Apocryphorum ratio, ut ante ostendimus: sed est aperte falsum. Ecce enim in Stichometria legimus Περίοδος Πέτρου, στίχων βψ. *Itinerarium Petri, versus* 2800. Hoc Itinerarium a Clemente Romano scriptum fuisse credebant Veteres, unde primum inter ἀντιλεγόμενα positum est, dein inter Apocrypha. Rationem ipsi reddiderunt, quod ejus libri doctrina ab illa quæ a Clemente tradita est, multum tandem discrepabat. Non quod Clementem eum librum minime scripsisse crederent, sed quod ab Hæreticis interpolatum adeoque corruptum putarent. Ita Epiphanius de Ebionæis, *Χρῶνται δὲ καὶ ἄλλαις τισι βίβλοις, δῆθεν ταῖς περιόδοις καλουμέναις Πέτρου ταῖς διὰ Κλήμεντος γραφείσαις, νοθεύσαντες μὲν τὰ ἐν αὐταῖς, ὀλίγα δὲ ἀληθινὰ ἐάσαντες. Sunt et alii libri*

Itinerarium Petri.

quibus utuntur, ut Circuitus Petri a Clemente scripti, quo in libro, paucis veris relictis cætera supposuerunt. Quod igitur asseritur, " nullum esse eorum librorum quos damnat" Stichometriæ Auctor, " de quo aliquid simile dici possit," non est veritati consentaneum.

Secundo defensionem Usserii rejicit, quod putet Nicephorum, si Ignatiana, non per se proprie, sed tantum ob addititia, et interpolata damnasset, id ipsum testari, suumque de libro olim probato judicium diligenter purgare voluisse: idem enim in Constitutionibus Apostolicis fecerunt Trullani Patres. Mirari satis non possum hanc Viri doctissimi iniquissimam postulationem, ut scilicet Stichometriæ Auctor causam expri-meret, seque diligenter purgaret, si ob eam causam Ignatiana inter Apocrypha relegaret, quam voluit Usserius. Si enim tam nobile scriptum, et ab omnibus receptum condemnare voluit, cur hanc non minus, quam aliam quamcunque causam, quam habuisse videatur, reticere potuit? Certissimum est Ignatii Epistolas per aliquot sæcula ante nonum, quo scripsisse Censor ille perhibetur, tum ab omnibus Catholicis tum etiam hæreticis receptissimas fuisse, et inter scripta Catholica primo loco numeratas. Si igitur has condemnare, simulque " debitam majoribus reverentiam" præstare, et seipsum " diligenter purgare" voluisset, eo magis sui judicii causam reddere tenebatur, si ut prorsus supposititias et fictas abjiciendas potius, quam interpolatas et auctas respuendas judicaret; interpolatas enim et spurias pauci tunc ac moderni, eas autem quas genuinas putamus, et plurimi et vetustissimi receperant. Sed revera ut quisquam qui Indiculum tantum sive Ἀπαρίθμησιν, ut Græci loquuntur, confecit librorum Canonicorum et Apocryphorum, de natura librorum quos tantum numerat disputaret, aut de aliquo peculiari scripto, cur eo loco poneretur, rationem redderet, hactenus plane inauditum est. Dispar igitur plane ratio est Canonis Trullani, et Indiculi, sive Stichometriæ. Ut, si Patres illius Concilii purgare se voluerint, idem etiam ab Auctore hujus Indiculi nobis exspectandum non sit. Sed nec illud verum est quod asserit Dallæus, Patres Trullanos ideo rejectionis Constitutionum rationem reddidisse, ut judicium suum purgarent; aliter enim omnino se res habuit, quod ignorare Dallæus non potuit. Recepit illud Concilium octoginta quin-

Patrum Trullanorum sententia de Constitutionibus Apostolicis.

que Canones Apostolicos, tanquam ab ipsis Apostolis dictatos: videbant in ultimo eorum Canonum octo libros Constitutionum confirmari; (numerantur enim inter βιβλία σεβάσμια καὶ ἅγια, adduntur Scriptis Apostolicis Novi Testamenti, *αἱ διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς Ἐπισκόποις δι' ἐμοῦ Κλήμεντος ἐν ὀκτὼ βιβλίοις προσπεφωνημέναι*) quos tamen pariter recipiendos minime putabant. Necesse itaque erat ut admonerent Constitutiones illas esse rejiciendas; aliter eadem opera cum Canonibus Apostolicis confirmatæ fuissent. At Constitutiones eas ut primo fictas et supposititias rejicere non potuerunt, nisi simul Canones rejicerent, (qui earum tam honorificam mentionem fecerant) quos stabilire voluerant. Ut igitur Canones retinerent, et Constitutiones reprobarent; quasi ab Apostolis primo dictatas et a Clemente scriptas, (ut Canones affirmabant) sed ab Hæreticis postea corruptas eas damnarunt. Hæcque omnia vera esse ostendit ipsum damnationis procemium. Ἐπειδὴ δ' ἐν τούτοις τοῖς κανόσιν ἐντέταλται δέχεσθαι ἡμᾶς τὰς τῶν αὐτῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος διατάξεις. *Quoniam autem in his Canonibus præceptum nobis est, ut eorundem Sanctorum Apostolorum per Clementem Constitutiones susciperemus*, etc. Non igitur erat cur ab exemplo Canonis Concilii Trullani cum Indiculo perperam collati defensionem Usserii, tantopere a se laudatam, rejiceret Dallæus.

Distinguebant Trullani Patres inter Canones et Constitutiones Apostolicas.

Sed quicquid sit, nec Auctoris Stichometriæ, nec Interpretis Anastasii testimonia auctoritatem Epistolarum S. Ignatii vel tantillum minuunt. Nego enim illius Epistolas in hoc Indiculo vel nominari, vel innui, vel quovis modo contineri. Ignatii nomen audio, Epistolas non lego: video in Græcis Ἰγνατίου, in Latinis *Ignatii*, neque amplius quicquam: volunt Salmasius et Dallæus "Ignatii omnia" intelligi debere. Id vero mihi esse videtur ab omni ratione alienissimum. Recitat Auctor libros Novi Testamenti Canonicos, dubios, et Apocryphos: Epistolas a S. Ignatio, instante martyrio, scriptas, vel ad martyrium festinanti suppositas, nec inter Canonicas, nec dubias, nec apocryphas Scripturas numerari recte potuisse contendo. Scimus a qualibus viris profecta sunt Scripta quæ in Sacrum Canonem recipiebantur, scilicet vel ab Apostolis S. Matthæo, S. Joanne, S. Paulo, S. Petro, et fortasse S. Jacobo, atque S. Juda, vel ab Apostolorum discipulis atque

Pearsono judice, nihil est in Stichometria quod ad Epistolas Ignatii spectat.

comitibus eodem Spiritu afflatis, S. Marco, atque S. Luca. De iis quæ sub nomine Apostolorum scripta sunt aliquando dubitabant, et nunc hæsitanter, nunc aperte et simpliciter rejiciebant. De iis quæ a Discipulis aut Comitibus Apostolorum, qui vivis Apostolis defuncti sunt, edita fuisse primo putabantur, dubitabant an ab eodem Spiritu profecta in eundem Canonem cum illis S. Lucæ, atque S. Marci recipi deberent, ut de Clemente, Barnaba et Herma primo quæsitum est. Postea etiam aliqua dicebantur ab ipsis Apostolis dictata, et a discipulis suis ex Apostolorum præcepto scripta, et post eorum mortem forte divulgata, de quibus rursum in Ecclesia dubitatum est; et ex illis τῶν ἀντιλεγομένων et τῶν ἀποκρύφων Indiculi confecti sunt. Illa igitur scripta quæ cum primo apparebant tanquam S. Scripturæ partes accipiebantur, ab aliquibus postea negata, inter ἀντιλεγόμενα hæserunt, quæ ab omnibus a Canone rejecta, in apocryphis numerabantur. Illa vero quæ ad Divinæ Scripturæ Canonem nunquam aspirabant, quæ quamprimum scripta sunt, diuque postea non ut Canonica sed Catholica tantum recipiebantur, neque inter ἀντιλεγόμενα, neque inter apocrypha numerari sæculis sequentibus potuerunt. Cum igitur Epistolæ S. Ignatii post omnium Apostolorum mortem, ex occasione tantum martyrii, et in itinere subito effusæ sint, cum a Christianis pro scriptis sancti viri atque martyris tantummodo acceptæ, nec unquam, quod scimus, in Ecclesia lectæ sint, nescio quomodo cuiquam in mentem venire potuerit, ut eas in numero Apocryphorum Novi Testamenti numeraret.

Quidigitur facit in Indiculo Ignatii nomen? Responsio.

Quid igitur, inquies, facit in Indiculo Ignatii nomen? Facilis et expedita responsio. Non in hoc tantum, sed et in alio Indiculo nomen Ignatii reperitur; et sane ratio suadet ob eandem causam eundem in utroque nominari. Indiculus ille MS. exstat inter libros Baroccianos in Bibliotheca publica Oxonii, de quo monuit Usserius, quemque nos vidimus. In illo inter plurima apocrypha numerantur Διδαχαὶ τῶν Ἀποστόλων, Διδασκαλία Κλήμεντος, Ἰγνατίου Διδασκαλία. Ut autem aliud est Διδασκαλία vel διδαχὴ Clementis, aliud Epistola, ita et Ignatii. Sed eodem modo supplendam et intelligendam Stichometriam nostram censeo: scilicet, Διδαχὴ Ἀποστόλων, Κλήμεντος (διδαχὴ), Ἰγνατίου (διδαχὴ), ut illa vox διδαχὴ, quasi ἀπὸ κοινοῦ subintelligatur, quod scrip-

toribus omnibus perquam familiare est. Atque ita illud λβ. Clementi adjectum in Græcis, et ab Anastasio prætermissum nihil aliud fuerit, quam abbreviatio aliqua vocis διδαχὴ a librario minime intellecta et male depicta, aut numerus Capitulorum, quæ in illa Didascalia continebantur. Ut Coptitarum Didascalia, quam factam tradunt a duodecim Apostolis, cum S. Paulo et Jacobo Hierosolymorum Episcopo, continebat 38 capitula, et abbreviatura solenni dicebatur دسق *Dask*, quemadmodum ex MS°. Codice Barocciano constat. Cum enim in altero Indiculo Ἰγνατίου διδασκαλίαν ad Apocrypha videamus relegatam, quid aliud est quod in nostro ad nomen Ἰγνατίου subintelligatur, (subintelligi enim aliquid omnino debet) quam διδαχή; et cum Διδασκαλία Κλήμεντος in illo altero Indiculo præcedat eam Ignatii, cur hic etiam Κλήμεντος διδαχὴ non recte intelligatur, præsertim cum præcedat in hoc ut in altero, Διδαχὴ Ἀποστόλων; Tanta est in utroque Indiculo ad hanc interpretationem roborandam conspiratio.

Pluresolim exstabant Didascaliæ, sive Doctrinæ, Apostolorum et Virorum Apostolicorum nomina præferentes.

Quin et res ipsa idem omnino docet. Observandum enim est plures olim exstitisse Διδαχὰς sive Διδασκαλίας quasi ab Apostolis profectas, et vel ab ipsis scriptas, vel certe viris Apostolicis dictatas, et ab illis sub Apostolorum nomine exaratas et Ecclesiæ commendatas. Cum enim voces διδαχὴ et διδασκαλία frequentissime in Novo Testamento occurrerent, ut διδαχὴ Κυρίου, διδαχὴ Ἀποστόλων, διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος, διδασκαλία Παύλου, hæretici aut male feriati homines, sacris oraculis minime contenti, tales διδαχὰς et διδασκαλίας commenti sunt. Quæ nulli certo Apostolico viro ascribebatur dicta est διδαχὴ vel διδασκαλία Ἀποστόλων, quæ ab aliquo Apostolorum discipulo scripta putabatur, ejus nomen præ se ferebat, ut διδασκαλία Κλήμεντος, vel διὰ Κλήμεντος, quæ omnium hujus generis antiquissima videtur. Ad hujus autem formam effictæ sunt et aliæ complures diversis sæculis excogitatæ atque evulgatæ; ut διδασκαλία Ἰγνατίου, de qua diximus, et διδασκαλία διὰ Ἱππολύτου nondum a quopiam observata, quam in Codice MS°. Bibliothecæ Oxoniensis latere testamur. Neque enim deerant qui Hippolytum ipsis notum Apostolis prædicarent. Quin et talem διδαχὴν etiam S. Polycarpo attributam fuisse non dubito. Tales erant antiquitus evulgatæ, quasi ab Apostolis derivatæ

διδαχαὶ atque διατάξεις. Nam, ut recte S. Chrysostomus, τῶν πραγμάτων τὰ μὲν διδασκαλίας δεῖται, τὰ δὲ ἐπιταγῆς. *Aliæ res docentur, aliæ mandantur.* Ex illis Didascaliæ, ex his Constitutiones prodierunt, sive διατάξεις ut S. Paulus, 1 Cor. vii. 17. Οὕτως ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι, et xi. 34. Τὰ δὲ λοιπὰ, ὡς ἂν ἔλθω, διατάξομαι.

Unde ortæ etiam, quas nunc habemus, Constitutiones Apostolicæ.

Ut hujus observationis nostræ veritas ulterius innotescat, ex his diversis Didascaliis atque Constitutionibus, libros octo Constitutionum Apostolicarum quos nunc habemus, confectos atque consarcinatos fuisse asserere non dubito. Duos hujus Operis titulos reperiri fatentur viri docti, quorum unus Διαταγαὶ, alter Καθολικὴ διδασκαλία. Utriusque sæpe in ipsis libris mentio fit, et vetus Epiphanii testimonium Hæresi lxxx. c. 7, suffragatur. Καὶ περὶ μὲν οὖν τοῦ γενείου ἐν ταῖς διατάξεσι τῶν Ἀποστόλων φάσκει ὁ θεῖος λόγος καὶ ἡ διδασκαλία. *Et de barba quidem in Constitutionibus Apostolorum loquitur divinus sermo, et Doctrina.* Ita ille verba citans quæ nunc reperiuntur lib. i. cap. 3. cujus libri initio dictum est; Ἀκούσατε διδασκαλίαν ἱεράν. Illa autem καθολικὴ διδασκαλία omnium Didascaliarum collectionem denotare videtur. Hæ autem Didascaliæ diversis temporibus, et diversis etiam Ecclesiæ partibus, ubi distinctæ erant traditiones Apostolicæ, scriptæ, occasionem dederunt Consarcinatori multa immutandi interpolandique, ut omnia ipsius ævo melius quadrarent: quemadmodum apparet præcipue ex iis quæ Epiphanius citavit a nostris nonnunquam discrepantia. Ut in vetustissima Diataxi, quæ Epiphanii ævo exstitit, de celebrando Paschate, constitutum fuit, Ὑμεῖς μὴ ψηφίζετε ἀλλὰ ποιεῖτε ὅταν οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν οἱ ἐκ περιτομῆς, μετ' αὐτῶν ἅμα ποιεῖτε. *Vos calculis haud utimini, sed eo tempore celebrate quo fratres vestri qui ex circumcisione prodierunt; cum iis simul Pascha peragite.* Videtur igitur hæc Diataxis facta, antequam Urbs Hierosolymitana ab Hadriano everteretur. Post hanc autem Diataxin, prodiit alibi Canon sub Apostolorum nomine qui nunc septimus habetur, Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος τὴν ἁγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσει, καθαιρείσθω. *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctum Paschæ diem ante veris æquinoctium cum Judæis egerit, a gradu suo dejiciatur.* Hæc cum postea a Concilio Nicæno confirmarentur, Constitutionum

Illæ quidem interpolatæ, et immutatæ.

earum quas nunc habemus Consarcinator, veterem Diataxin immutavit, et ad sua tempora accommodavit, l. v. c. 16. Δεῖ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοὶ, τοὺς τῷ τοῦ Χριστοῦ τιμίῳ ἐξηγορασμένους αἵματι τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἀκριβῶς ποιεῖσθαι μετὰ πάσης ἐπιμελείας μετὰ τροπὴν ἰσημερινήν. *Oportet igitur vos, Fratres, utpote pretioso Christi sanguine redemptos, dies Paschæ accurate et omni diligentia post æquinoctium celebrare.* Quibus etiam tot adversus Judæos addita sunt, ut appareat post tempora Epiphanii hæc immutata fuisse, et totum illud caput aliter plane conceptum esse. Unde conjicio Octo Libros Constitutionum post ævum Epiphanii ex veteribus Didascaliis atque Diataxibus, immutatis interpolatisque, factos esse; neque enim ille numerum librorum memorat. In Canone quidem ultimo eorum qui dicuntur Apostolorum Octo Libri Constitutionum diserte nominantur: sed illum Canonem ita fuisse conceptum ante sextum sæculum, opinor, non apparet. Septimo quidem sæculo ante Concilium Trullanum Maximus monet Dionysium factum Episcopum Athenis, κατὰ τὸ φερόμενον ἐν ἑβδόμῳ βιβλίῳ τῶν ἀποστολικῶν διαταγμάτων, quod nunc legimus lib. vii. cap. 48. Auctor Imperfecti Operis in Matthæum[u] Homilia liii. laudat aliqua ex Libro Octavo Canonum Apostolorum, quæ nunc reperiuntur lib. viii. cap. 2. Constitutionum. Et hunc quidem Auctorem Usserius facit "non minus antiquum," quam fuit Epiphanius. Sed sine omni controversia multo junior fuit. Scripsit Panarium Epiphanius ante imperium Theodosii: imperavit Theodosius annis sedecim: diu post Theodosium scripsit Auctor Operis Imperfecti, ut vel ex his verbis patet Homil. xlix. "Si quis autem auditiones quidem præliorum, fames, et tumultus et pestilentias intelligat esse omnia hæc mala spiritualia quæ facta sunt tempore Constantini simul et Theodosii usque nunc[x]." Inter tempora igitur Epiphanii et Auctoris Operis Imperfecti, existimo Constitutiones Apostolorum ex diversis Didascaliis Diataxibusque minoribus conflatas ad volumen octo librorum excrevisse; quod ab illo Hæretico avide arreptum, qui spuria Clementis aliorumque scripta sæpius adducit. Fuerunt igitur ex sententia nostra antiquitus hi libri, quasi ab Apostolis scripti, aut dictati, Διδαχὴ Ἀποστόλων, Διατάξεις Ἀποστόλων,

Auctor Imperfecti Operis in Matth. quo tempore scripserit.

[u] In Append. Chrysost. Front. Duc. tom. vii. 969. c.

[x] Ibid. p. 950. c. De hoc Scriptore vid. Fabricii Cod. Apocryph. Nov. Test. pp. 151, 2.

Διδασκαλία Κλήμεντος, Διδασκαλία Ἰγνατίου, Διδασκαλία δι' Ἱππολύτου, Διδαχὴ Πολυκάρπου. Ex his omnibus, et aliis fortasse adhuc incognitis conflatæ sunt Διαταγαὶ, sive Καθολικὴ διδασκαλία. Et sane sunt in libris Constitutionum Capita quædam quæ nihil aliud esse videntur quam methodi gratia factæ connexiones quædam, quibus una alteri Didascalia subnecteretur. Quale caput tertium libri octavi esse ipsi ex MS° Codice Oxoniensi, quo repræsentantur tum Διδασκαλία δι' Ἱππολύτου, tum Διαταγαὶ Ἀποστόλων, ex quibus liber octavus præcipue constat, deprehendimus.

Ignatii nomine Didascaliam promulgatam fuisse, probabile est.

Certe inter illas Didascalias quas Consarcinator librorum octo usurpavit, fuisse Διδασκαλίαν Ἰγνατίου, quamplurima sunt quæ ut firmissime credam efficiunt. Qui primum has Didascalias finxerunt sine dubio eorum scripta ante oculos habuere quibus figmenta sua tribui voluerunt, ut eos ipsos quantum possent exprimerent, unde non dubito Clementis Διδαχὴν ita fuisse compositam ut Epistolas ejus maxime referrent. Ex hac igitur Clementis Didascalia Consarcinatorem ea sumpsisse credibile est quæ de Phœnice habet et carminibus Sibyllæ lib. v. cap. 6, ex Epistolis Clementis prius desumpta et exaggerata. Ex eadem ni fallor totius Operis Procemium descripsit; non enim a postremo Collectore illud factum puto; quem Epiphanio juniorem esse sentio, qui sententiam illam ex procemio citat, Θεοῦ φυτεία ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ἀμπελὼν αὐτοῦ ἐκλεκτός. *Ecclesia Catholica arbor a Deo sata, et vinea ejus electa.* Clementis autem simiæ ista ascribo, ἐνεστερνισμένοι τὸν φόβον αὐτοῦ, ut alluderet ad illa in Epistola ejus ad Corinthios non satis trita, ἐστερνισμένοι ἦτε τοῖς σπλάγχνοις. Jam vero tanta est Epistolarum Ignatii præsertim interpolatarum cum Constitutionibus similitudo, atque conspiratio, ut eam non tantum Turrianus et Bovius, ad probandam Constitutionum antiquitatem, sed et Usserius etiam notaverit, ut probaret eundem fuisse Clementis et Ignatii interpolatorem. Et Turriani quidem atque Bovii sententia merito explosa est. Usserius autem id quod voluit probasse non videtur, quamvis veritatem pene attigerit. Id enim mihi maximus ille consensus potius innuit, Διδασκαλίαν Ignatii Constitutionibus fuisse interspersam, eamque Διδασκαλίαν fuisse ad interpolatas Ignatii Epistolas conformatam, vel potius Interpolatorem Ignatii e Didascalia ejusdem suas

Interpolatarum Epistolarum Ignatii cum Constitutionibus similitudo.

primum lacinias Epistolis intexuisse. Quod cum alia suadent, tum etiam illud in Epistola ad Trallianos ab Interpolatore additum, Αἰδεῖσθε δὲ καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ὑμῶν ὡς Χριστὸν καθ' ὃ ὑμῖν οἱ μακάριοι διετάξαντο Ἀπόστολοι. *Veneramini autem et Episcopum vestrum sicut Christum, ut vobis beati Apostoli constituerunt.* Cum enim nihil illic in genuina Epistola Ignatii de veneratione Episcopo præstanda diceretur, sed de fuga hæreticorum secundum præcepta Apostolica, sive διατάγματα τῶν Ἀποστόλων, Interpolator occasione hac arrepta ad illa confugit, quæ in Constitutionibus exstabant, ex Didascalia Ignatii sine dubio desumpta. Ita in prolixa illa Interpolatione qua viduis eadem præcepta dat, et exempla proponit, quæ in Constitutionibus lib. iii. cap. 6 et 7, occurrunt, statim subjungit, Ταῦτα οὐχ ὡς Ἀπόστολος διατάσσομαι. *Hæc non ut Apostolus constituo;* quod omnes norint hæc in Didascalia Apostolorum nomine fuisse injuncta[y].

Conclusio. Concludo itaque in Stichometria nobis objecta Ἰγνατίου nomen inter libros Novi Testamenti Apocryphos positum, non denotare Ignatii Epistolas, quæ inter Apocrypha nusquam repertæ, quæ post mortem omnium Apostolorum scriptæ, quæ ab ipso in itinere exaratæ, omnem Apostolicam auctoritatem sæpe de industria amoliuntur; sed Διδαχὴν eidem Ignatio suppositam, quasi ipsi ab Apostolis, a quibus ordinatus est Antiochiæ Episcopus, dictatam, quæ in alio Indiculo inter Novi Testamenti Apocrypha reperitur. Unde patet nullum adhuc testem reperiri potuisse, qui diceret Epistolas Ignatii fuisse supposititias, aut qui de earum antiquitate, veritate, auctoritateque vel dubitare videretur.

[y] His consentit doctissimus J. A. Fabricius in Nott. ad Cod. Apocryph. Nov. Test. p. 144.

CAP. V.

Testimonium S. Polycarpi ab exceptionibus vindicatur. Nec fidem ei deesse, nec vim. Auctoritas Epistolæ ad Philippenses ab omnibus recepta est. Auctoritati ejus non derogat Stichometria quæ dicitur Nicephori. Posterior pars Epistolæ non minus genuina quam prior. Testimonium nostrum esse mendacio inspersum aperta calumnia est. Particula suprema prioribus non contradicit. Vis Testimonii defenditur. Nullas alias Epistolas Ignatii quam eas quas habemus a Polycarpo intelligi potuisse ostenditur.

Testes pro Epistolis Ignatianis.

CUM testes ab Adversario adducti, nec tales appareant quales ille voluit, nec id omnino testentur quod sententiæ nostræ est contrarium; videamus an aliquid tale adversus testes nostros dici possit, an scilicet ii non sint quos esse nos dicimus, aut revera id non testentur quod nos volumus.

1. S. Polycarpus.

Primum pro Ignatianis S. Polycarpi testimonium est, quod nostri "disertissimum" putant: sed Vir Doctissimus "longe aliter sentit;" et huic testimonio duo deesse vult, tum fidem, tum vim. Fidem ei derogat primo, quod Epistolæ Polycarpi "non sit apud omnes recepta auctoritas."

Quo modo fidem ejus elevare conatur Dallæus.

Polycarpi Epist. ab omnibus recepta.

Quamvis hæc Responsio, etiamsi vera esset, minime satisfaceret, (cum certum sit fidem plenissime adhiberi debere aliquibus libris quorum aliquando "apud omnes non fuerit recepta auctoritas," ut ex aliquot Epistolis Novi Testamenti patet) eam tamen assero etiam esse falsam, et ab omni specie veritatis alienam. Auctoritas enim hujus Epistolæ S. Polycarpi ad Philippenses ab omnibus fuit recepta, ita scilicet ut Viri Apostolici Scriptum Ecclesiasticum et Orthodoxum judicaretur, neque unquam a quopiam an tale revera fuerit dubitatum sit. Nam primo Irenæus, qui ipsum Polycarpum vidit, luculentissimum huic Epistolæ testimonium præbet, lib. iii.

cap. 3. adversus Hæreses. Ἔστι δὲ Ἐπιστολὴ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους γεγραμμένη ἱκανωτάτη, ἐξ ἧς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτοῦ, καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας οἱ βουλόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας δύνανται μαθεῖν. Ita Eusebius Hist. Eccl. lib. iv. cap. 14. Vetus Irenæi interpres, *Est autem et Epistola Polycarpi ad Philippenses scripta perfectissima, ex qua et characterem fidei ejus, et prædicationem veritatis, qui volunt, et curam habent suæ salutis, possunt discere.* Hæc Irenæus, ex constanti cœtuum ab Apostolis conditorum traditione disputans; "recte quidem ille, et apposite," ut Dallæus ipse testatur, de Areopagiticis capite secundo. At neque "recte," neque "apposite" disputavit Irenæus, si hæc Epistola a Polycarpo scripta non sit, aut ab omnibus tunc temporis non reciperetur. De eadem Epistola Eusebius, qui intra centum post Polycarpi mortem annos natus est, Hist. Eccles. lib. iv. cap. 14. post productum hoc Irenæi testimonium, Ὁ μέντοι Πολύκαρπος ἐν τῇ δηλωθείσῃ πρὸς Φιλιππησίους αὐτοῦ γραφῇ φερομένῃ εἰς δεῦρο, κέχρηταί τισι μαρτυρίαις ἀπὸ τῆς Πέτρου προτέρας Ἐπιστολῆς. *Polycarpus scilicet in antedicta ad Philippenses Epistola, quæ usque adhuc circumfertur, utitur quibusdam testimoniis ex priori Petri Epistola desumptis.* Et plurima quidem testimonia ex priori Epistola deprompta, ex posteriori nulla, adhuc in hac Epistola reperiuntur, quæ cum iis conjuncta, quæ ad Ignatium pertinentia totidem verbis exscripsit Eusebius, dubitare nos non sinunt, quin eandem Polycarpi Epistolam habeamus, quam habuit Eusebius. Multum Irenæo, multum Eusebio tribuebant Veteres; neque de Scriptore quopiam eorum testimoniis commendato unquam dubitabant. Et si id eorum auctoritatem effecisse nolimus, ut ab omnibus reciperetur hæc Epistola, idem extorsisse publicam in Ecclesiis Asiaticis lectionem diffiteri non possumus. Hieronymus enim in Catalogo hæc de Polycarpo habet, "Scripsit ad Philippenses valde utilem Epistolam, quæ usque hodie in Asiæ conventu legitur." An fieri potuit ut Epistola Polycarpi, qui "Joannis Apostoli discipulus, et ab eo Episcopus ordinatus, totius Asiæ princeps fuit," in tanta luce posita, in conventu ejusdem Asiæ lecta, ab omnibus non reciperetur? Certe Hieronymus et Theodoretus Polycarpum numerant inter vetustissimos clarissimosque Ecclesiæ Scriptores. Inter autem

ejus opera hæc Epistola tanquam præcipua semper numerata est.

Auctoritatem ejus frustra tentat Dallæus imminuere.

Adversus hanc Epistolæ Polycarpianæ auctoritatem, ab omnibus receptam, a nemine certe, quantum novimus, in dubium vocatam, urget Vir doctissimus scriptores, et quidem, ut ait, gravissimos, qui eam Apocrypham esse judicabant. Scriptores illi dicuntur Nicephorus Patriarcha, et Anastasius Bibliothecarius, quorum neuter ante nonum sæculum scripsit. Sed primo, nos ante ostendimus Nicephorum illum frustra et sine ullo fundamento tanquam auctorem Stichometriæ allegari, et Anastasium tantummodo illius Stichometriæ interpretem esse. Secundo, si concederetur Epistolam Polycarpi ad Philippenses in ea Stichometria intelligi debere, ne illud quidem auctoritatem ejus omnino minueret; tantummodo enim inter Apocrypha Novi Testamenti numeratur, hoc est, a Canone SS. Scripturarum removetur; cum autem in Ecclesiis legeretur, a Canonicis libris distincta et inter Ecclesiasticos tantum numerata est. Tertio, Epistolam hanc in Stichometria neque nominari, aut intelligi debere, aut ullo modo innui concedo: sed ut Ἰγνατίου, ita et Πολυκάρπου nomini subjiciendam διδαχὴν arbitror; nam quamvis in alio Indiculo Polycarpi Didascalia non compareat, ut illa Ignatii, ideoque gratis ficta esse videatur; tamen cum διδασκαλία διὰ Ἱππολύτου in nullo Indiculo pariter inveniatur, quæ tamen in MSS. reperitur, et in Constitutionibus quas habemus continetur, vix dubitandum esse sentio quin post Apostolorum, Clementis, et Ignatii διδασκαλίας etiam alia Polycarpi intelligi debeat. Inde illa in veteri Didascalia, quæ nunc in Constitutionum lib. iii. cap. 6. legimus, Γνωριζέτω οὖν ἡ χήρα ὅτι θυσιαστήριόν ἐστι Θεοῦ. *Sciat igitur vidua quod altare Dei sit*, ad ista Polycarpi efficta, Τὰς χήρας σωφρονούσας περὶ τὴν τοῦ Κυρίου πίστιν . . . γινωσκούσας ὅτι εἰσὶ θυσιαστήριον Θεοῦ. Vetus Interpres, *Viduæ vero pudicæ circa fidem Dei . . . quia sunt sacrarium Dei.* Hæcque sæpius Auctor Constitutionum inculcat. Quarto, neque Nicephorus, neque Anastasius, neque Stichometriæ Auctor, neque quisquam noni sæculi scriptor receptæ hujus Epistolæ auctoritati officere putandus est, quæ et prioribus, et eodem ævo, et sequentibus viguit, et a nemine rejecta deprehenditur. Ante Nicephorum Maximus Abbas, Ἔχει δὲ καὶ Ἐπιστολὰς ὁ αὐτὸς θεῖος Πολύκαρπος πρὸς

Φιλιππησίους. Venerabilis Beda in Martyrologio ad vii. Cal. Januar. Nicephoro suppar Photius, Ἀνεγνώσθη Πολυκάρπου Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, γέμουσα πολλῆς νουθεσίας μετὰ σαφηνείας καὶ ἁπλότητος, κατὰ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἑρμηνείας τύπον. *Legebatur et Polycarpi Epistola ad Philippenses, multis referta admonitionibus cum perspicuitate ac simplicitate, ad Ecclesiasticam loquendi formam.* Ubi obiter observandum eo ipso nono sæculo hanc Polycarpi Epistolam cum illa Clementis ad Corinthios fuisse conjunctam; (ita nempe Photius, Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ βιβλιδαρίῳ ἀνεγνώσθη. *In eodem libello legebatur;*) iisdem laudibus a Photio fuisse ornatam; eandem enim perspicuitatem, simplicitatem, et Ecclesiasticum characterem utrique tribuit; objectiones aliquas adversus illam Clementis tunc fuisse factas, adversus hanc Polycarpi nullas. Eodem ævo Usuardus, et Ado Viennensis in Martyrologio xv. Cal. Januar. "Natalis beatorum Martyrum Rufi et Zosimi, de quorum agone felici S. Polycarpus Epistola ad Philippenses scribit." Post hos Symeon Metaphrastes, Actorum S. Ignatii Anonymus. Suidas, voc. Πολύκαρπος, ἔγραψεν Ἐπιστολὴν πρὸς Φιλιππησίους πάνυ θαυμαστήν. *Scripsit Epistolam ad Philippenses prorsus admirandam.* Quibus addendi Georgius Pachymerius, Honorius Augustodunensis, et Nicephorus Callistus, qui post Nicephorum Constantinopolitanum idem de S. Polycarpi Epistola cum iis, qui ante vixere, protulerunt.

Verum "hic Nicephori Patriarchæ primarii" de hac Epistola "judicium Hammondi sententiæ præferre, nulla," inquit, "invidia est." At non hic de "invidia," sed de recepta S. Polycarpi auctoritate quæritur. Hammondum cum Nicephoro non comparamus: Nicephorum hic omnino non agnoscimus. Epistolam Polycarpi in Stichometria non videmus: Si ea subintelligatur, inter pessimæ notæ Apocrypha tamen eandem numerare portentum putamus. In interprete Stichometriæ judicium requirimus: eam ita exponere ut contra mentem omnium sæculorum loquatur, iniquissimum esse dicimus; et clarissimam certissimamque sententiam, non Hammondi, sed Ecclesiæ Asianæ, omniumque quos aliquid de hac Epistola dixisse novimus Christianorum, incertissimæ ficti Nicephori expositioni anteponimus.

Prima hæc velitatio; sed secundo, Vir Doctissimus, cum

totam Epistolam rejicere se posse non speraret, in duas partes eam divisit, novo plane ausu, et hactenus inaudito: superiora Epistolæ omittit, et si quis ea S. Polycarpo ascribere velit, non renititur; imo, posterioribus exceptis, "nihil in Epistola occurrere" concedit, "quod vel quenquam offendere, vel Polycarpo indignum censeri debeat:" postremam particulam sugillat, in qua testimonium ab Eusebio productum exstat. Hanc igitur vult "temere et præter Auctoris mentem aliena manu fuisse assutam." At Eusebii ætate illa etiam postrema particula certissime exstabat, ex Epistola Polycarpi ab Eusebio exscripta fuit. Eusebius nec falli nec fallere potuit: erat enim tota Epistola omnibus exposita; erat in Ecclesiis Asiaticis, tunc temporis cum scriberet Eusebius, publice lecta; novit eam Hieronymus, cujus versioni nisi aliis occupatus incubuisset, et tamen Eusebiana nunquam accusavit: de illa igitur particula quam excerpsit Eusebius, dubitari non potest, nisi etiam de tota Epistola simul absque ulla ratione dubitemus.

Deinde partem Epistolæ recipit, partem rejicit, infelici conatu.

Eusebii testimonium.

Sed ex ipsa Epistola, quam præ manibus habemus, disputat, et primo "in ea," inquit, "quæ testimonium" nostrum "præcedunt ut in decentissimam clausulam, desinebat Epistola: reliqua autem minime cohærent, atque ideo expungenda sunt." Verum enimvero unde illi notum est Polycarpi Epistolam in ea verba desiisse? an eam unquam audivit in totius Asiæ conventu lectam? an unquam vidit Polycarpi Epistolam vel Græce vel Latine, vel MS. vel impressam, quæ in ea verba desineret? minime gentium. Quid igitur? Judicio Joannis Dallæi ea clausula erat decentissima: quare non debuit Polycarpus plura addere: igitur in ea verba desinebat Epistola. Neque enim putandum est Polycarpum plura scribere voluisse, quam permitteret Dallæus. Certe si hac lege in Epistolis veteribus uti liceat, omnes pene clausulæ, quæ nunc exstant, erunt nobis expungendæ. Nonne versus ultimus capitis decimi quinti Epistolæ ad Romanos, *Deus autem pacis sit cum omnibus vobis, Amen,* decentissima clausula est? totum igitur caput decimum sextum erit eradendum. Nonne versus ultimus tertii capitis Epistolæ ad Ephesios, *Ipsi gloria in Ecclesia, et in Christo Jesu in omnes generationes sæculi sæculorum, Amen,* decentissima clausula est? An igitur tria reliqua capita pro assutis sunt habenda? Clemens Romanus Epistolæ ad Corinthios pagina 29, *Per Jesum Christum,* inquit,

cui gloria omnis et magnificentia in sæcula sæculorum, Amen [a]. Nonne hæc decentissima clausula est? Igitur quadraginta septem paginæ sunt assutæ. Eandem clausulam habemus pag. 41, 50, 57, 59, 66, 75: opus igitur erit Marcionis machæra [b], ut hæc et similia rescindantur. Ea quidem quæ sequuntur testimonium nostrum admitti posse ait, licet decentissima illa clausula præcesserit. At si post decentissimam clausulam aliquid admitti possit, cur non illud de Ignatio? An illa "absurde inferta atque infulta" dici possunt, quæ post omnes salutares admonitiones ad fidem, patientiam, et ædificationem pertinentes, speciatim ad ista respondent, quæ ipsi, ad quos scribit, literis suis postulaverant? Philippenses ad Polycarpum scripserant de mittendis literis suis Antiochiam; et oraverant etiam, ut Epistolas S. Ignatii, quas apud se haberet, ad ipsos mittere dignaretur. Nonne ad finem Epistolæ responsoriæ peropportune faceret Polycarpus, si illa reponeret quæ ipsi ab eo efflagitabant? Cum Epistolas Ignatii suæ subjunxisset, an de illis alibi potius quicquam scriberet, quam ad finem Epistolæ suæ cui earum συναγωγὴν subjunxerat? Nihil his certe aut rei ipsi, aut mori hominum in conscribendis Epistolis convenientius excogitari potest.

Testimonium ex Polycarpi Epistola mendacio inspersum esse contendit Dallæus,

Levia igitur hæc sunt, vel ipso Dallæo judice: "sed et aliud est," inquit, "multo gravius, quod hanc de Ignatianis particulam non auctoris, sed alicujus alterius esse arguit." "Grave" quidem hoc, si vera sint, quæ proximo capite asserit Adversarius, "locum" nempe, quo Ignatiana nominantur, "insigni mendacio deformem esse" et quæ capite xxxvi. pariter affirmat, "Polycarpi" scilicet "quod affertur testimonium esse subdititium mendacioque inspersum." Grave quidem crimen mendacium, præsertim si insigne sit; neque video quomodo excusari possint qui testimonio utuntur tam gravi crimine insperso. Non negligenter igitur quærendum est, ubi hoc mendacium inveniri possit: nam certe, ut nunc se res habet, aut in Polycarpo, aut in Eusebio, aut in Impostore aliquo, aut in testimonium afferente, aut in repudiante mendacium est.

Primo igitur nos, qui testimonium proferimus, nos ipsos ab hoc crimine aperte liberabimus. Hæc verba Græce ex Eusebio sine ullo dolo transcribimus, Hist. Eccl. lib. iii. cap. 36. Τὰς

[a] Cap. 20. ad fin. [b] Tertull. Adv. Marc. iv. 29.

Ἐπιστολὰς Ἰγνατίου τὰς πεμφθείσας ἡμῖν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἄλλας ὅσας εἴχομεν παρ' ἡμῖν, ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε, αἵτινες ὑποτεταγμέναι εἰσὶ τῇ Ἐπιστολῇ ταυτῇ, ἐξ ὧν μεγάλα ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε· περιέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονὴν, καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνήκουσαν. Hæc verba quæ nunc in Eusebio legimus ab ipso fuisse scripta non dubitamus: sic enim ea intra annos LXXXV a Ruffino, licet negligenter, versa videmus. *Mittam vobis et Ignatii Epistolas, et alias si quæ sint, quæ ad nos transmissæ sunt; ex quibus utilitatem maximam capiatis. Continent enim de fide et patientia instructionem perfectam secundum Domini præceptum.* Eusebium ex Epistola Polycarpi, quæ tunc omnium manibus terebatur, hæc ipsa verba transcripsisse credimus; tum quod ipse hoc asserat, tum quod in veteri vulgata Versione Epistolæ S. Polycarpi hæc etiamnum legamus, *Epistolas sane Ignatii quæ transmissæ sunt vobis* (pro *nobis*) *ab eo, et alias quantascunque apud nos habuimus, transmisimus vobis, secundum quod mandastis, quæ sunt subjectæ huic Epistolæ: ex quibus magnus vobis erit profectus. Continent enim fidem, patientiam, et omnem ædificationem ad Dominum nostrum pertinentem,* tum denique quod Photius, qui hanc ipsam Epistolam legit, et tantopere laudavit, idem non obscure testetur, cum ait, Λέγει δὲ καὶ τὰς Ἐπιστολὰς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου ἀπεσταλκέναι, *dicit autem* (Polycarpus) *se etiam Ignatii Theophori Epistolas ipsis transmisisse.* Hoc unicum testimonium ex Polycarpi Epistola depromimus, quod integerrimum esse putamus, et cui nulla unquam labes aspersa est antequam a nostris pro Ignatianis adduceretur. Satis igitur nos ipsos a mendacii crimine tutati sumus.

satis absurde.

S. Polycarpum ipsi ab omni suspicione liberant, ideo enim volunt hæc a Polycarpo minime scripta fuisse, quod ab ejus prudentia atque sanctitate ea maxime abhorrere arbitrantur. Quid igitur? an mentitus est Eusebius, et ea nobis tradidit, quæ in Epistola Polycarpi sua ætate minime comparebant? An ille Lectores fallere voluisse putandus est in re tam aperta et omnibus tunc temporis notissima? Nonne Epistola Polycarpi in conventu Asiæ publice lecta fuit, cum Historiam suam scribebat Eusebius? An sententiam bene longam ipse comminisci voluit, et Epistolæ inserere, ad fidem Ignatianis faciendam, suis derogandam? Hoc etiam nimis crassum

putant; neque Polycarpum, neque Eusebium mentitum volunt: sed Impostorem nescio quem, quem ante Eusebium vixisse hariolantur, sed quem in vivis unquam, nec illi, nec alius quispiam, fuisse præstabit. Ille autem "falso et vafre" totum nostrum testimonium alicui Epistolæ Polycarpianæ exemplari inseruit: et statim aut in Impostoris autographum, aut in libellum aliquem ab illo transcriptum incidit, non forte sed certissime, Eusebius; cum igitur aliud exemplar non videret, et quid in Asiæ conventu legeretur ignoraret, in fœdum errorem delapsus est Ecclesiasticæ Historiæ Pater. Neque mirum: erat quippe egregius artifex hic Impostor; idem enim neque quisquam alius fuit, qui sex vel septem Epistolas a se confictas Ignatio subdidit, "et hæc de quibusdam Ignatii a Polycarpo literis hujus ad Philippenses extremæ Epistolæ subtexuit, ratus, quod accidit, lectores hæc de suis Epistolis accepturos." Hujus fallaciis deceptus est Eusebius, ut videtur, vir minime malus, aut suspicax; in eundem errorem induxit omnes eos Patres, qui dum Epistola Polycarpi in conventu Asiæ publice legeretur, vixere, quique Epistolam integram et incorruptam videre nunquam potuerunt. At postquam ea legi desiit, quingentis post Eusebium annis omnia hæc vidit Nicephorus, ideoque tam tristem sententiam de Polycarpi Epistola tulit, et inter pessimæ notæ Apocrypha numeravit. Proh lepidam fabulam! proh suave somnium! Hæc omnia non tantum contra nostrum, sed et commune omnium judicium, imo contra ipsius Dallæi sententiam conficta sunt. Quisquamne credet, hominem qui sub Ignatii nomine Ecclesiæ imponere voluit, antequam Eusebius scriberet, sub finem tertii aut initium quarti sæculi, ut id facilius faceret, majoremque auctoritatem fictis suis mercimoniis conciliaret, S. Polycarpi Epistolam primo corrumpere voluisse, cum ex illa una re ejus fallacia omnibus aperta foret, majoremque de Ignatianis ab ipso producendis suspicionem excitare, et seipsum certius prodere non posset? Polycarpi enim hæc Epistola omnibus fuit exposita, in Ecclesiis Asiaticis publice lecta; cui si quid novum et hactenus inauditum adderetur, latere, et non protinus innotescere non potuit. Fatuus sane Impostor qui hæc tam pueriliter excogitaret: fungus Eusebius, qui tam adulterinis mercibus tam facile deciperetur: cæci surdive omnes Patres, qui, Epistola per

Asiam sonante, hæc non deprehenderunt. Unicus, et ille fictus, Nicephorus hæc omnia scilicet detexit, et totam Polycarpi Epistolam ad scombros condemnavit. Sed an propter hanc interpolationem Nicephorus Polycarpi Epistolam condemnavit, cum id verum esse de Epistolis Ignatii non posse pronunciaverit Dallæus, quod in nullo alio opere idem præstitum sit a Nicephoro? An ille Nicephorum ob hanc causam Polycarpi Epistolam adeo nobilem, tam diu publice lectam, et ab omnibus ad suam usque ætatem tanta cum veneratione susceptam uno verbulo rejecisse vult, qui idem in Ignatio fieri non potuisse contendit, nisi Stichometriæ Auctor id ipsum monuisset, et diligenter se purgasset? An id Nicephoro suboluisse tam certo definiri potest, quem legisse Polycarpum nondum scimus, cum Photium qui eandem sedem post paucos annos tenuit, idem plane latuit, quem et Epistolam et ea verba legisse novimus?

Unde mendacii Dallæus crimen conflare conatus sit.

Sed quid Auctorem mendacii quærimus, qui nondum mendacium ipsum deprehendimus? "Testimonium Polycarpi," inquit, "subdititium est, et mendacio inspersum." Testimonium audivimus, mendacium non perspicimus. Sed impostor "de Ignatio ita loquitur, ut eum quo tempore hæc scripta sunt, adhuc superesse significet. *De ipso, inquit, Ignatio, et de his qui cum eo sunt, quod certius agnoveritis, significate.* At Epistolæ auctor plane alia loquitur, apertissime affirmans Ignatium, quo tempore ipse ad Philippenses scribebat, jam fuisse τετελειωμένον." Huc tandem tota mendacii imputatio redit. Quid autem hæc ad testimonium nostrum, quod nos ex Eusebio transcripsimus? Optime certe illud et cum præcedentibus et cum sequentibus congruit, neque inter eam et ullam aliam Epistolæ particulam ulla discrepantia est. Verba quæ producimus ab Eusebio ex Polycarpi Epistola transcripta nec Ignatium tunc temporis in vivis, nec mortuum fuisse significant, nec vitæ aut necis mentionem ullam faciunt: Epistolas tantum primo petitas, dein missas indicant, quæ Ignatio vel vivente vel mortuo et peti et mitti potuerunt. Nullum igitur vel minimum mendacii vestigium in testimonio nostro apparet. Si quid in sequenti particula minus congruum videatur, illud non magis nostra verba inficit quam priora. At fatetur Dallæus "nihil" in prioribus "occurrere quod vel quenquam offendere, vel

Polycarpo indignum censeri debeat." Idem igitur de nostris omnino dicendum, aut aliquid in iis verbis ostendendum quod Polycarpo sit indignum: illud autem nec fit, nec fieri omnino potest. Certe Polycarpo indignum non est, ut Epistolas Ignatii apud se conservaret, ut Philippenses eas ab ipso peterent, aut ut ab iis petitas mitteret, et suæ Epistolæ subjungeret, uti moris erat; sic enim Clerus Romanus ad S. Cyprianum, "Quales literas in Siciliam quoque miserimus, subjectas habebis:" sic Synodus adversus Paulum Samosatenum coacta, ad Dionysium Romanæ urbis Episcopum, Epistolam Dionysii Alexandrini memorant, Ἧς καὶ τὸ ἀντίγραφον, inquiunt, ὑπετάξαμεν. *Cujus etiam exemplar subjecimus.* Euseb. Hist. Eccl. lib. vii. cap. 30.

Polycarpi testimonium explicatur.

Tota igitur criminis objectio ad illam tantummodo particulam pertinet, quacum nostrum testimonium nihil commune habet, quæ si admittatur, nihil nos juvat; si rejiciatur, nihil nobis officit. Nostra tunc in Epistola Polycarpi vidit Eusebius, cum tota et integra in conventu Asiæ legeretur, cum Eusebius nec sine summa negligentia et oscitantia falli, nec sine incredibili audacia et impudentia fallere potuit. Hæc particula quingentis post Eusebium annis in eadem Epistola exstabat, ut ex Photio discimus; an reliquis coæva fuerit plane nescimus. Sed si demus eam etiam fuisse nostro testimonio tempore Eusebii subjectam, nondum tamen vel illam mendacio inspersam esse concedimus. Imo vero quomodo hæc verba, *Et de ipso Ignatio, et de his qui cum eo sunt, quod certius agnoveritis significate,* quæ nihil omnino asserunt, nihil affirmant aut negant, mendacii et quidem insignis rea esse possint, non intelligo. Qui talia mihi scriberet, eum ne vera quidem dixisse, multo minus mentitum esse dicerem. Verum, inquies, quamvis non asserunt, innuunt tamen illud quod erat veritati contrarium, scilicet Ignatium superesse, vivere et valere, quem Polycarpus noverat ante defunctum esse. Sed ne hoc quidem verum est; particulæ illius Auctor non significat aut ullo modo innuit Ignatium tunc in vivis fuisse. Verba particulæ in Veteri Latina Versione, *Et de ipso Ignatio, et de iis qui cum eo sunt* (Græce ut opinor, καὶ περὶ Ἰγνατίου καὶ περὶ τῶν μετ' αὐτοῦ) *quod certius agnoveritis significate:* verba Photii sunt, Αἰτεῖται ἀναδιδαχθῆναι παρ' αὐτῶν εἴ τι περὶ ἐκείνου διακούσαιεν. *Petit ut ab ipsis*

certior fiat, si quid de illo inaudiverint. Primo autem audire poterant Philippenses aliquid de Ignatio vivo, quod Polycarpus ab illis scire cuperet illo defuncto. Ignatius, ut referunt illius Acta, *per Philippenses pertransivit Macedoniam pedes;* a Philippensibus missi sunt aliqui qui eum honoris et refrigerationis causa in itinere deducerent, quod mihi videtur Polycarpus in initio Epistolæ innuisse, his verbis, Δεξαμένοις τὰ μιμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης, καὶ προπέμψασιν, ὡς ἐπέβαλεν ὑμῖν, τοὺς ἐνειλημμένους τοῖς ἁγιοπρεπέσι δεσμοῖς, quæ quidem verba cum nec recte legeret, nec omnino intelligeret Vetus Interpres, ita transtulit, *Suscipiens imitabilia verba dilectionis quam ostendistis in illis, qui præmissi sunt viris sanctis decorosis vinculis connexis.* Ita ille δεξάμενος pro δεξαμένοις legens, atque ideo reliqua omnia aliorsum trahens; tu vertas, *Congavisus sum vobis, qui veræ charitatis exemplaria excepistis, et deduxistis, ut vestro officio conveniebat, involutos vinculis quæ sanctis ornamento sunt.* Halloixius ὡς ἐπέβαλεν ὑμῖν, reddidit, *ut vobis Dominus inspiravit;* ego potius, *ut vestro officio conveniebat*, quia hæc multo simpliciora sunt, et hoc sensu bene Græca. Deducebant igitur ex Philippensibus aliqui Ignatium comitesque per Macedoniam, forte etiam usque Epidamnum; unde Pseudo-Ignatius, vel potius aliquis alius qui titulum Epistolæ ad Philippenses præfixit, scriptam eam voluit ab Epidamno. Hi igitur Philippos ab Ignatio reversi multa sine dubio de ipso narrabant, multa de comitibus, quæ S. Polycarpum ab ipsis audire voluisse, etiam post martyrium S. Ignatii, par est credere. Secundo audire poterant Philippenses aliquid de Ignatio mortuo, non minus quam vivo: et Polycarpus sine dubio scire magis avebat quæ ad mortem quam quæ ad vincula Ignatii pertinebant; quam præclare se in ipso martyrio gesserit, quantum honorem Christianæ religioni attulerit, quid comites ei in tam præcipiti periculo præstiterint, quid passi sint, aut fecerint, an de reliquiis tanti Martyris aliquid conservaverint. Non enim tantum de Ignatio, sed etiam de Philone et Agathopode comitibus ejus quærit. Potuit igitur Polycarpus incendi studio audiendi aliquid de Ignatio vivo, quod nondum audiverat, licet eum jam defunctum esse non dubitaret; potuit aviditas eum tenere aliqua de ipso mortuo vivisque comitibus intelligendi,

quæ prius ad Philippenses in Macedonia, quam ad Smyrnenses in Asia pervenire possent. Non sunt igitur hæc "de eadem re dissentanea," nulla in his verbis contrarietas aut repugnantia. Quare satis manifesto nos extremam particulam a mendacii crimine liberavimus; eum autem qui tam diserte "testimonium" Polycarpi "mendacio inspersum, et locum insigni mendacio deformem" dixit, alii qui volunt et possunt, liberent.

Quomodo vim testimonii impugnare studet Dallæus.

Atque hæc de fide: nunc de vi Testimonii agendum est. Asserit Eusebius has ipsas Epistolas, quas defendimus, fuisse a Polycarpo memoratas. Καὶ ὁ Πολύκαρπος δὲ τούτων αὐτῶν μέμνηται ἐν τῇ φερομένῃ αὐτοῦ πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολῇ. *Sed et Polycarpus in sua ad Philippenses Epistola earundem meminit Epistolarum.* Quod Eusebius asserit, nostri pariter affirmant; Dallæus negat. Fatetur quidem testari posse Polycarpum aliquas scripsisse Epistolas Ignatium, has autem eas fuisse negat; similes aliqua re fuisse largitur, easdem fuisse pernegat. Rationem negationis unicam affert, quod id "clarissime et multifariam a se fuerit" demonstratum, ob nempe "Valentinianorum σιγὴν, et Patripassianorum hæresin," similiaque "quæ fieri non potest ut Epistolæ vere ab Ignatio scriptæ habuerint." Ita ab argumento a Testimoniis petito, ad illud quod ex materia Operis deducitur desultorie transit, et cum externo argumento premitur ad internum confugit. Dicunt nostri Polycarpum testari S. Ignatium has Epistolas scripsisse; respondet, "ipsæ luculentissime negant." Frustra omnino et dicis causa refellendis nostrorum argumentis a Veterum auctoritate sumptis insudavit, si quoties ea afferuntur ad tales demonstrationes recurrat: cum una opera potius omnia repudiare debuerit. Sed nos demonstrationes ejus omnes quas ubique prædicat, proxima Dissertatione, hoc est, suo loco, objectiunculas tantum infirmas, levissimasque conjecturas esse demonstrabimus: atque interim hoc ipsum Polycarpi testimonium defendemus, et extra omnem contradictionis aleam ponemus.

Quod Eusebius asserit, negat Dallæus.

Transit a testimonio ad materiam Operis, ut objectionem stabiliat.

Levis et importuna objectio.

"Has," inquit, "scripsisse" Ignatium "non dicit locus objectus." Quid igitur? an minus idoneum est testimonium, aut eo nomine statim rejiciendum? Quis unquam Veterum dixit eos libros, quos nunc habemus, fuisse ab illis scriptos quibus jam tribuuntur? An eorum quisquam vidit nostra

exemplaria? an scire ullo modo potuit quid nos hac ætate legeremus? Si sic Criticen exercere placeat, universa Veterum testimonia incassum libris nostris doctorum virorum industria præfixit: quæ potius in posterum eradenda videntur; si enim hæc observatio obtineat, nihili sunt omnia. Verba sunt Dallæi, "Quod enim aiunt Ignatiana apud veteres *ab omni ævo* Patres *pari* cum Clementis et Polycarpi Epistolis *reverentia semper* fuisse, id miror iis excidisse qui probe sciunt utramque hanc Epistolam ab Irenæo magnis laudibus celebratam fuisse, et Clementinam proprie a Dionysio Corinthio laudatam." Sed quare "miretur" non video, cum "probe sciat" nec S. Irenæum "hanc" Polycarpi, aut Clementis, nec Dionysium "hanc" S. Clementis proprie laudasse. S. Irenæi verba sunt, *Sub hoc igitur Clemente, dissensione non modica inter eos qui Corinthi essent fratres facta, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas literas Corinthiis.* Non dicit hanc Epistolam quam nunc habemus ad Corinthios tunc fuisse scriptam; non affirmat hanc, ne ullam quidem a Clemente fuisse exaratam. De Polycarpi Epistola hæc habet. *Est autem et Epistola Polycarpi ad Philippenses scripta perfectissima, ex qua characterem fidei ejus, et prædicationem veritatis, qui volunt, et curam habent suæ salutis, possunt discere.* Non affirmat eandem Epistolam eam fuisse quæ nunc exstat, imo nullum characterem tradit huic peculiarem. De Clementis Epistola Dionysius Corinthiorum Episcopus, ad Soterem Romæ Episcopum hæc scribit, *Hodie sacrum diem Dominicum transegimus; in quo Epistolam vestram legimus, quam quidem perpetuo deinceps legentes perinde ac priorem illam nobis a Clemente scriptam Epistolam, optimis præceptis ac documentis abundabimus.* Tradit quidem et ille Epistolam quandam a Clemente ad Corinthios scriptam fuisse, et in Ecclesia lectam: non dicit hanc, quam Junius ex Codice Regio descripsit, eam fuisse; imo qualis illa fuerit quam Corinthii legebant nullo modo depingit, ut nostram ad illius characterem examinare possemus. Et tamen hæc Irenæi et Dionysii testimonia ad Clementinam Epistolam statuminandam magnam vim habere volunt, Polycarpi autem suffragium et multo antiquius atque disertius ad Ignatii Epistolas confirmandas plane nullam.

Hæc cum unica sit objectio, quæ proprie vim testimonii

Proceditur ad testimonii hujusce vim veram explicandam.

spectat, præter silentium Irenæi, quod proximo capite examinandum est; cumque ea tam iniqua ac levis sit, ut omnes vident; superest ut Polycarpiani suffragii robur latius explicetur, omniumque oculis clarius exponatur. Primo enim Polycarpus non tantum testatur scripsisse aliquas Epistolas Ignatium, sed significat *συναγωγὴν* Epistolarum ejus tunc temporis Smyrnæ se præ manibus habuisse; earundem exemplar Epistolæ suæ (quam aliunde in Ecclesiis Asiaticis publice lectam scimus) se subjecisse tradit, et Philippensibus misisse, idque ipsorum rogatu; quanti eas ipse æstimaret optimus judex ostendit, easque Philippensibus utilissimas fore profitetur, et fidem, patientiam, omnemque ædificationem ad Dominum pertinentem continere affirmat. Hæc de Epistolis quas ipse collegit et apud se habuit cum testetur Polycarpus, easdem omnino eum intellexisse, quas nos habemus, quas ante nos Eusebius, Athanasius, Theodoretus, aliique habuerunt, et contendo, et aperte firmiterque probo. Aut enim illæ Epistolæ quas publicavit Polycarpus hæ ipsæ sunt, quas nostri defendunt, aut fuerunt aliæ et ab his diversæ. Sed aliæ, et ab his diversæ non fuerunt. Reliquum igitur est ut hæ ipsæ fuerint. Epistolas autem quas publicavit Polycarpus non fuisse alias, et ab his, quas nunc habemus, diversas, sic ostendo.

S. Ignatii dignitas postulat, ut si aliæ et diversæ ab his Epistolæ ejus exstitissent, latere non potuissent.

S. Ignatium, qui paucis post S. Joannis Apostoli mortem annis martyrium Romæ fecit, Apostolos ipsum audivisse, et ex his purissimis Christianismi fontibus doctrinam suam hausisse constat. Huc accedit eximia Viri dignitas, qui non modo Apostolorum discipulus, sed eorum insuper judicio sic probatus sit, ut Antiochenæ, id est, omnium quæ apud gentes erant Ecclesiarum antiquissimæ, ad hæc ob civitatis in sæculo amplitudinem atque præstantiam nobilissimæ, præfici meruerit. Quid ejus postremo martyrium dicam, quo opere nihil unquam apud nostros excellentius aut præclarius habitum fuisse scimus? Hujus ergo tanti ac talis Viri, in quo summa omnia erant, si aliæ fuissent, quam quæ nunc circumferuntur Epistolæ, eas jam ab illis temporibus, sæculisque proxime sequentibus celeberrimas fuisse necesse est, et post Apostolorum ipsorum, et Clementis, si forte, scripta longe nobilissimas. Sed eas præter Auctoris meritum, ipsum insuper tempus, quo datæ esse dicuntur, supra modum nobili-

tare debuit. Innuit enim Polycarpus ab Ignatio in supremis, in martyrii meditatione, eo ipso tempore scriptas fuisse, quo edita Antiochiæ apud Trajanum præclarissima Christi confessione, Principis ore ad bestias damnatus, Romam ad mortem pro Domino oppetendam abducebatur. Cum igitur clarorum pietate præsertim ac virtute præstantium virorum in supremis editas voces magna cura excipere, servare, celebrare, memoriæque posterorum mandare soleamus, quo studio a Viris illis aut Ecclesiis exceptas esse par est Sanctissimi Martyris ad se in ipsa, ut sic dicam, arena scriptas literas, quo animorum motu recitatas, qua caritate cum suis, quacunque Christi nomen colebatur, fratribus communicatas? Summum Ecclesiarum in istas Epistolas amorem, summam colligendarum et servandarum et apud fratres disseminandarum curam, summumque studium fuisse satis testatur S. Polycarpus, S. Joannis Apostoli pariter discipulus, qui ab eo Smyrnæ Episcopus ordinatus, totius Asiæ princeps, ipsi Ignatio familiaris fuit, qui docet se a Philippensibus rogatum omnes Ignatii Epistolas, quascunque apud se haberet, collegisse, easque ad ipsos his suis literis subjectas mittere. Ex his satis nunc constat illas Epistolas quas scripsit Ignatius, quas collegit, et edidit Polycarpus, non potuisse non esse illius et proximæ deinceps memoriæ Christianis, præsertim vero literatis et eruditis, si qui essent, notissimas. Quid quod hæc ipsa S. Polycarpi Epistola, qua Ignatiana tantopere prædicabantur, per tria integra sæcula in conventu Asiæ publice legeretur, qua summa eorum utilitas inculcabatur, animique hominum, scriptorum, fidem antiquam, et patientiam, et ædificationem continentium, cupiditate perpetuo accendebantur. Si igitur alia et a nostra diversa fuit Polycarpi συναγωγή, si aliæ Epistolæ Ignatii fuerint quas ille collegit, et suis literis commendavit, et Philippensibus communicavit, quam eæ, quas nos habemus et ante nos habuit Eusebius; illæ certe ut viris literatis præcipue atque eruditis notissimæ, per omnia illa sæcula præsertim quibus Polycarpi Epistola in Asiaticis Ecclesiis sane nobilissimis personabat, innotescerent atque agnoscerentur necesse fuit. In tanta existimatione cum primo fuerint, tanta cura atque studio ab Ecclesia ad Ecclesiam transmissæ, tam publica, tamque perpetua commemoratione ornatæ atque posteritati commendatæ,

non potuerunt omnino latere, et viris doctis, et Apostolicæ traditionis maxime curiosis ignotæ esse. At si omnium Christianorum per tria sæcula non tantum post Ignatii, sed et Polycarpi mortem, libros consulamus, nullam aliarum, quam quas nos habemus, Ignatii Epistolarum mentionem unquam factam inveniemus. Alias igitur nunquam fuisse manifestum est. Clarus, ni fallor, rerum nexus; clara et indubitabilis consecutio.

Argumentum Dallæi de spuriis Epistolis: quod eodem redit.

Qui quinque vel sex Epistolas nuper Ignatio attributas tanquam spurias et fictas rejiciebant id se ideo fecisse profitebantur, quod Eusebii et Hieronymi tempore non exstarent: eo autem tempore non exstitisse inde colligebant, quod nec Eusebius, nec Hieronymus earum meminerit, cum alias sex septemve, quas nostri defendunt, diligenter memorassent, atque descripsissent. Hanc eorum sententiam atque rationem et laudat et amplectitur Dallæus. Nam de Usserio loquens hæc capite secundo scribit. "Primum ergo sex illas Epistolas ad Mariam Cassobolitam, ad Polycarpum, ad Tarsenses, ad Antiochenos, ad Heronem, et ad Philippenses, has inquam, nondum Eusebii et Hieronymi temporibus exstitisse inde validissime probat, quod de iis uterque iste scriptor nullum verbum facit, qui sex alias superiores ambo memorant. Cur enim has potius quam illas, si illas, si utrasque norant, dixissent? Cur vero eas eruditissimi ac diligentissimi homines ignorarent, si erant, ut narrat Baronius, a Philippensibus cum sex superiorum ad eos missa a Polycarpo collectione conjunctæ? Non fuisse, adeoque neque tum exstitisse inde constat, quod eas Eusebius nescierit: nescivisse altum ejus de his silentium arguit." Si autem hæc "validissime probent" sive quinque sive sex illas Epistolas tempore Eusebii et Hieronymi non exstitisse, adeoque postea excogitatas et fictas fuisse; nostrum certe argumentum "validissime" etiam probat alias quam nostras Ignatii Epistolas nec eodem nec ullo alio antecedente ævo apparuisse; ut de aliis a Polycarpo collectis, in unum corpus redactis, ad Ecclesias transmissis, et insigni elogio ornatis loqui, plane commentum sapiat. Nemo enim ante Eusebium, vel Hieronymum, vel etiam Theodoretum, aut Gelasium, nemo ante quinti sæculi finem, quo Veteres omnes Ecclesiastici et Catholici Scriptores, ac imprimis S. Ignatius, in controversiis fidei tum a Catholicis, tum a modernis Hæreticis

tanquam arbitri admittebantur, vel Virum, vel Ecclesiam aliam nominavit, ad quam Ignatius literas dederat; nemo ullam sententiam ex ulla alia Epistola excerpsit. Ex nostris unam Irenæus, unam Theophilus, aut antiquus Basilii auctor ejusdem cum Irenæo ævi, duas Origenes, unam Pseudo-Dionysius, complures Eusebius, unam Athanasius, duas Chrysostomus, plures Hieronymus, plurimas Theodoretus, duas Gelasius sententias laudarunt, omnes ex Epistolis nostris, ex alia aliqua ne unam quidem. Aliæ igitur quam nostræ Ignatii Epistolæ nunquam fuerunt a Polycarpo posteritati commendatæ. Quare cum ab illo aliquæ fuerint collectæ publicatæque, ut ex ipsius testimonio patet; aliæ autem et a nostris diversæ non fuerint, ut ex alto tot sæculorum silentio manifestum est; restat ut hæ ipsæ fuerint, quas nostri defendunt, quas Eusebius vidit, descripsit, defloravit.

Quænam enim, quæso, illæ Epistolæ sunt, si hæ non sint? Quis eas unquam legit? quis oculis usurpavit? quis vel fando de aliis Epistolis ab Ignatio scriptis, a Polycarpo collectis aliquid audivit? aliis, inquam, quam quas habemus? An ullo modo verisimile est, Epistolas a tanto Martyre exaratas, a tanto editas atque laudatas, Epistolæ etiam illi subjectas, quæ per tot sæcula publice lecta earum memoriam perpetuo redintegrebat, statim periisse, et ab omnium oculis ereptas fuisse? An putabimus Ignatii ossium reliquias Roma Antiochiam transportatas, tantaque veneratione per tot annos habitas; Epistolas autem in ipso itinere scriptas, propediem in ventos abiisse[c]? An conjiciemus imperante Antonino, aut Aurelio, hoc est, vivo adhuc et valente S. Polycarpo, fictas

[c] Huic argumento respondere conatus est Basnagius, dicendo Epistolam Laodicea scriptam, cujus meminit S. Paulus, (Col. iv. 16,) nulla Ecclesiarum veneratione servatam esse quominus funditus perierit. Oblitus est Vir Doctus, primo id ipsum gratis a se dictum, hanc Epistolam periisse. Plures enim Critici affirmant Epistolam Laodicea scriptam esse Epistolam ad Ephesios. Deinde, si cum Chrysostomo, Theodoreto, Œcumenio, intelligamus Epistolam hanc Pauli non fuisse, sed Laodicensium ad Paulum, quod cum Fabricio potius crediderim, nulla ratio est cur non perierit pariter atque aliæ Epistolæ, quas credibile est Christianos ex diversis civitatibus Apostolo misisse, ut de illorum salute vel absens audiret. (Phil. i. 27. 1 Cor. xvi. 13.) Denique prætermisit Basnagius, quod argumenti caput est, exstare Epistolam Apocrypham sub nomine Pauli ad Laodicenses; quam tamen Hieronymus et Theodoretus ut fictam et ab omnibus Veteribus explosam coarguunt. At hi Patres iidem sunt, qui nostrum Ignatium ut sincerissimum suis suffragiis comprobant. Hujusmodi objectio nihil agit nisi quod argumentum confirmat. Integra stat Pearsoni quæstio: Quænam, quæso, illæ Epistolæ sunt, si hæ non sint?

fuisse, has quas habemus Epistolas, cum Salmasio, et Albertino; aut saltem statim post Clementis Alexandrini mortem, cum Blondello, quorum ipsum Dallæum pudet? An autem tertio sæculo exeunte, aut ineunte quarto, cum homines undique doctissimi in Ecclesia florerent, et Bibliothecæ variæ ad veterum Christianorum scripta conservanda conderentur, putabimus alias Epistolas earum loco suppositas fuisse, et illis, quibus Christiani per tot annos consueverant, penitus sublatis successisse? Ecce enim Dallæus, qui modo Impostorem suum Polycarpi Epistolæ testimonium nostrum inseruisse, et ubi antea non exstaret, infulsisse diserte affirmabat, cum de auctoritate Epistolæ Polycarpianæ ageretur; nunc cum de vi testimonii agitur, conversis velis remisque in omnia alia fertur, non eodem quidem loco, sed caute provideque capite 26, ubi totum Fabulæ suæ argumentum contexit, aliam nobis scenam aperit. Vult enim "Impostorem" suum, "cum scriptas hinc didicisset olim fuisse ab Ignatio aliquas Epistolas, easque jam desiderari animadverteret, consilium inde cepisse suas sub eodem nomine fingendi et edendi." Quamvis Dallæi Impostor mirus artifex sit, nec minori ingenii acumine præditus, quam ipse; non tamen hæc duo idem præstare potuit: non potuit ex Polycarpi Epistola discere, scriptas fuisse olim ab Ignatio aliquas Epistolas, et eidem ea verba, quæ hoc ipsum indicant, inserere. Si ipse primus ea inseruit, non igitur in Polycarpi Epistola prius fuerunt: quare inde discere non potuit. An ideo infulsit, ut non tantum alios, sed et seipsum falleret? an illa interpolatione non tantum aliis sed et sibi persuasit, scriptas fuisse aliquas ab Ignatio Epistolas, quod omnes ante eum scilicet ignorabant? Sed quid opus est ut Impostor hoc ex Epistola Polycarpi disceret, aut, ut alii inde haurirent, curaret? "Quasi vero quisquam adeo stultus sit, ut neget amplissimæ civitatis Episcopum, ad hæc Apostolorum discipulum, ullas vel scribere potuisse, vel revera scripsisse, literas." Verba sunt Dallæi. Quorsum igitur Impostorem suum ad Polycarpum remittit, ut hoc ab eo discat? quorsum eum violentas Epistolæ notissimæ manus inferre cogit, ut alios idem doceat, quod ne stulti quidem negare potuerunt? Sed si hoc Impostor ex Polycarpo didicisset, Epistolas Ignatii ab ipso collectas et posteritati commendatas fuisse, unde "eas jam desiderari

Conjecturæ Dallæi se ipsæ invicem jugulant.

animadvertit?" unde hoc Vir doctissimus didicit? quis collectionem Polycarpi periisse dixit, aut credidit? Nonne eodem tertio sæculo dixerat Origenes, *Eleganter in cujusdam Martyris Epistola scriptum reperi, Ignatium dico, Episcopum Antiochiæ post Petrum secundum, qui in persecutione Romæ pugnavit ad bestias?* An qui Polycarpum legerat, lectamque ejus etiamnum in publicis conventibus Epistolam noverat, et ex eadem Ignatianorum *συναγωγὴν* tanta cura Smyrnæ conservatam, in Macedoniam tanta cum laude transmissam, animadverterat, eodem sæculo quo Origenes eandem laudaverat, funditus periisse putare potuit? Nimis crassa hæc sunt, quam ut a viris doctis coquantur; nimis invalida, quam ut argumentum nostrum debilitent, quo non alias quam nostras a Polycarpo editas Epistolas ostendimus.

Idem autem alio, et quidem affirmativo, nec illo contemnendo argumento, ex ipsis Epistolis petito, non leviter confirmare me posse confido. Non enim tantum nostras Epistolas, quamvis generaliter, tamen satis diserte describit, quas fidem, patientiam, omnemque ædificationem continere testatur, de qua re paulo fusius ante diximus; sed et speciatim legationem ad Antiochenos tangit, quæ cum in aliis tum præcipue in illa ad Polycarpum exstat; imo ipse Polycarpus in reliquo Epistolæ corpore multa repræsentat, quæ Epistolas nostras sæpe respiciunt; ut eum easdem omnino diligenter legisse, et libenter usum fuisse, quivis perspiciat, ut vix S. Paulum, aut S. Petrum, aut Clementem magis in Epistola sua, quam Ignatium nostrum sequutus esse videatur. Quippe ex summa veneratione, frequenti lectione, et recenti memoria tunc cum ad Philippenses scriberet, hæc ejus animo alte insedisse observamus. Statim ab initio, cum de Ignatio ejusque comitibus loquitur, eos ita describit, Τοὺς ἐνειλημένους ἁγιοπρεπέσι δεσμοῖς, ἅτινά ἐστι διαδήματα τῶν ἀληθῶς ὑπὸ Θεοῦ, καὶ τοῦ Κυριοῦ ἡμῶν ἐκλελεγμένων, iisque verbis duo Ignatii nostri loca expressit, unum Epistolæ ad Smyrnæos, cap. 11. Δεδεμένος θεοπρεπεστάτοις δεσμοῖς πάντας ἀσπάζομαι, alterum ad Ephesios, cap. 11. Ἐν ᾧ τὰ δεσμὰ περιφέρω τοὺς πνευματικοὺς μαργαρίτας. Et non multo post ad Philippenses suos, ad quos Epistolam scripserat S. Paulus, Οὔτε γὰρ ἐγὼ, οὔτε ἄλλος ὅμοιος ἐμοὶ δύναται κατακολουθῆσαι τῇ σοφίᾳ τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου, ὃς γενόμενος ἐν ὑμῖν κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώ-

S. Polycarpus in Epistola sua sæpius Ignatiana respexit.

πων, ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως τὸν περὶ ἀληθείας λόγον· ὃς καὶ ἀπὼν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς. Quibus quis non videt eum Ignatium nostrum ad Ephesios, quibuscum pariter conversatus est et ad quos scripserat S. Paulus, imitatum esse ita scribentem, cap. 12. *Οἶδα τίς εἰμι, καί τισιν γράφω. Παύλου συμμύσται τοῦ ἡγιασμένου, μεμαρτυρημένου ἀξιομακαρίστου· οὗ γένοιτό μοι ὑπὸ τὰ ἴχνη εὑρεθῆναι, ὅτ' ἂν Θεοῦ ἐπιτύχω· ὃς ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.* Monet Polycarpus ut Philippenses sint *ὑποτασσόμενοι πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ,* quod toties inculcat Ignatius noster. De Diaconis, *Ὁμοίως διάκονοι ἄμεμπτοι κατενώπιον αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης ὡς Θεοῦ καὶ Χριστοῦ διάκονοι, καὶ οὐκ ἀνθρώπων·* Ut noster ad Trallenses, cap. 2. *Δεῖ δὲ καὶ τοὺς διακόνους ὄντας μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν· οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶν διάκονοι, ἀλλ' Ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται.* Præcipit Polycarpus Philippensibus ut sint, *μὴ ἀμελοῦντες χήρας, ἢ ὀρφανοῦ, ἢ πένητος,* cum Ignatius ita hæreticos sui temporis descripsisset, Smyrn. cap. 6. *Περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς, οὐ περὶ χήρας, οὐ περὶ ὀρφανοῦ, οὐ περὶ θλιβομένου:* et ipsi Polycarpo hoc præceptum dedisset, cap. 4. *Χῆραι μὴ ἀμελείσθωσαν.* Unde illa, quæ nunc Latina tantum legimus, nisi ex Ignatio nostro? *Ego autem nihil tale sensi in vobis, vel audivi, in quibus laboravit beatus Paulus; qui estis in principio Epistolæ ejus: de vobis etenim gloriatur in omnibus Ecclesiis. Nihil,* inquit Polycarpus ad Philippenses, *vos latet:* Ignatius ad Ephesios, cap. 14. *Ὧν οὐδὲν λανθάνει ὑμᾶς.* Et præter alia nonnulla, Epistolas Ignatii Polycarpus quasi ipsius verbis tandem laudat, scilicet quod contineant *οἰκοδομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἀνήκουσαν,* ut ille, *ἕτοιμοί ἐστε εἰς εὐποιΐαν Θεῷ ἀνήκουσαν,* et alibi, *τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν,* et, *τὴν διακονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνήκουσαν.* Hæc ostendunt Polycarpum in his ipsis, quas nos etiam tandem habemus, Ignatii Epistolis non indiligenter versatum esse.

Dallæus ad aliam objectionem delabitur. Polycarpus, illo judice, etiam sex spurias

Atque hic finem huic disputationi imponere tempus esset, nisi Dallæus, ab hoc argumento delapsus, postea, ut solet, novam nobis molestiam crearet, et, quasi sui oblitus, aliquid fortius, quod ante omiserat, haberet, controversiam hanc postliminio redintegraret. Capite enim tricesimo sexto, "Hoc certe," inquit, "Polycarpi testimonio Latini pro sex illis

Ignatianis Epistolis, quas præter Usserianam collectionem asserunt, non minus speciose utuntur, quam pro suis sex primis Reverendissimus Usserius et doctissimus Hammondus." Ain' vero, "non minus speciose?" miror maxime. An "speciose," imo an omnino Polycarpi testimonio in ea re utuntur? nisi Dallæus hoc diceret, non crederem; imo postquam dixit, dum mecum perpendo, non credo. "Latini" enim, ut opinor, illi sunt, qui Ecclesiæ Romanæ adhærent, quorum pars maxima Epistolas, quas nostri rejiciunt, hactenus recepit. Sed quod illi Polycarpi testimonio freti id fecerint, nondum didici. Audiamus illustrissimum illum Cardinalem Baronium, "Quod igitur septem illæ seorsum positæ haberentur," (de nostris loquitur,) "fuit illa prima collectio facta a Polycarpo, qui non tantum ad se missas, sed et alias in unum collegit, quæ ad Asiæ nominatas Ecclesias scriptæ fuissent, quas, ut testatur, misit ad Philippenses. Hi vero iis a Polycarpo acceptis, quatuor alias Volumini addiderunt; tres nimirum Philippis apud se datas, ad Antiochenos, ad Tarsenses, et ad Heronem Diaconum, quarum exempla apud se remansissent; quartam vero ad seipsos post recessum Philippis ab eodem Ignatio scriptam." Vides "Latinorum" sententiam: collectionem septem Epistolarum Polycarpo tribuunt, reliquas ab eo collectas non dicunt: vel Philippis scriptas, vel ad Philippenses postea missas volunt; et a Philippensibus novam collectionem factam docent; "Polycarpi testimonio" pro aliis præter septem, quas solas nostri defendunt, non "speciose," non omnino "utuntur." Duas collectiones aperte fatentur, unam Polycarpi, aliam Philippensium; priorem illam, posteriorem hanc, appellant; Polycarpi Epistolam ad Philippenses, "haud multos post dies a discessione Ignatii Philippis" scriptam putant; continere igitur alias non potuit, quam eas, quas "priusquam ex Asia proficisceretur conscripsit," de quibus solis agunt Eusebius et Hieronymus, ut illi etiam observant. Pro collectione igitur Philippensium testimonio Polycarpi non utuntur, sed sine ullo alio fundamento, sine Polycarpi aut alterius cujuspiam testimonio ex ipsis Epistolis eam colligunt, quas illi genuinas, nostri fictas fuisse contendunt. Sed in enarranda fabula sua pergit Vir doctissimus. "Hi" (Usserius scilicet et Hammondus) "Latinis objectionibus negant, de sex illis aut quinque Epistolis loqui Polycarpum." Imo vero

Epistolas respicere potuit, tam facile, quam genuinas.

Hanc vero objectionem nullo modo comprobari posse ostendit Pearsonus.

"hi" nec illud "negant," nec negare possunt "Latinis objectionibus," quod Latini nunquam objecerunt. De "quinque" illis "Epistolis loqui Polycarpum" nemo Latinorum dixit. Non hoc Usserius eorum objectionibus negat, sed plane e contrario, multis probat, eos nunquam hoc Polycarpo tribuisse, septem tantum Epistolas in Polycarpi collectione contentas semper fassos esse, eamque rationem, cur Eusebius et Hieronymus earum tantum meminerint, assignasse. Hoc Baronium innuisse, hoc Gretserum "plane et plene" extulisse vult, quare illi Epistolas hasce non commemoraverint, causam istam fuisse asserentem, "quia non viderant nisi illam Epistolarum collectionem quæ facta fuerat a S. Polycarpo; qui illas duntaxat, quas B. Ignatius Smyrnæ primum et postea Troade scripserat, unum in volumen comportavit." Ita Usserius disputat, ut probet illas Epistolas antiquis fuisse incognitas.

Neque ipse, qui excogitavit, nescivit se falsa asserere atque iniqua postulare.

Quorsum igitur hæc narrare voluit Dallæus, quæ omnes norunt esse falsissima? Nempe "ut Polycarpiani testimonii cesset in utraque causa auctoritas: in nos pro doctissimis viris nihilo validior, quam in viros doctissimos pro Latinis." Quam falsa assertio! quam iniqua postulatio! tam certe hæc iniqua, quam illa falsa. Latini hæc nunquam objecere; si objecissent, noverunt nihil se proficere potuisse, statim responsum esset Polycarpi testimonium ad illas Epistolas quas nec Eusebius, nec Hieronymus, nec quisquam quinti sæculi memorasset, non pertinere. Ad nostras autem Epistolas nemo eorum, nostrorum nemo cum ulla ratione, dixit Polycarpum non respexisse. Pro nobis igitur et semper fuit, et erit tanti Patris multo validior auctoritas contra quoscunque, quam pro Latinis contra nos, qui neque adversus nos, neque quemcumque alium eam aut adduxerunt, aut adducere potuerunt. Quam igitur iniqua postulatio est, ut ejus auctoritas "in utraque causa cesset," quæ in altera nunquam obtinuit, in illa, qua ab omnibus adducitur, obliterari nunquam poterit! Auctoritatem igitur Polycarpi suo loco justissime afferimus, premimus, urgemus; objectiunculas adversus Epistolas illius testimonio corroboratas suo etiam loco discutiemus, atque difflabimus.

CAP. VI.

Testimonium S. Irenæi ab objectionibus liberatur. Frivolum et ineptum est putare illud aliunde quam ex Epistola ad Romanos citatum esse. Inanis est distinctio inter dixisse, *et* scripsisse. *Nulla Ignatii Apophthegmata a Veteribus memorantur. Ignorasse Irenæum Ignatii Epistolas nulla cum ratione asseritur. Argumentum Negativum adversus Irenæi testimonium nullam vim habet.*

Dallæi commentum de testimonio S. Irenæi.

PROXIMUM est S. Irenæi, Polycarpi discipuli, testimonium, quod appellat Vir doctissimus argumentum pro Ignatianis secundum. Asserit enim Eusebius Irenæum harum Epistolarum meminisse, cum diceret, *Quemadmodum quidam de nostris dixit, propter martyrium ad Deum adjudicatus ad bestias, quoniam Frumentum sum Christi, et per dentes bestiarum molor, ut mundus panis inveniar.* Respondet Vir doctissimus, "Ego hæc verba vere Ignatii fuisse concedo; sed quid ad Epistolas?" Rogas? quia sunt in Epistolis, alibi in antiquissimis monumentis nusquam; ne quidem in modernis, nisi quando ex Epistolis transcripta. Ne unum quidem Ignatii apophthegma a Veteribus memoratum est. At "Irenæus non hic facit Epistolæ mentionem;" sed neque B. Ignatii mentionem facit. Concedis tamen verba hæc vere esse Ignatii; cur non et Epistolæ? cum in Epistola Ignatii inveniantur, alibi nusquam? Neque enim alia ratio excogitari potest, quare Ignatii verba esse aut tu, aut nos credamus, nisi quod in ejus Epistola inveniantur. Alii enim præter Ignatium adjudicati erant ad bestias. Eusebius crebro probat Epistolas Apostolicas et Evangelia nostra, quod ex iis testimonia proferant Patres primitivi; quæ fere omnia vana essent, si hac ratione testimonia metiamur; raro enim libros aut Epistolas vetustissimi illi scriptores nominabant, ex quibus verba et sententias

decerpserunt. Recolat Dallæus verba sua de Dionysio, "Quæ citat, cum totidem verbis in Epistola ad Romanos Ignatiana legantur, frivolum et ineptum est ea aliunde quam ex hac Epistola citata esse hariolari." Cum enim quæ citat Irenæus totidem verbis in Epistola ad Romanos Ignatiana legantur, cur non æque frivolum et ineptum est ea aliunde quam ex hac Epistola citata esse hariolari?

Inanis distinctio, quam ex Parkero mutuatus est.

Sed habet quod reponat ex Parkero[a] Vir doctissimus, "Nihil aliud scribit Irenæus, nisi hoc istum, cujus meminit, *dixisse*. Si saltem hæc eum *scripsisse* diceret, colorem, licet falsum et evanidum, aliquem tamen haberet argumentatio. Sic enim ex aliquo Ignatii scripto hæc ejus verba Irenæum habuisse legitime concluderes: tametsi illud unde ea sumpsisset Ignatii *scriptum* ne sic quidem conficeres eandam illam esse quam nos hodie habemus ad Romanos ejus nomine inscriptam Epistolam." Duo igitur reponit; apud Irenæum legi non "scripsisse," sed "dixisse;" hoc primum: si legeremus "scripsisse," argumentum tamen nostrum "colorem" tantum "falsum et evanidum" haberet; hoc secundum. A posteriori incipio, et Dallæo Dallæum oppono pro simili sententia ex eadem Epistola a Pseudo-Dionysio producta adversus Maximi effugium fortiter pugnantem. Auctor Areopagiticorum, quisquis est, produxerat testimonium ex Ignatii Epistola ad Romanos; Epistolam illam Veteres omnes sub Trajano scriptam paulo ante martyrium Ignatii crediderunt. Dionysium Areopagitam sub Domitiano mortuum fuisse iidem putarunt. Inde validissimum confectum argumentum est, verum Dionysium ista scribere non potuisse præsertim in Opere Timotheo dicato. Maximus hac objectione pressus mira effugia excogitavit, et plane Dallæana. Primo, quod ad rem nostram spectat, Τάχα σύνηθες αὐτῷ εἶναι ἀπόφθεγμα, ὡς καὶ τὸ Θεοφόρος πολλάκις αὐτῷ λεγόμενόν τε καὶ γραφόμενον, *forte hæc verba, Amor meus crucifixus est, apophthegma esse Ignatio familiare*. Ita ille cum Dallæo ad apophthegmata recurrit, et multo quidem adhuc speciosius. Ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται perfectissimam apophthegmatis speciem habet, et Viro sancto per totum vitæ cursum tum in dictis tum in scriptis familiare esse potuit. Non ad Trajani tempora confugere necesse fuit; etiam sub Domitiano hoc apophthegma et

Eadem distinctione Maximus Scholiastes Pseudo-Dionysii γνησιότητα propugnaverat:

[a] De Pol. Eccl. 11. cap. 13. p. 223. supr. Pearson. Proem. cap. 3.

sæpius dixisse et aliquando scripsisse poterat Ignatius. Non eadem natura est Dallæani apophthegmatis apud Irenæum, *Frumentum sum Christi et per dentes bestiarum molor, ut mundus panis Dei inveniar.* Quis hoc ab Ignatio dictum per totum vitæ cursum familiariter usurpatum, quis ante condemnationem ad bestias unquam prolatum, quis in alia quam illa Epistola quæ in itinere exarata est, scriptum putet? Et tamen hoc Dallæo apophthegma est, quod ipse alteri negat. "Valeret," inquit, "effugium si hæc Ignatium *dixisse* scriberet Dionysianorum auctor: sed plane aliter eum ait hæc *scripsisse,* non *dixisse,* Γράφει δὲ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος. Quasi vero id quod sæpius dictum est, scribi etiam non semel non potuerit. Maximus affirmat, apophthegma illud forte ab Ignatio non semel dictum, neque semel scriptum fuisse; sive igitur Dionysius "dixisse" sive "scripsisse" Ignatium ista scripserit, perinde erit. Commentum certe Maximi hoc modo refutari non potest; ut frivola plane sit hæc distinctio, et Dallæo indigna. Ipse enim in eodem opere non dubitat cum Albertino asserere, Pseudo-Dionysium hæc ipsa ab Origene hausisse: Origenes autem non scribit Ignatium ista *scripsisse* sed *dixisse* tantum. Verba ejus sunt. *Denique meminimus aliquem sanctorum dixisse, Ignatium nomine, de Christo, Meus autem amor crucifixus est. Dixisse,* igitur et *scripsisse* in hoc negotio plane idem; neque aut hoc aut illud Maximi commentum vel juvat, vel lædit. Omissa plane hac inani distinctione, aut illud, aut nihil, quod apposite observat Dallæus, Maximum jugulat. "Quæ citat, cum totidem verbis in Epistola ad Romanos Ignatiana legantur, frivolum et ineptum est ea aliunde quam ex hac ipsa Epistola citata esse hariolari."

quem tamen ipse Dallæus levitatis coarguit.

Secundo, Maximus ut ostendat illud esse apophthegma Ignatio tum viva voce tum scripto sæpius usurpatum, inquit, Τεκμήριον δὲ, τὸ μὴ προσκεῖσθαι, γράφει δέ τισι, τουτέστι Ῥωμαίοις· ἀλλ' ἁπλῶς. Γράφει δὲ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος. *Argumento autem est,* de apophthegmate Ignatii locutum esse Dionysium, *quod non adjectum sit. Scribit autem quibusdam, scilicet Romanis, sed simpliciter. Scribit autem divinus Ignatius.* Ad hæc Dallæus, "Quod contra affert Maximus suum Dionysium simpliciter dicere, Ignatium *scribere,* non autem quibusdam scribere, quasi hoc aliud quam scriptam ad

Romanos Epistolam intelligi significet, id, inquam, prorsus nullam vim habet; cum notum sit auctorum sententias et loca sæpe et a nostris nunc literatis citari, multo vero etiam sæpius a Veteribus citata esse, nullo auctoris certo vel libro vel capite, unde illa habentur, nominatim edito." Recte hæc quidem, et apposite. Nam cum Dallæus contra nostros disputat, Maximus est; cum adversus Maximum, plane noster est. Dicimus igitur et nos si Irenæus dixisset, Ignatium ista "scripsisse" quæ protulit, argumentum nostrum non "colorem" tantum "falsum et evanidum," sed illius negatio potius "nullam prorsus vim, haberet; cum notum sit auctorum sententias et loca sæpe et a nostris nunc literatis citari, multo vero etiam sæpius a Veteribus citata esse, nullo auctoris certo vel libro, vel capite, unde illa habentur, nominatim edito." Sic igitur conficimus, præeunte Viro doctissimo, ex usu nostrorum nunc literatorum et multo magis Veterum, si Irenæus dixisset Ignatium ea quæ refert "scripsisse," eadem ab illo ex Epistola ab Romanos ejus nomine inscripta sumpta fuisse.

Exemplis ostendit Pearsonus nihil ponderis habere hanc distinctionem.

Ut ad primum revertar, distinctionem illam inter ista duo "dixit" et "scripsit," cum verba ipsa scripta esse sciamus, "nullam prorsus vim habere" pariter dico, "cum notum sit sententias et loca a Veteribus citata esse" per verbum hoc "dixit" non minus, imo sæpius quam per verbum alterum, "scripsit." Clemens Alexandrinus Stromat. lib. v. viii. § 53. *Moses permisit vesci iis, quæ habent fissam ungulam et quæ ruminant, μηνύων, φησὶν ὁ* Βαρνάβας, *κολλᾶσθαι δεῖν μετὰ τῶν φοβουμένων τὸν* Κύριον, *significans, inquit Barnabas, oportere adhærere iis qui timent Dominum*, et cætera bene multa, quæ apud Clementem sequuntur, et nunc in Epistola Barnabæ reperiuntur. Lib. ii. cap. 20. § 116. Π*αραθεμένῳ μάρτυν τὸν* 'Αποστολικὸν Βαρνάβαν (*ὁ δὲ τῶν ἑβδομήκοντα ἦν, καὶ συνεργὸς τοῦ* Παύλου) *κατὰ λέξιν ὧδε πῶς λέγοντα.* Ubi adducuntur duæ longiores *ῥήσεις* ex eadem Epistola quæ nunc exstat. Lib. eodem, cap. 6. §31. Ε*ἰκότως οὖν ὁ* 'Απόστολος Βαρ*νάβας*, 'Αφ' *οὗ, φησὶν, ἔλαβον μέρους*, et cætera. Ac rursus, cap. 18. § 84. 'Α*μέλει μυστικῶς ὁ* Βαρνάβας, 'Ο δὲ Θεὸς *ὁ τοῦ παντὸς κόσμου κυριεύων, φησὶ, δώῃ καὶ ὑμῖν σοφίαν.* Et lib. v. cap. 10. § 64. 'Αλλὰ *καὶ* Βαρνάβας, *ὁ καὶ αὐτὸς συγκηρύξας τῷ* 'Αποστόλῳ, *κατὰ τὴν διακονίαν τῶν ἐθνῶν, τὸν λόγον,* 'Απλού-

στερον, φησὶν, ὑμῖν γράφω, ἵνα συνίητε· εἶθ' ὑποβὰς ἤδη σαφέστερον γνωστικῆς παραδόσεως ἴχνος παρατιθέμενος λέγει. Ita Clemens Barnabam multa *dixisse,* nec aliquid *scripsisse* testatur, cum tamen ea omnia in Epistola Barnabæ attributa exstent, nec ad apophthegmata referri possunt. Sic Veteres omnes locuti sunt. In eundem modum scripsit Eusebius, in quem scripserat Irenæus. Hic, *Meminit Epistolarum Ignatii Irenæus ita dicens,* id est, *scribens;* ille, *Quidam de nostris dixit,* id est, *scripsit.* Adeo huic phrasi addictus est Irenæus ut Scripturam ipsam *dicere* scribat. Lib. ii. cap. 2. *Et hic ergo a Verbo ejus factus est, sicut Scriptura Geneseos dicit.* Et de Hermæ Pastore loquens lib. iv. cap. 37. *Bene ergo pronunciavit Scriptura quæ dicit, Primo omnium crede quoniam unus est Deus.* Quoties sententiam cujuscunque Auctoris producit, non eum *scripsisse,* sed *dixisse* ait. Ita de antiquissimis Poetis loquitur. *Quæ Hesiodus ait de Pandora. De quibus Homerus poeta dixit.* Ὡς δε θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο, et rursus, *Accusabit eos Homerus, proprius ipsorum poeta, ipso dicente hæc,* Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος. Eodem modo de Philosophis, de Anaxagora, Empedocle, Democrito, Platone loquitur, cum non ad eorum dicta sive apophthegmata, sed scriptas sententias respicit. Pariter Prophetas et Apostolos citat. *Propter hoc et Paulus Apostolus ait ad Corinthios,* et alibi, *dicebat ad Corinthios. Bene in prophetia Malachias ait. Tales presbyteros nutrit Ecclesia de quibus et propheta ait, Et dabo Principes tuos in pace et Episcopos tuos in justitia.* Eodem etiam modo, quoties aliquam sententiam ab Ecclesiastico Viro scriptam laudat, semper loquitur. Καλῶς ὁ Ἰουστῖνος ἔφη, *Bene Justinus dixit, quoniam ante Domini adventum nunquam ausus est Satanas blasphemare Deum, nondum sciens suam damnationem:* Alibi, *Et bene Justinus in eo libro qui est ad Marcionem ait.* Neque dubito quin Justini Apologiam in animo habuerit, cum ista de Simone Mago scripsit, *Quippe cum esset sub Claudio Cæsare, a quo etiam statua honoratus esse dicitur.* Quinque libros fuisse a Papia conscriptos asserit Irenæus. Sed cum verba ex illis citat, eodem modo loquitur. *Et adjecit dicens, Hæc autem credibilia sunt credentibus. Et Juda, inquit, proditore non credente, et interrogante, &c.* Ita etiam in Proœmio, Καθὼς ὑπὸ τοῦ κρείττονος ἡμῶν εἴρηται, cum elegantem

præsertim eæ ipso Irenæo.

similitudinem ab antiquo scriptore mutuatur. Cum prolixas ῥήσεις ex Valentinianorum scriptis recitat, ita præfatur, Τοῦτο πείθουσι τοὺς ἀνοήτους, αὐταῖς λέξεσι λέγοντες οὕτως, et Ἰωάννην τὸν μαθητὴν τοῦ Κυρίου διδάσκουσι τὴν πρώτην ὀγδοάδα μεμηνυκέναι, αὐταῖς λέξεσι λέγοντες οὕτως, et Φασὶ δὲ οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον καὶ γνωστικώτερον ἐπεκτεινόμενοι τὴν πρώτην τετράδα οὕτως, et Παννπερτάτην τετράδα τούτῳ μόνῳ διηγήσασθαι οὕτως εἰποῦσαν. Imo quotiescunque aliquam sententiam ex scriptore aliquo Irenæum citasse observavi, semper eum vocem illam *dixit*, nunquam autem alteram *scripsit* usurpasse animadverti. Nullum omnino locum e contrario adducit Dallæus, unum quidem Parkerus, sed infelicissime. Nam inquit. "Cum Clementem citat, utitur hac voce *SCRIPSIT.*" Sed quomodo quæso utitur? Verba ejus sunt lib. iii. cap. 3. *Sub hoc igitur Clemente scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas literas Corinthiis.* Nulla hic sententia citatur, nullius auctoris testimonium ex ejus scriptis adducitur, ne Clemens quidem tanquam auctor advocatur, tantum sub Clemente scripta fuisse Epistola dicitur; quod ad rem nihil. Frustra igitur objicitur Irenæum quidem testari sententiam hanc Ignatium *dixisse*, non autem *scripsisse*, cum ille nunquam aliter loquatur quoties verba aliqua e Veterum libris citet. Eandem igitur vim in sententiis Veterum recitandis habere debet apud Irenæum *dixit*, quam habet apud alios, plerumque *dixit*, nonnunquam *scripsit*. Ut dicere non vereamur cum Dallæo, "Quæ citat cum totidem verbis in Epistola ad Romanos Ignatiana legantur, frivolum et ineptum est ea aliunde quam ex hac Epistola citata esse hariolari."

Commentum de Apophthegmatibus Ignatii.

Ille tamen adhuc "aliunde" vult hæc Ignatii habuisse Irenæum, nempe ex Apophthegmatibus, quæ vel a Polycarpo, vel ex ipsis Martyrii Actis discere potuit. Epistolas Ignatii ubique legimus, Apophthegmata nusquam. Solus Maximus, tali argumento pressus, quali nunc premitur Dallæus, Apophthegmata somniavit. A Polycarpo collectas Epistolas scimus, ab illo disseminata Apophthegmata ignoramus; in Epistola a Polycarpo edita sententiam ipsam, quam laudavit Irenæus, invenimus; non opus est ad famam recurrere, cum in scriptis teneamus; et quomodocunque postea usurpata sit, ex Epistola haustam non dubitemus. Nulla sunt Ignatii apophthegmata

quæ Epistolas præcesserunt: si qua fuerint postea decantata, ex Epistolis desumpta fuisse et facile intelligitur et satis certo cognoscitur. Ex Usserio quidem Dallæus et Hieronymum, et Acta etiam aliqua Martyrii, suæ opinioni favere intellexit: sed nec illa ad hanc rem quicquam faciunt. Fateor equidem Hieronymum scripsisse, verba quæ apud Irenæum exstant Ignatium locutum fuisse, "cum rugientes audiret leones," ut in aliquibus codicibus legimus. Nam in aliis illud "cum" eo loco non apparet. "Cumque jam damnatus esset ad bestias, et ardore patiendi rugientes audiret leones, ait." Ex his enim non tam perspicue "Romæ" eum hæc dixisse, ac "in re præsenti, et quasi in arena ipsa" ex mente Hieronymi apparet. Certe illud "et" quod in Breviario Romano reperitur, et Græca Sophronii versione confirmatur, alium sensum postulare videtur; neque enim Romæ, sed Antiochiæ "damnatus est ad bestias;" rugientes autem leones tam Smyrnæ quam Romæ audire potuit; nec "rem præsentem" intelligere videtur Sophronius, qui *dentibus bestiarum molor*, *εὔχομαι τοῖς ὀδοῦσι τῶν θηρίων ἀλεσθῆναι* transtulit. Sed mentem Hieronymi in hac re non moror; quid iste per illa verba voluerit parum refert, quæ ab eo sine ulla auctoritate dicta sunt[b]. Omnia quæ de Ignatianis habet in Catalogo, ex Eusebio sumpsit: ex illo transcripsit sententiam hanc ab Irenæo laudatam. Nihil tale Eusebius, nihil Irenæus: de suo illa verba quæ tempus denotare videantur aut incaute, aut rhetorice addidit; atque ita quæ ab Eusebio acceperat minus recte tradidit, quod ei in hoc Opere solenne est. De Apollonio agens cujus martyrium descripserat Eusebius, eum de suo senatorem facit, insigne illi volumen attribuit, eumque in Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum refert, imo inter eos tandem numerat Epist. lxxxiv. [lxx.] "qui in tantum Philosophorum doctrinis atque sententiis suos referciunt libros, ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem sæculi, an scientiam Scripturarum." Hæc Hieronymus proprio ingenio ex Eusebio extudit et exaggeravit. Neque enim audiendus Josephus Scaliger, qui eum cum illa scriberet, "non Græcum Eusebii exemplar, sed Ruffini inter-

(Minus accurate tradit quædam in Catalogo suo Hieronymus.)

[b] Hunc locum Hieronymi iterum tractat Pearsonus, P. II. cap. xvi. Mihi quidem nihil aliud voluisse videtur Hieronymus, quam si scripsisset, Præ ardore patiendi ita in Epistola locutus est, quasi jam præsens audiret rugientes leones.

pretationem Latinam in manibus habuisse" asserit; aut Henricus Valesius, qui eum hæc "sine dubio ex prava Ruffini interpretatione hausisse" tradit. Hoc enim fieri nullo modo potuit, cum tot annis Catalogum scripserit Hieronymus, antequam Eusebium verterit Ruffinus[c]. Scripsit hæc Hieronymus anno Theodosii decimo quarto, hoc est, circa A. D. CCCXCII, ut ipse in fine Operis testatur: transtulit Historiam Eusebii Ruffinus post Theodosii mortem, imo post "direpta Italiæ claustra ab Alarico duce Gothorum," ut ipse in præfatione profitetur. Alaricus autem Italiam non intravit ante A. D. CCCC. Octo igitur ad minimum annis Eusebium Latine edidit Ruffinus, postquam Catalogum suum scripserat Hieronymus. Male etiam Valesius conjecit Hieronymum, eandem ob causam, ob quam Eusebius omiserat Methodii Origeni iniquioris opera, Ruffinum, quocum simultates exercuerat, in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis de industria prætermisisse. Nam nec tunc temporis cum Ruffino adhuc simultates exercuerat, ideoque in hoc ipso libro "inter cæteros tractatores librum a Pamphilo editum" posuit, quod a Ruffino ita "fuerat divulgatum;" nec Ruffinus ipse aliqua alia tunc conscripserat, quæ ab Hieronymo memorari poterant. Hieronymus igitur a nemine deceptus suo Marte illa Eusebianis addidit. Eodem etiam modo in altero Apollonio describendo versatus est. "Apollonius," inquit, "vir disertissimus, scripsit adversus Montanum, Priscillam, et Maximillam, insigne et longum volumen, in quo asserit Montanum et insanas vates periisse suspendio;" de suspendio enim Montani locutus quidem est Eusebius, sed ejus narrationem alteri plane scriptori, et quidem Anonymo tribuit, lib. v. cap. 16. a quo satis aperte Apollonium distinguit cap. 18. Eusebius Apollonium scripsisse dicit ἴδιον σύγγραμμα, Hieronymus illud appellat "insigne et longum volumen," cum ipse scilicet ei addidisset tres alios libros ab Anonymo conscriptos. Imo et idem Anonymi Opus Rhodoni etiam attribuit. "Miltiades," inquit, "cujus Rhodon in opere suo, quod adversus Montanum, Priscillam Maximillamque composuit, recordatur[d]." Cum

(Quo tempore Catalogum suum scripserit Hieronymus.)

[c] Vid. Valesii Not. in Euseb. Hist. v. cap. 22. Scaligeri Observ. in Chron. Eusebii, num. 2203. Eundem Valesii lapsum indicavit V. D. Pagi, Crit. in Baron. tom. i. 180. Pearsonum monentem sequitur Justus Fontaninus in Hist. Liter. Aquil. p. 353.

[d] Vid. Routh. Reliq. Sacr. ii. 195, 6. ed. 1846.

ille qui Miltiadis meminit, idem sit qui tradidit Montanum et Maximillam suspendio vitam finiisse. Hæc Hieronymus itaque ex suo addidit. Nam quod Gravius pro "Rhodone Apollinarium" legit, nec errorem tollit, nec Hieronymo convenit, qui Rhodonem "composuisse" ait "adversum Cataphrygas insigne opus." Ut aliquid de tempore notem, quod præsenti rei magis convenit, Hieronymus in Catalogo, cap. 38. voc. Clemens, hæc habet. "Exstat Alexandri Hierosolymorum Episcopi, qui cum Narcisso postea rexit Ecclesiam, Epistola super ordinatione Asclepiadis confessoris ad Antiochenses." Quasi Alexander aut Hierosolymorum Episcopus fuerit priusquam cum Narcisso Ecclesiam regeret, aut Epistolam tum scriberet, cum Hierosolymorum Episcopus esset: eam, inquam, Epistolam quam per Clementem Alexandrinum misisse se significat, qui ante Episcopatum ejus Hierosolymitanum mortuus videtur esse. Mirum igitur omnino non est, si Hieronymus sententiam Ignatii ab Irenæo citatam ex Eusebio depromens, in tempore aut occasione erraret. Quinimo de ipso Ignatio non magis accurate loquitur; cum enim Epistolas ab eo Smyrnæ scriptas commemorasset, "et inde," inquit, "egrediens scripsit ad Philadelpheos et ad Smyrnæos, et proprie ad Polycarpum, commendans illi Antiochensem Ecclesiam." Crederes Ignatium has Epistolas vel e Smyrnæ suburbio, vel a primo, aut secundo lapide scripsisse: quod enim quis "egrediens" fecisse dicitur, id in ipso egressu vel cum egrederetur peregisse intelligendus videtur. Sed has Epistolas Ignatius, ut Eusebius, a quo hæc habuit Hieronymus, et Epistolæ ipsæ testantur, Troade scripsit, ad quam a Smyrna aliquot dierum iter fuit; ibique aliquandiu permansit Ignatius, et de pacatiori Antiochiæ statu aliquid audivit, priusquam Polycarpo "Antiochensem Ecclesiam commendavit." Non est igitur aut abbreviationibus aut exaggerationibus Hieronymi fidendum, ubi Auctores ipsos habemus, quos illum secutum esse constat.

(Parum accurate de ipso Ignatio loquitur.)

Ad Acta Martyrii quod attinet, non illa sunt quæ ætate S. Irenæi exstabant, sed alia plane sexto vel septimo sæculo ficta, et fabulosis narrationibus aucta; quibus Ignatium quasi in Amphitheatro loquentem introducunt, quem ne unum tunc verbum dixisse antiquissima Acta narrant. Illius igitur Historiæ conditor sententias Ignatio quasi viva voce prolatas

Recentiora Acta Martyrii S. Ignatii, sexto vel septimo ævo conficta, distingui oportet ab

antiquioribus.

attribuit, quas ex illius Epistolis ipse excerpsit; idque non tantum ex genuinis, sed etiam ex fictis. Ut illud ab eo coram Trajano dictum narrat, Τίνας δὲ ἡμῶν ἔγνως στάσιν καὶ πόλεμον ἀγαπῶντας; οὐχὶ δὲ καὶ ὑποτασσομένους ἄρχουσιν, ἐν οἷς ἀκίνδυνος ἡ ὑποταγή; Vetus Interpres. *Quem enim nostrum cognovisti bellum meditari? et non potius subjectos esse principibus, ubi non est periculosa subjectio?* Quod est ex Epistola ad Antiochenos depromptum. [cap. 11.] Ut etiam Menœa istud referunt, Ἔκραξέ σὺν πόθῳ ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων, Χριστὸν διώκω χαίρων, Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι μὲν ἐγὼ, ζῇ δὲ, φησὶν, ἐν ἐμοὶ μόνος Χριστός. *Clamavit cum desiderio in mediis periculis, Christum gaudens insequor; Cum Christo crucifixus sum; Vivo autem jam non ego; vivit vero in me, inquit, solus Christus;* ex interpolata Epistola ad Romanos. Talia non pauca posteriores Actorum consarcinatores Ignatio attribuunt, quasi ab eo in ipsa veluti arena pronunciata, quæ ipsi nunquam fama tanquam Martyris apophthegmata acceperant, sed ex Epistolis, quales suo ævo exstiterunt, desumpserant. Eodem igitur modo hæc Martyris sententia, quam Irenæus citavit, in Actis aliquot sæculis postea conscriptis a Consarcinatore, Ignatio in extremo agone tribuitur, non ex fama, non ex antiquioribus Actis, in quibus non apparet, sed ex Epistola ad Romanos deprompta, et ad rem præsentem applicata[e]; unde postea Symeon Logothetes huic sententiæ alia ex eadem Epistola superaddidit, quasi eodem tempore prolata, Ὥστε Θεοῦ ἐπιτυχεῖν, et Οὗπερ ἐρῶ. Cum igitur sententia ab Irenæo citata in Epistola ad Romanos exstet, cum nulla unquam apud vetustissimos scriptores Apophthegmatum Ignatii mentio facta sit, et Apophthegmatis nomen in hac re a Maximo ad effugium suum tutandum tam infeliciter excogitatum sit, cum antiquissima Martyrii Ignatiani Acta nec hanc nec similem aliquam sententiam commemoraverint, posteriora autem Acta sententias ex Epistolis tum genuinis, tum interpolatis, tum etiam fictis excerpserint quas sanctissimo Martyris ori in ipso agone insererent, "frivolum et inep-

[e] Idem pronunciandum de Versione Actorum Armeniaca, quam edidit nuper I. B. Aucher, licet ipse tanquam unice sinceram propugnaverit. Versionem Copticam eodem vitio obnoxiam Taurini exstare, in papyro scriptam, docet Peyronus in Præf. ad Lexicon Ling. Copt. ed. Taurini, anno 1835. Vid. Cureton. Corp. Ign. Not. p. 362.

tum est" eam sententiam ab Irenæo "aliunde quam ex hac ipsa Epistola citatam esse hariolari."

Argumentum Dallæi negativum,—asylum sane tutissimum.

Confugit igitur Vir doctissimus ad argumentum negativum, tanquam ad asylum tutissimum, asseritque Irenæum "hæc verba nec sumpsisse nec sumere potuisse" ex hac Epistola ad Romanos, "quod ea Irenæo ignota fuerit:" ignotam autem ei hanc fuisse, quod cæteræ Ignatii Epistolæ, quas nostri eodem cum hac volumine a Polycarpo collectas et ordinatas fatentur, Irenæo ignotæ fuerint. Cæteras ei plane ignotas fuisse hoc argumento Capite quinto probare conatur. Irenæus Hæreticos ante se omnes argumentis ex traditione et testimonio ductis refutat. Sunt autem in Epistolis Ignatii loca quamplurima ad illud argumentum luculentissima: hæc fuse suo more probat. Habeat igitur causam idoneam et pene necessariam ea loca ex Epistolis recitandi, vel sane indicandi. At eas ne uno verbo memoravisse, nec omnino nutu significasse deprehenditur: imo ne unum ex iis *μῦ*. Plane ergo eas ignoravit.

Quamvis facile et breviter respondeatur, celebrem sententiam ex Epistola ad Romanos ab Irenæo adductam esse, idque fuisse ab Eusebio observatum non semel, et a multis aliis etiam agnitum, nec a quopiam ante hoc sæculum negatum, a nobis etiam probatum atque confirmatum; nec Irenæum, qui hanc ad Romanos Epistolam novit, cæteras eodem volumine comprehensas et Polycarpi Epistolæ subjectas ignorare potuisse: multa tamen hic reponenda sunt. Cum enim magna diligentia usus sit Vir doctissimus, ut nihil ageret; ego non minori mihi utendum puto, ut eum nihil egisse omnibus appareat. Seposita igitur impræsentiarum illa unica sententia, licet Irenæus loca nulla ad institutum opportuna ex Ignatio citaverit intimaveritve; tamen non inde sequitur Epistolas illi fuisse ignotas: neque Dallæana argumenta persuadent Irenæum necessario uti voluisse talibus testimoniis, si ei cognita fuissent. Imo multo verisimilius est, supposito quod Ignatiana ei fuissent cognitissima, ut nostri affirmant, si scribendi modum ab eo observatum spectemus, a sententiarum excerptione abstinere potius voluisse, quemadmodum revera abstinuisse dicitur.

S. Irenæi Libri

Quinque libros adversus Hæreses scripsit S. Irenæus sane præclaros, non eodem tempore aut continuo, ut ex Præfa-

quem scopum habuerint, quo tempore scripti.

tionibus videtur. Tertium autem librum scimus sub Eleutheri Pontificatu scriptum fuisse; quem cum XV. annos sedisse scribant Veteres, circa quem annum librum eum scripserit Irenæus nondum compertum est. Circa posteriora Eleutheri tempora editum fuisse librum tertium ego non dubito, cum etiam primo, quem ad eum cui opus suum dedicavit aliquo ante tempore missum fuisse ex ipso scimus, Encratitarum hæresin describat, quam primo a Tatiano acceperant. Tatianum autem ipse affirmat, vivo adhuc Justino, nulla hæretica doctrina infectum fuisse. Post martyrium Justini ab Ecclesia recessit, et, teste Epiphanio, in Orientem se contulit, ubi Hæresin partim ex Saturnini et Marcionis placitis, partim ex Valentini deliriis, additis etiam de suo aliquibus, conflavit. Ex eo Encratitæ nati, et in Occidentem etiam disseminati, sub Marco Antonino innotescere in Gallia non potuerunt: neque Irenæus nisi sub Commodo, et adulto jam Eleutheri pontificatu, eos tam graphice depingere potuit. Quinetiam Theodotionis Versionem memorat lib. iii. cap. 24. qui primo ἐκ τῆς διαδοχῆς Μαρκίωνος erat, e castris Marcionitarum ad Ebionæos transfugit, et cum circumcisus esset, linguam Hebræam didicit; Versionem Veteris Testamenti tandem elaboravit, et teste Epiphanio, sub Commodo Imperatore edidit. Priores igitur tres libros sub Eleuthero quidem scriptos constat, sed vergente jam ad finem ejus pontificatu: reliquos aut sub Eleuthero jam exeunte, aut sub ineunte Victore exaratos patet.

Encratitarum hæresis, quam a Tatiano acceptam tradit Irenæus.

Theodotion, Marcionita, deinde Ebionæus, auctor Versionis Vet. Test.

Silet Irenæus de multis Viris in Ecclesia celeberrimis, de quibus audivisse eundem credibile est.

Quare ante Irenæum scripsere viri in Ecclesia celeberrimi, Barnabas, Clemens, Hermas, Ignatius, Polycarpus, Papias, Quadratus, Aristides, Agrippa Castor, Justinus, Melito, Athenagoras, Theophilus, Dionysius Corinthiorum, Apollinarius Hierapolitarum Episcopus, et Hegesippus. Irenæus igitur "omnium doctrinarum curiosissimus explorator," ut eum appellat Tertullianus, scripta horum omnium optime novit: saltem, Dallæo fatente, sine quo argumenti negativi vis omnino nulla, hoc supponere jure possumus. At ex his aliquot ab Irenæo nullibi nominantur; nullæ ex illis sententiæ excerpuntur, et ad testimonium adversus Hæreticos ferendum adhibentur. Quales sunt Barnabas, Quadratus, Aristides, Agrippa, Melito, Athenagoras, Theophilus, Dionysius, Hegesippus: numero certe plures quam qui ab eo nominantur.

An hos omnes ideo Irenæo incognitos fuisse dicent, quod ab illo in libris quos nunc habemus, cum plures perierint, non commemorentur? Barnabas Clementi Alexandrino sæpe citatus, et exscriptus, Irenæi synchrono: Quadrati et Aristidis Apologiæ notissimæ, omnibusque charissimæ, quod Hadriano Imperatori oblatæ persecutionem restinxerint. Agrippa Castor Eusebio γνωριμώτατος συγγραφεὺς, Hieronymo "vir valde doctus." Melitonis "elegans et declamatorium ingenium" laudavit Tertullianus. Dionysius "magnæ eloquentiæ fuit;" Hegesippus "vicinus Apostolicorum temporum;" teste Hieronymo. Scriptores igitur tam præclaros ignorare non potuit Irenæus; quare iidem nec nominati nec ignoti fuere: et perperam plane infertur, aliquem fuisse Irenæo penitus ignotum, quod ab eo in his quos habemus ejus libris non fuerit nominatus.

Eorum scripta non minus ad Irenæi argumentum idonea, quam Epistolæ Ignatii.

Dices fortasse sententias Ignatianas ad Irenæi argumentum esse idoneas, illorum non item; causam habuisse eum Ignatium nominandi justam atque necessariam, illos autem commemorandi nullam. Imo vero nec huic effugio hic locus est. Sunt in Epistola Barnabæ loca quamplurima quæ Hæreticos contra quos scripsit Irenæus aperte refellunt. Multa habet quæ Patrem Christi mundi conditorem constituunt; de qua re tam prolixe agit Irenæus, et pro qua sola Clementis Epistolam citavit: de Mosis et Prophetarum scriptis plurima, quæ huic sententiæ tanquam fundamento innituntur, *Prophetæ ab ipso habentes donum in illum prophetaverunt*, et ex diametro pugnant cum iis quæ a Marcione dicebantur: multa quæ ad suam γνῶσιν Gnosticumque trahebat Clemens Alexandrinus adversus illos qui ἀπὸ ψευδωνύμου γνώσεως Gnostici dicebantur. Quadratus Hadriano porrexit librum pro religione nostra compositum, *ἐξ οὗ κατιδεῖν ἔστι λαμπρὰ τεκμήρια τῆς τε τοῦ ἀνδρὸς διανοίας, καὶ Ἀποστολικῆς ὀρθοτομίας*, ut loquitur Eusebius, "librum valde utilem plenumque rationis et fidei, et Apostolica doctrina dignum," teste Hieronymo. At quicquid fidei et doctrinæ Apostolicæ fuit, id omne ad refutandos Irenæos Hæreticos non potuit non esse utile et idoneum: præsertim cum fuerit ab eo scriptum, qui "plurimos a se visos, qui sub Domino variis in Judæa oppressi calamitatibus sanati, fuerant, et qui a mortuis resurrexerunt," aut saltem sua ætate superfuisse, testatus est. Quod etiam pariter de

Aristide sentiendum, qui, teste Hieronymo, "volumen nostri dogmatis rationem continens eodem tempore quo et Quadratus Hadriano Principi dedit." Quod enim "nostri dogmatis rationem continet," fundamenta eorum Hæreticorum necessario evertit. Idem etiam de Apollinario, Asiæ Hierapolitano Episcopo, dicendum, qui M. Antonino "insigne volumen pro fide Christianorum dedit," ut et de Melitone. Theophilus sub Imperatore M. Antonino librum contra Marcionem composuit; alium contra Hermogenis hæresin inscripsit. Agrippa Castor "adversum Basilidis Hæretici volumina, quæ in Evangelium confecerat, fortissime disseruit." Melito ante libellum supplicem M. Antonino datum multa scripserat de Prophetis, de Ecclesia, de Fide, de generatione Jesu Christi, de Incarnatione Dei: Athenagoras etiam, præter Apologiam, de Resurrectione scripserat, quæ omnia ad argumentum Irenæi pertinebant. Denique, ut refert Eusebius Hist. Eccles. lib. iv. cap. 21. *Iisdem temporibus in Ecclesia floruit Hegesippus, et Dionysius Corinthiorum Episcopus, Pinytus quoque Cretensium Episcopus, Philippus præterea et Apollinaris, ac Melito, Musanus etiam et Modestus,* καὶ ἐπὶ πᾶσιν Εἰρηναῖος, *et postremo,* seu *post hos omnes Irenæus.* At, eodem teste, Philippus luculentissimum librum contra Marcionem composuit; Modestus præ cæteris errores ejus omnibus spectandos exhibuit: Musanus librum ἐπιστρεπτικώτατον adversus Encratitas tum primum exortos scripsit; neque tamen horum cujuspiam Irenæus meminit. Hi cum Irenæo non potuerint esse incogniti, et multa in libris suis tunc editis habuerint quæ ad argumentum ejus fuerint idonea, non tamen erant ab eo nominati. Male igitur a Dallæo tam peremptorie asseritur, Auctorem aliquem etiam præclarum fuisse Irenæo penitus ignotum, ideo tantum quia opportuna occasione oblata eum minime nominavit.

Rursus Hermas, Clemens, Polycarpus, Papias, Justinus, ex multis qui ante ipsum scripsere pauci, fuerunt ab Irenæo quidem nominati; sed an multa ex illis loca ad argumentum suum luculenta, quod de Ignatio postulat Vir doctissimus, excerpsit, et in libros suos congessit? Minime. Clementis Epistolam continere ait *Traditionem annunciantem unum Deum omnipotentem factorem cœli et terræ*[f]; (neque mirum; cujus

[f] Iren. iii. c. 3.

enim Catholici scriptoris opus hoc non continet?) sed ne unam quidem ex ea Epistola sententiam eo loci affert, aut alibi vel unum μῦ exprimit. Polycarpum etiam ibidem laudat, et Epistolam ejus ad Philippenses memorat; sed ne unam quidem syllabam ex ejus scriptis, vel ad confutandos Hæreticos, vel in alium finem adducit. Papiam etiam nominat, et narratiunculam ex eo adducit, non tam contra Hæreticos, quam ad Chiliastarum dogma confirmandum, quod illi unus Papias persuaserat, teste Eusebio lib. iii. ad finem, et Hieronymo in Catalogo. Ex unico Justino, qui sua ætate vixit, duas sententias protulit, ex Herma unam. E tot igitur scriptoribus quorum nomina ad nos pervenerunt, quatuor tantum sententias in tam prolixo tamque accurato et erudito Opere excerpsit, quarum una ex Epistola Ignatii desumpta est. Quare frustra Dallæus tot sententias ex commentitiis, tot ex interpolatis, tot ex genuinis Ignatii Epistolis depromsit; possumus enim longe plures ex Auctoribus et quidem celeberrimis qui ante Irenæum scripserunt afferre, quarum nullas ille attigit, etiam ex illis quos Irenæum novisse certissimum est.

Sed Athanasium et Bellarminum, Theodoretum et Gelasium mire conjungit et nostris objicit, qui tot loca ex Ignatio produxerunt. Tum vero, "Obsecro tuam fidem," inquit, "hæc Ignatiana Athanasius et Theodoretus contra Arianos et Eutychianos, in quos utpote nondum exortos scripta non sunt, adducerent tamen et recitarent? Irenæus eadem his ipsis in quos proprie scripta sunt, Gnosticis, Valentinianis, Docetis non objiceret?" Non nunc disputo contra quos Ignatiana proprie scripta sunt, de qua re fortasse aliquando et fuse et accurate disserendum erit. Satis est, quod Eusebius nos docuit, et res ipsa testatur, eum contra sui temporis Hæreticos scripsisse: satis est, sive contra aliquos, sive contra nullos diserte, ut Clemens Romanus, scripserit, auctoritatem Viri sanctissimi antiquissimique multum valere contra Hæreticos quocunque sæculo exortos. Id dico, quod hujus argumenti vim omnem prorsus elidit, et pessundat. Poterat Athanasius non pauca ex nostris Ignatii Epistolis proferre loca quæ Arianam Hæresin diserte peterent, cum eas ante illius hæreseos exortum scriptas fuisse etiam Adversarii omnes fateantur. Varios ille quidem libros adversus Arianos fortissimosque conscripsit, auctoritate tamen Ignatii nunquam eos premit,

Pari ratione de S. Athanasio agitur.

nullam ex ejus scriptis sententiam iis opponit. In Epistola quadam, Πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ γνωρίμους, *Ad familiares*, vel *discipulos suos*, ut eam indigitat Socrates[g], disputat primo contra Arianos, dein cum illis agit : quos Arianos esse negat, quos omnia alia a Nicena Synodo scripta recipere, præter unicam vocem ὁμοούσιον, testatur, quos ἀγαπητοὺς, *dilectos* appellat, ad quos *tanquam frater ad fratres* loquitur, quibus eadem esset cum ipso sententia, controversia autem de verbis tantum. Ad hos posteriorem partem Epistolæ dirigit, a pagina 915 incipientem[h], quam male interrumpit pagina sequenti Latina interpretatio, *Nos vero iterum impetentes eos qui Verbum creaturam esse dicunt, nec eum volunt legitimum et naturalem Filium esse, ostendimus eos ex humanis exemplis patris et filii adversum se rationes et demonstrationes accipere.* Quæ verba et tenorem dissertationis perturbant, et personas atque res ipsas mire confundunt. Græca ita se habent. Καὶ αὐτοὶ γοῦν ἐνιστάμενοι πάλιν πρὸς τοὺς κτίσμα λέγοντας εἶναι τὸν Λόγον, καὶ μὴ θέλοντας αὐτὸν γνήσιον υἱὸν εἶναι, ἐξ ἀνθρωπίνων παραδειγμάτων υἱοῦ καὶ πατρὸς εἰλήφασι τὰς κατ' αὐτῶν ἀποδείξεις. *Rursus etiam ipsi* (scilicet quos fratres appellaverat) *disputantes adversus eos qui Sermonem creaturam esse dicunt, nec proprium Filium esse volunt,* (scilicet Arianos) *ex humanis exemplis patris et filii, contra eos* Arianos *demonstrationes sumpserunt.* Hi igitur quibuscum agit Athanasius contra Arianos disputabant, eandem fidem cum Athanasio profitebantur, vocem autem ὁμοούσιον nondum admittebant, idque propter reverentiam et honorem erga eos Patres qui Paulum Samosatensem condemnaverant. Athanasius, ut hunc iis scrupulum evellat, docet non esse contendendum, si prior Synodus ὁμοούσιον rejiceret, posterior commendaret: id enim ex diverso sensu factum esse. Dein exemplum producit sanctorum Patrum, qui ἀγέννητον aliter atque aliter acceperunt. Ignatius, inquit, Dominum tum γεννητὸν, tum ἀγέννητον; alii post Ignatium dixerunt, Ἓν τὸ ἀγέννητον ὁ Πατὴρ, *Solus Pater ingenitus*. Recte autem et Ignatius, et illi, secundum diversum sensum cui ipsi cum scriberent attenderunt. Hæc ille. Obsecro igitur tuam fidem, quot loca ex Ignatio Athanasius adversus Arianos produxit? ut tibi videtur, unum; ut mihi, ne

(Locus Athanasii explicatur.)

[g] Socrat. Hist. Eccl. ii. cap. 37.
[h] Athanas. Opp. i. 915, 16. ed. Paris. sive Colon.

unum quidem. Quod igitur de Athanasio verum esse scimus, quidni et de Irenæo dicamus? Quamplurima ex professo contra Arianos scripsit Athanasius, plura quam ab Irenæo contra omnes Hæreticos scripta habemus. Multa in Ignatio sunt ad refellendos Arianos satis luculenta, nullam tamen ex illo sententiam adversus eos adduxit, ne Ignatium quidem ipsum nominavit; et tamen illum optime novit, et semel ad dilectos et fratres suos citavit. Irenæus pariter nihil adversus Hæreticos ex Ignatii Epistolis deprompsit; eas tamen optime novit, et semel obiter citavit.

Alia ratio in Theodoreto et scriptoribus quinti sæculi.

At Theodoretus plura; recte: sed quid hoc ad Irenæum? Hic secundo, ille quinto sæculo scripsit. Nos autem ante docuimus circa finem quarti sæculi primum ex longa experientia observatum esse, hæreses et schismata disputationibus tolli non potuisse; et certissimum remedium fore *τὰς ἐκδόσεις τῶν παλαιῶν* in testimonium adductas. Quod Theodosio et Nectario primus omnium Sisinnius persuasit[i]. Post igitur severam Theodosii legem contra Hæreticos latam, illi paulo sapientiores facti, admiserunt eorum Patrum testimonia qui ante divisionem ortam scripserant, et celebres in Ecclesia fuerant. Ante hanc ætatem non videmus Ecclesiasticos scriptores Catalogos Patrum texentes, et confertas sententias ex eorum scriptis contra hæreticos promentes. Quinto demum sæculo hoc factum, et a Theodoreto inter primos: ante illud tempus parcius et obiter[k]; ætate autem Irenæi id fieri nullo jure potuit. Hæretici enim contra quos ille scripsit vetustioribus Catholicis nihil tribuebant; omnia eorum scripta flocci faciebant, libros quamplurimos Apocryphos a suis compositos, suisque tantum notos sub Antiquorum nomine proferebant, plurima etiam Evangelistarum et Apostolorum scripta respuebant, multaque commenti sunt contra quæ nemo Veterum quicquam disseruerat.

Irenæi totius Operis argumentum.

Irenæus ut hos refutaret, libro primo sententiam eorum aperuit, secundo rationibus subvertit, tertio Scripturas et Traditionem adhibuit, quod ad eam Hæretici aliquando provocarent, quarto ex Veteri Testamento præcipue disputavit, quinto ex reliquis doctrinis Domini nostri, et ex Apostolicis Epistolis, ut ipse in Præfationibus profitetur. Nunquam se usurum testimoniis Veterum adversus eorum

[i] Socrat. Hist. Eccl. v. 10.
[k] Respexit fortasse Pearsonus S. Basilii Librum de S. Spiritu, cap. 29.

sententiam testatur, nunquam ulla loca ad eam rem idonea exscribit, et si quem forte adducit ad traditionem firmandam tantum nominat; sententiam quidem Justini laudat contra Marcionem fervidam et zeli plenam; at Marcion Justino antiquior fuit, et auctoritas ejus ad revincendos Marcionitarum errores nihil valebat, neque in eum finem est adducta. Dispar itaque omnino ratio Irenæi et Theodoreti: non eadem utrique mens, aut occasio in scribendo fuit. Frustra igitur et sine ullo fundamento asserit Vir doctissimus, cum tot loca ex Ignatio Theodoretus produxerit, Irenæum etiam non pauciora adducere debuisse, si Ignatium Epistolicum novisset.

Quo modo Vetustiorum sententias proferre soleat Irenæus.

Verum enimvero, "est et aliud," inquit, "quo hæc Ignatiana omnia Irenæus plane nescivisse deprehenditur. Solet enim ille præstantium virorum se vetustiorum sententias et ῥήσεις sive scriptas sive viva voce ab iis prolatas non nominatis auctoribus afferre ac recitare." Nullas Ignatii suo operi inspersit. Nullas ergo Epistolas scivit. Nullæ ergo tum exstiterunt. Imo vero si sententias, quas Vir doctissimus intelligit, consideremus, etsi multo plures essent, nemo unquam ideo concluderet, necessario etiam eum aliquas ex Ignatianis usurpare voluisse. Primam ab aliquo se præstantiore in Præfatione refert venustam sane atque elegantem, *Ὅτι λίθον τὸν τίμιον σμάραγδον ὄντα, καὶ πολυτίμητόν τισιν ὕαλος ἐνυβρίζει διὰ τέχνης παρομοιουμένη, ὁπόταν μὴ παρῇ ὁ σθένων δοκιμάσαι καὶ τέχνῃ διελέγξαι τὴν πανούργως γενομένην.* Vetus Interpres, *Quomodo lapidem pretiosum smaragdum magni pretii apud quosdam vitreum in ejus contumeliam per artem assimilatum quoadusque non adest qui potest probare, et artificium arguere quod subdole sit factum;* et aliam etiam ab eodem ut videtur, *Ὅτι τολμηρὸν καὶ ἀναιδὲς ψυχὴ κενῷ ἀέρι θερμαινομένη,* pari venustate et elegantia conspicuam. Tu vero, Dallæe, ex his colligere potes, necessario Irenæum ex Epistolis Ignatianis sententias laudare voluisse si scivisset? Tu, inquam, qui Usserianas omnes tristes, et salebrosas, rudes et incultas dicis? Tu, qui orationem tanquam horridam et torrentis instar per confragosa montium, per abrupta et saxa et cautes et præcipitia vix enitentis accusas? Tu, qui magnam sensuum ubique obscuritatem, et vel nullum vel malignum verborum inter se nexum observas? Tu, qui prisca Loxiæ Apollinis oracula vel Sibyllarum folia legere te credis?

Sic enim disputas. Irenæus Operi suo τηλαυγὲς πρόσωπον apposuit, Præfationem eleganti quadam Veterum alicujus sententia adornavit, et aliam similis venustatis alibi adhibuit; Ignatiana igitur prorsus ignoravit, aliter rudem aliquam et incultam, tristem et salebrosam sententiam ad Commentarios suos exornandos et illuminandos produxisset. A divino quodam sene, et veritatis præcone, versus quosdam Iambicos adversus Marcum Hæreticum effusos laudat, quos hic a Scaligero, atque Petavio suis numeris restitutos repræsento:

Εἰδωλοποιὲ Μάρκε, καὶ τερατοσκόπε,
Ἀστρολογικῆς ἔμπειρε καὶ μαγικῆς τέχνης,
Δι' ὧν κρατύνεις τῆς πλάνης τὰ διδάγματα,
Σημεῖα δεικνὺς τοῖς ὑπό σου πλανωμένοις,
Ἀποστατικῆς δυνάμεως ἐγχειρήματα,
Ἃ σοὶ χορηγεῖ σὸς πατὴρ Σατᾶν ἀεὶ
Δι' ἀγγελικῆς δυνάμεως Ἀζαζὴλ ποιεῖν,
Ἔχων σε πρόδρομον ἀντιθέου πανουργίας.

Quorum restitutio Veteri Versione maxime confirmatur,

"Idolorum fabricator Marce, et portentorum inspector,
Astrologiæ cognitor, et magicæ artis,
Per quas confirmas erroris doctrinas,
Signa ostendens his qui a te seducuntur,
Apostaticæ virtutis operationes,
Quæ tibi præstat tuus pater Satanas
Per angelicam virtutem Azazel facere,
Habens te præcursorem contrariæ adversus Deum nequitiæ."

Posteriores Petavius metrice reddens male expressit.

"Hæc tu illa Satanæ fretus auxilio patris,
Azazelisque mira designas ope,
Præcursor illi fraudis in Superos datus."

Hæc enim Marcum Satanæ, aut Azazelis præcursorem faciunt; cum divinus ille Senex eum describere voluerit, tanquam Antichristi præcursorem, quod hic significat ἀντίθεος πανουργία. Jam vero ex Ignatianis an aliquid simile petere potuit Irenæus, si ea novisset? aut quisquam non novisse affirmabit, quia qui versiculos aliunde in Marcum contorsit, nihil illi ex Ignatio aspersit? Cujusdam ante se de duplici vocabuli *Filii* acceptione observationem ad interpretationem S. Scripturæ pertinentem, lib. iv. cap. 79 affert. Vult enim impios et infideles in sacris literis *filios et angelos Diaboli* dici; Veterum autem alicujus testimonium affert, qui *filium* dupliciter intelligi dixit, aut de nato, aut de facto, aut secundum naturam et conditionem, aut secundum doctrinæ magisterium, *Qui enim edoctus est verbo, filius docentis esse*

dicitur, et ille ejus pater. Ut postea Clemens Alexandrinus, *αὐτίκα πατέρας τοὺς κατηχήσαντας φαμὲν*, et Gregorius Nazianzenus, Carm. ii.

> Αὐτὰρ ἐμοὶ τοκέες μεν ὅσοι καλὸν ἐξεδίδαξαν,
> Παῖδες δ' οὓς ἐδίδαξα.

An autem quia a Veteribus unum, qui simili modo ante ipsum Scripturas interpretatus est, ne novum sensum illis affixisse videretur, adduxit; ideo aut aliquid ex Ignatianis citare debuerit, aut ea ipsi ignota nos concedere debeamus, in quibus talia nec inveniri nec exspectari potuerunt?

Patrum Apomnemoneumata, sive Memorabilia.

Quod si hæc ad sententiam Viri doctissimi confirmandam parum valere videantur, certe reliqua omnino nihil. Sunt enim tantum virorum quorundam, non scripto sed viva voce prolata testimonia; quæ recte *ἀπομνημονεύματα* Eusebius appellat, lib. v. cap. 8. *Καὶ ἀπομνημονευμάτων* Ἀποστολικοῦ *τινος πρεσβυτέρου, οὗ τοὔνομα σιωπῇ παρέδωκε, μνημονεύει.* Ruffinus Interpres, *Sed et Apostolici cujusdam viri, cujus nomen reticuit, sermonis quasi memoriter meminit.* Sic Marci Evangelium credebant Veteres nihil aliud fuisse quam Petri *ἀπομνημονεύματα.* Ita Papias apud Euseb. lib. iii. cap. 39. Μάρκος *μὲν ἑρμηνευτὴς* Πέτρου *γενόμενος, ὅσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγραψεν*, et rursus, *Ὥστε οὐδὲν ἥμαρτε* Μάρκος *οὕτως ἔνια γράψας ὡς ἀπεμνημόνευσε.* Ut Cynici cujusdam verba de Peregrino ex memoria recitare se fideliter profitetur Lucianus, *Καὶ ὡς ἂν οἷός τε ὦ πειράσομαί σοι αὐτὰ ἐκεῖνα ἀπομνημονεῦσαι ὡς ἐλέγετο.* Sic igitur Irenæus lib. iv. cap. 5. *Quemadmodum audivi a quodam Presbytero, qui audierat ab his qui Apostolos viderant, et ab his qui didicerant.* Ubi diligenter observandum est Irenæum hic plane Papiam fuisse imitatum, a quo doctrinam mille annorum accepit; sic enim Papias ea memoriæ mandavit quæ a Veteribus hoc modo didicerat, ut ipse de se testatur. *Εἰ δέ που καὶ παρηκολουθηκώς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τοὺς τῶν πρεσβυτέρων ἀνέκρινον λόγους, τί* Ἀνδρέας, *ἢ τί* Πέτρος *εἶπεν, ἢ τί* Φίλιππος, *ἢ τί* Θωμᾶς *ἢ* Ἰακωβος, *ἢ τί* Ἰωάννης, *ἢ* Ματθαῖος, *ἤ τις ἕτερος τῶν τοῦ* Κυρίου *μαθητῶν, ἅτε* Ἀριστίων *καὶ ὁ πρεσβύτερος* Ἰωάννης *οἱ τοῦ* Κυρίου *μαθηταὶ λέγουσιν· οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσοῦτόν με ὠφελεῖν ὑπελάμβανον, ὅσον τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς καὶ μενούσης. Quod si quis interdum mihi*

occurrebat qui cum Senioribus versatus fuisset, ex eo curiose sciscitabar quænam essent Seniorum dicta, Quid Andreas, quid Petrus, quid Philippus, quid Thomas, quid Jacobus, quid Joannes, quid Matthæus, quid cæteri Domini discipuli dicere soliti essent, quidnam Aristion et Joannes Presbyter discipuli Domini traderent. Neque enim ex librorum lectione tantam me utilitatem capere posse existimabam, quantam ex hominum adhuc superstitum viva voce. Quæsivit Papias a Senioribus quid illi ab Apostolis aut discipulis audiverant, et quæ ab illis acceperat scripsit, *καὶ οὕτω*, inquit, *ὁ πρεσβύτερος ἔλεγεν.* Irenæus Papia junior, exemplo ejus nimis permotus, quæsivit pariter a Senioribus, quid illi audiverant ab iis qui Apostolorum discipulos viderant, et cum hæc viva voce prolata sibique tradita scriptis præferret, quæ ab illis acceperat pariter scripsit. Horum igitur Seniorum auctoritate et testimonio, ad firmandam traditionem nonnunquam, sæpius ad suas, de annis Christi quos egit in terris, de illis quos ibidem iterum acturus est, de mortuorum statu, de bestiæ Apocalypticæ numero, privatas opiniones stabiliendas utitur. Sed quid inde sequitur? an illud imprimis, Irenæo ignota fuisse Ignatiana omnia, quia nihil ab eo scriptum inter hæc omnia testimonia reperitur? minime. Ignatium consulere non potuit Irenæus, qui illo mortuo natus est. Seniores Irenæo recitant quid audiverant; id Ignatius diu ante bestiis oblatus facere non potuit. Frustra igitur eum inter Seniores illos sua suffragia afferentem quæras. Seniores illi, quid voce viva audiverant, non quid in scriptis legerant, narraverunt; frustra igitur etiam sententiam aliquam ab Ignatio scriptam ab illis exspectes. Ignatius ipse ad bestias condemnatus, et Ecclesias in itinere confirmans, non ut Papias *σμικρὸς ὢν τὸν νοῦν*, quid ab hujus vel illius Apostoli, vel Discipuli ore vel ipse vel alii acceperant in Epistolis scripsit: hinc igitur colligi nullo modo potest, ejus Epistolas ab Irenæo laudari debuisse, aut eo nomine ipsi ignotas fuisse.

Negativum argumentum Dallæi.

Nondum igitur "res satis confecta" videri debuit; sed eam "multo luculentius ex quodam ejusdem Scriptoris loco" probare se posse putat Vir doctissimus; illo scilicet, quo ad Ecclesias duas Epistolas memorat, unam Clementis ad Corinthios, alteram Polycarpi ad Philippenses. Quare "hic rogat, cur, si ei notus erat noster Ignatius, illius loco tam

opportuno tamque necessario nullus meminerit?" Respondeat non tam pro nobis quam pro seipso jam Irenæus. Nos enim multo tutiores sumus a Dallæi conjecturis, quam S. Irenæus ab ejusdem censura. Sic igitur ille lib. iii. cap. 3: *Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam, in omni Ecclesia adest perspicere omnibus qui vera velint audire; et habemus annumerare eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, et successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur.* Traditio igitur secundum Irenæum erat in omni Ecclesia, Romana, Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, reliquisque, et si voluisset, poterat numerare omnes Episcopos ab Apostolis institutos, *quos successores reliquerant suum ipsorum locum magisterii tradentes,* et eorum etiam successores. *Sed quoniam,* inquit, *in hoc tali volumine longum est omnium Ecclesiarum enumerare successiones; maximæ, et antiquæ, et omnibus cognitæ, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo Romæ fundatæ et constitutæ Ecclesiæ eam quam habet ab Apostolis traditionem et annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos.* Tunc inter alios Romæ Episcopos Clementem enumerat, *qui et vidit ipsos Apostolos et contulit cum eis, cum adhuc insonantem prædicationem Apostolorum et traditionem ante oculos haberet;* traditque Romæ Ecclesiam, sub hoc Clemente, scripsisse Epistolam ad Corinthios, *ad pacem eos congregantem, et reparantem fidem eorum, et annunciantem quam ab Apostolis receperat traditionem.* Meminit igitur Clementis et Epistolæ sub ejus Pontificatu scriptæ; quare non et Ignatii? respondeo, quia Ignatius Romæ Episcopus nunquam fuit, sub eo Ecclesia Romana Epistolas scribere non potuit. Statuit autem Irenæus de traditione ad Romanam Ecclesiam pertinente tantum loqui. "Inerter ac flagitiose," dicet Dallæus: fortasse. Certe ita fecit Irenæus, et cur sic argumentum adversus Hæreticos institueret, rationem reddidit, quod *propter potentiorem* illius Ecclesiæ *principalitatem,* ejus solius traditio omnes hæreticos confunderet. Quæ quidem ratio Irenæum, etsi Ignatii eo loci non meminerit, apud me flagitiosissimi silentii crimine absolvit; viderint Dallæani si adhuc reum teneant. At præter Clementem etiam Polycarpi meminit Epistolæque ejus

Traditio Apostolica, qualis, ex sententia Irenæi.

ad Philippenses: quare igitur non et Ignatii Polycarpo senioris, cujus Epistolæ illi ad Philippenses erant adjunctæ? "Memorandi certe ratio utriusque par erat, Ignatii vero etiam potior." Priusquam respondeo de Irenæo, quæro pariter de Tertulliano. Concedes, opinor, eum bene novisse, Ignatium fuisse Ecclesiæ Antiochenæ Episcopum, et ab Apostolis ordinatum, etiamsi Epistolas ejus ignorasse putes. Quæro igitur cum Ecclesias Apostolicas memorat, de Præscriptione Hæreticorum cap. 32, cur Ignatii aut Ecclesiæ Antiochenæ non meminit? "Hoc modo," inquit, "Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt; sicut Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum ab Joanne conlocatum refert, sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum itidem." Nullam aliam Ecclesiam Apostolicam nominavit. Quid? nonne novit Ignatium Polycarpo fuisse seniorem? nonne existimavit S. Petrum fuisse Antiochiæ prius quam Romæ? Quare igitur Antiochenam Ecclesiam et Episcopum ejus Ignatium non commemoravit? Nempe "inerter" et "flagitiose" fecit: certe Irenæum imitatus et secutus est. Quocirca si jam quæras quare Irenæus Polycarpi meminit, non autem Ignatii; causa in promptu est, quia traditionem solius Ecclesiæ Romanæ proposuerat, ad quam confirmandam adversus Hæreticos auctoritas Polycarpi plurimum faciebat, Ignatii nihil. Hanc rationem ipse indicat. *Is enim,* inquit, *est, qui sub Aniceto cum advenisset in Urbem, multos ex his quos prædiximus hæreticos convertit in Ecclesiam Dei, unam et solam hanc veritatem annuncians ab Apostolis percepisse se, quam et Ecclesia tradidit.* Ad confirmandam Romanæ Ecclesiæ traditionem adducit Polycarpum quem ipse viderat, quod venerandus ille senex Romæ adesset, quod eadem cum Romanis prædicasset, quod multos ex Hæreticis, contra quos hi libri exarati sunt, ad Catholicam fidem Romæ converterit, et Romanæ Ecclesiæ reconciliaverit, quod quid S. Joannes de Cerintho senserit, quid ipse de Marcione, testatus sit. Horum vero nihil de Ignatio dici potuit. Epistolæ quidem ejus obiter meminit, sed ne μῦ ex illa adducit; ne id quidem dicit, eam continere eandem traditionem quæ in Romana Ecclesia obtinuit. Polycarpum itaque ideo tantum citavit, quod Romæ eadem cum Romana Ecclesia docuerit, et Hæreticis ibidem restiterit. Nec erat "utriusque nominandi par ratio."

Epistola Irenæi ad Florinum.

Quod addit Vir doctissimus, Irenæum in Epistola ad Florinum Polycarpi mentionem fecisse, non autem Ignatii, cujus Epistolæ multa contra Florini blasphemiam continent, id omnino vim nullam habet. Blasphemia quam tunc temporis tuebatur Florinus ipsi peculiaris fuit, utpote quam Hæretici qui extra Ecclesiam erant, nunquam profiteri ausi sint. Postea quidem, teste Eusebio, descivit ad Valentinianos. Epistola autem Irenæi tantummodo pro argumento habuit, quod, *Deus non sit auctor malorum*, nam licet alter titulus Περὶ μοναρχίας ostendere videatur Florinum duo principia invexisse, et Marcionis ac Cerdonis dogmatibus adhæsisse, ut observat doctissimus Valesius; tamen cum Irenæus ipse dogmata Florini asserat ab Hæreticis nunquam fuisse tradita, et Eusebius addat, *ταύτης γάρ τοι τῆς γνώμης, οὗτος ἐδόκει προασπίζειν*, videtur Irenæus de illa re tantum disputasse adversus Florinum: An scilicet Deus auctor esset malorum. At quam multa quæso, ad blasphemiam in ea re retundendam opportuna Epistolæ Ignatii continent? aut si continerent, unde liceret colligere sententias ex iis ad refellendum Florinum excerpere voluisse Irenæum? Certe ab exemplo Polycarpi hoc nullo modo sequitur. Innuit quidem eum plures Epistolas scripsisse; ne unam ex earum ulla sententiam adducit. Ipsum nominat, sed eo loco quo *πεφεισμένως*, *parce* ac *leviter*, cum Florino agit, quo ostendit Seniores qui cum Apostolis versati sunt nihil tale eum docuisse. Eorum aliquibus familiarem fuisse Florinum noverat; unum ex iis nominat, nempe Polycarpum; eumque præcipue seligit ob multas quas significat rationes. Primo, respectu Florini, qui Polycarpum audierat, sed et cum eo simul Irenæus, *Εἶδον γάρ σε*, inquit, *παῖς ὢν ἔτι ἐν τῇ κάτω Ἀσίᾳ παρὰ τῷ Πολυκάρπῳ λαμπρῶς πράττοντα ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ, καὶ πειρώμενον εὐδοκιμεῖν παρ' αὐτῷ. Vidi enim te cum adhuc puer essem in inferiori Asia apud Polycarpum, splendide agentem in palatio, et magnopere laborantem ut te illi approbares.* Secundo, respectu sui ipsius, quem tanquam optimum ejusce rei testem depingit, quod quæ tunc audivit a Polycarpo firmius memoriæ adhærerent, quam quæ nuper acciderant. *Ταῦτα καὶ τότε σπουδαίως ἤκουον ὑπομνηματιζόμενος οὐκ ἐν χάρτῃ ἀλλ' ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ, καὶ ἀεὶ αὐτὰ ἀναμηρυκῶμαι. Hæc ego tunc studiosius audiebam, non in charta sed in corde meo audita*

Valentinianus ille postea effectus est.

describens, eademque apud me repeto et revolvo. Tertio, ratione argumenti quod fortissimum putavit. Audivit enim tunc narrantem[1] Polycarpum, quæ illi fuerat cum S. Joanne et reliquis qui Dominum viderant, consuetudo, quænam ab illis de Christo relata perceperat, et quam illa omnia quæ ab iis annunciata erant qui Verbum vitæ conspexerant SS. Scripturis consentirent, diligenter observavit. Quod est ipsissimum argumentum quo toties Irenæus vel ad Hæreticos refellendos vel ad suas sententias confirmandas utitur. Nihil autem horum de Ignatio dicere potuit; cum eo nunquam versatus est Florinus; non vidit eum Irenæus; nunquam disserentem de Apostolis aut Discipulis Domini audivit, aut in Epistolis legit. Rationes igitur satis multas habuit Irenæus cur Polycarpum suo more potius quam Ignatium adversus Florini blasphemiam testem adduceret.

Recapitulatio.

Quocirca cum notissimam S. Ignatii sententiam Irenæus citaverit, quam in Epistola ejusdem ad Romanos totidem verbis scriptam reperimus: cum Eusebius Irenæum eam ex eadem Epistola hausisse asserat, aliique post eum idem affirment: cum nulla omnino vis in illa distinctione inter *dixit* et *scripsit* appareat[m]; cum nulla Ignatii apophthegmata in antiquissimis Scriptoribus, aut Actis reperiantur, in posterioribus autem quæ exstant ex Epistolis certissime desumpta sint; cum denique nulla ratio hactenus excogitata sit, quæ reliquas Ignatii Epistolas ignorasse Irenæum nobis persuadeat, rationes autem multæ suppetant, quæ nobis fidem faciant, nullam Irenæo Ignatium citandi occasionem iis locis oblatam fuisse, quibus adversarii justam et necessariam crepant; concludo "frivolum et ineptum esse Irenæum aliunde quam ex" nostra Ignatii "Epistola ad Romanos sententiam sumpsisse hariolari," adeoque testimonium Irenæi ad confirmandam Ignatianorum auctoritatem a nostris recte et apposite afferri.

[1] Vocem, "narrantem," supplevimus, cum tale aliquid excidisse videatur. Deinde, paulo infra, "annunciata erant."

[m] De hac distinctione non injuria queritur Gottfr. Lumper. in Hist. Theolog. Crit. 1. 261, "miseram esse hominis ad meliora nati cavillationem." Quicquid sit, ab orbe Ignatii in perpetuum submovit Pearsonus, invito tamen et indignante Curetono. Vind. p. 34.

CAP. VII.

Testimonia Origenis ab objectionibus vindicantur. 1°, *Frustranea non sunt, quod errores Dallæi de ætate Impostoris sui, et hallucinatione Eusebii refellunt: ac præterea quod Argumentum Negativum funditus evertunt.* 2°, *Falsa non sunt. Opus in Canticum Canticorum est ipsius Origenis; non Latini Auctoris, sed Interpretis, et quidem Ruffini. Homiliæ in S. Lucam sunt ipsius Origenis; non Latini Auctoris, sed Interpretis, et quidem Hieronymi.*

Frustraneum esse Origenis testimonium asserit Dallæus.

Negat Pearsonus.

Dallæo proprii errores ex hoc testimonio potissimum refutantur.

TERTIUM a nobis ex Origene deductum est testimonium. Hoc primo Vir Doctissimus dicit esse frustraneum, secundo falsum. "Frustra," inquit, "Origenis Homilias annis circiter centum quadraginta post ultimum Martyris certamen scriptas recitant. Serum enim hoc et inane Ignatianorum præsidium." Respondeo primo, hoc Testimonium non esse frustraneum; quia duo immanes Dallæi errores vel hoc uno argumento, si alia deessent, manifestæ falsitatis revincerentur. Primus est, Impostorem has Epistolas non nisi ducentis post Ignatium annis in lucem emisisse. Quomodo enim hoc fieri potuit, si centum quadraginta annis post ultimum Martyris certamen easdem Epistolas vidit, legit, duasque ex iis sententias exscripsit Origenes? An annis sexaginta antequam editæ sunt, eas laudare potuit Adamantius? Hoc unum testimonium quicquid in hoc Opere proprium Dallæo est refellit et expungit. Salmasius et Albertinus diu ante Origenem natum Epistolas sub Ignatii nomine scriptas fatentur; Blondellus antequam Origenes scriberet. Solus Dallæus, nisi forte addendus ei sit Bochartus, diu post Origenis mortem omnes scriptas affirmat; et ex sexaginta sex argumentis plurima ad hanc epocham formavit, quæ hoc solo testimonio firmato concidunt.

Falsus est Dallæus, asserens Eusebium fontem erroris de Ignatianis.

Secunda Dallæi falsissima assertio est, "Eusebium esse omnis de Ignatianis erroris fontem; qui hinc primo exortus, latissime postea effusus, insequentium sæculorum pene omnes Christiani nominis eruditos pervasit." Non frustra igitur Origenem adducimus, qui tam immanem, ac tantis Viris ignominiosum errorem funditus evellit. An enim Eusebius primum lapsus est, qui Origenem est sequutus? An ille fœtum nuper natum et adulterinum excepit, quem Origenes tam diu ante fovit et exosculatus est? An cæteri Patres Eusebium ἀβασανίστως errantem sequuti sunt, qui eum primo non errasse certissime sciebant, utpote qui Origenem perpetuo lectitarent? Si scripsisset Origenes Homilias illas centum quadraginta annis post Ignatii mortem, hæc non frustranee, sed opportune satis ad Dallæanas rationes evertendas observata essent.

Origenis Homiliæ in S. Lucam quando scriptæ.

Sed respondeo secundo, Origenis Homilias, non tam sero, non demum centum quadraginta annis post ultimum Martyris certamen, sed diu ante scriptas fuisse. Mentio Epistolæ Ignatianæ disertissima exstat Homiliis ejus in S. Lucam. Homilias illas scripsit Origenes juvenis adhuc, et ante ætatem virilem. Testis locupletissimus S. Hieronymus, Adamantii assiduus lector, et cum ista scriberet, admirator. Ita enim ille in Præfatione ad Versionem suam, "Fateor itaque in his Origenem Tractatibus quasi puerum talis ludere: alia sunt virilia ejus, et senectutis seria." Neque igitur senex, neque cum virilis esset ætatis, Homilias in S. Lucam scripsit Origenes, sed adhuc adolescens. Cum autem decimum octavum annum ageret, Catecheticæ Scholæ præfectus est Alexandriæ. Hoc diserte tradit Eusebius, Ἔτος δὲ ἦγεν ὀκτωκαιδέκατον, καθ' ὃ τῆς κατηχήσεως προέστη διδασκαλείου, Hist. lib. vi. cap. 3. cui suffragatur S. Hieronymus[a]. Erat hic annus Severi undecimus; decimo enim Severi Origenes decimum septimum ætatis annum egit, testibus Eusebio et Hieronymo. Septem fere annos in imperio postea mansit Severus. Sub

[a] In Catalogo. Mirum argumentum excogitat Larroquius ex Eusebii narratione Hist. vi. 36, quo tamen sibi complacuisse videtur, Origenem nullam edidisse Homiliam ante ætatis suæ annum sexagesimum. Id non dicit Eusebius, sed tum demum Origenem permisisse Notariis, (ταχυγράφοις,) ut conciones, quas habebat ad populum, transcriberent. Ipse enim tum demum consecutus diuturnorum studiorum fructum, ex tempore dicendi facultatem, aliis reliquit describendos Tractatus, quos pene quotidie in Ecclesia habebat. Cf. Pamphili Martyris Apol. pro Origene. Præf.

initio igitur Caracallæ Origenem adhuc puerum, seu adolescentem, scripsisse Homilias in S. Lucam par est credere. Jam vero a decimo Trajani, quo Epistolas scripsisse Ignatius perhibetur, ad initium Caracallæ, vix anni sunt centum et quinque. Intra igitur tot annos Ignatii Epistolis testimonium scripto præbuisse creditur Origenes. Quod ideo observandum fuit, non tantum ut ostenderem falsa esse quæ Dallæus de intervallo asserit, sed etiam ut ei argumentum, quo tantopere delectatur, negativum eriperem. Launoyum doctissimum Sorbonæ Theologum de vi argumenti negantis fuse disputantem advocat. Sed Launoyus ipse ita sententiam suam protulit, "Cum nullus omnino scriptor æqualis vel suppar præstat testimonium, tunc ex generali silentio, quod ducentorum plus minus annorum æstimari potest, efficax depromitur argumentum." Hic autem "Scriptor" nobilissimus Origenes, Ignatio "suppar," eodem quo ille scripsit sæculo natus, luculentissimum Epistolis ejus "præstat testimonium;" et si nemo ante eum Ignatii meminisset, ne sic quidem "generale ducentorum annorum" circiter "silentium" præcessisset, ut inde "efficax depromeretur argumentum." Quare si tacuissent S. Polycarpus, et S. Irenæus, testimonium Origenis secundum rationes Launoyanas satis vim et efficaciam negantis argumenti retunderet. Unus igitur Origenes, si tanquam testis legitimus admittatur, sententiam Dallæi penitus convellit, et argumenta quamplurima ab ipso excogitata enervat; non itaque frustra a nobis advocatur.

Launoyum frustra advocat Dallæus.

Appello veteres etiam inter Christianos Criticos. Cum enim de scriptis Dionysii, Ignatio senioris, celebris controversia in Ecclesia esset, et de testimoniis ageretur; qui eorum auctorem Areopagitam verum non esse contendebant, non objiciebant secundi sæculi silentium; sed hoc tantummodo, quod Origenes et Eusebius ejus minime meminerint. Ita Maximus, contra quem ita disputabant, *Ναί φασιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἔγραψεν αὐτοῦ τὰς συντάξεις* Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, *καὶ μὴν οὐδ᾽ Ὠρϊγένης. Imo vero, inquiunt, opera ejus non descripsit Eusebius Pamphili, neque etiam Origenes* [b]. Si frustra eorum testimonia afferrentur, si sera hæc essent et inania Dionysianorum præsidia, cur Veteres inter Christianos Critici ea

Veteres Christianos Criticos advocat Pearsonus quærentes de scriptis Dionysii.

[b] In Scholiis suis. Vid. Dionys. Opp. Corderii, tom. i. p. 613.

postularunt? Si huic quæstioni respondere pro Dionysio suo potuisset Maximus, quemadmodum respondemus pro Ignatio, ea proculdubio responsio, Origenem scilicet et Eusebium ejus diserte meminisse, pro frustanea nunquam habita fuisset. Pro iisdem Areopagiticis Hypatius Ephesinus Episcopus B. Cyrilli et B. Athanasii requirebat testimonia, additque, *Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, unde nunc potestis ostendere, quia illius sint, nescio.* Habemus Cyrillo synchronum Theodoretum; habemus Chrysostomum, Hieronymum, ipsum Athanasium; habemus ex antiquioribus Eusebium, et Origenem, qui ut ab illis non frustra postulabantur, ita a nobis non frustra afferuntur.

Altera Dallæi objectio. Origenici testimonii dubia auctoritas.

Sed pergit Vir doctissimus, et "ad utrumque locum" ex Origene adductum "simul semelque respondet: levis esse ad rem quæ agitur momenti, quod opusculorum, ex quibus allati sunt, dubia sit et incerta auctoritas." Ita quidem primo paulo lenius: mox, uti solet, confidentius, "Eos libros unde sunt allata testimonia, non modo Origenis non esse, sed ne Græci quidem, verum Latini potius scriptoris esse apparet." Primo igitur Opus Origenis in Canticum Canticorum, ex cujus Prologo testimonium adduximus, negat Origenis esse, negat esse Græci cujuspiam scriptoris, Latini esse contendit. Et in hac quidem re habet auctores quos sequatur. Primo loco Erasmum nominat, cujus censuram "gravem" ac "veram" appellat, cum sit levissima falsissimaque. Huic adjungit Amerbachium et Cocum; potuit et alios, qui Erasmum ἀβασανίστως sequuti sunt.

Opus Origenis in Canticum, Dallæus, Erasmum sequutus, negat esse Origenis.

Criticos suos opponit Pearsonus.

His oppono Jacobum Merlinum in Origenis Operibus maxime versatum, cujus verba de his Homiliis sunt, "Si pensiculate ipsam materiam quæ in iis traditur attenderis, ipsi Origeni attribues." Huic adjungo Genebrardum, qui Origenem postea edidit, et libris aliquot non ante editis locupletavit. Huic Editorem ultimum addo, qui summa cum diligentia, doctrina atque judicio in eruendis, edendis, adornandisque ejusdem Operibus Græcis versatur, Danielem Huetium; "Castigandus," inquit ille, "Erasmus, qui et ipse sentit, et idem ut sentirent Magdeburgenses perfecit, hoc Opus esse hominis Latini pulchre docti et bene diserti." Imo ut sententiam Huetii de Erasmo suo intelligant Dallæani, hæc ejus verba sunt, "Effrænis profecto, iterum dico, et projecta

Laus Huetii.

Huetii de Erasmo judicium.

Erasmi temeritas Veterum Patrum scripta inanibus suis conjecturis ita permiscentis, ut nisi contraivissent posteriorum Theologorum studia, vix certum aliquid de adolescentis Ecclesiæ doctrina statuere possemus." Maxime igitur idoneus auctor Erasmus Dallæo, qui de Usu SS. Patrum in eum modum disputat.

Origenis fœtum agnoscunt Blondellus Albertinusque;

Tribus his Origenis editoribus, addo viros doctissimos et Ignatianorum hostes juratissimos, primo Blondellum, qui in Apologia, ut probet Origenem "binos tantum sacerdotum et diaconorum, magistri Clementis exemplo, gradus agnovisse," Sectione 2. § 13. testimonium ex secunda hujus Operis Homilia producit. Non igitur Latinum aliquem, sed ipsum Origenem Clementis Alexandrini discipulum hujus Operis Auctorem agnoscit Blondellus.[x] Secundo Albertinum, qui tam præclare contra Halloixium disputavit, de Eucharistia lib. ii. cap. 1. Ubi hoc ipsum Opus in Canticum Canticorum, et hunc ipsum locum, quem inter testimonia adduximus, Origeni tribuit, et verisimillime colligit larvatum Dionysium ex ipso Origene sua traduxisse. Origenem autem verum intelligit, illum nempe, qui "nunquam plagii a quoquam fuit insimulatus, cum esset adeo feracis ingenii, ut aliis potius auctor quam cujusquam imitator aut transcriptor foret." Albertinum sequitur Dallæus de libris suppositis Dionysio Areopagitæ lib. i. cap. 17. "Merito Albertinus noster," inquit adversus eundem Halloixium disputans, "judicavit Dionysium tuum, totum hunc locum a tuo Origene vel esse furatum, vel certe mutuo sumpsisse." Quomodo enim "merito" id judicaret Albertinus, si Scriptor ille nec Origenes esset, nec Græcorum aliquis, sed Latinus nescio quis? Cum Halloixius, ut Dionysium suum defenderet, corrupisset, locumque hunc ex ejus libro exterminandum judicasset; facessere eum cum morosissima et ineptissima Critica sua jubet Dallæus, et "quod in Origene (quem pace tua Dionysio tuo multo doctiorem fuisse virum puto) totus hactenus orbis æquo animo tulit, id in Dionysio legi noli," inquit, "ferre iniquius." Auctor igitur Expositionum in Canticum Canticorum, cum contra Dionysium scribit Dallæus, Origenes est, et locum, quem adduximus, in eodem Origene totus hactenus orbis æquo animo tulit: quare idem non est, quare contra totum orbem militat Dallæus, cum adversus Ignatium arma sumit?

et alibi ipse Dallæus.

Rationes Erasmi.

Auctores cum auctoribus contulimus; nunc rationes cum rationibus conferamus. "Græcum non fuisse vel hinc colligas licebit," inquit Erasmus, "quod in Prologo citat Græcos velut alienos. *Cum apud Græcos, inquit, qui eruditi et sapientes videntur.*" Imperite prorsus et inepte. Citat enim "Græcos velut alienos" non a lingua, aut gente sua, sed religione. Hic enim "Græcos" non opponi Latinis sed Christianis certum est. Ita enim sequitur, *Non ergo mirum esset, si et apud nos, ubi quanto plures simpliciores, tanto plures et imperitiores videntur.* Quæ verba certe non ad Latinos tantum, sed Christianorum omnium cœtus pertinent; et præterea Origenem nobis referunt, qui de simplicitate et imperitia ubique fere loquitur. Neque vero quisquam Græcos frequentius opponit Christianis quam Origenes; cujus unum locum memorandum esse duxi, ut pariter emendem. Dum evolvo Commentarios in S. Joannem, in nupera Editione pag. 211 [c]. lego, ὡς Πέτρου διδάσκοντος μὴ καθελεῖν ἃς προσκυνεῖν, sensu plane nullo. Sed recte Ferrarius verterat, *perinde quasi Petrus docuerit non oportere nos Gentilium more adorare;* ideo Huetius Editor ad marginem monet legendum κατ' ἐθνικοὺς, pro καθελεῖν ἃς, sensum potius, quam verba respiciens, et Ferrarium magis quam Origenem præ oculis habens. Ipsæ enim litteræ pro καθελεῖν ἃς reponendum omnino docent καθ' ἕλληνας, et ita legi moneo in MS. nostro, Huetiano Codice longe præstantiore. Interim certissimum est "Græcos" non Latinis, sed Christianis oppositos eo loco quem indicat Erasmus; et multo probabilius ex eodem colligit Huetius Auctorem hujus Operis esse Origenem, quod hic non obscuris verbis laudetur Platonis Symposium, ubi περὶ Ἔρωτος agit, quem ipsum librum laudat idem Origenes, et locum de Amore, adversus Celsum libro iv. Adeo infeliciter in hoc argumento versatus est Erasmus.

Græcos, sive Ἕλληνας, religione a Christianis distinctos appellant Patres.

Locus Origenis emendatur.

Rationes Theoph. Raynaudi.

Melius aliquanto hanc objectionem urget Raynaudus Jesuita. "Latinum se Auctor ipse bis profitetur agens de Logica in Philosophiæ divisione." Illic enim diserte Latini Græcis opponuntur. *Generales disciplinæ, quibus ad rerum scientiam pervenitur, tres sunt quas* [Græci] *Ethicam, Phy-*

[c] Tom. xiii. § 17. Pearsoni operam sibi collatam in adornanda sua Origenis editione gratissime commemorat Huetius in Comment. de Rebus, &c. Lib. v. p. 355.

sicam, et Theoricen appellaverunt; [nos has dicere possumus moralem, naturalem, et inspectivam.] *Nonnulli sane* [apud Græcos] *etiam Logicen* [quam nos rationalem possumus dicere] *quarto in numero posuerunt.* Nec tamen Auctor hic se Latinum profitetur. Nam illa quæ unculis inclusimus, Interpretis sunt, non Auctoris. Cum enim Græca, literis quidem Latinis, verbis autem Græcis primo reddidisset, ne forte a Latinis non intelligerentur, aut ne ipse non intellexisse videretur, eadem Latine rursus interpretari voluit; quod est veteribus interpretibus perquam familiare. Locum autem ipsum ab Origene scriptum fuisse vel illud arguit, quod eum Hieronymus ad Ecclesiasten sequatur, ut, tunc potissimum cum nondum Origenica adeo displicuerant, solebat. De tribus enim Salomonis libris agens, et eorum ordinem, et argumenta cum Origene observans, ait, "Haud procul ab hoc ordine doctrinarum et Philosophi sectatores suos erudiunt; ut primum Ethicam doceant, deinde Physicam interpretentur, et quem in his profecisse perspexerint, ad Theologiam usque perducant [d]." Quem locum si in animo habuisset Henricus Valesius, nunquam illam observationem in Annotationibus ad Eusebium protulisset. "Certe in libris Hieronymi nunquam Theologiam dici reperies, sed Græce *Θεολογίαν*. Neque si cogitasset Hieronymum in Epistola clv. Origenis hunc locum exprimere voluisse, lectionem Codicis Memmiani vulgatæ statim prætulisset, aut hanc "sine sensu Theoricen" exhibere dixisset. Verba Hieronymi sunt, "Philosophi solent disputationes suas in Physicam, Ethicam, Logicamque partiri; ita et eloquia divina aut de natura disputare, ut in Genesi et Ecclesiaste; aut de moribus, ut in Proverbiis, et in omnibus sparsim libris; aut de Logica, pro qua nostri Theoricen sibi vindicant, ut in Cantico Canticorum, et in Evangeliis [e]. Quæ cum ex Origene petita quivis intelligat, Theoricen eo loci pati quis non poterit, qui eam ita definiri ab Origene novit, *Inspectiva dicitur, qua supergressi visibilia de divinis aliquid et cœlestibus contemplamur, eaque sola mente intuemur?* Hæc igitur omnino Origenis sunt, et ex eo hausit Hieronymus.

Sed "idem," inquit Erasmus, "liquet ex interpretatione

[d] Comment. in Eccles. prope init. tom. iii. p. 384. ed. Vallars. Pro *Theologiam* edidit Vallarsius *Logicam;* in notis præferre videtur *Theoricen.*

[e] Epist. xxx. § 1. ib.

amoris, caritatis, dilectionis, et cupidinis." Minime vero. Non enim harum quatuor vocum interpretationem tradit Auctor, sed ea tantum adhibet Interpres ad exprimenda duo vocabula, quæ Auctor inter se confert, ἔρωτα scilicet et ἀγάπην, ἔρωτα autem aut *amorem*, aut *cupidinem*, ἀγάπην aut *dilectionem* aut *charitatem* transfert. Origenes quidem Scripturæ loca pro more suo congesserat, ut ἀγάπην idem ostenderet Scriptoribus sacris significare, quod apud alios ἔρως. Ad hæc autem loca explicanda necesse habuit Interpres *charitati dilectionem* addere, quia sæpe verbum ἀγαπᾷν usurpavit Auctor, quale in Latinis *charitati* non respondet. Hæc ex ipso loco satis luculenter apparent. *Videtur autem mihi quod divina Scriptura volens cavere ne lapsus aliquis legentibus sub amoris nomine nasceretur, pro infirmioribus quibusque, eum qui apud sapientes sæculi, cupido, seu amor dicitur, honestiori vocabulo charitatem vel dilectionem nominasse. Verbi gratia ut cum dixit de Isaac, Et accepit Rebeccam, et facta est ei uxor, et dilexit eam,* ἀγαπᾷν, *diligere, recte vertitur,* et ἀγάπη *antiquitus non minus dilectio, quam caritas, reddebatur.* Glossaria Vetera, *Dilectio,* ἀγάπη. Ἀγάπη, *dilectio.* Tertullianus de Agapis veterum Christianorum, "Cœna nostra de nomine rationem sui ostendit: id vocatur quod *dilectio* apud Græcos." Ut autem *charitati dilectionem,* ita et *amori cupidinem* adjunxit. Glossarium Vetus, Ἔρως, *amor, cupido.* Quod ante eum fecerat Hieronymus Homilia prima, *Spirituali cupidine vel amore accendatur.* Hæc autem ut Auctorem Latinum minime produnt, ita Origenem ipsum potius Auctorem fuisse ostendunt, qui in scriptis illis quæ habemus, ἔρωτα in rebus divinis tam frequenter usurpat: et quem in hac ipsa re, uti solet, imitatur S. Gregorius Nyssenus, in Cantica Homilia prima. Ἐπειδὰν τοίνυν σοφία ἐστιν ἡ λαλοῦσα, ἀγάπησον ὅσον δύνασαι ἐξ ὅλης καρδίας τε καὶ δυνάμεως, ἐπιθύμησον ὅσον χωρεῖς· προστίθημι δὲ θαῤῥῶν τοῖς ῥήμασι τούτοις καὶ τὸ, ἐράσθητι. *Cum ergo sit quæ loquitur sapientia, dilige quantum potes ex toto corde et totis viribus; concupisce quantum potes capere: addo autem audacter his quoque verbis, Ama.* Plane ut in Versione Hieronymiana Homiliæ primæ Origenis, *et ut aliquid audentius dicam, spirituali cupidine et amore accendatur.*

Revertitur ad Erasmum; quem non leviter lapsum arguit.

Vox, ἀγάπη, non una voce *charitatis* ab antiquis in Latinum sermonem versa.

Quod autem in nonnullis libris hoc Opus in Canticum

Unde fac-

tum, ut id opus Hieronymo alii, alii Ambrosio tribuerint.

Hieronymo tribuatur, et a Lombardo et Thoma, harum rerum imperitissimis, sub nomine Ambrosii citetur, non inde efficitur vel hunc vel illum hujus Operis Auctorem fuisse, cum neutri illud competere posse omnes sciant. Sed inde justior suspicio est, esse illud potius ipsius Origenis, quia Ambrosius et Hieronymus Origenis multa in Latinum sermonem converterunt.

Rationes, quæ Opus Origenis esse convincunt, validissimæ.

Nihil igitur valent rationes contra Origenem allatæ; at illæ quas pro eo afferemus sunt validissimæ. Quæcunque enim de Opere aliquo Origeni ascribendo dici possunt, huic imprimis competunt. Neque mirum, cum, ut olim observavit Hieronymus, "Origenes cum in cæteris libris omnes vicerit, in Cantico Canticorum ipse se vicit." Nam primo, character Origenianorum vetus est, pluribus MSS. in Collegio S. Petri apud Cantabrigienses præfixus, "Cognoscitur Origenis sermo per auctoritatum abundantiam." Nullibi autem manifestior hic character quam in hoc Opere: in quo Auctor semper excurrit, et loca S. Scripturæ undecunque adducit, et ad propositum suum trahit. Secundo, Tropologica ubique sectatur Origenes, notantibus omnibus Christianis, ipso etiam Porphyrio. Tres autem perpetuo sensus in toto hoc opere persequitur, historicum, tropologicum, anagogicum; neque aliter exponit reliqua Scripturæ loca quæ adducit obiter: ut hic plane se superet Origenes. Tertio nemo unquam toties Opera sua prius scripta laudavit, ac Origenes. Quoties enim Scripturæ locum obiter citat, ad Expositiones suas Lectorem ablegare solet. Idem in hoc Opere frequenter præstitit; citat enim Homilias suas in Exodum, et Judices semel, in Numeros quater; Explicationes in Leviticum, et Commentarios in Novum Testamentum. Quarto, Origeni moris est propria nomina Hebraica interpretari, et ex eorum interpretationibus sensus tropologicos expiscari. Nullibi frequentius quam in his Tomis hoc facit. In Prologo inquit, *Israel ob divinorum contemplationem nominatus est. Zareth, aliena descensio. Deborah, apis,* (ut Homil. v. in Judices). *Barach, coruscatio,* (ut eadem Hom.). *Solomon, pacificus.* Homilia prima, *Eden, deliciæ.* Secunda, *Cedar, nigredo, vel obscuritas. Hierusalem, visio pacis.* (Ut Homilia xxi. in Josuam, *De Jerusalem frequenter diximus, quod visio pacis interpretatur*). *Abdimelech, servus regum. Mambre, visio. Cherubim, plenitudo scientiæ Dei* (ut in Ezechielem Homilia ii.) *Engaddi, oculus tentationis*

Styli Origenici characteres.

meæ (ut in Homilia ii. in Cantic. ab Hieronymo versa). Tertia, *Bethel, domus Dei.* Quisquis autem mira illa theoremata, quæ ex iis interpretationibus deducit Auctor, perpenderit, nemini certe præterquam Origeni hosce Commentarios tribuet. Quinto, peculiares quædam opiniones Origeni attributæ sunt, præsertim de Anima, et Angelis; a quibus præcipue Latini abhorrebant. Hæ autem ubique in hoc Opusculo proponuntur. Denique Origenes in Tomis suis, ubi ad mysticum sensum explicandum se applicat, sæpe precibus ad Deum se convertit, ut gratia Dei illustratus illa magna, ut appellat, mysteria perspiciat. Quod hic sæpius fit. Si igitur libri materiam, modumque tractandi spectemus, omnia Origenem solum sapiunt.

Homiliæ Origenis in Canticum huic Operi respondent.

Præterea sunt et alia quæ hosce Commentarios non alterius esse quam Origenis omnino convincunt. Homiliæ duæ Adamantii in Canticum Canticorum sunt ab Hieronymo fideliter versæ, et Papæ Damaso dedicatæ, atque a Ruffino agnitæ. Earum autem sententiæ consimiles et germanæ harum sunt quæ in hoc Opere continentur, ut in eadem incude formatum esse utrumque appareat; uti observavit doctissimus Huetius qui non pauca loca congessit, et multo plura congerere potuisset. Sed omnem scrupulum tollit luculentum Origenis Fragmentum, quod Græce etiamnum ad finem Philocaliæ exstat, *ἐκ τοῦ β' τόμου τῶν εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων, ex secundo Tomo Commentariorum in Canticum Canticorum* decerptum. Huic enim Græco Fragmento plane respondent Latina quæ habemus in hujus Operis Homilia secunda. Licet enim prior Fragmenti pars liberius illic exponatur, posterior tamen pressius redditur: et in ipsa priori parte illa Fragmenti verba, *οὕτω δὲ καὶ μήποτε σκληρύνει Κύριος τὴν καρδίαν Φαραώ*, ab illo vetere melius exponuntur, quam a Tarino nupero interprete. Tarinus ita vertit, *Ita nunquam Dominus cor indurat Pharaonis,* quod a mente Adamantii alienum est. Vetus Interpres, *secundum hæc ergo fortasse et indurasse dicitur Deus cor Pharaonis.* Recte: *μήποτε* enim, vox Origeni sæpissime usurpata, non significat *nunquam,* sed *fortasse*: sub ea enim loquendi formula expositiones suas dubitanter proponere ubique fere solet Adamantius.

Græcum ejusdem fragmentum in Philocalia.

Conclusio.

Certissimum igitur est, illud Opus in Canticum, ex quo sententiam transcripsimus, et testimonium pro Ignatio nostro

adhibuimus, esse ipsius Origenis, non Latini alicujus Auctoris. Quod ut adhuc manifestius appareat, dabo etiam Interpretem; quem Ruffinum esse assero, non tantum conjecturis, quas Huetius amplexus est, permotus, sed etiam idoneo testimonio suffultus, quod præbet Cassiodorus, qui centum post Ruffini mortem annis vixit. Is enim lib. de Divin. Lect. cap. quinto hæc habet, "In Cantico Canticorum duabus Homiliis expositionem Origenis idem S. Hieronymus, Latinæ linguæ multiplicator egregius, sua nobis, ut consuevit, probabili translatione prospexit. Quas item Ruffinus, interpres eloquentissimus, adjectis quibusdam locis, usque ad illud præceptum quod sit, *Capite nobis vulpes pusillas exterminantes vineas*, tribus libris latius explicavit." Quamvis enim hæc obscure dicta sint a Cassiodoro, satis tamen hoc ipsum Opus indicat, quod in illo versiculo, *Capite nobis vulpes pusillas exterminantes vineas*, desinit. "Non est igitur quod quis suspicionibus indulgeat, Erasmi judicio fretus;" (ut in re consimili de Innocentii Epistolis dixit Blondellus,) multo minus Amerbachii, hic fluctuantis, nihilque aliud affirmate asserentis, nisi quod et ipsi asserimus. Ita enim ille Præfatione ad Tomum septimum Hieronymi, "Cæterum de Homiliis quatuor in Cantica Canticorum, an sint Origenis necne, nolo in præsentia disputare; certe multa sunt quæ ea Latini hominis esse, non Græci comprobent. Illud ausim affirmare, etiamsi Græci hominis sint, Hieronymum non vertisse." Quod et nos affirmamus.

Interpres Origenis Ruffinus, teste Cassiodoro.

Ad primum Origenis testimonium refellendum usus est auctoritate Erasmi Vir doctissimus, ad secundum elevandum suo quidem Marte, nec minus infeliciter, progreditur. Primo Homiliarum triginta novem in Lucam Auctorem vult esse Latinum: quod et per se mirum, et ante hunc diem, opinor, inauditum est. "Latinorum natalium indicia" quæ deprehendit hæc sunt. Primo, "observat," inquit "gratia plenam, Græce κεχαριτωμένην dici." Sed quis, quæso, observat, Auctor, an Interpres? Neutrum dicit, satis caute: sed "Homilia observat," quod mire dictum; atque inde concludit, "Auctorem non Græcum, sed Latinum fuisse." Ego aperte dico S. Hieronymum Homiliæ Interpretem hoc obiter observasse, et necessitate quadam ad talem observationem inserendam fuisse coactum. Transcripserat hunc ipsum locum ex Origene ante eum S. Ambrosius, sola versione contentus. Sed cum

Alterum Origenis testimonium ex Homiliis in S. Luc. elevare conatur Dallæus, negando, quod nemo antea negaverat, istas Homilias scripsisse Origenem.

Loca allata ex Homi-

observasset Origenes, vocem in salutatione prorsus inusitatam esse, eamque Hieronymus reddidisset, *gratia plenam*, duobus scilicet vocabulis, quorum neutrum rarum est, necesse habuit addere, *quod Græce dicitur κεχαριτωμένη.* Secundo ista objicit ex Homilia quinta, *Ego autem sum* ἄλογος, "quod licet Latinus aliter expresserit, tamen proprie transferri potest *Absque sermone vel ratione.*" Sed et hic tum Auctorem Origenem, tum Interpretem Hieronymum habemus. Mutum probat Auctor populum Israeliticum, quod Sermonem, id est Christum rejecissent; idque pluribus Scripturæ locis explicat: quod plane Origenicum est. Citat illa de Mose, Exod. v. 12. Ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι. Interpres, quia nihil tale in Latinis Codicibus scriptum inveniret, sed potius forte, id quod nunc legimus, *cum incircumcisus labiis sim*, ut et Hebræa sonant, et Theodotionis Versio, vel *tardi sermonis*, ut antiquitus legebatur, necesse putavit ad Origenem recte capiendum admonere, *quod licet Latinus aliter expresserit* illam vocem ἄλογος, *tamen proprie transferri potest Absque sermone, sive ratione.* Et hoc plane Hieronymianum est, ut omnes norunt. Ipse certe Hieronymus, ad caput xliv. Ezech. "Et in Exodo locutus est Moyses in conspectu Domini dicens, *Ecce filii Israel non audierunt me; quomodo audiet me Pharaoh? ego autem sum tardi sermonis:* Pro quo LXX. dixere, ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι, quod melius habetur in Hebræo, *ego incircumcisus sum labiis.*" Tertio, "ejusdem," inquit, "est commatis, quod *cadaver a casu nomen accepisse* observat, Homil. xvi." Imo hæc nullam cum præcedentibus similitudinem habent, sed sunt pura translatio, sive nuda Græcorum verborum redditio. Explicat eo loco versiculum 34. cap. ii. Evang. secundum S. Lucam, Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν, *Ecce hic positus est in ruinam*, Origenes more suo; et tandem huic applicat locum S. Matthæi, *Et de hac ruina dicitur*, ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοὶ, *ubicunque fuerit cadaver, ibi congregabuntur aquilæ;* Quod ne coactum nimis videretur, addidit, πτῶμα γὰρ ἀπὸ πτώσεως λέγεται, *cadaver quippe a casu nomen accepit.* Quale aliquid apud Hippolytum legas libello de Antichristo[f]. Quarto

liis expendit Pearsonus.

[f] Hippolyt. de Christo et Antichristo, cap. lxiv. Ὅπου ἂν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί· πτῶμα δὲ γεγένηται ἐν παραδείσῳ· ἐκεῖ γὰρ Ἀδὰμ πέπτωκεν.—Cf. Epist. Epiphanii ad Joann. Hieros. apud Hieronym. Epist. li. 4.

"ejusdem commatis" esse vult illud ex Hom. xxii. quod *Græcus sermo hoc,* quod est converti in lapides, *significantius sonat* *ἀπολιθοῦσθαι.* Sed totus ille tractatus de suscitandis filiis Abrahæ ex lapidibus plane Origenicus est; et hæc verba, quæ parenthesi includi debent, manifeste ab Interprete Hieronymo sunt inserta. Quinto, notat *judicem apud Græcos cum articulo positum, qui singularitatis significator est,* et mox discrimen nominis vel cum articulo vel absque articulo positi dicit *apud Græcos magis intelligi.* Homil. xxxv. Sed facilis responsio; Auctor Homiliæ notat *judicem cum articulo positum;* Interpres addit, "apud Græcos," quia apud Latinos non ponitur articulus. Exponit hic Origenes versiculum 58. cap. xii. Evangelii secundum Lucam. Observat ἐπ' ἄρχοντα dici sine articulo, πρὸς τὸν κριτὴν cum articulo: inde colligit *principem* esse unum angelorum, qui multi sunt; *judicem* esse illum unicum, Jesum Christum. Hoc plane Origenicum est. Nemo enim toties vim articuli urget ac Adamantius. Hieronymus cum videret, hominem Latinæ tantum linguæ peritum hæc capere non potuisse, notavit *hoc apud Græcos magis intelligi.* Postremo, inquit, "in eadem Homilia monet" quadrantem, sive minutum Græce *tenue* dici posse. Recte. Habemus autem et hic Auctorem Origenem, Interpretem Hieronymum. Origenes dum explicat ea verba, ἕως οὗ καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς, ludit, ut solet, in voce λεπτὸν, et ostendit peccatum esse vel pingue et crassum, vel tenue et subtile. Vidit Hieronymus hæc a Latinis intelligi non potuisse vel per *quadrantem,* vel *minutum,* monuit id quod *minutum* dicitur, Græce *tenue* dici posse, unde quæ sequuntur tandem intelligi possunt.

Interpretem cum Auctore passim confundit Dallæus.

"Hæc," inquit, "Auctorem Græce scripsisse negant, qua lingua notum est Origenem omnia sua composuisse." Imo vero "Auctorem Græce scripsisse" non "negant," sed tantummodo Interpretem ex Græcis in Latina transtulisse, et, ubi opus esset, Versionis suæ rationem reddidisse, quo nihil apud antiquos Interpretes familiarius fuit, ostendunt. Bellarminus Tractatum quintum, adeoque reliquos in Matthæum putavit esse Latini Auctoris; sed "non firma" mihi videtur ejus ratio, inquit Labbeus. Et erat certe infirmissima, ut nunc apparet ex Commentario ab Huetio Græce edito. Et digna sunt Huetii verba quæ a talibus Hypercriticis obser-

Bellarmini judicium de Origenis Tract. v. in Matth.

ventur, "Quamvis hoc Bellarmini judicium palam refellat Codicis Græci lectio, ea tamen si careremus, non plus valeret illud adversus hunc Adamantii librum, quam adversus reliquos, quos Veterum Interpretum studio Latine redditos legimus: in iis siquidem frequenter ejusmodi occurrunt additamenta Interpretum suæ linguæ hominibus gratificantium."

Fallitur Bellarminus.

Neque hæc de Origenianis tantum vera sunt. Apud Latinum Irenæum legimus, *Ennœæ, id est, cogitationi.* Et, *Hermes, sicut Græco sermone exprimitur,*

Similia videnda sunt in Interprete Irenæi.

> Αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος ἐπ' αὐτοὺς
> Κάτθετο·

Ut hoc ipso Latino sermone dicamus, Fraudulentiæ, sive seductionis verba, et subinvolantes mores indidit eorum sensibus ad seducendum stultos hominum, ut credant figmentis. Mater enim, hoc est Leto, occulte commovit eos; unde et Leto nuncupata est secundum Græci sermonis significantiam. Rursus, *Homerus Poeta dixit,*

> Οἱ δὲ θεοὶ παρ' Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
> Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ.

Quod Latine interpretabimur Dii autem apud Jovem considentes tractabant in aureo loco. Atque iterum. Similiter et Sabaoth per Ω quidem Græcam in syllaba novissima scribitur; per O autem Græcam ut puta Sabaoth primum cœlum manifestat. Eodem modo et Jaoth . . . sicut secundum Latinitatem Dominus virtutum et pater omnium [g]." Hæc sane Latini hominis, non Auctoris, sed Interpretis. Irenæus enim Latine non scripsit; ejus tamen hæc omnia sunt præter ea quæ Interpres addidit.

Sed sive Græcus, sive Latinus fuerit hic Homiliarum Auctor, Origenes, Dallæo judice, esse non potuit. Nam "ab ipso Origenis genio, more ac sensu quædam sunt in eodem opere aliena." Quæ hactenus vidimus sunt plane Origeniana; quænam igitur sunt quæ Adamantio competere non possunt? Primo, "Homilia xxv. Spiritus S. dicitur *tertia persona a Patre et Filio.* Qui sic distinctus *personæ* in divinis usus ab Origene alienus est." At hoc ipso loco Auctor ita loquitur, ut alium quam Origenem eum fuisse non credas. Dicit aliquos per inordinatam charitatem dicere, *Paulum sedere a dextris, Marcionem a sinistris Salvatoris,* et per Advocatum

Objectio ex materia Homiliarum.

[g] Iren. lib. i. cap. i. p. 1; lib. ii. 37; ib. 40; et 66.

Spiritum veritatis intelligere Apostolum Paulum: *Quod quidem,* inquit, *in Ecclesia patimur. Plerique enim, dum plus nos diligunt quam meremur, hæc jactant et loquuntur, sermones nostros doctrinamque laudantes, quæ conscientia nostra non recipit. Alii vero tractatus nostros calumniantes ea sentire nos criminantur, quæ nunquam sensisse nos novimus.* Quæ de seipso Origenem scripsisse quis non videt? Sed obiter appellat Spiritum S. *tertiam personam a Patre et Filio;* an autem Origenes ita loqui non potuit? Latini Patres ὑπόστασιν *personam* transtulerunt. Tres autem in Divinis ὑποστάσεις semper agnovit Origenes. Ipse secundo Tomo in Joannem, § 6. Ἡμεῖς μέντοι γε τρεῖς ὑποστάσεις πειθόμενοι τυγχάνειν τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱὸν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, (ita lego in MS° nostro; et agnoscit Huetius illa verba καὶ τὸν Υἱὸν in Editione sua per Typographi incuriam esse prætermissa;) Ferrarius Interpres, *Nos autem qui tres personas Patrem, et Filium, atque Spiritum S. esse credimus.* Plurima sunt in Latinis Origenis de Trinitate personarum, sed suspecta ea Huetio facit fluxa Ruffini Interpretis fides. Et quidem ubi de unitate Trinitatis, aut æqualitate personarum agitur, merito diffidendum est Interpreti[h]: de Trinitate autem tantummodo loquenti, ratio nulla est cur diffidamus. In sexto Tomo in Joannem, § 17. etiamnum legimus προσκυνητὴν Τριάδα, *adorandam Trinitatem:* idque ante observaverat S. Basilius lib. de Spiritu S. cap. 29. § 73. Nihil enim certius est quam Origenem tres personas in divinis agnovisse, et contra eos disputasse qui unam ὑπόστασιν asserebant; quod si eas substantia distinctas et inæquales docuit, eo ipso magis certum est. Ut autem distinctionem, ita etiam et ordinem tradidit, qui lib. v. adversus Celsum non veritus est dicere Christum δεύτερον Θεὸν, *secundum Deum;* et quem tradit Hieronymus ad Avitum, in lib. i. περὶ ἀρχῶν docuisse, *Filium quoque minorem Patre eo quod secundus ab illo sit, et Spiritum S. inferiorem Filio in sanctis quibusque versari.* Imo eadem Epistola Hieronymus, de Adamantio, "Tertium dignitate et honore post Patrem et Filium asserit Spiritum S." Satis igitur principiis Origenis consentaneum est Spiritum S. asserere *tertiam personam a Patre et Filio.* Secundo, objicit "personas longos sermones inter se serentes," contra morem

Origenes tres personas in divinis semper agnovit.

[h] Vid. Routh. Reliq. Sacr. iii. 502. ed. sec.

Origenis, "qualis," inquit, "illa est Christi cum Tentatore collocutio: *Respondeo tibi, o versipellis et nequam, qui me tentare non metuis,* et cætera[i]." Cætera autem hæc tantummodo sunt, *alius est panis sermo Dei qui vivificat hominem.* Proh longos Sermones! proh prolixam collocutionem! Sed prolixior "Angeli Custodis ad Principem Angelum oratio;" imo infelix Dallæus, qui *adversarium,* a principe hujus sæculi missum, quærentem occasionem insidiarum si quo modo nos subvertere queat, "Angelum custodem" facit. Totus iste locus tam pure est Origenicus, ut his me immorari pudeat. Tertio, cum Origenes ipse solos libros Legis admisisse Sadducæos doceat, Homilia xxxix. loca ex Esaia et Psalmis citans addit, *Quæ omnia corporaliter intelligentibus Sadducæis qui erant portio Judæorum, dicit Salvator, Nescitis Scripturas, neque virtutem Dei.* Sed non dicit hic Origenes id quod contrarium est cuipiam quod alibi docuit; non enim affirmat Sadducæos Prophetas in Canonem Scripturarum recepisse. Hoc tantum dicit, Sadducæos male intellexisse Prophetas; potuerunt autem et intelligere, et etiam male, ea quæ pro Sacris Scripturis non habuere. Sadducæi quidem Samaritas sequuti sunt, *Ὅμοια Σαμαρείταις φρονοῦντες,* et *τὰ πάντα ἴσα Σαμαρείταις φυλάττουσιν,* ut loquitur Epiphanius[k]. Et rejecisse quidem eos Pharisæorum δευτερώσεις ex Josepho patet. Sed נביאים et כתובים *Prophetas* et *Hagiographos* inter traditiones quis ferat numerari? Interpres quidem Origenis, quem affert Dallæus, dicit eos Sacras Scripturas extra libros Mosaicos non *legere,* sed Græca negant tantum *προσιέσθαι* vel *παραδέχεσθαι,* scilicet in controversiis fidei determinandis *admittere.* Hoc enim fundamento usi sunt, Nullum articulum fidei admittendum esse, qui non ex libris Mosaicis probari posset. Reliquos autem Scripturæ libros ipsi legebant, et ita interpretabantur, ut fundamento suo contradicere non viderentur[l]. Multæ eorum interpretationes a Rabbinis afferuntur. Ut Abenezra ad caput Danielis xii. 31. חכמי צדוקים *Sapientes e Sadducæis* cæcos vocat, quod המקדש acciperent

Origenes ait Sadducæos non nisi Legis libros in Canonem admisisse.

[i] Hom. xxix. Mox Hom. xxxv.

[k] Scriptor antiquus in Append. S. Athanasii, Synops. Sacr. Script. Οἱ αἱρετικοὶ Σαμαρεῖται, καλούμενοι καὶ Σαδδουκαῖοι.

[l] Ita mediam sententiam suam profert Pearsonus de quæstione inter Viros Doctos aliquandiu vexata, quatenus Samaritæ Scripta Prophetica admiserint.—Vid. Bull. Harmon. Apostol. Diss. ii. x. 14.

de Mecca. Eosdem pariter deridet, quod locum Levitici male exponerent, מספר עזרא *ex libro Ezræ*. Idem reprehendit Japhethum Ben Eli Sadducæum, ut videtur, quod ultima Danielis verba ותעמד לגרלך לקץ הימין, *et resurges in sorte tua in fine dierum*, absurda interpretatione illudere conaretur, nempe si forte tunc in vivis fueris. Et Talmudistæ disputationes sæpe referunt, in quibus Sadducæi et Samaritæ respondent ad loca ex Prophetis et Hagiographis adducta, ut nuper annotavit vir rerum Talmudicarum callentissimus, Joannes Lightfoot in Canonicatu Eliensi collega noster, ad Evangelium S. Joannis cap. iv. vers. 15. ubi mulier Samaritana Messiam nominat. Præterea et juvenis, et ad populum hæc scripsit Origenes; non igitur tunc fortasse notaverat, aut certe non necesse habuit sententiam Sadducæorum peculiarem notare: observat enim Sadducæos tantum *portionem Judæorum* fuisse. Utcunque totus hic tractatus ipsum Origenem sapit; ac præcipue prima illa sententia, *Qui erunt sicut angeli utique angeli erunt.* Imo hæc ipsa quæstio, quam *molestam* vocat Homiliæ Auctor, (scilicet, *Ubi scriptum est, quia Neque nubent neque nubentur?*) non est alterius quam Origenis. Eandem enim ipse proponit in Commentariis ad Matthæum [m], eamque operose solvit, ostendens hanc sententiam in Scripturis non quidem αὐτολεξεὶ, sed ἐν τροπολογίᾳ *tropologice* contineri, atque hinc mire contendens tropologicam Scripturæ expositionem esse prorsus necessariam, quod ei, qui hanc non admittit, vel locum corruptum pronunciare, vel Christo, quasi verum non dixerit, haud credere, vel ad libros Apocryphos confugere, necesse sit. Ostendit hanc quæstionem ex verbis Christi apud Matthæum atque Marcum, non autem ex illis apud Lucam oriri. Et quidem in Homilia in Lucam, omittit verba Lucæ, eorumque loco substituit verba Matthæi, ut hanc quæstionem introducat.

Joannes Lightfoot.

Firmiora nobis pro Origene argumenta et pro Interprete Hieronymo adversus Latinum Auctorem suppetunt. S. Hieronymus in Catalogo inter Opera a se edita, "in Lucam Homilias triginta novem" recitat; Homilias autem ipse nunquam scripsit. In Prologo ad Paulam et Eustochium ostendit se eas ex Origene transtulisse, his verbis. "Quamob-

Argumenta, quæ liti finem imponere debent, ex testimoniis ipsius Interpretis Hieronymi, atque Ruffini.

[m] Tom. xvii. § 34.

rem petistis ut, contemptis istiusmodo nugis [n], saltem triginta et novem Adamantii nostri in Lucam Homilias, sicut in Græco habentur, interpreter. Molestam rem et tormento similem, alieno, ut ait Tullius, stomacho, et non suo scribere: quam tamen idcirco nunc faciam, quia sublimiora non poscitis." Hunc autem ipsius Hieronymi Prologum fuisse certum est, quia totum in suam Invectivam transcripsit Ruffinus, et satis severe exagitavit. Imo, quod huic liti finem imponere debet, nec ulla ingenii vi evitari potest, idem Ruffinus, vivente adhuc Hieronymo ac responsa meditante, quid in hoc ipso Opere infide transtulerit ostendit aut innuit. Verba ejus sunt, "Secutus sum quod te videram in Homiliis secundum Lucæ Evangelium fecisse, ut, ubi de Filio Dei in Græco non recte inveneras, præterieris, in illo loco ubi dicit, *Magnificat anima mea Dominum, exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo.* Nosti quia de anima, sicubi illa, quæ solent dici, non præterieris; sed ea adhuc etiam ex te additis etiam assertionibus lucidius scripseris, ut in illo loco, *Ecce ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exsultavit infans in utero meo,* ubi dicis quod *non erat hoc principium substantiæ ejus,* de tuo addidisti, *atque naturæ.* Hæc et mille alia his similia in interpretationibus tuis, sive in his ipsis Homiliis, sive in Hieremia, vel in Esaia, maxime autem in Ezechiele subtraxisti [o]." Queritur igitur Ruffinus in his ipsis Homiliis quædam quæ in Græcis erant Origenis, ab Hieronymo fuisse subtracta, quædam mutata, quædam quæ in Græcis non erant addita: loca ipsa notavit, ut cum Græca exstarent, facile perspicerentur: unum etiam recitavit ex ipsa Versione, qui etiamnum Homilia quarta exstat, ubi adhuc legimus, "*Ecce enim,*" *ait Elizabeth,* "*ut facta est salutatio tua in aures meas, exsultavit in gaudio infans in utero meo.*" *Adhuc in matris utero erat, et jam Spiritum S. acceperat. Nom enim illud principium erat substantiæ ejus atque naturæ.* Hæc verba ex Hieronymiana Origenis Versione recitat σύγχρονος Ruffinus, quæ ex Origene transtulit, quæ a seipso addidit Interpres, notat, scilicet illa verba, *atque naturæ.* Nos et quæ Origenis sunt, et quæ Interpretis etiamnum habemus. Certissimum igitur est has Homilias esse Origenis, et ab Hieronymo

[n] Alludit Hieronymus ad Commentarios quorundam, quos non nominat, in Matthæum et Lucam.

[o] Ruffini Apol. lib. ii. cap. 27.

versas; nec potest esse quicquam in rebus hujusmodi hoc argumento efficacius.

Ad majorem tamen confirmationem hæc ulterius addi possunt, Hieronymum "ultra septuaginta libellos Origenis, quos Homileticos appellavit transtulisse in Latinum" refert Ruffinus in Præfatione ad libros Περὶ Ἀρχῶν. Fatetur hoc Hieronymus ipse Apologia prima, c. 8. "Septuaginta libros ejus, ut meus necessarius criminatur, in Latinum verteram, et multa de Tomis. Nunquam de Opere meo fuit quæstio; nunquam Roma commota est." Notat Ruffinus in Invectiva Homilias in Lucam, in Isaiam, Jeremiam, atque Ezechielem. Hieronymus ipse testatur quatuordecim tantum in Jeremiam et totidem in Ezechielem se transtulisse. Verba ejus sunt in Prologo ad Ezechielem. "Itaque post quatuordecim Homilias in Jeremiam, quas jampridem confuso ordine interpretatus sum, et has quatuordecim in Ezechielem per intervalla dictavi," et in Catalogo, "In Jeremiam et in Ezechielem Homilias Origenis viginti octo, quas de Græco in Latinum verti." Homiliæ autem in Isaiam tantummodo novem sunt; quibus si addas duas in Canticum, adhuc tantum sunt triginta novem. "Ultra" igitur "libellos septuaginta" ab Hieronymo versos invenire nunquam poteris, nisi illis triginta novem Homilias in Lucam Ruffino memoratas annumeres, ut et ille numeravit. Quare Erasmum suum male hic deserit Dallæus, qui in Indice Operum Hieronymi has ipsas Homilias inter γνήσια, "id est ea quæ vere sunt Hieronymi," seu, "de quibus nulla dubitatio sit quin ab Hieronymo sint edita" numerat, his verbis. "Homiliæ in Lucam triginta novem ab Hieronymo translatæ. In Præfatione numerus est omissus. Sic autem refertur hic locus a Ruffino Invectivæ suæ libro Secundo, *Saltem triginta novem Adamantii nostri in Lucam Homilias, sicut in Græco habentur, interpretor.*"

Blondelli cavillatio, in notulis ad Epist. Is. Vossii:

Cum hæc tum de Auctore, tum de Interprete adeo perspicua sint, Blondellus tamen non veritus est, harum in Lucam Homiliarum Interpretem Ruffinum dicere: et in levissimis notulis suis ad Epistolam clarissimi Vossii asserit "ejus esse probare Homiliam sextam," ex qua nostrum petitur testimonium "non Ruffini somnia sua Origeni affingentis, sed Origenis ipsius esse." At nos hoc ipsum cumulatissime probavimus, ut appareat hæc esse non Ruffini somnia, sed Blondelli.

Quid enim? An Ruffini Interpretatio esse potest, quam S. Hieronymus a semet ipso factam non semel testatur, et quam diu edidit antequam Ruffinus vel unum verbulum ex Origene in sermonem Latinum transtulerat? An Ruffini esse potest, quam Ruffinus ipse Hieronymo tribuit, et in Invectiva sua adeo exagitat? Fateor equidem Ruffinum ad finem pene vitæ suæ Interpretationes suas sub Hieronomi nomine edidisse. Sed hoc de Homiliis in Lucam dici non potest, quia et ipse Hieronymus eas agnoscit, et sub numero Septuaginta Homiliarum a se versarum ponit, et Prologus Hieronymi Invectivæ Ruffini insertus legitur, quam Ruffinus tum scripsit, cum nullam Origenis Homiliam attigisset, cum librum Περὶ Ἀρχῶν tantummodo transtulisset, ipso fatente Hieronymo. Ita enim ille in Apologia prima, "Ego per tot annos tam multa convertens nunquam scandalo fui: tu ad primum et solum opus, ignotus prius, temeritate factus es nobilis." Et rursus secunda, c. 14. "Vis Origenem in Latinum vertere? habes multas Homilias ejus et Tomos, in quibus moralis tractatur locus, et Scripturarum panduntur obscura: hæc interpretare, hæc rogantibus tribue. Quid primus labor tuus incipit ab infamia?" Antequam igitur quicquam scripsisset Ruffinus, editæ sunt Homiliæ Origenis in Lucam Interprete Hieronymo; eædem in Invectiva Ruffini sugillatæ sunt, antequam Ruffinus quicquam Origenis præter librum Περὶ Ἀρχῶν in Latinum transtulisset.

Et tamen Dallæus ad hoc Blondelli somnium confugere tandem coactus est. Nam cum "liquere" dixisset, "harum Homiliarum alium fuisse auctorem quam Origenem," id tamen viris eruditis persuaderi minime potuisse putaret, statim addidit, "ne nunc illud afferam, quod satis constat Origenis quæ Latine tantum exstant, a Ruffino et aliis interpretibus ita fuisse interpolata, ut ex iis vix certo possit intelligi quid vere sit Origenicum." Cum certum sit non Ruffinum sed Hieronymum harum Homiliarum esse Interpretem; si vero Hieronymum inter "alios interpretes" ponat, qui Origenem tam fœde interpolarunt, manifesta est calumnia. Habemus novendecim Homilias Origenis in Jeremiam Græce: habemus earum duodecim ex Interpretatione Hieronymi Latine; hæc autem interpretatio tam bene Græcis respondet, ut aliam addere Huetius necessarium non putarit, adeoque eas ediderit, Inter-

ad quam confugere coactus est Dallæus.

prete Hieronymo. Quænam autem ex iis ita interpolatæ sunt, "ut quid sit Origenicum intelligi non possit?" Idem omnino de Homiliis in Lucam sentiendum, in quibus nihil additum observavit Ruffinus præter ista, "atque naturæ." Sartum igitur tectum est illud ex Homilia sexta testimonium pro Ignatio.

Commentariorum in Canticum Canticorum fatemur Interpretem fuisse Ruffinum; neque tamen in illis concedimus "quid sit Origenicum intelligi non posse." Ipsius enim Dallæi regula est ultimo capite explicata, "illa in Origenicis a Ruffino interpretatis suspecta esse debere, quæ a notis vel Auctoris ipsius, vel ejus quo vixit sæculi placitis atque moribus abludunt; et si quæ iis congruere aliunde constet, ea vero fas esse pro Auctoris genuinis agnoscere." Et ex hac ipsa regula ea quæ Origenes affert pro *amore*, in Commentariis in Cantica pro ipsius genuinis agnoscimus, quia ab ipsius placitis non abludunt: et testimonium Ignatii pariter genuinum pronunciamus, quia ex Homilia in Lucam eum ejusdem Martyris testimonium adhibuisse novimus.

Aliter nunc, atque olim, sentit de Origenis testimonio Dallæus.

Et fuit quidem olim cum Dallæus ipse hæc Origenis testimonia pro Ignatio reciperet atque amplecteretur, cum suis Catonibus contentus esset, nec adhuc in illud somnium quod nuper evulgavit incidisset. Nam de Jejuniis et Quadragesima lib. iii. cap. 4. "Ex Ignatii Epistolis," inquit, "nonnulla citant veteres tertii quartique sæculi Scriptores, Origenes, Eusebius, Athanasius, Hieronymus, Theodoretus, Gelasius Romanus." Si Origenes tertii sæculi, et quidem nondum adulti Scriptor, nonnulla ex Ignatii Epistolis citavit, fatente Dallæo: quam iniquum, imo quam ridiculum est, Impostorem quærere qui ad finem tertii aut initium quarti eas primum finxerit aut publicaverit.

CAP. VIII.

Eusebii auctoritas defenditur. Impostori Dallæano non obstetricatus est. Recte Polycarpi et Irenæi testimonia applicavit. Origenis testimonia non ignoravit. S. Athanasius ab Eusebio non est delusus. Neque Ignatium eo modo quo Salmasius et Blondellus citavit. Hammondus frustra et immerito sugillatur.

De Eusebii testimonio agens, alio se vertit Dallæus.

HACTENUS a nobis allata testimonia vel spuria, vel minus recte intellecta, et ad Epistolas confirmandas detorta queritur Vir doctissimus: quod sequitur Eusebii, has responsiones non patitur. Sunt ab eo dicta adeo clara atque perspicua, adeo ab omnibus recepta; Epistolæ, quas nos habemus, tam certis indiciis apparent eædem omnino esse quas habuit Eusebius, ut ejus testimonium (quod ad priora duo Polycarpi atque Irenæi etiam extenditur) nec pro spurio, nec pro male applicato haberi possit. Quo igitur nunc se vertit Dallæus? ad id, quod unum restabat, confugit: scilicet Eusebium deceptum fuisse; bono viro ab Impostore illusum esse; errasse hominem cætera diligentissimum, quod humanum est, et in eundem errorem auctoritate sua, quam habuit in literis maximam, primo Athanasium, dein totum orbem induxisse.

Miror equidem ei in mentem non venisse, etiam in hoc negotio eo argumento uti, cui sæpe alibi inhæret: nempe librum Eusebii, unde testimonium desumitur, esse Apocryphum; Apocryphus autem cum sit, non est ab Eusebio conscriptus, sed, uti disputare solet, spurius, et ab aliquo Impostore confictus. Sic enim Gelasius, Episcopus Romanus, in Concilio scilicet, "Historia Eusebii Pamphili Apocrypha." Sed quam ridiculum hoc argumentum hic fuisset vidit ipse, et abstinuit. Videamus igitur an hoc quod urget de Eusebii hallucinatione, eo quod omisit de suppositione, aut felicius aut verisimilius sit.

"Quid in Historiographis inveniri Eusebio laudabilius potest?" aiebat olim Pelagius secundus Papa[a]. Ille Gelasio Cyziceno φιλαληθέστατος, *veritatis amantissimus*, et ἀξιοπιστότατος, *fide dignissimus*[b], audit. Ille Magno Basilio dicitur ἀξιόπιστος διὰ πολυπειρίαν[c], ideo maxime *fide dignus*, quia diuturna *experientia* in negotiis Ecclesiæ, vetustissimisque monumentis versatissimus fuit.

Eusebii propositum in libris Antiquorum exponendis.

Inter alia, quæ in Historia Ecclesiastica complexus est, propositum ei fuit, qui libri ab Antiquis scripti fuerant enarrare, ὅσοι, ut ipse loquitur, κατὰ γενεὰν ἑκάστην διὰ συγγραμμάτων τὸν θεῖον ἐπρέσβευσαν λόγον, *quotcunque quoque sæculo scriptis suis Theologiam excoluerant.* Antequam hoc Opus aggrederetur, erat ad illud perficiendum maxime idoneus paratissimusque. Plurima jam ante volumina perscripserat, quibus ostendit variam lectionem, et in omni Græca literatura maximam peritiam, ut qui jam esset, teste Sozomeno, πολυμαθέστατος ἵστωρ, tanta rerum omnium scientia instructus ad Historiam conscribendam animum appulit. Diu antehac cum Pamphilo familiarissime vixerat, qui præclaram Ecclesiasticorum Scriptorum Bibliothecam instruxerat: huic quotidie interfuit, hanc assidue versavit, hujus librorum omnium indiculum confecit. Usus est etiam Bibliotheca Hierosolymitana, quam illius urbis Episcopus Alexander exstrui curaverat; in qua præter reliqua etiam Epistolæ quas Viri Ecclesiastici in tractandis Ecclesiæ negotiis ad se invicem dederant conservabantur. Ita denique libris scriptis deditus erat, adeoque feliciter in iis versatus, ut Imperator Constantinus, Constantinopoli Cæsaream scriberet, eique potissimum in mandatis daret, ut quinquaginta S. Scripturæ Codices in membranis artificiosissime scribi curaret, et ad Urbem Regiam inde mitteret.

De Pamphilo.

Quibus subsidiis usus est Eusebius.

Jam vero an verisimile est veteranum librorum helluonem, inter membranas chartasque veteres vitam terentem, tot Antiquorum Volumina quotidie aut describentem aut deflorantem, tam facile Impostoris arti expositum fuisse, et adulterino fœtui obstetricatum esse? An tantum Virum putare possumus ἕρμαιον τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπιψευδομένων τοῖς βιβλίοις, καὶ θησαυρὸν ἕτοιμον τοῖς καπήλοις αὐτῶν, *lucrum*

[a] Epist. ad Eliam Aquileiens. Concil. tom. v. 633. e.

[b] Lib. ii. de Synod. Nicæna, c. 1.

[c] De Spir. Sanct. c. xxix. § 72.

eorum qui falsos titulos libris imponere, et thesaurum illis præparatum, qui eosdem venundare solerent, ut de Indocto suo loquitur Lucianus? Nihilne in membranis, nihil in scriptione, quod novitatem Operis detegeret, reperire potuit Vir in rebus hujusmodi exercitatissimus sagacissimusque? Quidni aliquam antiquitatem Epistolarum ex ipso libro deprehenderit, vel eo modo quo imperitissimi solent, *τῷ διαβεβρῶσθαι καὶ διακεκόφθαι αὐτὰ τεκμαιρόμενος, καὶ συμβούλους τοὺς σέας ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν παραλαμβάνων, indicium sumens quod comesæ et contritæ essent, et tineas ad eam rem explorandam in consilium adhibens.* Ducentis post Ignatium annis Epistolas prodiisse, imo cum jam de Constantini vel Patris ejus Christianismo fama sparsa esset, scriptas primum fuisse vult Dallæus. Erat autem tunc temporis plures quam quadraginta annos natus Eusebius. Nonne credimus eum, cum forte in talem Epistolarum Codicem incideret, ad primum earum intuitum cohorruisse, quas nec in Pamphili Cæsareæ, nec Alexandri Hierosolymis Bibliotheca vidisset, et de quibus ne fando quidem ante hoc tempus fuisse eas in aliorum manibus audivisset? Optime certe ille jam quadragenarius novit, quam libri scripti ætatem ferrent; quot modis novitas proderetur, non ignoravit. Nullo igitur modo verisimile est Eusebio vigilanti tam facile simul ei tam fœde impositum fuisse. Quod si prima facie impostura ei non suboluisset, tamen cum tam diligenter Epistolas evolverit, cum singula Episcoporum nomina numeraverit, cum notaverit omnia itineris momenta, cum traditionem Apostolicæ doctrinæ observaverit, cum hæreses refutatas animadverterit, cum tot ex illis sententias exscripserit, cum in nullo unquam Auctore examinando parem diligentiam adhibuerit; an fieri posse putamus, ut, si tot sint in iis scripta quæ fidem temporum manifeste convellunt, quæ a sermone Apostolico et virorum Apostolicorum plane dissentiunt, quæ a modestia, doctrina, veracitate, prudentia Martyris longe abhorrent, quæ per se absurda, affectata, inepta, et putida sint, hæc omnia Eusebius statim concoqueret, pro vere Ignatianis arriperet, et æternitati consecraret? "Credat Judæus Apella[d]."

Sed Vir doctissimus observat "alia" apud Eusebium "sphalmata esse hoc nequaquam leviora," quorum tamen

[d] Cf. Hor. Sat. I. v. 100.

meminisse nolit; ut hinc scilicet credamus bonum illum virum tam facile ac tam turpiter decipi ac labi potuisse. Verum prudens, opinor, hæc "sphalmata" silentio suppressit, quod ad rem omnino non facerent. Si Auctorem ullum Veterem nominare posset, quem Eusebius agnovit, et cujus auctoritatem testimoniis aliorum confirmatum ivit, qui postea Fictor detectus est, aut vel in dubium vocatus: aliquid quidem diceret, quod eum "a temeritatis et inverecundiæ crimine," ut ipse loquitur, "liberaret." Ego vero Eusebium tanta diligentia tantoque judicio in examinandis Christianorum primævæ antiquitatis scriptis, in quibus traditionem Apostolicam contineri arbitratus est, usum fuisse contendo, ut nemo unquam de ejus fide aut de scriptis, quæ ille pro indubitatis habuit, postea dubitaverit. Libri qui nunc in dubium vocantur, aut olim vocati sunt, testimonium ejus non habent. Ostende mihi lapsum Eusebii in aliquo alio Opere, ut de hoc credam.

Eusebii fides ac diligentia:

"Diligentiam" autem et "attentionem" Eusebii requirunt Adversarii in testimonio Irenæi afferendo: ego vero eam laudandam puto, quod auream sententiam, in Ignatii Epistola exstantem, apud Irenæum invenerit, observaverit, notaverit, applicaverit. Sed "vana et inani specie delusus Epistolas Irenæum quoque vidisse, et quidem etiam, (quod sane crassius est et inexcusabilius) memorasse imaginatus est." Unde autem hoc apparet, cætera diligentissimum oculatissimumque ita fuisse delusum? Vidit Eusebius multa Irenæi scripta, quæ jam perierunt, quæ et ipse commemorat lib. v. cap. 26. et καὶ τὰ μὲν εἰς ἡμετέραν ἐλθόντα γνῶσιν τοῦ Εἰρηναίου τοσαῦτα, *atque hæc sunt quæ ex Irenæi scriptis ad nostram notitiam pervenerunt,* inquit. Ex his vidisse eum Ignatii Epistolas certior fieri potuit; imo ex illa ipsa sententia, quam adduxit, vidisse novit, quia eam ex ejus Epistola transcripserat Irenæus. Nam quod apud eum *dixisse* tantum Martyrem, non autem *scripsisse* legamus, plane nihili est: nos enim ante ostendimus nunquam aliter Irenæum de sententiis scriptis locutum esse. At habuit "ex Actis Ignatiani Martyrii." Ita certe Parkerus, "Collegerat quis forte dicta Ignatii ante tempus Eusebii, eaque in formam Epistolarum redegit." Sed antiquissima Acta quæ tunc exstiterunt, nec eam neque similem aliquam sententiam Martyris exhibent.

quam frustra impugnat Dallæus.

Posteriora omnia diu post Irenæum, diu post Eusebium conscripta sunt: et eorum interpolatores sententias quas habent ex Epistolis transcripserunt, ut nos ante ostendimus. Hæc igitur sæpius iterata nihil proficiunt.

Secundo objicitur similis ejus in Polycarpo oscitantia, quod "non attenderit duo illa quæ ex ejus Epistola recitavit loca aperte inter se pugnare." Profecto si hæc vera essent, si Eusebius recitaret duo loca aperte inter se pugnantia, eamque repugnantiam, quæ tam aperta esset, minime animadverteret, quomodo excusari posset non video. Et tamen venia digniorem hanc in Polycarpo oscitantiam illa quæ in Irenæo fuit fatetur Dallæus. Quare, amabo? nempe quia novit ea quæ objecit esse falsissima: neque Eusebium, sed nos oscitare putavit cum ista scriberet. Quisquis illa loca quæ ex Epistola Polycarpi recitavit Eusebius perlegerit, nullum inter ea pugnam, nullam vel contradictionis umbram esse confitebitur. Sed "ad calcem loci posterioris," inquit, aliquid tale reperitur. Verum ea quæ sunt "ad calcem" non recitavit Eusebius: falso igitur asseritur loca quæ recitavit inter se pugnare: et si ulla pugna esset, pugnaret locus quem recitavit cum eo quem non recitavit, et cujus solus Photius meminit pluribus quam quingentis post Eusebium annis: neque tamen ulla inter Eusebiana et Photiana pugna est, ut nos fuse probavimus. Certe si hic oscitaverit Eusebius, oscitavit et tota Ecclesia Asiatica, quæ totam Epistolam, quam citavit Eusebius, per tot sæcula publice legebat.

Quare Origenis testimonium non adduxerit Eusebius.

Optime igitur novit Eusebius loca hæc Polycarpi et Irenæi indubitatum Ignatianis Epistolis testimonium præbere: neque alia adhibere voluit, licet sine omni dubio plura potuisset. Post enim animo conceptam hanc opinionem, quorsum alios posteriores nominaret? cur præter solitum morem in re minime controversa testes congereret atque condensaret? Infirmum igitur argumentum est quod hic adversus Origenis testimonia nectit Dallæus. "De Origene nullum verbum fecit." Quorsum enim de Origene verba faceret, cum antiquissimos illos Polycarpum et Irenæum nominasset? "Sed si quid ille ad hoc quod agit utile dixisset, hic non erat omissurus, quo nemo unquam studiosius Origenis libros legit." Legit quidem et perquam studiose; sex etiam libros Apologeticos edidit, magnam etiam partem libri sexti His-

toriæ Ecclesiasticæ in illius rebus enarrandis consumpsit; ejus libros sæpe ad historiam ipsius illustrandam advocat, et quid de libris S. Scripturæ senserit, quam de Apostolis traditionem acceperat enarrat: eum tamen nunquam testem adhibuit ad ullum Apostolicorum virorum scriptum confirmandum. Quare autem non in Ignatio eum omitteret, quem in omnibus aliis omisit? Leges quas ipse ad discernendos dijudicandosque veterum libros fixerat, hic plane penitusque observavit; ἀρχαίους scilicet κεχρημένους, Polycarpum et Irenæum nominavit. Sarta itaque tecta est Eusebii diligentia, salva prudentia atque judicium: nullus hic error, nulla oscitatio, nulla hallucinatio, quas Dallæus sine ullo fundamento tam liberaliter Historiæ Ecclesiasticæ Patri tribuit. Nullo denique modo testimoniis ex Origene productis præjudicat Eusebii silentium[e]. Aliunde enim satis certo novimus utrumque hoc Opus esse vere Origenicum. Commentarios in Canticum Canticorum scripsisse testatur S. Gregorius Nyssenus in Prooemio. Εἰ δὲ τοῦ Ὠριγένους φιλοπόνως περὶ τὸ βιβλίον τοῦτο σπουδάσαντος καὶ ἡμεῖς γραφῇ παραδοῦναι τὸν πόνον ἡμῶν προεθυμήθημεν, ἐγκαλείτω μηδείς. *Quod si cum Origenes plurimum laboris et studii in hunc libellum contulerit, nos quoque quod a nobis est elaboratum literis mandare lubenter statuerimus, nemo nos accuset.* Hoc Opus quod habemus eorum partem esse extra omnem controversiam ponunt, et Nysseni expositio consona, et res ipsa, et Fragmentum Græce in Philocalia conservatum, et Cassiodori de Ruffino Interprete testimonium. Pariter Homilias in S. Lucam scripsisse Origenem certum est, quod et eas ipse laudet Tomis in Matthæum et Joannem, et testetur Hieronymus ad Paulam et Eustochium. "Quamobrem petistis ut contemptis istiusmodi nugis saltem triginta et novem Adamantii nostri in Lucam Homilias, sicut in Græco habentur, interpreter." Ipse autem hoc se fecisse asserit; habemus Origenis Homilias ex interpretatione Hieronymi sicut in Græco habebantur.

Non credibile est Eu- Levia hæc sunt præ iis quæ sequuntur. Hic enim error unius Eusebii totam Ecclesiam Christi occupavit, infecit.

[e] Basnagius, quum de Dallæano et Larroquiano argumento desperaret, videretque nullo modo negari posse Origenis testimonia Eusebii ob oculos versata fuisse, alia via usus, Eusebium ait ab Origene deceptum. Adversarios hujusmodi satis est indicasse: refellere certe supervacuus labor: "Non ragioniam di lor, ma guarda e passa."

Primo Athanasius eum hausit, qui "egregium quendam locum, et suæ causæ utilissimum in Epistolis nactus Ignatii eum nomine laudavit;" sed ille "deceptus est; nihil" quidem "peccavit," (hoc largitur Vir doctissimus,) sed "ab Eusebio ostentata auctoritate delusus est." Tum vero "hinc ab Athanasio, illinc ab Eusebio" factum est, ut "pauci deinceps fuerint qui ea falsa esse existimarent." Tota hæc conjecturarum, suspicionumque congeries nullo negotio difflatur. Qua enim fiducia Athanasius ab Eusebio delusus fuisse dicitur, qui Polycarpum et Irenæum non minus quam Eusebius legerat? Cur Athanasio non minus quam Eusebio, imponere potuerunt Polycarpus et Irenæus, si illud revera testati non sint quod nostri eos testatos esse dicunt? An ille Eusebio diligentior aut in rebus hujusmodi perspicacior fuit? Imo quomodo Eusebius Ignatiana ex tenebris in lucem Athanasio induxerat, qui eadem in Origene ante legerat? Asseritur ab Albertino atque etiam Dallæo Pseudo-Dionysium Ignatiana sua ab Origene hausisse; cur non ab eodem Epistolas has ab Ignatio scriptas fuisse didicerat Athanasius; cur non ab illo vetere scriptore, a quo sua Ignatiana sumpserat Basilius, Athanasio synchronus? Hæc omnia legisse Athanasium nemo dubitat: Eusebii autem Historiam Ecclesiasticam aut diligenter evolvisse, aut omnino, cum ista scriberet, vidisse, non constat. Scriptam eam fuisse postremis Eusebii temporibus, circa annum CCCXXX. vult Dallæus. Ante eum annum a Meletianis et Eusebianis apud Constantinum vexatus, et ab Alexandria Constantinopolin evocatus est. Post eum annum statim de calice fracto, et Arsenio occiso accusatur: proximo, Dalmatio, qui ei Antiochiæ judex datus est, causam suam probare coactus, in exquirendo Arsenio occupatus est. Tum vero Concilium Cæsareæ indictum, quo pervenire ideo recusavit, quia idem Eusebius, qui non diu ante Historiam ediderat, ejus loci Episcopus esset; mox Tyri in Concilio adesse coactus, sub judice inter alios etiam Eusebio nostro, ibidemque condemnatus; inde elapsus confugit Constantinopolin, ubi statim sententiam relegationis accepit, et in Gallias exsul missus est. Restitutus quidem Alexandriam pergit, ubi tamen diu securus non fuit; sed Hæreticorum domi æstu agitatus Pontificem Romanum appellat, et novis criminationibus onustus Romam proficiscitur. Mox in Synodo Antiochena depo-

sebii errorem totam Ecclesiam occupasse.

Athanasius quomodo deceptus? Certe, non ab Eusebio.

Probat Pearsonus, Athanasii gesta recensens, eum ab Eusebii Historia decipi de Ignatio non potuisse.

situs est, eique suffectus Gregorius. In occidente igitur per complures annos substitit, ubi Eusebianorum aut fama aut cura nulla. Sardicensi Synodo interfuit, a qua suæ sedi restitutus, Alexandriam tamen reverti vix diu postea ausus est: primo Naissum [f], dein Aquileiam, rursum Gallias, postea Antiochiam petivit. Postquam illuc pervenerat, omniaque in Ecclesia præclare disposuerat, Edictum pro damnatione ejus a Constantio exiit; et mox Syriani exercitu Alexandriæ oppressus, fuga elapsus est, et introducto Georgio, in eremum secessit: ubi diu versatus, et ab hostium oculis penitus ereptus, multa conscripsit, illa præsertim, in quibus S. Ignatium laudavit. Quis jam dabit Athanasium aut in Historia Eusebii multum fuisse versatum, antequam ista scriberet, aut ex illius auctoritate dilectis suis fratribus Ignatium commendare voluisse? Ego quidem "non dubito, quin," cum S. Ignatium citavit, non ex auctoritate Eusebii, quæ sentio quam fuerit apud eum exigua, sed "pro sua singulari sapientia, id pronunciaverit, quod ipsa tunc apertissima res reique ratio illi persuasit."

Aliud suffugium Dallæi de Athanasio.

Tandem vero persentisco quare "non peccasse" Athanasium largiatur Dallæus: autumat enim eum tantummodo "nomen quod Epistolæ præferebant, et apud adversarios receptum" erat, retinuisse: eo scilicet modo, quo Salmasius et Blondellus Ignatii nomine usi sunt, et Epistolas citarunt; quas tamen fictas, spurias, supposititias et ineptas putabant: proinde Ignatio nostro clypeum non obtendisse, nullam Epistolis ejus auctoritatem tribuisse. Mira quidem hæc sunt, et quæ a nemine, ut opinor, Ignatianis vel infensissimo, ferri possunt. Quicquid ille de SS. Patribus senserit, non certe in hac re S. Athanasius ad eum modum quo Salmasius et Blondellus loquitur. Verba ex Epistola ejus producturus, ita præfatur. Ἰγνάτιος οὖν ὁ μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἐν Ἀντιοχείᾳ κατασταθεὶς Ἐπίσκοπος, καὶ Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ γενόμενος, γράφων περὶ τοῦ Κυρίου εἴρηκεν. *Ignatius igitur post Apostolos Antiochiæ constitutus Episcopus, et Martyr Christi factus, scribens de Domino dixit*. Asserit igitur eum, cujus sententiam fratribus communicaturus esset, non impostorem, non vulgarem aliquem aut e trivio scriptorem, sed

[f] Locus erat in provincia Daciæ Superioris, de quo mentionem facit Athan. Apol. ad Constantium, § 4.

virum Apostolicum, et quod majus aliquid est, Antiochenæ, hoc est, amplissimæ Ecclesiæ Episcopum, et, quod maximum est, Martyrem Christi fuisse. In illa quam ex Ignatio adducit sententia, Christus dicitur ἀγέννητος [g], sed alios post Ignatium aliter locutos esse ostendit, ἓν τὸ ἀγέννητον ὁ Πατήρ. Tum vero quantæ auctoritatis Ignatius apud se fuerit, quantæ apud fratres suos et dilectos esse debuerit apertissime demonstrat. Εἰ μὲν οὖν, inquit, καὶ πρὸς τούτους ἐναντίως διακείμεθα, ἔστω καὶ πρὸς Συνόδους ἡμῖν ἡ μάχη. *Si igitur et his adversemur, sit nobis etiam adversus Synodos pugna.* Si horum sententias non recipiamus, si de earum auctoritate aut veritate dubitemus, si tantis Patribus refragemur, adversus etiam Synodos arma sumamus, vel illam quæ Paulum Samosatenum, vel hanc etiam quæ Arium condemnavit, respuamus, conculcemus. Haud enim renuo: neque major mihi est, aut vobis esse debet, harum Synodorum quam eorum Patrum auctoritas. Εἰ δὲ τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν αὐτῶν γινώσκοντες πεπείσμεθα, ὅτι καὶ ὁ μακάριος Ἰγνάτιος ὀρθῶς ἔγραψε, *Si autem eorum in Christo fidem cognoscentes, persuasum habemus tum Beatum Ignatium recte scripsisse,* tum etiam et alios, qui ipsi contraria statuisse verbo tenus videantur, quidni et Nicænam Synodum, et illam quæ Paulum condemnavit admittamus? Ut illi aliter ἀγέννητον, ita hæ aliter ὁμοούσιον acceperunt. Nihil unquam dici potuit aut de vero et indubitato Auctore Epistolæ confidentius, aut de ipso Ignatio honorificentius: nihil quod "susceptam ac defensam" a nostris "Ignatianorum contra dissentientes auctoritatem" firmius stabilire possit; "quod illa doctissimi Hammondi," ut Dallæo videtur, "sane magnifica," ut mihi, et vera et modesta, "plane significant." "Post Eusebium," inquit, "Athanasius Magnus suum etiam Ignatio nostro clypeum obtendit." Ego nihil in his verbis "magnificum" reperio, nisi forte quod Athanasium testem citans eum "Magnum" vocat, qui titulus illi semper ascriptus

[g] Inter testimonia Patrum Sæculi Quarti ubi hunc locum adducit Pearsonus, (cap. ii. supr.) alteram lectionem sequi videtur, ἀγένητος. Hic aliter. Pro ἀγένητος disputat Waterlandus adversus Joann. Jacksonum, Defens. ii. Qu. 8. vol. iii. 239, sqq. ed. Van Mildert. Mihi quidem persuasum est, prout jam video cl. Petermannum statuisse, Patres vetustiores non ita præfinito vocem alterutram usurpasse. Vide etiam Bull. Def. Nic. F. 11. ii. 6. allatum a Jacobsono, p. 285. Distinctio post tempora Eunomii orta est. Vid. Damascen. de Fide Orthod. tom. i. p. 135. et Lequien. in not.

nunc nimis honorificus videtur; aut quod Ignatium "nostrum" appellat, quem tamen illi suum esse nolunt. Nam quod Athanasius, si revera magnus sit, Ignatio nostro, si noster dici possit quem nos defendimus, testimonium suum offerat, et quasi "clypeum obtendat" adversus hodiernos Ignatii hostes, negari non potest. Clypeum suum obtendisse vult etiam Vir doctissimus, sed "veritati," non Ignatio; sed contra "Arianorum tela," non contra hostes Ignatii. At quomodo veritati tunc obtendere potuit, si nunc Ignatianis, quando in dubium vocantur, non obtendat? Veritas Christi impostorum ope non indiget: neque Epistolicus Ignatius ei pro clypeo esse potuit, nisi et ille verus esset, Apostolicus scilicet, et Episcopus, et Martyr, ut eum Athanasius describit.

Quomodo usus sit Ignatio Athanasius.

Quod autem clypeo hoc usum vult "contra Arianorum tela," plane falsum est. Sæpius adversus Arianos disputat de voce *ἀγέννητος*, nunquam autem in ea re testimonio Ignatii utitur. Ut, Oratione contra Arianos secunda, docet eos eam vocem ab Ethnicis hausisse, et opponit illis Asterium suum, Arianæ hæreseos defensorem, (non autem Ignatium,) qui *σοφίαν τοῦ Θεοῦ ἀγέννητον* dixerat, quamvis idem etiam *ἓν εἶναι τὸ ἀγέννητον* asseruisset[h]. Et in Epistola de Synodi Nicænæ Decreto, contra alia Arii dogmata Origenem, utrumque Dionysium, et Theognostum citat[i]; Ignatium neque adversus ista, neque in disputatione de voce *ἀγέννητος*, de qua fuse agit, omnino nominat. Ad fratres tantum et dilectos, et eidem cum ipso doctrinæ de natura Christi consentientes, auctoritate Ignatii utitur; neque tanquam "Scriptoris alioqui dubii," sed et apud eos, ad quos scripserat, recepti, et ab ipso modis omnibus ornati, neque cum ista scriberet, a quopiam in dubium vocati. Quorsum igitur hic Salmasium et Blondellum advocat, quasi pari modo Ignatium Epistolicum citassent, quem spurium, et supposititium crediderunt? Imo quare etiam simul Hammondum tanquam "tristem et severum, et joculari animadversione," imo "joco tam diluto atque longe petito" utentem sugillat?

Hammondum defendit Pearsonus.

Quid vero est quod Hammondum, virum sane optimum doctissimumque tam "tristem et severum" fuisse arguit? quis ille, amabo, "jocus tam dilutus," tamque "longe petitus?" Nempe putavit Salmasium, qui tam varie de Igna-

[h] Athanas. Opp., tom. i. 338. ed. Colon. Orat. II. c. xviii. § 14.

[i] Id. ib. p. 274, sqq. c. vi. § 1—6.

tio locutus est, mentem mutasse; quod "qui Salmasium novit non facile credet." Quid igitur? annon Claudius Sarravius Senator Parisiensis novit Salmasium? nonne ejus omnia admiratus est, et præcipue illud Opus de Primatu Papæ, cui hoc elogium inscripsit, "Si pergas istis machinis Urbem concutere, brevi RUET ALTO A CULMINE ROMA?" Et tamen summus hic Salmasii amicus, atque fautor, non veritus est "istius Veneris carpere sandalium." "Non placet," inquit, "quod ea in Apparatu culpes, quæ in ipso Opere laudas. De Ignatianis Epistolis intelligo, quas in Apparatu qui prior legitur merito τῆς νοθείας revincis, et tamen earum auctoritate sæpiuscule uteris, quasi essent legitimæ, nec titulus auctorem mentiretur. Saltem de ista tua sententiæ mutatione aliquid significasses." Judicent jam eruditi an Hammondus, an Sarravius mollius carpserit istius Veneris sandalium: interim Hammondum absolvunt Athanasius, et Sarravius. Nullus Impostor Eusebium delusit, nullus Eusebius Athanasium.

CAP. IX.

Testimonia S. Chrysostomi ab objectionibus vindicantur. Primum in Panegyrico ex Epistola ad Romanos. Chrysostomus Epistolas Ignatii nec ignoravit, nec contempsit. Sententiam non ex Actis, sed ex Epistola excerpsit. Cyprianus a Chrysostomo laudatus. Secundum ex Epistola ad Polycarpum. Oratio, quod unus sit V. et N. Testamenti auctor Chrysostomo ascribitur. Conjecturis Savilii et Usserii respondetur.

Dallæus de S. Chrysostomo decipitur.

DUO Testimonia e S. Chrysostomo eduximus, licet Dallæus Hammondum laudet quod hunc testem omiserit; et in eo maxime triumphet quod in præclara Oratione, quam de Martyrio S. Ignatii habuit, Epistolarum ejus nullam mentionem fecerit; indeque colligat, aut eum illas ignorasse, quod verisimile non est, aut contempsisse, quod potius amplectitur, adeoque Ignatii vere esse non putasse. Nos autem disertissimam sententiam adduximus, quam Chrysostomus in illa ipsa Oratione ex Epistola ad Romanos transcripsit; neque igitur eam ignoravit, neque contempsit; imo pro vere Ignatiana habuit, aliter nunquam in Panegyri verba ejus recitasset. Negat Vir doctissimus transcripsisse ex Epistola, ex Actis putat habuisse. Cogor itaque sæpius reponere, Acta quæ exstabant ætate Chrysostomi illam sententiam minime memorasse: posteriora autem, post ejus mortem composita, Ignatii dicta ex Epistolis hausisse. Aliunde igitur quam ex Epistola, quam tunc exstitisse tum alibi, tum præcipue Antiochiæ omnes fatentur, hæc verba hausisse Chrysostomum, "hariolari frivolum et ineptum est." Non dicit quidem Orator ille summus eum scripsisse: tantum ἐφθέγξατο, *locutus est*, ait: plane ut alias solet. Ita Homilia undecima in Epistolam ad Ephesios, ἀνὴρ δέ τις ἅγιος εἶπέ τι δοκοῦν εἶναι τολμηρὸν πλὴν ἀλλ' ὅμως ἐφθέγξατο· τί δὴ τοῦτό ἐστιν; οὐδὲ μαρτυρίου αἷμα ταύτην δύνασθαι ἐξαλείφειν τὴν ἁμαρτίαν ἔφησε. *Vir quidam*

Chrysostomus in Oratione de Martyrio S. Ignatii Epistolam ad Romanos laudat.

sanctus id dixit, quod videtur audax esse, tamen locutus est: quid jam hoc est? ne martyrii quidem sanguinem peccatum hoc schismatis *eluere posse dixit.* Quamvis autem neminem nominet, quamvis ter *dixisse* eum, nunquam autem *scripsisse* ista asserat, non tamen dubitandum esse sentio, quin S. Cyprianum intellexerit, et libellum de Unitate Ecclesiæ respexerit, in quo ista de Schismaticis legimus, "Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine eluitur. Inexpiabilis et gravis culpa discordiæ nec passione purgatur." Hoc est quod Chrysostomus τολμηρὸν appellat, quod Cyprianus pluribus tamen probat, et ad ejus exemplum etiam ibidem Chrysostomus ipse fusius persequitur [a].

"Sed ex Chrysostomo certi sumus," inquit Dallæus, "hæc Romæ Ignatium ad Romanos præsentes dixisse. Parum ergo est probabile eadem jam ante eundem Smyrnæ consistentem ad Romanos scripsisse." Unde autem ex Chrysostomo "certi simus" Ignatium ea verba "Romæ," aut "ad Romanos præsentes" protulisse, ego non intelligo. Non enim dicit eum "Romæ" tum fuisse, non innuit Romanos "præsentes" esse, cum ista proferret sanctissimus martyr. Id tantum asserit, eum *generose* et *cum voluptate* mortem oppetiisse, et ἀσμένως, cum lubentia quadam vidisse bestias. Sed πόθεν τοῦτο δῆλον; *unde hoc,* inquit *apparet?* Ac si diceret, unde hoc cognovimus? ex Actis ejus nihil tale colligere possumus: illi qui eum comitati sunt, qualiter se gesserit in theatro non enarraverunt, a quorum consortio *subductus est cum festinatione in Amphitheatrum, deinde confestim projectus bestiis. Unde* igitur *hoc apparet?* ἀπὸ τῶν ῥημάτων ὧν ἀποθνήσκειν μέλλων ἐφθέγξατο, *ab illis verbis quæ cum futurum esset ut moreretur loquutus est.* Quando autem illud erat? diu enim erat ἀποθνήσκειν μέλλων. Audiamus porro Chrysostomum, Ἀκούσας γὰρ ὅτι οὗτος αὐτὸν τῆς τιμωρίας ὁ τρόπος μένει, ἐγὼ τῶν θηρίων ἐκείνων ὀναίμην ἔλεγε. *Cum audivisset, quod hic supplicii modus eum maneret, Utinam ego illis bestiis fruar, inquiebat.* An primum "Romæ" audivit se bestiis objectum

[a] Joannes Monachus Antiochenus, Scriptor duodecimi sæculi, Ignatium hujus sententiæ auctorem tradidit: Τῷ δὲ Ἐκκλησίαν Θεοῦ σκανδαλίσαντι οὐδὲ μαρτυρίου αἷμα, κατὰ τὸν θεοφόρον Ἰγνάτιον, ἀρκεῖ εἰς συγχώρησιν.—Apud Coteler. Eccl. Græc. Mon. i. 176.—Unde doctissimus Grabius, nescio an satis firmo viri obscuri testimonio motus, sententiam suam, cum Pearsono jam pridem congruentem, mutavit.—Vid. Jacobson. Patr. Apostol. pp. 493, 4.

iri? an "Romanis præsentibus" hæc necessario loquutus est? Certe a Trajano Antiochiæ ad bestias condemnatus est; ab illo tempore novit quod mortis genus ipsi subeundum esset: post illud tempus dixit, *Utinam ego illis bestiis, ad quas condemnatus sum, fruar;* id nos eum Smyrnæ dixisse et scripsisse credimus, ad Romanos quidem, sed absentes: Romæ autem eadem verba pronunciasse (quamvis id quoque fieri potuisse nemo diffitebitur) nec Chrysostomus, nec ante eum quisquam dixit. Et si cuiquam tunc ea verba recitavit, certe fidelibus Romæ ex Epistola quam ad eos scripserat eadem iterum in memoriam revocavit; ita enim antiquissima ejus Acta, *Quibusdam autem et annunciavit silere, ferventibus et dicentibus quietare plebem ad non expetere perdere justum. Quos confestim spiritu cognoscens, et omnes salutans, petensque ab ipsis verum charitatem, pluraque iis quæ in Epistola disputans, et suadens non invidere festinanti ad Dominum* [b]. Forte igitur inter reliqua quæ Romam Smyrna scripserat etiam hanc sententiam iteravit; ita nihil Dallæo vel ex Chrysostomo certum, vel aliunde probabile est.

Non solum verba Ignatii diserte citat Chrysostomus in Homilia, sed ad plura etiam loca alludit.

Nos autem multo certiores sumus sententiam illam Ignatii ex ejus Epistola a Chrysostomo desumptam esse. Id enim ex verbis sequentibus satis liquido apparet, Ἐγὼ τῶν θηρίων, inquit, ἐκείνων ὀναίμην ἔλεγε, τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἐρῶντες· ὅπερ ἂν πάσχωσιν ὑπὲρ τῶν ἐρωμένων μεθ' ἡδονῆς δέχονται. *Tales enim amatores; quicquid patiuntur pro amatis cum voluptate suscipiunt.* Alludit enim manifeste ad præclara illa verba in eadem Epistola ab omnibus decantata, Ζῶν γὰρ ὑμῖν γράφω ἐρῶν τοῦ ἀποθανεῖν· ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. Imo vero per totam eam Orationem ubi de Ignatio loquitur, ad hanc præcipue, sed et ad alias collineavit. Cum animam ejus adeo laudat tanquam τῶν παρόντων ὑπερορῶσαν ἁπάντων, καὶ τῷ θείῳ ζέουσαν ἔρωτι, καὶ τὰ μὴ βλεπόμενα τῶν ὁρωμένων προτιμήσασαν, *præsentia omnia contemnentem, et divino amore flagrantem, et ea quæ videntur, iis quæ non videntur præferentem,* diserte respicit Epistolam ad Romanos, in qua hæc tria capita præcipue, et ardenter et fuse tractantur. Cum eum soli comparat, (καθάπερ ἥλιός τις ἐξ ἀνατολῆς ἀνίσχων

[b] Græca habes in edit. Cotcler. c. 6. tom. ii. 160.; ed. Jacobson. p. 570. Petermann. p. 467. Pearsonus Veterem Versionem Latinam citat, quæ sola tum exstabat.

καὶ πρὸς τὴν δύσιν τρέχων, tanquam Sol aliquis ab Oriente surgens et ad Occidentem decurrens,) sine dubio hæc Epistolæ verba in animo habuit, *τὸν Ἐπίσκοπον Συρίας κατηξίωσεν ὁ Θεὸς εὑρεθῆναι* (vel *πορευθῆναι*) *εἰς δύσιν, ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμψάμενος, Episcopum Syriæ dignatus est Deus, ut in Occidentem pergeret, ab Oriente eum accersens;* et cum illa paulo post addit, *οὗτος δὲ εἰς τὰ τῆς δύσεως ἀπελθὼν μέρη, φαιδρότερον ἐκεῖθεν ἀνέτειλε,* multo adhuc apertius ad illa quæ apud Ignatium sequuntur allusit, *καλὸν τὸ δῦναι ἀπὸ κόσμου πρὸς Θεόν, ἵνα εἰς αὐτὸν ἀνατείλω.* Cum eum cum Apostolis versatum esse asserit, *καὶ ῥητῶν καὶ ἀποῤῥήτων αὐτοῖς κοινωνήσαντα, non tantum effabilium sed et arcanorum participem,* non potest non respicere ea quæ ad Trallenses scribit Ignatius de cœlestibus, de Angelis, et Principatibus, c. 5, quæ nunc tantopere displicent. Cum denique iter ejus quod confecit enarrat, *μακροτέρους διαύλους τοῦ δρόμου,* et *τῶν ἐκκλησιῶν συγκρότησιν,* civitatesque *κατὰ τὴν ὁδὸν συντρεχούσας* memorans, illud ex Epistolis plane persequitur quod Magdeburgensibus adeo displicebat. Vel ex ipso igitur Ignatii Panegyrico certum est S. Chrysostomum Epistolas ejus optime novisse, magnique æstimasse, et ex earum una celebrem sententiam excerpsisse.

Sed Epistolas non nominavit, cum "propriarum Martyris laudum inopia laboraret." Imo vero Orator ille consummatissimus optime novit quæ Panegyricam orationem maxime ornarent, itaque Epistolas omisit, cætera prosecutus est. Orationem instituit *περὶ τῶν κατορθωμάτων, de rebus præclare* ab Ignatio *gestis,* ut non semel profitetur; de iis quæ maxime ad Auditores facerent. Itaque Apostolorum consortium, et Episcopatum commemorat, ut amplitudinem urbis, et antiquitatem Ecclesiæ Antiochenæ extolleret; martyrium autem eleganter describit, ut vehementius populum ad reliquiarum venerationem accenderet. Epistolas, ut rem omnibus cognitam, nec Panegyrico dicendi generi convenientem omittit. Gregorius Thaumaturgus Panegyricum coram Origene habuit: scripta ejus non laudat, ne nominat quidem: imo ne scripsisse eum quicquam indicat. Epistolæ S. Cypriani semper fuere celeberrimæ; eas aliquoties laudat S. Augustinus: at cum in Natali ejus Sermones aliquot institueret, nunquam eas commemoravit: laudat ubi disputat, ne meminit quidem ubi

Panegyristen agit, ubi tanquam "Episcopum misericordissimum" et "Martyrem fidelissimum," non tanquam scriptorem elegantissimum repræsentat. Hæc satis putavit "ad memoriam præsentis loci, festivitatem solennissimi diei, propositionem saluberrimi exempli." Pariter S. Chrysostomus in Panegyrico Epistolis non commemorat, quamvis iis utatur, ad easque frequenter respiciat; in alia tamen Oratione, Epistolam ad sacerdotem quendam, Polycarpum scilicet, citat. Exstat autem ea Oratio in Tomo Sexto [c], cujus titulus est, *quod Unus Veteris et Novi Testamenti Legislator sit*, ex qua testimonium Chrysostomi secundum produximus.

Chrysostomi Oratio, 'Quod Unus sit Vet. et Novi Test. Legislator,' non est inter fictitias numeranda.

Quid de illa Oratione senserit Vir doctissimus haud satis certo scio: non dubito tamen quin illa nobis repositurus esset, si viveret, quæ scripsit venerandus senex Usserius; cum Usserianis sæpissime usus sit. Ille autem Orationem eam S. Chrysostomo abjudicat, ut Epistolam Ignatii ad Polycarpum inter fictitias numerare possit. Sed illius opinioni in hac re non accedo. Potior mihi auctoritas Photii de Veterum scriptis optimi judicis, qui Bibliothecæ suæ Codice CCLXXVII. cum ex aliis tum ex hac Oratione plurima excerpsit. Ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι παλαιᾶς διαθήκης εἷς ὁ Νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως· καὶ περὶ μετανοίας. Qui titulus hujus Orationis totidem verbis nunc exstat. Et verba quæ quidem plurima inde collegit, etiamnum in hac Oratione quamvis haud satis sana apparent. Certissimum igitur est eam Photium vidisse et pro vere Chrysostomiana habuisse. Sed D. Savilius Etonensis Collegii (cui ego literarum primitias debeo) et patriæ nostræ decus, paulo aliter sensit. "Neque vero tanti est apud me auctoritas Photii," inquit, "qui alia quædam non optimæ notæ recepit, ut inter γνησίας ἀναμφιβόλως annumerandum" hanc Orationem "censeam." Satis hæc quidem caute; auctoritas Photii eum permovit ut Orationem ne quidem inter ἀμφιβαλλόμενα locaret, non tamen ei persuasit ut inter genuinas sine controversia annumeraret. Quod si habuisset testimonia illo Photii antiquiora, forte etiam inter genuinas numerasset. Ante centum autem fere annos Hadrianus Papa I. hanc ipsam Orationem in Epistola ad Carolum Regem sub nomine S. Joannis Chrysostomi citavit; et ante eum Epiphanius Diaconus adversus Gregorium Epis-

Photius pro Chrysostomiana eam agnoscit. Dubitat quidem Savilius; qui fortasse non dubitasset, si testimonia antiquiora vidisset, quæ profert Pearsonus.

[c] Tom. vi. p. 1. ed. Morell. p. 640. ed. Savill.

copum Neocæsareæ. Ante hunc, ut in secunda Synodo Nicæna legimus[d], *Theodosius venerabilis præses S. Andreæ apud Nesium, libellum ejusdem B. Patris Joannis Chrysostomi attulit, quem in manibus acceptum Antonius Monachus legit. Beatæ recordationis Patris nostri Joannis Chrysostomi Oratio: Quod Veteris et Novi Testamenti unus sit legislator, et in vestimentum Pontificis, cujus initium est, Evangelium regni Christi prophetæ quidem annunciant* (plane ut nunc Græca sonant, Τῆς Χριστοῦ βασιλείας τὸ Εὐαγγέλιον κηρύττουσι [μὲν] προφῆται,) *et paulo post, Ego et ex cera fusilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum in imagine barbarorum nubes propulsantem; vidi barbarorum cohortes conculcatas, et Davidem vere dicentem, Domine in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges.* Quæ nos in eadem Oratione ita Græce legimus. Ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον γραφὴν ἠγάπησα εὐσεβείας πεπληρωμένην· εἶδον ἐν εἰκόνι ἄγγελον ἐλαύνοντα νέφη βαρβάρων, εἶδον πατούμενα βαρβάρων φῦλα, καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα· Κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐξουδενώσεις. Paucissimæ sane S. Chrysostomi Orationes sunt pro quibus tot ac tam vetusta testimonia afferri possunt.

Argumentum de stylo.

Quod ad stylum attinet, et dicendi characterem, non facile hic aliquid et simul certo definiri potest; quoniam Oratio ipsa non est satis integra, sed pluribus in locis corrupta, neque enim aliunde venustas Chrysostomiana mihi deesse videtur. De allegoriis cur querantur non habent, illis enim tum tantum adeo frequenter utitur, cum id argumentum postulat, scilicet cum de vestimentis sacerdotum agit. Quod objiciant idem de unico Legislatore argumentum in germanis ejus scriptis sæpius egregie γυμνασθὲν, hic autem vix idque frigide attingi; id potius Orationem Chrysostomo vindicat quam abjudicat: una enim tantum ex tribus partibus huic argumento in hoc libello impenditur, et Auctor ipse monet de hac re se prius disseruisse, et ea quæ prius dicta erant tantummodo in memoriam nunc revocare, Οἶδα, inquit, τοῦτον πρώτην γυμνάσας τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνω πρὸς ὑπόμνησιν. Quod denique scriptam velint Orationem hanc "imminentibus exitio Orientalis Imperii barbaris nationibus, quod in tempora Chrysostomi vix quadrare potest:" id omnino vim nullam habet. Non pauca a Chrysostomo Diacono

[d] Synodi Nicænæ II. Act. 4.

Imperii status eo tempore quo primum scripsisse creditur S. Chrysostomus. Barbarorum tumultus, et mors Valentis.

scripta sunt, nonnulla etiam ab Anagnoste. Tunc autem Valens Imperator fuit Antiochiæ, unde accersitus Constantinopolin pergit, ubi populum consternatum reperit; Οἱ γὰρ βάρβαροι καταδραμόντες τὴν Θράκην ἤδη καὶ τὰ προάστεια ἐπόρθουν τῆς Κωνσταντίνου πόλεως, *Nam barbari qui jam Thraciam depopulati fuerant, ipsa quoque Constantinopoleos suburbana vastabant;* cumque iis congressus Valens periit. Socrates, lib. iv. cap. 38. Post discessum etiam Valentis ab Antiochia statim Saraceni defecerunt, si vera narrent Socrates et Sozomenus, πάντα οὖν τὰ ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπορθεῖτο χρόνον, *Cuncta igitur versus Orientem loca a Saracenis eodem tempore vastabantur.* Nonne hæc opportuna satis et justa Oratori causa fuit, ut populum ad pœnitentiam hortaretur, eaque Deum permoverent, ἵνα πολέμους ἀφανίσῃ, καὶ βαρβάρους σβέσῃ. Sed et cum jam Constantinopoleos Episcopus creatus fuisset, Gainæ barbari tyrannis erupit, qui Gothorum universam gentem e sedibus suis accivit, et Romanos omnes multitudine barbarorum terruit, quos etiam in ipsam urbem Constantinopolin induxit, καὶ βεβαρβάρωτο ἡ πόλις ὑπὸ τῶν πολλῶν μυριάδων, ut loquitur Socrates, lib. vi. cap. 6. Tunc fuisse traditur illa Angelorum visio quæ barbarorum conatus repressit: unde fortasse exponi potest γραφὴ κηρόχυτος quæ hac ipsa Oratione proponitur. Non erat igitur cur hanc unam Savilianarum rationum recitaret Armachanus.

Dubitatio Usserii, ex errore nata.

Cum autem reverendus Senex Usserius adhuc etiam conjecturis suis indulserit, et dubitaverit an ab Auctore Orationis, an ab Interpolatore ea quæ protulimus dicta sint, hæc a nobis multo severius examinanda sunt. "In Romana," inquit, "Cardinalis Sirleti et Basiliensis Jo. Jacobi Beureri editione ista non habentur." Hæc enim non sunt duo exemplaria, sed unum tantum: Sirleti enim Græca cum Latinis Beureri Basileæ edita sunt sine ope alterius Codicis: et Beurerus ipse conqueritur Exemplar illud Romanum fuisse mendose et negligenter descriptum et alicubi lacunis hians. Lacunas illas D. Savilius ex Cæsareo Codice supplevit. Nulla itaque hic de Interpolatore justa suspicio. In Romano Codice aliquot pagellas deesse notavit D. Savilius; idque manifesto ex ipso loco deprehenditur. Ita enim apud Sirletum et Beurerum legebatur, κελεύει οὖν τὴν κεφαλὴν μὴ εἶναι γυμνὴν

ἀλλὰ κεκαλυμμένην, ἵνα μάθῃς τί καὶ μεταξὺ τούτων οἱ κώδωνες, id est, *Jubet caput minime esse nudum sed coopertum, ut scias quid etiam inter hæc tintinnabula.* Quis autem non videt posteriora hujus sententiæ a prioribus toto cœlo distare? Quis non statim persentiscit aliquot pagellas deesse inter ἵνα μάθῃς, et τί καὶ, quod veteribus MSS. perquam familiare est? Ubi enim librarius incidit in Codicem ex quo una vel plures paginæ forte excisæ sunt, aut non animadvertens aut nihil curans, omnia eodem tenore solet describere: idque non in eodem opere tantummodo sed etiam in diversis eodem volumine comprehensis sæpe factum est, ubi finis unius, initium autem alterius ab exemplari describendo prius excisum est. Hoc in Epistolis Polycarpi et Barnabæ Viri docti jampridem deprehenderunt: hoc ipse in MSS. Thomæ Magistri, et Theodori Pœnitentialis observavi, qui apud nostros Cantabrigienses asservantur. Cum igitur Editio D. Savilii tam clare atque perspicue omnia suppleat, ut prior pars sententiæ tam inconditæ iis jungatur quæ proprie sequuntur, κελεύει οὖν τὴν κεφαλὴν μὴ εἶναι γυμνὴν ἀλλὰ κεκαλυμμένην, ἵνα μάθῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ λαοῦ ὅτι κεφαλὴν ἔχει, et posterior pars ejusdem sententiæ iis subjungatur quæ proprie præcedunt, ἄνθη δὲ εἰσιν ἱερέως συντυχία, ὁμιλία, ἦθος ἀγαθὸν, λόγος χρηστὸς, πίστις, δόξα, ἀλήθεια, δικαιοσύνη, καὶ μεταξὺ τούτων οἱ κώδωνες, ἡ συμφωνία τῶν καλῶν ἔργων, quivis perspiciat non aliquam interpolationem infultam, sed justam atque necessariam suppletionem factam fuisse ex Codice Cæsareo. Quæ quidem etiam exstat in Codice Barocciano 131, p. 178, Oxonii, sub nomine etiam τοῦ Χρυσοστόμου, et a Photio confirmatur, qui in Excerptis agnoscit ea quæ nunc repeperiuntur in supplemento. Præterea exstat hæc Oratio in alio Codice Barocciano, nempe 186, fol. 26, ubi multo major est lacuna quam illa quæ fuit in Editione Romana. Ita enim ibi legimus, κελεύει καὶ τὴν κεφαλὴν προσφορὰν καὶ περὶ ἁμαρτίας, adeo ut desiderentur omnia a pagina 645, lin. 14, usque ad paginam 646, lin. 35, Editionis Savilianæ[e]. Vana

Librariorum incuria.

[e] Homiliam de Legislatore non esse Chrysostomi, sed recentioris cujusdam, cum Savilio fatentur Editores Benedictini. Id imprimis evincit B. V. Mariæ mentio, sub fin. Homiliæ, quam Auctor *Dominam nostram* vocat, *pro nobis intercedentem.* Eandem sæpius vocat θεοτόκον· quæ vox de B. Virgine nusquam in Chrysostomi genuinis scriptis occurrit. Nam quod Suicerus in Expos. Symbol. Nic. p. 240 affert, quem secutus est Auctor Versionis Angl. S. Athanasii, p. 447, not. id mihi quidem reperire non contigit,

est igitur de Interpolatore conjectura; Testimonium nostrum ab ipso hujus Orationis Auctore prolatum est; Epistola ad Polycarpum non ab Impostore, sed S. Ignatio scripta est.

neque, ut opinor, reperiri poterit. Neque id incognitum ipsi Pearsono; qui in Expos. Symbol. Art. iii. not. de testibus agens a Cyrillo allatis contra Nestorium, ex eorum numero non nisi tres ait B. Virginem hoc titulo diserte nominasse; Athanasium, sc. Antiochum, et Ammonem. Quod si hæc Homilia tempore S. Cyrilli exstitisset, latere virum tam diligentem vix potuisset.

Pearsoni mite judicium de Sanctorum invocatione, (Opp. Min. vol. ii. p. 54,) nemo in antiquitate Ecclesiastica mediocriter versatus non probabit. Hic autem quærimus de facto, an id moris esset Chrysostomo in Homiliis hortari suos ut ad Sanctorum tutelam in rebus asperis confugerent. Quæ citantur ex Hom. in Matt. v. §§ 4, 5: Hom. in Genesin xliv. §§ 1, 2; et si quid aliud est ejusmodi, ex sermonis contextu ad preces fratrum in terris agentium, potius quam ad mortuos, referenda sunt. De B. Virginis patrocinio altum apud Chrysostomum silentium.

Quæ de hujusce cultus invectione in Ecclesiam ex Irenæo, Tertulliano, Pseudo-Nazianzeno, afferri solent, ea adeo tractavit Bullus, Serm. iv., aliique Eccl. Anglicanæ optimi doctores, ut neminem hodie morentur. Originem traxit hæc religio, quum primum, Nestorio profligato, B. Virginis Deiparæ laudes nimis incautis præconiis efferebant orthodoxæ fidei defensores. Primus Proclus C.P., quod sciam, τὴν Μαρίαν προσκυνεῖσθαι docuit, Orat. v. § 3; ubi *Mariam adorari* ait Latinus Interpres. An vero alio sensu, quam quo Statius Virgilii "adoravit vestigia," quove Cyrillus Alex. docuit Martyras προσκυνεῖν τιμητικῶς, (Adv. Julian. lib. vi.) judicent alii. Comparatio enim ibi fit B. Virginis cum Sara, Rebecca, Debbora, et cæteris Israelitarum matribus, quarum laudes varietate verborum prædicans, in ea voce desinit, quæ summam inter homines adversus homines venerationem designare solet.

Fuisse quosdam antehac in Eccl. Anglicana concionatores, qui titulum *Dominæ nostræ* non refugerunt, non diffiteor: (Vid. Marci Frank. Serm. xxx.) rectius tamen de eodem statuere, qui nihil primitivum sapere arbitrati sunt, mihi non dubium. (Vid. Isaaci Barrow, Serm. in Symbol. xxiv.) Ut finem faciam, Homiliam hanc de Legislatore, jam aliquantum corrupta Ecclesiæ doctrina scriptam, arguit materia pariter ac styli genus. Quæ de turbato Imperii statu Auctor sermoni immiscuit, omnia sunt incerta, et ad Heraclii tempora magis quam Arcadii respicere possunt.

Testis est igitur hic Auctor, sive quinti, sive sexti, sive etiam septimi sæculi; non Chrysostomus. Mirum sane, quod nemo inter tot Criticos observavit, eundem Auctorem, qui laudat Ignatium, Ignatii doctrinam improbare. Quod enim ait, non oportere loqui *nominibus excogitatis* de Christo, ἀγέννητος καὶ γεννητός, κ. τ. λ. c. 5. sub fin. (tom. vi. 482 d. ed. Paris. 1835,) eo modo loqui docet nos Ignatius, loco celebri ad Eph. c. 7.; quemadmodum et Nazianzenus, Orat. xxxv., Athanasius, et Theodoretus, qui locum citant, et alii orthodoxi Patres.

CAP. X.

Pseudo-Dionysii ætas eruitur. Dallæi sententia proponitur, et refutatur. Plurimi Catholici verum Areopagitam eum fuisse crediderunt ante A.D. 630. *Auctor, quisquis est, libros suos edidit diu ante A.D.* 520. *Multis probatur eum quarto sæculo vixisse. Denique probabile est eum scripsisse postremis Eusebii temporibus.*

HACTENUS eorum Patrum testimonia defendimus, quibus litem movit Adversarius, quosque vel id quod volumus minime testatos esse, vel, si hoc dici nullo modo posset, deceptos et delusos esse pronunciavit. Quoniam vero Dionysium etiam tanquam testem citavimus, quem Dallæus ipse sententiam ab Ignatio in Epistola ad Romanos scriptam commemorasse non tantum fatetur, sed et vehementer alibi contendit, id unum nunc restat ut ætatem a nobis illi assignatam tueamur, et inter testes Eusebio coævos, si res ipsa patiatur, numeremus. Historiam Ecclesiasticam postremis Eusebii temporibus scriptam volunt: iisdem et Dionysiana ego edita existimo, postremis nempe Eusebii temporibus.

Dionysii, quisquis ille fuerit, ætas olim incognita.

Quam alte superioribus sæculis inhæserit de Areopagiticis magna existimatio, quantoque consensu atque veneratione scripta Dionysio vulgo attributa tanquam genuinus antiquissimi illius Apostolorum discipuli fœtus recepta sint, nemo nescit. Sed hos libros eam ætatem non ferre, et Dionysio Areopagitæ tribui non posse, sciunt jam tandem, et fatentur, opinor, ex omni parte eruditi. Illam enimvero sententiam a viris quamplurimis ante explosam nuper Dallæus penitus prostravit atque contrivit; et ne actum tantum ageret, multa de suo penu addidit, præcipue de ætate Fictoris, et origine sententiæ quam refutat. Sed ut verissimam sententiam esse fateor, quam de Dionysio hypobolimæo defendit; negoque ullo

Dallæus sententiam ante explosam ultimus contrivit;

pacto fieri potuisse ut Dionysius Areopagita ea scripserit quæ sub ejus nomine feruntur: ita quæ de origine opinionis contrariæ, et ætate Fictoris asserit Dallæus, illa prorsus a veritate abhorrere sentio. Quæ ab aliis accepit argumenta recte et pro suo more non minus fortiter quam fuse explicat: ea vero in quibus Blondellum suum sequutus est, aut quæ ipse excogitavit, nihil solidi continere existimo. Tradit enim neminem ex Catholicis ante annum Domini 630 Areopagiticorum Auctorem verum esse Dionysium aut affirmasse aut credidisse: hoc primum. Vult etiam Auctorem, quisquis sit, vel quinto præcipiti sæculo, vel etiam ineunte sexto vixisse; neque ante annum Domini circiter 520 fœtus hos suos Dionysio immani fraude suppositos edidisse: hoc secundum. Neutrum autem horum cum ulla veritatis, aut probabilitatis specie asseritur. Ut hæc omnibus appareant, et methodo quadam certa ad veram Pseudo-Dionysii ætatem eruendam procedam, ab illis incipiendum puto quæ sunt novissima, ostendendumque quinam Catholici ante A.D. 630 Dionysium Areopagitam verum Auctorem eorum quæ illi tribuebantur fuisse et credebant et affirmabant.

nec tamen vere pronunciat de ætate scriptoris, qui Dionysii nomen præfert.

Testimonia, unde Dionysii ætas eruenda.

1. Leontius de Sectis.

Primo itaque Leontius libro de Sectis agnoscit Dionysium Areopagitam, eumque inter Patres antiquissimos nominat, alibique eum "ætatis Apostolorum," fuisse notat, et librum de Divinis nominibus citat, ut Dallæus ipse fatetur. Utrobique igitur eundem Areopagitam tanquam verum et non fictitium agnovit. At "constat" inquit, "eum de Sectis non ante, A.D. 591 scripsisse." Quidni? Quia Eulogii meminit quasi tunc temporis Alexandrini Episcopi. Recte. "Eulogius autem mortuus est A.D. 608." Neque hoc nego. "Eulogiani autem Episcopatus annos Nicephorus C. P. putat non 27, (quod perperam legitur apud Baronium) sed 17. Ergo ante A.D. 591 non fuit Episcopus." Ita quidem Nicephorus Parisiis a Goar editus; sed Baronius Anastasium sequutus est qui Nicephorum transtulit antequam Codex ille scriptus est, quem Goar repræsentat. Consentiunt Codici Anastasiano Codices duo Græci antiqui, Oxoniensis atque Londinensis, iisque suffragatur Theophanes. Anastasius ex Theophane, "Secundo Imperii Tiberii anno Alexandriæ Antistes habetur Ecclesiæ Eulogius." Diu itaque ante A.D. 591 potuit librum illum de Sectis scribere Leontius. Et necesse

est ut fateantur omnes ante annum 608, quo mortuus est Eulogius, eum fuisse scriptum, hoc est pluribus quam viginti annis ante annum 630; ut ego autem arbitror, pluribus quam quadraginta. Eadem certe tempestate Joannes Patriarcha Constantinopolitanus in Homilia de Pseudo-prophetis[a] Areopagitam agnoscit, his verbis, Ποῦ Εὐόδιος, ἡ εὐοδία τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων διάδοχος; ποῦ Ἰγνάτιος, τὸ τοῦ Θεοῦ οἰκητήριον; ποῦ ὁ Διονύσιος, τὸ πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ; Hæc quidem Homilia male ab aliquibus Joanni Chrysostomo attributa fuit; eamque potius Joanni Nesteutæ tribuendam putat Usserius: neque dubito quin recte. Nam ea quæ continet, et Patriarcham sapiunt, et Mauritii ætatem præferunt, qua tot hæreses pullulabant; et libera illa atque severa objurgatio Episcoporum, quod ventri dediti essent, et quod splendidioribus vestibus uterentur, illi imprimis Nesteutæ convenit, qui se inediis macerabat, nec Monachalem habitum unquam exuebat.

2. Joannes Nesteuta.

Imo diu ante Leontium et Joannem Nesteutam Dionysium Areopagitam agnovit Ephraemius Patriarcha Antiochenus, in libri cujusdam tertio tractatu qui Apologiam Concilii Chalcedonensis continebat. Ubi necessario Lectorem monendum duxi, librum eum non fuisse de sacris Antiochiæ legibus inscriptum, ut pessimus Photii Interpres indicavit, dum hæc verba, Ἀνεγνώσθη βιβλίον τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου, ὃς τῶν ἱερῶν τῆς Ἀντιοχείας θεσμῶν ἡγεῖτο, ἐν λόγοις τέσσαρσιν, ita transtulit *Legi ejusdem Sancti alterum librum qui de sacris Antiochiæ legibus narrat libris quatuor*: cum illa verba τῶν ἱερῶν τῆς Ἀντιοχείας θεσμῶν ἡγεῖτο nihil aliud indicent quam eum fuisse Antiochiæ Episcopum. In illa igitur Apologia Ephraemius, teste Photio Codice ccxxix., Ὅτι, φησὶν, ἓν πρόσωπον, τουτέστι μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κηρύττομεν· ἐπειδὴ καὶ ἁπλοῦς Ἰησοῦς συνετέθη, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως δικαίως παρὰ τῆς εὐσεβείας τὸ σύνθετον λέγεται· σύνθετον δὲ οὐσίαν οὐδεὶς εἰπεῖν ἐτόλμησε πλὴν Ἀπολλιναρίου. Quæ ineptissimus Interpres ita vertit, *Asserit unam inquit personam, hoc est Verbi incarnati hypostasin pronunciamus. Quandoquidem simplicem ponit Jesum D. Dionysius Areopagita, et de hypostatica quidem unione, juste contra pietatem composi-*

3. Et prior utrisque Ephraem. Patriarcha Antioch.

[a] In Append. Chrysostomi, tom. vi. 477, 478. ed Morell.

tum dicitur: compositum vero dicere nemo audeat præter Apollinarium[b]. Tu ita vertas, *Unam,* inquit, *personam, hoc est, unam Verbi hypostasin, incarnatam prædicamus: quoniam et simplex Jesus componebatur, secundum S. Areopagitam Dionysium. Etenim de unione secundum hypostasin, juste ab ipsa pietate Compositum dicitur; substantiam autem compositam nemo dicere ausus est præter Apollinarium.* Hic autem Ephraemius Patriarcha Antiochenus factus est circa idem tempus quo Justinianus imperium adeptus est, ut testatur Theophanes, hoc est antequam Areopagita in manibus Severianorum hæreticorum coram Hypatio apparuit, circa A.D. 526, et scripsit antequam secundo productus est ab Acephalis circa A.D. 560; nam ipse Ephraemius ante annum 543 mortuus est. Unde duo Dallæi effata statim concidunt, omnes scilicet ejusdem ævi Catholicos idem cum Hypatio Ephesino Archiepiscopo sensisse, et ad Annum Domini 553 et ultra etiam mansisse apud Catholicos veram Hypatii de affictis Dionysio libris sententiam. Cui hoc etiam non immerito addi potest quod illius etiam sæculi fuisse Jovius Monachus videatur, qui Dionysium Areopagitam magni fecit; nam cum S. Pauli testimonium forte adduxisset, statim subjunxit, καὶ ὁ γνήσιος δὲ τούτου μαθητὴς, ὁ σοφὸς Διονύσιος, τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς μικροῦ διαμαρτύρεται ῥήμασι, καὶ μάλιστά γε ἐν τοῖς περὶ τοῦ τελείου καὶ ἑνός. *Hujusque germanus discipulus, sapiens ille Dionysius, eadem et iisdem propemodum testatur verbis, maxime ubi de perfecto atque uno agit*[c]; hoc est, in extremo capite libri de Divinis nominibus; quod tamen a Suida, qui hujus libri partes bis enumerat, utrobique omittitur.

4. Jovius Monachus.

5. Andreas Cæsareensis.

Andreas Cæsareensis Episcopus, vir gravis et Catholicus, consentientibus Bellarmino et Usserio circa annum quingentesimum scripsit: certe neminem citat qui fuerit S. Cyrillo junior, nec ipse Hypatio junior videtur. Ille autem in Apocalypsin capite x.[d] de senis alis quatuor animalium agens, ταῦτα ὁ μέγας φησὶ Διονύσιος, καὶ τὰ ἑξῆς, *hæc ait magnus Dionysius,* &c. Et capite xviii. docet septem Angelos a primo ansam vaticinandi accepisse, κατὰ τὴν τῷ μακαρίῳ Διονυσίῳ διωρισμένην ἀγγελικὴν εὐταξίαν, *secundum Angelicum ordinem a*

[b] Vid. Phot. ed. Hæsch. p. 803, interprete And. Schotto.

[c] Apud Photium, p. 605. ed. 1612.

[d] In Append. Chrysost. Morell. tom. x.

Beato Dionysio distributum. Et rursus capite xlv. phialas observans a quatuor animalibus septem Angelis datas, *δηλοῖ,* inquit, *τὸ ἐκ τῶν πρώτων ἀεὶ εἰς τὰ δεύτερα τὴν γνῶσιν τῶν πρακτέων ἐν οὐρανοῖς μετοχετεύεσθαι, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον. Significat agendorum notitiam in cœlis a primis ad secunda derivari, secundum magnum Dionysium.* Hæc autem clare ostendunt Catholicos nonnullos, non tantum ante A.D. 630, sed et per totum sextum sæculum Areopagitica magni æstimasse. Hoc autem prius demonstrato, multo facilius alterum probabitur, scilicet Auctorem Areopagiticorum diu ante annum 523 ea edidisse. Vix enim cuiquam credibile videbitur tot viros eruditos prima libri tam inusitati specie fuisse delusos.

6. Joannes Scythopolitanus.

Anastasius Bibliothecarius in Epistola ad Regem Carolum de Areopagiticis data, de Editione Dionysii a se promulgata ita loquitur. "Ipsorum autem scholiorum sive paratheseon quæcunque in calce sui signum vivificæ crucis habent a B. Maximo Confessore et Monacho inventa narrantur. Cætera vero Sancti Joannis Scythopolitani" (ita recte legitur in MS. Oxoniensi, non "Sycopolitani," ut alii corrupte legunt) "Antistitis esse feruntur." Joannes igitur Scythopolitanus Scholia in libros Dionysii scripsit, de quo hæc habet Sophronius Hierosolymitanus Patriarcha apud Photium Codice ccxxxi. Ἰωάννης ὁ *ἐν ἁγίοις* Ἐπίσκοπος Σκυθοπόλεως, *ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν* Καλχηδόνι *συνόδου σοφῶς τε καὶ θεοφρόνως ἐσπούδασε. S. Joannes Scythopolitanus antistes qui sapienter et pie pro Synodo Chalcedonensi scripsit.* Contra hunc scripsit Basilius Cilix, *ἦν δὲ οὗτος ὁ* Βασίλειος *πρεσβύτερος, ὥς αὐτός φησι, τῆς κατ'* Ἀντιόχειαν Ἐκκλησίας, *ἀρχιερατεύοντος μὲν τῶν ἐκεῖσε* Φλαβιανοῦ, Ῥωμαίων *δὲ* Ἀναστασίου *βασιλεύοντος. Fuit autem hic Basilius Presbyter, ut ipse ait, Antiochenæ Ecclesiæ, quo tempore Flavianus ibi erat Patriarcha et Anastasius Romæ Imperator,* ut refert Photius Codice cvii. Scripsit itaque Basilius ille adversus Joannem Scythopolitanum ante annum Imperii Anastasiani 21, quo anno Flavianus exsilium passus est, teste Theophane. Vel igitur ante sextum sæculum vel eo jam ineunte scripsit Joannes Scythopolitanus. Qui autem Scholia in Auctorem scribunt eum pro veteri aliquo habent; diu itaque ante sextum sæculum libri Dionysii editi sunt.

Maximi Scholiastæ testimonium.

Maximus etiam indicat plures ante se in Dionysium Commentarios scripsisse, ac variis interpretationibus illustrasse; ut ad Caput undecimum libri de Divinis nominibus, "Ὅλην ἑνότητα οἱ μὲν ἔλαβον τὴν ἁπλῆν καὶ ἀμερῆ τῶν ὄντων αἰτίαν, πρὸς ἣν τὰ πάντα ἀπέστραπται ὡς ἐν αὐτῇ συνιστάμενα· οἱ δὲ, τὴν τοῦ παντὸς ἁρμονίαν ἐξ ἑτεροφυῶν τῶν στοιχείων συγκεκραμένην. *Per Totam Unitatem alii quidem intellexerunt simplicem et individuam rerum causam, ad quam omnia conversa sunt, utpote in ipsa consistentia: alii vero harmoniam universi ex elementis diversæ naturæ commixtam.* Et in ipsis Maximi Commentariis diversæ sæpe expositiones sunt a diversis sine dubio Scholiastis primum profectæ: inter hos autem varios Scholiastas unum præcipue honoris causa nominat sine controversia vetustum, ad caput quintum cœlestis Hierarchiæ, Ὁ γοῦν μέγας Διονύσιος, ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, ὁ ἀπὸ ῥητόρων, ἐν τοῖς σχολίοις οἷς πεποίηκεν εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον τὸν συνώνυμον, οὕτω λέγει. *Magnus igitur Dionysius, Alexandriæ Episcopus, e rhetoribus, in Scholiis quæ in Beatum Dionysium sibi cognominem fecit, ita dicit.* Et Joannes Cyparissiotus Decade i. cap. 1. cum sententiam Dionysianam ex Epistola ad Titum adduxisset, addit, "Hoc dictum S. Maximus, et Dionysius Alexandrinus annotarunt." Et cum aliam sententiam ex eadem Epistola Decade ii. cap. 2. citasset, "Alter vero," inquit, "Dionysius hæc edisserens ait, eos qui apertam Theologiam et velis nudam audierunt, typos cogitatione sua formare qui ad intelligentiam auditores adjuvent." Unde satis certum est Dionysium Alexandrinum in Areopagitam Scholia scripsisse, non in Corinthiorum Episcopum, quod tam inficete commentus est Halloixius. Hunc quidem Dionysium, quem ἐκ ῥητόρων indigitat Maximus, haud credo fuisse Alexandrinum Episcopum, quia in illius sedis Episcoporum Indiculo neminem ante Maximum reperio isto nomine insignitum, præter unum illum tertii sæculi, quem optimum Oratorem quidem fuisse agnosco, sed in Areopagitica, quæ tunc temporis exstare non potuerunt, Scholia scripsisse non puto. Nec tamen Dallæi solita libertas hic placet, qui Maximum "volentem deceptum" esse dicit, "cæco animi sui studio obsequentem;" qui "versutiam" ejus notat, qui "vetustiorum mentem pervertere" eum asserit; qui "quo somnium suum aliis persuaderet, non simpliciter Dionysium Alexan-

Quis fuerit ille Dionysius Alexandrinus, cujus meminit Maximus.

drinum Rhetorem, ut Anastasius et Choniates, sed" magnum Dionysium illum Alexandriæ ex Rhetoribus Episcopum "dixisse" eum vult. His probris atque conviciis, ut solet, sanctissimum doctissimumque Maximum lacerat, Maximum illum, quem "in magna fuisse apud Catholicos eruditionis et sanctitatis opinione" ipse confessus est. Ἐχρῆν οὖν εὐλαβῶς τοῖς τῶν πατέρω ν πόνοις προσέχειν· ἀλλὰ μὴ πρὸς διαβολὴν ἀντὶ τοῦ εὐγνωμονεῖν ἑτοίμους εἶναι. *Oportet autem Patrum laboribus reverenter attendere, neque ad calumniandum potius quam ad bene de illis sentiendum promptos esse*, ut sapienter dixit Eulogius Patriarcha Alexandrinus [e]. At certe Choniatem pervertere Maximus non potuit, qui tot sæculis post ipsum vixit, et vetustiorum verba mutavit. Anastasium vetustiorem ipso non pervertit, sed ejus verba fideliter recitavit. Ipse enim Anastasius Dionysium illum non *simpliciter Dionysium Rhetorem Alexandrinum*, ut falso docet Dallæus, sed *magnum Dionysium Alexandrinum ex Rhetoribus Episcopum* appellavit. Verba ejus sunt in Opere quod inscribitur Ὁδηγὸς [f], Ὁ γοῦν μέγας Διονύσιος, ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος, ὁ ἀπὸ ῥητόρων, ἐν τοῖς σχολίοις οἷς πεποίηκεν εἰς τὸν μακάριον συνώνυμον αὐτοῦ Διονύσιον, οὕτω λέγει. Hæc fidelissime transcripsit Maximus, ne verbulo quidem addito, aut detracto, aut immutato; ut ex utroque loco a nobis fideliter ex ipsis Auctoribus descripto, liquido apparet. Unde simul et Maximus a calumniis Dallæi liberatur, et Dionysius Scholiastes Areopagiticorum adversus Halloixii conjecturas ostenditur. "Si enim," inquit ille, "Areopagitam intellexisset, potius, ut fert scriptorum consuetudo, sic locutus fuisset, *In notis quas scripsit in hunc ipsum Dionysium;* agebat enim tum de Dionysio Areopagita." At Maximus non suis verbis loquitur, sed alienis, et ex Anastasio transcriptis, (Anastasius autem de Dionysio Areopagita non agebat,) ideoque Joannes Cyparissiotus, Dec. viii. cap. 10, Areopagitæ locum citans, ubi vocem ἀγέννητος usurpat, Maximi, ut solet, expositionem transcribit, illa vero Dionysii Alexandrini non ex Maximo sed ex Beato Anastasio affert. Et Anastasius igitur et Maximus testantur, Dionysium quendam Rhetorem Scholia in Dionysium, vulgo Areopagitam dictum, scripsisse: verba

[e] Apud Phot. Bibl. Cod. ccxxv. sub fin.

[f] Editum inter Gretseri Opp., tom. xiv.

ejusdem nonnulla ex eo citant ipsi, plura Joannes Cyparissiotus; illi etiam ambo eum Episcopum Alexandrinum vocant: qui quamvis nobilis ille tertii sæculi Episcopus esse non potuit, fuit tamen satis vetustus Auctor, et antiquitatem Dionysii hujus, in quem Scholia tanquam in veterem Auctorem scripsit, satis demonstrat.

Testimonium ex Suidæ Collectaneis.

Præterea Suidas in Collectaneis ex Veteri aliquo Scriptore hæc tradit. Ἰστέον δὲ ὥς τινες τῶν ἔξω σοφῶν, καὶ μάλιστα Πρόκλος, θεωρήμασι πολλάκις τοῦ μακαρίου Διονυσίου κέχρηται, καὶ αὐταῖς δὲ ξηραῖς ταῖς λέξεσι. *Sciendum autem aliquos ex Gentilium sapientibus, ac præsertim Proclum B. Dionysii theorematibus usum, atque adeo etiam meris ipsis dictionibus.* Quæ verba etiam in prooemiis Maximi et Georgii Pachymeræ inveniuntur. Scripsit autem Proclus sub Leone Thrace circa medium quinti sæculi. Eo igitur antiquior fuit Pseudo-Dionysius. Et Joannes Morinus de Sacris Ordinationibus, "Saltem igitur," inquit, "Librorum istorum scriptio initio quinti sæculi, et ante Concilii Chalcedonensis celebrationem assignanda est; nec ulla ratione probabili ad inferius ævum devolvi potest." Ut et Joannes Launoius, "Ut ego dicam breviter quod sentio, a tempore Ephesinæ Synodi primæ vixisse mihi videtur." Nec ab his dissentit Vossius Hist. Pelagianæ lib. vii. Thesi 4. "Dionysius cognomento Areopagita, quem ut credam Theodosii Junioris temporibus vixisse, verisimilibus adducor conjecturis." Huc usque Veterum testimoniis, et doctissimorum virorum suffragiis ad initium quinti sæculi provecti sumus; quo ad quartum jam facilius via sternitur.

Michaelis Glycæ, et Nicephori loca, de loco Dionysii ubi S. Mariæ sepulturam tractat.

Michael Glycas in Historia commemorat ea quæ facta sunt ab Apostolis in obdormitione S. Virginis Mariæ, ex Dionysio hoc præcipue atque Juvenale Hierosolymitano Patriarcha. Nicephorus autem Callistus illud de Juvenale latius persequitur lib. xv. cap. 14. Docet Pulcheriam Augustam illum, cum ad celebrandam Synodum Chalcedonem venisset, percontatam esse, an S. Virginis corpus apud Palæstinos inveniretur. Respondit ille tum ex traditione, tum ex Dionysio, quid de sepultura Virginis noverit. Erat igitur Dionysii liber de Divinis nominibus satis notus, unde sua hausit Juvenalis. Respondet Dallæus primo, "Verba ex nostris Dionysianis descripta Nicephorus videtur ipse potius de suo

adjecisse ad Juvenalis narrationem confirmandam, quam ea Juvenali tribuisse." Imo vero Nicephorus aperte testatur Juvenalem ipsum hoc Dionysii testimonio usum esse, eumque hæc citantem inducit. Post enim verborum Dionysii recitationem statim addit, ταῦτα διεξελθόντος Ἰουβεναλίου, οἱ κρατοῦντες τὴν ἁγίαν ἐκείνην ἐδέοντο πέμπειν σορὸν μετὰ τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἀμφίων. *Hæc cum Juvenalis perorasset, principes eum rogarunt, ut sanctum eum loculum una cum sacris vestibus mitteret.* Quæ quidem verba paulo accuratius observanda sunt, quod hic figmentum notaverit Albertinus, quod etiam Baronius confessus est; qui observat "sepulcrum Dei Genetricis in petra excisum esse, et instar sepulcri Dominici nativi lapidis cohærentia loco immobiliter inhærere." Unde miratur, "quomodo illud Constantinopolin dicitur fuisse translatum." Indeque Albertinus mire triumphans ait, "Æque sane verum, narrationem supra memoratam Juvenalis esse, ac verum est sepulcrum Virginis ab illo Constantinopolin missum." Cum potius animadvertendum esset, Baronium sua ex Latino Nicephoro sumpsisse, et de *sepulcro* Constantinopolin misso inde somniasse: Nicephorum autem tantummodo τὴν σορὸν, et τὰ ἄμφια illuc transmissa memorasse. Ἄμφια autem etiam ἐντάφια σπάργανα *sepulcrales fascias* appellat. Solo autem nomine τῆς σοροῦ in hac re utitur Nicephorus. Est autem σορὸς nihil aliud quam *locus* vel *theca*, et σοροπηγὸς non est λατόμος, qui sepulcra Judæorum ritu ex petris excidit, sed qui tales arculas compingit et conficit. Vetus Glossarium σορὸς *arca funebris.* Julius Pollux, lib. vii. cap. 33. Σοροποιὸς, σοροπηγὸς, σοροπήγιον, σορός· καλοῖτο δ' ἂν αὕτη καὶ πύελος, καὶ κιβωτὸς καὶ λῃνός. Arcam igitur funebrem, et fascias aut vestes sepulcrales Constantinopolin Hierosolymis misit Patriarcha Juvenalis, postquam Pulcheriæ tum ex traditione tum ex testimonio Dionysii eas ad S. Virginem pertinuisse persuasisset. Hæc igitur cum nihil valitura perspiceret Dallæus, respondit secundo, "Historicos solere homines ea dicentes inducere non quæ vere ac certo dixerunt, sed quæ illos ipsi dicere potuisse putant." Quæ quidem responsio si in rebus hujusmodi admittatur, tollitur omnis fere ratio veterum testimonia admittendi. Quoties enim Auctor aliquis scriptorem alium inducit alterius scripta citantem, nulla ei satis certa fides

adhiberi poterit; quia non id eum vere dixisse aut citasse, sed tantummodo id ex sententia referentis eum dicere potuisse colligi possit. Interim notissimum est Nicephoro solenne esse non sua aliis affingere, sed aliena sua facere, et ex veteribus Historicis suam Historiam compilare, illorum etiam verbis res gestas tradere, ut ex iis qui adhuc exstant clare perspicitur: unde sæpe fit ut Veteres Ecclesiastici Historici ex eo vel illustrentur vel etiam emendentur; idemque illum in aliis qui perierunt fecisse prorsus credibile est, et hanc ipsam historiam ex Theodoro Lectore exscripsisse. Hæc autem si vera sint, quis non concedet Dionysii scripta quarto sæculo exstitisse?

Erasmus putavit Dionysium fuisse S. Augustino seniorem.

Certe Erasmus, Tomo v. de Compendio perveniendi ad veram Theologiam, putat Dionysium hunc fuisse S. Augustino seniorem. "Tametsi," inquit, "D. Aurelius Augustinus accurate simul et copiose quatuor libris, quibus titulum fecit *De Doctrina Christiana*, super hoc propemodum argumento disserit. Et ante hunc, opinor, Dionysius quidam in opere quod inscripsit, *De divinis nominibus*: rursus in libello cui titulum fecit, *De mystica Theologia*." An Dallæus noverit hanc fuisse Erasmi sententiam, nescio: eam certe levissima conjectura ductus oppugnat, Capite 22. Cum enim et Dionysius et S. Augustinus de susceptoribus pariter egissent, et ad objectionem de verbis pro infante in baptismo prolatis respondissent, "Non immerito," inquit Dallæus, "hunc suspicor Augustino, quocum unus ista tractat, haudquaquam vetustiorem fuisse." Imo vero plane "immerito" exorta est hæc suspicio. Qualis enim hæc ratiocinatio est? Dionysius et Augustinus de eadem re scripserunt; ergo Dionysius Augustino vetustior esse non potest. Certe si hæc ratio valeat contra Erasmum, valebit etiam contra Dallæum: ergo Augustinus Dionysio vetustior esse non potest. Eum enim Dallæus statuit toto sæculo Dionysio vetustiorem. Valeret quidem aliquid, si praxis Ecclesiæ, de qua ab utroque disputatum est, S. Augustino antiquior non fuisset; sed morem eum diu ante viguisse certum est, idque Bonifacius in ipsa illa Augustini Epistola xxiii. [al. xcviii. 7,] his verbis clare significat, "Ad istas ergo quæstiones peto breviter respondere digneris, ita ut non mihi de consuetudine præscribas, sed rationem reddas." Cum igitur ætate Augustini vetus fuerit

hæc consuetudo, potuit vel Dionysius, vel quivis alius, Augustino multo antiquior de eadem re disserere. Hactenus igitur sarta tecta est Erasmi sententia.

Ante Hieronymum scripsisse putat Pearsonus.

Ego vero non tantum ante Augustinum, sed et ante Hieronymum scripsisse Dionysium puto: et eodem fundamento utor pro antiquitate ejus, quo Dallæus pro novitate demonstranda utitur, nempe verbis Petavii, "Primus Dionysius novem Angelorum ordines et gradus distincte ac definite posuit," et, "Non temere apud antiquiorem aliquem" [de sæculis quærendum est] "novenarium hunc ordinum numerum invenias, cum nondum exstarent scripta Dionysii, a quo primum ille proditus est." Hæc ille, et quidem "verissime," judice Dallæo. Ille autem Dionysius a quo novenarius ordinum invisibilium numerus primum proditus est, certe ante Hieronymum vixit: illum enim scimus eundem numerum prodidisse. Exstant sub ejus nomine in Psalmos Commentarii, in quibus ad Psalmum cxii. hæc legimus, "Collocavit Deus Pater Filium in cœlestibus in dextera sua; et dominatur super principes, id est, super novem ordines angelorum, secundum illud, *Princeps militiæ*, vel *princeps virtutum ego sum*. Et insuper sanctos et in sua membra collocavit cum ipsis novem ordinibus angelorum." Sed non est hoc Opus Hieronymi, inquiunt: et quidem totum ejus esse non videtur: quamplurima tamen in eo contenta vere Hieronymiana esse negare nemo potest: et quare hæc ipsa ei denegentur rationem nullam video. Nam quod memorabilem Hieronymi locum ex Commentariis in Epistolam ad Ephesios adducit Petavius, illud plane nihili est: sunt enim illi ipsi Commentarii nihil aliud ferme quam ex Veterum scriptis excerpta, ut fatetur ipse Hieronymus: et locus ipse qui adducitur videtur esse plane Origenicus. Neque illud me movet, quod septem ordines enumeret lib. ii. contra Jovinianum, quem juvenis scripsit; tametsi inde colligat Petavius satis inconsequenter, "Nondum Hieronymo constitisse de Ordinum numero et appellatione." Satis enim Hieronymo constabat de novenario Ordinum numero et appellatione, cum scripsit Apologiam adversus Ruffinum secundam, in qua Origenis hæretica rhetorice depingit: "In restitutione omnium, quando indulgentia principalis venerit, cherubim et seraphim, thronos, principatus, dominationes, virtutes, potes-

(Pearsoni judicium de Commentariis in Psalmos inter Hieronymiana plerumque editis.)

tates, archangelos, angelos, diabolum, dæmones, animas omnium hominum, tam Christianorum quam Judæorum et Gentilium unius conditionis et mansuræ fore." Novenarium igitur Ordinum numerum distincte expressit Hieronymus, quem Dionysius primum prodidit: erat itaque Dionysius Hieronymo antiquior. Neque hoc mirum videri debet: cum Basilius Seleuciensis Hieronymo synchronus Oratione xxxix. eosdem novem ordines tanquam suo tempore notissimos enumeret. Τάς τε τῶν ἀγγέλων χοροστασίας παραδραμεῖν, καὶ τοὺς αὐτῶν ταξιάρχας μετ᾽ αὐτῶν καταλιπεῖν, ὑπεραναβῆναι δὲ καὶ θρόνων τὴν φαιδρότητα, καὶ τὴν ἔντιμον τῶν κυριοτήτων ὑπεροχὴν, τήν τε τῶν ἀρχῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὴν τῶν ἐξουσιῶν περιφάνειαν· ἔτι δὲ καὶ κραταιὸν τῶν θείων δυνάμεων, τό τε διορατικὸν τῆς τῶν πολυομμάτων χερουβὶμ καθαρότητος, καὶ τῶν ἐξαπτερύγων σεραφὶμ τὴν κατὰ πᾶν μέρος ἀκώλυτον κίνησιν. *Choros Angelorum percurram, et eorum ordinum principes* (Archangelos nempe) *relinquam; evehar supra Thronorum splendorem, honoratam Dominationum celsitudinem, Principatuum ducatum, Potestatumque claritatem: Præterea supra potentiam divinarum Virtutum, supra perspicaciam Cherubinorum puritatis, et Seraphinorum sex alarum motionem quaquaversus expeditam.*

Visum est doctis quibusdam viris hos libros Apollinari tribuere,

Præterea non tantum Laurentius Valla indicat fuisse suæ ætatis viros doctissimos qui judicaverint hos libros esse Apollinaris, sed etiam ex Veteribus nonnulli qui Areopagitæ fuisse pernegabant, aut Apollinari aut Didymo ascribebant: et reverendus Usserius eosdem non dubitabat tribuere aut Apollinari, aut certe synchrono Dionysio cuidam, illi nempe ad quem Apollinaris scripsit, de quo legimus in Collatione coram Hypatio sub Justiniano habita, "Nam et Beati Julii famosam illam Epistolam manifeste Apollinaris ostendimus fuisse scriptam ad Dionysium." Ab Apollinare quidem scripta Areopagitica non puto, cujus libelli nunc Athanasio, nunc Julio Papæ, nunc Gregorio Thaumaturgo ab hæreticis ascribebantur, teste Leontio Neapolitano Episcopo; tum quod fragmentis ejus quæ supersunt similia non sint; tum quod dogmatibus ejus minime consentanea sint, quod sæpe observat Maximus. Neque vero Didymo ascribenda arbitror, qui cum Origenista esset, ea scripsisse minime putandus. Tantum inde colligo verisimillimum esse ea ætate Auctorem

inter quos etiam Usserio:

quibus non consentit Pearsonus.

vixisse, qua Apollinaris et Didymus florebant, hoc est quarto sæculo.

Sæculo quarto scripti erant; ut ex Gregorio Nazianzeno colligi potest.

Quid quod ab aliis etiam observatum est, Gregorium Nazianzenum, qui ante finem quarti sæculi mortuus est, hujus Dionysii quamplurima usurpasse? Haud pauca sane loca Billius in Observationibus ex Nazianzeno congessit, et cum Dionysianis contulit. Unum etiam Dallæus ipse satis apposite observavit; et ego quamplurima apud me in eandem rem observata habeo. "Sed quæritur," inquit, "uter ab utro sit mutuatus." Et ego quidem Dionysium a Gregorio ea minime mutuatum esse credo: quia scriptor ille ab aliis omnibus Ecclesiasticis scriptoribus plane diversus est, et sui tantum similis. Omnia ferme ad Neotericam Platonistarum scholam conformavit, et a verbis et a notionibus Sanctorum Patrum maxime abhorruit. Quisquis totam Operis ejus compagem, admirandam sententiarum ex Philosophia petitarum rotunditatem, et verborum in eadem incude formatorum perpetuam scaturiginem observat, nunquam ex Gregorio aut alio quocunque Christiano eum sua hausisse autumabit. Qui autem Nazianzeni Orationes omnibus nativæ Rhetoricæ coloribus depictas, et optimo dicendi genere præcipue triumphantes legerit, quoties ad obscuriora quædam et magis philosophica deflectit, facile eum aliunde notiones eas derivasse, et quam potuit lucidissime tradidisse fatebitur. Et has quidem nonnunquam ex antiquis Philosophis, sæpius autem ex Dionysio mutuatum esse credimus. Contra Dallæus duobus argumentis, Dionysium ex Nazianzeno sua mutuatum esse contendit: quorum primum manifesta principii petitione laborat, et levissimam conjecturam ab ipso excogitatam pro fundamento habet. "At vero," inquit, "cum claris certisque argumentis supra sit a nobis demonstratum Areopagitica non nisi post quintum sæculum fuisse edita ac cognita, stultum et absurdum est Gregorium A.D. 389 mortuum hos libros pervolutasse, qui centum et amplius post ejus mortem annis erant nascituri." Certe si Dallæo credimus, centum triginta anni post obitum Gregorii elapsi sunt, priusquam Areopagitica ederentur; sed hoc ab eo tantum dictum, nusquam demonstratum est. Qui enim variarum lectionum in Codice Dionysiano numerum ætate Maximi observaverit, qui varios Scholiastas, quos ante Maximum in eundem Notas

Dionysii stylus et character.

Nazianzeni longe diversus character.

conscripsisse apparet, qui Joannis Scythopolitani ætatem certam, et Dionysii Alexandrini incertam, ideoque, ut credibile est, multo longius ab illa Maximi remotam, qui Sanctorum Patrum sexti sæculi de vero Areopagita, et aliorum de magno et Beato Dionysio sententiam, qui reliqua quæ de quinto sæculo adduximus, qui denique MSS. Codicum, quos alii memorant, et quem mihi Vir earum rerum, dum viveret, callentissimus mihique carissimus[g] non minoris antiquitatis, quam sit Septuaginta Interpretum in Bibliotheca Regis nostri Codex, esse asseruit, vetustatem noverit, nunquam hæc de sexti sæculi editione dicta pro demonstratis, sed tantummodo pro mera ex conjectura atque præconcepta opinione prolatis habebit. Nulla itaque hic "ineluctabilis temporum ratio" nobis officit. Secundo inquit, "Cur Gregorius, si ista a Dionysio esset mutuatus, auctorem ingrato silentio dissimularet? Cur non ejus nomen ederet apud omnes venerabile?" Respondeo primo, nomen ejus ætate Gregorii non adeo venerabile fuisse; Nazianzenum eum pro vero Areopagita non agnovisse; auctorem eo quo scripsit sæculo pro viro quidem magno, sed sua sub alieno nomine edente acceptum fuisse. Respondeo secundo, Nazianzenum scriptores Ecclesiasticos nominare non solere, si forte eorum sententias adducat. Saltem ego dum illius Opera pervolutavi, neminem ab eo ex Catholicis ita nominatum animadverti. Orphea quidem, Homerum et Hesiodum, Pythagoram, Herodotum, Pindarum et Platonem, Aquilam etiam atque Symmachum nominat; Christianorum scriptorum nomina, quoties eorum aliqua refert, semper, opinor, silentio supprimit. "Ingratum" hoc "silentium" ego non appello: utatur, per me licet, eo dicendi genere quod ipsi maximopere placebat, summus Orator. Certe non magis erga Dionysium quam erga reliquos ingratus fuit. Eum enim pro more suo non semel tacito nomine, ut mihi videtur, significavit. Tum enim Oratione xxxviii. in Theophania, tum etiam xlii. in Pascha hæc verba habet, *Οὕτω μὲν οὖν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἃ καὶ τοῖς Σεραφὶμ συγκαλύπτεται καὶ δοξάζεται τρισὶν ἁγιασμοῖς εἰς μίαν συνιοῦσι κυριότητα καὶ θεότητα, ὃ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα.*

Locus ex Nazianzeni Oratione in Theophania, ubi Dionysi-

[g] Alludit fortasse ad fratrem suum, Ricardùm Pearsonum, Collegii Regalis Cantabr. Socium, non ita pridem, anno 1670, mortuum. Vir erat bene literatus, et qui in edendis Criticis Sacris fratri seniori operam navaverat.

Sic nimirum sancta sanctorum, quæ etiam a Seraphinis obteguntur ac tribus sanctificationibus celebrantur, in unam Dominationem et Deitatem coeuntibus, quemadmodum et alius quidam ante nos pulcherrime et sublimissime philosophatus est. Hunc *alium quendam* Dionysium significare Vir in Lingua Græca summus Gulielmus Budæus observavit: quamvis S. Athanasium hic subintelligi notaverit Elias Cretensis. Sed quo minus hæc de Athanasio intelligam, duo potissimum vetant, tum temporis ratio, tum genus scriptionis. Hunc enim primo Gregorius vocat τινὰ τῶν πρὸ ἡμῶν, hoc est *quendam qui ante ipsum* vixit; quo loquendi genere uti solent Græci scriptores, cum hominem intelligunt antequam ipsi nati sint, aut saltem memoria pollerent, mortuum. Nazianzenus autem maximam vitæ partem cum Athanasio simul consumpsit: has ipsas Orationes Constantinopoli dixisse videtur ante septennium post Athanasii mortem; scripsit autem, cum de statis solennibus agant, forte etiam antequam Athanasius decessit. Qui autem eadem ætate vixit, licet ante eum qui scribit, et antequam scribat, jam defunctus sit, dici solet Græce τὶς καθ' ἡμᾶς, *quidam qui nostra ætate vixit*, ut ipse loquitur Oratione xxxvi. Ὡς τῶν καθ' ἡμᾶς φιλολόγων τις. Græce enim τὸ καθ' ἡμᾶς, et ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων idem sonant: τὸ πρὸ ἡμῶν igitur proprie idem quod πρὸ ἡμετέρων χρόνων, *ante ætatem nostram.* Ita Gregorius ipse Orat. xliv. καθὼς ἤδη τινὲς τῶν πρὸ ἡμῶν τὸ Σολομώντειον ἐξειλήφασιν. Orat. xxviii. τὸ ἕτοιμον εἰς ἐξουσίαν ἀργὸν εἰς ἐπιθυμίαν, ὥς τις ἔφη τῶν πρὸ ἡμῶν, et Orat. xxxvi. τούτων οὐδὲν φαμὲν, εἰ καί τισι τῶν πρὸ ἡμῶν ὡς ἰσχυρὰ τέθειται. Aliquem igitur Nazianzenus indicat, quem ipse præ ætate non novit: quod de Athanasio dici non potest. Secundo, illa verba ὑψηλότατα πεφιλοσόφηται, indicare videntur aliquem, qui locutione quadam grandi atque sublimi eam rem prosecutus sit: id vero Athanasio nunquam tribuere voluit Nazianzenus, cujus styli simplicitatem ipse optime novit, cujus orationis sublimitatem in Panegyrico nunquam laudavit, quem tantum σοφὸν τὸν λόγον, σοφώτερον τὴν διάνοιαν dixit. Neutrum igitur Athanasio, ambo Dionysio conveniunt; quem postremis Eusebii temporibus scripsisse nostra fert sententia. Certe quod mihi maxime verisimile videbatur dixi; et rem totam doctiorum judicio submitto[h].

um, tacito nomine, respicit.

Quod vidit Cl. Gul. Budæus.

[h] Sententiam Pearsoni de Pseudo-Dionysio impugnat Vir doctus, Michael Le Quien, Dissert. Damasc. ii. § 11. Librorum istorum parentem

fuisse Petrum Fullonem suspicatur. Pearsonus ut in re incerta sententiam suam proponit: quæ tamen probabilior fortasse quibusdam videbitur, quam recentioris Critici subtilis quidem et acuta, sed parum firmis argumentis innixa, disquisitio. Certe Pseudo-Dionysius philosophicam potius quam theologicam pravitatem sapere videtur; nec Petrum Fullonem, turbulentum hominem et a Musis alienum, scripta ulla edidisse narrant veteres, nisi forte excipias Sermonem unicum, cujus mentio fit apud Assemani Biblioth. Orient. tom. ii. 80. Nec sine injuria tanti viri credendum est, Maximum, nobilem Confessorem, qui Ecclesiæ fidem periclitantem contra Monothelitas luculentissimis rationibus propugnavit, in tam gravem errorem lapsum, ut sine fraudis suspicione hæreticum istum non modo Dionysii nomine honestaret, sed dignum crederet quem perpetuo Commentario illustraret.

Cæterum, arrepta sibi ex Quieni exemplo licentia conjecturæ, paullo ulterius animo indulgens Maturinus V. La Croze, in Historia, quam vocat, Christianitatis Æthiopicæ, lib. i. non dubitat fraudis reum postulare virum illum probitate et simplicitate vitæ spectatum, Synesium Ptolemaidis Episcopum. Hoc vero est antiquitatem Ecclesiasticam pro arbitrio fingere, aut potius iniquissime depravare.

Lenior et fortasse potior sententia est, quæ Usserio aliquando obversabatur, hæc scripta a Dionysio quodam, Areopagitæ cognomine, sæculo quarto nondum adulto, provenisse; inde nominis errore, et studiis sequioris ævi, Viro Apostolico ascripta. Idem fere contigit, si Dodwellum audias, Justino Siculo confuso cum Justino Martyre. Dissert. in Iren. iii. § 22.

CAP. XI.

(I.) *Argumentum Negativum refutatur. Non rejicitur quod Negativum sit, sed quod in hac re vim nullam habeat. Argumentum a Testimoniis Affirmativum Negativum destruit. Intra annos circiter* CC *quot Auctores Ignatianis testimonium præbent.* (II.) *Ignatiana non fuerunt Alexandrinis incognita. Eutychii narratio excutitur. Plures Episcopos in Ægypto fuisse ante Demetrium probatur.* (III.) *De Æthiopicæ Ecclesiæ origine et Episcopis fuse disputatur.* (IV.) *Ad argumentum de Ionensibus et Boioariis respondetur; et de Hieronymo atque Epiphanio.* (V.) *Ignota fuisse Tertulliano Ignatiana demonstrari non potest;* (VI.) *ut neque Caio,* (VII.) *neque Clementi Alexandrino, neque Origeni, neque Julio Africano, neque Lactantio, neque Dionysio Alexandrino. Argumenti collectio responsionum collectione expungitur.*

(I.) Cum in priori Vindiciarum parte de omnibus quæ ad externum Argumentum a testimoniis petitum pertinent disputare mihi constitutum sit, jamque singulos testes ad Ignatiana confirmanda adductos ab Adversarii objectionibus liberaverim; necesse est ut eadem opera Argumentum illud quod omnium simul testimoniorum vim enervatum it examinem, et formidandam alti ac diuturni silentii nubem dispergam. Ecce enim Dallæus Argumentum fabricatus est et exposuit, quod unum sibi satis esse confitetur; adeo ut reliqua omnia ideo tantum afferat, ut iis satisfaciat qui huic non argumento, sed argumentandi generi diffidunt. Hoc igitur fuse quinque integris Capitibus a quinto incipiens prosequitur. "Primum," inquit, "et quidem adversus universas istas Epistolas commune argumentum a scriptorum Ecclesiasticorum silentio ducitur, qui ante Eusebium apud nos floruerunt."

Argumentum Dallæi ex Ecclesiasticorum scriptorum silentio.

Non nunc de vi Argumenti a testimonio Negativi, sive a silentio scriptorum petiti disputo; non nego aliquod hujusmodi aliquando etiam de suppositione alicujus scripti valere: imo libenter non tantum concedo, sed et contendo tali argumento nixum nonnunquam Eusebium ipsum, quem sequimur, aliquorum librorum auctoritatem respuisse; ut Andreæ et Joannis et aliorum Apostolorum Actus repudiabat, *ὧν οὐδὲν οὐδαμῶς ἐν συγγράμματι τῶν κατὰ διαδοχὰς Ἐκκλησιαστικῶν τις ἀνὴρ εἰς μνήμην ἀγαγεῖν ἠξίωσε. Quos nullus unquam qui continuata ab Apostolis successione in Ecclesia docuit in scriptis suis commemorare dignatus est.* Hist. Eccl. lib. iii. cap. 25. Clementis etiam Epistolam secundam rejecit, hanc unicam rationem reddens, Οὐ μὴν ἔθ' ὁμοίως τῇ προτέρᾳ καὶ ταύτην γνώριμον ἐπιστάμεθα ὅτι μηδὲ τοὺς ἀρχαίους αὐτῇ κεχρημένους ἴσμεν. *Verum hanc non perinde receptam atque approbatam fuisse pro certo habemus, quandoquidem vetustiores ejus testimonio nequaquam usos esse comperimus,* lib. iii. cap. 38. Ubi diligenter observandum est discrimen in his ipsis libris dijudicandis ab Eusebio adhibitum; priores prorsus et penitus condemnat, non tantum ob testimoniorum defectum, sed et ob materiam Apostolicis scriptis minime consentaneam, et plane hæreticam: posteriorem autem, quod Vetustiorum testimoniis destitutus esset, pro non adeo recepto atque explorato tantummodo habet, unde ab aliis postea receptus est. Certum autem est Eusebium nec ullum librum inter Canonicos, nec inter Ecclesiasticos pro indubitate vero recepisse, quem scriptorum Ecclesiasticorum ante se silentio præteritum et Veterum testimoniis penitus destitutum animadvertit; neque pro indubitate falso rejecisse atque condemnasse, nisi præter testimoniorum defectum aliquid in libri materia vitiosum deprehenderit, ut in Petri et Apionis dialogis sub nomine Clementis publicatis, *ὧν οὐδ' ὅλως μνήμη τις παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται· οὐδὲ γὰρ καθαρὸν τῆς Ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀποσώζει τὸν χαρακτῆρα. Quarum apud antiquos nulla omnino exstat mentio: neque enim sincera rectæ fidei ab Apostolis traditæ nota in illis expressa reperitur.* Argumentum igitur a testimonio negativum non absolute subterfugimus; sed ubi vim aliquam habet libenter admittimus, imo et urgemus. In Epistolis Ignatio ascriptis, sed nec ab Eusebio, nec ab Hieronymo memoratis admittimus; et cum nemo per quatuor

Id rejicit Pearsonus, non quod negativum sit;

neque enim oportet;

sæcula post Ignatii mortem earum meminerit, omnino rejicimus. In Epistolis prorsus ante hoc sæculum inauditis, ac ne nunc quidem exstantibus, sed solummodo ad eludendum S. Polycarpi testimonium excogitatis etiam urgemus; et cum nulli unquam sæculo cognitæ fuerint, pro figmento habemus. Idem denique negans argumentum, si forte offeratur, primo discutimus; discussum, si nullam in se vim habere nobis videatur, negamus; et negationis rationem reddimus.

sed quod causa ejusmodi est, in qua rite adhiberi non potest.

"Ego vero," inquit Vir doctissimus, "non negaverim quædam esse hujusmodi in quibus perperam hoc argumenti genus adhibeas:" Et ego affirmare non dubitaverim causam nostram ejusmodi esse, ut in ea rite adhiberi minime possit. Si enim unquam argumentum a testimonio negativum nihil valeat, id tum præcipue fit, cum datur argumentum a testimonio affirmativum, quod illi plane contrarium asserit et evincit. Contra enim affirmationem testium omni fide dignorum, nullaque falsitatis aut imbecillitatis suspicione laborantium, nihil valet aliorum negatio, multo minus silentium. Hoc quidem casu argumentum negans seipsum negat: fundatur enim in generali silentio; at cum vel plures vel etiam unus loquitur, generale silentium non est. Qui vim ejus maxime defendunt, tunc tantum efficax esse fatentur, cum "nullus omnino scriptor æqualis vel suppar præstat testimonium;" ubi autem vel plures, vel etiam unus testatur, dici non potest "nullum omnino testimonium præstare." Causa igitur nostra hoc argumentum minime admittit. Non enim tantum Eusebium, qui intra ducentos post obitum Ignatii annos vixit, floruit, et presbyter fuit, locupletissimum testem habemus, sed et ante eum etiam ab ipsa sanctissimi Martyris passione complures. S. Polycarpus has ipsas Epistolas, non alias aut diversas, eodem quo scriptæ sunt anno collegit, edidit, posteritati commendavit: ut fuse probatum est. Philo et Agathopus, B. Ignatii ex Syria comites in Actis proximo anno editis, ut videtur, Epistolam ad Romanos commemorant. S. Irenæus non aliunde quam ex eadem Epistola insignem sententiam transcripsit. S. Theophilus, Antiochiæ Episcopus, aut certe vetus Auctor S. Basilio dictus, ejusdem sæculi, aliam etiam sententiam ex Epistola ad Ephesios mutuatus est. Tertio sæculo Origenes eandem commemoravit juvenis adhuc, et aliam ex Epistola ad Romanos idem senex excerpsit, ac utro-

bique Ignatium nominavit. Non igitur altum in Ecclesia, non diuturnum silentium fuit. Epistolæ S. Ignatii ab ipso earum ortu et notæ et illustres fuerunt, postquam genuino Martyris fœtui, non Eusebius, sed S. Polycarpus obstetricatus est. Ex quo ejus Epistola ad Philippenses data in publico Asiæ conventu personabat, Ignatiana tantopere commendata latere nullo modo potuerunt. Nullum igitur hic silentium; nullum negantis argumenti fundamentum.

Summa argumenti Dallæani.

Summa Argumenti a Viro doctissimo producti hæc est. Si veræ essent hæ Ignatii Epistolæ, eæ fuissent viris eruditis, Justino inprimis, et Irenæo, et Clementi Alexandrino, et Tertulliano, et aliis ejusdem census atque ævi scriptoribus cognitissimæ: sed viris illis eruditissimis cognitæ non fuerunt: ergo Ignatii Epistolæ veræ non sunt. Tum vero pro concesso sumit, nos illud unum negaturos, ignotas scilicet fuisse viris illis has Epistolas. At nos duo hic negamus, primum, si Justinus forte aut Clemens aut Tertullianus aut hi omnes Ignatii Epistolas ignorassent, Polycarpus autem, Philo, Agathopus, Theophilus, Irenæus, Origenes, illis antiquiores aut eorum synchroni novissent, nullo modo sequitur has Epistolas Ignatii veras non fuisse: consequentia igitur tantum est probabilis, non necessaria. Secundo loco negamus ignotas fuisse illis viris has Epistolas, idque ob duas rationes, tum quod probari nunquam posse putamus eos revera ignorasse, tum quod meliori jure nos colligimus eos potius optime novisse. Illæ enim Epistolæ, quæ Polycarpo, Philoni, Agathopodi, Theophilo, Irenæo, et Origeni notæ fuerunt, Justino, Clementi, Tertulliano aliisque ejusdem census atque ævi scriptoribus non videntur incognitæ fuisse. Sed Ignatii Epistolæ illis, ut fuse ostendimus, notæ fuerunt. Ergo et his. Et si in horum Operibus quæ nunc exstant mentio harum Epistolarum nulla facta est, fieri tamen potest ut in illis quæ perierunt, qualia fuisse quamplurima scimus, Ignatiana commemorata sint, quemadmodum ab iis quos nominavimus commemorantur. Quod si neque in editis neque in deperditis illi Ignatiana memorassent, ne sic quidem ullo modo sequitur, eos penitus illa ignoravisse quæ alii noverunt. Neque enim eorum cuipiam in animo fuit, omnes scriptores Ecclesiasticos aut etiam maxime præcellentes nominare. Si denique hi eas forte, aut horum aliquis ignoravit, aut non

vidit, aut in sua Bibliotheca non habuit, illius tamen vel etiam plurium ignoratio efficere non potest, ut quod ab aliis visum, lectum, et usurpatum fuit, id omnino non esset. Cum autem jam liquido appareat nullum in præsenti negotio argumento neganti locum esse; illud "unum," ut voluit Dallæus, nunc restat, ut negemus Ignatiana viris et Ecclesiis celeberrimis fuisse ignota, et conjecturis ejus respondeamus, quibus fretus ea asseruit quæ ipse certissime ignoravit. Et ab Irenæo quidem orditur, de quo copiose disputat; sed ea omnia suo loco refutavimus. Ab Irenæo autem transit ab Ecclesiam Alexandrinam.

Argumentum de statu Ecclesiæ Alexandrinæ.

(II.) "Sed neque Alexandrinis," inquit capite vii. "notiorem quam Irenæo et Asianis fuisse Epistolicum Ignatium, satis ex quadam singulari illius Ecclesiæ traditione constat." Et sane constet Ignatium nostrum Alexandrinis non fuisse notiorem quam Irenæo et Asianis: notior enim Alexandrinis aut aliis quibuscunque esse non potuit, cum illis fuerit notissimus. Pro Athanasio loquitur sententia quam excerpsit; pro Asianis Epistola Polycarpi per tot sæcula apud ipsos lecta. Sed "est hæc doctrina," inquit, "ab Ignatio inculcata, non aliter quam ab uno Episcopo presbyteris præsidente regi posse ac debere singulas Christi Ecclesias." De "singulis" nihil dixit Ignatius, et potest in ea voce aliquid latere, sed si recte intelligatur, ea certe Ignatii doctrina fuit, et, ut opinor, Apostolorum discipulo et Episcopo dignissima. An autem hæc doctrina Alexandrinis erat incognita, ut inde etiam Ignatium iis penitus ignotum fuisse colligamus? Nihil minus. In nulla unquam Ecclesia magis recepta et observata est hæc doctrina, quam in Alexandrina. Nulla sunt certiora, aut magis apud omnes in confesso monumenta, quam quæ de Ecclesia Alexandrina prodita sunt. Unde Vir maximus, Hugo Grotius, qui putavit ab initio Ecclesias communi Presbyterorum, qui iidem omnes et Episcopi, ut ait, Paulo Clementique dicuntur, consilio fuisse gubernatas, in ea sententia fuit quod exsors Episcoporum auctoritas Ecclesiæ consuetudine post Marci mortem Alexandriæ, atque eo exemplo alibi introduci cœperit, ut ipse testatur Epistola clxii.[a] Certe S. Marcum Alexandriæ constituisse Ecclesiam omnes scribunt, Episcopatum ibi habuisse Hieronymus Præfatione in

(Grotii opinio de primitivo Ecclesiarum regimine.)

[a] Grotii Epist. ad Gallos, p. 397. ed. Elzevir. 1650.

Matthæum; ordinasse Episcopum nomine Anianum, vel Ananiam, eodem consensu tradunt: adjunxisse Aniano ut Episcopo certum Presbyterorum et Diaconorum numerum pariter referunt. Ipse Eutychius Patriarcha Alexandrinus, cujus Originibus adversus Ignatium utuntur, non aliter narrat[b]. *Credit ab eo tempore Hananias in Christum, unde baptizavit eum Marcus, et Alexandriæ Patriarcham constituit. Fuitque is Patriarcharum qui Alexandriæ præfecti sunt primus. Constituit autem Evangelista Marcus una cum Hanania Patriarcha duodecim presbyteros, qui nempe cum Patriarcha manerent.* Vetus Marci Historiæ auctor, *Beatus Marcus Anizanum ibidem ordinavit Episcopum, et tres presbyteros, et septem Diaconos.* Ecce ipsissimam faciem Ecclesiæ Ignatianæ! Ananias enim idem Alexandriæ fuit quod Ignatius Antiochiæ, quod Polycarpus Smyrnæ. Potestatem in Presbyteros habuisse negari non potest, cum vel ipsum vel successores ejus etiam ii, qui eos volunt a Presbyteris ordinatos, cum ea auctoritate describant. Etiam S. Hieronymus Epistola ad Euagrium. "Nam et Alexandriæ," inquit, "a Marco Evangelista usque ad Heraclam et Dionysium Episcopos Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant, quomodo si exercitus Imperatorem faciat." Ananiæ itaque successores, singulares Alexandriæ Episcopi, usque ad Heraclam vel Demetrium in excelsiori gradu, quam Presbyteri sui, fuerunt: et quidem cum auctoritate et potestate in Presbyteros, ut Imperator in milites. Ita agnovit in Theophilo Alexandrino Episcopo τὴν αὐθεντείαν τῆς εὐαγγελικῆς διαδοχῆς Synesius ipse Episcopus, id est, *summa auctoritatem et exsortem,* non ea ætate acquisitam, sed ab ipsa *successione Marci Evangelistæ* derivatam, Epist. lxvi. ideoque eum ita alloquitur, Ἐγὼ δὲ βούλομαι, καὶ ἀνάγκη μοι θεία, νόμον ἡγεῖσθαι πᾶν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος ὁ θρόνος θεσπίσῃ. *Ego autem volo, et necessitas mihi divina incumbit, legem existimare mihi præscriptam quicquid ab illa cathedra tanquam divinitus indicatum fuerit,* Epist. lxvii. Quando igitur Ignatius Epistolas scripsit, eadem forma regiminis Ecclesiastici Alexandriæ fuit, quæ erat Antiochiæ, et quam in aliis civitatibus fuisse testantur Epistolæ.

Testimonium Eutychii Patriarchæ Alexandr.

Clementis Alex. et Origenis

Imo vero ante Heraclam, eadem doctrina quæ ab Ignatio prodita est in Ecclesia Alexandrina tanquam ab initio tradita

[b] Fusius de Eutychio agit Pearsonus infr. sect. ii. hujus capitis.

conservabatur. Hoc est illius Martyris effatum unde reliqua pendent, Οἱ Ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἰσίν. *Episcopi per terrarum oras constituti ex Christi sunt sententia,* id est, ex voluntate Christi Apostolis cognita, et ab iis tradita ordinati. Quibus nihil aliud intelligi potest quam Episcopatum fuisse ab Apostolis ex voluntate Christi institutum. Id autem Clemens Alexandrinus, a Pantæno sine controversia edoctus, populares suos diu ante Heraclæ Episcopatum docuit, Ἐπεὶ καὶ αἱ ἐνταῦθα κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν προκοπαὶ Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων, Διακόνων μιμήματα, οἶμαι, Ἀγγελικῆς δόξης, κἀκείνης τῆς οἰκονομίας τυγχάνουσι. *Quoniam et hic in Ecclesia progressiones Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum imitationes, ut arbitror sunt gloriæ Angelicæ et illius dispensationis,* Stromat. lib. vi. cap. 13. § 107. "Ex usu," inquit Blondellus, "natam distributionem," admittebat. Accipiamus quod dat: ex usu erant hi tres gradus sive progressiones sacrorum ordinum in Ecclesia illa scilicet, in qua Clemens scripsit et Presbyter fuit. Fuerunt igitur in Ægypto ex usu Episcopi, Presbyteri, Diaconi, cum Clemens scripsit, quod Dallæi argumentum prorsus elidit, ut postea ostendemus. "Sed eandem tamen," inquit Blondellus, divinitus per "Apostolum institutam pleno ore negabat." Hoc ego effatum tam falsum esse affirmo quam quod falsissimum est. Nam ipse alibi diserte scribit diversa præcepta Episcopis, Presbyteris et Diaconis in S. Scriptura data esse, Μυρίαι δὲ ὅσαι ὑποθῆκαι εἰς πρόσωπα ἐκλεκτὰ διατείνουσαι ἐγγεγράφαται ταῖς βίβλοις ταῖς ἁγίαις· αἱ μεν πρεσβυτέροις, αἱ δὲ ἐπισκόποις, αἱ δὲ διακόνοις, ἄλλαι χήραις. *Quamplurima autem præcepta quæ ad electas personas pertinent in sanctis libris scripta sunt; hæc quidem presbyteris, alia vero episcopis, alia diaconis, alia autem viduis,* Pædagog. lib. iii. cap. 12. Agnoscit igitur Clemens, "Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, Pantæni auditor, qui post ejus mortem Alexandriæ Ecclesiasticam scholam tenuit, et κατηχήσεων magister fuit," teste Hieronymo, non tantum tres gradus, sive προκοπὰς Episcoporum, presbyterorum, et diaconorum in Ecclesia ex usu receptos, sed et usum illum ex Apostolica institutione derivatum. Quatuor enim genera personarum in Scripturis electa agnoscit; non minus distinguit præcepta quæ dantur Episcopis ab iis quæ injunguntur presbyteris, quam ea quæ

testimonia de Episcopatu primitivo.

Blondelli temeritas castigatur.

diaconis ab iis quæ viduis præcipiuntur. At distinctæ sunt personæ, aut officia, quibus diversa præcepta demandantur. Agnovit igitur Clemens Alexandrinus eam sacrorum ordinum distributionem, cujus usum agnoscit Blondellus, divinitus per Apostolos fuisse institutam.

Hæc Clemens ex Pantæni Schola, ex Clementis eadem Origenes. Sic enim ille juvenis adhuc Homil. xiii. in S. Lucam. *Si audacter expedit loqui Scripturarum sensum sequenti, per singulas Ecclesias bini sunt Episcopi, alius visibilis, alius invisibilis, ille visui carnis, hic sensui patens.* Et rursus, *Ego puto inveniri simul posse et angelum et hominem bonos Ecclesiæ Episcopos, et quodammodo unius operis esse participes. Quod cum ita sit, petamus omnipotentem Deum, ut Angeli et homines Ecclesiarum Episcopi adjumento sint nobis, et sciamus quoniam utrique pro nobis a Domino judicentur.* Quæ certe pura puta sunt Origenica, ut de Auctore harum Homiliarum dubitari non possit. Hæc autem *ex sensu Scripturarum* habuit Origenes, ut ipse profitetur: ex illarum igitur doctrina agnoscit in singulis Ecclesiis unum hominem visibilem Episcopum. Idem Homilia xvii. *Sicut enim ab Ecclesiasticis dignitatibus non solum fornicatio sed et nuptiæ repellunt: neque enim Episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec vidua possunt esse digami: sic forsitan et de cœtu primitivorum immaculatorumque Ecclesiæ, quæ non habet maculam neque rugam, ejicietur digamus: non quo in æternum mittatur incendium, sed quo partem non habeat in regno Dei.* Quis autem non statim videt hæc etiam esse vere Origenica? His autem Origenes, quod ad Ecclesiasticas dignitates attinet, Clementem præceptorem suum sequitur, et tanquam quatuor diversas enumerat, uni quidem in hac re præcepto Apostolico, sed separatim tradito, subjectas. Ita ipse in Commentariis ad Matthæum difficultatem quæsiti *κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων νομοθεσίαν* solvere conatur. Quam hoc modo proponit, *Οὐδένα γὰρ τῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑπεροχήν τινα παρὰ τοὺς πολλοὺς ὡς ἐν συμβόλοις ἀνειληφότα βούλεται ὁ Παῦλος δευτέρου πεπειρᾶσθαι γάμου. Ex iis enim qui Ecclesiæ nomen dederunt neminem qui dignitatem aliquam præ multis quasi in symbolis fuerit consecutus, Paulus secundas nuptias expertum fuisse vult.* Tum vero ut ostendat omnem Ecclesiæ dignitatem huic legi

subjectam esse, de singulis distincte agit, probatque primo de Episcopis, secundo de diaconis, tertio de viduis, quarto de presbyteris, singulis e S. Paulo locis productis. Dein in ipsa solutione, Μήποτε ἐπεὶ σύμβολόν ἐστι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ ὁ πρεσβύτερος, καὶ ὁ διάκονος ἀληθινῶν κατὰ τὰ ὀνόματα ταῦτα πραγμάτων, ἐβουλήθη αὐτοὺς συμβολικῶς μονογάμους καταστῆσαι. *Annon quandoquidem symbolum est et Episcopus, et presbyter, et diaconus verarum secundum hæc nomina rerum, voluerit illos symbolice monogamos constituere?* Hos igitur tres distinctos gradus, sive ὑπεροχὰς et dignitates Ecclesiasticas Origenes ex ipso sacro codice derivat, et cum Clemente tot distincta officia distinctis etiam Apostolicis præceptis regulata agnoscit. Ut in optimo de Oratione libro nondum edito, sed ab Huetio propediem edendo, Περὶ τῶν Ὀφειλῶν seu *De Debitis* in Oratione Dominica agens, postquam de generalibus omnium Christianorum officiis, ut Clementinus ille Pædagogus, disseruisset, hæc addit, Χωρὶς δὲ τούτων καθολικωτέρων ὄντων ἐστί τις χήρας προνοουμένης ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὀφειλὴ, καὶ ἑτέρα διακόνου, καὶ ἄλλη πρεσβυτέρου, καὶ Ἐπισκόπου δὲ ὀφειλὴ βαρυτάτη ἐστὶν ἀπαιτουμένη ὑπὸ τοῦ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας Σωτῆρος, καὶ ἐκδικουμένη εἰ μὴ ἀποδιδῶτο. *Præter autem hæc universaliora est quoddam viduæ, cujus curam gerit Ecclesia, debitum, et aliud diaconi, et aliud presbyteri; Episcopi autem præterea debitum est a totius Ecclesiæ Salvatore exactum, et si non reddatur vindicatum.* Ut ipse etiam Homilia quinta in Ezechielem: *Pro modo graduum unusquisque torquebitur. Majorem pœnam habet qui Ecclesiæ præsidet et delinquit,* (id est, Episcopus.) *Annon magis misericordiam promeretur ad comparationem fidelis Catechumenus? Non magis venia dignus est laicus, si ad diaconum conferatur? Et rursus comparatione presbyteri diaconus veniam plus meretur;* Plane ut idem Homilia ii. in Jeremiam, Πλεῖον ἐγὼ ἀπαιτοῦμαι παρὰ τὸν διάκονον, πλεῖον ὁ διάκονος παρὰ τὸν λαϊκὸν, ὁ δὲ τὴν πάντων ἡμῶν ἐγκεχειρισμένος ἀρχὴν αὐτὴν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐπὶ πλεῖον (vel ἔτι πλεῖον) ἀπαιτεῖται. Hoc est, interpretante Hieronymo, *Plus a me exigitur quam a diacono; plus a diacono quam a laico. Qui vero totius Ecclesiæ arcem obtinet, pro omni Ecclesia reddet rationem.* Origenes presbyter fuit, ideoque ait, *Plus a me exigitur quam a diacono,* quod presbyteratus

Origenis Liber de Oratione.

(Hæc in notulas suas contulit Gul. Reading, non satis gratus in Pearsonum.)

gradus esset diaconatu superior, *plus a diacono quam a laico,* quia laicus secundum illius sententiam nullam in Ecclesia dignitatem obtinet, *at,* inquit, *ille qui ad principatum supra nos omnes* tum laicos, tum diaconos, tum etiam presbyteros *ordinatus est,* hoc est Episcopos, *majori adhuc debito obstrictus est.* Quæ verba pessimo consilio dissimulavit Blondellus in Apologia, cum ipse noverit omnia sua consectaria e prioribus verbis male deducta, his ipsis apertissime refutari. Idem lib. iii. contra Celsum Episcopi *χαρακτηριστικὸν* tradit, illudque non ex humana institutione, aut ex Ecclesiæ consuetudine, sed ex Apostolicis præceptis describit, et argumento e Scriptura ducto opponit, *Καὶ δῆλον ὅτι ἐν τῷ χαρακτηριστικῷ τῶν καλουμένων Ἐπισκόπων διαγράφων ὁ Παῦλος ὁποῖον εἶναι χρὴ τὸν Ἐπίσκοπον, ἔταξε καὶ τὸν διδάσκαλον, λέγων δεῖν αὐτὸν εἶναι δυνατὸν καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν, ἵνα τοὺς ματαιολόγους καὶ φρεναπάτας ἐπιστομίζῃ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ σοφίας· καὶ ὥσπερ μονόγαμον μᾶλλον διγάμου αἱρεῖται εἰς Ἐπισκοπὴν καὶ ἀνεπίληπτον ἐπιλήπτου, καὶ νηφάλιον τοῦ μὴ τοιούτου, καὶ σώφρονα τοῦ μὴ σώφρονος, καὶ κόσμιον παρὰ τὸν κἂν ἐπ' ὀλίγον ἀκόσμιον· οὕτω θέλει τὸν προηγουμένως εἰς Ἐπισκοπὴν κατασταθησόμενον εἶναι διδακτικὸν καὶ δυνατὸν πρὸς τὸ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐπιστομίζειν.* *Et manifestum est, quod in ipso characteristico eorum qui Episcopi* (apud nos) *vocantur, Paulus describens qualem virum oporteat esse Episcopum posuit et Doctorem, inquiens eum oportere esse potentem contradicentes redarguere, ut vaniloquis et seductoribus obturet os per propriam sapientiam. Et quemadmodum unius uxoris virum iteranti matrimonium præfert in electione ad Episcopatum, irreprehensibilem reprehensibili, sobrium longe dissimili, temperantem intemperanti, compositis moribus ornatum vel parum composito; ita vult eum qui antecedenter ad Episcopatum promovendus est, habere docendi facultatem, et potentem esse ad obstruendum os contradictoribus.* Et quidem Episcopi characteristicum alibi notat Origenes, ut in Commentariis ad Matthæum, *Γενναίων δ', οἶμαι, καὶ ἐχόντων τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Ἐπίσκοπον πάντα ἔργον ἦν προτρέψασθαι τοὺς καὶ δυναμένους καὶ πειθομένους τῇ προτροπῇ, καὶ διὰ τοῦ παρέχειν ἐκ τοῦ κοινοῦ αὐτοῖς καὶ ἄλλους ἐπὶ τοῦτο παρακαλεῖν.* *Nobilium autem, opinor, et eorum qui omnia Episcopum intime constituentia atque de-*

scribentia possident opus esset, eos adhortari quibus facultas suppetit, quique adhortationi obtemperant, ipsisque res vitæ necessarias e communi subministrando alios ad idem quoque impellere. Et in iisdem Commentariis, *Propter quod et definiens quales debeant esse Episcopi, sic dicit, Non litigiosi, non percussores, sed mansueti, ornati, et quæcunque inter fideles et sapientes servos inveniuntur et dispensatores quos constituit dominus super familiam suam, sicut dicit Lucas*[c]. Erant igitur τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Ἐπίσκοπον secundum Origenem, plane quemadmodum τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν ἁγίαν χήραν, ut ipse loquitur in S. Joannem[d], omnia ex præceptis Dominicis vel Apostolicis delineata. Et memorabilis omnino locus est eodem libro[e], quo Ecclesias Christianorum ex adverso cum Ecclesiis seu concionibus Gentilium componit; Ἐκκλησία μὲν γὰρ τοῦ Θεοῦ, φέρ' εἰπεῖν ἡ Ἀθήνῃσι, πραεῖά τις καὶ εὐσταθὴς (ut de Polycarpo S. Ignatius) ἅτε Θεῷ ἀρέσκειν τῷ ἐπὶ πᾶσι βουλομένη· ἡ δ' Ἀθηναίων Ἐκκλησία στασιώδης καὶ οὐδαμῶς παραβαλλομένη τῇ ἐκεῖ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ· τὸ δ' αὐτὸ ἐρεῖς περὶ Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Κορίνθῳ, καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ δήμου Κορινθίων· καὶ φέρ' εἰπεῖν περὶ Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ Ἐκκλησίας τοῦ Ἀλεξανδρέων δήμου. *Nam Ecclesia Dei, verbi gratia, quæ Athenis est, mansueta est et probe composita, quippe quæ Deo, qui est super omnia, se approbare cupiat: Atheniensium autem concio seditiosa, nec ullo modo cum Ecclesia Dei quæ ibidem est conferenda. Idem etiam dicas de Ecclesia Dei quæ est Corinthi, et Ecclesia,* sive *concione, populi Corinthiorum; et, verbi gratia, de Ecclesia Dei quæ est Alexandriæ, et concione populi Alexandrini.* Memorat itaque Origenes exempli gratia tres Ecclesias Græcis notissimas, Atheniensem, Corinthiacam, Alexandrinam: ostendit in his civitatibus populum Gentilium nullo modo cum populo Christiano esse conferendum. Inde progreditur ad dignitates Ecclesiasticas, easque componit cum magistratu Senatuque Gentilium, βουλὴν Ἐκκλησίας Θεοῦ βουλῇ τῇ καθ' ἑκάστην πόλιν συνεξετάζων, *senatum Ecclesiæ Dei senatui in qualibet civitate constituto comparans,* et βουλευτὰς Christianos βουλευταῖς Gentilium opponens. Hi autem βουλευταὶ

[c] Comm. Lat. in Matt. § 61.
[d] Tom. xxxii. 7.
[e] Scil. Lib. iii. contr. Cels.

Christiani sane fuerunt presbyteri. Post hos igitur ascendit ad principem seu summum in unaquaque Civitate Magistratum, οὕτω δε καὶ ἄρχοντα Ἐκκλησίας ἑκάστης πόλεως ἄρχοντι τῶν ἐν τῇ πόλει συγκριτέον. *Eodem modo princeps Ecclesiæ uniuscujusque civitatis cum summo eorum qui in Civitate sunt Magistratu conferendus est.* Ut autem presbyteri βουλευταὶ sunt, ita ἄρχων Ἐκκλησίας Episcopus est, ut ipse in Commentariis ad Matthæum, Οὐ μιμητέον τῷ ἄρχοντι τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἄρχοντα τῶν ἐθνῶν. Idque cum Athenis, Corinthi, et Alexandriæ, tum in unaquaque civitate, teste Origene, obtinuit. Idem etiam Homilia xx. in Lucam, *Si Jesus filius Dei subjicitur Joseph et Mariæ, ego non subjiciar Episcopo, qui mihi a Deo ordinatus est pater? non subjiciar presbytero, qui mihi Domini dignatione præpositus est?*

(Episcopus Archon Ecclesiæ.)

Ita ille adhuc juvenis, nondum presbyter factus. Agnoscit autem in Ecclesia Alexandrina Episcopum a Deo ipso tanquam patrem ordinatum, non minus quam presbyterum Domini dignatione præpositum. Unde in Commentariis ad Matthæum ait, Οὕτω δε καὶ γονεῖς πάντας τοὺς ἀνεπιλήπτους Ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἀνεγκλήτους πρεσβυτέρους λαμβάνει τις ἀνθ' ὧν καταλέλοιπε δύο. *Ita irreprehensibiles Episcopos omnes et presbyteros inculpatos in parentes assumit quispiam pro duobus illis quos deseruit.* Quinetiam vetustatem dignitatemque Episcopalis ordinis paulo post depingit, Ἀγὼν δέ ἐστι καὶ καθελεῖν οἴημα διὰ τὸ ἐκ πατέρων διατετράφθαι ἐν Χριστιανισμῷ μέγα φρονοῦντας· καὶ μάλιστα ἐπὰν τύχῃ πατράσιν ἐπαυχεῖν, καὶ προγόνοις προεδρίας ἠξιωμένοις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἐπισκοπικοῦ θρόνου, ἢ πρεσβυτερείου τιμῆς, ἢ διακονίας εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. *Contentione autem opus est ad deprimendam eorum arrogantiam, qui quod a parentibus in Christianismo educati sunt, de se magnifice sentiunt; et præsertim si parentibus et proavis efferantur qui Episcopalis in Ecclesia sedis prærogativum jus, vel presbyterii dignitatem tenuerint, vel diaconi officio erga populum Dei functi sunt*[f]. His enim sua ætate plurimos fuisse innuit, quorum proavi ab Episcopis educati sunt; Episcopi autem illi sane fuerant S. Ignatio coævi, si non et Apostolis. Quare in iisdem Commentariis illud S. Lucæ exponens, καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ διακονῶν, tanquam præceptum Christi ipsius de officio

[f] Tom. xv. 25, 26.

Episcopi interpretatur, ὁ δε ἡγούμενος, οὕτω δὲ οἶμαι ὀνομάζειν τὸν καλούμενον ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις Ἐπίσκοπον, ὡς ὁ τοῖς ὑπηρετουμένοις διακονούμενος. *Princeps vero, (sic autem eum appellare existimo qui in Ecclesiis Episcopus vocatur) tanquam qui ministrantibus ministrat,* καὶ ταῦτα μὲν ὁ τοῦ Θεοῦ διδάσκει ἡμᾶς λόγος, *atque hæc quidem docet nos Dei verbum.* Nam ut postea observat, *Peccat in Deum quicunque Episcopus, qui non quasi conservis servus ministrat, sed quasi dominus.* Idem in Ezechielem Homilia xvi. *Qui vero religionem penitus aversantur, in tantum ut non curent de Episcopo, de presbyteris, de diaconibus, de fratribus, sed cum omni procacitate delinquunt, similes fiunt meretrici cum fiducia prostitutæ.* Et in Isaiam Homilia vi., *Ergo hoc dicit, ut Episcopus mittens aquam in pelvim et exutus vestibus suis, et præcinctus linteo, me extendente lavet pedes meos? Siquidem, Vos, inquit, debetis invicem lavare pedes vestros. Si hoc est quod dicitur, nemo vestrum mandatum servabit. Nemo enim quibuscunque venientibus assumens linteum diaconus, vel presbyter, sive Episcopus lavat pedes. Sed si intelligas ea quæ scripta sunt, qui vere beati sunt Episcopi servientes Ecclesiæ mittunt aquam de Scripturis in pelvem animæ, et tentant pedum discipulorum sordes lavare, et eluere et projicere. Et sic custodiunt Episcopi mandatum sequentes Jesum. Sic et presbyteri.* Quibus consentiunt ea quæ in Commentariis in Joannem legimus, in MS. nostro fidelius quam in editis repræsentata, pag. 390[g]. Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ ἀνάγειν σε δεῖ τὸ, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, ὅπου κελεύονται αἱ ἀνάλογον τοῖς πρεσβυτέροις πρεσβύτιδες εἶναι καὶ καλοδιδάσκαλοι. Ὅρα δὲ εἰ μὴ καὶ ἐργῶδές ἐστι τὸ πάνθ' ὁντινοῦν μαθητευόμενον τῷ Χριστῷ θέλοντα τὴν λέγουσαν ἐντολὴν, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τους πόδας, ὡς ὀφειλόμενον ἔργον ἐθέλειν ποιεῖν τὸ νίψαι τοὺς σωματικοὺς καὶ αἰσθητοὺς πόδας τῶν ἀδελφῶν, ὥστε τοὺς ἐν ὁποιαποτοῦν ὑποθέσει βίου τυγχάνοντας πιστοὺς τοῦτο ποιεῖν, εἴτε ἐν ἐκκλησιαστικῇ δοκοῦντας εἶναι ὑπεροχῇ Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, εἴτε καὶ ἐν ἄλλοις κοσμικοῖς τισιν ἀξιώμασιν· ὥστε κατὰ τοῦτο καὶ τὸν δεσπότην ἥκειν ἐπὶ τὸ νίπτειν τοὺς πόδας τοῦ πιστεύοντος δούλου, καὶ τοὺς γονεῖς τοῦ υἱοῦ, ὅπερ ἔθος ἦν· οὐ γίνεται δὲ νῦν, ἢ εἰς ὑπερβολὴν σπανιώτατα, καὶ παρὰ τοῖς πάνυ ἁπλουστέροις καὶ ἀγροικοτεροις γίνεται. *Nec mireris si tibi exponendum*

Mos ante ævum Origenis, ut Episcopi et Presbyteri sanctorum pedes lavarent.

[g] Tom. xxxii. 7.

sit anagogico sensu hoc dictum, Si sanctorum pedes lavit; ubi jubentur illæ quæ presbyteris analogæ sunt presbytides honesta docere. Vide vero annon etiam laboriosum sit cuilibet discipulo Christi, volenti, implere mandatum dicens, Et vos debetis alii aliorum lavare pedes; si velit corporales ac sensibiles fratrum pedes lavare, ut fideles in quovis vitæ genere existentes hoc faciant, sive qui videntur esse in sublimitate Ecclesiastica Episcopi et Presbyteri, sive in quibusdam aliis mundanis dignitatibus; adeo ut hanc ob causam Dominus quoque veniat ad lavandos pedes servi credentis, et parentes filii: quod in more positum erat; sed nunc non fit, vel supra modum rarissime et apud admodum simplices ac rusticiores fit. Et ea etiam quæ Tomo xi. in Matthæum scripta sunt. Τὸ δ' ὅμοιον ἐρεῖς καὶ ἐπὶ τοῦ ὀρεγομένου Ἐπισκοπῆς διὰ τὴν παρὰ ἀνθρώποις δόξαν, ἢ τὴν ἀπὸ ἀνθρώπων κολακείαν, ἢ τὸν ἀπὸ τῶν προσιόντων τῷ λόγῳ πορισμὸν διδόντων, προφάσει τῆς εὐσεβείας. Ὁ γοῦν τοιοῦτος Ἐπίσκοπος οὐ καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ, οὐδὲ δύναται εἶναι ἀνεπίληπτος, οὐδὲ νηφάλιος, οὐδὲ σώφρων, μεθύων ὑπὸ δόξης, καὶ ἀκολάστως αὐτῆς ἐμφορούμενος· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἐρεῖς. *Similiter autem dices de eo qui Episcopatum desiderat, ut gloriam apud homines consequatur, vel hominum assentationem captet, vel quæstum ab iis accipiat, qui sermonem fidei amplectentes pietatis causa dant. Talis igitur Episcopus bonum opus non desiderat, neque potest esse irreprehensibilis, neque sobrius, neque prudens, utpote qui gloria ebrius sit, et intemperanter ea fuerit ingurgitatus. Idem quoque de presbyteris et diaconis dices.* Hæc vel ex Græcis, vel ab Hieronymo satis fideliter versis producta: quibus et illa quæ Ruffinus interpretatus est etiam consentanea sunt. Ut ex Homilia in Numeros secunda, quam tandem a Ruffino versam esse constat, ex Prologo in Emerici Bigotii Codice reperto et ab Henrico Valesio ad Eusebium edito, qui etiam in Bibliotheca Collegii nostri SS. Trinitatis exstat MS. Et titulus quidem ita se habet, *Incipit Prologus . . . . . . Numerorum ad Ursacium.* Reliqua enim manifeste sunt erasa, ob Ruffini nomen, ut videtur. Prima Epistolæ sententia, *Utar verbis tibi, frater, beati martyris, Bene admones, Donate carissime,* S. Cyprianum certe intelligit, cujus illa verba sunt in initio secundæ Epistolæ, *Bene admones, Donate carissime.* Reliqua in MS. nostra cum Bigotianis prorsus conveniunt, nisi quod pro *breve saltim* legatur *brevi*

saltu, et pro *hæc perurgente*, multo rectius, *hæc perurgente te;* Ursacium enim alloquitur, ut bene observavit Huetius. Ex versione igitur Ruffini hæc Origenis habentur. *Putasne qui sacerdotio funguntur, et in sacerdotali ordine gloriantur, secundum ordinem suum incedunt et agunt omnia quæ illo ordine digna sunt?* (vel ut in MS. nostro, *quæ in illo ordine dignum est?*) *Similiter autem et diaconi putas secundum ordinem ministerii sui incedunt? Et unde est quod sæpe audimus blasphemare homines, et dicere, Ecce qualis Episcopus, aut qualis presbyter, vel qualis diaconus! Nonne hæc dicuntur, ubi vel sacerdos vel minister Dei visus fuerit in aliquo contra ordinem suum venire, et aliquid contra sacerdotalem vel Leviticum ordinem gerere?*

Blondelli argumentum ex Origene.

Verum enimvero Origenes, si Blondello credendum sit, "ut ut tria in clero capitum genera, consuetudini Ecclesiarum favens, admittere passim videatur;" hic tamen "binos tantum" sacerdotum et diaconorum, "magistri Clementis exemplo, gradus agnoscit." Ego vero, ut apud Clementem magistrum, sic etiam apud Origenem discipulum tres gradus invenio, unum Diaconi in ordine ministerii, duos, Episcopi scilicet et presbyteri, in ordine sacerdotii, ut et ipse se explicat, et plenius B. Cyrillus Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarcha lib. xiii. de Adoratione in spiritu et veritate. Εἰ δέ τις ἕλοιτο καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὴν τάξιν πολυπραγμονεῖν, τὴν ἐν νόμῳ προανατύπωσιν καταθαυμάσειεν ἂν εἰκότως. Ἐπισκόποις μὲν γὰρ, ἅτε δὴ τότε καθηγεῖσθαι λαχοῦσιν, καὶ μὲν τοῖς ἐπὶ τὴν μείω διέπουσι τάξιν, πρεσβύτεροις δέ φημι, πεπίστευται τὸ θυσιαστήριον καὶ τὰ ἔσω τοῦ καταπετάσματος, οἷς ἂν πρέποι καὶ λέγεσθαι, καὶ φυλάξουσι τὴν ἱερατείαν αὐτῶν· διακόνοις γε μὲν τὸ, φυλάξουσι τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς. *Quod si quis velit etiam Ecclesiæ ordinem perquirere, illam quæ in lege est præfigurationem jure admirabitur. Episcopis enim, ac si tunc principatum sortiti essent, atque etiam iis qui inferiorem gradum gerunt, presbyteris inquam, concreditum est altare et quæ sunt intra velum, quibus etiam dici convenit, Et custodient sacerdotium suum: diaconis vero illud, Custodient custodias tabernaculi.* Ex Ruffini etiam versione Origenis Commentarii in Cantica Canticorum habentur. In Homilia autem, ut nunc vocatur, secunda ista legimus, *Vidit et sedem puerorum ejus,* (de Regina Saba et Salomone loquitur,) *Ecclesiasticum puto ordinem dicit, qui in Episcopatus vel presbyterii sedibus*

habetur. *Vidit et ordinationes vel stationes ministrorum ejus. Diaconorum, ut mihi videtur, ordinem memorat astantium divino ministerio.* Et paulo post, *Hæc ergo omnia ubi vidit in domo regis pacifici, imo Christi.* Ita tres ordines in Ecclesia Christi sub Veteri Testamento præfiguratos docet. Duos tantum Blondellus vidit, quod "sedes" tum presbyteris tum Episcopis tribuantur. De qua re alibi. Interim Origenis sententia de diverso gradu eorum qui in cathedris populo præsidebant satis aperta est ex iis quæ Homilia xi. in Jeremiam protulit, ubi seipsum numerat inter *καθεζομένους ἐν πρεσβυτερείῳ*, et tamen agnoscit *τὸν τὴν πάντων ἡμῶν ἐγκεχειρισμένον ἀρχήν·* alibique distinguit inter *ἐπισκοπικὸν θρόνον* et *πρεσβυτερείου τιμήν.*

Salmasii rationes de Origene.

Sed Salmasius id in Origene vidit quod videre non potuit Blondellus, quo probet unum tantum Episcopi et Presbyteri gradum ab illo ut et a Clemente proditum: "unum" enim, inquit, *σύστημα* "agnoscit, hoc est collegium hominum vita spectatorum et doctrina, a quo singulæ Ecclesiæ gubernabantur." Ut sententiam Origenis de hoc uno systemate gubernatorio ostendat, locum hunc ex lib. viii. contra Celsum infelicissime adducit, *Ἡμεῖς δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει ἄλλο σύστημα πατρίδος κτισθὲν λόγῳ Θεοῦ ἐπιστάμενοι, τοὺς δυνατοὺς λόγῳ καὶ βίῳ ὑγιεῖ χρωμένους ἄρχειν ἐπὶ τὸ ἄρχειν Ἐκκλησιῶν παρακαλοῦμεν.* Quem ita ad suum propositum primo interpretatur, *Nos vero in singulis civitatibus aliud corpus,* sive *collegium patriæ verbo Dei institutum novimus doctrina et vita sana utentium atque ad regendum idoneorum, quos invitamus ad præfecturam Ecclesiarum capessendam.* Dein observat, "per illud *σύστημα ἐν ἑκάστῃ πόλει κτισθὲν λόγῳ Θεοῦ* palam esse eum intelligere presbyterium cujusque civitatis a Deo per Apostolos institutum." Imo vero palam est hæc omnia esse contorta, et misere coacta: non enim simpliciter *σύστημα* dixit Origenes, non "collegium hominum vita spectatorum et doctrina, a quo singulæ Ecclesiæ gubernantur," ut inde presbyterium eruatur; sed *σύστημα πατρίδος*, et quidem *ἄλλο*, id est *συστήματι πατρίδος* apud Gentiles in eadem civitate oppositum, *Προτρέπει δ' ἡμᾶς* Κέλσος *καὶ ἐπὶ τὸ ἄρχειν τῆς πατρίδος, Quin ad magistratus in patria gerendos hortatur nos Celsus;* respondet Origenes, Christianos *aliud systema patriæ* agnoscere, et in illo systemate magistratus creare, plane ut alibi loquitur de Ecclesiis Dei, et Ecclesiis populi in eadem

civitate, de qua re supra. Salmasius nullam mentionem facit *patriæ*, sed convertit in systema virorum vita spectatorum et doctrina, plane contra mentem Origenis, et verborum constructionem. Tu ita vertas, *Nos vero in unaquaque civitate aliud systema* sive *cœtum patriæ verbo Dei institutum cognoscentes, potentes sermone et vita sana utentes ad præfecturam Ecclesiarum adhortamur*. Prius quidem ἄρχειν cum manifeste παρέλκοι, in interpretatione omisi. Sic autem omnia clara sunt, et per illud ἄλλο σύστημα πατρίδος nihil aliud intelligi potest quam cœtus Ecclesiæ Gentilium cœtibus oppositus. Quod et verba quæ mox sequuntur manifeste probant, Καὶ εἰ ἄρχουσιν οἱ καλῶς ἄρχοντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τῆς κατὰ Θεὸν πατρίδος, λέγω δὲ, τῆς Ἐκκλησίας ἐκλεγόμενοι, ἄρχουσι κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προτεταγμένα. *Ac si, qui bene præsunt Ecclesiæ, a patria secundum Deum, hoc est, Ecclesia electi præsint, juxta præscripta Dei regunt:* Idemque maxime confirmant quæ ex eodem Opere contra Celsum de Ecclesia Dei, et Ecclesia populi in eadem civitate ante adduximus.

Summa doctrinæ quam tradidere Clemens Alexandrinus et Origenes de Hierarchia Christiana.

Ex his perspicuum est Clementem Alexandrinum ex Schola Pantæni, ante Demetrium Episcopum, Episcopatus gradum Presbyteratu superiorem ab ipso Apostolo derivasse; Origenem Demetrii synchronum, eundem ordinem ex typis legalibus, ex dictis Salvatoris, ex præceptis Apostolicis deduxisse, nec unquam cum Presbyteratu confudisse, sed Episcopos, presbyteros, diaconos semper cum Ignatio numerasse. Ut postea Isidorus Pelusiota, presbyter Ægyptius, Episcopum τύπον τοῦ Χριστοῦ appellat lib. i. Epist. 136, Episcopatum τὴν τοῦ τοσούτου ὕψους ἀνάβασιν, lib. i. Epist. 104, et τὸ τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα θεῖον ὂν καὶ κρεῖττον πάσης πολιτείας τε καὶ ἀξίας, lib. ii. Epist. 125, et nomen et rem ipsam divinam agnoscit, prout a presbyteratu distinguitur: agit enim de Episcopatu, quem Hierax presbyter recusavit. Hæc igitur doctrina de institutione Apostolica Episcoporum ex mente Christi, de gradu a presbyteratu distincto illoque eminentiore, deque obedientia ipsis tanquam patribus a Christo constitutis ab omnibus præstanda, a S. Ignatio "ad" quorundam hominum "fastidium usque repetita et inculcata," in Alexandrina Ecclesia fuit receptissima, in Schola Catechetica eximia quidem illa et maxime memorabili ab initio proposita, a Clemente parcius, ab Origene ad eorundem hominum fortasse fastidium repetita et inculcata: forma

etiam regiminis ab Ignatio in Asiaticis Ecclesiis toties decantata fuit omnibus numeris Alexandriæ repræsentata. Imo non tantum Ignatiana Ecclesiæ forma ab Origene celeberrimo Alexandrinorum magistro ubique tanquam vetustissima, et a proavis deducta celebratur: sed et Ignatii Epistolæ ab ipso expresse sunt citatæ, ut late ostendimus. Fieri itaque non potest, ut Argumentum aliquod formetur, quod Ignatium Epistolicum Alexandrinis incognitum fuisse usque ad Eusebii tempora demonstret.

Figmentum de Ecclesia Alexandrina, quám usu peculiari, ab aliis Ecclesiis diverso, gubernatam volunt.

(II. 2.) Sed "id satis constat," inquit Vir doctissimus, "ex quadam singulari illius Ecclesiæ traditione plane penitusque adversante;" eamque traditionem postea "usum" vocat. Mirum quidem si aliquis usus, isque peculiaris, demonstraret omnia quæ ab Ignatio scripta perhibentur, fuisse illis omnibus prorsus incognita, apud quos usus ille forte obtinuit. "Quid mihi profers unius urbis consuetudinem?" aiebat olim Hieronymus: præsertim si cogitemus consuetudinem, sive usum illum ex eorum sententia qui eum tradiderunt, diu ante Ignatium, ab ipsa Alexandrinæ Ecclesiæ fundatione usurpatum, quam ad Evangelistam celeberrimum et S. Petri comitem referebant. Poterant sane Alexandrini et Ignatii scripta recipere, et peculiarem aliquem usum apud ipsos ab initio obtinentem, licet illis forte adversantem, retinere. Idque facere eos voluisse vel inde credibile est, quod usus ille peculiaris dicitur, adeoque aliarum omnium Ecclesiarum consuetudini adversans. Quare enim ex sola Ignatii sententia sibi patefacta, eum relinquerent, quem adversus traditionem omnium Ecclesiarum hactenus retinuerant? Aut si vis tanta auctoritati Ignatianæ tribuenda esse videatur, multo rectius ex usu tali, si quis unquam fuit, concludi poterit Ignatium illum Epistolicum Alexandrinis fuisse cognitum, quia non diu postquam Epistolæ iis videntur evulgatæ, usus ille eviluit, imo evanuit; nam, teste Hieronymo, duravit tantummodo ad Heraclam, qui vivo Origene et scribente, primo apud Alexandrinos Ignatianorum teste, factus est Episcopus, et Dionysium, qui Origeni maxime favebat.

Sed videamus tandem qualis ille usus fuerit, quomodo Ignatio adversans; quali consequentia Ignatianorum ignoratio inde sequatur, et quid illa ad generale silentium ante Eusebium faciat, cui innititur negans argumentum. Usus ille

peculiaris secundum Hieronymum Epist. lxxxv. [al. cxlvi.], ubi contra eos disputat qui diaconos presbyteris anteferebant, hic est: "Nam et Alexandriæ a Marco Evangelista, usque ad Heraclam et Dionysium Episcopos, presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant: quomodo si exercitus Imperatorem faciat, aut diaconi eligant de se, quem industrium noverint, et Archidiaconum vocent." Secundum autem Eutychium hujusmodi est. *Constituit Evangelista Marcus una cum Hanania Patriarcha duodecim presbyteros, qui nempe cum Patriarcha manerent, adeo ut cum vacaret Patriarchatus, unum e duodecim Presbyteris eligerent, cujus capiti reliqui undecim manus imponentes ipsi benedicerent et Patriarcham crearent, deinde virum aliquem insignem eligerent, quem secum presbyterum constituerent loco ejus qui factus est Patriarcha, ut ita semper exstarent duodecim. Neque desiit Alexandriæ institutum hoc de presbyteris, ut scilicet Patriarchas crearent ex presbyteris duodecim, usque ad tempora Alexandri Patriarchæ Alexandrini, qui fuit ex numero illo* cccxviii." Hos vult Dallæus in summa rei consentire, de tempore leviter discrepare. "Quod enim institutum," inquit, "Hieronymus ad Dionysium, *i.e.* ad A.D. 264 durasse dicit, id Eutychius ad Alexandrum, *i. e.* ad A.D. circiter 308 perseverasse vult."

Hieronymi et Eutychii diversæ de Eccl. Alexandrina traditiones.

Verum mihi non adeo levis discrepantia videtur: Cum enim Hieronymus morem eum "usque ad Heraclam et Dionysium" durasse dicit, aut durationem tanquam incertam tradit, aut certe indicat Heraclam fuisse ultimum qui priori, Dionysium autem primum qui alio more factus est Episcopus. Heraclas secundum Eusebium undecimo Alexandri anno creatus est Episcopus Alexandrinus, hoc est A.D. 232. At Eutychius Alexandrum Patriarcham vetuisse tradit, ne deinceps Patriarcham Presbyteri crearent; primus igitur qui alio more factus est Alexandriæ Episcopus, secundum Eutychium, fuit Alexandri successor Athanasius qui A.D. 326 post Concilium Nicenum creatus est. Inter igitur creationem Heraclæ, qui ultimus a Presbyteris factus est, auctore Hieronymo, et consecrationem Athanasii qui primus ab Episcopis consecratus est, auctore Eutychio, anni ferme centum sunt. Imo majorem discrepantiam hic agnoscit Seldenus primus hujus Argumenti architectus; "Nec enim Heraclam nec Diony-

Seldenus hujus argumenti conditor,

sium in more illo comprehendi voluit Hieronymus," inquit ille: ultimus igitur secundum eum morem factus est Episcopus Demetrius, anno Commodi 10, Domini 190. Quocirca Hieronymus et Eutychius non "leviter de tempore discrepare" dicendi sunt. Itaque ut hanc duorum testium dissonantiam tolleret, miram distinctionem excogitavit Seldenus, et cum uterque de facto sive de usu tantummodo loquatur, et historice rem nude narrat, "Alter de facto," inquit, "loquitur simul ac jure loci simplici, antequam ulla omnino usus aut facti mutatio ibi introduceretur: Alter de jure simplici et instituti mutatione." O præclaram atque subtilem distinctionem, et qualem fortasse diversis Justinianei juris periochis adaptare poteris: his autem historicis narratiunculis nunquam quadrare ostenderis! Priorem partem Hieronymo assignat: eum vult tum de facto, tum de jure loci simplici disserere, cum ille, nulla omnino de jure facta mentione, de facto tantummodo loquatur, illudque tam breviter tamque obscure tradat, ut vix quid voluerit intelligas. "Presbyteri unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant;" quo jure, quave injuria hoc factum sit Hieronymus non dicit, imo quid aliud fecerint, quam quod Episcopum nominarint, non docet. Vult quidem Seldenus ex verbis Hieronymi colligi debere, Patriarcham a presbyteris electum et ordinatum fuisse, cum Hieronymus neutrum doceat. Dicit quidem Episcopum *ex* Presbyteris electum, *a* Presbyteris, non dicit; potuit autem ex Presbyteris ab aliis eligi, vel a populo, vel ab Episcopis aliis; et sane videntur ab antiquissimis temporibus a populo eligi Alexandriæ Episcopi. Idque ex antiqua consuetudine ab Epiphanio observata colligi meliore jure potest; cujus hæc verba sunt Hæresi lxix., Ἔθος δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μὴ χρονίζειν μετὰ τελευτὴν Ἐπισκόπου τοὺς καθισταμένους, ἀλλ' ἅμα γίνεσθαι εἰρήνης ἕνεκα, τοῦ μὴ παρατριβὰς γενέσθαι ἐν τοῖς λαοῖς, τῶν μὲν τόνδε θελόντων, τῶν δὲ τόνδε. *Alexandriæ autem consuetudo est, ut post Episcopi mortem successor non diutius differatur, sed subinde pacis tuendæ gratia subrogetur, ne aliis hunc, aliis illum postulantibus, in populo jurgia et contentiones exsisterent.* Hæc autem consuetudo supponit populum Alexandriæ, ut in aliis Ecclesiis, suas in eligendo Episcopo antiquitus partes habuisse. Certe Eusebiani, qui creationem S. Athanasii abrogare volue-

Et mirus quidem artifex.

runt defectum popularis electionis objiciebant, et Episcopi Ægypti, in Synodo congregati, Epistola ad omnes Ecclesiæ Catholicæ Episcopos scripta, contrarium magna animi contentione asseruerunt et testati sunt, Ὅτι δὲ πᾶν τὸ πλῆθος καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὥσπερ ἐκ μιᾶς ψυχῆς καὶ σώματος συνεληλυθότες ἀνεβόων, ἔκραζον, αἰτοῦντες Ἀθανάσιον Ἐπίσκοπον τῇ Ἐκκλησίᾳ. *Quod omnis multitudo, omnisque populus Catholicæ Ecclesiæ, tanquam ex una anima et corpore congregati clamoribus vociferationibusque postularent Athanasium Ecclesiæ Episcopum dari;* quod neque hi neque illi fecissent, si populi suffragia in eligendo Episcopo antiquitus locum nullum habuissent. Imo Gregorius Nazianzenus Orat. xxi., hanc electionem non prioribus, sed posterioribus opponit, eamque Apostolicam appellat, Οὕτω μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα, ψήφῳ τοῦ λαοῦ παντὸς, οὐ κατὰ τὸν ὕστερον νικήσαντα πονηρὸν τύπον, οὐδὲ φονικῶς τε καὶ τυραννικῶς, ἀλλ' Ἀποστολικῶς τε καὶ πνευματικῶς ἐπὶ τὸν Μάρκου θρόνον ἀνάγεται. *Sic igitur, atque ob eas causas, totius populi suffragiis, non autem secundum pravum exemplum, quod postea inolevit, neque per vim ac cædem, sed Apostolico et spirituali modo ad Marci thronum evehitur.* Cum igitur totus populus electioni Episcopi se insereret, et civitas amplissima esset, et maximo Christianorum numero abundaret, et præterea presbyteri suos ibi distinctos cœtus sive Ecclesias haberent, (observante Epiphanio Hær. lxix. Ὅσαι γὰρ Ἐκκλησίαι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξάνδρείᾳ ὑπὸ ἕνα Ἀρχιεπίσκοπον οὖσαι, καὶ κατ' ἰδίαν ταύταις ἐπιτεταγμένοι εἰσὶν πρεσβύτεροι, διὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς χρείας τῶν οἰκητόρων. *Etenim quotquot Alexandriæ Catholicæ communionis Ecclesiæ sunt, uni Archiepiscopo subjectæ, suus cuique præpositus est presbyter, propter Ecclesiasticas habitantium necessitates;* notante etiam Sozomeno, lib. i. cap. 15, Εἶναι γὰρ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔθος, καθάπερ καὶ νῦν, ἑνὸς ὄντος τοῦ κατὰ πάντων Ἐπισκόπου, πρεσβυτέρους ἰδίᾳ τὰς Ἐκκλησίας κατέχειν, καὶ τὸν ἐν αὐταῖς λαὸν συνάγειν. *Hunc enim morem esse Alexandriæ, qui etiamnum manet, ut, cum unus Episcopus omnibus præsit, presbyteri separatim Ecclesias obtineant, et populum ad illas convenire solitum colligant,*) ideoque apud populum suum magnam quisque auctoritatem obtineret, electiones subito factas esse putandum est, ne mora tumultibus factionibusque occasio-

Populi suffragia habita in electione Episcoporum.

nem præberet. Indeque natum morem illum Alexandrinis certe peculiarem par est credere, quem memorat Liberatus in Breviario[h]. "Consuetudo quidem est Alexandriæ illum qui defuncto succedit excubias super defuncti corpus agere, manumque dexteram ejus capiti suo imponere, et sepulto manibus suis accipere collo suo B. Marci pallium, et tunc legitime sedere." Erat igitur Alexandriæ magna in eligendo Episcopo, pacis gratia, festinatio, et insolita, præ honore S. Marci, in creando cæremonia. Sed Hieronymus neque modum in electione, quod ad suffragia attinet, neque cæremonias in creatione adhibitas, neque jus ullum præ cæteris presbyterio datum aut concessum commemorat, nisi quod ex ipsis de facto usque ad Heraclam Episcopus eligeretur, et ab ipsis promulgaretur.

Nam quod Seldenus comminiscitur Hieronymum "securum de tempore Heraclam antevertente," quoniam cognovit nullum in Ægypto ante tempora Demetrii Episcopum fuisse, "ad citeriora descendere noluisse tempora: quia vix forsan credi potuisset Ordinationem Patriarchalem, postquam Episcopi, saltem Heracleani, tot numero instituti sunt, sine Episcopis factam esse," conjectura plane est omni verisimilitudine destituta. Nam, etiamsi ordinationem Patriarchalem, cum in Ægypto plures Episcopi essent, sine Episcopis factam esse credet nemo, quis tamen præstabit Hieronymo notum fuisse ante Demetrii tempora nullum in Ægypto præter unicum Alexandrinum exstitisse Episcopum? Eutychius omnium primus hoc prodidisse deprehenditur, a quo Hieronymus idem discere non potuit. Imo quis credit Hieronymum, si hoc novisset, vel si fando aliquando audivisset, id ab Evagrio celare voluisse in hoc argumento, quod magis ad exornandam presbyterii dignitatem multo fecisset? Neque igitur Hieronymus de rei jure quicquam scripsit, neque de facto tempus tam scrupulose limitavit, sed tantummodo veterem quandam traditionem, quam a nescio quo acceperat, satis obscure descripsit, et ad retundendam Diaconorum quorundam Romanæ Ecclesiæ insolentiam usurpavit.

Neque magis Eutychianæ narrationi alterum distinctionis membrum respondet; Eutychius enim non de jure disputat, sed de facto, de more scilicet, atque duratione et exspiratione

[h] Cap. 20. Exstat in Biblioth. Gallandii xii. p. 155.

ejus, quam attribuit edicto Alexandri Patriarchæ. "Neque desiit," inquit, "mos ille Presbyterorum Alexandriæ constituendi Patriarcham ex iis duodecim Presbyteris usque ad tempus Alexandri." Male autem docet Seldenus Eutychium decretum Alexandro tribuere, quod a Niceno Concilio factum est Canone quarto; Eutychius enim tradit Alexandrum, non tantum instituisse creationem Patriarchæ per Episcopos sed etiam electionem ex aliis quam Alexandrinis presbyteris, de qua re nihil habet Canon ille Nicenus: neque recte conjicit Canonem illum ex voto Alexandri aut more illo Alexandrino ortum habuisse; minime enim dubitandum est quin primus Canon, qui dicitur Apostolicus, diu ante illum Canonem Nicenum conditus sit, Ἐπίσκοπος χειροτονείσθω ὑπὸ Ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν. Nemo enim, postquam Niceni Patres tres Episcopos ad ordinationem postulassent, duos sufficere dixisset. Quid quod pars decreti ab Alexandro facti, nec ad Canonem Nicenum ullo modo pertinens, maxime notanda sit, quod videatur restringere morem antiquum de eligendo Patriarcha non ad electionem a presbyteris, sed ex presbyteris factam, de qua ad verba Hieronymi diximus. Antiquum enim morem desiisse tradit, eo quod Alexander "decrevit ut, vacante Patriarchatu, eligerent ex quacunque tandem regione, sive ex duodecim illis presbyteris, sive aliis, virum aliquem eximium, perspectæ probitatis, eumque Patriarcham crearent." Electio igitur "viri cujuspiam eximii, perspectæ probitatis" antiquum morem evacuavit; quo spectasse videntur illa Pseudo-Ambrosii in cap. iv. ad Ephesios, "Denique apud Ægyptum presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus. Sed quia cœperunt sequentes presbyteri indigni inveniri ad primatus tenendos, immutata est ratio, prospiciente Concilio, ut non ordo sed meritum crearet Episcopum multorum sacerdotum judicio constitutum, ne indignus temere usurparet, et esset multis scandalum."

Argumentum Dallæi inde sumptum.

Sed quæcunque sit inter Hieronymum et Eutychium discrepantia, ex "summa rei" ita disputat Vir doctissimus: "Ignatius negat sine Episcopo quicquam faciendum. Apud Alexandriam presbyteri, sine Episcopo, non tantum presbyterum, sed etiam, quod maximum, Patriarcham faciunt. Nescivit ergo Alexandria contrarium usum esse vere Apostolicum. Ignatium ergo Epistolicum notum non habuit."

Respondit huic argumento jampridem Hammondus.

Respondeo primo, Hammondum nostrum Disser. iii. cap. 10, huic ipsi argumento a Blondello ex Eutychii Annalibus desumpto non paucis respondisse, ad quæ nihil hic reponit Dallæus. Quam silentii causam habuerit nescio; diligentiam saltem ejus solitam hic desideramus. Respondeo secundo, usum hunc Alexandrinum, qualis qualis fuit, non esse disciplinæ Ignatianæ adeo contrarium, et ex diametro oppositum, ut inde ignoratio Ignatii Epistolici colligi possit. Obtinuit enim in vacatione sedis, et ad electionem aut promotionem Episcopi tantum spectat: at de vacatione sedis, de electione aut promotione Episcopi, nihil scripsit Ignatius. Alloquitur populum Christianum, eumque ad obedientiam Episcopis suis sibi præpositis præstandam hortatur, et nihil in Ecclesiasticis negotiis sine illis agendum monet: quid, Episcopo defuncto, faciendum sit minime docet. Alloquitur eos ad quos scribit de Episcopis viventibus, non de mortuis, de suis non de alienis. Seipsum satis explicat Epistola ad Smyrnenses, *Nullus sine Episcopo aliquid operetur eorum quæ conveniunt ad Ecclesiam*, verbi gratia, *illa firma demum Eucharistia reputetur, quæ sub ipso est, vel quam utique ipse concesserit. Non licitum est sine Episcopo neque baptizare, neque agapen facere.* Hoc est, officia divina non sunt in Ecclesia peragenda sine Episcopo, aut ejus concessione. Ita Polycarpum Episcopum monet, ut *nihil sine sententia ejus fiat.* Ut autem hæc admonitio Polycarpo data spectare non potuit ad ea quæ ipso mortuo in successore constituendo peragenda essent, ita nec reliquæ. Si extendantur verba Ignatii ultra suum propositum etiam ad Episcopos alienos, quos ille tamen nunquam respexit, illud, *nihil sine Episcopo faciendum,* non potest applicari ad electionem futuri Episcopi; id enim in vetustissimis Ecclesiis nunquam factum est, ut non sine Episcopo Episcopum eligere tenerentur. An id dixisse Ignatius Epistolicus putandus est, Sine Episcopo neminem Episcopum eligite? Quod ad electionem igitur attinet, certissimum est eam per presbyteros vel ex presbyteris factam sine Episcopo non fuisse consilio Ignatiano contrariam. Ubicunque facta est sive per presbyteros, vel plebem, sive ex presbyteris, sive ex aliis, sine Episcopo omnino fieri potuit. Usus igitur hic Ecclesiæ Alexandrinæ in eligendo Episcopo dici non potest disciplinæ ab Ignatio traditæ contrarius.

Respondet Pearsonus.

Quid præter electionem presbyteri Alexandriæ Episcopo contulerint incertum est: "in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant," inquit Hieronymus. Ex tam generalibus verbis quid præter electionem determinate factum sit, intelligi non potest. Eutychius addit, eosdem *capiti ejus manus imposuisse, benedixisse, et Patriarcham creasse*. Sed Eutychium ex more sui sæculi loquutum fuisse dubitari non potest. Patriarchæ enim primævis Ecclesiæ Alexandrinæ temporibus nulli inter Christianos fuere. Idem tum de impositione manuum, tum de benedictione sentit Salmasius in Apparatu; "Puto," inquit, "Eutychium ad suam ætatem respexisse, qua jam ab Alexandri usque Patriarchæ et Niceni Concilii temporibus Episcopi impositione manuum consecrabantur, et similiter existimasse quando presbyteri eligebant Episcopum hoc eodem ritu usos esse. Diserte tamen Hieronymus sine consecratione, hoc est, sine manuum impositione Episcopum de se elegisse narrat." Quicquid igitur dixerit Hieronymus de electione, quicquid Eutychius ex eadem traditione, ut volunt, de impositione manuum addita, quam ex sui sæculi more tantummodo excogitavit, et presbyteris perperam affixit; fieri potest ut alia traditio etiam vera sit, quæ etiam tum, cum ex presbyteris electos fuisse volunt Hieronymus et Eutychius, Episcopos Alexandrinos ab aliis ordinatos fuisse perhibet. Libro enim Constitutionum Apostolicarum vii. cap. 48, legimus, Τῆς δὲ Ἀλεξανδρέων Ἀννιανὸς πρῶτος ἀπὸ (vel ὑπὸ) Μάρκου Εὐαγγελιστοῦ κεχειροτόνηται· δεύτερος δὲ Ἀβίλλιος ὑπὸ Λουκᾶ καὶ αὐτοῦ Εὐαγγελιστοῦ. *Alexandrinæ Ecclesiæ primus Anianus a Marco Evangelista ordinatus est; secundus autem Abilius a Luca itidem Evangelista.* Quarto Domitiani anno, in Chronico Hieronymi, Abilius, ut ipse vult, ex presbyteris electus, secundum Græcorum traditionem a S. Luca ordinatus est. Abilio (quem Melium appellare videtur Auctor Vitæ S. Marci Anonymus, non tantum quia "in manu exaratis Codicibus" β et μ eadem fere figura "pingere mos fuit," ut notat Blondellus, sed etiam quod η et ι ex affinitate pronunciationis sæpe in MSS. promiscue usurpentur: neque "Latinus Legendarius" ex Abilio Melium fecit, sed, opinor, ab antiquioribus ita scriptum invenit; certe Severus ex antiquiorum monumentis eum Melianum vocat, quem alii

Abilium, Eutychius Philetium) successit Cerdon, ad cujus ordinationem ut et aliorum post eum, et ante Demetrium, Episcopi ex ea regione accesserunt, ut tradit Severus, qui Arabice Vitas Patriarcharum Alexandrinorum scripsit, apud Ecchellensem[i]. Nondum igitur patet presbyteros Alexandriæ Patriarcham fecisse, "quod maximum est," ut inquit Dallæus: multo minus patet "presbyteros presbyterum" fecisse, quod sine Hieronymi, sine Eutychii, sine cujuspiam auctoritate tradit. Seldenus quidem ex eo Hieronymi loco palam esse vult legitimam olim presbyteris Alexandrinis ordinandi, tum Episcopum Alexandrinum, tum presbyteros, saltem in Ecclesia Alexandrina facultatem habitam esse; sed quomodo inde colligi possit non docet. Certe Hieronymus de ordinatione presbyteri non omnino loquitur, hoc est, de presbytero per ordinationem facto, imo neque de ordinatione cujuspiam per presbyterum facta eo loci intelligi potest, quia verba quæ proxime sequuntur, et periocham claudunt hæc sunt, "Quid enim facit, excepta ordinatione, Episcopus, quod presbyter non facit?" Ad quodcunque enim tempus hæc verba referantur, si de ordinatione per presbyterum facta locutus fuisset, hic locum habere non possent.

Conclusio argumenti de Ecclesia Alexandrina.

Cum igitur usus ille de electione et promotione Episcopi Alexandrini, qualis qualis fuerit, (neque enim ordinationem Salmasius, neque electionem admittit Blondellus,) nulli effato Ignatiano directe opponatur, et supponat etiam eandem regiminis formam Alexandriæ ab initio semper floruisse, quam requirit et laudat Ignatius; cumque durante hoc usu, sub tempora Demetrii, Origenes Alexandriæ scholæ celeberrimus Catechista Ignatii Epistolas noverit citaveritque, ex hoc ritu colligi nullo modo potest, Ignatium Epistolicum toti Alexandrinæ Ecclesiæ penitus ignotum fuisse.

Argumentum de Ecclesia Ægyptiaca. Nullum habuit Episcopum, ait Dallæus, per cxx.

Sed et "aliud quiddam," inquit Dallæus, "non minus mirabile docet" Eutychius, nempe "annis a Marco ad Demetrium præterpropter cxx. nullum totam Ægyptiacam Ecclesiam Episcopum præter unum Alexandrinum habuisse." Unde sic disputat, "Ignatius necessarium esse definit, nihil absque Episcopo operari. At omne ministerium Ecclesiasticum absque Episcopo in omnibus Ægypti, excepta Alexandria,

[i] Abraham Ecchellensis, Maronita, qui Romæ edidit, 1661, 'Eutychium Vindicatum, sive Responsionem ad Joann. Seldeni Origines.'—Vid. Ind. Auct. ad fin. Operis, § 55. et Operis, pp. 224, 235, 6.

civitatibus ad A. D. 190 peractum est. Ægyptiaca igitur Ecclesia Ignatium Epistolicum non novit."

annos, præter unum Alexandrinum.

Argumentum de Eutychio.

Respondeo primo, "mirabile" quidem est quod "docet" Eutychius, sed si verum etiam esset, non inde sequeretur totam Ægyptiacam Ecclesiam Ignatii Epistolas ignorasse. Omnes enim Ecclesiæ Ægyptiacæ, sive aliquem Episcopum habuerint sive nullum, subjectæ erant Episcopo Alexandrino; neque hoc negat Eutychius. Ignatius quidem asserit, illud demum ministerium Ecclesiasticum recte peragi, quod vel *sub ipso* Episcopo fit, vel quod *ipse concesserit*. At hoc fieri potuit in Ægyptiacis Ecclesiis Episcopo Alexandrino subjectis, quæ nullo alio Episcopo gauderent. Hinc igitur ignoratio Ignatianorum non sequitur. Scytharum Episcopus interfuit Concilio Niceno, Euseb. de Vita Constantini lib. iii. cap. 7, cum Ignatiana essent notissima. Unus autem in tota Scythia Episcopus fuit. Sozomenus lib. vii. cap. 19, Ἀμέλει Σκύθαι πολλαὶ πόλεις ὄντες ἕνα πάντες Ἐπίσκοπον ἔχουσι. *Certe in provincia Scythiæ, quamvis multæ urbes sint, unus est omnium Episcopus.* Et lib. vi. cap. 21, Τοῦτο τὸ ἔθνος πολλὰς μὲν ἔχει καὶ πόλεις καὶ κώμας καὶ φρούρια· μητρόπολις δέ ἐστι Τόμις, πόλις μεγάλη καὶ εὐδαίμων . . . εἰσέτι δὲ καὶ νῦν ἔθος παλαιὸν ἐνθάδε κρατεῖ, τοῦ παντὸς ἔθνους ἕνα τὰς Ἐκκλησίας ἐπισκοπεῖν. *Hæc provincia Scytharum multas urbes et vicos continet et castella. Metropolim autem habet Tomes, urbem magnam et opulentam . . . Vetus autem illic consuetudo etiamnum manet, ut totius gentis Ecclesias unus tantum regat Episcopus.* Hæc Sozomenus refert ad ea tempora quibus Vetranio Tomorum Episcopus fuit, qui Nicenæ Synodi doctrinam amplectebatur. Plures autem Ecclesiæ in Scythia tunc fuisse videntur, quam fuerunt in Ægypto ante Demetrium. Nam quicunque cogitaverit, quam superstitionibus gentilibus ea gens dedita fuerit, quot Judæorum millia Christianæ religioni infensa illic habitaverint, quantam seditionem illi sub Trajano in Libya, Ægypto et Alexandria, Cyrene et Thebaide, teste Eusebio, excitaverint, quamque "tota Libya tunc interfectis cultoribus desolata sit, ut nisi postea Hadrianus Imperator collectas illuc aliunde colonias deduxisset, vacua penitus terra, abraso habitatore mansisset," ut refert Orosius [k], facile consentiet plures in provincia

Ægypti status, Christianæ religioni infensus.

[k] Hist. vii. cap. 12.

Scythiæ Christianos fuisse sub Valente, quam fuerant ante tempora Demetrii in Ægyptiaca Diœcesi. Cum enim Valens Vetranionem Episcopum in exilium abduci jussisset, ab instituto destitit, ne tota illa provincia Episcopo subjecta defectionem moliretur. Huic Vetranioni, opinor, successit Theotimus, "Scythiæ Tomorum Episcopus," qui "in morem Dialogorum et veteris eloquentiæ breves commaticosque tractatus edidit, aliaque scripsit," ut loquitur Hieronymus in Catalogo. Hic autem S. Chrysostomo maxime favit, et Epiphanio adversatus est, quod Origenis scripta condemnaret, cujus libros ipse studiose defendit; unde colligimus eum illa præsertim ætate Ignatium nescire non potuisse, licet tantæ provinciæ unicus Episcopus præesset.

Eutychius, decimi sæculi scriptor, non idoneus auctor,

Respondeo secundo, historiolam illam de tribus Episcopis a Demetrio primum in Ægypto factis minime fide dignam esse, sive auctorem, sive rem ipsam spectes. Primus mirabilis hujus narrationis auctor est Eutychius, Patriarcha quidem Alexandrinus, sed nimis ab Originibus illius Ecclesiæ remotus, utpote decimi sæculi scriptor: Melchitarum quidem Episcopus, sed quo multo major fuit Alexandriæ eodem tempore Jacobitarum Episcopus Macarius, et cui etiam cum populo suo, Melchitis inquam quibus præfuit, maxima simultas fuit. Ita enim de hoc Eutychio loquitur Elmacinus. *Hujus tempore multa fuerunt dissidia, et continuum odium inter ipsum et populum ejus*[l]. Quod etiam testatur Ebn Abi Osaibaæ in Vita Eutychii[m]. Ut autem majorem huic Arabico scriptori fidem conciliet Seldenus, "mihi sane," inquit, "Eutychius in hisce est veluti Beda plane Ægyptius," et rursus, "Annales ejus ipsis Ecclesiæ Alexandrinæ archivis plurima debere nullus dubito." Satis quidem magnifice de Eutychio et Annalibus ejus hæc dicta sunt; sed sine ulla veritatis specie. Arabs enim ille non tantum Beda nostro longe junior fuit, et ab Originibus Ecclesiæ remotior, (utpote qui natus sit A.D. 876, cum natalis Bedæ dies ad A.D. 673 referatur, ut annis pluribus quam ducentis noster superior appareat,) sed etiam ad antiquitates Ecclesiæ suæ eruendas

nec dignus qui cum Beda nostro comparetur.

[l] Ed. Erpenii, p. 208.

[m] Vitam Saidi Ebn Batric, sive Eutychii, fil. Patricii, ex Hist. Medicorum per Ebn Abi Osaibaæ, dedit doctissimus Edv. Pocock. in fin. Præf. ad Eutychium. Ibi legimus, "Accidit tempore ipsius dissidium magnum, et lis continua inter ipsum et gregem suum."

atque explicandas multo imparatior et ineptior erat. De Archivis autem Alexandriæ, quibus Annales tot debere putat, prorsus incredibile est. Libri omnes Bibliothecæ Alexandrinæ, capta a Meslemiis urbe, statim perierunt. "Jussit Amrus Ebn Alâs dispergi eos per balnea Alexandriæ atque illis calefaciendis comburi: ita spatio semestri consumpti sunt," ut tradit Gregorius Abulfaragius. "Audi quid factum fuerit," inquit ille, "et mirare[n]." Imo magis mirari opor-

[n] Abulfarag. ed. Pocock. p. 114. Hanc Abulfaragii narrationem in dubium vocare visum est Gibbono, et aliis quibusdam Criticis modernis: inter quos Chr. G. Heynius in Opusc. Acad. vol. i. 129, omnia hæc "fabulis similia" pronunciat, "neque alia, præterquam Abulfaragii, fide tradita." At Abulfaragio, scriptori neque indocto neque indiligenti, fides non omnino abroganda est. Deinde, quod nuper bene monuit Vir Literatissimus, H. H. Milman, idem tradiderunt Abdollatifus, Almakrisius, et alii, non Christiani, sed Mahommedani Scriptores. Videamus autem quibus argumentis narrationem labefactare conatus est. "Cladem" a Christianis prius illatam suspicatur. "Serapidis templo a Christianis everso," ait, "ex constitutione Theodosiana, ann. 391, bibliothecam quoque fuisse afflictam ex Orosio constat." Scribit quidem Orosius, lib. vi. cap. 15, "exstare" tunc temporis "in templis, quæ et ipse viderat, armaria librorum; templis vero direptis, exinanita ea a nostris hominibus;" ita memorasse ait Alexandrinos, quod et ipse verum fatetur. At primo observandum, quæ hic memoratur non est librorum "clades," sed potius exportatio, et in Christianorum bibliothecas designatio. Deinde, quum propter seditionem et cædem illico factam loca Gentilium sacra καθαιρεθῆναι jusserat Theodosius, nullum Serapii aut aliorum templorum factum est incendium, nihil actum securibus et ferramentis, sicut apud Christianorum ecclesiam Nicomedensem sub Diocletiano: stabant enim adhuc templa, quando Orosius Alexandriam invisebat. Quinetiam Serapium ipsum paullo postea, teste Sozomeno, vii. 15, in ecclesiam, imperante Arcadio, conversum est: ex quo tempore ista exinanita armaria denuo libris abundare poterant.

Etenim nescio unde iniqua hæc suspicio Criticorum mentes invaserit, ut crediderint Ecclesiæ Patres bonis literis fuisse infensos, aut posteritati doctrinam, qua ipsi exculti erant, ingratos invidisse. Quasi vero S. Justino minus cara fuerit Socratis et Platonis memoria, quam Crescenti Cynico; Origeni, quam Celso! Quasi nulla omnino Veteris Græciæ monumenta accepta referamus Clementi Alexandrino aut Eusebio Cæsareensi! nullam ille Historiæ Ecclesiasticæ pater Dei providentiam agnoscat, doctrinæ monumenta foventem tutela regis Ptolemæi! Quasi nihil gratus commemoret Nazianzenus de literis Cæsareæ, Byzantii, Athenis, suo tempore florentibus; nihil ipse suave spiret ex poetis, oratoribus, historicis antiquis! Quasi nullam ad hujusmodi studia fovenda opem contulerit Basilius suavissimo Sermone ad Adolescentes; aut Ciceronem Allobroga dixerit non Rufus, sed Augustinus!

Jam quod ad bibliothecas attinet, quum Euzoium, Episcopum Arianum, laude dignum judicet Hieronymus, quod bibliothecam Origenis et Pamphili instaurare conatus est; quum Julianus ille Christiani nominis hostis, Christianorum Atticismo iratus, Georgii Ariani nuper mortui magnam bibliothecam, historicorum et philosophorum libris refertam, sibi ad Antiochiam mittendam imperiosis literis præceperit; (Epist. ix. et xxxvi.;) ecquis dubitet, quin Scholæ Alexandrinæ doctissimis magistris, Pantæno, Clementi, Dionysio, et postea orthodoxis Episcopis, Athanasio, Theophilo, Cyrillo, summa cura fuerit, juxta monitum Apostolicum, *servare secum libros, maxime autem membranas?* Quid igitur vetat, quominus credamus bibliothecam Alexandrinam substitisse usque ad tempus captivitatis Moslemicæ. Certe Joannes Eleemosynarius, mitissimus hominum, nullo modo putandus est immane nefas perpetrasse, quale sæculo quintodecimo exeunte, Moslemicis cladem rependens, ausus est Ill. Cardi-

teret, si post annos ferme ducentos paucorum Melchitarum Episcopus Origines Ecclesiæ Alexandrinæ ibi inveniret. Certe tam negligenter Alexandrinæ Ecclesiæ historiam pertexuit, ut non magis hujus quam alterius cujuspiam monumenta ipsi cognita fuisse appareat. Marcum Evangelistam tradit nono Claudii anno Alexandriam venisse, primo Neronis ibidem martyrio coronatum esse: et tamen idem refert tempore Neronis Petrum scripsisse Evangelium Marci dictante Marco in urbe Romæ. Hæc non ex Alexandriæ archivis, sed diversis scriptoribus, qui contraria tradiderunt, sine judicio hausit. Conciliare hæc quidem voluit Seldenus, sed frustra. "Non solum autem *tempore Neronis,* sed anno ejusdem primo, necesse est ut vellet noster Evangelium hoc scriptum, quod palam est ex iis quæ infra habet de exitu tum Petri tum Marci eodem in anno." Si enim supponatur Evangelium Marci scriptum fuisse primo Neronis anno, reliqua tamen consistere non possunt. Eo enim anno quo mortuus est Marcus Alexandriæ non potuit Romæ dictare Evangelium; neque enim Eutychius, neque quisquam alius docet Marcum Ægypto ad Petrum commigrasse Romam: neque id factum docere potuit Eutychius primo Neronis anno, cum ipse tradat Petrum occisum esse anno vigesimo secundo post passionem Domini, hoc est, ante imperium Neronis. Hæc autem omnia sunt *ἀσύστατα.* Patriarcharum nomina, et mira quidem sæpe, prodit Eutychius; annos etiam enumerat, res gestas minime commemorat. Cum ad Demetrium pervenit, quod ante dixerat, repetit, *Primus ille Patriarcharum Episcopos in Ægypti ditione ordinavit;* ut et de Heracla, *Ejus tempore appellatus est Patriarcha Alexandrinus Baba, id est, avus.* Quid autem in Ecclesia tunc temporis factum est, quomodo Origenes illic agitatus, non omnino docet: ut videatur Adamantium illum plane ignorasse. Neque hæc conjectura mera est; Ipse enim de quinto Concilio agens, hæc scribit, *Fuit etiam tempore Justiniani Origenes Episcopus Manbagensis, qui metempsychosin asseruit, resurrectionem negans.* At hic ipse quem Episcopum Manbagensem vocat, alius non erat quam

Errores Eutychii in historia sua.

Error gravis de Origene.

nalis Ximenes. Is enim non emendaturis ignibus octoginta millia librorum Arabicorum, ex Maurorum Hispanicorum gazis, dedisse traditur.

Hæc paullo latius quam par erat prosecutus sum, quod supersunt hodie, quibus S. Athanasium "mediocriter doctum" placuit vocare; "id Nazianzenum fateri" somniant. Vivant, valeant, opto, saltem eo usque, dum divinam Athanasii philosophiam summis labiis gustaverint!

Origenes Adamantius, notissimus ille scholæ Alexandrinæ præfectus et Demetrii synchronus. Eum tamen, si Eutychio huic credimus, Justinianus Imperator Constantinopolin accersivit, et Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus excommunicavit. Addidit autem illi tres in itinere et excommunicatione comites, Ibam Episcopum Rohensem, Thaddæum Episcopum Massinensem, et Theodoretum Episcopum Ancyrensem, quos coram Imperatore atque Patriarcha comparuisse docet, per Thaddæum Massinensem Theodorum Mopsuestenum intelligens, et Theodoretum pro Cyrensi Ancyrensem appellans. Solum enim Ibam recte nominat *Rohensem*, hoc est, Edessenum. الرها enim et Ἔδεσσα eadem civitas. Unde Abulfaragio ابجر ملك الرها *Abgar rex Rohæ* [o], qui apud Eusebium dicitur Ἄβγαρος τοπάρχης Ἐδέσσης. Erat autem *Abgarus*, sive *Agbarus* commune nomen Osdroenæ regulorum, quorum regia Edessæ fuit, ut testatur Procopius. Idem tradit Antoninum inter Roham, et Haranum occisum esse, ut in Eusebii Chronico legimus, *Antoninus interficitur inter Edessam et Carras*. Ita *Rohæ*, hoc est, Edessæ, Constantium Helenam invenisse refert Eutychius. Quod si observasset Seldenus, nunquam in Eutychianis suis dixisset, "Ubinam hæc 'Rhea' ego me nescire fateor," nunquam ad ῥαφίαν Phœniciæ urbem confugisset, nunquam inde *Drepanum* in Bithynia deduxisset, nunquam verba Cedreni περὶ τὴν τῆς Δακίας πόλιν, in περὶ τὴν τῆς Ῥαφίας πόλιν commutasset, totamque Helenæ historiam per se satis incertam tot conjecturis emendationibusque incertiorem reddidisset. Quatuor itaque viros in Historia Ecclesiastica notissimos coram Justiniano comparuisse tradit Eutychius, qui omnes diu ante mortui fuerant; quorum omnium antiquissimus erat Origenes, non *Episcopus Manbagensis*, sed presbyter, et Catechista Alexandrinus, ipse Adamantius, quem Demetrius Ægypto fugavit, idque ope trium Eutychianorum Episcoporum, ut Seldenus hariolatur. Sed qualis illi de Demetrio fides adhibenda est, qui Origenem nescivit? Hic autem Demetrius ut tres Episcopos in Ægypti ditione ordinavit, ita ad tres Episcopos extra Ægyptum scripsit. *Eo tempore,*

Roha civitas eadem quæ Edessa.

Abgari nomen commune regibus Osdroenæ.

[o] Ed. Poc. pp. 71, 2. 112, 13. Varie scribitur nomen apud Asseman. *Orrhoa, Arach, Raha,* et *Orpha.* Vid. Pocock. Specimen Hist. Arab. p. 359.

inquit, *scripsit Demetrius Patriarcha Alexandrinus ad Gabium Episcopum Hierosolymitanum, Maximum Patriarcham Antiochenum et Victorem Patriarcham Romanum de ratione computi Paschalis et jejunii Christianorum, et quomodo a Paschate Judæorum deducatur.* At Gabium ipse tradit decimo septimo Aurelii anno Hierosolymis Episcopum creatum tres tantum annos sedisse: aut igitur sub fine imperii Aurelii, aut sub initio statim Commodi scripta est hæc Epistola. Quo tempore, nec Demetrius Alexandriæ præfuit, sed Julianus, nec Victor Romæ, sed Eleutherus. Certe cum Epistolæ ex Oriente ad Victorem de celebrando Paschate missæ sunt, Narcissus Hierosolymorum Episcopus fuit; inter Gaianum autem, quem Gabium appellat Eutychius, et Narcissum, novem Patriarchæ Hierosolymis sederunt. Neque vero ulla exstat memoria scriptæ ad Victorem a Demetrio Epistolæ; Episcopi tantum Palæstinæ indicant Alexandrinos secum in die Paschatis observando consentire, idque patere ex literis ad se invicem missis, nulla Demetrii mentione facta. Quæ dixit igitur de Demetrio Eutychius, ex archivis Ecclesiæ Alexandrinæ non habuit; videamus an certiora de Alexandro, sub quo veterem consuetudinem desiisse ait, tradat. *Alexander*, inquit, *Achillam socium suum, qui ante ipsum Patriarcha fuerat, de gradu Patriarchali dejecit, quia Ario recepto contra Petri Alexandrini mandatum fecerat.* Cum ipse antea narrasset, Achillam, postquam sex annos sederat, mortuum fuisse. Quomodo igitur ad finem Concilii Niceni, Alexander eum de gradu Patriarchali dejicere potuit? Decepit eum, ut opinor, nominis similitudo. Erat enim Achillas quidam presbyter, Ario consentiens, quem simul cum Ario excommunicavit Alexander. Non est igitur adeo fide dignus Eutychius, ut ei aut soli, aut primo hujus historiæ conditori credamus.

Eutychii historia contraria est optimis historiæ monumentis.

Respondeo tertio, plane incredibile esse, ut nullus fuerit in tota Ægypto Episcopus præter solum Alexandrinum, ante Demetrii Patriarchatum; et assertionem contrariam ex optimis historiæ monumentis demonstrari posse. Scripta est Epistola ab Hadriano Imperatore ad Servianum Consulem circa A.D. 132, sexaginta ferme annis antequam factus est Patriarcha Demetrius: non enim ille Episcopus factus est A.C. 175, ut immani prochronismo docet Salmasius in

Apparatu; sed anno Commodi decimo, ut refert Eusebius in Chronico, circa A.D. 190. Hanc Latine scriptam Phlegon libertus ejus conservavit, et Flavius Vopiscus ex eo transcripsit, ut ipse refert in Vita Saturnini. Hujus Epistolæ verba sunt: "Ægyptum, quam mihi laudabas, Serviane carissime, totam didici levem, pendulam, et ad omnia famæ momenta volitantem. Illi qui Serapin colunt, Christiani sunt: et devoti sunt Serapidi qui se Christi Episcopos dicunt. Nemo illic Archisynagogus Judæorum, nemo Samarites, nemo Christianorum presbyter, non mathematicus, non aruspex, non aliptes. Ipse ille patriarcha quum Ægyptum venerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum." Habemus hic "Patriarcham, Christi Episcopos," et "Christianorum presbyteros." Et "Patriarcham" quidem non tantum Casaubonus, sed et Salmasius pro Episcopo Alexandrino habet. "En Episcopum," inquit ille, "Alexandrinum Hadriani temporibus 'Patriarcham' dictum! Non igitur tam recens est 'Patriarchæ' nomen in Ecclesia Christiana quam quidam videri volunt, quibus placet nec Niceni primi Concilii ætate, tanto post Hadrianum intervallo, usitatum illud inter Christianos fuisse pro eo qui toti diœcesi præerat, et diœceseos Exarchus dicebatur. Quos alibi refellam; et satis hic locus confutat." Quomodo præstiterit postea id quod hoc loco promittit, aliis disquirendum relinquo. Certe libro de Primatu Papæ cap. 4, nomen "Patriarchæ" adhuc retinet, de "Exarcho diœceseos" aliter, opinor, sentit. "Si quis 'Patriarcha' tum vocatus est, ut de Episcopo Alexandrino constat, quem Hadriani Imperatoris ævo sic appellatum Epistola ejus ostendit in Saturnini Vita a Flavio Vopisco posita, non eam per illud tempus habuisse significationem certum est, quam habuit postea." Mihi vero, "ipse ille Patriarcha" Hadriano dictus de Episcopo Alexandrino intelligi debere nullo modo videtur. Non tantum quia titulus ille nulli Episcopo ea ætate, aut sequenti sæculo tributus esse appareat: sed et quod ea quæ de "Patriarcha" narrat Hadrianus, Episcopo Alexandrino minime conveniant. "Quum," inquit, "Ægyptum venerit;" loquitur igitur de eo qui Alexandriæ habitare non solebat, sed aliquando tantum Ægyptum adire, utpote qui in alia aliqua regione viveret. Cum forte Ægyptum peteret, coactus est non tantum Serapidem, sed et

Epistola Imperatoris Hadriani.

Patriarcha in Ægypto quem designat Hadrianus.

Christum colere; ab utriusque igitur cultu erat alienus. Miror itaque cuiquam in mentem venire potuisse hæc de Episcopo Alexandrino dicta fuisse; quasi ille Ægyptum aliquando tantum peteret, et cum ibi esset, Christum colere cogeretur: præsertim cum utrumque Judæorum Patriarchæ ea ætate notissimo tam probe, conveniat. Judæorum Patriarcham intelligo, qui in Palæstina vivebat, non qui Alexandriæ constitutus fuit, ut putabant Petitus, et Petrus a Marca. De quo loquitur Origenes Περὶ Ἀρχῶν lib. iv. cap. 1. *Dicunt permanere adhuc principem ex genere Judæ, istum videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham.* Loquitur de re ipsi, cum Alexandrinus esset, incomperta; et Patriarcham non huic aut illi regioni præpositum, sed totius gentis principem describit. Hic igitur si forte Ægyptum veniret, et Serapidem et Christum colere cogebatur. Patriarcha igitur Hadriani cum Archisynagogis Judæorum proculdubio numerandus est. "Christi" autem "Episcopi," et "Christianorum presbyteri" ad Ecclesiam Ægyptiacam pertinebant. Et recte inter sparsos ad Jus Justinianeum flores observat Hugo Grotius, "Episcopos Christianos a presbyteris distinguit Hadrianus Imperator in Epistola quæ est apud Vopiscum Saturnino." An enim de illis ita loqueretur Hadrianus, si presbyteri soli in Ægypto tunc temporis fuissent, Episcopi nulli? Mirum subterfugium est quo utitur Seldenus, "Non tam de Episcopis, quam de eis qui se Episcopos ibi dixere, loquitur Hadrianus;" quasi qui se Episcopos dixere, Episcopi non essent. Non eos accusat, quod nomen simularent, aut fictum sibi sumerent; sed quod religionem proderent, quod Serapin colerent, qui se non simpliciter Episcopos, sed "Christi Episcopos" dicerent, adeoque Christianæ religionis curam sibi primo loco vindicarent; quod cum aliarum Ecclesiarum Episcopi ad sacrificandum Diis Gentilium cogi nullo modo possent, illi ob insitam genti levitatem Serapin adorarent. De Episcopis igitur loquitur Hadrianus. "Neque autem hinc sequitur Episcopum ibi fuisse tunc aliquem præter Patriarcham alium, qua Episcopi nomen aut dignitas presbyteri nomine superius habitum, aut ab eo diversum," inquit ille. Quasi vero Hadrianus cognoverit illud arcanum, quod isti tantopere venditant, aliquando eisdem vocari Episcopos et presbyteros: quasi

Judæorum patriarcha.

Subterfugium Seldeni.

ille Apostolorum consuetudinem sequeretur, et aliter eas voces acceperit ac vulgo homines tum locuti sunt. Certe Hadrianus Episcopos a presbyteris aperte distinguit, eosdemque superiores facit. Primo loco "Christi Episcopos" nominat, et cum Christianos, tum etiam illos, quasi scilicet Christianorum principes, Serapidi devotos esse dicit: postea presbyteros nominat, eosque quasi inferiores, aut inter aruspices et aliptas numerat, aut aruspices et aliptas facit; quæ omnia distinctionem manifestam, et imparitatem sonant, Episcopique nomen non tantum a nomine presbyteri distinctum, sed et superius habitum ostendunt.

De Episcopatu Ægyptiaco. (Thorndike.)

Ut omittam ea quæ de Episcopatu Ægyptiaco, quo ante Epistolam Adriani excidit Valentinus, et parœciis quibus præfectus Eusebio dicitur Demetrius, tradiderunt Hammondus et Thorndicius[p], certum est neque Græcis neque Latinis notam fuisse traditionem illam de Episcopis in Ægypto a Demetrio primum factis. Exstat Euaristi nomine Epistola ad omnes per Ægyptum fratres, hoc est, Episcopos; largimur quidem hanc Epistolam Euaristi non esse; sed ut et Adversarii largiantur necesse est, Auctorem Epistolæ plures Episcopos Euaristi ætate in Ægypto fuisse opinatum esse. Leonidem Origenis Patrem sub initio Demetrii fuisse crediderunt nonnulli. Ita certe Suidas ex Veterum aliquo, Ὠριγένης Λεωνίδην εἶχε πατέρα Ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα. Idem etiam testatur Chronographus Joel, de Severo Imperatore agens, ἐφ' οὗ Λεωνίδης ὁ Ἐπίσκοπος καὶ πατὴρ Ὠριγένους ἐμαρτύρησε. Licet enim Leonidem nunquam Episcopum fuisse crediderim, is tamen certe, quisquis fuit, qui primum illum Episcopum tradidit, credidit Episcopos fuisse in Ægypto ante triumviratum Dionysianum. Notat enim Seldenus Demetrium "summum Origenis adversarium tres sibi, proculdubio velut auxiliarios, Episcopos instituisse;" hæc igitur institutio ad postrema Demetrii pertinet; diu enim Origeni amicissimus fuit, teste Eusebio lib. vi. cap. 8. Tres itaque instituit Demetrius Episcopos auxiliarios, ut eorum scilicet ope adjutus majore auctoritatis pondere Origenem in Synodo opprimeret: neque enim quisquam Synodum Nationalem unquam audivit coactam sine Episcopis. At si Demetrius tribus tantum auxiliariis Episcopis, iisque contra antiquissimam Alexandrinæ Ecclesiæ, imo

Traditio de Episcopis in Ægypto a Demetrio primum factis refutatur.

Historia de Origene huc spectat.

[p] Right of the Church in a Christian State, cap. iii. § 57. vol. i. 498. ed. 1844.

totius Ægyptiacæ consuetudinem ordinatis, stipatus atque communitus adversus Origenem Synodicam sententiam protulisset, an id Origenes ipse, an Eusebius acerrimus ejus hyperaspista tacuisset? Demetrius Synodo coacta decreto sancivit Origenem Alexandria pellendum esse, ut in Apologia Eusebii proditum est. Ex illa his verbis rem narrat Photius Cod. cxviii. *Σύνοδος ἀθροίζεται Ἐπισκόπων καὶ τινων πρεσβυτέρων κατὰ Ὠριγένους,* quæ minus recte ab Huetio exhibentur, *Synodus prior Episcopis aliquot et presbyteris conflata;* non enim hoc Græca volunt, sed *Synodum Episcoporum, et aliquot* etiam *presbyterorum* indicat, quod aliud est; Episcopos scilicet, fuisse plures, aliquos autem et presbyteros.

Blondellus mira docet de Origene.

Blondellus vero, ut solet, hæc mire ad rem suam accommodavit. Nam in Addendis ad pag. 199. lib. 8. Apologiæ suæ, "Adscribe," inquit, "Origenem Presbyterorum decreto pulsum refert Photius Cod. ccxcvii." Tot quidem Codices Photius non habet; sed hæc sine controversia verba respexit quæ pag. 297 habentur. Ἡ δὲ [Σύνοδος] ψηφίζεται, *Synodus decretum facit,* inquit Eusebius apud Photium, Synodus Episcoporum, cui interfuerunt aliquot presbyteri. Hoc autem decretum Synodi cui præsidebat Demetrius, et in qua tot sedebant Episcopi, simpliciter *decretum presbyterorum* dici quis ferat? Si tres Episcopi tantum cum Demetrio convenissent, an Eusebius, aut Pamphilus Synodum appellasset Episcoporum? nonne aliquid ex ea paucitate Episcoporum ad defensionem Origenis traxisset Eusebius? Cum posteriorem quendam conventum describit, qui Sacerdotio Origenem privavit, quod prius in Synodo factum non est, Ἀλλ' ὅ γε Δημήτριος ἅμα τισὶν Ἐπισκόποις Αἰγυπτίοις καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀπεκήρυξεν, inquit. Nonne minorem numerum Episcoporum in depositionem ejus consensisse innuit? et an pauciorum quam trium Episcoporum subscriptiones accepisset Demetrius? Si tam pauci in Origenem consensissent, iique a Demetrio tanquam auxiliarii noviter instituti; sine dubio Origenes ipse de abrogata veteri consuetudine, de auctoritate paucorum novitiorumque Episcoporum disputasset: ille autem de novis non Episcopis, sed literis, de multitudine, non de paucitate, eorum qui cum Demetrio in se conspiraverant, conquestus est, Τοῦ ἐχθροῦ πικρότατα ἡμῶν καταστρατευσαμένου διὰ τῶν καινῶν αὐτοῦ γραμμάτων, καὶ ἀληθῶς ἐχθρῶν τῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ πάντας

τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀνέμους καθ' ἡμῶν ἐγείραντος. *Inimico adversus nos acerbissime pugnante per suas novas literas revera Evangelio inimicas, omnesque Ægypti ventos adversus nos concitante,* ut ipse de Demetrio loquitur in Præfatione tomi sexti in Joannem. Si denique tres tantum Episcopi in Ægypto Demetrio auxiliati essent, an Synodorum illarum decretis consensisset universus orbis, excepta Palæstina, Arabia, Phœnicia et Achaia, quod testatur S. Hieronymus? Non est igitur dubium quin Episcopos ex Ægypto plurimos in Origenem concitaverit Demetrius; quem idcirco falso tres tantum constituisse tradit nullo auctore Eutychius, eosque in hunc ipsum finem constitutos ut Origenem pellerent, nulla cum ratione statuit Seldenus.

Quot Episcopi Ægypti in condemnationem Arii consensere.

Præterea constat ex Epistola Alexandri Alexandriæ Episcopi ante Concilium Nicenum pene centum Episcopos Ægypti consensisse in condemnationem Arii et aliquorum etiam Episcoporum. Constat etiam nunquam fieri mentionem pauciorum in illa Diœcesi Episcoporum prioribus temporibus. Verisimillimum igitur est non multo pauciores olim fuisse. Ut ad ea tempora propius accedamus quæ Eutychius indigitat; Dionysius qui Heraclæ successit quinto Imperatoris Philippi, sex annis ante Origenis mortem, cui et maxime favit, nihil de Demetrii aut Heraclæ auxiliariis dixit, de variis Episcopis loquitur non tanquam novis, sed ut alii de suis solent in propriis Diœcesibus. Scripsit ad Cononem Hermopolitanum Episcopum, ad Hieracem Episcopum Ægyptiacum, ad Ammonem Berenices Episcopum, ad Basilidem Pentapolitanum Episcopum, alios[q]. Sub illius Pontificatu ἐν Πενταπόλει τῆς ἄνω Λιβύης τηνικαῦτά τινες τῶν Ἐπισκόπων ἐφρόνησαν τὰ Σαβελλίου, *quidam Episcoporum in Pentapoli Sabellii sententiam amplectebantur,* quidam autem Orthodoxi eum coram Dionysio Romano accusabant: erant igitur tunc temporis in Pentapoli Episcopi complures neque pauciores, opinor, quam ibidem circa Alexandri tempora exstiterunt. Nam cum postea Palæbisca et Hydrax vici Pentapolis sibi proprios Episcopos fieri curassent, ab omnibus Synesio renunciatum est πάτριον εἶναι καὶ ἀποστολικὸν Ἐρυθρίτιδας εἶναι καὶ ταύτας τὰς Ἐκκλησίας, *ex patria, et Apostolica ordinatione Erythro contributas esse has Ecclesias;* Erythræi igitur

[q] Eus. H. vi. 46; vii. 21; alibi.

Episcopi jurisdictionem secundum morem Ecclesiæ Ægyptiacæ ad Apostolica tempora referebant. Et Siderius Palæbiscæ Episcopus, nemini succedens, sine successore mortuus est: nam decreto Theophili Episcopi Alexandrini, *Παλαίβισκα καὶ Ὕδραξ εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν ἐτάχθησαν, καὶ πρὸς τὸ Ἐρυθρὸν ἀνελήφθησαν. Palæbisca et Hydrax in antiquum ordinem redactæ, et Erythro contributæ*[r]. Idem etiam Dionysius narrat Chæremonem Episcopum Nili, *ὑπέργηρων extrema senectute*, mota persecutione in Arabiam cum conjuge sua secessisse; quem credibile est sedem eam tenuisse antequam Demetrius auxiliarios adversus Origenem sibi adjunxit. Imo duos libros de Promissionibus scripsit, commotus libro Nepotis Ægyptii Episcopi qui Chiliastarum doctrinam promulgaverat, et jampridem mortuus fuerat. Nepos hic reliquit Psalmodiam, *ᾗ μέχρι νῦν*, inquit Dionysius apud Euseb. lib. vii. cap. 25, *πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν εὐθυμοῦνται.* Illud autem *μέχρι νῦν, usque ad hoc tempus,* non modici temporis intervallum notat. Idem rursus, *Cum in Arsinoitica præfectura essem, ἔνθα πρὸ πολλοῦ τοῦτο ἐπεπόλαζε τὸ δόγμα, in qua jampridem increbuit hæc opinio:* ubi illud *πρὸ πολλοῦ*, sive *jampridem*, non potest intelligi de sententia nuper orta, sed vetusta et inveterata, quæ tamen relicto a Nepote libro nitebatur. Diu itaque mortuus est Nepos Episcopus *τῆς Αἰγύπτου* ante pontificatum Dionysii, Episcopus autem factus diu ante Demetrii auxiliarios.

Traditio contraria de Episcopis a S. Marco institutis.

Denique traditio illa de tribus Episcopis a Demetrio primo in Ægypto factis omnibus Græcis atque Latinis ignota fuit: traditio autem illi contraria, de Episcopis a S. Marco in Ægyptiaca Diœcesi institutis et Græcis et Latinis, atque Arabibus nota fuit. Simeon Metaphrastes de S. Marco, *Constituit et confirmavit Ecclesias per Libyam, Marmaricam, Ammoniacam, Pentapolin, Alexandriam, locaque quæ Bucolicæ dicebantur . . . . Ordinaverat autem pro se Episcopum Alexandriæ Anianum: aliis quoque Ecclesiis longe lateque Episcopos, presbyteros, diaconos dederat.* In Synaxario Græco S. Marcus describitur, *Πανταχοῦ θαυματουργῶν, καὶ τὰς Χριστοῦ Ἐκκλησίας κατακοσμῶν χειροτονίαις Ἐπισκόπων καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν.* Nicephorus Callistus lib. ii. cap. 43. *Ἐν Κυρήνῃ τε καὶ Πενταπόλει πολλὰ καὶ ἄπειρα ἐργασάμενος, καὶ Ἐκκλη-*

[r] Synes. Epist. lxvii.

σίας ἀνοικοδομήσας, κλήρους τε καὶ Ἐπισκόπους καὶ τἄλλα προσηκόντως διενεργήσας εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πάλιν ἐπάνεισιν. Hæc Græci. Vita S. Marci ex antiquissimo Codice ante centum annos descripta: *B. autem Marcus Anizanum Alexandriæ ordinavit Episcopum, et tres presbyteros, id est, Melium, Sabinum, et Cerdonem, et septem diaconos, et alios undecim ad Ecclesiasticum ministerium pertinentes. Et Pentapolin pergit .... et ordinans Episcopos per regiones illas et Clericos, iterum Alexandriam venit.* Rhabanus Maurus eadem cum Metaphraste tradit[s], ut et Notkerus[t], et Alfricus Cantuariensis Episcopus[u], et Ordericus Vitalis[x]. Inter Arabas Martyrologium Melchitarum, *Aliquandiu moratus est* Marcus *in urbe Cyrene Cyrenæorum, indeque Alexandriam quæ apud Pharum est perrexit: dein in Barcam profectus est, multaque edidit miracula, et Christi Ecclesias exornavit, constituens eis Episcopos, atque his inferiores sacerdotes*[y]. Et Severus de Vitis Patriarcharum Alexandrinorum, *Ipse vero discedens Pentapolin perrexit, mansitque ibi annos duos annuncians, et ordinans Episcopos, presbyteros, et diaconos in omnibus ejus provinciis.* Ut videre est apud Ecchellensem[z]. Nullum igitur Eutychianæ traditionis fundamentum est.

Unde Eutychius istam historiolam extuderit.

Respondeo quarto, ne Eutychium quidem ipsum hanc historiolam tanquam traditionem a majoribus acceptam referre, sed velut quæstionis Criticæ aut Philologicæ apud Arabas sui temporis agitatæ solutionem in honorem Ecclesiæ suæ factam. Arabes enim putabant aut putari voluerunt nomen Papæ sua ætate Pontifici Romano peculiariter attributum primo fuisse Alexandrinis Episcopis datum, et a populo Ægyptiaco usurpatum, et ab illis ad Romanos pontifices devolutum, ut tradunt Georgius Homaidius, et Abubacrus Habbasides apud Ecchellensem[a]. Cum igitur a Græcis eruditi intelligerent eum titulum primo Patriarcharum Alexandrinorum Heraclæ attributum fuisse, a Dionysio scilicet, (quem *scriptorem* vocat Eutychius; nullius enim Alexandrini Episcopi ante eum scripta exstabant,) qui in Epistola ad Philemonem hæc tradi-

[s] Apud Canis, et Basnag. Thes. II. ii. 325.
[t] Ib. tom. II. iii. 119.
[u] MS. Anglo-Sax. Hom. in S. Marc. Wanl. Catalog. 127, et alibi. In Biblioth. Publ. Cantab. Ii. 33. p. 216.
[x] Apud Du Chesne, Hist. Norm. p. 427. a.
[y] Apud Ecchellensem, p. 111, 12.
[z] Ib. pp. 112, 13. Cf. Chron. Orient. p. 89.
[a] De Orig. Nom. Pap. cap. 9. pp. 70, 71.

derat, Τουτον ἐγὼ τὸν κανόνα καὶ τὸν τύπον παρὰ τοῦ μακαρίου πάπα ἡμῶν Ἡρακλᾶ παρέλαβον. *Hanc ego regulam ac formam a beato Papa nostro Heracla accepi*[b]*:* cum hæc, inquam, a Græcis accepissent, rationem excogitarunt, quare hic Heraclæ potissimum titulus attribueretur: et cum vocem πάπαν ad πάππον inclinare viderent, neque enim deerant Græculi qui etiam illuc traherent, miram hanc historiam excogitarunt, qua non sub Demetrii tempore, sed Heraclæ populum illud discrimen inter Episcopos Ægypti nuper institutos, et Alexandrinum Patriarcham animadvertisse ostendant, ut postea vulgarem Episcopum *Abba*, Patriarcham *Papam* id est *avum* appellarent, quoniam ipsi Episcopi Patriarcham *Abbam* vocarent. Hæc vera esse vel inde primo perspicitur, quod Eutychius non perpetuam narrationem texat, aut historiam de institutione Episcoporum electioni presbyterorum immediate subjungat, sed quæstionem obiter inserat, Quare Patriarcha Alexandrinus dictus sit Papa? Quam quidem quæstionem dissimulat Seldenus, ut tanquam partem prioris historiæ posteriorem inducat. Ita enim Eutychium loquentem repræsentat: "Is etiam" (nempe Alexander) "petiit ab eis ne Patriarcha Alexandrinus Papa vocitaretur, quod significat avum." Ita vertit سوالهم *petiit ab eis*, et ex alio Codice قولهم *dixit* vel *mandatum dedit eis*, ac si decreverit Alexander, ne posthac Patriarcha Alexandrinus Papa diceretur. Cum ipse Alexander eo ipso nomine a suis vulgo indigitaretur. Inscriptio Epistolæ apud Athanasium libro de Synodis, Μακαρίῳ πάπᾳ Ἐπισκόπῳ ἡμῶν Ἀλεξάνδρῳ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Prima Epistolæ sententia, Ἡ πίστις ἡμῶν ἡ ἐκ προγόνων, ἣν καὶ ἀπό σου μεμαθήκαμεν, μακάριε πάπα, ἐστὶν αὕτη. Et in corpore Epistolæ, Ὡς καὶ σὺ αὐτὸς, μακάριε πάπα. Athanasius Alexandri successor Alexandrum Papam vocavit, et ipse ab Ischyra, Arsenio, Constantio πάπας vocatus est. Sed hanc versionem satis exagitavit Ecchellensis[c]. Doctissimus Pocockius noster ita reddit, *Quod autem quærunt* [*nonnulli*], *Quare Patriarcha Alexandrinus vocetur Papa?* (*cujus nominis significatus est Avus*) [*sciendum est*]. Ut igitur illi quæstioni responderet Eutychius, illa de tribus a Demetrio, viginti ab Heracla factis Episcopis inaudita tradit, ut

[b] Apud Euseb. Hist. vii. 7.
[c] In Tract. de Origine Nominis Papæ, c. 1. Romæ ed. 1660.

solent illi qui de vocabulorum originibus disputant. Omnia autem quæ tradit et futilia, et falsa, et absurda sunt. Statuit enim ﺑﺎﺑﺎ sive πάπαν significare *avum*, titulum illum Patriarchæ datum, cum alius reliquis Episcopis competeret; idque primo Alexandriæ, ut postea sc. Romano Pontifici attribueretur. Ut igitur hæc fabula penitus explodatur, ostendam primo vocem πάπαν quæ Heraclæ tributa est nunquam significasse *avum*. Vocem hanc Syracusanam esse volunt Grammatici nonnulli. Suidas, Οὕτω δὲ λέγεται παρὰ Συρακουσίοις ὁ πατὴρ πάπας. Eustathius, Ἄλλοι δὲ, ὅτι παρὰ Συρακουσίοις πάπας ὁ πατήρ. Aliter Etymologus, Οὕτω λέγεται παρὰ Συρακουσίοις ὁ πατὴρ, πᾶς. Quod quidem verum esse potest, alterum non item. Nam vox πάπας ipsis Syracusis longe antiquior est. Syracusæ enim ab Archia conditæ sunt vel sub Clidico, ut Eusebius, vel potius sub Æschylo Atheniensium rege, ut Marmor Arundellianum; hæc autem vox sub Diogneto ab Homero usurpata est, de Nausicaa, Odyss. Z.

Ἡ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπε.
Πάππα φίλ'.——

Papæ titulus explicatur.

Ubi vocis interpretatio certissima est, *Pater chare;* alloquitur enim φίλον πατέρα. Hesych. Πάππα, προσφώνησις παιδὸς πρὸς πατέρα. Primæva igitur significatio τοῦ πάπας, vel poetice πάππας, est *Pater*. Idem etiam verbum παππάζειν inde deductum usurpat Iliad. E.

Οὐδέ τί μιν παῖδες ποτὶ γούνασι παππάζουσιν.

Ubi Vetus Scholiastes, παππάζουσι, παππα φωνοῦσι, πατέρα καλοῦσι. Hesychius post v. Παζοίνης, habet Παππάζοιεν, παρακαλοῖεν. Sed utrumque locum obiter emaculandum censui, qui post nuperos editores adhuc in mendo jacet. Primo igitur Παζοίνης, οἱ κατ' Ἰταλίαν, manifeste corrupta sunt, et series literarum pro ζ postulat ξ. Sic igitur legas, Πάξοι, νῆσοι κατ' Ἰταλίαν, *Paxæ, insulæ prope Italiam*[d]. De quibus Plinius lib. iv. cap. 12, "Circa eam aliquot, sed ad Italiam vergens Thoronos, ad Leucadiam Paxæ duæ, quinque M. discretæ a Corcyra." De quibus etiam Polybius intelligendus lib. ii., Συνέβαλον τοῖς τῶν Ἀχαιῶν σκάφεσι περὶ τοὺς καλουμένους Παξοὺς, vel forte, τὰς καλουμένας Πάξους. Secundo pro Παππάζοιεν, παρακαλοῖεν, legendum quivis statim

[d] Vid. Pearsoni Adversaria in Hesychium, p. 558.

videt, Παππάζοιεν, πατέρα καλοῖεν. Ita apud Aristophanem, optimum Linguæ Atticæ interpretem, Trygæus filias alloquitur, in Pace,

Ἡνίκ' ἂν αἰτίζητ' ἄρτον πάππαν με καλοῦσαι.
Cum panem petitis papam me vocantes. (v. 120.)

Quem locum respiciens Hesychius, Πάππας, πατρὸς ὑποκόρισμα. Et ita filiæ Trygæum alloquuntur, Ὦ παππία. Ita rursus et in Vespis, ubi Scholiastes, παππία δὲ, πάτερ. Erat igitur hæc liberorum ab ipsa linguæ Græcæ origine blanda appellatio patri data. Posteriores Græci eandem appellationem etiam illis tribuerunt quos quasi patrum loco habemus. Scholiastes Homeri, Πάππα, προσφώνησις φιλοφρονητικὴ νεωτέρου πρὸς πρεσβύτερον. Juniores senioribus tanquam filii parentibus titulum hunc tribuebant: et ubi ætati dignitas aliqua accessit, titulus venerationis habebatur: Τὸ πάππα καὶ τὸ ἄππα οὐ ψιλῶς ὁ πατὴρ, ἀλλὰ πρὸς πατέρα σεπτικὴ φωνὴ, Suidas. Sub hac venerationis nota πάππας a Græcis, *Papa* a Latinis, primævis Ecclesiæ temporibus tribuebatur Episcopis, quos loco spiritualium patrum habuerunt. Nulla hic *avi*, nulla *patris patrum* notio. Hoc autem secundo apparet, quod titulus ille eodem ævo quo de Heracla usurpatus est, aliis Episcopis quam Patriarchis communis erat. Clerus Romanus ad Clerum Carthaginensem, "Didicimus secessisse benedictum Papam Cyprianum a Clementio subdiacono." Iidem in titulo Epistolæ ad ipsum scriptæ, "Cypriano Papæ presbyteri et Diaconi Romæ consistentes salutem." Ita Romæ, ita in Africa locuti sunt, "Universi confessores Cypriano Papæ salutem." Hieronymus aliquando Theophilum Episcopum Alexandrinum "Papam" appellat, ut in Apologia adversus Ruffinum, "Ergo et Epistolæ Papæ Theophili et Epiphanii et aliorum Episcoporum te petunt, te lacerant;" et paulo post, "Lectis nuper Papæ Theophili Epistolis;" iterumque, "Nunc primum a Papa Theophilo didicisse impietates ejus." Et in Epistola ad ipsum data, "Adnitere ergo Papa amantissime, atque beatissime." Non quod hunc titulum Alexandrino Episcopo peculiarem crederet; Anastasium enim simul cum Theophilo nominans illum, non hunc, "Papam" vocat, "Quid faciunt Epistolæ Theophili Episcopi, quid Papæ Anastasii, in toto orbe hæreticum persequentes?" Imo in Epistola ad Theophilum data Anastasium "Papam" appellat, "Ex dispen-

satione Dei factum puto, ut eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes." Alios etiam eodem nomine indigitat, "Ne me mittas ad sex millia librorum ejus, quos legisse beatum Papam Epiphanium criminaris;" et rursus, "Erupit aliquando contra Papam Epiphanium," Apologia secunda. In prooemio Commentariorum in Jonam, "Cæterum non ignoramus, Chromati Papa venerabilis." In Epistola ad Augustinum, "Incolumem et mei memorem te Christi Domini clementia tueatur, Domine Venerande et beatissime Papa." Ita reliqui ejusdem ævi nomen "Papæ" cuilibet Episcopo tribuebant. Tertio, usitatum hunc titulum etiam ante Dionysium, et Heraclam, docet nos Tertullianus lib. de Pudicitia cap. 13. qui de Episcopo Romano hæc habet, "In eum hominis exitum, quantum potes, misericordiæ illecebris bonus pastor, et benedictus Papa concionaris." Cum igitur vox "Papa" nunquam significet "avum," sed omnibus Episcopis semper tributa sit, et prius quidem Episcopo Romano quam Alexandrino, inania sunt omnia ob quæ hanc historiam excogitarunt Arabes; falsa etiam et historia ad horum tantum confirmationem tradita.

Argumentum Dallæi inde sumptum de Abuna in Eccl. Æthiopica.

(III.) Excussimus traditionem Ægyptiacam, quam nos nunquam natam fuisse contendimus, et ab Arabibus tantummodo fictam: ecce autem eam etiam redivivam, et ad hunc usque diem superstitem! "Eutychianam traditionem firmat idem institutum," inquit Dallæus, "in antiquissima et nobilissima Ecclesiæ Ægyptiacæ traduce, Æthiopica Christianitate, ad hæc usque tempora servatum. In omni enim Æthiopica Ecclesia unus est jam ab antiquis temporibus Episcopus, Abuna, ut vocant, i. e. Patriarcha, qui etiam hodie ab Alexandrino Patriarcha consecratur et mittitur." "Antiqua" autem "tempora" quæ sint postea ostendit; ait in Æthiopiæ pariter ac Ægypti amplissimis et Christianissimis civitatibus nullos ad A.D. 190 Episcopos, Abunam tantum fuisse Æthiopicum ut et Patriarcham Alexandrinum.

Quæro autem unde hæc omnia pro compertis habeat Vir doctissimus. Testes quatuor adducit, Alphonsum Mendesium [e],

[e] Alphonsus Mendez, Lusitanus, Jesuita, studiis compatriotarum titulo insignitus Patriarchæ Æthiopensis, eo navigavit anno 1623, receptus ab Imperatore Seguedo, deinde expulsus cum suis a Seguedi successore Basilide. Scripsit Epistolam ad Mut. Vitellescum de rebus a se gestis. Ulyssipone, 1631. Vid. Geddes. Hist. Eccl. Æthiop. p. 333, sqq. De Joanne a

Nicolaum Godignum, Joannem a Sanctis, Franciscum Alvarem, nuperos scriptores omnes, Jesuitas aut Dominicanos. Quid autem illi testantur? an Christianitatem Æthiopicam ab initio fuisse Ecclesiæ Ægyptiacæ traducem? an ab antiquo usque ad A.D. 190 fuisse in Æthiopia Patriarcham aut Abunam cum presbyteris quamplurimis, Episcopo autem nullo? an hanc regiminis formam ab Ægyptiis fuisse derivatam, et apud Æthiopas intemeratam ad sua usque tempora permansisse? Nihil horum. Id unum asserunt, superiori sæculo nullos fuisse in Ecclesia Æthiopica Episcopos, Abunam unum ab Alexandrino Patriarcha electum et creatum. Demus igitur id verum esse, quod eorum testimonio confirmatur, etiamsi illis longe plures contrarium plane doceant, atque inter eos ipse Salmasius. An inde sequitur traditionem Eutychianam in Ægypto revera ab initio obtinuisse, et omnem Ignatianis Epistolis fidem abrogandam esse? Nulli fuerunt in Æthiopia Episcopi præter unum Abunam sæculo decimo sexto. Ergo nulli erant in tota Ægyptiaca Diœcesi primo vel secundo sæculo usque ad A.D. 190 Episcopi præter Alexandrinum Patriarcham; ideoque Epistolæ Ignatii confictæ sunt. Non probat aut admittit, opinor, hanc consequentiam Vir doctissimus. Reliqua enim omnia quæ enumeravimus, ad Eutychianam traditionem firmandam, plura autem ad Ignatium Epistolicum rejiciendum necessaria sunt: quæ adhuc nullo testimonio confirmantur, imo quæ nullo confirmari possunt.

Christianitatis Æthiopicæ origo.

Primo enim, Christianitas Æthiopica ab initio non videtur fuisse Ecclesiæ Ægyptiacæ tradux. Nam, teste Irenæo, lib. iii. cap. 12. *Spado Reginæ Æthiopum missus est in regiones Æthiopiæ prædicaturus hoc quod ipse crediderat.* Idem testatur Euseb. lib. ii. cap. 1. et S. Hieron. in liii. Isaiæ, et S. Cyril. Catech. xvii. Unde et Æthiopes ipsi a Philippo Apostolo se ad fidem conversos profitentur. Volunt etiam nonnulli S. Thomam Æthiopibus Evangelium prædicasse, alii S. Matthæum, ut Socr. lib. i. cap. 19, Ruffinus lib. x. cap. 9. Utcunque sit, sunt enim primæ Evangelicæ promulgationis vestigia ut apud alias gentes a Græcis longe dissitas, ita et apud Æthiopas valde obscura, nemo tamen Veterum dixit Æthiopas primo vel secundo sæculo religionem Christianam

Sanctis, et Francisco Alvare, qui uterque in Æthiopia plures annos commorati sunt, vid. Nic. Antonii Bibl. Hisp. tom. iii. 399, 776.

ab Ægyptiis didicisse; quod erat ad Eutychianam traditionem firmandam imprimis probatu necessarium. Et mirum est quot et qualia hæc de Ignatio conjectura Dallæum docuit, quæ antea prorsus ignoravit. Ita enim ipse de Pseudep. Apost. lib. i. cap. 2. "Sed Æthiopas quidem mittamus, quorum non nisi recentissima novimus, antiqua plane ignoramus."

Dallæus multum dispar sibi.

Fatemur quidem, quicquid ab Eunucho, aut Thoma, aut Matthæo factum est in illis regionibus, Æthiopas aliquando Christianam religionem ab Ægyptiis hausisse, quod multa demonstrant. Quæritur tantum de tempore, cujus cognitio erat ad hoc argumentum plane necessaria. Nam nisi probetur, Æthiopas Abunam habuisse ab Episcopo Alexandrino creatum, qui eam Ecclesiam cum presbyteris sine alio Episcopo rexerit, ante Demetrii tempora, Eutychiana traditio nullo modo confirmabitur. Quæ autem Dallæus affert, ut "Æthiopicum Christianismum ab Ægypto propagatum esse demonstret," hæc tantummodo sunt; "Abuna" scilicet "ab Alexandrino Patriarcha peti ordinarique solitus, et vetus Dioscori schisma, cui gens tota ad hodiernum diem adhæret, Synodi Chalcedonensis et Leonis Romani Episcopi memoriam abominans." Hæc autem nec ad A.D. 190, nec ad Eusebii tempora pertingunt; ideoque ad rem præsentem nihil omnino faciunt. Arabes quidem Æthiopicæ Ecclesiæ primordia ad Constantinum ferme referunt. Abulfaragius notat a tempore Constantini religionem Christianam se exseruisse, donec eam amplecterentur pleræque earum quæ Romanis vicinæ sunt gentes, nec non quotquot incolebant Coptitæ alii et Nigritæ omnigeni ex Æthiopibus, Nubiis, cæterisque. Geographo Nubiensi memorantur *Nigri, qui vocantur Albanin, et dicuntur esse Græci, religionemque Christianam profiteri a diebus Coptitarum ante exortam Muslemannorum sectam; verum deficiunt a fide Christianorum, sunt enim Jacobitæ.* At Constantini ætate plures quam centum fuerunt in Ægypto Episcopi; et eodem tempore Eusebius Ignatii Epistolas omnibus Ecclesiis perhonorifice commendavit. Imo vero videtur etiam ætate ipsius Athanasii, qui Epistolas Ignatii et novit et recepit, et primum incognita vel nulla fuisse, et dein vel ortum habuisse, vel se recuperasse Ecclesia Ægyptiaca. Idque patet ex historia quam narrat Ruffinus de Frumentio, quem in Indiam cum Meropio profectum esse tradit. Etsi

enim Ruffinus ita historiam pertexat, quasi in Indiam ulteriorem et Orientalem Frumentius perrexisset; constat tamen Indiam eam fuisse Ægypto proximiorem, et Æthiopiæ partem. Indi enim Æthiopes antiquitus appellabantur; ut apud Virgilium de Nilo,

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Frumentius Episcopus Æthiopum ab Athanasio ordinatus.

Ad hanc autem Indiam Frumentium primo pervenisse constat: ex illa Alexandriam rediit, in eandem rursus etiam missus est, et ab Athanasio ordinatus Episcopus Axumeos. Erat autem Axumis Æthiopum metropolis. Stephanus de Urbibus, *Ἀξουμίτης, ἀρσενικῶς, μητρόπολις Αἰθιόπων.* Apud Arrianum in Periplo maris Erythræi, (quod Procopio Gazensi *θάλασσα Ἰνδικὴ* vocatur,) *Ἀπὸ δὲ ταύτης εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν τὸν Ἀξωμίτην λεγόμενον ἄλλων ἡμερῶν πέντε.* Nonnosus apud Photium, *ἡ δὲ Ἄξουμις πόλις ἐστὶ μεγίστη, καὶ οἷον μητρόπολις τῆς ὅλης Αἰθιοπίας.* Et clarius adhuc Procopius Persicorum lib. i. cap. 19. *Ὁμηριτῶν δὲ καταντικρὺ μάλιστα ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ Αἰθίοπες οἰκοῦσιν οἳ Αὐξωμεῖται ἐπικαλοῦνται, ὅτι δὲ αὐτοῖς τὰ βασίλειά ἐστιν ἐν Αὐξώμιδι πόλει.* Erat igitur Axumis Metropolis Æthiopiæ, et in ea Æthiopum Regia posita fuit. Ad hanc igitur Axumin, et hanc Indiam, quæ pars est Æthiopiæ Ægypto proxima; non ad Indiam intra Gangen, aut ad Axumin illam quam ad latus Orientale Indi fluvii constituit Ptolemæus, Frumentium missum fuisse a S. Athanasio credendum est: tum quod Epistolam Constantius ad Aizanan et Sazanan ejus loci Tyrannos scripsit, *ὥστε Φρουμέντιον τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀξούμεως ἐκεῖθεν ἀχθῆναι, ut Frumentius Episcopus Axumeos inde abduceretur* (inquit Athanasius in Apologia[f]) in qua Tyrannos eos fratres vocat, iisque paria cum Romanis jura impertit; cum nulli Imperatorum Romanorum fœderati ultra Gangen essent: tum etiam quod idem Constantius legem fecerit in hæc verba, quæ rem ipsam mire illustrat, *Nullus ad gentem Auxumitarum et Homeritas ire præceptus ultra annui temporis spatia debet Alexandriæ de cætero demorari.* Erant igitur hi *Αὐξουμῖται καλούμενοι Αἰθίοπες,* ut loquitur Philostorgius, Homeritis adjuncti, Imperio Romano contermini, Romanorum fœderati, tempore Constantii. Ad illos igitur sæpe missi sunt legati qui Alexandriam primo petebant, inde in Æthiopiam profecti,

[f] Apolog. ad Constantium, § 40, et 44.

ex Æthiopia Alexandriam reversi sunt, ad quos spectat illa constitutio. Hæc occasio eos ad fidem Christianam sub primis Imperatoribus Christianis convertendi.

Ante Frumentium nulla inter Æthiopas Christianitas.

Jam vero ánte hunc Frumentium in hac India sive inter Æthiopas Axumitas nulla Christianæ Religionis vestigia apparebant. Ita omnino intelligendus Socrates in præfatione ad hanc historiam lib. i. cap. 19: Τὴν μέντοι ἐνδοτέρω Ἰνδίαν ἣν προσοικεῖ βαρβάρων ἔθνη πολλὰ διαφόροις χρώμενα γλώσσαις οὐδέπω πρὸ τῶν Κωνσταντίνου χρόνων ὁ τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγος ἐφώτιζεν. *Interior autem India, quam gentes accolunt plurimæ diversis utentes linguis, ante Constantini tempora nondum Christi fide fuerat illustrata.* Idem etiam ex ipsa historia innotescit. Frumentius enim ipse cum primum ad Indiam illam, sive Æthiopiam pervenerat, et mira Dei providentia maximæ apud Regem auctoritatis esset, neminemque inter Æthiopas Christianum invenerit, "requirere solicitius cœpit si qui inter negotiatores Romanos Christiani essent, iisque potestatem dedit ut conventicula per loca singula facerent ad quæ Romano ritu orationis causa confluerent." Quo peracto reversus et Alexandriam veniens, quid a se factum sit docet; et a S. Athanasio in Concilio sacerdotum primo designatus, dein ordinatus est Episcopus Axumeos. Qui cum Episcopali auctoritate ornatus perrexisset ad hanc Indiam, "tanta ei data esse a Deo virtutum gratia dicitur, ut signa per eum Apostolica fierent, et infinitus numerus Barbarorum converteretur ad fidem. Ex quo in Indiæ partibus, et populi Christianorum, et Ecclesiæ factæ sunt, et Sacerdotium cœpit," ut testatur Ruffinus Hist. Eccl. lib. x. cap. 9. Cui suffragantur Socrates, Sozomenus, Theodoretus, et Nicephorus.

Ubi nunc ille Abunas Æthiopicus, ille Patriarcha sine Episcopis, in amplissimis et Christianissimis civitatibus, usque ad A.D. 190? Ubi illi ab aliarum gentium commercio remoti, adeo antiqui ritus tenaces, ut cum Ægyptii, gens levis et pendula, sub Demetrio et Heracla Episcopos scilicet admitterent, traditum ab Alexandrinis morem optima fide servaverint, et uno Abuna contenti plures Episcopos admittere nunquam voluerint? Ex quibus hæc historiæ monumentis eruta, ex quibus Ecclesiæ Annalibus desumpta sunt, Græcis, Latinis, Arabibus pariter ignota? Prima facies Ecclesiæ, primum Sacerdotium, primus Episcopus in Metropoli Æthiopiæ, cum

jam Athanasius in Ægypto non sine centum Episcopis præsideret, et ipse Ignatii Epistolas diserte agnosceret atque prædicaret.

Theophilus post Frumentium Episc. Arianus.

Philostorgius, aut ignorans, aut potius dissimulans hanc historiam, Theophilum sub Constantino ad Axumitas Æthiopas missum tradit[g]: Nicephorus hoc ad Constantii et Georgii Episcopi Alexandrini tempora refert[h]. Et omnino Episcopus ille Arianus post Frumentium aut revocatum aut mortuum Æthiopiam perrexisse putandus est[i]. Post quos quin plures in Æthiopia Episcopi floruerint dubitari non potest. Legimus enim apud Palladium, quem ex Bibliotheca Regia nuper edidit Cl. Edoardus Bissæus Eques auratus[k], Ἐγὼ δὲ εἰς τὰ ἀκρωτήρια μόνον ἔφθασα τῆς Ἰνδικῆς πρὸ ἐτῶν ὀλίγων μετὰ τοῦ μακαρίου Μωϋσέως τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Ἀδουλητῶν. *Ego ad primas tantum Indiæ oras paucos ante annos cum beato Mose Adulenorum Episcopo penetravi.* Erat autem Adule, vel Adulis, urbs Æthiopiæ. Steph. Ἄδουλις, πόλις Αἰθιόπων, et Procopius Persicorum lib. i., ἐν πόλει Αἰθιόπων Ἀδούλιδι. In Vita S. Chrysostomi a Palladio scripta mentio sit Palladii Blemmyorum Episcopi. Blemmyes autem sunt Æthiopes. Strabo lib. xvii. Βλέμμυες δὲ Αἰθιόπων ὑπακούοντες, Αἰγυπτίοις δὲ ὅμοροι, de quibus Plinius lib. v. cap. 8. Neque vero adhuc multum crevit in Æthiopia religio Christiana. Sed Justinianei imperii anno decimo sexto Adadus Auxumitarum Rex, factus est Christianus, et ab Imperatore accepit ἐπίσκοπον καὶ κληρικοὺς, ut refert Theophanes, ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς, ut narrat Cedrenus, et tota ea gens Christo nomen dedit. Ab eo tempore, ut arbitror, Christianismus radices apud Æthiopas egit, quo liberius adhuc de Chalcedonensi Concilio loquebantur homines præsertim in Ægypto. Sub imperio autem Theophili, *in Æthiopia Episcopus fuit nomine Jacobus, quem, cum Rex forte in bellum profectus esset, uxor Regis in exilium misit, et substituerunt in locum ejus Episcopum alium. Sed et pluvia iis data non fuit, et percussi sunt pestilentia, ita ut regnum magnum sentiret damnum. Episcopus autem in Ægyptum venit. Atque ut Rex e bello reversus fuit, uxorem suam objurgavit, et misit ad Patriarcham veniam ab eo petens, eum-*

(Palladius, quem Bissæus edidit.)

[g] Philostorg. Epitom. iii. 4.
[h] Niceph. lib. ix. cap. 18.
[i] Vid. Le Quien, Orient. Christian. tom. ii. 643, 4.
[k] Lond. 1665. 4to.

que rogans, uti remitteret Episcopum. Id quod fecit; et receperunt eum cum gaudio magno, ut refert Elmacinus. Post hæc tempora, ut opinor, conditi sunt Canones Arabici Concilii Niceni, quos edidit Turrianus, quique ad posteriorem Ecclesiæ statum, et consuetudines diu post Concilium Nicenum natas temperati sunt. Eorum autem Capite xxxvi. statutum est, "Ut non possint Æthiopes creare nec eligere Patriarcham; sed potius eorum Prælatus sub potestate ejus sit qui tenet sedem Alexandriæ. Sit tamen apud eos loco Patriarchæ, et appelletur Catholicus: non tamen jus habeat constituendi Archiepiscopos, ut habet Patriarcha; siquidem non habet Patriarchæ honorem et potestatem." Plures sine controversia in Æthiopica Ecclesia Episcopi fuere cum hic Canon primo conditus est. Jus Patriarchæ denegabatur creandi Archiepiscopos sive Metropolitanos, tales nimirum qui sua auctoritate Episcopos crearent; unde ipsi jus creandi Episcopos concessum esse supponitur. Et quoniam ea ætate plures sub se Episcopatus haberet, Catholici nomen obtinuit, qui vulgo ابونا *Abuna* vocatur. Salmasium hic appello, qui de Primatu Papæ cap. 14 hæc habet, "Succrescente, ut probabile est, Christianorum in Æthiopia numero, ubi plures habere cœpit ea provincia Episcopos, unus omnibus Metropolitanus impositus, qui propter multitudinem Episcoporum sibi subjectorum et ditionis amplitudinem Catholici et Patriarchæ nomen habuit, quamvis alteri Patriarchæ subesset."

Canones Arabici Concilii Niceni.

Si deficiat Historia, ipsius Ecclesiæ monumenta cujuscunque ætatis sint, satis manifesto ostendunt complures in ea Provincia Episcopos fuisse. Liturgia Æthiopum Romæ impressa[l], *Memor esto omnium Archiepiscoporum nostrorum, Episcoporum, presbyterorum, atque diaconorum, qui viam* nobis *indigitant verbi Orthodoxi.* In aliis Liturgiis et Missalibus, quæ habet Vir doctissimus Castellus noster, quamplurimæ preces sunt, quibus populus in hæc verba orat, *Pro patribus nostris Episcopis, pro fratribus nostris sacerdotibus, pro adjutoribus nostris presbyteris*[m].

Liturgia Æthiopum testatur plures in ea provincia olim fuisse Episcopos.

(Castell.)

[l] Edita simul cum Nov. Testamento Æthiopico, curante Petro Æthiope, Romæ anno 1548. Edidit, cum nova Interpretatione, Renaudot. Liturg. Orient. p. 469, sqq. ed. 1847.

[m] Renaudotius, in sua Dissertatione de Alexandrino Patriarcha, § 108, legem ait impositam fuisse Æthiopum Metropolitæ, ne plures septenis Episcopos ordinaret: ita cautum ab Alexandrinis, ne Æthiopes subjectioni se eximerent. Idem, in Observationibus in Liturg. Æthiop. § 1. "Paucissimi autem a multis sæculis in Æthiopia

Summa responsionis.

Cum igitur ex tenui illa quam de Æthiopica Ecclesia habemus notitia aliquorum Episcoporum nomina supersint, cum constet ex Arabico Canone jus creandi Metropolitanos tantum proprie dictos, Æthiopibus concessum non esse, cum Liturgiæ Ægyptiacæ antiquis retro temporibus populum pro Episcopis suis orare quotidie docuerint, non diu est ex quo Æthiopes Abuna uno sine Episcopis fuerint contenti, si modo illud verum sit, quod Jesuitæ et Dominicani contra aliorum testimonia referunt. Cum ante Justiniani tempora tam pauci fuerint in Æthiopia Christiani, ante Constantinum vel nulli vel certe Ægyptiis plane incogniti; cum qui primus erat eorum, saltem ab Ægypto, Apostolus Frumentius, ab Athanasio, pluribus quam centum in Ægypto Episcopatum tenentibus, et missus et ordinatus sit, palam est Æthiopicæ Ecclesiæ hodiernum statum, qualis qualis sit, ad antiquissimam Ægyptiacæ Ecclesiæ traditionem, si quæ talis unquam fuerit, confirmandam nihil omnino valere. Cum denique argumentum negans fundetur in silentio omnium ante Eusebium, ante quem Æthiopum Christianorum nulla fama est, aut perquam incerta; cum Athanasius, qui post Eusebium Ignatiana memoravit, primum ex Ægypto Episcopum in Æthiopiam miserit: cum Dallæus ipse fateatur Æthiopas recipere Constitutiones Clementinas, tanquam ab ipsis Apostolis dictatas, in quibus plura de Episcopis quam in Ignatianis continentur[n], nihil hinc ad auctoritatem Epistolarum S. Ignatii imminuendam formari ullo modo potest.

(IV.) Hactenus de Traditione Alexandrina ab Æthiopibus confirmata, ut volunt, quæ aliquam argumenti speciem habuisset, si ea omnia vera fuissent quæ attulerunt. Illud autem quod sequitur si verum esse concedatur, nescio quam vim habere possit ad Ignatium Epistolicum rejiciendum,

Episcopi sunt, et Gregorii Abulfaragii tempore, scil. decimo tertio sæculo, unus tantum erat, et is Metropolita, seu ut vulgo dicitur Patriarcha, cujus ordinatio in Ægypto fieri debebat. Unde sæpe absque Sacerdotibus fuit Ecclesia Æthiopica." Idem fere repetit Le Quien, Orient. Christ. tom. ii. Eccl. Æthiopiæ, sive Abessiniæ. Certe Æthiops ille Zaga Zabo, qui sæculo decimo sexto legatus erat ab Imperatore Abessiniæ, (Presbytero Joanne, sicut olim vocabatur,) ad Regem Lusitanum, et Episcopus ipse fuisse traditur, et de pluribus Episcopis tunc temporis in patria sua sedes tenentibus, loquitur. Confessionem ejus de Fide Æthiopum Latine edidit vir bene doctus, Damianus de Goes, Lusitanus, Lovanii, anno 1540. Anglice legitur in Mich. Geddesii Hist. Eccl. Æthiop. pp. 81—117. Vide etiam Cel. Jos. Sim. Assemani, Biblioth. Orient. i. 360.

[n] Vid. Didascal. Æthiop. p. 16, sqq. ed. T. P. Platt. Lond. 1834.

aut quid conferat ad silentium scriptorum ante Eusebium. Quomodo enim illud quod octavo sæculo factum est, probabit scriptum istud secundo, et tertio sæculo non exstitisse, quod quarto, quinto, sexto, et septimo receptum et approbatum est? "Scilicet circa A. D. 736, in Germanica Boioariorum gente Christi fides viguit, et presbyteri fuerunt, cum tamen nulli apud eos essent Episcopi. Unde liquet ne iis quidem temporibus Ignatii Epistolici auctoritatem Christianis per Germaniam notam fuisse." Primo, quænam hæc consequentia est? Boioarii in Germania nescierunt: ergo Christiani per Germaniam. An nulli erant Christiani per Germaniam præter Boioarios? An alii omnes ignorabant quicquid Boioariis ignotum fuit? An ideo auctoritatem Ignatii ignorasse dicendi sunt qui Episcopos habuerunt, quod alii non habuisse dicantur? Secundo, unde liquet Christi fidem inter Boioarios viguisse cum Episcopos non haberent? Scilicet ex Gregorii tertii Epistola ad Bonifacium hoc apparet, inquit, nec hoc tantum, "sed Vivilonem nescio quem ipse Gregorius a se in eum ordinem consecratum ad eos misit." At Gregorius non dicit Vivilonem fuisse primum eorum Episcopum, nec se eum misisse ait, sed ordinasse tantum. Missus est enim Vivilo ad Gregorium, idque a Boioariis, ut ordinaretur Episcopus; illi igitur tum noverunt se sine Episcopo vivere non debere. Quod an ab Ignatio acceperint, illi viderint, qui neminem alium eam necessitatem docuisse putant. Vivilo etiam ipse ideo missus esse traditur, quia prior Episcopus esset defunctus. Et Epistola Gregorii exstat cum hoc titulo, "Dilectissimis nobis Episcopis in provincia Boioariæ et Alemanniæ constitutis Uvigoni, Luidoni, Rodulpho, Vivilo seu Addæ, Gregorius Papa [o]." Ut nec primus, nec solus tunc temporis Vivilo Boioariorum Episcopus fuisse videatur; et cum Bonifacius Germanorum Apostolus dicatur, tempus illud ostendi non potest, quo apud Boioarios fides Christi sub presbyteris sine Episcopo viguerit.

Argumentum Dallæi ex Epistola Gregorii III. ad S. Bonifacium de gente Boioariorum.

Alterius plane generis est quod e Scotia petit argumentum. Ibi enim Episcopos singulares in Ecclesiis fuisse negari non potest ad formam regiminis Ignatiani. Nam, ut Beda testatur, "Abbas quidam presbyter fuit cujus juri et omnis provincia et ipsi etiam Episcopi subjecti erant." Ita quidem

Argumentum e Scotia, de Monasterio Ionensi.

[o] Bonifacii Epist. cxxix. ed. Serar. xlv. ed. Würdtwein. Cf. Epist. xlvi.

Beda, sed omissa sunt verba notatu digna, "ordine inusitato [p]." Agnovit Seldenus "ordinem inusitatum" a Beda observatum: "Sed qui," inquit, "ex more ibi vetustissimo sæculorumque illic anteriorum disciplina receptus sit." Sed quis apud Ionenses presbyteros mos fuit Bedæ ævo antiquissimus, aut quot fuerunt illa anteriora sæcula? Certe ab obitu Columbæ, qui Monasterium condidit, ad ortum Bedæ, qui hæc scripsit, anni tantum numerantur septuaginta sex. Quid autem hinc sequitur? "Ignatii auctoritatem septimo sæculo Scotis Christianis fuisse ignotam," inquit Dallæus. Certe non sequitur reliquis Scotis, qui Episcopis parebant, Ignatium notum, neque Monachis Ionensibus, quod Abbatico juri Episcopi subjecti essent, ignotum fuisse. Potuit hoc fieri, utraque parte Ignatium sciente; potuit, utraque ignorante. Si ideo Ignatium ignorasse censendi sunt, certe et Chalcedonense Concilium ignorabant, cujus Canon octavus omnes Monasteriorum Clericos Episcopo vult esse subjectos. Οἱ Κληρικοὶ τῶν πτωχείων καὶ μοναστηρίων καὶ μαρτυρίων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει Ἐπισκόπων, κατὰ τὴν τῶν ἁγίων Πατέρων παράδοσιν διαμενέτωσαν, καὶ μὴ κατ' αὐθάδειαν ἀφηνιάτωσαν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου. *Clerici ptochiorum, monasteriorum, et martyriorum, sub potestate Episcoporum qui sunt in unaquaque civitate, secundum SS. Patrum traditionem, permaneant, nec per præsumptionem a suo Episcopo recedant.*

Si demus Ionenses Ignatium Epistolicum ignorasse, prius ostendere oportuit, quid illi noverint, quam illud objiceret quod ignorabant. Antea quidem in hunc modum disputabat. Si scripsisset Ignatius Epistolas, eæ fuissent Justino, Irenæo, Clementi Alexandrino et Tertulliano cognitæ. Nam hi viri erant, "totius antiquitatis literariæ maxime vero Christianæ studiosissimi iidem atque acutissimi et doctissimi indagatores." An idem de Scotis Christianis septimi sæculi judicandum est? Num Ionenses monachi antiquitatis studiosissimi atque acutissimi et doctissimi indagatores fuisse perhibentur? Imo vero an adhuc amplius, Ionenses illi in discutiendis veterum Græcorum monumentis adeo emunctæ naris Critici fuere, ut Eusebii, uti volunt, error, qui Athanasium, Hieronymum, Theodoretum et Gelasium fefellit, iis potissimum suboleret? Hoc enim necessario dicendum est de testimonio septimi

[p] Hist. lib. iii. cap. iv. § 160.

sæculi, ut vim aliquam habere videatur: tunc enim auctoritas Epistolarum Ignatii inter Catholicos atque etiam Hæreticos erat receptissima.

Redit Dallæus ad Hieronymi et Epiphanii testimonia.

Postquam Boioariorum et Ionensium meminisset Vir doctissimus, et ab argumento suo, quod a silentio scriptorum ante Eusebium petebatur, longius aberrasset, adjunxit Hieronymi et Epiphanii testimonia: illum ideo adduxit, quia presbyteratus cum Episcopatu, ut ait, *ἰσοτιμίαν* probabat, hunc quia eam sententiam ut hæresin in Aerio damnabat, testes duos in Ignatium jam diu receptum egregie conspirantes.

1. De Hieronymo.

S. Hieronymus sæpe S. Ignatii meminit, quid scripserit Vir Apostolicus et Martyr observat, Eusebiana transcribit et approbat: quid igitur ille adversus Ignatii Epistolas? "Solicitor putare," inquit, "vel nondum in iis ista tam multa fuisse, quæ hodie de Episcopatus necessitate et præ presbyteratu excellentia istic legimus, vel certe existimasse Hieronymum quantalibet fuerit Martyris auctoritas, non tamen satis eam valere, ut rem disertis Scripturæ vocibus confirmatam convellere posset aut deberet." Quid autem si Vir doctissimus revera putaret id quod putare solicitatur? quid si verum esset quod putet? an inde sequitur Epistolas illas omnes esse tertio sæculo fictas atque suppositas? Si parem cum Scripturis auctoritatem non habeant, aut una vel altera sententia de necessitate et excellentia Episcopatus in exemplari Hieronymiano non haberetur, quæ in nostris apparet, an statim sequitur omnes fuisse commentitias? præsertim cum S. Hieronymus eas quas ipse habuit veras et genuinas putavit. Fatetur Vir doctissimus eas Epistolas quas nunc habemus easdem omnino esse quas habuit Eusebius et post eum Athanasius atque Theodoretus. Qua ergo ratione ductus dubitare potest de exemplari solius Hieronymi, qui post Eusebium et Athanasium, ante Theodoretum vixit? "Non tam multa" scilicet "de ea re in Ignatio vidit Hieronymus:" quasi, si pauciora de eadem re dixisset Ignatius, fidem ei omnem abrogasset Hieronymus. Anne auctoritas illa tantum valida est, quæ sententiis idem plane sonantibus sæpe repetitis constat? Quot sententiæ in Ignatio obliterandæ sunt, ut Episcopatus et presbyteratus *ἰσοτιμία* ab illo condemnari non putetur, et doctrina quam tanquam Hieronymianam repræsentant Adversarii Ignatianæ minime con-

Hieronymi sententia Ignatio minime contraria est.

traria videatur! Sed revera Hieronymi sententia, si una atque simplex sit et recte explicetur, Ignatii sententiæ minime contraria est: contrarietas enim quæ obtenditur, originem tantum spectat, de qua nihil Ignatius. Cætera vero quæ habet Hieronymus sane quamplurima de Episcopatus a presbyteratu distinctione et præexcellentia, ac necessitate antiquitateque utriusque in Ecclesia Dei, et Aerii dogma jugulant, et Ignatianis plane conformia sunt; quæ toties imitatur et sequitur, ut quin omnia viderit, quæ nos in genuinis Epistolis videmus, dubitari, certe ut pauciora, affirmari non possit.

Hieronymi Epistola ad Nepotianum;

Nam in Epistola ad Nepotianum, "Esto," inquit, "subjectus Pontifici tuo, et quasi animæ parentem suscipe," vel "suspice." Exhortatio hæc non Aeriana, sed Ignatiana est. Nepotianus enim presbyter erat. Ita de illo Hieronymus Epist. iii., "Fit clericus, et per solitos gradus presbyter ordinatur." Presbyterum igitur subjectum Episcopo suo esse debere monet Hieronymus, et quidem tanquam filium parenti. Semper enim Episcopum Presbyteri patrem agnoscit.

et alia ejusdem testimonia.

Epistola lxii. ad Theophilum, "Non sumus tam inflati cordis ut ignoremus quid debeatur Sacerdotibus Christi. Qui enim eos recipit, non tam eos recipit, quam illum cujus Episcopi sunt. Sed contenti sint honore suo: Patres se sciant esse non Dominos." De Heliodoro Nepotiani Episcopo ita loquitur, "Quanto magis tu et avunculus et Episcopus, hoc est et in carne, et in spiritu pater, doles abesse viscera tua, et quasi a te divulsa suspiras." Ad Nepotianum Epist. iii., "Gloria patris est filius sapiens. Gaudeat Episcopus judicio suo, cum tales Christo elegerit sacerdotes." Ita ipse S. Augustinum compellat: "Vale mihi amice carissime, ætate fili, dignitate parens." Et, "Virum honorabilem, fratrem meum, filium dignationis tuæ, Orosium presbyterum et sui merito et te jubente suscepi." Quæ cum ita sint, illa in suspecto Opere in Psalmum xliv. Hieronymo vix abjudicari possunt, "Fuerunt, o Ecclesia, Apostoli patres tui, quia ipsi te genuerunt. Nunc autem quia illi recesserunt a mundo, habes pro his Episcopos filios, qui a te creati sunt: sunt enim et hi patres tui, quia ab ipsis regeris." Hæc autem *subjectio* Hieronymiana nihil aliud est quam ὑπακοὴ vel ὑποταγὴ Ignatiana.

Hieronymi doctrina

Secundo, Hieronymus sæpissime tres gradus sive ordines in Ecclesia, Episcopatum, presbyteratum, et diaconatum

agnoscit, non minus quam Ignatius. Dialogo adversus Luciferianos, "A triginta cubitis incipiens et usque ad unum cubitum paulatim decrescens Arca construitur: similiter et Ecclesia multis gradibus consistens, ad extremum diaconis, presbyteris, Episcopisque finitur." Ita ille, "Arcæ sacramenta cum Ecclesia componens," cap. 22. Commentario in Micheæ cap. vii., "Nolite credere in ducibus, non in Episcopo, non in presbytero, non in diacono, non in qualibet hominum dignitate. Non hoc dico quod istiusmodi gradibus in Ecclesia non debeatis esse subjecti, *Quicunque* enim *maledixerit patri aut matri morte morietur;* et Apostolus docet præpositis in Ecclesia obediendum. Sed quod aliud sit honorare duces, aliud spem habere in ducibus. Honoremus Episcopum, presbytero deferamus, assurgamus diacono, et tamen non speremus in eis." Apologia prima adversus Ruffinum, cap. xxiii., "Sciat multum interesse de Angelis et Seraphim et Cherubim dicere dæmones et homines fieri, quod affirmat Origenes, et ipsos inter se Angelos diversa officiorum genera esse sortitos, quod Ecclesiæ non repugnat. Quomodo et inter homines ordo dignitatum ex laboris varietate diversus est: cum Episcopus, et presbyter, et omnis ecclesiasticus gradus habeat ordinem suum; et tamen omnes homines sunt." Epistola xxvii. [al. cviii. 28.] quæ est ad Eustochium, "Aderant Hierosolymarum et aliarum urbium Episcopi, et sacerdotum inferioris gradus, ac levitarum, innumerabilis multitudo." Dicent Hieronymum de diversis gradibus, aut ordinibus loqui secundum usum sæculi sui: idem et ego de Ignatio affirmo. Et quidem Hieronymus eosdem gradus refert ad tempora Apostolica: ut mirum non sit Ignatium post omnium Apostolorum mortem ita locutum esse. Epistola prima ad Heliodorum, [xiv. 8,] "*Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat;* scimus ista: sed junge quod sequitur; *Oportet autem hujusmodi irreprehensibilem esse,* &c. Et cæteris quæ de eo sequuntur explicitis, non minorem in tertio gradu adhibuit diligentiam, dicens, *Diaconos similiter pudicos.*" Lib. i. adversus Jovinianum, "Cernis igitur quod Episcopus, presbyter, et diaconus non ideo sint beati, quia Episcopi, vel presbyteri sint aut diaconi, sed si virtutes habuerint nominum suorum et officiorum. Alioqui si diaconus sanctior Episcopo suo fuerit, non ex eo

de tribus ordinibus.

quod inferior gradu est, apud Christum deterior erit: aut Stephanus diaconus, qui primus martyrio coronatus est, minor futurus est in regno cœlorum multis Episcopis, et Timotheo ac Tito, quos ut subjicere non audeo, ita nec anteponere." Idem Episcopatum tanquam summum in Ecclesia ordinem maximi facit, Episcopo commissam esse Ecclesiam docet, eique principatum attribuit. Epistola secunda, [lii. 9,] ad Nepotianum, "Sciat Episcopus, cui commissa est Ecclesia, quem dispensationi pauperum curæque præficiat." Epistola ad Theophilum, [lxxxii. 9,] de Joanne Episcopo Hierosolymitano, "Aut, quasi Pontifex, cunctis æqualiter imperet: aut quasi imitator Apostoli, universorum saluti ex æquo serviat." Commentario in Esaiam cap. lx., "*Ponam*, inquit, *principes tuos in pacem, et Episcopos tuos in justitiam.* In quo Scripturæ sanctæ admiranda majestas, quod principes futuros Ecclesiæ Episcopos nominavit." In Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum, "Polycarpus Joannis Apostoli discipulus, et ab eo Smyrnæ Episcopus ordinatus, totius Asiæ princeps fuit." Commentario in Esaiam cap. iii., "Sed et ad nostros Principes referri potest, si atterant subjectam sibi plebem, et pauperes delinquentes publice arguant atque confundant, divitibus autem majora peccantibus ne nutum quidem facere audeant," &c. Et cap. v., "Abutamur hoc testimonio adversum principes Ecclesiæ, qui de mane consurgunt ad sectandam siceram, et bibendum usque ad vesperam," &c. Commentario in Titum cap. i., "Non enim Apostolus Ecclesiæ principem formans vetat esse pugilem et pancratiasten:" quæ postea explicat lib. i. adversus Jovinianum, "Neque enim pugilem describit sermo Apostolicus, sed Pontificem instituit." Epist. iii. [lx. 14,] "Prudenterque Ennius, 'Plebes,' inquit, 'in hoc Regi antestat loco; Licet lacrymare plebi, Regi honeste non licet.' Ut Regi, sic Episcopo; imo minus Episcopo, quam Regi." Quæ cum Hieronymo adeo sint familiaria, etiam illa quæ in Psalmum xliv. sub ejus nomine legimus prætereunda non videntur [q]: "Constituit Christus sanctos suos super omnes populos. In nomine enim Dei dilatatum est Evangelium in omnibus finibus mundi, in quibus principes Ecclesiæ, id est, Episcopi constituti sunt."

[q] In Append. ad tom. vii. ed. Vallars. p. 167.

Necessitatem trium ordinum tuetur Hieronymus.

Præterea Hieronymus necessitatem horum graduum in Ecclesia, et quidem Episcopatus, non minus quam Ignatius tuetur. Ita enim ille in Dialogo adversus Luciferianos, cap. 21, "Ecclesia non est quæ non habet sacerdotes." Quos autem voluerit sacerdotes ipse satis indicat, de Hilario loquens, "Episcopos et presbyteros non habente;" idemque ex verbis sequentibus apparet, "Sed, omissis paucis hominibus, qui ipsi sibi et laici sunt et Episcopi, ausculta quid de omni Ecclesia sentiendum sit." Quod ex eodem libro imprimis comprobatur: cap. 9, "Ecclesiæ salus in summi sacerdotis dignitate pendet; cui si non exsors quædam, et ab hominibus eminens detur potestas, tot in Ecclesia efficientur schismata, quot sacerdotes." Quæ pura puta sunt Ignatiana, et ab Aerii dogmate maxime abhorrentia. Denique hanc ipsam ordinum distinctionem a temporibus Apostolicis, imo ab ipsis Apostolis arcessit Hieronymus. In ipsa enim ad Euagrium Epistola, quam Adversarii tantopere solicitant, hæc habet, "Ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de Veteri Testamento, quod Aaron et Filii ejus atque Levitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi presbyteri et diaconi vindicent in Ecclesia." Ubi primo aperta distinctio ordinum: alius enim ordo Aaronis, sive summi sacerdotis, qui per excellentiam הכהן, *ὁ ἱερεὺς*, vel etiam הכהן הגדול, הכהן הראש, vel כהנא רבא, *ὃν ἀναραβάχην προσαγορεύουσι· σημαίνει δὲ ἀρχιερέα*, ut loquitur Josephus; alius filiorum Aaronis, seu secundariorum sacerdotum, *οὓς χαναίας καλοῦσι*, simpliciter כהנים, vel cum diminutione כהנים הדיוטים *Sacerdotes idiotæ*, vel *κατὰ μέρος*· alius denique Levitarum, quorum diversa officia et dignitates in Scriptura referuntur. Aaroni autem, seu summo sacerdoti Episcopum, sacerdotibus secundariis presbyteros, Levitis diaconos in Ecclesia respondere asserit Hieronymus. Secundo, hujus ordinum distinctionis antiquitatem, auctoritatemque depingit, ex Apostolica enim traditione natam et ad sua tempora derivatam docet.

Blondellus nihil digne ad hæc potuit respondere.

Blondellus in Apologia ad hæc nullam observationem adhibet, elucidationem in sexta illius Operis sectione promittit, cum tres tantum sectiones ediderit. Sed quid ad hæc respondere potuerit, satis perspicitur ex iis quæ in Prolegomenis ad Pseudo-Isidorum scripsit, misera et infelicia et homine vel docto vel probo prorsus indigna. Sic enim

Turrianum disputantem inducit: "Si fuit differentia inter Aaronis filios et Levitas, sunt autem tales Episcopi et presbyteri, fuit semper distinctio eorum. Atqui verum prius, teste Hieron. Epist. ad Euagrium." Tum vero responsionem suam subjungit. "Atqui non sunt tales Episcopi et presbyteri; sed Episcopi (in quibus, Hieronymo, imo Apostolo auctore, presbyteri continentur) et Diaconi. Ergo fallitur Turrianus." Duabus partibus hæc responsio constat, negativa una, affirmativa altera. Episcopi et presbyteri non sunt Aaronis filii et Levitæ: hæc prima. Episcopi et diaconi sunt Aaronis filii et Levitæ, hæc secunda. Sed quid hæc, amabo, ad verba Hieronymi? An Turrianus adeo insanivit ut diceret Episcopos et presbyteros tales esse, quales fuerunt Aaronis filii, et Levitæ? minime vero. Ille nobiscum sic disputavit, pro Epistolis Decretalibus lib. v., "Hieronymus in Epistola ad Euagrium ita scribit, 'Quod Aaron et filii ejus, atque Levitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, presbyteri, et diaconi in Ecclesia vindicent.' Quis autem dicat non fuisse in templo differentiam inter summum sacerdotem Aaron, et filios ejus minores sacerdotes? Quod si fuit semper, fuit igitur semper, auctore Hieronymo, differentia in Ecclesia inter Episcopos et presbyteros." Hæc sunt Turriani verba, quæ misere detorsit Blondellus, ut illis responsionem saltem aliquam reponere videretur. Disputat Turrianus de Aarone seu summo sacerdote, et filiis ejus seu minoribus sacerdotibus; eorum loco substituit Blondellus, in argumento Turriani, Aaronis filios, et Levitas; ac tunc respondet, non esse tales Episcopos, et presbyteros; quod nemo unquam dixit. At nos dicimus secundum Hieronymum Episcopum respondere Aaroni, presbyteros Aaronis filiis, diaconos Levitis. Et cum Episcopus vindicare debeat in Ecclesia id quod Aaron fuit in templo, distinctionem ordinis asserere, præeminentiam dignitatis assumere, subjectionem a presbyteris postulare ex Apostolica traditione tenetur. Alibi eandem comparationem instituit Hieronymus, nulla Levitarum aut diaconorum facta mentione, Epist. ad Nepotianum, "Quod Aaron et filios ejus, hoc Episcopum, et presbyteros esse noverimus." Ubi clare Episcopus singularis summo sacerdoti, presbyteri minoribus sacerdotibus conferuntur. Hoc Hieronymo solenne est. Ita ipse de seipso jam pres-

bytero Epist. xcix. [al. xlv. 3.] "Omnium pene judicio dignus summo sacerdotio decernebar," hoc est, Episcopatu. Epist. lxi.[1] adversus Joannem Hierosolymitanum, "Nisi me honor sacerdotii, et veneratio nominis refrænaret, et scirem illud Apostoli, *Nesciebam, fratres, quia Pontifex est; scriptum est enim, Principi populi tui non maledices,* qua vociferatione et indignatione verborum de tua narratione conquererer! licet ipse nominis tui extenues dignitatem, cum patrem pene omnium Episcoporum et opere et sermone despicias." Quo præcipue spectant ea quæ ante adduximus, "Ecclesiæ salus in summi sacerdotis dignitate pendet." Cum igitur Hieronymus de distinctione Episcopatus a presbyteratu, de ejusdem etiam præeminentia atque potestate, de necessitate porro et antiquitate tam copiose disseruerit, nulla rationis specie aut Aeriano dogmati consensisse, aut confertas Ignatii sententias minime vidisse putari potest.

Summa Doctrinæ ex Hieronymo de Episcopatu.

2. De Epiphanio.

Hieronymo Epiphanium mire conjungit, ex quo duo potissimum observat, primo, eum "Ignatianorum non meminisse;" secundo "quædam posuisse cum Ignatianis apertissime pugnantia." Propter hæc duo unum ex tribus sequi ait, vel Epiphanium sententias de Episcopatu non vidisse, utpote ab Interpolatore postea insertas; vel Epistolas nescivisse; vel tanquam fictas contempsisse; quod verisimilius putat. Et primo quidem fateor Epiphanium Ignatii in libris de Hæresibus nunquam meminisse; at eum nec ignorasse inde sequitur, nec contempsisse: neque si ignoraverit, tot illo ævo et optime scientibus et summe prædicantibus, sententiam nostram ullo modo lædit, aut negantis argumenti speciem ullam habet. Ignorasse non sequitur, quia quamplurimos Auctores laudatissimos et ad rem suam accommodatissimos non laudavit, quos tamen eum ignorasse verisimile non est. Quales fuere Papias, Hegesippus, Theophilus, Athenagoras, Pantænus, Agrippa, Melito, Caius, Dionysius Corinthius, Dionysius Alexandrinus, Philippus Episcopus Cretensis, Musanus, Modestus, Rhodon, Miltiades, Apollonius, Serapion, Theophilus Cæsareensis, &c. Hi aliique sane quamplurimi multa ad argumentum Epiphanii opportunissima scripsere, quorum nullius ille meminit: nemo tamen eum hos omnes, aliosque quos præteriit, aut ignorasse aut contempsisse dicet. Memi-

Recensio Auctorum, quos omisit, quosque citavit Epiphanius.

[1] Lib. contr. Joann. Hierosolym. § 12.

nit quidem Epistolarum Clementis Romani, sed obiter tantum, non ut ullam ex iis sententiam ad Hæresin aliquam refellendam transcriberet, sed ut adulteratum ab Hæreticis fuisse librum illum ostenderet, qui sub Clementis nomine Periodus Petri vocabatur. Verba etiam quædam ex Epistola ad Corinthios citat non contra Hæreticos, sed tantum ut probet Clementem Episcopatum primo repudiasse. Contra omnes Hæreticos sui temporis scripserat Justinus [s]: eum tamen semel tantum nominat Epiphanius, nec in alium finem, quam ut Tatianum Hæreticum illi synchronum fuisse ostendat. Irenæum aliquoties citat, ut labori suo parceret, et Hæreticorum historiam ex illo transcriberet: at sententias aliquas ex eodem ad Hæreticorum dogmata confutanda nunquam adducit. Imo, ut ipse observat, Irenæus primo libro Hæreticos recenset, reliquis refutat, Ἀκρότατα δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ἑξῆς δευτέρῳ αὐτοῦ λόγῳ καὶ τοῖς ἄλλοις διήλεγξε περιττοτέρους, quæ negligentius a Petavio versa sic refinge, *Eos autem in proximo seu secundo libro accuratissime, et in reliquis ex superabundanti refutavit.* E primo tamen libro utpote historico tantum excerpta protulit Epiphanius, ad secundum semel respexit, reliquos nunquam attigit; ne unum quidem ex iis testimonium adversus Hæreticos adduxit. Clementem Alexandrinum et Eusebium nominat, sed tantummodo tanquam fide dignos testes historiæ quæ de S. Jacobo narratur. Quidni autem et in Ignatianis æque ei ἀξιόπιστος erat Eusebius? Clementem hunc etiam adversus Gentilium Deos, nec aliter citat. Prolixam porro S. Methodii disputationem adducit adversus Origenem de Resurrectione, aut ut labori suo parceret, aut ut invidiam declinaret. "Eo enim tempore Origenis nomen florebat in mundo," ut loquitur Hieronymus. S. Athanasii quidem integram Epistolam ad Epictetum transcripsit; sed ut Dimœritarum Hæresin luculentius describeret, simulque caveret ne illis dogmata affingere ipse videretur. Paulini etiam Professionem Fidei adjunxit, ut eorum Historiam melius illustraret. Eusebium Vercellensem se Scythopoli vidisse forte commemorat. Quid ipse de iis qui ante eum contra Hæreses scripserant senserit, cui usui essent sibi in Opere suo condendo duobus potissimum locis ostendit. Ut Hæresi Valentini, ὁρῶντες ὅτι ἄλλοι πεπονήκασι, φημὶ δὲ

[s] Ita testatur Hieronymus in Catalogo. Cf. Theodoret. Hær. Fab. i. c. 2.

Κλήμης, καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Ἱππόλυτος, καὶ ἄλλοι πλείους, οἳ καὶ θαυμαστῶς τὴν κατ' αὐτῶν πεποίηνται ἀνατροπὴν, οὐ πάνυ τι τῷ καμάτῳ προσθεῖναι, ὡς προεῖπον, ἠθελήσαμεν, ἱκανωθέντες τοῖς προειρημένοις ἀνδράσι. *Cum alios quoque videamus hunc laborem suscepisse, Clementem dico, et Irenæum, et Hippolytum, et alios complures, qui præclare eorum dogmata refutarunt, multum laboris, ut ante dixi, superaddere noluimus, prædictis viris contenti.* Et Hæresi Manichæorum, Ἤδη δὲ ἀνδράσι μεγάλοις θαυμαστῶς κατ' αὐτοῦ ἀντιῤῥήσεις τοῦ ἐλέγχου πεποίηνται· Ἀρχελάῳ μὲν τῷ Ἐπισκόπῳ, ὡς προείρηται, Ὠριγένει δὲ, ὡς ἀκήκοα, Εὐσεβίῳ δὲ τῷ Καισαρείας, καὶ Εὐσεβίῳ τῷ Ἐμέσης, Σεραπίωνι Θμουέως, Ἀθανασίῳ τῷ Ἀλεξανδρείας, Γεωργίῳ τῷ Λαοδικείας, Ἀπολλιναρίῳ τῷ Λαοδικείας, Τίτῳ, καὶ πολλοῖς τῶν κατ' αὐτοῦ. Οὐδὲν δὲ λυπήσει καὶ ἀπὸ τῆς ἡμῶν πτωχείας ὀλίγα εἰς αἰσχύνην τοῦ ἐλεεινοῦ ἀνθρώπου εἰπεῖν. *Jampridem vero admirabiles ad illius refutandos errores lucubrationes editæ sunt: velut ab Archelao Episcopo, ut antea dictum est, Origene, ut accepimus, Eusebio Cæsareensi et altero Emeseno, Serapione Thmuensi, Athanasio Alexandrino, Georgio Laodiceno, Tito, multisque qui adversus illum scripserunt. Non erit tamen molestum, si pauca pro inopia nostra ad augendam infelicis homuncionis infamiam dicamus.* Plures his scriptores Catholicos, opinor, non nominavit Epiphanius in libris de Hæresibus prolixis sane, et elaboratis: infinitos igitur pene omisit: et ex illis quos nominavit, ne unam quidem sententiam adduxit, qua argumenta sua confirmaret, aut Hæretici cujuspiam dogma refelleret.

Conclusio.

Audiamus igitur quid de Epiphanio observet Vir doctissimus, quid ex observatione colligat. "Epiphanius," inquit, "nullus Ignatianorum meminit, quibus nihil in tota Antiquitate adversus Aerii opinionem disertius." Ergo "vel Epistolæ sunt postea interpolatæ, vel eas nescivit, vel contempsit." Nihil horum. Nihil enim ex tota Antiquitate unquam attulit Epiphanius ad ullam hæresin refellendam; nunquam auctoritate Veterum usus est ad ullum Hæreticum opprimendum. Licet igitur hæ ipsæ Epistolæ, ut eas nunc habemus, Epiphanii ævo exstiterint (quod certissime cognoscitur, et id negare non potest Dallæus, qui cum Salmasio, Blondello, et Albertino easdem esse quas Eusebius et Athanasius habuerunt fatetur)

Error Dallæi de instituto Operis Epiphanii.

si eas optime noverit et maximi fecerit, et ad manum etiam cum scriberet habuerit; incredibile tamen est eum voluisse vel unam sententiam ex iis adversus Aerium adducere, qui aliud in toto illo Opere institutum habuit, et in nulla unquam disputatione adversus ullum Hæreticum, ad illius argumenta retundenda, vel unam sententiam ex Veterum aliquo adduxit. Quorsum igitur qui reliquos omnes præteriit, Ignatium solum laudaret?

Secunda Dallæi observatio de Epiphanio.

Secunda Observatio ex Epiphanio petita multo minus valet. "Quædam," inquit, in disputatione adversus Aerii dogma "ponit cum Ignatianis apertissime pugnantia, imo totidem monstra ex Ignatii Epistolici Hierarchicis legibus: quibus Epistolarum *κυρίας δόξας* liquido evertit Epiphanius." Si hæc vera sint, non tantum Aerii argumenta "leviter ac molli brachio solvit," sed et imprudenter causam suam prodidit. Verum aliter plane se res habet. Distinguenda sunt tempora, et Ecclesiæ status, quod accurate observat Epiphanius, et omnia statim plane convenient; nulla inter Ignatium et Epiphanium dissidii vola vel vestigium apparebit. De ætate S. Pauli agit Epiphanius, de sua Ignatius. Ille de Ecclesiis particularibus nondum omnibus numeris absolutis, et *πληρώματα οἰκονομίας* adhuc recepturis; hic de jam plene constitutis, et ultima Apostolorum manu efformatis, atque stabilitis. Ita ille de Aerio loquitur, *Οὐκ οἶδεν ὁ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀληθείας ἀγνοήσας, καὶ ἱστορίαις βαθυτάταις μὴ ἐντυχὼν, ὅτι νέου ὄντος τοῦ κηρύγματος πρὸς τὰ ὑποπίπτοντα ἔγραφεν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος*. *Veritatis ille seriem ignorans, nec in reconditioribus historiis versatus non intelligit Sanctum Apostolum cum recens esset Evangelii prædicatio pro re nata scripsisse.* Scilicet ut occasio ex circumstantiis illius temporis se obtulit, sua scripta temperavit Apostolus. In aliquibus locis tunc temporis erat Episcopus cum Diaconis, nondum ibidem constitutis presbyteris ob paucitatem fidelium; in aliis erant presbyteri cum diaconis, nondum ibidem constituto Episcopo quod quisquam ea functione dignus adhuc haud reperiretur. Hæc ex reconditioribus historiis hauserat Epiphanius, quas non conspexisse ipsi videbatur Aerius. *Οὕτω*, inquit, *κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἦσαν οἱ τόποι, καὶ γὰρ ἕκαστον πρᾶγμα οὐκ ἀπ' ἀρχῆς τὰ πάντα ἔσχεν· ἀλλὰ προβαίνοντος τοῦ χρόνου τὰ πρὸς τελείωσιν τῶν χρειῶν κατηρτίζετο.* *Ita per illud tempus*

istiusmodi locorum status exstitit. Etenim unaquæque res non ab initio omnibus numeris absoluta fuit; sed procedente demum tempore, ea quæ ad perfectionem omnium necessitatum pertinent, constituta sunt. Quod late ex Veteri Testamento probat, et sic intelligenda Apostoli verba asserit, et hoc uno fundamento posito, ruere omnes Aerii objectiones concludit, et nos pariter omnem contrarietatem, et cum Ignatianis ἐναντιοφάνειαν eodem tolli putamus.

Contrarietatem fingit Dallæus inter Tertullianum et Ignatium.

(V.) Examinato septimo Capite, sequitur octavum cum hoc titulo, "Ignota Tertulliano fuisse Ignatiana demonstratur quinque argumentis." Sed quintum telum fatetur Usserianum Ignatium non ferire: quatuor itaque tantummodo nobis restant repellenda. Primo, docet id Tertullianus, quod Ignatianæ doctrinæ est contrarium. Ergo eum nescivit. Adversus enim Apostolicum Virum et Martyrem sibi notum nunquam quicquam docuisset. Mira hæc consequentia de quolibet Scriptore, de Tertulliano maxime miranda. Nunquamne ut quisquam aliquid docuerit, quod esset Viris Apostolicis aut Martyribus notis adversans? An Viri Apostolici et Martyres majoris unquam auctoritatis fuere, quam ipsi Apostoli et Evangelistæ? Illorum certe doctrinæ nonnulli aliquando contradixere; non Scripturarum inscii, aut earum auctoritatis contemptores, sed vel inadvertentia ducti, vel præjudicio aliquo abrepti. An Tertullianus adeo subacti judicii, adeo sedati ingenii fuit, ut nulli unquam Viro in Ecclesia celebri contradiceret, cum ipse ab Ecclesia recesserit, et adversus eam quamplurima acerbe et petulanter scripserit? Præterea, vel ipsis judicibus Adversariis, hæc consequentia non est necessaria. De aliis enim Tertulliano junioribus, quos Ignatio contraria docuisse vult, ita disputat Dallæus, ut illi vel ignoraverint, vel ista quibus contraria docuerint in Ignatio non viderint, vel Epistolas tanquam fictas contempserint. Si autem hæc de aliis dici possint, cur non et de Tertulliano? Certe Salmasius, Blondellus, et Albertinus hanc consequentiam potius admitterent, qui Epistolas diu ante ævum Tertulliani fictas putarunt; et si Dallæus non admittat, in disputatione sua principium petit, dum ex Tertulliano sic probet Epistolas non exstitisse, cum argumentum nihil valeat, nisi quis concedat easdem post Tertulliani tem-

pora fuisse suppositas. Si enim ante Tertullianum fuerint fictæ, et potuit ille cognoscere, et debuit contemnere.

Sed interim videamus quidnam illud Tertulliani decretum sit, quod Ignatianum adeo aperte refigit, et proculcat. Nempe, "Ubi tres, Ecclesia est, licet Laici." Hæc Tertullianus. At Ignatius, *χωρὶς τούτων*, id est, sine Episcopis, presbyteris et diaconis *ἐκκλησία οὐ καλεῖται.* Trall. cap. 3. Quæro primo, Ubi hæc a Tertulliano scribuntur? Respondetur, libro De Exhortatione Castitatis [t]. At S. Augustinus Tertullianum factum Hæreticum docet secundas nuptias contra doctrinam Apostolicam tanquam stupra damnare, quod in eo Opere facit. Qui autem contra doctrinam Apostolicam scripsit, licet S. Pauli Epistolas nosset, nonne et contra Ignatianam scribere potuit, licet ejus Epistolas haud ignoraverit? Hunc ipsum librum Nicephorus memorat tanquam adversus Ecclesiam scriptum, *Καὶ ἰδικῶς κατὰ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας βίβλον συντάττει· οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ περὶ Σωφροσύνης ἕτερον σύνγραμμα καταλείπει, καὶ περὶ Μονογαμίας ἕτερον* [u]. Cum igitur contra Ecclesiam Catholicam scriberet, hæc habuit, "Ubi tres, Ecclesia est, licet Laici." Pariter et de Fuga in Persecutione, jam adultior Montanista in hunc modum loquitur, "Non potes discurrere per singulos? sit tibi et in tribus Ecclesia." Hæc ille ex Montanistarum disciplina; contra quam ipse Catholicus scripsit, "Hodie presbyter qui cras Laicus: nam et Laicis sacerdotalia injungunt [x]." Aliter de hac ipsa re locutus est dum Catholicus fuit: "Ubi tres, id est Pater et Filius et Spiritus Sanctus, ibi Ecclesia quæ trium corpus est [y]." Quicquid autem de illo loco senserit, *Ubi duo vel tres in nomine meo congregantur, ego in medio eorum sum*, de præsentia Christi id accepit, quæ aliquo sensu Ecclesiam facere videtur, etsi Christus id non dixerit. Ita

Tertulliani liber de Exhortatione Castitatis. Montanista factus illum librum scripsit Tertullianus.

[t] Cap. vii. Locus est, quem longo sermone discutit Thomas Bennet, *Rights of the Clergy*, cap. 9; tractat et Reverendissimus Dom. Lincoln. in Tertullian. pp. 225—8. "Nonne et Laici Sacerdotes sumus? Scriptum est, Regnum quoque nos et sacerdotes Deo et Patri suo fecit. Differentiam inter Ordinem et Plebem constituit Ecclesiæ auctoritas, et honor per Ordinis consessum sanctificatus. Adeo ubi Ecclesiastici Ordinis non est consessus, et offers et tinguis, et sacerdos es tibi solus. Sed ubi tres, Ecclesia est, licet Laici. Unusquisque enim fide sua vivit, neque est personarum acceptio apud Deum."

[u] Nicephor. iv. cap. 34. Fortasse dubitari potest, annon Nicephorus respexerit Libr. de Pudicitia. Sed eodem redit: constat enim Tractatum utrumque fuisse scriptum, quum Tertullianus jamdudum Montanista esset factus.

[x] De Præscr. Hær. cap. 41.

[y] De Baptismo, cap. 6.

ipse alibi, "In uno et altero Ecclesia est, Ecclesia vero Christus[z]." Quod adeo non repugnat Ignatio, ut ipse etiam dixerit, "Ubi est Christus Jesus, illic Catholica Ecclesia." Nihil itaque adhuc dixit Tertullianus nisi quod et Ignatius. Cum autem Ignatius addat, χωρὶς τούτων, *sine Episcopis, presbyteris et diaconis Ecclesia non vocatur*, eadem notione sine dubio locutus est Tertullianus saltem adhuc in Ecclesia Catholica manens. Nam cum de Ecclesiis Apostolicis loquitur, hæc habet, "Habemus et Joannis alumnas Ecclesias. Nam etsi Apocalypsin Marcion respuat, ordo tamen Episcoporum ad originem recensus in Joannem stabit auctorem[a]." Et de Præscriptione Hæreticorum, cap. 32, "Edant ergo origines Ecclesiarum suarum; evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ad initia decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem et antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum ab Joanne conlocatum refert; sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum itidem. Perinde utique et cæteræ exhibent quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant." Cum igitur proprie et Catholice de Ecclesia loquitur, ostendit se idem omnino sentire quod sentiebat Ignatius, eam sine Episcopo integram esse non posse. De vocabulo quidem "Ecclesiæ" ita sæpe loquitur, ut et Hæreticis tribuat; quos in Ecclesia proprie dicta esse nec ipse nec quisquam alius agnovit. "Faciunt," inquit, "favos et vespæ; faciunt Ecclesias et Marcionistæ:" sed quam inique illud nomen iis attribuatur docet, "Habet quidem illa Ecclesias, sed suas, tam posteras quam adulteras; quarum si censum requiras, facilius apostaticum invenias quam Apostolicum." De Ecclesia etiam mystice loquitur, Lib. de Pudicitia, cap. 21, "Nam et Ecclesia proprie et principaliter ipse est Spiritus, in quo est Trinitas unius Divinitatis, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus. Illam Ecclesiam congregat, quam Dominus in tribus posuit. Atque ita exinde etiam numerus omnis, qui in hanc fidem conspiraverit, Ecclesia ab auctore et consecratore censetur. Et ideo Ecclesia quidem delicta donabit, sed Ecclesia Spiritus per spiritalem hominem, non Ecclesia numerus

Vocabulo *Ecclesiæ* catachrestice utitur aliquando Tertullianus.

[z] De Pœnitent. cap. 10.

[a] Adv. Marcion. lib. iv. cap. 5.

Episcoporum." Cum igitur Tertullianus nunc Ecclesiæ vocabulum proprie sumat, pro tali scilicet qualem Apostoli constituerunt, nunc improprie, et in alia notione, ut cum Spiritum esse dicit, cum idem nomen Hæreticorum conventibus tribuit, aut tribus Laicis, quos ipse sacerdotes vocat sensu aliquo, (tam enim verum est ex Tertulliani sententia, quod tres Laici sunt tres sacerdotes, quam quod ubi tres Laici Ecclesia est,) cum, inquam, tam improprie de Ecclesia loquatur, illud decretum Ignatiano minime contrarium est, cum Ignatius de Ecclesia proprie et integre accepta loquatur, eodem modo quo alibi Tertullianus, quo S. Cyprianus, qui Tertullianum magistrum vocavit: "Illi sunt Ecclesia, plebs Sacerdoti adunata, et pastori suo grex adhærens. Unde scire debes Episcopum in Ecclesia esse, et Ecclesiam in Episcopo, et si qui cum Episcopo non sunt in Ecclesia non esse:" Epist. lxix. [al. lxvi.]: eodem quo Optatus pariter Africanus, "Ecclesia certa quædam membra habet, Episcopos, presbyteros, diaconos, et turbam fidelium [b]:" eodem quo Victor Vitensis etiam Africanus, "Quibus autem persequar fluminibus lacrymarum, quando Episcopos, presbyteros, diaconos, et alia Ecclesiæ membra ad exilium eremi destinavit [c]."

Altera objectio de Tertulliano.

Secundo, colligit Ignatium nostrum Tertulliano fuisse ignotum, quia cum "non solum antecessores suos, sed ipsorum etiam Hæresiarcharum contemporales nominatim recenseat, Ignatium ne nominavit quidem:" videamus quam recte. Tertullianus scribens adversus Valentinianos, observat primo eorum originem in Valentino, ejus sequaces notat, Colarbasum, Ptolemæum, Heracleonem, Secundum, Marcum et Theotimum, qui quamvis Valentiniani dicerentur, multum tamen a Valentino discrepabant. Statuit igitur primo cum principalibus agere, non "cum ducibus," ut loquitur, "passivorum discipulorum;" secundo, lectoribus persuadere conatur se non "finxisse materias," hoc est, dogmata illis attribuisse quæ ipsi non propalabant; quod ea non solum "antecessores sui," sed ipsorum "Hæresiarcharum contemporales instructissimis voluminibus et protulerunt et retuderunt." Deinde eos nominat qui illa instructissima volumina scripsere, quibus omnes illas hæreticas opiniones exposuerunt atque refutarunt,

[b] Lib. ii. cap. 14.
[c] De Persecutione Africana, lib. ii. p. 24. ed. Chifflet.

quos ipse ut in hoc scribendi genere assequatur optat. Horum primus "Justinus Philosophus et Martyr," qui non tantum "contra Marcionem insignia volumina," sed et "alium librum contra omnes hæreses scripsit," ut testatur Hieronymus in Catalogo. Secundus est "Miltiades Ecclesiarum Sophista," quem, eodem Hieronymo teste, scimus scripsisse adversus Montanum "volumen præcipuum." Tertius est Irenæus, cujus instructissimum volumen adversus Valentinianos exstat. Quartus, quem Proculum nominat, quis sit ambigitur, quæ scripserit, opinor, ignoratur[d]. Jam vero an æquum postulat Vir doctissimus, cum requirit, ut Ignatius hoc loco inter hos quatuor viros memoretur, aut penitus Tertulliano ignotus judicetur? An Ignatius instructissimum aliquod adversus Hæreticos volumen scripsit? an ille eorum nomina, ætates, et opinionum portenta exploravit, et in apertum produxit? an perversorum dogmatum insaniam aut rationibus aut Scripturæ testimoniis retudit? an ea ætate vixit, qua Justinus, aut Miltiades, aut Irenæus, qui hic "Hæresiarcharum contemporanei" nominantur? an ea vel copia vel elegantia scripsit, ut eum in Opere isto Tertullianus optaret assequi? Nihil horum in Ignatio reperimus, quæ omnia in illis spectabantur, quos nominavit Tertullianus, et propter quæ eos omnino nominavit. Absonum est igitur Ignatium inter illos quærere, iniquum flagitare; Tertullianum affirmare ideo eum penitus ignorasse, quod eo loci non nominaverit, ab omni ratione alienum est.

Tertia objectio.

Tertio, "Tertullianus fuisse 'præcoquos et abortivos Marcionitas' notat, qui Christum phantasma dicerent; idque probat ex Joanne Apostolo. At Ignatius eorum doctrinam perstringit: eum igitur Joanni testem addidisset Tertullianus, si hominem nosset." Quasi vero Ignatii testimonio opus esset ad eam rem, cujus testem Apostolum habuit. Imo vero non tantum opus non erat ut eum adhiberet: sed et absurde fecisset si adhibuisset. Primos enim auctores ejus sententiæ notat, et eorum antiquitatem probat: ostendit eos adeo præcoquos, ut ætate Apostolorum exstiterint: id vero ut confirmet, Apostolum ipsum testem adducit, qui eos Antichristos pronunciavit, negantes Christum in carne venisse. Jam vero quam absurdum fuisset Ignatii testimonium ad-

[d] Vid. Valesii nott. in Euseb. Hist. vi. 20.

jicere, qui A.D. 107 scripsisse perhibetur, et phantasticos damnasse. An ex illius Epistolis liquere potuit, tam præcoquos Marcionitas fuisse, ut antequam S. Joannes Epistolam scripsit, eos exstitisse compertum sit? An quod Ignatius morti vicinus moneret Christianos ut sibi caverent ab iis qui falsam doctrinam in Ecclesia spargere tunc temporis conabantur, inde concludere potuit Tertullianus eos eadem tot annis ante docuisse? "Sed neque hic," inquit, "neque uspiam in toto contra Marcionem Opere, Ignatii meminit, cujus tam multæ leguntur adversus Marcionica figmenta sententiæ." Non meminit quidem Ignatii, qui nullius meminit; in toto contra Marcionem Opere ne unum quidem Ecclesiasticum scriptorem citat: Scripturis, traditione, rationibus pugnat, et quidem Ignatianis[c]; nec ex Ignatio nominatim sententiam aliquam nec ex alio quopiam describit. Si Ignatius Epistolas ideo non scripsisse dicendus est; omnes etiam libri qui aliquid præclare contra Marcionicam Hæresin continere reperiuntur, spurii et commentitii censendi sunt. Tertullianus non tantum in hoc, sed in toto quod exstat Opere, nullam unquam sententiam ex ullo Scriptore Ecclesiastico totidem verbis nomine citato excerpsit. Barnabam nominat, sed ut auctorem Epistolæ ad Hebræos, quæ nunc S. Pauli creditur. Hermam citat, quem nunc ut authenticum admittit, nunc ut apocryphum despuit. Clementem laudat ut Romæ Episcopum, non ut Epistolæ scriptorem. Christianos aliquot *Ad Gentes*, Πρὸς Ἕλληνας, "Opuscula condidisse," dicit, neminem nominat. Cujusdam hæc verba recitare videtur, "Quoniam quidem desponsata est Maria, idcirco et ab Angelo, et ab Apostolo mulierem pronuntiatam: desponsata enim quodammodo nupta[f];" sed an scripta fuerint non docet, et ipsa affert tantum ut refutet. Justinum, Irenæum, Miltiadem, Proculum semel nominat, quos et se sequi professus est. Præter hos ille, qui quamplurimos Hæreticos, ducentos pene Ethnicos laudat, neminem ex scriptoribus Ecclesiasticis nominare dignatus est: et ex

[c] Locum, quo Ignatium imitatus est Tertullianus, indicat Pearsonus in Notis ad Epist. Smyrn. cap. ii. *Λέγουσι τὸ δοκεῖν Αὐτὸν πεπονθέναι, αὐτοὶ τὸ δοκεῖν ὄντες.* "Ita omnia," ait Tertullianus, "in imagines urgent, plane et ipsi imaginarii Christiani."—Adv. Valent. cap. xxviii. Alium locum profert Bullus, Def. Fid. Nic. II. vii. 3, refragante quidem Curetono, in Vindiciis suis, p. 57, sed confirmante nuper Viro Docto in Censura Trimestri, (*Quarterly Review*,) clxxv. 86.

[f] De Veland. Virg. cap. vi.

eorum quos nominat scriptis ne una quidem sententia ad refutandos Hæreticos, aut doctrinam aliquam Christianam confirmandam tanquam testimonio, aut sub specie auctoritatis utitur. Silentium igitur Tertulliani nihil ad Ignatii Epistolici auctoritatem imminuendam valet.

Frustra argumentum captat Dallæus ex silentio Tertulliani.

Quarto, Ignatium nostrum non tantum Tertulliano sed et Catholicis ejusdem ævi ignotum fuisse aliunde deprehendit. Scilicet "Catholici lapsos, etiam mœchos, per pœnitentiam in Ecclesiam admittebant. Tertullianus, Montani sectator, lib. de Pudicitia Catholicos oppugnat. Ignatius docet pœnitentes esse suscipiendos. Ergo nec Tertulliano, nec Catholicis notus fuit." Ain' vero? ergo nec Tertulliano, nec Catholicis notus fuit, vel quod idem est, "et Tertulliano et Catholicis ignotus fuit?" idque hinc deprehendi putas? Utrumque certe non sequitur. Pro alterutro quidem species aliqua argumenti est, pro utroque nulla. Liber quidem de Pudicitia ita scriptus est, ut plerumque primo Psychicorum, id est, Catholicorum objecta, dein Tertulliani Montanistæ responsiones contineat. Objecta autem illa vel omnia et sola fuerunt quæ Catholici Hæreticis opponebant, et ad quæ a Tertulliano responsionem exspectabant atque postulabant: quod si factum putemus, tum Tertullianus censeri non potest Ignatium ideo ignorasse, quia eum non nominabat; neque enim pro se nominare potuit, neque adversus se nominare debuit, nisi eos tantum quorum auctoritas ei objiciebatur. Vel objecta hæc Tertullianus sibi ipsi fecit, cum delectu et pro arbitrio, et non ex præscripto Catholicorum, quod verisimillimum est; et tum inde colligi nullo modo potest, omnibus illius ævi Catholicis ignotum fuisse Ignatium nostrum, quod Tertullianus eum non nominaverit, qui objecta non ab illis accepit, neque omnia quæ illi objicere aut possent aut solerent tractavit, sed ipse sibi prout ipsi visum est objecit quo facilius solveret. Male igitur Vir doctissimus "et Tertulliano et Catholicis" hoc argumento Ignatium nostrum ignotum fuisse colligit. At quædam de Ecclesiasticis scriptoribus adduxerunt vel Catholici vel Tertullianus pro Catholica sententia; hoc saltem negari videtur non posse. Cur non igitur Ignatium inter Ecclesiasticos Scriptores nominarunt, nisi quod eum non noverunt? Respondeo, si ullus omnino ut Ecclesiasticus scriptor in illo Opere fuerit testis productus,

Dialectice Dallæana.

unus tantum fuit, scilicet Hermas: qui tamen non ut Ecclesiasticus, sed ut Canonicus scriptor produci videtur, ad cujus auctoritatem imminuendam Tertullianus respondet, quod "ejus Scriptura Divino Instrumento non meruisset incidi:" quod nemo unquam respondisset de Auctore, qui a nemine pro Canonico haberetur, aut qui simpliciter ut Ecclesiasticus tantummodo proponeretur. Præterea Tertullianus diserte cavet in hoc ipso Opere, ne quisquam præter scriptores Canonicos eam litem disceptet. Nam non tantum ad Hermæ Pastorem, cum picto pastore in calice collatum respondet, "At ego ejus pastoris Scripturas haurio qui non potest frangi," sed et cum pro sua sententia Barnabam laudat, et Hermæ præfert, id non sine præfatione facit, "Volo tamen ex redundantia alicujus etiam comitis Apostolorum testimonium superducere, idoneum confirmandi de proximo jure disciplinam magistrorum[g]." Ita auctoritatem ejus diminuit, quem ipse producit: et hoc etiam fecit cum non Barnabæ ipsius Epistolam citaret, sed eam quæ scripta est ad Hebræos, quæ nunc in Canone est, et S. Pauli Epistola creditur. Imo vero quorsum Catholici Tertulliano, vel ipse sibi objiceret testimonium scriptoris ab Ecclesia tantum probati, qui totam ipsam Ecclesiam sprevit ac despuit? Sed revera Ignatiana talia non erant, ut a Catholicis in hac causa recte et apposite adhiberentur; neque enim quæstionem spectabant, quæ tunc agitabatur, neque ad Catholicorum sententiam confirmandam nisi obtorto collo adduci potuerunt, aut cum Scriptura Hermæ conjungi, "quæ sola mœchos amat," ut loquitur Tertullianus. Quæstio enim erat an Christiani ob crimen mœchiæ ejecti per pœnitentiam recipi in Ecclesiam deberent. Ignatius autem nihil de mœchis habet, nihil de iis qui, dum intra Ecclesiam sunt, aut illud, aut aliud quodvis grave crimen perpetrant. Ille ad unitatem Ecclesiasticam hortatur Philadelphienses, et ad consensum cum Episcopo suo. *Quotquot enim Dei sunt et Jesu Christi,* inquit, *isti cum eo sunt: et quotquot utique pœnitentes veniunt in unitatem Ecclesiæ, isti Dei erunt.* Ac rursus post pauca. *Ubi divisio est et ira, Deus non habitat. Omnibus igitur pœnitentibus dimittit Deus, si pœniteant in unitatem Dei, et concilium Episcopi.* Hæc Ignatius noster de Hæreticis et Schismaticis loquitur ad

[g] De Pudicitia, cap. x. et xx.

unitatem Ecclesiæ et concilium Episcopi redeuntibus. Omnia quæ utramque sententiam antecedunt aut sequuntur hoc verissimum esse evincunt. Nihil ille de mœchis, nihil de sicariis, de idololatris nihil. Φεύγετε μερισμὸν καὶ κακοδιδασκαλίας, inquit, et hoc argumentum late persequitur. Schismaticis et Hæreticis persistentibus æternum supplicium minatur, resipiscentibus receptionem suadet et salutem spondet, quibus receptio in Ecclesiam negata nunquam fuit. Imo gravissima peccata extra Ecclesiam a schismaticis aut Hæreticis perpetrata, etiam Montanistis judicibus, receptionem in Ecclesiam pœnitentibus non præcludebant. "Cui enim dubium est," ait Tertullianus hoc ipso de Pudicitia libro, "hæreticum institutione deceptum, cognito postmodum casu, et pœnitentia expiato, et veniam consequi, et in Ecclesiam redigi?" Hæc igitur Ignatiana ad eam quæstionem non spectabant, nec a Catholicis usurpari in ea re poterant; quod igitur Ignatius noster in eo libro non nominetur, nec eum Catholicis, nec Tertulliano ignotum fuisse ostendit. Ita conjecturis ex Tertulliani silentio male natis, totique Capiti octavo, quod ad nos spectat, responsum est.

Argumentum de Caio, cujus scripta non exstant, nisi quod Fragmenta quædam servavit Eusebius.

(VI.) Proximus, cui ignotus fuisse dicitur Ignatius noster, est Caius quidam, ut videtur, cujus scripta omnia perierunt. Si libri ejus exstarent, forte ex iis aliquid certi haberemus, quo hæc conjectura liquido refelli posset. Nunc cum Fragmentum quoddam tantummodo apud Eusebium exstet, idque sine nomine, cui argumentum innititur; multo nobis difficilior hæc provincia redditur, sed et conjectura simul multo debilior. Si sæpiuscule Caius ille in libris suis Ignatium nostrum nominasset, quod ab illo fieri potuisse nemo certe præter Dallæum negare potest: (vixit enim tertio sæculo, postquam fictæ dicuntur Ignatii Epistolæ Salmasio, et Albertino) nihil tamen id nos juvat, ad quos illi non pervenerunt. Ex instituto Auctoris, et modo scribendi nihil reponere licebit, quod de Irenæo, Tertulliano, Epiphanio fecimus. Ad argumentum igitur e Fragmento productum ex solo Fragmento respondere possumus. Illud autem sic se habet, "Artemon docebat Christum esse purum et nudum hominem, Ignatius contrarium docuit." Recte. "Qui Artemonem sequebantur, asserebant doctrinam suam esse antiquam, usque ad

Victorem durasse, a Zephyrino esse mutatam. Caius producit e contra eos qui ante Zephyrinum scripsere, qui Christum et Deum et hominem prædicarunt. Inter eos Ignatium non nominat; ergo eum ignorabat." Ut Caium ideo ignorasse Ignatium constet quia eum non nominavit, necesse est ut etiam constet eum omnes, quos idem scripsisse norit, nominasse. Id vero constare non potest: erant enim quamplurimi qui ante Zephyrinum scripsere, et Christum Deum et hominem dixere, quos neque Caius nominat, neque ignorasse censendus est. Imo certum est Caium aliquorum testimonia omisisse quæ cognovit, et, quod rem nostram propius spectat, ideo nonnulla præteriisse, quod ea omnibus nota putaret; in quorum numero merito sane Ignatius ponendus est omnium notissimus; fatente etiam Viro doctissimo, si Epistolas illas scripsit, eas non potuisse non omnibus esse cognitissimas, sine qua assertione argumentum negans nullius esset ponderis. Præterea, certi generis scriptores incertus ille Auctor statuit producere, non autem alios, in quo genere S. Ignatius minime recensebatur; eos scilicet qui adversus Gentes scripserunt, et ex professo adversus Hæreticos. Videmus igitur illius institutum atque propositum fuisse, tales Auctores producere, qualis Ignatius non fuit, tales omittere qualis Ignatius omnino fuit. Ex silentio igitur Caii non potest inferri ignoratio Ignatii. Hæc omnia in verbis ab Eusebio laudatis reperiuntur. Cum enim dicerent Artemonici antiquiores omnes etiam Apostolos eorum doctrinam tradidisse, eamque in Ecclesia custoditam fuisse usque ad Victoris Episcopatum, et sub Zephyrino Pontifice demum esse adulteratam, contra hæc sic Caius ille, qui sub Zephyrino, vel non multo post scripsisse putatur, Ἦν δ' *ἂν τυχὸν πιθανὸν τὸ λεγόμενον, εἰ μὴ πρῶτον μὲν ἀντέπιπτον αὐτοῖς αἱ θεῖαι γραφαί· καὶ ἀδελφῶν δέ τινων ἐστὶ γράμματα πρεσβύτερα τῶν Βίκτορος χρόνων, ἃ ἐκεῖνοι πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς τὰς τότε αἱρέσεις ἔγραψαν·* λέγω δὲ Ἰουστίνου *καὶ* Μιλτιάδου *καὶ* Τατιανοῦ *καὶ* Κλήμεντος, *καὶ ἑτέρων πλειόνων,* ἐν οἷς *ἅπασι θεολογεῖται* ὁ Χριστός· *τὰ γὰρ* Εἰρηναίου τε *καὶ* Μελίτωνος *καὶ τῶν λοιπῶν τίς ἀγνοεῖ βιβλία,* Θεὸν *καὶ ἄνθρωπον καταγγέλλοντα τὸν* Χριστόν; *Ac fortasse id quod dicitur credibile videretur, nisi eis refragarentur primum quidem divinæ Scripturæ, deinde fratrum quorundam scripta Victoris ætate anti-*

quiora, quæ illi adversus Gentes pro veritate, et contra sui temporis hæreticos scripserunt. Justinum intelligo, et Miltiadem et Tatianum, ac Clementem, aliosque quamplurimos, in quorum omnibus libris Christus ut Deus repræsentatur. Nam Irenæi quidem et Melitonis et reliquorum scripta quis est qui ignoret, quæ Christum Deum simul atque hominem prædicant? Quibus verbis videtis eum proferre velle quorundam fratrum scripta, tempus assignare ante Victoris ætatem, auctores certi generis indigitare, eos nempe qui adversus Gentes, et Hæreticos sui temporis, ex professo scripsere. Observare potestis aliorum complurium nomina de industria ab ipso fuisse omissa, eorum præcipue qui maxime erant noti. Causam igitur Caius non assignavit ob quam Ignatium nominaret; cur autem eum omitteret, optimam et opportunissimam prodidit. Nullum igitur ex silentio hujus Fragmenti Ignatio nostro periculum.

De Clementis Alex. silentio.

(VII.) "Idem judicandum de Clemente Alexandrino," inquit. Imo vero de Clementis Alexandrini silentio nihil liquido affirmari, nihil inde certo concludi potest. Quamplurima enim ejus scripta perierunt, ut Ὑποτυπώσεων libri octo, de Paschate lib. i., de Jejunio disputatio, de Obtrectatione lib. i., de Canonibus Ecclesiasticis et adversus Judaizantes, lib. i. Utrum Ignatii in illis vel eorum aliquo meminerit, necne, nemo certo affirmare potest. In admonitione ad Gentes, in tribus Pædagogi libris, in tractatibus duobus, quorum nunc unus, nunc alter locum octavi libri Stromateon occupabat, qui jam tandem ambo exstant, nullum omnino scriptorem Christianum nominat Clemens. "At in libris Stromateon plurimos Gentiles et Christianos nominat, Ignatium nunquam." Plurimos quidem Gentiles nominat; sed quid hoc ad Ignatium? non paucos etiam Hæreticos citat; sed nec inter eos Ignatius requirendus est. "Christianos," hoc est, Catholicos non "plurimos" sed paucissimos nominat, tres certe tantum, si modo et illi Catholici omnes sint, Barnabam, Clementem, Hermam, omnes certe tanquam S. Paulo coævos, et tanquam sacros potius, quam Ecclesiasticos scriptores. Κλήμης, inquit, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας, θείως ἡ δύναμις ἡ τῷ Ἑρμᾷ κατ' ἀποκάλυψιν λαλοῦσα. Scriptorem Catholicum secundi ævi ne unum quidem nominat; si

Ignatium prætereat, præterit et Polycarpum et Papiam et Quadratum et Aristidem et Justinum et Melitonem et Athenagoram et Dionysium et Hippolytum et Hegesippum et Irenæum; quos omnes eum ignoravisse non puto, magis quam Magistrum suum Pantænum. Sed "mirum est," inquit, "qui vel ex una Clementis ad Corinthios Epistola tria quatuorve loca in Stromateon opere descripsit, nihil in tam multis Ignatii, ne sententiam quidem unam reperisse quam notaret." Cur non et Barnabam etiam producit, qui sæpius in eo Opere laudatur? cur non et Hermam, qui adhuc frequentius adducitur? Quicunque Clementis Stromateas probe novit, nunquam mirabitur ab eo Ignatium esse prætermitum, tres reliquos toties citatos. Instituit illic Gnosticum suum, non vulgaribus Theologiæ principiis imbutum, sed ultra aliorum Christianorum sortem elevatum, et ut Magister Origenis mystica quæque et anagogica ubique sectatur; qualia in Barnabæ Epistola, et Hermæ Pastore plurima occurrunt, in simplicissimis et monitorum tantummodo salubrium plenis Ignatii Epistolis non reperiuntur. Sed dices, etiam Clementis Epistola simplicitatem Apostolicam spirat: ex illa vero tria quatuorve loca affert. Ita sane. Sed Clemens Alexandrinus etiam in illa aliquid non simplex et vulgare animadvertit, sed γνῶσιν τελειοτέραν præ se ferens, quod ex illa non semel excerpit. Observat Clementem Romanum differentias eorum qui sunt probati in Ecclesia describere, et inter eos ponere τὸν δυνατὸν γνῶσιν ἐξειπεῖν, eum igitur locum bis citat, tum in primo libro, tum in sexto [b]. Observat eum τύπον τινὰ τοῦ γνωστικοῦ ὑπογράφειν, *formam quandam Gnostici describere*, ad quam omnes pene Epistolæ partes miro modo refert, libro quarto [c]. Notat et *mundos* ejus *post oceanum*, quos cum Platonicis confert. Talia apud Ignatium nostrum invenire non erat. Silentium igitur Alexandrini non indicat Ignatiana non fuisse, sed ad informandum Gnosticum, ad mysticam et anagogicam tropologicamque doctrinam illustrandam, aut Philosophiam excolendam minime idonea.

Argumentum Clementis Stromateon.

Sed certum et definitum nobis locum indicat Stromateon

[b] Lib. i. cap. vii. § 38. Lib. vi. cap. iii. § 65.
[c] Cap. xvii. init.

Opere lib. vii. p. 764[d], quo sine dubio Ignatii nomen posuisset Clemens, si Epistolas ejus unquam vidisset. Mira quidem hæc perspicacia, et scribendi moris apud Veteres accurata observatio, quæ quo quisque loco quemlibet se antiquiorem nominare debuerit, indicare potuit. "Ubi tradit Hæreticorum sectas Hadriani demum Augusti temporibus coalescere cœpisse, opportunus erat locus Ignatiana nostra commemorandi." Quid vero, an aliquid in suam sententiam ex Ignatianis trahere potuit? An Ignatius illi idoneus testis fuit, ex quo probaret Hæreticos non nisi sub Hadriani imperio cœpisse, cum ipse ante Hadrianum sub medio Trajani imperio passus sit? Non hoc vult Vir doctissimus: ad sententiam suam confirmandam non potuit Clemens Ignatium nominare, debuit ad refellendam. Duram profecto legem scriptoribus antiquis figit, qui necessitatem iis imponit citandi clarissimos Ecclesiæ Antistites contra suam sententiam. Neque hoc vult Vir doctissimus; quid igitur? "Ignatianas Epistolas traditioni suæ apertissime repugnantes si scivisset," aliquid certe fecisset, quod non fecit: quid autem hoc est? "Vel eas refutasset." Imo vero hoc nunquam fecisset. Quisquamne Veterum Christianorum eam de antiquioribus Patribus et Episcopis de Apostolorum discipulis et Martyribus opinionem, de seipso eam præsumptionem habuit, ut eos ideo produceret, quo refelleret et refutaret, quo aperti mendacii et falsi testimonii reos teneret? Verum si hoc non fecisset, "suam ipse traditionem ad harum normam correxisset." Ante dixerat "opportunum hunc locum esse Ignatiana nostra commemorandi," nunc, si commemorasset, sententiam suam "correxisset:" at eam aliter corrigere non potuit, nisi totam obliterasset atque expunxisset. Hoccine autem huic loco opportunum esse potuit, quod totum everteret et expungeret? Hæc omnia meræ sunt conjecturæ, et quidem infelicissimæ, nec Ignatii Epistolis, nec proposito Clementis ullo modo convenientes. Clemens non omnes Hæreses respexit, sed aliquas tantum sua ætate maxime conspicuas, et scriptis etiam ubique tunc temporis celebres, quibus maxime Catholici vexabantur, cum antiquiores aliæ jam pene evanuissent. Harum initia aliquo modo indicat, Ecclesia posteriores ostendit, nec tam quidem antiquas quam ipsi jactitabant. Quod enim Basilides

[d] Cap. xvii. § 106. p. 898, ed. Potter.

Glauciam Magistrum suum assereret, quem discipuli ejus Petri interpretem fuisse affirmabant; quod Valentiniani ad Theodadi, tanquam S. Pauli discipulum hæreseos suæ originem referrent; hæc omnia quasi non satis certa rejecit, et quæ harum hæreseon antiquitatem minime probarent. Aliter satis novit omnium eruditissimus Clemens, non tantum sub Trajano ante Hadrianum, non tantum sub tempore martyrii Ignatiani, ut ipse Ignatius indicat, sed etiam ævo Apostolorum Hæreticos aliquos exstitisse, ut et Historia Ecclesiastica, et ipsæ etiam S. Scripturæ testantur. Iniquissimum igitur est hoc loco postulare ut Clemens Ignatium nostrum, si scivisset, citaret; ab omni ratione alienissimum, ignoravisse eum, quod non citaverit, concludere.

Dallæus, sibi inconstans ad interpolatas Epistolas recurrit. (Vid. P. ii. cap. 1. ad fin.)

Verumenimvero "eadem est," inquit, "et alterius cujusdam Clementis sententiæ ratio. Ille enim statuit Christum unum tantum annum in terris prædicasse. At Ignatius noster diserte scribit Dominum" tribus post Baptismum annis prædicavisse Evangelium. Imo vero noster Ignatius hæc nunquam scripsit. Quæ enim recitat Dallæus ex Epistola ad Trallianos pagina 76, eodem quidem loco apud Usserium inveniuntur; sed tota pagina miniata est, et ea verba non ad Auctorem sed Interpolatorem Epistolæ referenda sunt, et ad nos non spectant, qui Epistolam ad Trallianos quidem sed ab omnibus assumentis liberam defendimus [c]. Et tamen hoc unicum argumentum affert, quo probet Ignatium et Origeni, et Julio Africano, et Lactantio ignotum fuisse. Ejusdem farinæ sunt quæ de Paulo conjugato, et de Resurrectione Christi habet: quæ adversus Ignatium Baronii, non autem nostrum, sunt allata. Nihil tamen aliud affert, ut probet Ignatium etiam Dionysio Alexandrino fuisse ignotum. Quod ad nos igitur spectat, expungenda plane ex titulo Capitis magna illa nomina Origenis, Julii Africani, Lactantii, Dionysii Alexandrini, et ipsius etiam Hieronymi. Nihil certe hactenus adductum est quo probetur aut verisimile reddatur, Ignatium nostrum Clementi Alexandrino fuisse ignotum: et nos meliori jure ei notum fuisse contendimus. Nullo enim modo verisimile est eum quem Origenes discipulus etiam

[c] Hanc Dallæi inconstantiam, qua prius usus erat in S. Ignatium in Tractatu de Vero Usu Patrum, cap. viii. p. 177. non injuria reprehendit Pearsonus, Part ii. cap. 1. ad fin. Parkeri nostratis opera instructus erat Dallæus etiam in Tract. de Usu Patrum. Vid. Pol. Eccl. lib. ii. cap. 13. p. 224.

juvenis tam bene novit, (ut ostendimus,) Clementem Magistrum ignorasse.

Recapitulatio.

Hæc cum e Clemente adduxisset, tandem Argumentum a testimonio negativum, a silentio scilicet Scriptorum ante Eusebii tempora ductum, varium quidem illud et miscellaneum, et prolixum concludit; quo Ignatianas Epistolas omnibus ante Eusebium ignotas se probasse putat, ideoque nullas fuisse. Id autem eum de nemine probasse ostendi; non de Irenæo, non de Alexandrinis, aut Æthiopibus, non de Tertulliano, aut Caio, aut Clemente Alexandrino[f]: multo minus de Origene, Julio Africano, Dionysio Alexandrino, aut Lactantio, pro quorum ignorantia nihil ex nostris Epistolis adduxit; non de Epiphanio, aut Hieronymo, non de Boioariis aut Ionensibus, quorum ignoratio etiam probata si esset, nullam neganti argumento vim adderet. Quare nos multo meliori jure sic disputamus: cum Polycarpus Ignatii discipulus, cum Philo et Agathopus ejusdem comites, cum Irenæus Polycarpi discipulus, cum Theophilus Ignatii in sede Antiochena aliquando successor, aut ejusdem ævi aliquis, cum denique Origenes discipulus, Clementis Ignatii Epistolarum diserte meminerint, aut ad eas aperte respexerint; cum ii omnes, qui ignorasse perhibentur, nullam nobis eam ipsis ignorantiam tribuendi satis justam causam præbuerint; Argumentum a silentio negative ductum nihil omnino valere pronunciamus, et ab iis qui noverunt, reliquos non ignorasse, aut si aliqui ex iis forte ignoraverint, argumentum inde fieri non posse concludimus.

[f] Locum Clementis Alex., quo Ignatium respexisse videtur, indicat Pearsonus infr. Part. ii. cap. x. § 3.

FINIS.